BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8 M
14 — E
25

13. 33
13
E
33

Digitized by Google

Digitized by Google

CONCURSUS DEI
PRÆVIUS ET EFFICAX

Neceſsariò cohærens cum libero arbitrio humano
à neceſſitate libero , ex Sacra Scriptura ,
Conciliis, & SS.Patribus depromptus.

VERA ETIAM CHRISTI GRATIA

Illuminans , vocans , & efficaciter adjuvans Infideles, Excœcatos,
& Obduratos, juxta mirabilem SS. Augustini, & Thomæ
doctrinam propriis momentis ſtabilìta , atque à Jan-
ſenii , & Queſnellii erroribus vindicata .

DISPUTATIONES THEOLOGICÆ

Infallibilem Summi Pontificis in rebus Fidei definiendis auctoritatem; nullitatem appellationis ad futurum Generale Concilium; vera Thomiſtarum principia , germana aliorum Theologorum placita , fideliter , & dilucidè exhibentes .

OLIM

Separatim editæ,& reſpectivè SS.D.N.CLEMENTI XII. feliciter regnanti,
ac BENEDICTO XIII. Ord. Præd. ejuſdem Deceſſori dicatæ .

NUNC

In unum opus adunatæ , novo ordine diſpoſitæ , auctæ , perpolitæ : atque à Caducæi Theologici Martini Ortiz S. Theol. Licentiati , aliorumque noviſſimis objectionibus expeditæ .

AUCTORE

R.P. FR. CAJETANO BENITEZ DE LUGO

Provinciæ Hiſpaniæ S. T. M. Rm̃i P. Fr. Thomæ Ripoll Ordinis Prædicatorum Generalis Magiſtri Hiſpaniæ Socio, Sacræ Rituum Congregationis Conſultore ; Sanctæ Romanæ ſupremæ & univerſalis Inquiſitionis Qualificatore .

TOMUS III.

***

Romæ, ex Typographia Rochi Bernabò ; MDCCXXXVII.

SUPERIORUM PERMISSU .

Digitized by Google

INDEX
DISPUTATIONUM,
ET DUBIORUM,
Quæ in hoc Tertio Tomo continentur.

DISPUTATIO VII.

De exiſtentia phyſicæ prædeterminationis, ſeu gratiæ efficaciter adjuvantis voluntatem, & actionem prævenientis. pag. 1

DISSERTATIO PRÆAMBULA.

Quid nominis Prædeterminationis Phyſicæ, & quid nomine Scientiæ Mediæ? ibid.

§. I. *Præmittitur clara, & perſpicua notio hujus termini Phyſica Prædeterminatio.* 3

§. II. *Quid rei, & nominis, juxta Ortizium, hujus vocis Scientia Media?* 29

DUBIUM I. *An detur ex Sacris Litteris gratia efficax præveniens conſenſum, ab excitante diſtincta?* 42

§. I. *Primum fundamentum proponitur.* ibid.

§. II. *Alterum ex Sacris Litteris proponitur argumentum.* 46

§. III. *Eadem concluſio ex aliis Sacræ Scripturæ teſtimoniis confirmatur.* 53

DUBIUM II. *Utrum exiſtentia gratiæ ſeipsâ efficacis argumentis Theologicis ex Sacra Scriptura hauſtis promoveri poſſit?* 58

§. I. *Producitur egregium, & perſpicuum valdè argumentum ex* Apoſtoli *teſtimonio* 1. *ad* Corint. *cap.* 4. ibid.

§. II.

§. II. *Alia contrariorum ſolutio rejicitur.* 65
§. III. *Aliter impugnatur eadem ſolutio.* 73
§. IV. *Oſtenditur, quibus hæc ſolutio implicetur inconvenientibus.* 77
§. V. *Solvuntur argumenta.* 81
§. VI. *Aliud invictum, ac ineluctabile ex capite orationis elicitur argumentum.* 95
§. VII. *Ejuſdem argumenti valida proſequutio: diruiturque difficultatis ſpecies, quæ pro contrariis objici ſolet.* 117
§. VIII. *Aliud urgens, & efficax, ex eo quòd opera noſtra bona ſint dona Dei, extruitur argumentum.* 130

DISPUTATIO VIII.

An Gratia ab intrinſeco efficax ſit de mente Conciliorum? 153

QUÆSTIO PRÆAMBULA.

De infallibili aſſiſtentia Spiritûs Sancti ad definiendum: ex qua egregium gratiæ efficacis deſumitur argumentum. ibid.

DUBIUM I. *An gratia ab intrinſeco efficax conſtet ex Conciliis* Milevitano, *&* Carthaginenſi. 164
§. I. *Præmittitur brevis actorum Pelagii notitia.* ibid.
§. II. *An gratia, de qua diſputavit Auguſtinus cum Pelagianis, fuerit gratia virtute ſuâ invicta, voluntatem ipſam ad agendum applicans, & determinans?* 167
§. III. *Ex doctrinis Conciliorum* Milevitani, *&* Carthaginenſis *deducitur gratiam ſe ipſâ efficacem tenuiſſe.* 174
§. IV. *Reſponſiones, & argumenta P.* Araujo *refelluntur.* 177
DUBIUM II. *An eadem gratia per ſe ipſam efficax probetur ex Concilio* Arauſicano II.? 186
§. I. ibid.
§. II. *Nonnulla à P.* Araujo *animadverſa diluuntur.* 193

§. III.

§. III. *Clariſſima hujus Concilii proponuntur argumenta.* 204
DUBIUM III. *An gratia per ſe ipſam efficax ſit de mente Sacri Concilii* Tridentini? 220
§. I. *Quibuſdam ſuppoſitis, pars affirmativa efficaciter promovetur.* ibid.
§. II. *Exponitur Textus ex cap. 11. Concilii Tridentini, quo dicitur:* Deus namque ſuâ gratiâ ſemel juſtificatos non deſerit; niſi ab eis priùs deſeratur. 240
§. III. *Novum ex Cathechiſmo Concilii* Tridentini *depromitur argumentum.* 247

DISPUTATIO IX.

De mente SS. Patrum, præſertim Auguſtini, *&* Thomæ, *necnon de Theologorum Scholaſticorum conſenſu.* 252

DUBIUM I. *An gratia ſe ipsâ efficax ſit de mente SS. Patrum?* ibid.
§. UNICUS. *Nonnullorum SS. Patrum auctoritate nervosè ſtabilitur aſſertio noſtra.* ibid.
DUBIUM II. *Utrùm gratia ab intrinſeco efficax probetur de mente D.* Auguſtini? 267
DUBIUM III. *Utrùm de mente D.* Thomæ *ſit gratia ſe ipsâ efficax?* 280
§. I. *Productis ejuſdem S. Doctoris teſtimoniis, pars affirmativa oſtenditur.* ibid.
§. II. *Illuſtriſſimi* Arauxo *ſententia refertur, & vindicatur.* 292
DUBIUM IV. *An ex auctoritate Theologorum Scholaſticorum novum ſumi poſſit argumentum?* 298
§. I. *Plurium Univerſitatum, ac Religionum referuntur placita.* ibid.
§. II. *Ex eximiis Ordinis S.* Franciſci *Doctoribus egregiè promovetur aſſertio.* 304
§. III. *Idipſum auctoritate plurium Doctorum Ordinis* S. Mariæ de Monte Carmelo *firmatur.* 319

§. IV. *Auctoritate Doctorum Societatis* Jeſu *eadem firmatur aſſertio.* 326

§. V. *Hanc verè fuiſſe olim ſententiam Theologorum Societatis* Jeſu *argumentis non contemnendis ſuadetur.* 331

DISPUTATIO X.

An Gratia ab intrinſeco efficax neceſſaria fuerit in ſtatu naturæ innocentis, & integræ. 340

DUBIUM I. *An* Adamus *in ſtatu innocentiæ opus habuit ad bonam voluntatem, atque ad benè agendum, & perſeverandum, gratiâ phyſicè prædeterminante, ſeu adjutorio* quo *ab intrinſeco efficaci, ſeu adjutorio voluntatis, & actionis?* ibid.

§. I. *Præmittitur breviter doctrina triplicis ſtatûs, ſub quo conſiderari poteſt natura humana.* 341

§. II. *In quo oſtenditur gratiæ ſe ipsâ efficacis neceſſitas in ſtatu innocentiæ.* 350

§. III. *Solvitur difficultatis nodus, qui à contrarium ſentientibus argumenti loco accipitur.* 358

DUBIUM II. *Quænam eſt illa major, & potentior gratia, vires efficaciſſimas præbens, quam affirmat* Auguſtinus *neceſſariam in ſtatu naturæ corruptæ?* 368

DISPUTATIO VII.

De exiſtentia phyſicæ Prædeterminationis, ſeu Gratiæ efficaciter adjuvantis voluntatem, & actionem; necnon voluntatem, & actionem prævenientis.

DISSERTATIO PRÆAMBULA.

Quid nominis Prædeterminationis Phyſicæ, & quid nominis Scientiæ mediæ?

1 SACRA Pagina tanquam cœlitus per Spiritum Sanctum inſpirata univerſam in ſe uberrimè complectitur veritatem; totaque ſancta, totaque ſacramentis gravida perfectiſſimam, quantùm hominibus dari poteſt, de Dei gratia præbet cognitionem. Fideles omnes, qui in ſpiritu veritatis ad hujus Divinæ gratiæ clariſſimam agnitionem pervenire contendunt, teſtimoniis ſe ſubjicere debent Scripturarum, ut indubitanter credant, verum eſſe, quod in eis aſſeritur, quamvis arduum, quamvis difficile ſit, illique ratio humana nulla adſtipuletur. Non enim altiſſimum hoc gratiæ myſterium intelligitur ut credatur, ſed creditur primùm ut poſteà creditum, intelligi mereatur. Noſtrum namque eſt credere, Dei autem intellectum præſtare. Quod indicavit *Propheta Regius* Pſal. 118. dicens: *Declaratio ſermonum tuorum illuminat, & intellectum dat parvulis*. Agnoſcere namque debent omnes, ſacram paginam nequaquàm humani opus eſſe ingenii, nec Prophetas quicquam ex ſe potuiſſe prædicere: undè nec ſacras ſententias interpretari hominum eſt, nec pro libitu eas in varios

ſenſus accipere ſpecie declarationis: quod ſui ſpeciale munus eſſe Auctoris per Divum *Petrum* ſic inſinuatur 2. *Petri* 1. *Non enim voluntate humanâ allata eſt aliquando Prophetia, ſed Spiritu Sancto inſpirati loquuti ſunt ſancti Dei homines*. Et *Cornelius à Lapide*: *Ipſa Scriptura non eſt inventum humani ingenii, non eſt opus mentis humanæ, ſed Divinæ: ergo ejus explicatio, ſeu interpretatio pariter non ab homine, ſed à Deo inquirenda eſt*.

2. Hoc maximè certum in materia gratiæ; undè conſultiſſimè à S. *Auguſtino*, prætermiſſis cæteris rationibus, ut Pelagianorum, aut aliorum pervicaciam majori, quàm ſoliùs rationis pondere contunderet, auctoritatem Scripturæ advocat, & ad ipſius tribunal eos compellit, & ſiſtit, ut ipſum D. *Hilarius* Epiſt. ad eumdem ſcriptâ admonet: *Tuæ*, inquit, *prudentiæ eſt, diſpicere, quid facto opus ſit, ut talium, & tantorum ſuperetur, vel temperetur intentio: cui ego parùm prodeſſe exiſtimo, te reddere rationem, niſi & addatur auctoritas, quam tranſgredi, infatigabiliter contentioſa corda non poſſint*. Quod ſanè perſpectum habuit D. *Auguſtinus* ſerm. 12. de verbis *Apoſtoli*; dum ſolâ Scripturæ auctoritate munitus *Pelagium* aggreditur, quem ratio delectabat: *Reſponde*, inquit, *ſi potes; ſed rationem affer; hac enim te gloriari delectat. Ego iſtam quæſtionem profundam ſentio, & ad ejus fundum rimandum vires meas idoneas non agnoſco. Libet hic exclamare, quod Paulus: O altitudo! Ubi non invenio in profundo profundum, attendere debeo humanam infirmitatem, non damnare Divinam auctoritatem .... Ego infirmitatem meam his verbis munio, & hâc cautelâ circumſeptus, adverſus ſagittas ratiocinationum tuarum muratus aſſiſto; ſed tu bellator, hoc eſt fortis ratiocinator, reſponde &c.* Et ſerm. 24. eadem *Apoſtoli* verba uſurpans, ſic habet: *O homo tu quis es? Melior eſt enim fidelis ignorantia, quàm temeraria ſcientia*. Et in fine: *Quæris tu rationem, ego expaveſcam altitudinem; O altitudo! Tu ratiocinare, ego mirer; tu diſputa, ego credam. Altitudinem video, ad profundum non pervenio*. Sic parùm prodeſt ratio, quæ ſemper cavillationibus opportuna eſt, dum de myſteriis, quæ naturam ſuperant agitur; Sacra Scriptura apertior eſt, eâque munitus D. *Auguſtinus*, *Pelagium* impugnat.

3. Non minùs ad evitandos humanæ ſapientiæ laqueos Conciliorum oraculis, in quibus proſcripta fuit Pelagiana Hæreſis, ſincera eſt impendenda fides: (Non enim Concilia loquebantur ex ſe, ſed ille loquebatur in ipſis, qui omnium eſt Artifex, omnem habet virtutem, omnem novit ſcientiam, necnon Divinitatis ſuæ luce omnia proſpectat) ut ſic concordent verba noſtra cum ſuorum auctoritate decretorum, in quibus Catholicæ Fidei fundamenta ſancta, incorrupta, & incontaminata ſubſiſtunt, necnon vera intelligentia, & interpretatio Scripturarum, verum Evangelium, vera, & completa, & certa ſumma Evangelii, vera Fides, veraque Doctrina. Adſtringenda ergo erit tota hæc de gratia ab intrinſeco efficaci diſputatio ad normam Sacræ Scripturæ, Conciliorum, & Patrum, ut docet *Julius I.* Epiſt. 1. ad *Orientales*: *Nolite errare, fratres.*

fratres mei dilectiſſimi. Doctrinis variis, & peregrinis nolite abduci. En inſtituta Apoſtolorum, & Apoſtolicorum Virorum, Canoneſque habetis. His fruimini, his circumdamini, ut his freti, circumdati, delectati, armati contra cuncta inimicorum ſæcula perſiſtere valeatis. Sic in ejus reſolutione vincet auctoritas, dabiturque ſolidum, & irrefragabile veritatis teſtimonium, cui contradicere, ac nolle acquieſcere, meritò eſt, & ſemper erit, Sapientibus, omnibuſque Catholicis odioſum. Quapropter nec nos credimus, nec aliquis credere audebit, Catholicis Auctoribus, quibuſcum diſputamus, antiquiùs aliquid, aut magis cordi eſſe futurum, quàm Divinorum eloquiorum fides.

§. I.

Præmittitur clara, & perſpicua notio hujus termini phyſica Prædeterminatio.

4. Cum nulla in tota Theologia celebrior exiſtat quæſtio, accuratiùs, & quantùm fieri poteſt, diligentiſſimè ipſam expendere conſilium eſt. Obſcura, denſiſſimiſque involuta tenebris videtur quibuſdam vox iſta; *phyſica prædeterminatio*: ſed vereor, nè quid humani paſſi ſint Auctores iſti circa ejus intelligentiam, non attendentes dictum M. P. *Auguſtini* contra *Creſcon.* cap. 13. *Cùm res intelligitur, minus laborandum eſt, quid eam hominibus vocare placuerit.* Et de quant. Animæ lib. unic. cap.6. *Non ſolùm approbo, verùm etiam moneo, ut ſemper rerum curam, magis quàm verborum, te habere delectet.* Cujus rationem reddit Epiſt. 172. *Quid eſt enim contentioſiùs, quàm ubi de re conſtat, certare de nomine?* Hoc ergo nomen *phyſica prædeterminatio* nihil aliud ſignificat, quàm motionem efficacem prævjam ad ipſum actum voluntatis, illam pro priori naturæ verè, propriè, & effectivè determinantem ad unum præ alio. In hoc ſenſu debet in præſenti ab omnibus accipi prædeterminatio phyſica, ne aliter accepta inutilis reddatur diſputatio. Etenim, ut inquit *Apoſtolus* ad *Corinth.* 1.cap.14. verſ. 11. *Si ergo neſciero virtutem vocis, ero ei, cui loquor, barbarus: & qui loquitur, mihi barbarus.* Vel ut legitur *Job* cap. 18. *Uſque ad quem finem verba jactabitis? Intelligite priùs, & ſic loquamur.* Sic intelligit prædeterminationem phyſicam P. *Suarez* lib. 1. de concurſu Dei cum voluntate, cap. 5. n. 2. noſtram explicans ſententiam ſequentibus verbis: *Illa autem qualitas, vel motio, vel entitas, aut quovis alio nomine appellatur, quam Deus prius natura imprimit voluntati, ita illam afficit, ut ad unum inclinet, ut ad illud unum agendum voluntatem determinet formaliter, ideoque uſus loquendi jam obtinuit, ut in hac controverſia vocetur phyſica prædeterminatio.* Ecce ubi apertè P. *Suarez* confitetur, quòd phyſica prædeterminatio nihil aliud eſt, quàm motio præcedens, ſive antecedens, & determinans voluntatem: quamquàm in hoc à noſtrorum ſenſu Doctor ille abierit, quòd dixit, determi-

nari formaliter voluntatem per Dei præmotionem; non enim in noſtris principiis intelligi poteſt determinatio formalis, niſi quæ provenit ab ipſa creata voluntate. Determinationem verò illam Dei dicimus cauſalem; eſt enim de genere cauſæ efficientis, infertque determinationem formalem, juxta illud: *Faciam ut in præceptis meis ambuletis, & judicia mea cuſtodiatis, & operemini. Ezech.* 36. verſ. 27. Igitur Dei eſt faciendo movere; hominis eſt à Deo moti formalem indifferentiam voluntatis, faciendo etiam formaliter determinare. De cætero, quia benè laudatus P. *Suarez* intelligit præcedentiam, quam defendimus, Divinæ motionis, uſumque novit vocem illam phyſicæ prædeterminationis induxiſſe, ut vocabulo Sapientibus noto (quidquid alias fuerit) in controverſiis uteremur; libenter ſtamus, & ſtandum volumus illius confeſſioni: juxta quem nemo mirabitur, ſi nobis maneat fixum, & certum, quòd ubicumque ex Sacris Litteris, Patribus, & Conciliis conſtat, voluntatem creatam determinari à Deo, ſive applicari propriè, & effectivè ad actum; ſermo eſt de phyſica prædeterminatione in eo ſenſu, quo illâ utitur Schola Thomiſtica: quia dum de veritate conſtat, non in vanum de nominibus laborandum. *Nomen*, quippè, *nihil habet criminis*, inquit S. *Hilarius* lib. 2. de Trinit., *quod ſenſum non perturbat Religionis.* Immo judico, majori cum proprietate dici, voluntatem à Deo prædeterminari, quàm determinari. Explicat enim prædeterminatio ordinem, & dependentiam unius determinationis ab alia, quam non explicat determinatio: & ſic videmus, quòd Scriptura dicit, *præparatur voluntas à Deo*: eò quòd voluntas ſe præparat cum dependentia à Deo primo præparante: undè & Pſalmo 7. dicitur, *Miſericordia ejus præveniet me*. Sed hæc præventio non excludit, quòd homo ſe ipſum determinet; atque hoc etiam meliùs explicatur per ly *Prædeterminatio*, quàm *determinatio*. Ob hanc rationem SS. PP. antiqui, *Proſper*, & *Hilarius* uſi ſunt hac voce *præoperans*, dum loquuntur de gratia, ſuperaddentes illam particulam *præ* ad antiquum nomen *operans*, ad denotandum, quòd ſic Deus operatur priùs per gratiam in homine, quòd etiam & ipſe homo operatur.

5. Dicitur ulteriùs *Prædeterminatio* voluntatem creatam movere, & applicare ad ſe determinandum ad actum. Res his verbis ſignificata expreſsè habetur *Jeremiæ* 36. ubi dicitur, *Applicabo eum, & veniet ad me*. Quâ eâdem phraſi utitur S. *Auguſtinus* in lib. 1. quæſtionum ad *Simplicianum* quæſt. 2. *Quis*, inquit, *audeat dicere defuiſſe Deo modum vocandi, quô etiam Eſau ad eam fidem mentem applicaret, voluntatemque conjungeret, in qua Jacob juſtificatus eſt?* En prædeterminatio phyſica per ſui propriiſſimam definitionem explicata; quòd eſt motio, quâ Deus applicat cauſam ſecundam liberam ad ſe determinandum. Quarè rejiciendus eſt *Caducifer*, qui pag. 328. explicans quoſdam terminos, dicit num. 131. *Motio ..... phyſica, ſignificat, quòd ſit impellens, & trudens, adigenſque potentiam ad operandum ..... illi, qui ſuſtinent concurſum prævium, ajunt, antequàm Creatura operetur ſuam actionem, dari aliam veram actionem priorem ab omnipotentia*

pro-

promanantem, quæ habet applicare creaturam ad operandum. Quis Thomiſtarum dixit umquam prædeterminationem hominem *trudere*, aut eſſe veram actionem priorem, & quæ jam ſit *antequam* Creatura operetur? Hæ enim voces ſignificant prioritatem durationis, & temporis, ens completum, permanens; cùm tamen Thomiſtæ unanimiter fateantur prædeterminationem eſſe aliquid incompletum viale, & tranſiens; quod quidem præcedit determinationem creaturæ pro aliquo priori naturæ, & *à quo*, ut ajunt, non verò pro aliquo inſtanti durationis, & temporis. Pudor, profectò, pudor eſt, affingere ſuis Adverſariis ſenſus, ac voces, quibus abhorrent maximè.

6. Fateor quidem, quòd ſi ſtemus rigori vocis, *prædeterminationis phyſicæ*, nomen Philoſophis eſſet relinquendum; non enim Theologorum eſt agere de naturalibus motionibus, ſed de ſupernaturalibus, quarum natura, ſicut nobis ad ſui cognitionem non dat ſpeciem, ita nec enarrabilis à nobis eſt. Sed & hac de cauſa naturalium vocibus utimur, ut de ſupernaturalibus loquamur, ſecundùm analogiam. Undè dicitur *phyſica motio* id eſt, *verè effectiva* influentia, non metaphorica: ſicut & voce *natura*, pro *verè* utitur Scriptura; dicente *Paulo* ad *Epheſ*. 2. *Eramus naturâ aliquando filii iræ*, quod aliter intelligi non poteſt, niſi *verè*, quia homo non ex natura ſua tendit ad peccatum, cùm potiùs peccatum ſit contra naturam hominis. Ità textum intelligit *D. Cyrillus* Alexandrinus Epiſcopus, vir omni ſapientiæ, & ſanctitatis exemplo clariſſimus, quem difficillimo illo tempore Deus, & Apoſtolicæ Fidei propugnatorem, & *Neſtorii* Anatagoniſtam acerrimum deſtinavit in Concilio Epheſino, ubi etiam pro eodem accipit *phyſicè*, ac *verè*, & *propriè*. Quare ut realem unionem verbi cum natura humana oſtendat, his ſequentibus verbis hanc explicat anathematiſmo 3. *Si quis in uno Chriſto dividit hypoſtaſes ſecundùm unionem, ſolâ componens ipſas conjunctione, quæ eſt ſecundùm dignitatem, & auctoritatem, & non potiùs conjunctione, quæ eſt ſecundùm unionem naturalem, anathema ſit*. Et in eodem Concilio, dum ibi ſermo fit de hoc anathematiſmo juxta explicationem *Cyrilli*, dicitur: *Si quis naturarum ſubſiſtentias in uno Chriſto dividit .... eâ tantùm copulatione connectit, quæ eſt ſecundùm dignitatem, non eâ autem coitione, quæ ſit ſecundùm phyſicam unionem, anathema ſit*. Et immediatè explicantur termini iſti *unio phyſica, & naturalis*, his aliis: *ſecundùm naturalem, hoc eſt veram unionem. Nam ità Divina Scriptura verbum alicubi uſurpat: ait enim, & eramus natura filii iræ, ſicut & cæteri, hoc eſt, verè*: non aliud intelligentes Patres Concilii nomine unionis phyſicæ, quàm veram, & realem unionem. Quam vocem moleſtè ferens *Neſtorius*, ſic *Cyrillum* redarguit: *Quomodò igitur quaſi oblitus ſuorum verborum ad unam hypoſtaſim cogit, naturas confundens, naturalem unionem nominans .... Si enim naturalis unitio, ubi gratia? Ubi Divinum Sacramentum? Naturæ enim, ut edocti ſumus, ſemel ab ordinante Deo neceſſariis conſequentiis ſerviunt*. Cui reſpondet *Cyrillus*: *At ſi naturalem unitionem dixerimus, veram dicemus. Habet Scriptura divinitus*

nitus inſpirata hunc morem hac dictione uti .... Unde ibi natura idem eſt, quòd verè. Ergo tàm Patres Concilii, quàm *Cyrillus* nihil aliud intelligunt nomine unionis naturalis, & phyſicæ, quàm veram, & realem unionem: ergò optimè poteſt hæc vox *phyſica* prædeterminatio abſque omni æquivocatione accipi pro vera, & prævia efficientia Dei in voluntate.

7. Nec firma nobis aſſertionis hujus fundamenta, veriſſimæque rationes deſunt ex AA. Scholæ Societatis. *P. Suarez* 3. p. q. 41. art. 10. diſp. 31. ſect. 3.: *Suppono*, inquit, *per potentiam phyſicè activam, nos intelligere illam, quæ per realem, & veram actionem operatur.* Et poſtquam diverſas ſententias retulit, proſequitur §. *Nihilominùs: dicendum, Chriſtum per actionem ſuæ humanitatis, non ſolùm morali modo, ſed reali, & phyſico operatum eſſe opera miraculoſa, & juſtificaſſe animas conferendo gratiam.* Et lib. 3. de grat. operante cap. 3. num. 10. *Cauſa moralis dicitur, quæ conſilio, precibus, aut alio ſimili modo movet cauſam liberam ad operandum; phyſica verò, quæ per ſe influit, & dat eſſe effectui.* Et lib. 1. de concurſ. Dei cum voluntate cap. 5. §. 5. *Hanc prædeterminationem phyſicam, aliqui phyſicam vocant, alii quaſi phyſicam, alii omninò ex ſe efficacem, ſed non eſt inhærendum in voce, nam ſenſus eſt idem. Pater Leſſius* diſp. de prædeſt. Angelor. ſect. 6. num. 78. §. *Dices: Hoc nomine phyſica determinatio importatur quoddam auxilium antecedens uſum liberi arbitrii, quod, ut venit à Deo, ità determinat voluntatem ad agendum, ut faciat eam infallibiliter operari.* Et addit, ſe non agere de voce, *phyſica prædeterminatio*, ſed de re, *an detur tale auxilium efficax ex Deo; ſi enim tale Dei auxilium detur, commodè vocari prædeterminationem phyſicam.* En quomodò pro eodem accipiendum non dubitat cauſam phyſicam, & cauſam verè efficientem, & realem. Et Eminent. *Bellarminus* lib. 2. de grat. & liber. arbitr. cap. 11. §. *Nam ſi conſideremus*, ait: *cauſa phyſica, & efficiens non ſolùm eſt Deus per auxilium ſpeciale, ſed & liberum arbitrium.* Ubi cum omni proprietate pro vera, reali, & efficiente cauſalitate prævia Dei ad voluntatem, intelligitur prædeterminatio in voluntate recepta: ſicut & communiter aſſerunt Theologi, quòd Sacramenta phyſicè cauſant gratiam, & humanitas *Chriſti* phyſicè efficit opera miraculoſa: ubi non ſumitur phyſicè, prout opponitur libero, ſed pro eodem, ac verè, & propriè, & non purè moraliter.

8. Sed hanc nihilò ſeciùs aliqui ex Schola Societatis perhorreſcunt vocem. Hanc utique nobis dant probro, quia eſt vox nova in Scholis introducta, æquivoca ex una parte, cùm poſſit intelligi de motione naturali, naturaliter neceſſitante: & ex alia, minimè in Scriptura reperta, & à SS. PP. uſurpata ad exponendam gratiæ efficaciam; omnis autem novitas in vocibus evitanda venit, ut animadvertit Eminentiſs. *Baronius* tom. 7. pag. 38. *Quòd nova vox, quantumvis pia, niſi ex Patribus conſueta, utenda proponi non conſuevit.*

9. Hæc eſt levis objectio; nam Patres interdum præter communes loquendi modos, modum dicendi alterum, vel nomen novum, quem, vel

vel quòd adinvenerunt, uſurpant, non ut rem novam ſignificent, ſed ut faciliùs myſteria noſtra exponant, ac hæreſes contrarias refellant. Nam, ut inquit *Auguſtinus* lib. 8. de grat. Chriſti cap. 2. *Cùm aliquid propter novas opiniones emergentes efficaciter exprimendum, & accuratè ab aliis diſtinguendum eſt, rem veterem novo vocabulo inſignire nihil vetat.* Et tract. 97. in *Joann.* ſub fin. *Sunt Doctrinæ Religionis congruentes verborum novitates.* Et exemplum infrà ſubjicit, dicens: *Adverſus impietatem Arrianorum Hæreticorum novum Patres Homouſion reddiderunt; ſed non rem novam tali nomine ſignificârunt; hoc enim vocatur quod eſt, ego, & Pater unum ſumus, unius videlicet, ejuſdemque ſubſtantiæ. Nam ſi omnis novitas profana eſſet, nec à Domino diceretur, mandatum novum do vobis; nec Teſtamentum appellaretur novum, nec cantaretur in univerſa terra Canticum novum.* Cujus rationem aſſignat *D. Thomas* 1. p. q. 36. art. 2. ad 1. *De Deo dicere non debemus, quod in Sacra Scriptura non invenitur, vel per verba, vel per ſenſum.* Ex quo probat, quòd licèt in Sacra Scriptura non inveniatur vox illa, *Filioque procedit*, nec in prioribus Conciliis, rectè ſit appoſita in Symbolo à Conciliis poſterioribus (quæ poſtea fuit probata in Florentino) quia eſt in illis æquivalenter, implicitè, & quoad ſenſum. Et q. 29. præcedenti art. 3. ad 1. docet, hoc nomen *perſona*, ponendum eſſe in Divinis, quamvis non exprimatur nobis in Sacra Scriptura veteris, vel novi Teſtamenti, dicens: *Ad primum ergo dicendum, quòd licèt nomen perſonæ in Scriptura veteris, vel novi Teſtamenti non inveniatur dictum de Deo; tamen id, quod nomen ſignificat, multiplicetur in Sac. Scriptura invenitur aſſertum de Deo, ſcilicet, quòd eſt maximè per ſe ens, & perfectiſſimè intelligens.* Ergò ſufficit, quòd res ſignificata per nomen reperiatur. Sic Summus Pontifex *Gelaſius* in Epiſt. ad Epiſcopos Picenos hâc elocutione, & dicendi modo utitur: *Peccato originali ſubſtantiam hominis eſſe depravatam*, minimè de Hæreticis ſollicitus, redarguentibus ipſum, quòd modus ille loquendi eſſet temporibus illis ignotus. Sic & hæc vox *tranſubſtantiatio*, quæ in Scriptura non invenitur, nec à Conciliis prioribus fuit uſurpata, in Concilio Lateranenſi admittitur, ut propria ad exponendam antiquiſſimam Sacroſancti Euchariſtiæ myſterii veritatem. Eſt etiam inuſitata in Sacra Scriptura hæc vox *Theotocou*; & tamen ſic Sanctiſſimam Virginem *Mariam Theotocon*, id eſt, *Deiparam* nominavit Concilium Epheſinum cap. 10. *Quia hanc fidem Divini Diſcipuli nobis tradiderunt, quamvis iſtius dictionis non meminerint*: quia (ut ibi ad marginem notatur) *Cùm de re certò conſtet, fruſtra de voce certamen ſuſcipitur.* Etiam *D. Hilarius* lib. contra *Conſtantium* num. 16. agens de illa voce *conſubſtantialis*: *Novitates vocum*, inquit, *ſed profanas, devitare jubet Apoſtolus: tu cur pias excludis?* Et *Athanaſius* Arrium alloquens: *Nominis ne offenderis novitate, an etiam rei ipſius veritatem, quæ hoc eſt ſortita vocabulum, refugis? Res enim antiqua novum nomen accepit, non vocabulo nova rei veritas acceſſit.* Quæ non etiam circa nomen *Hypoſtaſeos* orta eſt in Eccleſia controverſia? Quæ ità vehemen

hementer exarſit, ut dixerit *S. Gregorius Nazianzenus* Oratione *de laudibus Sancti Athanaſii*: *Res profecto ridicula, vel potius miſeranda Diverſæ Fidei ſpeciem præbuit levis illa & jejuna de ſono vocum altercatio*. Hoc diſſidium nonnihil ſedavit *S. Athanaſius* in Concilio *Alexandrino* annò *Chriſti* 362., ut ibi *S. Gregorius Nazianzenus* ſcribit, hiſce verbis: *Quæ cùm Beatus ille Vir, & vere homo Dei, magnuſque animarum Reonomus, oculis auribuſque perciperet, tàm ſtultam & abſurdam Orthodoxæ Fidei ſectionem diſſimulandam ac negligendam ſibi non putavit. Verùm medicinam morbo quamprimum infert. Quonam autem modo id facit? Utráque parte leniter ac humaniter accerſitá, verborumque ſententiá diligenter, & accurate perpenſá, poſtquam concordes reperit, et neque quoad doctrinam inter ſe diſſidentes, ità negotium tranſegit, ut nominum uſum ipſis concedens, rebus eos conſtringeret.*

10. Et mirum ſanè, quòd AA. contrarii hujus nominis *prædeterminatio phyſica* novitate offendantur. Ubinam in Sacris Litteris leguntur hæc nomina, *Purgatorium*, *Trinitas Perſonarum*, *Incarnatio*, *Tranſubſtantiatio*. Ubi in Divinis Scripturis obſervare licet ea *gratiæ informantis, & habitus infuſi* nomina; quibus utitur *Clemens V.* in Concilio Viennenſi? Ubi in Scripturis hoc nomen *confirmatio*? Cùm tamen ſit verum Eccleſiæ Sacramentum. Ubi rogo, inveniuntur nomina illa, *Scientia media*, *Præmotio moralis*, *Auxilia ab extrinſeco efficacia, aut ſimultanea*? In Scripturanè, Conciliis, aut SS. PP. reperiuntur & voces iſtæ, *Præparatio, & applicatio Omnipotentiæ ad concurrendum nobiſcum*, *poteſtas relativa*, & aliæ ſimiles, quibus utuntur? Quæ novæ ſunt, & novitèr à Recentioribus introductæ, quæ nec in Scripturis, nec in SS. PP. nec in Eccleſiæ definitionibus, aut conſtitutionibus Summorum Pontificum reperiuntur; imò & *ipſam ſcientiam mediam* Theologis penitus ignotam aſſerit apertè *P. Vaſquez* 1. p. diſp. 67. cap. 1. *Quid igitur ſi nos aliam ponamus vocem, cujus ipſi mentionem non fecerunt, neque negarunt? P. Herice* 1. p. diſp. 7. cap. 10. *Quis neſciat*, inquit, *hanc ſcientiam mediam latuiſſe Scholaſticos, & à noſtris è tenebris, in quibus latebat erutam diligenti Patrum, aſſiduáque lectione*. Idem *P. Granado* 1. p. q. 14. art. 13. tract. 5. diſp. 3. ſect. 2. Nec contradicit *Suarez* lib. 2. de ſcient. futuror. contingentium cap. 3. *Non ergo nos*, ut ſuprà diximus ex *D. Auguſtino* lib. 1. contra *Creſconium* cap. 13. num. 16. *Verborum controverſia torqueat. Cùm res ipſa intelligitur minus laborandum eſt, quid eam hominibus vocare placuerit, cùm non vocabulo nova rei veritas accedat.*

11. Fatemur ergo hoc complexum *phyſica prædeterminatio* non inveniri expreſſum his vocibus, ſed res ſignificata habetur clarè in Scriptura Sacra, in SS. PP. & apud *D. Thomam*. Primò in Scriptura: enim verò ipſum nomen prædeſtinationis quid aliud importat, quàm prædeterminationem? Numquid verbum προορίζω quò frequenter utitur *D. Paulus*, idem planè non eſt, ac prædeterminare? ὁρίζω ſignificat determinare, ut norunt Grammatici: undè προορίζω ſignificat prædeterminare ut ex lexicis evidens evadit: quàm prædeterminationem,

aut

aut prædeſtinationem non ſolùm intelligit *Paulus* ad gratiam ſanctificantem, & ad gloriam, ſed etiam ad opera, quibus diſponimur ad juſtificationem, & quibus jam juſtificati vitam æternam meremur: hoc nempè eſt, quod ipſe *Apoſtolus* vult his verbis: *Prædeſtinati ſecundùm propoſitum ejus, qui omnia operatur ſecundùm conſilium voluntatis ſuæ*: non moraliter, ſed verè, realitèr; verâ, & propriâ efficientiâ, ſive phyſicâ, & reali. Et ad *Epheſ.* cap. 3. *Ut innoteſcat Principatibus, & Poteſtatibus, per Eccleſiam multiformis ſapientia Dei ſecundùm præfinitionem ſæculorum, quam fecit in Chriſto Jeſu Domino Noſtro*: quibus verbis innuit *Apoſtolus*, quòd hæc, ſecundùm quòd æterno ſuo conſilio propoſuit, ac decrevit Deus, implevit præfinito tempore agnoſcens veram prædefinitionem: ibi enim in Græco legitur κατα προθεσιν, quod ſignificat, *ſecundùm prædefinitionem, firmum propoſitum, prædeterminationem*. *D. Dionyſius* de Divinis nominibus cap. 5. obſervat, Scripturam uti hoc tèrmino *Prædeterminatio*: *Theologia exemplaria in Deo exiſtentia Divinas vocat Prædeterminationes*. Ad hæc pag. 131. poſt num. 8. reſpondet *Caducifer*: *Erravit, quia talia verba in eo cap. 5. S. Dionyſii non reperiuntur in operibus S. Dionyſii ſelectis pro Bibliotheca PP. à Margarino de la Bigne compoſita anno* 1618. *& multum celebri*. Si hìc omnes aberrationes hujus Scriptoris vellem annotare, longum profectò eſſet hoc proſequi. Nàm primò *Margarinus* ſuæ Bibliot. PP. non inſeruit opera S. *Dionyſii*. Secundò non vivebat anno 1618. Verum eſt quòd in editione Bibliot. PP. Lugduni 1677. extant opera S. *Dionyſii* ex verſione *P. Balthaſaris Corderii*. Eſt & alia verſio *P. Frontonis Ducæi*, in quibus dicto cap. 5. non reperitur vox *Prædeterminatio*: ſed quid inde? Uterque Interpres Jeſuita fuit, floruitque circa tempora ſuſcitatæ controverſiæ de Divinis auxiliis; mirùm ergo eſt, quod neuter voce illâ uſus ſit? Quinimò licèt uterque eam haberet, non juvaret ad propoſitum noſtrum, quòd eſt, vocem illam novam non eſſe, ſed uſurpatam à PP., priuſquam dictæ controverſiæ ſuſcitarentur; quod ex illis Interpretibus probari haud poteſt, ſed benè, ut modò dicemus, ex S. *Thoma*, qui ſuo tempore in S. *Dionyſio* legebat *Prædeterminationes*, adeoque vox illa antiqua eſt.

12. Hâc inſuper voce *Prædeterminationis* utitur *Damaſcenus* in 2. lib. cap. 30. in princip. dicens: *Oportet cognoſcere, quod omnia quidem præcognoſcit Deus: non autem omnia prædeterminat*. Quem textum explicat D. *Thomas* 1. p. q. 23. art. 1. ſol. *Ad primùm ergo dicendum quod Damaſcenus nominat prædeterminationem impoſitionem neceſſitatis, ſicut eſt in rebus naturalibus, quæ ſunt prædeterminatæ ad unum. Quod patet ex eo quod ſubdit. Non enim vult malitiam, neque compellit virtutem, unde prædeſtinatio non excluditur*. Hìc exultat *Caducifer* quaſi partâ victoriâ. S. *Damaſcenus*, inquit, *illius vocis meminit, ſed ſimul rejicit: unde conſtat ab antiquis fuiſſe rejectam prædeterminationem*. Sed conveniamus hominem illum argumento, ut vocant, ad hominem. Jeſuitæ videntes Scientiam Mediam, eique innixum ſyſtema gratiæ congruæ, odioſam eſſe novitatis titulo, quòd P. *Molina* glorie-

tur ſe illius inventorem, mutatô conſiliô aliter loqui conſultum æſtimârunt dicentes, antiquam eam eſſe, nec S. *Auguſtino* incognitam, utpote qui ſolum ejus abuſum in *Semi-Pelagianis* damnaverit. Hoc poſito, dico ſic: S. *Joannes Damaſcenus* rejicit abuſum prædeterminationis, teſte S.*Thoma*, ſumptâ ſcilicet hâc voce pro impoſitione neceſſitatis, ſicut eſt in rebus naturalibus: igitur vox ipſa ritè intellecta antiqua eſt; præſertim cùm ibidem ſubjungat D. *Thomas*, quòd *prædeſtinatio*, ex eo quòd *Damaſcenus* prædeterminationem malè explicatam rejecerit, *non excluditur*; adeoquè nec prædeterminatio, quæ eſt effectus prædeſtinationis Thomiſticæ, ritè intellecta, & explicata. Dicat ergo *Caducifer*, quis, *Ut in altero ſibi conſulat, ſe miſerè confodit in altero*? Peto ego, an ne Jeſuitæ ſe miſerè confodiant, dum antiquitatem ſcientiæ mediæ inde probare conantur, quòd S. *Auguſtinus* ejus abuſum rejecerit? Si affirmat, deſinat ergo dicere ſcientiam mediam olim à PP. quoad ſubſtantiam adhibitam fuiſſe; ego viciſſim, eo argumento, quod ſolùm ad hominem eſt, ultrà non utar. Si verò *Jeſuitæ* ſe minimè confodiunt hoc argumenti genere, cur nos?

13. Eâdem voce prædeterminationis utitur S. *Methodius* orat. in S. *Agatham Leonardo* Interprete, circa quem ſolemniter erravit *Caducifer* aſſerens pag. 125. *Immo neque ullus S. Methodius ſcriptor apparet præter illum Martyrem, qui floruit ſæculo* 3. quem errorem rogo, corrigat ex Symmiſtis ſuis *Bollandiſtis* in vitam S. *Agathæ*, ubi inveniet & alium *Methodium*, & orationem S. *Agathæ* eidem vindicatam: futileque eſt ejus argumentum; dum dicit: *Erravit in criſi: quia teſte Bellarmino de Script. Eccleſ. pag. 54. & Bibliot. PP. citat. in Indice 3. tom. de ſcriptis S. Methodii Tirii Epiſcopi nihil extat, præter Homiliam de Simeone, & Annâ, & quaſdam revelationes falsò illi attributas, & fragmenta quædam, in quibus talis oratio non conſtat, nec de alio S. Methodio*. An nè *Bellarminus* omnes omninò AA. Eccleſiaſticos recenſuit? An omnium, quos recenſuit, opera fuerunt ei nota? Non hoc dicet puto, igitur malè concludit non dari S. *Methodium*, neque ejus orationem de S. *Agathâ*, eo quod *Bellarminus* mentionem nullam de eis fecerit. Adire quoquè poterit noſtrum *Alexandrum Natalem* in Hiſt. Eccleſ. ſæculo 9. & 10. de *Scriptoribus Eccleſiaſticis* cap. 3. art. 2. inveniet S. *Methodium* Patriarcham Conſtantinopolitanum, non quidem Martyrem, ſed variorum operum auctorem, quæ ibi recenſentur. Is, inquam, S. *Methodius* ſæculo 9. voce illâ *Prædeterminationis* uſus eſt: quam malè *Caducifer* interpretatur de *Prædeſtinatione ſub ſcientia media*: quod ſanè ridiculum eſt. Ut enim rectè notavit *Catherinus* in cap. 8. *Ep. ad Romanos*, ſi determinatio Dei ſupponit ſcientiam, jam non *Prædeterminatio*, ſed *poſtdeterminatio* dicenda eſt: quin imo ipſe *Caducifer* fatetur ſcientiam mediam paulò poſt S. *Auguſtinum* oblivioni traditam ac ſepultam fuiſſe, uſque ad tempora *Molinæ*: igitur S. *Methodius*, qui intermedio tempore vixit, eâ non fuit uſus.

14. Eâdem phraſi utuntur SS. Patres. *Athanaſius* epiſt. ad *Serapionem*: *Secundùm prædeterminationem Divinæ rationis*: necnon & *Joan-*

Joannes Chryſoſtomus homil. 1. ſuper epiſtolam ad Epheſ. Et *Cyrillus* epiſt. contra *Neſtorium*, quæ fuit in *Concilio Epheſino* approbata, & *Auguſtinus* in Soliloq. cap. 26. Qui omnes indiſcriminatim utuntur his vocibus, *prædefinire*, *præordinare*, *prædeterminare*. Nec minùs patens, & conſpicua eſt vox iſta *prædeterminatio* apud D. *Thomam*. Etenim ſuper Textum citatum D. *Dionyſii* de Divinis nominibus cap. 5. ſic ſcribit lect. 3. *Hujuſmodi rationes vocat Sacra Scriptura prædefinitiones, ſeu prædeterminationes*. Et paucis interpoſitis, rurſus ait: *Quæ quidem prædeterminationes, ſeu voluntates ſunt diſtinctivæ entium, & effectivæ ipſorum, quia & hujuſmodi rationes ſuperſubſtantialis Dei eſſentia prædeterminavit, & produxit*: quod teſtimonium iterum exponit q. 3. de verit. art. 1. dicens: *Hujuſmodi rationes Sacra Scriptura vocat & Divinas, & bonas voluntates exiſtentium prædeterminativas, & effectivas*. Ecce D. *Thomas*, S. *Dionyſius*, & quod majus eſt, Scriptura Sacra nomine, ſeu voce *Prædeterminatio* utuntur, hancque eſſe prædeterminationem phyſicam, conſtat ex illis vocibus ſeu adjectivis nominibus, *diſtinctivæ*, & *rerum effectivæ*; quæ ſi in propria ſignificatione, ut par eſt, accipiantur, de phyſica efficientia, & cauſalitate procedunt: cauſa enim, ſeu prædeterminatio moralis tantùm methaphoricè dicitur efficere, nec omnes cauſæ ſecundæ ſunt illius capaces, cùm multæ ſint cognitionis expertes. Cùmque rerum aliæ ſint neceſſariæ, aliæ contingentes, aliæ liberæ, actus nimirum noſtræ voluntatis, ſi prædeterminationes Divinæ effectivè, efficientiâ verâ, & non metaphoricâ cauſant, & diſtinguunt entia, etiam cauſant, & efficiunt phyſicè, ac phyſicè prædeterminant actus liberos noſtræ voluntatis. Audiendus iterum D. *Thomas* opuſc. 1. cap. 16. *Ideo autem dicit Athanaſius, ſecundùm prædeterminationem Divinam, quia poſſibile erat Deo alio modo quàm per Chriſti Incarnationem perfectionem gratiæ humano generi conferre, loquendo de potentia abſoluta; ſed non potuit humanum genus hanc plenitudinem aliter conſequi, ſuppoſitâ Dei ordinatione*. Et in cap. 37. *Iſaiæ*: *Nos ponimus, quod omnes actus ſecundi ex Divina prædefinitione proveniunt*. Et quodlibet 12. art. 3. *Alii*, inquit, *reducunt omnia hæc in cauſam ſupracæleſtem, ſcilicet in providentiam Dei, à qua omnia ſunt prædeterminata, & ordinata*. Quod ulteriùs repetit in 1. ad *Annib.* diſt. 47. art. 4. ubi oſtendit, quòd *Divina voluntas non imponat neceſſitatem rebus volitis; quia modum, quo producuntur*, ideſt, ſive liberè, ſive neceſſariò, *Deus prædeterminavit*. Et epiſt. ad *Timoth.* cap. 2. lect. 2. *temporibus* ſuis, *ſcilicet quibus prædeterminatum eſt fieri*. *Sed quid ad rem*, inquit, *Caducifer* pag. 327. num. 129. *Hanc vocem aliquoties in D. Thoma, & aliis vetuſtioribus PP. repertum iri, quid ad rem, ſi nihil de re?* Peto ego viciſſim: Nonnè multum ad rem, quòd clarè oſtendant Thomiſtæ, vocem *prædeterminationis*, & quoad vocem, non ſolùm à S. *Thoma*, ſed ab antiquis SS. Patribus, immo ab ipſa Sacra Scriptura fuiſſe uſurpatam; idque in eodem ſenſu, quo illa nunc utuntur Thomiſtæ? Primum abundè jam oſtenſum eſt; ſecundum quoad hactenus, ſed uberrimè oſtendetur toto

hoc opere. Deſinant ergo ſuis juvenibus inſtillare prædeterminationem eſſe vocem novam Patribus ignotam. Valere hæc poſſunt ad aliquod tempus: ſed poſteaquàm fuerint Diſcipuli eorum ſubducti ferulæ, incipiantque aliorum quoque opera volvere; tunc, cum magno dedecore Magiſtrorum, deprehendunt quandoque ſe deceptos, mutantque ſtationem. Exemplum hujus præbet nobis D. *Dupleſſi* Doct. Sorbonicus, qui apud *Jeſuitas* edoctus præmotionis novum eſſe, & nomen, & rem, ſcientiam mediam avidè amplexus fuerat. At ubi ex regiſtris Sorbonæ deprehendit ita non eſſe, ut ei juveni fuerat inculcatum, valedixit ſuis præjudiciis, ac ad Thomiſtarum caſtra velociſſimè tranſivit: cujus rei ipſemet teſtis eſt in Opuſculo hàc de materia edito: ut teſtatur noſter Magiſter *Echard.* tom. 2. de Scriptorib. Ord. Præd. pag. 820.

15. Conſtanter ergo negamus, gratiam prædeterminantem rem eſſe novam, etiam nomine, cùm toties reperiatur in Sacris Litteris, SS. PP. & D. *Thoma*; ut modò vidimus. Hanc ergo à SS. PP. *Auguſtino*, & *Thoma*, non à *Calvino* accipiunt Thomiſtæ, ut quidam horribili impudentiâ garrire non ſunt veriti; quos tamen ſcimus, nec ab illis, qui eamdem doctrinæ viam tenent, in hac parte probari. Teſtes complures ſunt, prædeterminationis phyſicæ nomen apud *Calvinum* non reperiri. Sed etſi reperiretur; an ideo damnandum? Damnent etiam, qui ita cæcutientes procedunt, ſacra omnia nomina, quibus ille utitur, aut abutitur: vel ſaltem audiant *Gelaſium* Papam. *Nunquidnam*, inquit ille, *in ipſorum Hæreticorum libris non multa, quæ ad veritatem pertineant, leguntur? Nunquid jam veritas refutanda eſt, quia illorum libri ubi pravitas eſt, refutantur? Aut ideo pravi libri ſuſcipiendi ſunt eorum, quia veritas, quæ in illis inſerta eſt, non negatur? Ait Apoſtolus: Omnia probate, quod bonum eſt, tenete.* At ut dixi, nomen hoc *prædeterminationis phyſicæ* in *Calvino* non invenitur. Sed ita à quibuſdam ſpargitur; ut ſub odioſa larva Thomiſtarum ſententiam repreſentent. Teſtem hujus non ſuſpectum affero, P. *Ripalda* tom. 2. diſp. 113. ſect. 9. num. 53. *Banez*, ait, *& plerique ejus Diſcipuli in publicis diſputationibus, privatiſque ſermonibus cœperunt notare illam ſententiam, nempe Molinæ, ut Pelagianam; noſtri contra ut notam Pelagianiſmi evitarent, objiciebant oppoſitæ notam Calviniſmi*. Quod & fecerunt illi, qui veterum illorum *Donatiſtarum* inſtitutum referebant, de quibus *Auguſtinus* dicit epiſt. 162. *Crimina ſua infamatis aliis tegere cupiebant, ut homines ab inquiſitione veritatis averterentur, falſis rumoribus avocati*. Nec audiendus hìc *Caducifer* pag. 327. n. 129. dicens: *Verùm obiter noto, quòd cùm R. Benitez ex P. Ripalda inquit: Jeſuitas ab Adverſariis notâ Pelagianâ inuſtos, ut id evitarent retorſiſſe eis Calviniſmum: velim intelligat Jeſuitas (quidquid intus ſentirent de re) tamen præ modeſtia noluiſſe id argumenti tractare niſi argumento ſimili provocatos*. At ego velim, intelligat ipſe, quàm parùm Jeſuitis honorofica ſit hæc modeſtia: ſilere, dum ſciunt in Eccleſia doceri, quæ ipſi putant hæretica eſſe. *Neque enim*, ut inquit *Gelaſius* Pontifex 1. Epiſt. ad *Honorium* ord. 6. *vel ſilentio præterire cauſas hujuſmo-*

modi, vel differendo fovere debemus. Non ſic Ordo Prædicatorum, non ſic: ſed ubi *Ludovici Molinæ concordiam de libero arbitrio ſuſpectam habuit, rem ad Fidei Judicem Pontificem detulit, & vel ſuſpecta comata aſteriſcô notans, coram tanto Judice alacriter pro Fide certavit*, inquit P. *Baeza*. Jeſ. tom.3. in Evang. cap.3. §.7. lib.15. idque fecit non animo ſe vindicandi, ſed ut idem *Baeza* teſtatur, *pro Fide ſtans*. *Verba ſapientum*, ut dicitur *Eccleſ.* 12. v.11. *ſicut ſtimuli*: & exponit Gloſſa interlinearis: *acriter pungentes, & excitantes ſomnolentos, non palpantes*: Doctor quippe, ut bonus Eccleſiæ miles, in rebus Fidei pro veritate certans cavere debet à blandis adulatoriis verbis, ne ſit omnia ad aliorum voluntatem, nihil ad veritatem loquens. Quarè *Ezech.* 3. v.9. dicit Deus; *Ut adamantem, & ut ſilicem dedi faciem tuam, ne timeas eos*; quia talis debet eſſe Doctor, fortis, conſtans, qui nec pudore vincatur, nec metu taceat, aut palleſcat. Sed ad propoſitum revertor.

16. Totum hoc ut magis illuſtretur, audiendus S. *Cyrillus* contra *Neſtorium* vocem hanc *Deipara* tamquam notham, irrationabilem, temerariam, periculoſam, blaſphemam incuſantem. *Nemo*, inquiebat ille, *Mariam Deiparam vocet*: magnâque, & elatâ voce inclamare auſus eſt: *Si quis Mariam Deiparam dixerit, anathema ſit*. Vocem hanc nedum graviter, & acerbè rejiciebant quotquot Neſtorianæ hæreſis leprâ veraciter infecti erant, ſed & alii ſuo tempore Orthodoxi, ut ſcribit *Facundus Epiſcopus Hermianenſis* lib. 1. cap. 4. *Inſinuandum eſt*, inquit, *quòd hanc quoque confeſſionem, quâ Beatam Mariam verè, & propriè dicimus Matrem Dei, quidam etiam communicantes Eccleſiæ putant non debere ſuſcipi, cùm Neſtorium fateantur, propter quod eam Matrem Dei negabat, debuiſſe damnari*. Et omnes eiſdem ducti momentis; primum quippe erat, *quod Nicæna Synodus vocis Deipara nullam umquam mentionem fecerit*. Sic teſtatur *Anaſtaſius* Presbyter in litteris ejuſdem *Cyrilli* ad Clerum Conſtantinopolitanum: quòd in Sacris Litteris non continebatur vox illa. Ita *Neſtorius* ſcripſit ad *Cæleſtinum* Pontificem: quòd & erat vox ſuſpecta per *Arrium*, *Eunomium*, ac *Apollinarium* adſerta. Sic ex *Neſtorio*, S. *Cyrillus* in lib. *Apolog. contra Orientales* lib.2. cap.1. *Si fide ſimplici Deiparam proferres, nulla eſſet apud me dictionis invidia, verbi ſenſum exquirentem. Sed quia video prætextu erga Beatam Mariam honoris Hæreticorum confirmare blaſphemiam, ideò dictionis probationem cautè pronuntio, cùm periculum in ea dictione latens ſuſpectum habeam*. Et tandem quia erat vox nova, à S. *Leone* Papa inducta in Eccleſia: quâ Priores PP. explicitè nuſquam uſi fuerant, ut apud *Photium* lib. 228. S. *Ephremius* Patriarcha Antiochenus firmat. An non hæc eadem ſunt argumenta, quibus Adverſarii pugnaciter contra vocem iſtam *Prædeterminatio Phyſica* inſurgunt? Minimè in Scripturis Sacris contineri, ſuſpectam eſſe vocem iſtam, à *Calvino* propugnatam, & acceptam; ignotam fuiſſe Patribus, & ſolùm à Magiſtro *Bañes* in Scholis inductam?

17. At quid ad hæc omnia reſpondit Eccleſia? Ad 1. audiendus *S. Cyrillus* in Litteris ad Clericos Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ: *Quamvis*

vis Nicæna Synodus voculæ hujus, Deipara, non meminerit, non ideò tamen officio rectè functa non fuit. Per id enim tempus nihil ejuſmodi in controverſiam adducebatur. Quarè quæ tum ambigua non habebantur, ea in medium proferre nullum operæ pretium erat. Quamquàm ſi ſententiarum vim perpendere lubet, Sacram Virginem Deiparam eſſe nequaquàm diſſimulavit; quandoquidem illum ipſum, qui ex Deo Patre natus eſt, incarnatum, & hominem factum dicat, utique ex *Virgine Maria*. Ad 2. fœdè hallucinatum fuiſſe *Neſtorium*, dum vocem *Deipara* aſſerit ab *Apollinàre*, aliiſque hæreticis fuiſſe invectam; quarè vanos eorum ſpernens ſcrupulos, ſanxit vocem in re antiquiſſimam eſſe ſuſtinendam. Et ad 3. non dixiſſe *S. Euphremium* fuiſſe *S. Leonem* Papam primum hujus vocis auctorem, ſed ſolùm fuiſſe dicit inſignem illuſtratorem. Pari fidentiâ, & libertate Catholicâ illis reponunt Thomiſtæ, qui doctrinam Thomiſtarum ob uſum hujus vocis *Prædeterminatio Phyſica* infamare audent, quam neceſſitas in Scholas intulit, ut contradiſtingueretur prædeterminatio Phyſica, prædeterminationi morali. Quare conſtanter negamus, gratiam prædeterminantem phyſicè rem eſſe novam, etiam nomine; cùm toties reperiatur in Sacris Litteris, SS. PP. & *D. Thoma*, ut vidimus.

18. At ſi vox ſolùm diſplicet, ſi idem ex parte rei ſignificatæ eſt prædeterminatio phyſica, & gratia ab intrinſeco efficax, ceſſet ſcrupulus vocis. Rogo eos, pacem inire volentes, & inter utramque Scholam diſſidium eſſe ſolùm in voce aſſerentes, ut rejectâ illâ voce *prædeterminatio phyſica*, tandem hanc, & unicam vocem gratiam ab intrinſeco, ſive ex ſui natura efficacem concedant. Diſputantibus in verborum quæſtionibus immorari, cùm de re conſtat, turpe eſſe dixit *S. Auguſtinus contra Academic.* lib. 2. cap. 11. num. 25.

19. At quia *Caducifer* pag. 327. num. 129. adulatoriis verbis ſatagit Thomiſtas inducere, ut abſtineant ab indagando quis fuerit inventor primus Prædeterminationis phyſicæ, vel Scientiæ Mediæ, ita inquiens: *Quare ceſſet, quæſo, hoc præliolum, nec faceſſat opus viris emeritis, id quod proculdubio ad rem nihil eſt opus*; plurimum ſanè ad rem eſt ſcire, qualis ſit doctrina, quam defendimus, vel quam impugnamus, maximè in Theologicis; monente Scripturâ, ut interrogemus de ſemitis antiquis, nec tranſgrediamur terminos, quos poſuerunt Patres noſtri, devitantes profanas vocum novitates, & oppoſitiones falſi nominis ſcientiæ. Gratuletur ergo ſibi, ac ſocietati *Caducifer*, quòd *Molina*, *Fonſeca*, aliique Jeſuitæ novum invenerint modum conciliandi cum efficaci Dei voluntate liberum creaturæ arbitrium per Scientiam mediam, ipſo fatente pag. 111. num. 155. *Non uſurpatam olim in concordia arbitrii, & gratiæ in opere ſalutari*. Nobis placent vetera, perplacetque monitum *Vincentii Lirinenſis*, quod gratis ſuæ Scholæ Magiſtris in hac materia applicat *Caducifer*, pag. 85. num. 127. & eſt hujuſmodi: *Eſto, inquit, o Doctor quaſi Beſeleel, & pretioſas Divini Dogmatis gemmas exſculpe, fideliter coapta, adorna ſapienter, adjice ſplendorem, gratiam, venuſtatem: intelligatur exponente te, illuſtrius quod*

an-

antea obſcurius credebatur. Eadem tamen, quæ didiciſti, doce, ut cùm dicas nove, non dicas nova. Sed forſitan dicet aliquis: Nulluſnè in Eccleſia Chriſti profectus habebitur intelligentiæ? Habeatur planè, & maximus; ſed ita tamen, ut verè profectus ſit ille fidei, non permutatio. Siquidem ad profectum pertinet, ut in ſemetipſa unaquæque res amplificetur; ad permutationem vero, ut aliquid ex alio in aliud tranſvertatur. Imitetur animarum ratio rationem corporum: quæ licet annorum proceſſu numeros ſuos evolvant, & explicent; eadem, tamen, quæ erant, permanent. Parva lactentium membra, magna juvenum; eadem ipſa ſunt tamen. Quot parvulorum artus, tot virorum. Etſi quæ illa ſunt, quæ ævi maturioris ætate potiuntur, jam in ſeminis ratione præinſerta ſunt, ut nihil novum poſtea proferatur in ſenibus, quod non in pueris jam ante latitaverit. Quod ſi humana ſpecies in aliquam deinceps non ſui generis vertatur effigiem; aut certè addatur quidpiam membrorum numero, vel detrahatur; neceſſe eſt, ut totum corpus vel prodigioſum fiat, vel etiam intercidat, vel certè debilitetur. Ita etiam ſacrarum litterarum intelligentia ſequatur has, decet, progreſſuum leges, ut annis conſolidetur; dilatetur tempore, ſublimetur ætate: incorrupta tamen, illibataque permaneat: .... Quodcumque in Eccleſiæ paradiſo, Dei agricultura, Patrum labore, ſatum eſt, hocidem filiorum induſtria colatur, floreat, matureſcat, perficiatur. Et priſca illa Cæleſtis Phyloſophiæ dogmata à poſteris excurentur, limentur, poliantur. Sed nefas eſt, ut commutentur, detruncentur, mutilentur, humanorumque ingeniorum quaſi extranea additamenta recipiant. Accipiant, licèt, evidentiam, lucem, diſtinctionem; ſed retineant, neceſſe eſt, plenitudinem, integritatem, proprietatem. Hactenus *Vincentius Lirinenſis* perappoſitè ad rem noſtram loquens. Sedulò igitur inquirendum, qui ſint expolitores veterum dogmatum, qui inventores novorum: ut illos ſequamur, hos fugiamus. Non eſt ergo inutile, quis Scientiam mediam, quis prædeterminationes, prædefinitiones invenerit, inquirere. Novum dogma deſerendum, antiquum amplectendum, & retinendum, præadducta verba nos monent.

20. At ut breviter me hinc expediam, ad oſtendendam ſcientiæ mediæ novitatem, ſufficient Adverſarii noſtri *Caduciferi* hinc indè, veritate cogente, ſparſa verba; tantò majorem vim habitura, quantò omnium judicio veriſſima eſſe noſcuntur. Quòd verò prædeterminationes attinet, cùm illas ipſe ex profeſſo impugnet, non ex ipſo, declarato hoſte, ſed aliundè inveſtiganda erit harum vel antiquitas, vel novitas. Accipe ergo, quæ *Caducifer* ipſe, Scientiæ mediæ Apologiſta, de ejuſdem novitate nobis tradit. Primò igitur dicit, ac fatetur pag. 111. *Scientia media fuit nova, & non uſurpata olim in concordia arbitrii, & gratiæ in opere ſalutari....* Pag. 95. in fine §. 5. *Jeſuitæ... ex altera vero parte auſculantes ſuo parenti Ignatio de Loyola expreſsè jubenti, ut in illis temporibus periculoſis liberi arbitrii ſarta tecta ſervarent; in id deſuper convenerunt, ut, à Divo Thoma non recedentes, tutiores concordiæ vias ingrederentur. Igitur Sanctiſſimus Fundator, & Patriarcha*

*cha Ignatius in admirabili libello Exercitiorum ſpiritualium præſcribens aliquot regulas, ut cùm Oetbodoxa Eccleſia verè ſentiamus, tradit decimam banc: Advertendum quoque eſt.... cui regulæ addidit decimam ſeptimam in bæc verba: Neque itidem prædicandæ &c.... ſic S. Parens cujus amore, & obedientiâ tacta Jeſuitica ſoboles ſimul in variis locis, Deo proculdubio inſpirante, cœpit prædeterminationem depellere, & relinquere inventoribus ſuis, atque ad ſcientiam conditionatorum confugere. Unde teſte P. Henao de ſcient. media hiſtoricè propugnata à num.*1233. *inſtrumentis, & probationibus locuplete, Salmanticæ id præſtitit anno* 1559. *P. Didacus Paez. Coloniæ anno* 1564. *PP. Colonienſes in refutatione bæreticorum. Eboræ anno* 1562. *P. Ludovicus Molina. Conimbricæ anno* 1566. *P. Petrus de Fonſeca. P. Prudentius de Sotomayor anno* 1581. *Salmanticæ; & ejus frater P. Joannes de Montemajor Cordubæ. Valentia in Germania, Leſſius Lovanii &c.* Hæc *Caducifer*.

21. Nolo hìc hærere in falſitatibus, & nævis, qui plures ſunt in tam paucis lineis, oſtendendis, ac pro merito exagitandis. Id mihi in præſenti ſatis eſt, quòd reum confitentem habeamus, qui nobis epocham, & auctores primos ſcientiæ mediæ clariſſimis verbis aſſignat. Inſuper ex hac ingenua *Caduciferi* confeſſione mirè confirmatur elenchus auctorum à noſtro *Reginaldo* in Prologo ad opus ſuum præclariſſimum de mente Concilii Tridentini adductus,qui omnes rem ipſam prædeterminationis docuerunt, & Tridentini ſenſum, cujus ipſi pars magna fuerant,perſpectiſſimum habuerunt:de quibus infrà erit ſermo. Etenim *Caducifer* hìc fatetur,quòd *Jeſuitæ* cœperint poſt Concilium prædeterminationem depellere: erat ergo tunc introducta, ubi eam depulerunt *Jeſuitæ*, ideſt, Salmanticæ, Coloniæ, Eboræ, Conimbricæ, Cordubæ, in Germania, ac Lovanii; adeòque non pari paſſu cum ſcientia media quoad vetuſtatem, aut novitatem, ambulat Thomiſtarum prædeterminatio: nec noſter *Banneſius* haberi poteſt ejuſdem auctor, qui poſt illa tempora floruit. Conſtat etiam non eàdem ſinceritate locutum eſſe *Caduciferum* de antiquitate prædeterminationis Thomiſticæ, de qua pagina 327. num.129. *Ita cordati Thomiſtæ non poterunt diffiteri, quòd, quamquam ſua prædeterminatio re, & origine ſit vetuſtiſſima, ut ipſi ajunt. Ut ipſi ajunt*, inquit, cùm ipſe ibidem fateatur eam fuiſſe ubique traditam ante annos hìc paulò antè annotatos, dum ſcilicet *Jeſuitæ* cœperunt eam depellere. Porrò impoſſibile ferè eſt, quòd in tàm multis Academiis tradita fuerit prædeterminatio, ſi foret non dico *Banneſii*, ſed Dominicanorum inventum. Itaquè Thomiſtæ non patiantur ſibi hìc quidquam imponi,ſed agnoſcant vel ex ipſis Adverſarii verbis venerandam canitiem doctrinæ ſuæ, ejuſque univerſalitatem, priuſquàm Societatis PP. cœperint de ea abroganda conſpirare, contra Sanctiſſimi Fundatoris, ac Patriarchæ ſui mentem, immo expreſſam prohibitionem; cujus nobis teſtis irrefragabilis eſt *Orlandinus* in Societatis Hiſtoria lib.6. n.26., ubi loquens de quibuſdam, qui Calvinianos in 6. Conc. Trid. ſeſs. condemnatos errores volentes oppugnare, ad extremas veterum

rum hæreticorum partes accedere videbantur, obſervat, *S. Ignatium* miſſos Tridentum ſuæ Societatis Theologos litteris conveniſſe: *Lainio, Salmeroni, ac Jajo ſerio commonefactis, nè novam ullam opinionem, firmis licèt,* (nota benè quàm non voluerit *S.Ignatius* in materia Theologica nimium rationi inhærere) *rationibus nixam proferrent in medium, quæ vel ad hæreticorum commenta deflectere, vel ad eorum, qui novam ſectantur opinionem, videretur accedere: ac quandiu ab Eccleſia pars non definiretur alterutra, à probabiliſſimis etiam rebus aſſenſum cohiberent, ac linguam.* I nunc mi *Caducifer*, ac gloriare, ut facis pag.95. *Igitur à Deo fide, & obedientia ſcientia media inducta eſt temporibus ſuis.* Confundit te concellita tuus *Orlandinus*, cui potiùs, utpote temporibus *S.Ignatii* viciniori, quam tibi, præſtat adhibere fidem. Sed ad inſtitutam de antiquitate doctrinæ Thomiſticæ brevem monitionem accedamus.

22. Non profectò Magiſter *Banneſius* vir ille ſapientûm ſui ſæculi nulli ſecundus, cujus doctrinam tanti fecit, & in delitiis habuit *S.Thereſia à Jeſu,* & quem ſummo complexa eſt amore, ut teſtatur ipſa, præſertim epiſt.16. ad ipſum ſcripta: non ille fuit primus prædeterminationis phyſicæ aut re, aut nomine auctor, ut dixit *Theophilus Raynaudus,* qui Thomiſtas inofficiosè, ſicut & alii ejuſdem Scholæ *Banneſianos* vocant; fuit namque Patribus, & Theologis antiquioribus omni tempore nota, quorum longum cathalogum texuit doctiſſimus M. *Zumel* tom. 3. variar. diſputation. diſp.5. Hoc aliis garriant, non nobis, quibus antiquorum noſtrorum Thomiſtarum innoteſcit doctrina. Legant, & perlegant *Capreolum* in 2. diſt.1.q.3. *Ferrara* lib.3. contra Gent.cap.10. *Eminentiſſimum Cajetanum*, M. Fr. *Dominicum Soto* etiam Ordinis Prædicatorum lib. de inſtit. Sacerdotum lect.9. *Ambroſium Catherinum* Epiſc. Minorienſem in cap. 8. epiſt. D. *Pauli ad Romanos*, & alios plurimos, qui tanto tempore M. *Bañez* præceſſerunt. Legant inſuper Illuſtriſſimum Dominum *Dupleſſi* Tutelenſem Epiſcopum in Opuſc.Pariſiis edito 1720. necnon Illuſtriſſimum *Caramuel*, qui opinionem de prædeterminatione eſſe antiquam, affirmat. Quæ ſanè ſi maturo judicio, animoque ab omnium partium ſtudio alieno conſiderentur attentiùs, probant efficaciter eum non fuiſſe hujus Thomiſtici ſyſtematis de gratia auctorem, ſed viæ illi, quam tot Theologicæ Scholæ Optimates triverant, eundem inſtitiſſe. Quod etiam ex illa ſat curioſa *Reginaldi* noſtri obſervatione manifeſtum fit; etenim in toto ſuo Commentario in 1.part. & 1.2. quem contra *Prudentium de Montemajor* elucubravit: *Nuſquam quod legerim*, inquit *Reginaldus* in Præloquio pag.12., *uſus eſt, nomine præmotionis, vel prædeterminationis phyſicæ; quamvis in re dicat auxilium, ſcilicet præveniens, determinare voluntatem.* Verum ſanè eſt, quòd ille acumine, & vi ingenii incredibili cùm eſſet, doctrinam *Auguſtini*, & *Thomæ* probè intelligens deſudaverit, ut cardinem ipſum tam difficilis concordiæ dilucidaret; primuſque fuit, qui Salmanticæ in ſapientiæ lucem intentus, vires ingenii in *P.Molinæ* doctrinam intendit, ejus ſapientiam in rebus æquè difficilibus, ac involutis admirantibus

omnibus, ipſoque SS. D. fel. recordat. *Clemente Papa VIII.* qui tanti Doctoris Commentarios Romam afferri voluit, ut ejus ſenſum per ſe expenderet.

23. Altiùs ergo aſcendendum eſt, ſi hujus nominis, & rei auctorem inquirere volumus. Quòd ſi quæras, quis eam primus in Scholas invexerit? Vocem prædeterminationis phyſicæ ab Adverſariis excogitatam fuiſſe ad invidiam eis conflandam affirmat doctiſſimus M. *Zumel* acerrimus gratiæ prædeterminantis vindex, qui ſummâ ſapientiâ, & doctrinâ altiſſimè penetravit in arcanas de gratia veritates. Hic 1. 2. diſp. 4. ſect. 2. concluſ. 4. §. *Ego ſanè*, ſic loquitur: *Et ille* (P. *Suarez*) *citat nos, & Dominicum Bañez, quòd dicamus, Deum in omnibus operibus gratiæ prædeterminare phyſicè voluntatem noſtram ad conſentiendum. Et ſanè modus loquendi de phyſica prædeterminatione, & vocabulum ipſum ab ipſo, & à ſuis inventa ſunt; cùm tamen antè hanc ætatem contenti eramus, explicantes efficaciam gratiæ Dei, quòd Deus nos movet auxilio efficaci ad pœnitendum, & quòd Deus nos movet ſuâ gratiâ mirifica, & vi ſua, aut quòd propriè efficienter nos præmovet. Solitum etiam erat dici à nobis, quòd Deus nos movet infallibiliter, aut quòd præmovet nos effectivè, aut efficienter intus agendo. Illud autem vocabulum phyſica prædeterminatio, quia ſonat prædeterminationem naturalem non benè inventum eſt ad explicandum efficaciam gratiæ reſpectu operum ſupernaturalium; neque prædicti auctores poſſunt intelligere prædeterminationem phyſicam, id eſt, naturalem; ſed ſolùm oportet, ut intelligant præmotionem gratiæ Dei verè influentem, & propriè efficientem; ita ut voluntas & ſe moveat, & moveatur*. Idem firmat Illuſtriſſimus *Arauxo* 1. 2. q. 111. art. 5. dub. 6. num. 36. dicens: *Hæc vox phyſica applicata motioni, & prædeterminationi Divinæ gratiæ vocantis incognita fuit, & inventa ab his, qui ejuſmodi gratiæ efficaciam averſantur; hocque titulo objecta novioribus Thomiſtis, ut ab ipſis volentibus nolentibus, ut legitima proles fœdata admitteretur: aut odioſa, & inviſa contra arbitrii libertatem prædicaretur*. Qui fuerunt hi? Exponit inferiùs num. 41. pag. 463. hiſce verbis: *Mirum planè eſt, quòd quidam novitii Theologi, quorum multi abſque ullo examine ſuorum Magiſtrorum ſectantur placita, tantam ſibi fidem velint adhiberi, ut indubitanter poſteri Theologi credere teneamur hunc Dei phyſicum humanæ voluntatis prædeterminativum concurſum, cujus nec ſacra Pagina, nec SS. PP., nec D. Thomas aliquando meminerunt; ſed ab eis fuit quodam fallaci diſcurſu confictus*. Teſtis ejuſdem veritatis ſit inſignis ille Scotiſta *Macedo* tom. 2. collat. 9. differ. 3. §. 2. ſect. 4. dicens: *Hujuſmodi qualitas .... per artificium adverſariorum in Scholam Thomiſticam fuit introducta, his minus eam curantibus, quod putarent perinde eſſe hoc, vel illo modo determinari*. Ecce à contrariis invecta vox iſta, intelligentibus phyſicam prædeterminationem per modum naturæ determinantis ad unum, quo ſenſu adhiberi nequit, niſi ut damnetur: & in quo ſenſu nuſquam propugnata fuit à Thomiſtis, qui ſolùm prædeterminationem phyſicam agnoſcunt, quæ ſit realis, ac in ſe, & de ſe, prout

venit

venit à Deo efficax, & contrapoſitivè ad motionem purè moralem, ut ſuprà diximus.

24. Nec juvat *Caduciferum*, quòd P. *Suarez*, hanc doctiſſimi *Zumelii* accuſationem volens refellere, dicat ſe illius vocis inventorem non eſſe, ſed ſolùm audiviſſe à ſententiæ illius propugnatoribus. Notandum enim, quòd neget quidem P. *Suarez* ſe eſſe illius vocis inventorem; ſed non negat Jeſuitas alios fuiſſe ejus inventores: quod tamen facere debebat, ſi ſciviſſet aliter eſſe, & ſine dubio feciſſet, ſicut de ſe hoc negavit. Dicit ſolùm ſe illud audiviſſe à ſententiæ illius defenſoribus, inter quos tunc temporis etiam multi computabantur *Jeſuitæ*, ut ex operibus ipſorum patet. Sed hi fortè incipientes vacillare, vocem, quam putabant odioſam futuram, ſententiæ noſtræ impoſuerunt, ut viderentur non ſine ratione eam poſtea deſeruiſſe, ut colligere poſſumus ex verbis Illuſtriſſimi *Arauxo* ſuprà adductis.

25. Abſit ergo, quòd ubi ſignificatio eſt dilucidè expoſita, hæreamus novitati vocis; cùm in re iſta, qui novitatis invidiam aliis faciunt, in eamdem ipſi veniant, ut patet ex ipſorum confeſſione hic n. 15. & 31. Et quod magis eſt; nedum vocem, ſed rem ſignificatam fatentur novam: ut non temerè eis objiciamus innovationem doctrinæ, quam adeo vituperat *Lirinenſis*. Vide num. 19. Turpe eſt diſputantibus in verborum quæſtione immorari, vel de verbis movere quæſtionem, ubi res ipſa conſtat. Hoc prædeterminationis phyſicæ nomine gratiam ab intrinſeco, ſeu ex ſe ipſa efficacem, infallibiliter determinantem indifferentiam liberi arbitrii intelligimus. Si minus aptum rei nomen opinantur, alio meliori nomine intrinſecam gratiæ efficaciam exprimant illi; per nos licet: ut in caſu ſimili dixit *Academicus*, teſte D. *Auguſtino* lib. 2. contra *Academicos* cap. 11. n. 26. *Talia*, inquit Academicus, *mihi videntur omnia, quæ probabilia, vel veriſimilia putavi nominanda; quæ tu ſi alio nomine vis vocari, nihil repugno. Satis enim mihi eſt, te jam benè accepiſſe quid dicam, id eſt, quibus rebus hæc nomina imponam. Non enim vocabulorum opificem, ſed rerum inquiſitorem decet eſſe ſapientem.* At non inutilibus verborum contentionibus teramus tempus. Non eſt ſapientis relictis rebus, de verbis agere. *Bonorum ingeniorum*, inquit *Auguſtinus* de *doctr. Chriſti*. cap. 11. & 25. *inſignis eſt indoles, in verbis verum amare, non verba: Nec Doctor verbis ſerviat, ſed verba Doctori*. Vana & inutilis eſt verborum contentio, ut *Timotheo* ſcripſit *Paulus Epiſt.* 2. cap. 2. *Noli verbis contendere: ad nihil enim utile eſt, niſi ad ſubverſionem audientium*. Hoc maximè verum in præſenti, ubi tam certum, tam evidens, tam apertum eſt vocis hujus *Prædeterminationis phyſicæ* ſignificatum; quo nomine nihil aliud intelligunt Thomiſtæ, quàm auxilium ſupernaturale, quô Deus liberum arbitrium movet ad agendum; & quia prior eſt motio iſta Dei ipsô agere cauſæ ſecundæ, prioritate, etſi non temporis, ſed cauſalitatis, dicitur *præmotio*: & cùm non cauſet ipſum agere cauſæ ſecundæ moraliter dumtaxat, ſuadendo, invitando, exhortando, ſed verè, ac realiter efficiendo, ut agat, dicitur *præmotio phyſica*. Quia tamen nedum cauſat actionem creaturæ verè,

ac realiter, ſed hanc determinatam actionem præ alia, vocatur *Prædeterminatio phyſica*. Et cùm nequeat ſtare, Deum nos movere, quin unà moveamur; nec nos à Deo moveri, quin ſimul agamus; hinc eſt, quòd per prædeterminationem phyſicam inſuperabiliter & indeclinabiliter liberum arbitrium dicitur agi, eſtque Prædeterminatio phyſica omnipotentiſſima illa Dei gratia, quâ Deus operatur in cordibus noſtris. Quare nequit adſtrui prædeterminatio phyſica ad actus omnes liberos, quin gratia per ſe ipſam efficax tanquam dogma omnino conſequens adſtruatur: cùm apud Thomiſtas valeat hæc conſequentia: *Datur prædeterminatio phyſica: ergo datur gratia per ſe ipſam efficax*; utriuſque enim ita mirabilis eſt connexio, atque conſonantia, ut uno veluti veritatis annulô copulentur. Satis ſit de hac voce phyſica prædeterminatio: ad aliam ſcientiæ mediæ accedamus; prout hanc exponit *Ortizius*.

§. II.

Quid rei, & nominis juxta Ortizium *hujus vocis* Scientia Media?

26. HIc audio *Caduciferum* mirificè loquentem, mirifque modis attollentem ſcientiam mediam. Legitur pag. 94. num. 134. ubi in margine, *Poſtrema ætas ſcientiæ. Pro quo obtinendo Deus duo fecit, nempè, & miſit novam manum Doctorum, qui novâ ſtudioſitate ..... talem ſcientiam ..... explicandam, illuſtrandamque deducerent: & ut notitia manaret uberior, & vindicatio foret illuſtrior, arcanè diſpoſuit, eam hinc inde à viris doctiſſimis impugnari, uſquequò ad Caput Orbis delata, ibique per triginta ſeptem diſputationes coram Summo Pontifice defenſa, & ſolemniſſimè firmata (cujuſmodi nulla alia ab exordio Eccleſiæ) meruit eſſe in poſterùm* SCIENTIA APPROBATIONIS, *illa ipſamet &c.* Proſequitur ibidem num. 135. *Conficitur ergo quomodò .... etiam in poſtremis ſæculis, quando Deo placuit, eam in campum Theologorum inducere, potuerunt plures non immeritò etiam domeſtici aliqui, interea dum res erat ſub lite, vel necdùm* SUB CANONE, *hinc inde ex Patribus arguere, & opinari, ſuffragari, refragarivè, prout liberet...... Quomodò denique ſcientia media his poſtremis ſæculis, nonniſi ope Spiritûs-Sancti videatur inducta &c.* O magna profectò hujus poſtremæ ætatis felicitas! O mirabilis ſcientia coram Summo Pontifice, ſolemniſſimè firmata! quæ meruit in poſterùm eſſe ſcientia APPROBATIONIS, jam ſub CANONE conſtituta, à qua opinari non libet, cùm ſit his poſtremis ſæculis nonniſi OPE SPIRITÛS-SANCTI INDUCTA. Sed ad primam ætatem accedamus, & cum eodem ejus eſſentiam inveſtigemus.

27. Gloriatur *Caducifer* pag. 110. num. 155. ſcientiam mediam novam eſſe, & veterem. *Nova*, nota, *prout eam Doctor verè Evangelicus*

licus R. P. Ludovicus Molina concinnavit, illuſtravitque proferens de Theſauro ſuo nova, & vetera. Fuit vetus, & uſurpata à Patribus contra Fatidicos, & Accuſatores operum Dei: fuit nova, & non uſurpata olim in concordia arbitrii, & gratiæ in opere ſalutari &c. Hæc an ſatis ſobriè dicta ſint, judicent illi, quibus incumbit petulantia ingenia coercere. Non video ego, qualiter hæc dici poſſint ſine injuria Sanctorum Patrum, ac ſi illi adeò ſtupidi fuiſſent, quòd poſtquàm uſi erant ſcientiâ mediâ contra Fatidicos ad ſalvandam libertatem in ordine naturali, non viderint utilitatem ejuſdem ſcientię ad ſalvandam libertatem cum gratia Dei, præſertim ſi illa in hunc finem adeò utilis ſit, & neceſſaria, ut prædicant ejus defenſores. Deindè quomodò potuit novus ille *Doctor Evangelicus* gloriari ſe eam primò inveniſſe? Si *Evangelicus* fuit *Doctor*, decebat eſſe humilem, nec ſibi arrogare inventionem rei tritæ? Si uſi eâ ſint SS.PP. contra Fatidicos, igitur non poterant ullo modo accuſari, & traduci ut Fati Aſſertores: quomodò ergo *Fauſtus* lib. 1. cap. 4. objecit *Auguſtino*, *Gentilitatis hoc Fatum eſt?*

28. Expendamus cætera encomia, quæ ibidem Caduceator Helenæ ſuæ plenâ manu tribuit; quibuſdamque breviſſimis illuſtremus notis. Dicit ergo ſecundò: *Scientia media eruta fuit à Patribus, & nihilominus nullo duce: in eam DD. Societatis Jeſu conſpirarunt. Nullo duce*, inquit, cùm tamen omne datum optimum, ac omne donum perfectum deſurſum ſit. Putaveram eam aſſiduâ lectione Patrum fuiſſe inventam; hìc id factum ex conſpiratione diſco. *Quia*, ut inquit ille, *uſque ad exorta tempora controverſiæ, ea in Sacra Patrum lapidicina jacebat*; neglecta, & inutilis judicata: *& in ejus exordiis paulatim exinde incidi, & poliri incœpit*: igitur ab initio fuerit plurimum deformis neceſſe eſt. *Nequiebat tamen niſi temporum mora, aptiorumque inſtrumentorum apparatu (quæ erant termini, & diſtinctiones) hinc inde præſcindi*: Gratias Dominicanis debent ejus Amaſii, quòd deformitates illius detexerint; amor enim, cùm cœcus ſit, impedit, ne videantur defectus rei amatæ: *atque ad quadraturam ſubtiliſſimam perpoliri*: ſi etiam non poſt ſeſqui ſæculi labores, & ſudores QUADRATA ſit, difficillimè in ſubtiliſſimam cuſpidem abibit. *Accedente vero ſtatuto tempore, ii, quos elegit Dominus non collatis conſiliis, ſed ſeorſim ſinguli lapidicinam ingreſſi*. Quis iſte Dominus? Dominus noſter *Jeſus-Chriſtus* promiſit ſe in medio futurum, ubi duo, vel tres congregati fuerint in nomine ejus; ſeorſim laborantibus nihil tale promiſit. *Eamque rati aptari poſſe ad cacumen, eam omnino perpoliendam in ſe ſuſceperunt*. Adhuc tamen jacet in imo, & jacebit, donec ſupremus Eccleſiæ in terris Architectus ſententiam ſuam promulgaverit: & quid ſi eam ut ineptam, ædificio ſuo abjiceret?

29. Dicit tertiò: *Non fuit olim ſcientia media, & fuit ſcientia media. Non fuit, quia necdum relucebat illud ejus officium, quo aptaretur hoc nomen*: miſeram tot ſæculis Eccleſiam, cœcos SS. PP. qui tantum Theſaurum apud ſe habentes, ejus tamen valorem, & utilitatem non cognoverunt. *Fuit ſcientia media; quia ſemper fuit ea ſcientia*

BIBLIOTECA NAZ. ... ROMA ...

tia Deo partim libera, partimque neceſſaria: ſic enim volunt, atque decernunt hujus Scholæ Doctores.

30. Dicit quartò: *Eſt quæſtio de re, & non eſt quæſtio de re. Eſt de re, quia hujus ſyſtematis inventores non voces, ſed rem, & quidem momenti maximè adinvenerunt*, ut putant, adderem. *Non eſt de re, quia cum diſputatio ſit inter duos, ſæpè Adverſarii rem deſerunt, & movent litem de nomine, eique novitatis notam affricare contendunt*: & meritò, nam & nomen novum eſt, *& non fuit uſurpata olim in concordia arbitrii, & gratiæ in opere ſalutari*: verba ſunt Caduceatoris: Ergo tota nova eſt, & quoad nomen, & quoad officium inter Catholicos.

31. Dicit quintò: *Fuit ſcientia Maſſilienſium, & non fuit ſcientia Maſſilienſium. Fuit quidem, quia ipſi ad ſuos errores præjudicatos eam innocentiſſimam advocabant, ut taxationem Decretorum Dei adſcriberent. Non fuit Maſſilienſium, quia eam non uſurparunt, prout verè innocens eſt, & utiliſſima, nempè illuminatrix, & fax providentiæ tutæ, & infallibilis agentium liberorum, ſed adulterino ſenſu torquebant ad merita, & demerita reputanda*. Scire vellem, nùm etiam Patres Societatis eam advocarunt ad ſuas præjudicatas opiniones, ſcilicet, quòd Patres, & Theologi, qui præceſſerant, non rectè concordaſſent libertatem arbitrii cum efficacia Divinæ gratiæ: ſi enim judicaſſent hanc conciliationem ritè factam, imprudenter ſtuduiſſent introducere novum modum tentandi hanc concordiam; præſertim cùm *Apoſtolus* moneat à novitatibus abſtinendùm. Quòd ſi Maſſilienſes advocaverint eam ad taxationem Divinorum Decretorum, hoc ſenſu, quòd Deus decreverit omnibus illis dare gratiam congruam, ſeu ſi mavis efficacem, quos prævidebat per ſcientiam conditionatorum gratiâ conferendâ benè uſuros, hoc videbatur exigere voluntas Dei ſincera ſalvandi omnes homines, *quam æqualiter ad omnes homines ſe extendentem, ſine ulla diſtinctione ex parte ipſius voluntatis Dei, ſtatuebant Semipelagiani*: ſed quòd Deus aliquibus eorum, quos per ſcientiam mediam prævidet gratiâ congruâ benè uſuros, eam gratiam ſubtrahat, & neget; aliis verò quos prævidet per ſcientiam mediam, non benè uſuros gratiâ communi, Deus tamen conferat congruam, vel efficacem (ut dicere debet *Caducifer*, ſi velit ſe à Maſſilienſium errore ſecernere): hoc primò videtur deſtruere voluntatem Dei ſinceram ſalvandi omnes homines, quàm Deo tribuunt Adverſarii, ut ſuprà diximus. Secundò, hoc adeò difficile mihi ſemper viſum, ut credam Adverſarios, ut ab hac difficultate ſe expediant, cum doctiſſimo *Suarez*, ut refert noſter *Piccinardi* tom. 3. pag. 151. dicturos: *Sententiam ſuam valdè ſupernaturalem eſſe, & multa includere, quæ ab homine non comprehenduntur, & in primis nimis eſſe obſcuram, & difficilem, neceſſariumque eſſe fidei adjutorium, ut ea credatur*. Ita *Suarez* lib. 5. de grat. cap. 28. num. 15. Veh Thomiſtæ, ſubjungit *Piccinardi*, ſi eum umquam de ſua ſententia ità loquentem *Alarcon* audiviſſet, qui diſput. 2. de viſione cap. 11. noſtris improperabat, *eos quaſi fidei fundamenta ſuadere velle commenta ſua*, contra quem ibi *Joannes à S. Thoma* videndus eſt.

32. Pro-

32. Proſequitur ulteriùs Caduceator: *Scientia media non fuit Maſſilienſium, quia eam non uſurparunt, prout verè innocens eſt, & utiliſſima, nempè illuminatrix, & fax providentiæ tutæ, & infallibilis agentium liberorum; ſed adulterino ſenſu torquebant ad merita, & demerita reputanda*. Tritum fuit apud *Semipelagianos*, niſi *præſcientia exploraverit, prædeſtinatio nihil decernit*: igitur diſcretionem, quæ fit per prædeſtinationem, præcedebat apud *Semipelagianos* præſcientia, ut fax, & illuminatrix providentiæ tutæ, ut ipſi putabant, & infallibilis agentium liberorum. Idem patet ex Epiſtola *Proſperi* ad S. *Auguſtinum* num. 3. *Hæc ipſorum definitio, ac profeſſio eſt ..... qui credituri ſunt, quivè in ea fide, quæ deinceps per Dei gratiam ſit juvanda, manſuri ſunt, præſciſſe ante mundi conſtitutionem Deum, & eos prædeſtinaſſe in Regnum ſuum, quos gratis vocatos, dignos futuros electione, & de hac vita bono fine exceſſuros eſſe præviderit*. Ecce præcedit fax, & illuminatrix ſcientia media. Quòd verò addat Caduceator: *Sed adulterino ſenſu torquebant ad merita, & demerita reputanda*, non importat diſcrimen, cùm Jeſuitæ doceant Deum prædeſtinare homines ad gloriam ex prævíſione operum per ſcientiam mediam: Reputat ergo Deus etiam in ipſorum ſententia opera prævíſa. Sed fortè intelligit erraſſe *Maſſilienſes*, quòd opera viribus naturæ tantùm facta, & per ſcientiam mediam prævíſa Deus merita reputaret: ſed præterquàm *Caſſianus* Maſſilienſum Choriphæus ab his operibus rationem meriti excluſerit, dicens colum. 13. cap. 13. *Et nihilominus gratia Dei ſemper gratuita perſeveret, dum exiguis quibuſdam parviſque conatibus* (non meritis) *tantam immortalitatis gloriam ..... tribuit*: præter hoc *Maſſilienſes* Deum prævidere quid ſub auxilio gratiæ voluntas factura eſſet aſſerebant, & ex eo ad prædeſtinationem procedere; id quod fatetur S. *Proſper* Epiſt. ad *Auguſtinum* num. 3., ubi refert, quid ipſi objicerent, ſcilicet: *Et ut ob hoc Deus alios vaſa honoris, alios contumeliæ fecerit; quia finem uniuſcujuſque præviderit, & ſub ipſo gratiæ adjutorio, in qua futurus eſſet voluntate, & actione præſcierit*. Vel demum prætendit Maſſilienſium errorem circa ſcientiam mediam in eo conſtitiſſe, quòd vellent Deum adamuſsim ſequi ſcientiam illam, omnes illos prædeſtinando, quos præſciſſet benè uſuros gratiâ, cæteros omnes reprobaſſe. Sed jam diximus idem debere admittere Doctores oppoſitæ ſententiæ, ſi cum ſcientia media admittant in Deo veram, & ſinceram voluntatem, maximè ſi æqualem, ſalvandi omnes homines..

33. Deindè, ſi Deus aliquibus ſubtrahat gratiam congruam, quos tamen prævidit gratiâ benè uſuros, eoſque reprobat; damnabit eos propter omiſſionem bonorum operum, quæ ipſi erant ex ſe, gratiâ comite, habituri: hoc autem magis violentum videtur, quàm, quòd Deus aliquem damnet propter omiſſionem actûs, quem nonniſi Deo dante, nec tenente dare, habuiſſet. Ulteriùs; ſi Deus facem illam ſcientiæ mediæ non exactè ſequatur, ſed ex illis etiam aliquos reprobet, quos ſcientia illa oſtendit gratiâ benè uſuros, ad quid ergo neceſſaria eſt illa ſcientia? Fax neceſſaria non eſt illi, qui lumen illius non vult ſequi.

Fax

Fax ſuperfluit, dum aliquis viam ſibi ad beneplacitum ſuum aperit; nec ſtratam quærit, ſed novam ſibi benè viſam ſternere vult, citrà alterius conſilium, aut directionem: undè cùm Auctores oppoſiti ſtatuant, quòd à ſcientia media, Deus non permittat ſe dirigi, non omnes prædeſtinando, quos ſcientiâ mediâ oſtendit rationabiliter poſſe prædeſtinari, etſi hoc non mereantur, quales illi dici poſſunt, qui prævidentur gratiâ vocationis benè uſuri, manifeſtè ſequitur ſcientiam mediam ſuperfluam prorsùs eſſe. Denique, ſi fax eſt, & medium unicum conciliandi infallibilitatem Divinæ prædeſtinationis cum libertate arbitrii, ſequitur SS. PP. uſque ad tempora P. *Molinæ*, immo Eccleſiam ipſam Dei, in tenebris fuiſſe, Deumque Eccleſiam ſuam, quo tempore contra hoſtes gratiæ luctabatur, non docuiſſe veritatem ſcitu neceſſariiſſimam. Abſit, ut audeat quis cæcos tot eruditiſſimos PP., aut credere, aut cogitare; quòd veritas tot antè ſæcula craſſis occultata tenebris, circumfuſa latuit; quòd tot eruditiſſimi viri Divinarum Litterarum cognitione præſtantes, & antiquiſſimis monumentis abundantes, tàm incredibili ſtudio flagrantes, & notitiam hujus concordiæ quærentes, eam tàm aſſiduâ curâ, & diuturnâ aſſequi, & agnoſcere non valuerint, aut animo comprehendere. Videamus ergo, quis ſit primus hujus Scientiæ Mediæ Auctor, ob longum Cathalogum Patrum, quem de ſæculo in ſæculum induxit *Caducifer*, prætendens à primis Eccleſiæ ſæculis eam in uſu fuiſſe, obliteratam tamen poſtea, ac demum à Jeſuitis communi conſpiratione reſuſcitatam, ſeu ex antiquitatis ruderibus erutam.

34. Huic longo Cathalogo refellendo, ſufficiet nobis ipſius Patris *Molinæ* auctoritas, quem alibi vocat *Caducifer illum Theologum* per antonomaſiam, necnon & Patris *Vazquii*, qui in Sanctis Patribus apprimè fuerunt verſati. Et quidem ab ultimo incipientes, fatetur *Caducifer* Patrem *Vazquium* tradidiſſe hoc nomen *media*, quòd Jeſuitæ addiderunt ſcientiæ futurorum conditionatorum, fuiſſe incognitum antiquis: igitur antiquum non eſt complexum iſtud *ſcientia media*: nè verò dicat id verum de nomine, non de re, adeſt P. *Molina*, qui ſe illius ſcientiæ inventorem prædicat, & de inducta novitate ſibi gratulatur, & plaudit, minimè aſſerens ſe illam ex antiquitate accepiſſe, ſed adinveniſſe omninò primum. En ejus verba in add. ad 1. p. qu. 23. artic. 4. diſp. 1. memb. ult. *Nos*, inquit, *pro noſtra tenuitate rationem totam conciliandi liberum arbitrium cum Divina gratia, præſcientia, & prædeſtinatione quam . . . tradidimus, ſequentibus principiis, ex quibus eam deduximus, quæque in variis locis tradidimus, inviti judicamus . . . . Longior fui in hac diſputatione, quàm optaram: quia tamen res eſt magni momenti, ac valdè lubrica, & hæc noſtra ratio conciliandi libertatem arbitrii cum Divina prædeſtinatione* A NEMINE, *quem viderim, hucuſquè tradita; ideò ſatiùs hæc duxi paulò fuſiùs explicare; nè fortè eorum preſſior explicatio efficeret; quominùs mens noſtra ab his, qui minùs ingenio pollent, perciperetur*. Ecce *Molina* ipſe fatetur A NEMINE, quem viderit, modum illum conciliationis per ſcientiam mediam fuiſſe traditum. Viderat tamen ipſe S. *Auguſtinum*, Doct. *Angelicum*, & cæte-

& cæteros Patres omnes, qui de conciliatione liberi arbitrii cum Divina gratia egerant. Scio quidem Auctorem quemdam, qui de ſcientia conditionatorum tractavit, atque ſub nomine P. *Suarez* editus eſt cap. 1. n.11. dicere: *Nullus poteſt illam ſententiam* (de ſcientia media) *novam vocare, niſi qui vel antiquos non legerit, vel non intellexerit*. Sed credo, quòd ille ita ſcribens, aut non legerit, aut non fuerit recordatus horum verborum P. *Molinæ*. Quis enim dicat P. *Molinam* antiquos Auctores, vel non legiſſe, vel non intellexiſſe? Undè meliùs, & Patri *Molinæ* honorificè magis loquitur P.*Claudius Typhanius* de ordine &c. cap. 24. inquiens: *Nullum alium Theologum ante Molinam per ſomnium quidem cogitaſſe, nec ullibi, vel ſuppoſuiſſe, vel adhibuiſſe, ad ullam ſive Scripturæ Sacræ, ſive Theologiæ Scholaſticæ difficultatem expediendam*. Idem P.*Herice* 1. part. tract. 1. diſp. 7. cap. 1. de fundamentali principio ſui ſyſtematis ſic pronuntiat: *Hujus primores patroni ex noſtra Societate ſunt: hos inter Princeps P. Molina, deinde Fonſeca*. Adnotat P.*Henriquez* lib. *de fine hominis* cap.4. Sanctos Patres, & veteres Theologos, nullam hujus ſcientiæ feciſſe memoriam: *Atque ita*, inquit ille, *Patres, ac Theologi, quos duces in re tanta ſequi oportet, nullâ, aut exiguâ factâ mentione de hac reflexa conditionatorum præſcientia, aut providentia, explicant prædicta media, quibus directè, aut efficaciter Deus deducit electos in finis, & mediorum proviſorum conſequutionem ſalvâ hominis libertate*.

35. His igitur Theologis Societatis credentes, dicimus ſcientiam mediam novam eſſe inter Theologos. Undè fruſtrà valdè implevit plurima folia *Caducifer* ad oſtendendum ſcientiam mediam fuiſſe traditam, & agnitam ab antiquis Patribus, nequidem omittendo SS. *Auguſtinum*, & *Thomam*, quos omni proculdubio legerat, & intellexerat P. *Molina* melius, quàm *Caducifer*, & tamen fatetur ſe inibi hæc non reperiſſe: quinimò loco citato optat *Molina*, quòd ipſis ea innotuiſſet: *Quæ ſi data*, inquit, *explicataque ſemper fuiſſent, forte neque Pelagiana hæreſis fuiſſet exorta, neque ex Auguſtini* (nota benè) *opinione, concertationibuſque cum Pelagianis tot fideles fuiſſent turbati, ad Pelagianoſque defeciſſent; facilèque reliquiæ illæ Pelagianorum in Gallia, quarum in Epiſtolis Proſperi, & Hilarii ſit mentio, fuiſſent extinctæ, ut patet ex iis, in quibus homines illos cum Catholicis conveniſſe, & ab illis diſſenſiſſe, eædem epiſtolæ teſtantur &c.* Quâ ingenuâ admodum confeſſione innumera folia *Caduciferi* avolant.

36. Rurſus idem P. *Molina* in 1.part. quæſt.23. art.5. mem.7. dicit: *Illud magnoperè eſt deindè advertendum longè diverſum eſſe quærere: An præexiſtente in Deo, ut reverà fuit, antè omnem actum liberæ ſuæ voluntatis pleniſſimâ illâ præſcientiâ qualitatis usûs liberi arbitrii in quocumque rerum ordine futuri, de qua hactenus locuti ſumus, prædeſtinatio Dei æterna ex parte Divinæ voluntatis in hoc ſenſu fuerit ſecundùm præſcientiam usûs liberi arbitrii futuri? Quaſi pro qualitate, aut propter qualitatem usûs præviſi conſtituerit Deus, vel diſtribuere uno, aut altero modo ſua auxilia; vel prædeſtinare hos potiùs, quàm illos,*

ac quærere : An illius præſcientiæ ..... detur aliqua ratio ; ſeu potiùs conditio ex parte qualitatis uſûs futuri, ſine qua non præextitiſſet in Deo? .... Prima harum duarum quæſtionum eſt, quam PP., ac DD. Scholaſtici ad hanc uſque diem controverterunt. Quod verò ad eam attinet, cum Auguſtino, D. Thoma, & aliis .... affirmamus prædeſtinationem non eſſe ſecundùm præſcientiam qualitatis uſûs liberi arbitrii .... De ſecunda autem quæſtione parum, aut nihil tam PP., quàm Doctores Scholaſtici loquuti ſunt. Hæc *Molina*. Hìc notat *Caducifer* in margine pag. 98. & in Indice : *Pater Molina tenet expreſsè ſententiam D. Thomæ, & D. Auguſtini*, idque litteris majuſculis, ut quilibet attendat rem notatu digniſſimam. Sed dum benè attendo, cum SS. *Auguſtino*, & *Thoma* convenire *Molinam*, video ſolùm in puncto aliquo, quod de fide eſt definitum contra Semipelagianos : aſt in opinione Theologica de prædeſtinatione præſupponente ſcientiam mediam fatetur *Molina*, PP., adeòque *Auguſtinum*, & *Thomam*, nihil, aut parùm tradidiſſe : ut proindè fucum faciat Lectori *Caducifer*, dum adeò notabiliter ſcribit cum dictis SS. Patribus convenire P. *Molinam*, quo facilè decipi poſſet aliquis minùs attentus, cogitans SS. illos PP. idem docuiſſe, quod *Molina* circa ſcientiam mediam. Hoc ſanè non eſt ingenuitatem P. *Molinæ* imitari. Eccè igitur, pluribus aliis omiſſis, quos PP. agnoſcat ſcientia media. Eccè, quam novella ſit ſuæ traditionis catena. En qualiter eſt ab ipſis inventa, & eruta, non à Deo, SS. Patribus, & tot præſtantiſſimis priſcis Doctoribus tradita, ut ad poſteros ejus doctrina promanaret, cujus veritatis ſunt ipſimet locupletiſſimi teſtes.

37. Non diſſimulanter ferre poſſum, quòd contra Illuſtriſſimum *Montalvan*, cujus ſapientiam, & virtutem admirata eſt Univerſitas Salmanticenſis, qui numquam ſatis pro dignitate, vel admirari, vel celebrari poterit, ſcribit *Caducæus* pag. 239. dicens : *Tom. 1. in 1. part. hiſtoriolam texuit de Ortu, & progreſſu ſcientiæ mediæ, cujus facit Originem Architectum; ideòque à D. Hieronymo hunc fuiſſe appellatum fontem Arianorum, & Pelagianorum, aliaque nectit ex turbidis, & malè dilutis rivulis diſtillata, quæ pro gravitate Auctoris pleniora, & veriora eſſe debuiſſent*. Hæc ille. Quæ in me Auctor hic vibrat jacula, licèt initio operis declaret ſine pipere, & ſale ſe ſcribere, facilè condono ; ſed quòd Illuſtriſſimum Virum jam vitâ functum, abſque ulla Epiſcopalis Dignitatis reverentia, his verbis proſcindat, quæ ſiniſtram opinionem de viro tùm vitæ probitate, tùm ſcientiâ ſingulari toti Hiſpaniæ venerando generare poſſunt in animis Lectorum, hoc ſilentio præterire, nefas eſſe putarem. Parùm mea intereſt, uſinè fuerint aliqui Hæretici cum *Origene*, necne ſcientiâ mediâ. At quòd hoc non poſſit probari, niſi ex putidis fontibus, ut inſinuat *Caducæus*, hoc quâ fronte dicatur? Et verò videtur Caduceator Andabatarum more pugnare, dum circumquaque ictus vibrans inſignem alapam infligit eximio *Suarez*, & Magnæ Turbæ Jeſuitarum, illis omnibus ſcilicet, qui prætendunt S. *Auguſtinum* in Semipelagianis non ſubſtantiam, ſed abuſum ſcientiæ mediæ improbaſſe ; quò dictò fatentur illam ſcientiam non fuiſ-

ſe illis Hæreticis incognitam. Expreſſiùs loquitur P. *Suarez* lib. 2. de cauſa prædeſt. cap. 5., qui loquens de præſcientia à Semipelagianis admiſſa dicit: *Neceſſe eſt, ut talis præſcientia conditionalis tantùm fuerit.* En ſcientiam mediam clariſſimis verbis, & paucis deſcriptam. An ergo *Suarez*, & alii illi Jeſuitæ contendentes Semipelagianos erraſſe abutendo ſcientiâ mediâ, ſunt putidi fontes, ex quibus hiſtoriolam ſuam, ut loquitur *Caducifer*, ex parte haurire potuit Illuſtriſſimus *Montalvan*? Dicet fortaſſis, non hoc eſſe, quod taxat in Illuſtriſſimo Auctore, ſed quod ad *Origenem* illam referat, & alia quædam, quæ hiſtoriolæ ſuæ intexit; operæ pretium ergo erit ad vendicandum honorem tanti viri brevem Genealogiam ſcientiæ mediæ paucis delibare, reducendo in compendium illa, quæ doctiſſimè de argumento hoc olim ſcripſit noſter *Seraphinus Piccinardi* tom. 3. operis intitulati: *De approbatione doctrinæ S. Thomæ* pag. 160. Diſtinguit ille, ſicut & nos in ſcientia media ſubſtantiam ab abuſu, ne videamur Auctores alterius Scholæ erroris accuſare, qui licèt ſubſtantiam illius ſcientiæ admittant, abuſus tamen aſſerunt, ſe ſufficienter ab eadem ſeparaſſe. Igitur loquendo de ſcientia media, dimiſſis Philoſophis antiquis, quibus eam non incognitam fuiſſe oſtendit præfatus Auctor, ad tempora *Chriſti* cum eodem accedamus.

38. Audiendus ergo ille pag. 168. „ Secundùm verò explicationis „ modum traditum à Cicerone, & Carneade de præſcientia ſine cauſalitate, ac decreto, remiſſo penitus conſenſu ſoli libertati noſtræ, ſecuti ſunt primitus Baſilides apud Clementem Alexandrinum lib. 2. „ Stromatum, & Origenes ſuper Geneſim apud Euſebium lib. 6. præparationis cap. ultim. dicens, quod futurum eſt cauſam eſſe, cur id „ eventurum præviderit Deus, neque id fieri, quia præſcitur, ſed potiùs contra præſciri, quia futurum eſt &c. ut ſi ab alio quis audiat, aut „ in libro legat factum eſſe, aut facturum aliquid, ille nec fuit, nec erit „ cauſa &c. ſed veluti ſi quis Prophetæ librum evolvat, in quo de prædictione Judæ ſcribatur: indè Origenes dictus eſt *Pelagiani erroris* „ *Princeps* à Hieronymo Epiſtola ad Cteſifontem: & verè Pelagius „ per omnia cum ſuis Pelagianis Origenis errorem imitatus eſt, ex quo „ ipſi eodem loco Hieronymus objiciebat dicens: *Doctrina tua Origenis ramuſculus eſt*. Oroſius in Apologetico: *Origenes*, *Priſcilianus*, & *Jovinianus olim apud ſe mortui in his*, *ſcilicet Pelagianis*, „ *vivunt*. S. Thomas 3. contra Gentes cap. 88. & 89. *Quidam non intelligentes hoc &c. ſicut Origenes in* 3. *Periarchon liberum arbitrium defendens contra auctoritatem Scripturarum &c.* Baronius ad „ annum 394. *Primogenita Origeniſtarum germina Pelagiani*, & ad „ annum 402. *Ex erroribus Origenis Pelagiana hæreſis, ut ab aſpide ſuborta*, adeò ut immerito Annatus lib. 7. ſui Auguſtini cap. 12. §. 2. „ reprehendat in Bajanis dictum illud: *Origenes Pelagianorum omnium origo eſt*; immeritò Theophylus Raynaudus in Apologia pro „ Valeriano cap. 9. vocat: *Origenis Catholiciſſimam de gratia ſententiam*; immeritò Moraines diſp. 8. Ante-Janſenii num. 47. ait: *Impudenter carpi erroris Pelagiani Origenem &c.*; immeritò Faſolus

„ q. 14. art. 8. & alii inculcant adeò eam Origenis auctoritatem, quam
„ modeſtè maluit ibi S. *Thomas* exponere, quam reprobare. Immeritò
„ Arubal affert hæc verba Origenis: *Et ſi fingamus Deum non præco-*
„ *gnoſcere aliquid futurum tamen futurum ſine dubio erit*, cùm ad hoc
„ omnino refugeret etiam Cicero in libro de fato ab Auguſtino refuta-
„ tus 5. de Civitate cap. 9. „ Addam & ego: Immeritò ergo Auctor Caducæi Theologici contra Illmum *Montalvan* dicentem: *Ejus*, ſcientiæ mediæ, *namque initium invenitur apud Origenem &c.* aut *Editores* operum ejus injurioſis his verbis uſus eſt: *Quæ quidem verba tam falsò, injurioſè, & infideliter retuliſſe non eſt par credere de viro ita graviſſimo, & infulato*, quæ non ſolùm in Illmum *Montalvan*, aut operum ejus Editores, ſed in omnes illos memoratos Patres, & Auctores recidunt.

39. Pergit Piccinardus: „ Demum ſcientiam mediam *Chryſippi* an-
„ te Semi-Pelagianos primus tenuiſſe videtur Marcion apud Tertullia-
„ num lib. 2. in Marcionem cap. 7. dùm ſupponens independenter à Di-
„ vina diſpoſitione purè ſpeculativè præſcitum eſſe à Deo, quid una-
„ quæque voluntas operatura foret, ſi in tali, vel tali circunſtantia col-
„ locaretur, inde adverſus decreta Divinæ providentiæ, aſſerta à Ca-
„ tholicis, opponebat ſic: *Si Deus bonus, & præſcius futuri, cur homi-*
„ *nem paſſus eſt labi?* Sic & Ariani eidem ſcientiæ mediæ adhæſerunt,
„ ut legitur apud Alexandrum Epiſcopum Alexandrinum tom. 1. Con-
„ cilior. ut fatetur Granado de ſcientia media ſect. 3. & repetit Oviedo
„ p. 2. tract. 9. cum punc. 4. num. 74. id colligens ex Athanaſio orat. 1.
„ & notat non minus Lemos tom. 1. 2. p. tract. 5. cap. 6. Sic & alii qui-
„ dam hæretici non ſemel apud alios PP. eodem diſcurſu Marcionis uſi
„ ſunt. Præ omnibus autem, tempore Auguſtini Maſſilienſes hanc ſcien-
„ tiam mediam exſuſcitarunt, & Fauſtus poſtea lib. 2. de gratia cap. 3.
„ his verbis expreſſit: *Niſi præſcientia exploraverit, prædeſtinatio ni-*
„ *hil decernit*; quibus omnibus cum primo aſpectu ſuavior longè, quàm
„ Auguſtini ſententia, videretur, ſuggerente iterum ſerpente hoc arbo-
„ ris ſcientiæ pomum, ut Evæ olim apparuit *pulchrum oculis, aſpectu-*
„ *que delectabile &c. & tulerunt de fructu ejus*, ut eis exprobrat Proſ-
„ per in carmine de ingratis dicens:

„ *Parcite de fractis percipere noxia Poma*
Arbitrii ramis.

„ Pomumque iſtud Paridis, altero pejus, tot ea diſſidia ab eo tempore
„ per integrum ſæculum excitavit, dum Maſſilienſes, referentibus Proſ-
„ pero, & Hilario datis ad Auguſtinum Epiſtolis, *Prædeſtinationem*
„ *Dei ſecundùm præſcientiam receperunt, ut ob hoc Deus alios vaſa*
„ *honoris, alios contumeliæ fecerit, quia finem uniuſcujuſque prævide-*
„ *rit; & ſub ipſo gratiæ adjutorio, in qua futurus eſſet voluntate, &*
„ *actione, præſcierit*; propterquòd Proſper Auguſtino dijudicandum
„ adverſus hanc ſententiam mediam proponebat: *An uniformiter, li-*
„ *cet dividi præſcientia à propoſito, temporali diſtinctione non poſſit,*
„ *præſcientia tamen quodam ordine ſit ſubnixa propoſito*, quòd to-
„ tum appoſitè poſteà, etſi affirmativè ab Auguſtino reſolutum

ſit

„ ſit ſubjunctis duobus libris de Prædeſtinatione Sanctorum, & dono „ Perſeverantiæ, ut in eiſdem videre eſt. Mirùm eſt iterum poſt tandem extincta ea Trojana veluti Semi-Pelagianorum incendia ſub imbre aſſiſtentis ſpiritûs in Arauſicano Concilio damnante hanc cum abuſu permixtam conditionatorum præſcientiam, recenter poſteà ab uno circiter ſæculo (derelicto à Catholicis utique hæretico ejuſdem abuſu) eamdem ſaltem conditionatorum præſcientiam, quoad ſubſtantiam acceptam, non pauca inter doctiſſimos etiam Catholicos Viros feruiſſe diſſidia. Quando ſcilicet vix abſoluta Synodo Tridentina, in qua non fuit hæc ſcientia adhibita (uti opportunè indebellandis hæreticis, ſi illuxiſſet, ut vera apertius adaptata fuiſſet) à *Fonſeca* Conimbricæ, Uliſſipone à *Molina*, & à *Leſſio* Lovanii eadem omnino ſcientia conditionatorum media in orbem producta eſt, abuſu utique (ut fatear iterum) velut captiva, antiquo crine detonſa, &, quòd longe adhuc mirabilius eſt, velut altera Græcorum Helena litigia etiam inter ſuos veluti amatores excivit, ut in ſimili vocavit *ſuæ opinionis Amaſios* etiam Suarium, & Arrubalem ipſe Alarcon tract. 4. diſp. 2. cap. 6. & poſtulante *Fonſeca*, quod ſibi eam *Molina* arripuiſſet, *Molina* vero non minus conquerente de *Leſſio*, ut nuper Macedo recenſet collatione 10. difficult. 4. „ Hæc prolixiùs referre volui, ut conſtet, non in ſolis putidis fontibus, ſcriptis, inquam, *Bajanorum*, & *Janſeniſtarum*, ut indicare videtur Caducæus, ea reperiri de origine ſcientiæ mediæ, quæ Illuſtriſſimus *Montalvan* retulit, ſed in Auctoribus apprimè Catholicis. Scio, quòd *Caducifer* pag. 396. dicat: *Origenes .... exiſtimabat in negotio Prædeſtinationis, Deum pro merito ejus, quam in anima explorat indolis, præmia illa vel ſupplicia decernere; quæ quidem merita erant præviſa abſolute*; ſed ipſius erat clarè demonſtrare, quòd locutus fuerit *Origenes* de præviſione abſoluta, & non conditionata; priuſquàm tam altè quereretur de calumnia: aliunde parùm ſolatii accederet *Caducifero*, etſi ei daremus, *Origenem* ſcientiam mediam ignoraſſe; cùm negare non poſſit Semipelagianos Hæreticos, eam ſaltem quoad ſubſtantiam admiſiſſe.

40. Notionem hujus ſcientiæ nobis exhibet *Caducifer* p. 1. punct. 10. num. 120. his verbis: *Igitur illa ſcientia, quæ per Theologos explicatiùs, quàm anteà tradita fuit, ut gratiæ efficaciam, & infallibilitatem ſcientiæ Divinæ cum vera libertate componeret, eſt (ultra ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & eam, quæ eſt de rebus in aliqua differentia temporis abſolute extituris) ſcientia futurorum pure conditionatorum, nimirùm quæ ſub tali, vel tali hypotheſi eſſent futura; & quidem præcipue liberè, & contingenter pro libero arbitrio voluntatis humanæ; numquàm tamen re ipsâ in aliqua differentia temporis extitura ſunt, vel ſaltem pro eo ſigno ſic non videntur: quæ quidem ſcientia, ut ab ejus defenſoribus adſtruitur, habet eſſentialiter, quòd ſit ante omne omnino decretum Divinum, utpotè prælucens in Deo ad providè decernendum circa omnem actum liberum voluntatis creatæ: immò, & ad ipſam voluntatem creatam, & decernendam: in quibus prædicatis ſtat omnino to-*

ta

ta quidditas illius ſcientiæ, quæ invaluit vocari media. At, ni fallor ego, non parùm hallucinatur ille, & à principiis propriæ Scholæ recedit, dum dicit ſcientiam mediam eſſe futurorum purè conditionatorum, nimirùm quæ ſub tali hypotheſi erunt futura, numquàm tamen reipsâ in aliqua differentia temporis extitura ſunt, vel ſaltem pro eo ſigno ſic non videntur. Nullus quippè Jeſuita id affirmat, nec docet ſcientiam mediam eſſe futurorum purè conditionatorum, unicè,ſeu quæ numquàm ſub hypotheſi ipſius extitura ſunt, & quòd hypotheſis numquàm verificabitur: immò omnes uno ore conſtanter profitentur ſcientiam mediam eſſe ſcientiam omnium rerum etiam conditionatè exiſtentium, ſeu quæ aliquando extituræ ſunt; eoquòd hypotheſis aliquando purificabitur. Sit namque caſus, Deum prævidere conſenſum *Petri* ſub auxilio *A*, & quòd velit purificare hypotheſim: in quo caſu conſenſus *Petri* non eſt purè conditionatè futurus, ut ex ſe eſt evidens. Rogo modo; quâ ſcientiâ cognoſcit Deus illum conſenſum *Petri* futurum ſub auxilio? Non per ſcientiam neceſſariam; quia objectum illius ſcientiæ eſt contingens. Non per ſcientiam liberam; quia tale objectum, licèt contingens, non eſt Deo liberum in principiis ſcientiæ mediæ: ergo ſolùm Deus per ſuam ſcientiam mediam cognoſcere valet conſenſum illum conditionatè futurum, quæ non eſt Deo libera. Aliud ergo eſt ſcientiam mediam, ut ſit talis, non requirere, quòd ejus objectum ſit aliquandò extiturum, cùm ad hoc ſit neceſſe purificari hypotheſim illius ſcientiæ, quæ cum carentia purificationis ſtare nequit, quod veriſſimum eſt in principiis Scholæ Societatis: at dicere quòd hæc ſcientia eſt unicè eorum, quæ numquàm in aliqua differentia temporis extitura ſunt; hoc prorsùs alienum, & abſurdum in ſuæ Scholæ principiis; quod ejus defenſoribus judicandum relinquo.

41. Rationem etiam locò citato nobis exhibet, cùr quidditas illius ſcientiæ vocatur media, his verbis: *Ratio verò, quare hoc nomen congruenter ſortita eſt, ideo eſt, quia, cùm ſit ſcientia ſimplicis intelligentiæ, quæ ſimiliter antecedit omne decretum; & in eo recedere à ſcientia viſionis, quæ Divino decreto ſemper innititur; ex alia vero parte, cùm ſit ſcientia de objecto contingenti, & libero; videtur ex hac parte coincidere cum ſcientia viſionis, quæ de liberis & contingentibus eſt omnino: ſiquidem etiam illud, quod in ſuis prædicatis quidditative ſumptis eſt neceſſarium, tamen contingens eſt pro conditione cauſæ ſuæ, ut in natura rerum exiſtat: quarè cùm ſcientia pure conditionatorum ex parte conveniat, & diſconveniat cùm ſcientia ſimplicis intelligentiæ, & ex parte conveniat, & diſconveniat cùm ſcientia viſionis, commodiſſimè à Theologis vocata fuit media inter utramque*. Non immoror, an hoc titulo rectè ſcientia iſta vocari poſſit *media* inter ſcientiam neceſſariam, & liberam. Quis enim actiones Bruti medias inter neceſſarias, & liberas nuncupabit? Abſolutè contingentes dicuntur, quia ab eo deficere poſſunt: etiam neceſſariæ, quia non habet dominium ad illas impediendas: ergo cognitio exiſtens in Deo defectibiliter eſt dicenda contingens, ſed Deo neceſſaria, quia illius defectibilitas non eſt ex dominio

Dei

Dei; ſed voluntati creatæ libera, quià per ſui libertatem conditionatè prævisam poteſt illam impedire. Rursùs: ſicut ſe habet intellectus Divinus ad ſcientiam conditionatam, apud contrarios, ita ſe habet voluntas creata ad auxilium *A*; illa namque ſcientia conſtituit libertatem Divinam; & ſicut auxilium *A* poteſt deficere voluntati creatæ, ita ſcientia conditionata poteſt deficere intellectui Divino; & tandèm ſicùt ſtat penes dominium Dei independenter ab omni exercitio libero voluntatis creatæ, quòd auxilium *A* potiùs exiſtat, quàm non exiſtat, etiam quòd in Deo exiſtat potiùs, quàm non exiſtat ſcientia conditionata *A*, ſtat unicè penes libertatem creaturæ independenter ab omni exercitio libertatis Divinæ: & tamen voluntatem creatam habere auxilium *A*, numquàm à contrariis dictum eſt medium inter neceſſarium, & liberum, ſed abſolutè contingens, Deo liberum, & voluntati creatæ neceſſarium: ergo ſcientia conditionata, ſicut ponitur à contrariis, non rectè dicitur media inter neceſſariam, & liberam, ſed abſolutè contingens Deo neceſſaria, & voluntati creatæ libera nuncupari debet. Hoc ergo, omiſſo, unum tantùm obſervo, quàm parùm ſibi conveniat *Caducifer*; cùm enim hìc aſſerat ſcientiam hanc futurorum purè conditionatorum commodiſſimè à Theologis vocatam fuiſſe *mediam* inter ſcientiam neceſſariam, & liberam; tamen part. 1. punct. 13. num. 192. aſſerit ſcientiam conditionatam debere reduci ad ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, quæ eſt de naturis rerum, verba ſunt: *Et eccè hinc ſolidè, atque ſubtiliter, quomodò & ipſum formaliſſimum exercitium ſe determinandi creaturam pro libitô ſuô, ſit determinativum infallibile ſcientiæ eventûs futuri; & quarè in ſcientia pure conditionata dicatur fundatè, quod ex hac parte reducitur ad ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, quæ eſt de naturis rerum.* In quo ſanè fallitur ille: nàm ſcientia, quæ dicitur ſtrictè ſcientia ſimplicis intelligentiæ, præſcindit omninò ab exiſtentia ſui objecti; at ſcientia media non ita; cùm affirmet abſolutè exiſtentiam ſui objecti ſub conditione purificationis hypotheſis, ut ſuprà diximus.

42. Hæc de eſſentia, & nomine ſcientiæ mediæ proponit *Ortizius*. At quibus non laudibus mirificè extollit hoc Jeſuiticum ſyſtema? Pag. 324. num. 124. inquit, loquens de iſto ſyſtemate: *Et quamquam ab exordio ſui multis, & gravibus Actoribus numquam quieſcentibus, de eo coram Summo Pontifice poſtulatum fuerit; nihilominùs totâ ſuâ ætate in plano Theologico cucurrit immune.... Cùm tamèn ex eo tempore uſquè in præſens quilibet hæretici in Eccleſiâ inſurgentes nihil ampliùs timuerint, & exhorruerint, quàm Caſtra Jeſuitica; & quotquot Bullæ, ac Diplomata de Sede Apoſtolica promanarunt, ſemper Jeſuitarum partibus magnoperè ſuffragantur, ut conſtat in Bullis contra Calvinum, Lutherum, Bajum, Janſeniumque.* Gratulor profectò, quòd ſyſtema Jeſuiticum totâ ſuâ ætate in plano Theologico concurrerit immune, etiam ut propugnatum à P. *Molina*: perſuadeat priùs, & profitebor: ſicut & modò profiteor illud immortale, & omnium gentium, omniumque ſæculorum prædicatione dignum ſacræ Societatis Jeſu Religionis Propagandæ ſtudium, & quam numquàm ſatis pro digni-

gnitate laudaverim; quæ nihil à primis ſæculis intentatum reliquit, ad *Chriſti* gloriam, ad Chriſtianæ Religionis utilitatem, & ad hydram immanem hæreſeos, tot capitibus reviviſcentem penitùs extinguendam: quarè laus, quæ Sacræ Societati tot Bullis Apoſtolicis tributa eſt, ei certè omnium confeſſione tribuenda eſt. At hìc *Caducifer* ad confirmandum id, quod eſt in controverſia, ſumit illud ipſum, quod minimè probandum erat. Rogo enim, quibuſnam armis inſtructa tot reportârit inſignes triumphos, & uſa eſt, ut ab errore ad veritatem tot hæreticorum millia converteret? An ſcientiâ mediâ? Hujus nullam omnino firmam conjecturam, nullum certum argumentum, aut probabile ſignum nobis exhibet *Ortizius*. Dicam audacter fortaſsè, verumtamèn, ut arbitror, verè, Thomiſticis armis error *Calvini*, & *Lutheri* ab eis fuit oppreſſus, & extinctus.

43. Non D. *Ignatius* aliis uſus eſt armis, ut conſtat ex Epiſt. quam ad P. *Salmeron* unum è primis ejus Sociis, & ad alios duos ejuſdem ſodales *Jacobum Laynez*, & *Claudium Jayum* in Concilio Tridentino exiſtentes ſcripſit; quâ, teſte *Orlandino* in Hiſtoriâ D. *Ignatii* ad annum 1546. num. 25., & 26., eis præcipiebat: *Ne novam ullam opinionem firmis licet rationibus nixam proferrent in medium, quæ vel ad hæreticorum commenta deflectere, vel ad eorum, qui nova ſectantur, opinionem viderentur accedere*, quæ ſanè Epiſtola eo magis eſt memoriâ digna, quòd ſcripta fuit anno 1546., paulò ſcilicet antè Seſſionem ſextam Concilii Tridentini, in qua Seſſione definita fuère ea, quæ ad gratiam ſpectant, & juſtificationem. Obſervo ergo, quòd Seſſio quinta habita ſit die 17. menſis Junii anni 1546., quâ finitâ, indicta eſt Seſſio ſexta pro Feria 5. poſt feſtum B. *Jacobi* Apoſtoli: prorogata tamen poſteà fuit ad diem 13. Januarii 1547., idque, haud dubiè, ob difficultatem materiæ in eadem tractandæ; quam etiam augere potuerunt quorumdam novæ opiniones. Ità ferè inſinuat *Orlandinus* Hiſt. *Societ. Jeſu* part. 1. lib. 6, ad annum 1546. pag. 1129. col. 2. *Veniebat*, inquit, *in diſceptationem de Divina hominis juſtificatione, ſatis apud Theologos implicata, & agitata quæſtio .... cùm autem inter illius Concilii Præſules non deeſſent, qui novas opiniones, quamquàm rationi illas quidem admodùm conſentaneas, in medium adferrent* &c. Tempore illo intermedio, quod fluxit à 5. Seſſione finita ad finem uſque ſextæ, habitæ ſunt variæ, tum Præſulum, tum Theologorum Congregationes pro examinanda, ac diſcutienda materia: atque in una Congregatione habita circa finem ejuſdem anni P *Salmeron* (ut ex Actis Concilii part. 2. fol. 134. conſtat) in 3. Canone, ubi dicebatur, *voluntatem hominis motam à Deo poſſe diſſentire communi vocationi, cenſuit ponendum eſſe, Mentem hominis motam à Deo*. Quæ aſſertio à Patribus fuit rejecta, & ad Pelagianorum errores ablegata. Quapropter, re totâ perſcriptâ ad S. *Ignatium*, ſeriò Epiſtolâ dictâ commonefecit præfatos Sodales, nè ullam opinionem, firmis licèt rationibus ſuffultam, proferrent in medium, quæ vel ad hæreticorum commenta deflectere, vel ad eorum, qui nova ſectantur, videretur accedere. Hinc meritò Emus Cardinalis *Franciſcus*

ciſcus à Monte, dùm hujus Sanctiſſimi Inclitæ Societatis Fundatoris elogium, coram *Gregorio XV.* pro Canonica ipſius Apotheoſi faceret: *Novas*, inquit, *opiniones numquam admiſit, & in Theologia Scholaſtica doctrinam Angelici Doctoris ſecutus eſt, à ſuiſque ſequendam ſancitâ lege voluit. Conſtitut. 2.p. cap.12.*

44. Non etiam primi illi Societatis Heroes, qui infinitam Hæreticorum multitudinem ad Fidem reduxerunt, aliis armis fuerunt inſtructi. *Omnes*, teſte P. *Sberlogo* Jeſuitâ part.2. num.77. *prædeſtinationes abſolutas & hinc conſequentia ſecuti ſunt*. Atque ut unum aliquem ex illis primis Soc. Jeſu Fundatoribus, loco omnium in medium feramus; quis Jeſuitarum *Petro Caniſio* magis, & majori cum fructu in convertendis Hæreticis laboravit; & quibus armis ille eſt uſus? Epitaphium, quod *Friburgi* cernitur, ita de eo: *Quaſi quidam Friburgenſium Patronus, Eccleſiæ per Helvetiam Patriarcha, Religionis Catholicæ ſui temporis columna*, armis uſus Thomiſticis. En locum ex libro de Doctrina Chriſtiana cap.5.lit.B. *Ut autem*. inquit, *hoc officium utrumque præſtemus, ſcilicet declinare à malo, & facere bonum: Dei gratia per Jeſum Chriſtum nobis parata, & promiſſa, ſemperque neceſſaria eſt. Ea verò præeunte, atque cooperante, efficitur*, (nota *efficitur*) *id in nobis, quod Joannes affirmat: Qui facit juſtitiam, juſtus eſt* &c. Citatque ad marginem D. *Auguſtinum* de grat. & liber. arbit. cap. 9. 15. & 16. & in Enchirid. cap. 32. *Joannes* verò *Buſæus* Jeſuita, qui teſte *Ribadeneyra* in *Petro Caniſio* integrè, & ad verbum adduxit SS. Patrum teſtimonia, quæ *Caniſius* in margine annotaverat, affert *Auguſtini* teſtimonia clariſſimè demonſtrantia gratiam ſe ipsâ efficacem. Nam in primis, locus ex cap.9. de grat. & lib. arbit. ſic habet: *Quia bona opera ille in nobis operatur, de quo dictum eſt: Deus eſt enim qui operatur in nobis & velle, & operari pro bona voluntate*. Secundus *Auguſtini* locus à *Caniſio* laudatus eſt cap.15. ejuſdem libri, ubi hæc leguntur: *Quare*, inquit, *jubet, ſi ipſe daturus eſt? Quare dat, ſi homo facturus eſt; niſi quia dat quod jubet & adjuvat, ut faciat cui jubet? Semper eſt autem in nobis voluntas libera, ſed non ſemper eſt bona* &c. *gratia vero Dei ſemper eſt bona, & per hanc fit* (nota *fit*) *ut ſit homo bonæ voluntatis, qui prius fuit voluntatis malæ*. Tertius locus eſt ex cap.16. ubi *Auguſtinus*: *Certum eſt nos facere, cùm facimus, ſed ille facit*, (nota *facit*) *ut faciamus, præbendo vires efficaciſſimas voluntati... Ille facit, ut faciamus, cui dicit homo: Pone, Domine, cuſtodiam ori meo. Hoc eſt enim dicere, fac ut ponam cuſtodiam ori meo; quod beneficium Dei jam fuerat conſecutus, qui dixit: Poſui ori meo cuſtodiam*.

45. Alterum argumentum, quo clarè probatur *Caniſium* armis Thomiſticis tot triumphos de Hæreticis tuliſſe, eſt, quòd *Caniſius*, teſte *Allegambe* in *Petro Caniſio*, *Andreæ Vegæ* opera in *Trident.* ſeſſion.6. & quæſtion. de juſtificat. Typis curavit mandari, cui præfationem commendatitiam Auctoris, & operis præfixit, in qua ipſius *Vegæ* doctrinam nedùm approbat, ſed ita commendat, ut illum mentem *Tridentini* aſſecutum aſſerat. En *Caniſii* verba: Primò commendat Au-

ctorem tamquàm *virum cùm primis eruditum*, *parique ſanctimonia cùm viveret commendatum*, *ſed & primariis Concilii Tridentini Theologis*, *quos præſtantiſſimos fuiſſe conſtat*, *Doctorum judicio annumeratum*. Tum poſtea: *Illud dicam*, inquit, *permagni referre*, *ut ad manum habeamus quorumdam teſtimonia ſcripta*, *qui veluti oculati teſtes actionum dicti Concilii Tridentini*, *coram aſſuêre*, *ut horum etiam ſententia*, *& interpretatione nobis*, *& poſteris explicatiora reddantur*; *quæ ſunt in eadem Synodo conſtituta*. *Eoque charior in hoc opere nobis Vega eſſe debet*, *qui Tridentini doctiſſimos Theologos*, *& ſapientiſſimos PP. tunc differentes audivit*, *cùm de juſtificatione multis eſt menſibus acerrimè diſputatum*, *ipſeque cùm diſputantibus aliis ſua ſenſa ſtudioſiſſimè contulit*. *Ex cujus viri ſcriptis docti facile deprehendent*, *quàm fuerit idem in eruenda*, *confirmandaque veritate laborioſus*, *quàm prætereà ſolers*, *& exercitatus in quæſtionibus obſcuriſſimis*, *atque graviſſimis examinandis*, *quas ille quidem ad normam verbi Dei revocare conſuevit*; *ſed ita ut ſimul exponat*, *quid & antiquiores & recentiores Theologi de re propoſita judicârint*. Tum deſcendit ad opera: *Cum vero duæ ſint partes*, inquit, *operis ab eodem Vega perſcriptæ*, *in prima quidem de juſtificatione tractat fuſius*, *ſeque totum ad verborum Concilii Germanam interpretationem ſtudet accommodare*: *quod opus toto fere biennio elaboravit*. En quibus encomiis impensè exornat virum illum ſapientiſſimum, adverſus quem ita inſurrexit P. *Molina*, ut vix à *Lutheri*, & *Calvini* Dogmate illius ſententiam diſtare, nimiâ, haud dubium, præfidentiâ, dicere non vereretur, teſte *Reginaldo* part. 2. cap. 68.

46. Si ergo *Caniſius*, ſpiritu S. *Ignatii* imbutus armis Thomiſticis accinctus de Hæreticis tot triumphos reportavit, quid memorem tot alios Soc. Heroes? Sed de his infrà. *Doctoris Angelici* doctrina data eſt à Deo in cibum, & medicinam, cui aptè accommodari poſſunt verba illa *Ezechielis* cap. 47. v. 22. *Erunt fructus ejus in cibum*, *& folia ejus ad medicinam*. *In cibum* quidem, ut fidelium mentes ad inſtar cibi reficiant, & quidquid pietatis, & veræ doctrinæ eſt de gratia, ab ipſo exhibere optimè valeant. Sunt & *ad medicinam*. Ad medicinam utique fuêre toti Græcorum Eccleſiæ Proceſſionem Spiritûs Sancti à Patre, & Filio negantium: quem tamen errorem in Concilio *Florentino* ſub *Eugenio* IV. publicè abjurârunt, auditis rationibus, & argumentis, quibus Divus *Thomas* hanc Catholicam veritatem angelicè oſtendit. Similiter *ad medicinam* fuêre *Paulo* Epiſcopo Burgenſi, à Judaiſmo ad Fidem converſo, ex lectione Summæ D. *Thomæ* adverſus Gentiles. Sunt *ad medicinam* in materia gratiæ, ut teſtantur tot Illuſtriſſimi viri tàm Purpurâ, Mitris, & ſingulari ſapientiâ, reportatis de hoſte trophæis clariſſimi, quos recenſet Magiſter *Graveſon* tom. 1. epiſt. 3. Cardinalis *Richelius*, *Boſſuetius* Melden. Epiſc. Illuſtriſſimi *Vvallemburgici* Fratres, Dominus *Leſevre* Doctor Pariſienſis, P. *Veronius* Jeſuita, quibus nunc addo poſt tot præclariſſimos teſtes alium, qui minimè ſuſpectus eſſe poteſt, licèt Dominicanus ſit, noſtrum *Vincentium Baronium*;

nium; quatenus aſſerunt Hæreticos illos, relictis Magiſtris ſuis *Luthero*, aut *Calvino*, ſuam de gratia doctrinam ita temperaſſe, ut nihil, aut parùm diſtet à ſyſtemate Thomiſtico, ab Eccleſia laudato, & approbato: undè relinquendo illis, quod jam habent, pauciores ſuperſunt errores expugnandi, adeoque facilior erit de eis triumphus. Hoc profectò fatetur ipſe *Caducifer* pag. 637. num. 146. Nam volens ſolvere ſeptimum Magiſtri *Graveſonii* argumentum, quod ſic procedebat: *Syſtema prædeterminationis eſt longe utilius ad convincendos Hæreticos hujus temporis, propter aliquas converſiones præſtitas per tale ſyſtema*; pro ſolutione, inquam, hujus argumenti, reſpondet *Caducifer*: *Ad ſeptimum, in quo intervenit nonnulla eruditio, & pars veritatis non pernegandæ, fuſiùs aliquando ſatisfaciam. Nam præter fratres duos illos Polemicos Vallemburchios, Cardinalem Richelieu, Illuſtriſſimum Boſſuet, alii ibi Theologi, teſteſque producuntur, quòd per viam gratiæ per ſe efficacis citius Hæretici ſunt ad bonam frugem reducti, neque expediret ſyſtema Jeſuiticum, tamquam Eccleſiæ dogmata Hæreticis venditare. Ad quod reſponderi debet concedendo factum; ſed negando jus, ſcilicet, propterea eſſe aptius ad revincendos Hæreticos ſyſtema Thomiſticum, quam Jeſuiticum*. Hæc *Caducifer*. Nec moror, quòd ille cavillando dicit, id quidem *de facto* verum eſſe, non *de jure*; ſatis nobis id *de facto* verum eſſe. Non enim Catholicum Theologum, animarum ſaluti addictum profeſſione ſuâ cavillari, aut vitilitigare decet, utrum arma Thomiſtica, an Jeſuitica ſint de *jure*, aut de *facto* validiora? Sed ea, cunctatione omni abjectâ, ſumenda ſunt, quæ teſtimonio expertium in arte experientiâ probata ſunt eſſe optima; quamquàm idem *de jure* eis competere, facilè oſtendi poſſet. Sed ſatis mihi, dum conceditur factum. Quarè ipſis verbis *Caduciferi* hunc numerum concludo. Sic ille n. 147. *Ex quo jam proclivis eſt ratio, quarè Princeps de Conti hortans Patrem de Champs ad edendos libros contra Calviniſtas, ipſum prudenter admonuit, nè poſitiones P. Molinæ veluti dogmata, & Fidei articulos venditaret. Et meritò quidem: quia hujuſmodi libri per omnium manus fructificant volitando, proindeque tractandi per corda jam blandiora, jam duriora, jam Hæretica per contagium, jam à vita primordiis adversùs Eccleſiam odio pleniſſima: unde congruum erat, in eo negotio omnia oſtia aperiri; & non cogere ad unum, quod forte, quia ipſis magis fragoſum, & impervium, eos ab introitu territaret*.

47. Pergit ille num. 125. ſyſtema ſuum laudibus altè uſque ad Cœlum extollit, noſtrum deprimit his verbis: *Syſtema vero Thomiſticum longè aliter exagitatur: num in eo tuta explicatio, attendendo ad horum temporum hæreſes conſervetur? Quippe hoc prælium non eſt, ut cùm Jeſuitis, de re una, & quaſi penitùs jam obſoleta, & convicta; ſed de re ſemper viridi, & nova, ſucceſſiveque ad quoſvis Hæreticos horum temporum, & eorumdem hæreſes, denuò recrudeſcenti. Nam vix exorta eſt hæreſis Lutherana, atque Calviniſtica, cùm multa manu, & gradu feſtino cœpit Dominicana Cohors, nec ſine labore, à tali furfure doctrinam ſuam accuratè ſeponere, & ſeſe ab illis ſtudioſè diſcrimina-*

 re.

re. Vix Michael Bajus cùm doctrinis de gratia per ſe efficaci, & prædeſtinatione gratuita male intellectis in Univerſitate Lovanienſi ſuſtinuit aliquos malè tutos articulos, quos Eccleſia juſtè confixit; cum Schola Thomiſtica ſollicita procuravit Molendinum ſuum feliciter volvere ſuper rotas, ſuumque oleum demonſtrare cum hujuſmodi fæcibus nihil habere commune. Vix Janſenius ex eiſdem cineribus ſyſtema adornavit, quod Innocentius X., & Alexander VII. *proſcripsére ..... Vix demum Paſchaſius Queſnellius in ſuis articulis ad Centuriam uſque prolapſus eſt, ac Bulla famoſiſſima condemnatus; cum RR. PP. Dominicani omnibus ſuis viribus per Europam conclamatis, & conquiſitis laboriosè, & laudabiliter curarunt, triticum congregare in horreum ſuum, & zizania colligi in faſciculos ad comburendum.* De hoc quid aliud ſuſpicari poſſum, quàm quod res ipſa loquitur, *Caduciferum* aut mente commotum eſſe, aut odio, livoreque cœcum ferri præcipitem? Ita ſanè eſt, quòd tot exortis hæreſibus Thomiſtæ omni ſtudio, & diligentiâ collegerunt zizania in faſciculos ad comburendum, juxta illud *Matthæi* 13. v.3. *Colligite primum zizania, & alligate in faſciculos ad comburendum*; nè ſomno capti, cùm ſuis ſalutiferis fructibus commiſcerentur illi alia nociva adulterina ſemina, ut ibi admonet *Chriſtus* per *Matthæum* v. 35. *Cum dormirent homines, venit inimicus ejus, & ſuperſeminavit zizania.* Quis namque neſcit zizaniam herbam eſſe, quæ quoàd apparentiam parùm differt à tritico, ut inquit *Hieronymus* ibi: *Quamdiu herba eſt, & nondum culmus venit ad ſpicam, grandis ſimilitudo eſt, & in diſcernendo aut nulla, aut perdifficilis eſt diſtantia.* Hæc namque eſt eorum verſutia, ut ſuper aliquo vero in diſſeminandis erroribus ſemper utantur, ut dixit D. *Irenæus* lib. 1. contra *Valentinian.* cap. 1. *Ut facile eſt ex multitudine lapillorum pretioſorum, qui variis coloribus conſtant efficere imaginem Regis, aut aliter compoſitis, & contextis efficere imaginem vulpis; ita Hæreticus ſententias Scripturæ Sacræ, quæ imaginem veritatis reddunt, detortas, & male intellectas, ad repræſentandum effigiem falſitatis, & erroris, componere ſolet; ita ut videatur Scriptura aſſerere, quod numquam aſſeruit.* Hæc namque eſt communis Hæreticorum vox, inquit D. *Athanaſius* orat. 1. contra *Arianos*: *Venit Diabolus dicens in unaquaque hæreſi: Ego ſum Chriſtus.* Annè ergo hic eſt improbus labor Scholæ Thomiſticæ, ut excreſcat, & exuberet, & fundat ſe ſuper omnes vera Dei gratia?

48. Rurſus: quam agnoſcit ille Thomiſticæ Scholæ cùm hæreticis ſocietatem? In quo perverſa unanimiter ſentientes in malo ſe concorditer tenent? Habent Jeſuitæ Hæreticos hujus temporis oſores acerrimos, ſed non minùs in Thomiſtas infenſi concitatique ſunt; palamque horum errorum, & hæreſum Auctores, fatentur ſuam doctrinam contrariam, & adverſam eſſe doctrinæ Thomiſtarum. *Lutherus* quidem variis locis, tùm expreſsè in lib. de *ſervo arbitrio* refellens diſtinctionem Thomiſticam de *neceſſitate conſequentiæ non conſequentis*, quam etiam aliqui Catholici poſt *Lutherum* irrident, an benè? Eodem univerſos Catholicos ſe repudiare ſupponit, dicendo: *Senſerunt Sophiſtæ vim invi-*

ctam,

ctam, & inſuſtentabilem hujus argumenti, ideo finxerunt diſtinctionem neceſſitatis conſequentiæ, & conſequentis, ſed quàm nihil hoc figmentum efficiat ſupra docuimus. Et poſt pauca: *Neceſſitas vero conſequentiæ, quâ illi ſe ſolantur, merum figmentum eſt*. In libello ad *Henricum* VIII. ajebat: *Hunc librum Regis ſcriptum arbitror nè ſtuporem, & inſcitiam Sophiſtarum, præſertim Thomiſtarum falsò à me traduci crederet mundus*: & rursùs: *Id faciam*, ait, *in gloriam Henricianæ Eccleſiæ, & ipſius Henrici & Regis Defenſoris Thomiſtæ*: & demùm univerſim Catholicorum Scriptorum contrà Hæreticos opera, vocat *arma Thomiſtica*. Ita *Piccinardus* tom. 3. App. doct. S. *Thomæ* pag. 214. & 215. Videat hìc obiter *Caducifer*, quòd arma Thomiſtica opponantur hujus temporis Hæreticis. De *Calvino* idem probat *Piccinardus* loco citato hoc modo: *Calvinus* lib. 2. inſtit. cap. 3. contra negatum à ſe liberum voluntatis conſenſum ad gratiam prævenientem, refert *Auguſtinum* contra agnoſcentem, & nominantem hominis voluntatem in hoc ipſo *pediſſequam* gratiæ; & ſtatim ex differentia ſtatûs naturæ corruptæ à ſtatu naturæ innocentis refellit eumdem *Auguſtinum* ſic dicens: *Sed quia reformata opus Domini eſt, hoc perperam homini tribuitur, quod gratiæ prævenienti pediſſequâ voluntate ſequatur*... Nec minùs indè à S. *Thoma* ſe diſſentire *Calvinus* profeſſus eſt, dum lib. 3. Inſtit. cap. 22. probè videns ab eodem S. *Thoma* perpetuò ſuſtineri cùm efficacia decretorum, & gratiæ conjunctam ſimul in homine libertatem, nedùm *à coactione*, ſed etiam *à neceſſitate* penes Scholaſticam, aptèque adhibitam diſtinctionem *ſensûs compoſiti, & diviſi*, vel *neceſſitatis abſolutæ, & conditionatæ*, ſeu *conſequentis, & conſequentiæ*: quæ omnia ſunt arma Diſcipulorum verorum S. *Thomæ*: *At ne iſtam quidem*, inquit *Calvinus*, *Thomæ argutiam moramur*. Igitur fatente *Calvino*, arma Thomiſtica ei adverſantur. Idem conſtat de *Janſenio* lib. 8. de grat. Chriſti, ubi tractat de concordia gratiæ, & liberi arbitrii. Cap. 1. oſtendit differentiam duarum opinionum de prædeterminatione phyſicâ, & gratia congrua, ac in quo S. *Auguſtino*, ut ipſe perperàm putabat, cùm utraque conveniat: *Dicendum eſt enim*, inquit, *ex integro cùm neutra convenire, ſed aliquid ab utraque ſumere*. Cap. 2. col. 4. lit. C. edit. Rothomag. *Quapropter qui medicinalem Chriſti Salvatoris gratiam ſic defendere conantur, ut eam in talem prædeterminationem phyſicam transforment, magis profectò Ariſtotelici, quàm Auguſtiniani ſunt*. Cap. 4. ... *Nam fere quidquid ab Adverſariis objici poteſt, unicâ illa diſtinctione ſensûs compoſiti, ac diviſi, quam iſti prædeterminationis phyſicæ defenſores adhibent, ſolvi ac diſſipari poteſt*. Similia ſexcentis aliis in locis habet *Janſenius*. En quale bellum Thomiſticæ Scholæ inferunt Hæretici iſti; quantùmque his communibus Eccleſiæ inimicis diſplicet eorum ſyſtema; quos tamen acerrimos, & antiquos hoſtes ſemper proſtravit, fuditque vixtrix ejus doctrina; nuſquàm armis conditione poſitis, aut defatigatione abjectis, aut victoriâ detractis. Quid namque tàm neceſſarium, quàm tenere ſemper arma, quibus vel tectus aliquis eſſe poſſit, vel provocare improbos, vel ſe ulciſci laceſſitus?

49. Fron-

49. Frontem ergo, ſiquam habet, ſibi perfricet *Caducifer*, ut aſſerat, *Syſtema vero Thomiſticum longe aliter exagitatur: Num in eo tuta explicatio, attendendo ad horum temporum hæreſes, conſervetur?* Numquid doctrinam Thomiſticam diſtinctam, & omnino immunem ab erroribus hæreticorum horum temporum, *Lutheranis, Calviniſtis* eſſe in dubium revocari poteſt? Poſtquam tot Summi Pontifices fallere, & falli neſcii *Clemens XI. Benedictus XIII.* & *Clemens XII.* feliciter regnans ab hac calumnia Thomiſtas abundè liberaverint? An non idem *Clemens XII.* decretum edidit anno 1733. die 2. Octobris, quô prohibet quidem, nequis *Jeſuitarum*, ſententiæ circa modum explicandi Divinæ gratiæ efficaciam, cenſuram aliquam inurat; ſimul tamen laudes à Prædeceſſoribus Thomiſticæ Scholæ, nominatim à *Clemente XI.* & *Benedicto XIII. ad diſſipandas novatorum calumnias, & artes, per quas inducta proſcriptis erroribus Catholicorum dogmatum larva, & SS. Doctorum illuſtria nomina* obtendebantur delatas iterato comprobat, & confirmat? Notet hìc *Caducifer* ſententias de gratia per ſe efficaci, & gratuita prædeſtinatione, quas aliqui perperàm dicebant proſcriptione 101. articulorum *Queſnellianorum* eſſe proſcriptas, cohoneſtari glorioſo titulo *Catholicorum Dogmatum*, diſcatque in poſterùm illas, non inter opiniones, ſed debitô, quod eis hìc à Summo Pontifice aſſignatur, loculamento reponere, ſcilicet, inter *Dogmata Catholica*; & quod Syſtema Thomiſticum currit in plano Theologico expeditè, & inoffenſè medios inter utrimque errores. Cui namque ex duobus credendum magis, aut obtemperandum, Summis Eccleſiæ Paſtoribus, an cerebroſo *Caducæo*?

50. Hoc Breve *Clementis XII.* non ignoravit *Caducifer*, qui illud operi ſuo inſeruit: ſed vim, & energiam verborum non verè penetraſſe videtur, abſtenturus aliàs ab affricando condemnatorum Dogmatum veneno Scholæ Thomiſticæ, nec ſcripturus ea, quæ loco citato leguntur, ubi inter cætera ænigmaticè dicta, hæc habet: *Vix Michael Bajus cum doctrinis de gratia per ſe efficaci, & prædeſtinatione gratuita malè intellectis in Univerſitate Lovanienſi ſuſtinuit aliquos malè tutos articulos, quos Eccleſia juſtè confixit; cùm Schola Thomiſtica ſollicita procuravit Molendinum ſuum feliciter volvere ſuper rotas, ſuumque oleum demonſtrare cùm hujuſmodi fæcibus nihil habere commune.* Erravit hìc ſolemnitèr, ſicut in aliis eodem numero ridiculè expreſſis, *Caducifer*. Schola Thomiſtica, Doctori ſuo Angelico juramento colligata, non circumfertur, aut circumducitur omni vento doctrinæ; unde quæ nunc docet, olim docuit; & quæ olim, eadem omninò de facto docet. Si ergo volebat in ſcenam producere homines Molendinum ſuum ſuper rotas ad omnem ventum mutantes, projicere potuit oculos in eos, qui Molendinum ſuum vertere poſſunt ſuper rotas ſuas, acceptando doctrinam tempori accommodatiorem. Unde cùm verum ſit dictum illud *Caramuelis: Omnia temporis decurſu mutantur, voces, mores, ſententiæ*, ut habet *Caducifer* pag. 39. num. 63. brevì poterimus videre eum, & alios Molendinum ſuum rurſus vertentes ſupra rotas ſuas.

51. No-

51. Novum prorsùs, ac inauditum apud Catholicos dogma nobis proponit *Caducifer* pag. 368. num. 209., pro cujus intelligentia obſervandum, quòd Scriptor iſte ſupponit primò, *Deum inſtructum ſcientiâ naturali, & mediâ.... procedere ad ordinem decernendi creaturam rationalem ſub hoc ordine decretorum, ſcilicet decernendo in primo ſigno illam condere ſecundùm omnia phyſica; in ſecundo eam ornare in omni linea morali; in tertio illam ſalvâ libertate mirabiliter gubernare; in quarto illam in æternum collocare debitè*. Accedens autem ad modum, quo Deus in tertio ſigno mirabiliter illam gubernat, ſequentia ſtatuit: *In tertio Deus eam creaturam rationalem, ſive innocentem, ſive cadentem, ſive ſurgentem, mirabili prorſus, & inſcrutabili ſapientiâ gubernat, & adminiſtrat per vias occultiſſimas, & ſæpè pro noſtra tenuitate contrarias, alias ducens mirabiliter ad æternam felicitatem, alias verò* AD BARATHRUM SEMPITERNUM. Quid ergo! Deus mirabili, & inſcrutabili ſapientiâ creaturam rationalem gubernans, eâdem mirabili, & inſcrutabili providentiâ alias ducit ad æternam felicitatem, eâdem alias ducit *ad barathrum ſempiternum*? Ille, qui neminem creavit, ut perderet; qui *non vult aliquos homines perire, ſed omnes ad pœnitentiam reverti*, ut dicitur 2. *Petri* cap. 3. v. 9. & teſtatur ipſe *Ezech.* 18. dicens: *Numquid voluntatis meæ eſt mors impii, dicit Dominus, & non ut convertatur à viis ſuis, & vivat?* Qui omnes ad pœnitentiam invitat, teſte *Iſaiâ* 30. v. 18. *Expectat Dominus, ut miſereatur veſtri?* Ille, cujus Divinæ miſericordiæ ſuperabundantia plus nobis dat, quàm petimus, & ſpes noſtras effectibus vincit, tot mirabilia in animis hominum per gratiæ ſuæ omnipotentiſſimam efficaciam operans, etiam ad ſe rebelles compellendo, & convertendo voluntates? Non hæc profectò mirabilis eſt Dei providentia; ſed potiùs providentia ſapientiæ, miſericordiæ Dei, ejuſque bonitati maximè repugnans.

52. Hujus generis ſingula perſequi perlongum eſſet; ſed unum adhuc addam, & deſinam. Aſſerit ille par. 1. punct. 6. num. 40. *His poſitis, jam me verto ad præmiſſa, nempe, ut ſuper baſes Thomiſticas ſcientia media aditum habeat; & ipſa prædeterminatio phyſica, & gratia efficax ſuaveſiat. Si enim prædeterminatio phyſica, ſeu prædefinitio, ut à pleriſquè nominari ſolet, ad inſtar noſtræ prædefinitionis, cum ſcientia media prælucente condiatur: ſtatim molleſcit illa vis ineluctabilis Thomiſtica ad unum dumtaxat extremum inadquiribiliter, & inimpedibiliter, nè noceat libertati: cùm tamen propterea non deſinat ſatis phyſicè movere voluntatem creatam medio aliquo phyſico, quod ipſi explicant cum Arauxo, & Suario*. Hoc magis explicat num. ſequenti dicens: *Thomiſtæ volunt, quod ex præciſis viribus intrinſecis gratiæ, quod eſt una pars efficaciæ, vel efficacia activitatis, inferatur per locum intrinſecum infallibilitas methaphyſica illius extremi dumtaxàt futuri. Et inde eſt, unde periclitatur libertas. Jeſuitæ verò concedunt & eaſdem vires effectivas eventus; & eamdem infallibilitatem effectûs futuri; ſed dicunt, quod ex ipſis ſolis viribus non infertur talis infallibilitas, ſed ex ipſis ſimul cum ſcientia media infallibili de eventu futuro:*

cum

eum quo conſulitur toti efficaciæ gratiæ, ideſt ejus activitati: & infallibilitati: & ſi velis, etiam ab intrinſeco ipſius, loquendo de activitate, præſertim quando auxilium eſt valdè inclinans; licèt non ſolum ab intrinſeco, ſed ſecundùm extrinſeca fundet infallibilitatem effectûs: & aliundè etiam conſulitur libertati. Ex qua quidem explicatione, & beneficio ſcientiæ mediæ ſtatim molleſcit tota illa vis ineluctabilis prædeterminationis phyſicæ, prout tàm mordicus defenſatur. Mirifica prima ſpecie, dulcis, ſuavis, ac jucunda hæc eſſe videtur oratio. Sed vana ſanè, ac inanis ſuavis iſta Caducæi gloriatio. Hìc quid aliud eſt, quàm noctem, ac caliginem rebus inducere; ac ſi compoſſibilis eſſet prædeterminatio phyſica cum ſcientia media? Et ſanè hìc tentat primo ſimplicium animos, ut credant ſe loqui de prædeterminatione phyſica, cujus formaliſſimum conceptum penitus ſubvertit. Si ex viribus gratiæ non infertur infallibilitas effectûs futuri: ſed ex ipſis ſimul cum ſcientia media de eventu futuro, jam non illa ex ſuis viribus, & ab intrinſeco; ſed merè ab extrinſeco eſt infallibiliter connexa cum effectu; qualis ergo eſt prædeterminatio illa Thomiſtica, ſeu gratia ab intrinſeco efficax, cujus vis ineluctabilis ſcientiâ mediâ molleſcit? Cùm entitas auxilii moraliter, & indifferenter moventis ad actus ſalutares, quam ipſe intelligit hoc nomine *prædeterminationis phyſicæ*, non eſt gratia illa, quæ tam mordicùs defenſatur à Thomiſtis.

53. Præterea, in mentem vocet *Caducifer*, quod ſcripſit part. 2. punct. 7. num. 134. *Talis gratia, præter vires ſuas activas, earumque congruitatem, erit efficax ab extrinſeco, nimirum, à libera cooperatione creaturæ, à qua ſemper ortum habet qualiſcumque infallibilitas ſupponatur in complexo auxilii ſcientiæ mediæ de efficacia ipſius.* Si ergo infallibilitas obtinendi conſenſum provenit ab extrinſeco, nimirum à libera cooperatione creaturæ, à qua ortum habet qualiſcumque infallibilitas; ubi infallibilitas illa gratiæ ab intrinſeco conveniens? quam ipſe in initio ejuſdem numeri deſcribit, dicens: *Gratia per ſe, & ab intrinſeco efficax in ſententia Thomiſtarum eſt illa phyſica prædeterminatio Theologica, impulſuſque Dei in voluntatem creatam ſufficienti gratiâ inſtructam: eam applicans pro priori, & ex vi ſua phyſica infallibiliter, & infruſtrabiliter eam determinans ad ſic potius, quàm aliter operandum.* Si recurrat ad infallibilitatem repertam in tali complexo, omiſſo quantùm à mente ſuæ Scholæ ſit penitus alienus, dum infallibilitatem complexi provenire ab extrinſeco aſſerit; *Jeſuitæ* enim apertè cenſent tale complexum per ſe, & ab intrinſeco connecti metaphyſicè cum exiſtentia conſensûs; quæ connexio fundatur in infallibilitate, & infruſtrabilitate Scientiæ mediæ; quis complexum hoc auxilii, & Scientiæ mediæ conſensûs gratiam ab intrinſeco efficacem dicat? cùm Scientia media gratia dici nequeat. Attendat ergo ille, in quam horrendam caliginem legentes præcipitet, quinimò & totum ſuum Jeſuiticum ſyſtema aſſertione iſtâ funditus everti.

54. Primò admiſsâ prædeterminatione phyſicâ, ſeu gratiâ ab intrinſeco efficaci, impoſſibilis redditur Scientia media. Hæc namquè apud

ipſos

ipſos debet eſſe Deo non libera, etſi contingens; ſed admiſsâ gratiâ ab intrinſeco efficaci, ſcientia, quâ actus liberi cognoſcerentur à Deo ut futuri, eſſet Deo libera, & ejus ſubjecta dominio: ergo impoſſibilis redditur cum gratia ab intrinſeco efficaci Scientia media. Minor aperiſſima eſt; nam Scientia media apud ipſos conſequitur noſtram determinationem: ergo & in hypotheſi data gratiæ ab intrinſeco efficacis non poteſt non conſequi etiam determinationem Dei, quæ in eodem inſtanti pro ſigno priori ad noſtram determinationem exiſtit: ergo cùm omnis ſcientia conſequens liberam Dei determinationem libera ſit, non hæc ſcientia Dei dici valet media, ſed ſcientia libera.

55. Deinde: ſi admittitur gratia ab intrinſeco efficax, hanc veritatem Deus ab æterno cognoſcit: *Si dedero Petro prædeterminationem ad conſenſum, certo, & infallibiliter conſentiet*; ſed veritas iſta non eſt objectum Scientiæ mediæ, ſed neceſſariæ; cùm enim prædeterminatio eſſentialiter connectatur cum conſenſu, nequit ſine illo exiſtere: ergo admiſſo hoc decreto, impoſſibilis redditur Scientia media. Rurſus: conſenſus, & prædeterminatio Dei, quæ ex parte objecti intelliguntur, vel ſunt Deo libera, vel non? Hoc ſecundum dici nequit, cùm Deus ſuppoſitâ Scientiâ mediâ intelligatur liberè concurrens ad conſenſum: ergo tam conſenſus, quàm prædeterminatio ad conſenſum libera ſunt Deo, ac perſequens, cùm ſcientia iſta conſequatur, & ſupponat liberam Dei determinationem, ſcientia libera erit.

56. Tandem ſi prædeterminatio phyſica ab eis admittitur; cùm ſit eſſentialiter requiſita ad poſitionem actûs, hæc duo certò, & infallibiliter cognoſcit Deus; quòd creatura ſub nullo auxilio indifferenti conſentiet, & quòd ſub quolibet conſentiet, ipſo phyſicè prædeterminante conſenſum: & inſuper cognoſcit, quòd ipſe eſt abſolutè potens ad decernendum, vel non decernendum conſenſum: ergo certò, & infallibiliter cognoſcit, quòd conſenſus ei omnino ſubjicitur quoad eſſe, & non eſſe, ſive abſolutè, ſive conditionatè, ac proindè quòd objectum ſcientiæ illius, ſive ut abſolutè, ſive ut conditionatè futurum, ei omnino ſubjicitur, & quòd pro ejus exiſtit nutu; ſed ſcientia, cujus objectum ſive abſolutè, ſive conditionatè futurum Deo ſubjicitur, & pro ejus nutu exiſtit, eſt ſcientia libera: ergo admiſsâ prædeterminatione phyſicâ impoſſibilis eſt Scientia media. Sed non eſt argumenta in ea re ſtudiosè conquirere, cujus per ſe patet abſurditas. Eccui probatum iri ſperat *Caducifer* commentum hoc, quòd Scientiâ mediâ prælucente, ſtatim molleſcit vis ineluctabilis Thomiſtica ad unum dumtaxat extremum phyſicè determinans, nè noceat libertati; cùm poſitâ ſolùm gratiâ indifferenti ita inſuperabilis videatur hæc difficultas ſcientiæ mediæ defenſoribus? Nam ipſe P. *Suarez* lib. 5. de grat. cap. 28. fatetur *obſcurum eſſe, quomodò ſcilicet gratia præveniens ex abſoluto decreto Dei, etiamſi illam ſcientiam mediam ſupponat, libertatem non impediat*. *Theophylus* quoque *Raynaudus* in Apolog. pro *Valeriano* cap. 4. n. 13. dicit: *Eſſe in ea ingeniis omnibus fixam crucem, hærendumque eſſe in Divino juſto, ſed occulto judicio*: ita refert *Piccinardus* tom. 3. de approbat. doct. S. *Thomæ*

mæ pag. 151. Eccè quàm perſpicua ſit intellectu ſententia Jeſuitica! Gaudeat ergo ille mirificâ hujus ſyſtematis ſuavitate; nobis nimis ſuavis, ac jucunda eſt motio iſta ſuavis, & efficax Dei, ut ejus dulcedinem deſerere valeamus; quæ non compellit invitum, ſed ex invito facit volentem; ineptum quippe eſſet dicere, quòd quis invitus, & non ſuaviter, jucundè, ac dulciter ad gratiam Dei veniat, ut toties inculcat S. *Auguſtinus*. At cùm *Caducifer* pag. 324. num. 124. aſſerat: *Syſtema Jeſuiticum ex parte Dogmatica tantum ſolet tentari, & explorari argumentis: num ad hæreſim Pelagianam, vel Semipelagianam fortaſſis accedat*; hiſce, & aliis robuſtiſſimis argumentis tàm è fontibus Scripturarum ſalientium hauſtis, quàm ex viſceribus Theologiæ Dogmaticæ extractis ſententia illa rejicitur, ut eiſdem ſolidiùs, tutiùſque firmetur, & promoveatur noſtra aſſertio.

DUBIUM I.

An detur ex Sacris Litteris Gratia efficax præveniens conſenſum, ab excitante diſtincta?

§. I.

Primum fundamentur proponitur.

1. AUctoritatibus privatis, ut diximus, ſepoſitis, ad publicam Eccleſiæ veniamus, Magni P. *Auguſtini* conſilium ſequentes lib. 2. de *Baptiſmo* cap. 6. dicentis: *Non afferamus ſtateras doloſas, ubi appendamus quod volumus, & quomodò volumus, pro arbitrio noſtro dicentes, hoc grave eſt, hoc leve eſt: ſed afferamus divinam ſtateram de Scripturis Sanctis, tanquàm de Theſauris Dominicis, & in illa quid gravius, appendamus, imo non appendamus, ſed à Domino appenſa cognoſcamus*. Cujus profundiſſimæ ſententiæ rationem proponit idem S. *Doctor* lib. 6. de *Trinitate*: *Non eſt de Deo humanis judiciis ſentiendum. A Deo diſcendum eſt, quid de Deo intelligendum ſit; quia non niſi Auctore cognoſcitur. Loquendum ergo non aliter de Deo eſt, quam ipſe ad intelligentiam noſtram de ſe locutus eſt*. Nihil apertius in Scriptura, quàm gratia præveniens conſenſum ab excitante diſtincta. Hæc enim efficaciter deducitur ex illo Job 45. *Quis ante dedit mibi, ut reddam ei?* Cui conſonat *Apoſtolus* ad *Rom.* 11. *Quis prior dedit illi, ut retribuatur ei?* Et ex illo *Joann.* 6. *Hoc eſt opus Dei, ut credatis in eum*. Et iterum; *Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater, qui miſit me, traxerit eum*. Et ex *Apoſtolo* ad *Cor.* 11. *Hæc omnia operatur unus, atque idem Spiritus dividens ſingulis prout vult*. Et ex illo 1. ad *Timoth. Miſericordiam conſecutus ſum, ut ſim fidelis*. Et ad *Philipp.* 1. *Qui cæpit in vobis opus bonum, ipſe perficiet*. Ac tandem 2. ad *Cor.* 2. *Non ſumus ſufficientes cogitare aliquid ex nobis tanquàm ex* *no-*

nobis: quæ omnia apertiſſimè ſignificant, Divinam gratiam, miſericordiam, & benignitatem noſtras prævenire voluntates, & eas ad ſe convertere, ut quodcumque opus bonum faciant. Sed quia referre omnia Sacræ Scripturæ teſtimonia longiùs à propoſito noſtro nos traheret, quibuſdam ſolùm examinatis, pro argumenti amplitudine, nos expediemus. Longè pulcherrima & ſplendidiſſima ratio deducitur, primò ex illo *Pauli* ad *Epheſ.* 3., ubi inquit: *Ut innoteſcat in cœleſtibus per Eccleſiam multiformis gratia Dei ſecundùm præfinitionem ſæculorum.* Et ex illo *Lucæ* 22. *Filius quidem hominis vadit ſecundùm quòd definitum eſt.* Et ex illo *Actorum* 22. *Veniens ad me*, ait *Paulus* de *Anania*, *& adſtans dixit mihi: Deus Patrum noſtrorum præordinavit te, ut cognoſceres voluntatem ejus.* Et *Daniel.* 12. *Clauſi ſunt, atque ſignati ſermones uſque ad præfinitum tempus.* Ex quibus conſtat, quòd neceſſariò ſunt in Deo agnoſcendæ prædefinitiones ab æterno abſolutæ actuum humanorum: ſed juxta communem, & fixam contrariorum doctrinam, ſi in Deo dantur ab æterno prædefinitiones abſolutæ actuum humanorum, neceſſariò in tempore dari debet gratia adjuvans diſtincta ab excitante, efficacitèr inferens conſenſum v. g.: uno verbo phyſica Prædeterminatio, tanquam effectus prædefinitionis abſolutæ illius, ut in tempore ponatur determinatus effectus prædefinitus, teſtè R. *Patre Tyrſo* tom. 2. ſelect. diſp. 6. ſeſſ. 4. n. 49.: ergo ex Sacris Litteris efficaciter deducitur gratia efficax præveniens conſenſum.

2. Non enim Scriptura loquitur de prædifinitionibus Divinis ſuppoſitâ Dei ſcientiâ conditionatâ de conſenſu *Petri* ſub tali auxilio, & in talibus circumſtantiis, ut forſan reponent Adverſarii. Primò, quia firmior ſententia apud ipſos eſt, non dari prædefinitiones Dei adhuc ſuppoſitâ ſcientiâ conditionatâ: ita P. *Molina* in concord. q. 14. diſp. 51. §. *Sciſcitabitur*, dicens, *quòd Creatura libero arbitrio prædita in unam, vel alteram partem ſe flectat, non provenire ex ſcientia Dei, nec ex eo, quòd Deus velit quid ab ea fieri poſita in talibus circumſtantiis; ſed ex eo, quòd ipſa velit id liberè facere.* Ecce quomodò adhùc prævisâ voluntate in talibus circumſtantiis, quòd hoc faciat, non eſt juxta Patrem *Molina* ex voluntate Dei prædefiniente, ſed ex ipſa voluntate creata ſe determinante. Idem ſentit P. *Leſſius* de prædeſt. & reprob. Angelor. ſect. 5. §. *Reſpondeo*, ubi ait: *Cum homo ſit ipſius providentiæ particeps, ut ſe ipſum abſque prædefinitione cùm auxilio Divino regere poſſit, quid opus eſt omnia opera ejus prædefinire? Cur hoc Deus faciet abſque neceſſitate?*

3. Alii admittunt in Deo prædefinitiones, ſed ſic illas admittunt, ut ponant illas complexas, ſeù conſiſtentes in decreto collativo auxilii indifferentis, & ſcientia media dirigente. Ita P. *Tyrſo* tom. 2. ſelect. diſp. 15. ſect. 5. Sed ipſe fatetur num. 189. ſect. 6. hanc ſuam ſententiam non eſſe conformem doctrinæ SS *Auguſtini* & *Thomæ*, ideòque ut probabiliorem amplectitur ſententiam cùm P. *Suarez* propugnantem ſimplices prædefinitiones in Deo; *utpote ſententiam*, ait ipſe fidenter ſanè, *magis conformem* S. *Auguſtino*, *&* D. *Thomæ*: ubi conſequenter aſſerit,

non poſſe ſtare hanc ſimplicem prædefinitionem Dei cum ſuis principiis ſtabilitis tom.1. ſelect. diſp.32. ubi agit de ſcientia media: ecce quomodò clariſſimè in principiis hujus Auctoris infertur, ſcientiam mediam eſſe contra doctrinam SS. *Auguſtini*, & *Thomæ*: ad quid ergo aliis in locis gloriantur favere ipſis *Auguſtinum*, & *Thomam*?

4. Secundò; quia præſupponitur per ſcientiam conditionatam præviſus conſenſus *Petri* v. g. ſub auxilio indifferenti oblato in talibus circumſtantiis: ergo prædefinitio ſuperveniens, non prædefinitio, ſed abſolutè poſtdefinitio dici debet. Ideò P. *Leſſius* loco citato loquens de prædefinitionibus proſequitur: *Non eſſe neceſſitatem patet ex præſcientia conditionata, quæ ſupponit ea, ut omnes fatentur, abſque prædefinitione ulla futura, ſi Deus talem, vel talem gratiæ opem porrexerit*. Et ipſe P. *Suarez* lib.1. de concurſ. Dei, cap.16. n.12. §. *Quòd ſi quis*, ait, *quòd talis prædefinitio non eſt ſuppoſitio ſimpliciter antecedens, ſed ſupponens aliquomodo libertatis actum*: ergo nequit Deus propriè, immò ullo modo actus Creaturarum prædefinire: ſed Scriptura dicit quòd Deus prædefinit omnes actus Creaturarum: ergo vel neceſſariò dicendum, loqui de prædefinitione abſoluta, nullam ſcientiam conditionatam ſupponente, vel concedendum in ſenſu improprii ſſimo loqui, & contra Litteram.

5. Nec valet iterùm dici, quòd licèt talis Dei prædefinitio ſupponens ſcientiam conditionatam, ſupponat præviſum actum creaturæ conditionatè futurum, non tamen illum ſupponit abſolutè futurum; & ſic benè poteſt propriè, & abſolutè à Deo prædefiniri. Non, inquam, valet; nam etiamſi non ſupponatur futurus abſolutè, ita tamen in principiis ſcientiæ mediæ ſupponitur præviſus, ſe determinante ipsâ creaturâ: ergo ideò erit, quia creatura vult; ideòque præſcitur, quia eſt à creatura; & non eſt à creatura, quia præſcitus eſt: quomodò ergo poterit prædefiniri à Deo? Secundò: quia in communi ſententia contrariorum prædefinitiones ità ponuntur, quòd neceſſariæ ad eventus non ſunt; & etiamſi non eſſent, eodem modo conſenſus poneretur in re, ut aſſerunt *P. Leſſius*, & alii: ad quid ergo illa prædefinitio eſt? Ad quid ait *Paulus*, *ut innoteſcat multiformis gratia Dei ſecundùm præfinitionem ſæculorum*, ſi non per prædefinitionem, ſed ſecundùm præviſum conſenſum voluntatis innoteſcit? Nè ergo tàm apertè contra Sacram Scripturam loquamur, neceſſariò debet poni prædefinitio abſoluta independens à ſcientia conditionata, infallibiliter inferens gratiam adjuvantem phyſicè prævenientem, ſeu prædeterminationem phyſicam efficacem Dei in voluntate creata, cui nemo reſiſtere poteſt, ut dicitur *Eſther*. 13. *Non eſt, qui poſſit reſiſtere voluntati tuæ, ſi tu decreveris ſalvare Iſrael*.

6. Et ſanè, cùm decretum, ſeu actus voluntatis Divinæ prædefinitio rectè vocetur propter cauſalitatem, ſivè rationem cauſæ efficientis, quia ut inquit *Auguſtinus* de Civit. lib.5. cap.9. n.1. *Nihil fit, ſi cauſa efficiens non præcedat*; impropriè omninò hujuſmodi decreta Scriptura Sacra prædefinitiones nuncuparet, ſi ſubſequerentur ad præviſas ho-

hominum voluntates. Hujus rationem aſſignat *D. Thomas* in cap. 5. *Dionyſii* de Divin. nomin. dicens: *Hujuſmodi rationes Sacra Scriptura vocat prædefinitiones, ſeu prædeterminationes ... quæ quidem prædeterminationes, ſeu voluntates ſunt diſtinctivæ entium, & effectivæ ipſorum: quia per hujuſmodi rationes ſuperſubſtantialis Dei eſſentia prædeterminavit omnia, quæ produxit.* Et *D. Damaſcenus* ſupra dictum *Dionyſii* orat. 1. de Imagin. ſubdit: *Omnia ab illo prædefinita, & ſine ulla commutatione futura, in ejus conſilio non aliter antequàm fierent, erant expreſſa, quàm ſi quis velit domum ædificare, priùs imaginem, & formam ipſius in animo effingit, cogitationeque complectitur.* Ex quibus ſatis conſtat, quòd infallibilitas ſcientiæ, aut præſcientiæ Divinæ oritur ex infallibilitate cauſalitatis, quam habet Divina voluntas; ita, ut quemadmodum voluntas Dei, & ejus decretum cauſa eſt realis, & phyſica totius ſanctitatis noſtræ, eodem modo auxilia, quibus hanc ſuam voluntatem mandat executioni, cauſa ſint noſtræ ſanctitatis, & juſtitiæ, & ipſam prioritate cauſalitatis præcedant.

7. Totum hoc expreſſit *Apoſtolus* in citata Epiſt. ad *Epheſ.* cap. 1. dicens: *Benedictus Deus, & Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali in cœleſtibus in Chriſto. Sicut elegit nos in ipſo ante Mundi conſtitutionem, ut eſſemus ſancti, & immaculati in conſpectu ejus in charitate. Qui prædeſtinavit nos in adoptionem filiorum per Jeſum Chriſtum in ipſum ſecundùm propoſitum voluntatis ſuæ.* Et cap. 3. *Prædeſtinati ſecundùm propoſitum ejus, qui omnia operatur ſecundùm conſilium voluntatis ſuæ.* Benedixit nos Deus, inquit *Apoſtolus*, in omni benedictione ſpirituali in cœleſtibus in *Chriſto*, dum auxilia gratiæ ſuæ, quæ nomine benedictionum dulcedinis intelligit *D. Auguſt.* lib. 2. ad *Bonifac.* cap. 9. ſuper illud *Pſal.* 20. *Quoniam prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis*, impertitur Deus in ordine ſupernaturali, quem *in cœleſtibus* vocat *Paulus* juxta decretum electionis: cùm auxiliis ſuaves impetus, & amoris impulſus correſpondeant, non ſolùm ut effectus, ſed ut media, quibus decretum implet, quod ab æterno diſpoſuit. Undè meritò inculcat *ſecundùm conſilium voluntatis ſuæ*, ut oſtenderet radicem efficaciæ: non enim extra ſe ipſum, nec extra voluntatem ſuam quærit media, quibus electos ſanctificet: ſufficit, ut velit; nam volendo tribuit ipſis auxiliis efficaciam, ut iis exequatur, quod voluntas definivit.

8. Hæc namque auxilia, & gratiæ adjutoria, quæ benedicendo producit, ſe habent tamquam virtutes inſtrumentales omnipotentiſſimæ voluntatis ſuæ. Habent cauſalitatem phyſicam, & cauſalitatis infallibilitatem: & cùm vis inſtrumentalis debeat concurrere ad effectum juxta modum, quo concurrit principalis, ſalvâ differentiâ, quæ cognoſci debet inter cauſam principalem, & inſtrumentalem, ipſa gratia, quæ ut talis, virtus inſtrumentalis eſt, reſpectu voluntatis Divinæ, verè, propriè, ac realiter influit; & ex ſe ipſa, ac propria virtute efficaciſſimè infert actum noſtrum, ad quem datur, quippè qui eſt proprius illius effectus. Non enim virtus inſtrumentalis moraliter concurrit,

dum

dum cauſa principalis phyſicè influit, cùm cauſa principalis phyſicè influat mediante illâ virtute: ergo non poteſt influere niſi ſecundùm modum illius virtutis inſtrumentalis: ergo ſi principalis phyſicè influit, & inſtrumentalis.

9. Hinc eſt, quòd gratiam iiſdem nominibus inſignit *Auguſtinus*, quibus & voluntatem Divinam: vocat enim eam, efficaciſſimam, potentiſſimam, omnipotentiſſimam de grat. & liber. arbitr. cap.5. dum dixit: *Ut autem de cœlo vocaretur Paulus, & tam magnâ, & efficaciſſimâ vocatione converteretur, gratia Dei erat ſola*. Et ibidem cap.16.: *Ille facit ut faciamus, præbendo vires efficaciſſimas voluntati*. Et de grat. *Chriſti* cap.29.: *Internâ, atque occultâ, mirabili, atque ineffabili poteſtate operari Deum in cordibus hominum, non ſolùm veras revelationes, ſed etiam bonas voluntates*. Et iterum de Deo ſcribit Epiſt.217. ad *Vitalem*: *Eos ad ſe ipſum omnipotentiſſima facilitate convertit, ac volentes ex nolentibus facit*. Et de *Paulo* ait de prædeſt. Sanctor. cap.2.: *Averſus quippè à fide, quam vaſtabat, eique vehementer adverſus, repente eſt ad illam gratiâ potentiore converſus*. Hinc etiam fit, quòd ſicut voluntatem Divinam invictam, & cui nemo reſiſtat, juxta Scripturas profitetur, idem etiam de gratia ſecundùm illam voluntatem pronuntiet: *Quantælibet ſint voluntates, vel Angelorum, vel hominum ... Omnipotentis Dei voluntas ſemper invicta eſt*, affirmat in Enchirid. cap.102. At hoc, quod de voluntate Dei pronuntiat, & de gratia confitetur de corrept. & grat. cap.13.: *Subventum eſt igitur infirmitati voluntatis humanæ, ut Divinâ gratiâ inſuperabiliter, & indeclinabiliter ageretur*. Cujus motionis efficaciam ad Dei voluntatem reducit ibidem cap.14. *Sic enim velle & nolle in volentis, aut nolentis eſt poteſtate, ut Divinam voluntatem non impediat, nec ſuperet poteſtatem. De his enim, qui faciunt, quæ non vult, facit ipſe quod vult*. Non ergo ipſa gratia eſt Omnipotens, eſt tamen virtus inſtrumentalis voluntatis Divinæ, quæ eſt Omnipotens: & cùm hæc phyſicè moveat, & efficaciter ex ſe ipſa, & ex vi propria; ex hujus efficacia, & non ex ſola præſcientia conſensûs provenit, quòd motiones iſtæ phyſicè & efficaciter moveant: ergo vel neganda eſt contra ſimplices, & apertas Scripturarum ſententias prædefinitio in Deo, vel concedenda gratia præveniens ſe ipsâ efficax, quæ infallibiliter, & efficaciſſimè inferat actum prædefinitum, & æquè liberum. Ac de hoc argumento ſatis: luculentiùs quidèm ex Epiſtolis *D.Pauli*, infrà agentes de evidentia credibilitatis, adducendis conſtabit.

§. II.

Alterum ex Sacris Litteris proponitur argumentum.

10. INtueamur, quantùm poſſumus, in Sacris Litteris excellentiam, & dignitatem gratuiti concursûs in convertendis tam infidelibus, quàm peccatoribus induratis, ne argumentum imbecillum ſit,

ca-

carens ſolidiſſimô auctoritatis ſacræ fundamentô. Primum hujus rei momentum ſit ex verbis *Apoſtoli* ad *Theſſal.* cap.3, dicentis: *De cætero, Fratres, orate pro nobis, ut ſermo Dei currat, & clarificetur, ſicut & apud vos: & ut liberemur ab importunis, & malis hominibus: non enim omnium eſt fides.* Quibus verbis oſtendit, gratias agendas eſſe Deo, qui de gentibus alienatis à veritate Dei propter ignorantiam, quæ in illis erat, vocavit illos in admirabile lumen ſuum. Quæ ſanè oratio eſſet inanis, & perfunctoria pro infidelibus, qui vel omninò audire nolunt, vel ad hoc audiunt, ut irrideant, & quantâ poſſunt contradictione blaſphement, ut eximiè oſtendit S. *Auguſtinus*, ſi non datur ex parte Dei efficax gratia, quâ eruantur etiam inviti de poteſtate tenebrarum, *Epiſt.*217. aliàs 107. ad *Vitalem*, dicens num.2. *Dic ergo apertiſſimè, nos pro iis, quibus Evangelium prædicamus, non debere orare, ut credant, ſed eis tantummodò prædicare. Exſere contra orationes Eccleſiæ diſputationes tuas, & quando audis Sacerdotem Dei ad Altare exhortantem Populum Dei, orare pro incredulis, ut eos Deus convertat ad fidem; & pro catechumenis, ut eis deſiderium regenerationis inſpiret; & pro fidelibus, ut in eo, quod eſſe cœperunt, ejus munere perſeverent, ſubſanna pias voces, & dic, te non facere quod hortatur, id eſt, Deum pro infidelibus, ut eos fideles faciat, non rogare, eò quòd non ſint iſta Divinæ miſerationis beneficia, ſed humanæ officia voluntatis.* Et num.6. *Inaniter, inquam, & perfunctoriè potiùs quàm veraciter pro eis, ut doctrinæ, cui adverſantur, credendo conſentiant, Deo fundimus preces, ſi ad ejus non pertinet gratiam convertere ad fidem ſuam ipſi fidei contrarias hominum voluntates. Inaniter etiam, & perfunctoriè, potiùs quàm veraciter magnas cum exultatione agimus Deo gratias, quando aliqui eorum credunt, ſi hoc in eis ipſe non facit.*

11. Orandum ergo, dicit *Auguſtinus*, pro gratia, quâ Deus illos eruat de poteſtate tenebrarum. *Non enim*, ut inquit ibi Sanctus Doctor num. 13., *hoc oramus pro infidelibus, ut fiat eorum natura, id eſt, ut homines ſint, aut ut doctrina eis prædicetur, quam malo ſuo audiunt, ſi non credunt; & plerumque pro eis oramus, qui cùm legant, vel audiant, nolunt credere: ſed oramus, ut voluntas corrigatur, doctrinæ conſentiatur, natura ſanetur.* Quæ Dei gratia, juxta S. Doctorem, non eſt efficax ex conſenſu creaturæ, ut clarè, & apertè probat S. Doctor num. 5. dicens: *Sic enim quod ſcriptum eſt, à Domino greſſus hominis diriguntur, & viam ejus volet Pſal.*36. *Et, præparatur voluntas à Domino Proverb.*8. *Et, Deus eſt enim, qui operatur in nobis & velle. Et multa hujuſmodi, quibus commendatur vera Dei gratia, hoc eſt, quæ non ſecundùm merita noſtra datur, ſed dat merita ipſa cùm datur, quia prævenit hominis voluntatem bonam, nec eam cujuſquam invenit in corde, ſed facit*: ergo ut corrigatur illa infidelitas, quâ ſunt inimici fidei, requiritur gratiæ Dei virtus, quæ ſit ex ſe efficax, & non ex conſenſu creaturæ: *Quandoquidem pro eis*, inquit *Auguſtinus* num. 32., *qui eidem doctrinæ contradicentes, nolunt ei credere, ipſum Deum fide*

re-

rectâ rogamus, ut velint. Quomodò, proſequitur S. Doctor num. 24., *Deus expectat voluntates hominum, ut præveniant eum, quibus det gratiam; cùm gratias ei non immeritò agamus de iis, quibus non ei credentibus, at ejus doctrinam voluntate impiâ perſequentibus, miſericordiam prærogavit, eoſque ad ſe ipſum omnipotentiſſimâ facilitate convertit, ac volentes ex nolentibus fecit? Ut quid ei inde gratias agimus, ſi hoc ipſe non fecit? Ut quid tantò magis eum magnificamus, quantò magis nolebant credere, quos crediſſe gaudemus, ſi gratiâ divinâ voluntas in melius non mutatur humana? Apoſtolus Paulus, eram, inquit ad Gal. 1. verſ. 22. ignotus facie Eccleſiis Judææ, quæ ſunt in Chriſto; tantùm autem audiebam, quia, qui aliquando nos perſequebatur, nunc evangelizat fidem, quam aliquando vaſtabat, & in me magnificabant Deum. Ut quid magnificabant Deum, ſi non Deus ad ſe ipſum cor illius viri ſuæ gratiæ bonitate converterat, quando, ut ipſe confitetur, miſericordiam conſecutus eſt, ut fidelis eſſet, eâ fide, quam aliquando vaſtabat? Ipſum etiam verbum, quod poſuit, quem niſi Deum hoc tam magnum bonum feciſſe declarat? Quid eſt enim, in me magnificabant Deum, niſi in me Deum magnificum prædicabant? Quomodò autem eum magnificum prædicabant, ſi magnum illud factum de Pauli converſione ipſe non fecerat? Et quo pacto ipſe fecerat, ſi volentem credere ex nolente ipſe non fecerat?* En quàm liquidò conſtat, & quàm perſpicua eſt mens S. Doctoris. Nullo ingenii acumine, nullâ ſubtilitate opus eſt, ſed ſimplici textûs intelligentiâ, quâ percipiatur ſenſus, & ordo verborum.

12. Nova ulteriùs ratio petitur ex illo *Proverb. 1. Sicut diviſiones aquarum, ita cor Regis in manu Domini, quocumque voluerit, immutabit illud.* Hìc Scriptura divina diligenter oſtendit, hominum voluntates ita eſſe in Dei poteſtate, ut eas, quò voluerit, quando voluerit, faciat inclinari. Quid enim eſt cor Regis immutari; niſi de contraria in contrariam affectionem tranſire, & de nolente fieri volentem? Quid, niſi pertinacem contradictionem, & audacem rebellionem internâ efficaciſſimâ gratiâ voluntatem ſibi ſubordinante coercere? Sic 1. *Eſdræ* cap. 7. legitur, quòd Deus convertit conſilium Regis *Aſſyriorum*, ut faveret Judæis templum Domini ædificantibus. Sic & *Eſther* 15. legitur: *Convertitque Deus ſpiritum Regis* (Aſſueri) *in manſuetudinem, ne moreretur Eſther, & Populus ejus;* quod explicans Divus *Auguſtinus* lib. 1. contra duas Epiſtolas *Pelag.* cap. 20. ſic ait: *Deus occultiſſimâ, & efficaciſſimâ poteſtate cor Regis convertit, & tranſtulit ab indignatione ad lenitatem; hoc eſt, à voluntate lædendi ad voluntatem favendi: ſecundùm illud Apoſtoli: Deus eſt, qui operatur in nobis velle, & perficere.* Cujus hæc ſunt opera? Cujus tam mira mutatio, niſi dexteræ Excelſi, & doctricis ſapientiæ? quæ cuncta ſuò diſponit moderamine, univerſaque ſuo compellit militare imperio. Intus agit, corda tenet, corda movet, eoſque voluntatibus eorum, quas ipſe in illis operatus eſt, trahit pro imperio, & ſupremi dominii jure, quod in voluntates exercet.

13. Di-

13. Dicant, amabo, quodnam hic libertatis diſpendium? Si totum quod eſt actionis operatur Deus in nobis abſque diſpendio libertatis, cur & eâdem libertate incolumi non poterit determinationem operari? Quomodò minùs eſt elicientia, quàm determinatio ad bonum? Si Deus omne bonum in nobis operatur; ergo & determinationem ad bonum, quæ haud dubiè bona eſt. Rurſus, ſi velint, minùs eſſe bonum elicere, quàm ſe determinare ad bonum; quomodò igitur ad id, quod minus eſt, non ſumus idonei tanquam ex nobiſmetipſis, & ad id, quod eſt ampliùs, ſine adjutorio Dei determinante idonei ſumus ex libero arbitrio? Nulla eſt aſſignabilis ratio diſcriminis, dum eſt inter utrumque mutua connexio, quam agnovit D. *Proſper* Epiſt. ad *Ruſinum* cap. 12. num. 34. *Atque ita & ex Deo erat hoc velle David, & ex Deo erat hoc facere Salomonem*. Cujus rationem aſſignat n.36. *Nam cùm nemo ſit bonus, niſi ſolus Deus; quale erit bonum, quod auctorem non habet bonum?* Non enim determinationem Creaturæ ad bonum eſſe extra poteſtatem Dei, aut ejus cauſalitatem patitur actualiſſima Dei perfectio.

14, An non incredibile, quòd ſub omnibus circumſtantiis non ſit Deo poſſibilis Creaturæ determinatio? An virtus illa Dei invincibilis, independens à mediis, ſibi ſufficiens his circumſtantiis circumſcribi poteſt? An Deum omnia, quæcumque voluit, facientem, & ſemper vincentem, ad certas circumſtantias temporis, vel loci, reſtrictum meditari poſſumus? An Dei ſapientia, majeſtas, honor, & Dei poteſtas, ipſaque libertas divina, quæ ſummè excedit Creaturæ poteſtatem, & cujus virtuti nihil reſiſtit, ſic circumſcripta credi poteſt? Hoc ſanè minimè decet Dei poteſtatem, cujus dominium ſuper actus liberos voluntatis ſupremum, & in linea determinationis abſolutum eſt. Creatura explorat circumſtantias, & conſenſum futurum alterius, ut feliciter res ex ſententia ſuccedat, quia agnoſcit, illam non eſſe ſibi perfectè ſubjectam: ergo nè Dei omnipotentem voluntatem ab humanis affectibus pendere putemus, negandum penitus, quòd ille, qui corda hominum manu regit, ac pro nutu flectit, infirmæ priùs voluntatis ſinus exploret, quàm ſua decreta ferat, ac ſanciat: in quo non cauſa noſtra agitur, ſed Dei ſcientiarum, atque virtutum.

15. Tertiò hanc Dei gratiæ efficaciam commendat illud *Danielis* cap. 4. verſ. 12. *Ejicient te ab hominibus, & cùm beſtiis, feriſque erit habitatio tua, & fœnum ut bos comedes, & rore cœli infunderis: ſeptem quoque tempora mutabuntur ſuper te, donec ſcias, quòd dominetur excelſus ſuper regnum hominum, & cuicumque voluerit det illud.* Et verſ.28. *Cumque ſermo eſſet in ore Regis, vox de cœlo ruit: tibi dicitur Nabuchodonoſor Rex: Regnum tuum tranſibit à te*. Et verſ.32. *Et omnes habitatores terræ apud eum in nihilum reputati ſunt: juxta voluntatem enim ſuam facit tàm in virtutibus cœli, quàm in habitatoribus terræ; & non eſt qui reſiſtat manui ejus, & dicat ei: quare feciſti?* En virtus Dei efficaciter operantis, cujus eſt dare Regnum cuicumque voluerit, quia in manu ejus eſt Populorum voluntates efficaciter, & infallibiliter inclinare, quò ipſe voluerit.

16. Habent idem auctoritatis pondus verba illa *Ezechielis* cap. 20. *Vivo ego, dicit Dominus Deus, quia non reſpondebo vobis. Neque cogitatio mentis veſtræ fiet, dicentium: erimus ſicut gentes, & ſicut cognationes terræ, ut colamus ligna, & lapides. Vivo ego, dicit Dominus Deus, quoniam in manu forti, & in brachio extentô, & in furore effuſo regnabo ſuper vos; & adducam vos in deſertum Populorum, & judicabor vobiſcum ibi facie ad faciem.* Et verſ. 37. *Et ſubjiciam vos ſceptro meo, & inducam vos in vinculis fœderis. Et eligam de vobis tranſgreſſores, & impios, & de terra incolatus eorum educam eos, & in terram Iſrael non ingredientur: & ſcietis, quia ego Dominus.* Ingenium hìc vides hujus efficaciſſimæ præmotionis, & quàm ſplendido, & æquè clarò nitore ſe manifeſtat. Si namque concurſus eſſet indifferens, cur gentes blandiri ſibi non poſſent, nihil ex parte Dei eſſe timendum, qui ſemper expectat, non cauſat Creaturæ determinationem?

17. Etiam eiſdem ductis lineis formam concurſûs divini nobis deſcriptam repræſentat *Iſaias* cap. 13. *Ego mandavi ſanctificatis meis, & vocavi fortes meos in ira mea, exultantes in gloria mea. Vox multitudinis in montibus, quaſi populorum frequentium. Vox ſonitus Regum gentium congregatarum: Dominus Exercituum præcepit militiæ belli, venientibus de terra procul à ſummitate cœli: Dominus & vaſa furoris ejus, ut diſperdat omnem terram, ululate, quia prope eſt dies Domini quaſi vaſtitas à Domino veniet.* Et cap. 14. *Juravit Dominus Exercituum dicens: Si non, ut putavi, ita erit: & quomodò mente tractavi, ſic eveniet, ut conteram Aſſyrium in terra mea, & in montibus meis conculcem eum, & auferetur ab eis jugum ejus, & onus illius ab humero eorum tolletur. Hoc conſilium, quod cogitavi ſuper omnem terram, & hæc eſt manus extenſa ſuper univerſas gentes: Dominus enim Exercituum decrevit, & quis poterit infirmare? & manus ejus extenta, & quis avertet eam?* Et cap. 45. *Hæc dicit Dominus Chriſto meo Cyro, cujus apprehendi dexteram, ut ſubjiciam ante faciem ejus gentes, & dorſa Regum vertam, & aperiam coram eo januas, & portæ non claudentur.* Et verſ. 5. *Ego Dominus & non eſt amplius; extra me non eſt Deus: accinxi te, & non cognoviſti me. Ut ſciant hi, qui ab ortu Solis, & qui ab Occidente, quoniam abſque me non eſt. Ego Dominus, & non eſt alter formans lucem, & creans tenebras, faciens pacem, & creans malum: Ego Dominus faciens omnia hæc... Ego Dominus creavi eum. Væ qui contradicit fictori ſuo, teſta de Samiis terræ: numquid dicet lutum figulo ſuo, quid facis, & opus tuum abſque manibus eſt.* Non hìc modum concurſûs indifferentis præfinit *Propheta*: nec his verbis indicata ſuſpicari poteſt concurſûs à libero arbitrio determinabilis ſpecies. Partes tuetur auxilii ab *intrinſeco* efficacis, quod aptiùs, & elegantiùs cùm majeſtate depingere non potuit *Propheta*, ut mirabilem ejus triumphum oſtenderet à libero arbitrio voluntatis independentem.

18. Eadem Dei poteſtas legitur apud *Jeremiam* cap. 25. *Ecce ego mittam, & aſſumam univerſas cognationes Aquilonis, ait Dominus,*

& Na-

& Nabuchodonoſor Regem Babylonis ſervum meum : & adducam eos ſuper terram iſtam , & ſuper habitatores ejus , & ſuper omnes Nationes , quæ in circuitu illius ſunt , & interficiam eos , & ponam eos in ſtuporem , & in ſibilum , & in ſolitudines ſempiternas . Perdamque ex eis vocem gaudii , & vocem lætitiæ , vocem ſponſi , & vocem ſponſæ , vocem molæ , & lumen lucernæ . Et erit univerſa terra hæc in ſolitudinem , & in ſtuporem , & ſervient omnes gentes iſtæ Regi Babylonis ſeptuaginta annis . Et cap. 27. *Gens autem , & Regnum , quod non ſervierit Nabuchodonoſor Regi Babylonis , & quicumque non curvaverit collum ſuum ſub jugo Regis Babylonis in gladio , & in fame , & in peſte viſitabo ſuper gentem illam , ait Dominus, donec conſumam eos in manu ejus.* Hìc magnificè , ſummè , & ſplendidè mirabilem Dei operandi modum explicat. Non in Deo hoc proferente erat ſolùm ſcientia, quâ videret, quomodò voluntas creata determinatura erat concurſum ſibi indifferenter oblatum , & in quam partem flexura ſe erat omnium Populorum voluntas , ut ſervirent *Nabuchodonoſor* , & filiis ejus . Non ut tot mirabilia operaretur Deus , debuit priùs tempora capellere , opportunitates venari , nutibus voluntatis ſtudere , propenſionibus invigilare , meditari artes , quibus alliceret , & flecteret . Palàm eſt ex verbis ipſis ſuprema illa poteſtas , quâ Deus animos regit , tractat , & movet quòcumque voluerit : cujus incerta nimis , & fallibilis eſſet providentia , ſi executio à determinatione liberi arbitri foret dependens , illius indifferentiam determinante .

19. Nec quis reponat , probari ſolùm ex Sacris Paginis neceſſitatem divinæ motionis ad actus merè civiles , & naturales edendos, quos Deus in cordibus eorum efficaciſſimè operatus eſt ; non tamen gratiæ virtutem , & efficaciam in flectendis, movendiſque ad actus ſupernaturales hominum cordibus . Hæc namque reſponſio *Maſſilienſium* fuit , ut retulit D. *Hilarius* S. *Auguſtino* dicens : *Putare Maſſilienſes , teſtimonia Scripturæ , quæ de Saule, & de Davide poſuerat, non pertinere ad quæſtionem , quæ de correptione verſabatur* . Quam eorum aſſertionem rejicit *Auguſtinus* lib. de *Prædeſt. Sanct.* cap. 20. *An fortè quia oſtendimus , hoc Deum egiſſe in cordibus hominum, & ad hoc perduxiſſe , quorum ei placuit voluntates , ut Rex conſtitueretur Saul , ſive David ; ideò hæc exempla cauſæ huic convenire non putant, quoniam non eſt hoc temporaliter regnare in hoc ſæculo , quod eſt in æternum regnare cùm Deo ? Ac per hoc exiſtimant , ad Regna terrena facienda , Deum inclinare ; ad Regnum verò cæleſte obtinendum , Deum non inclinare , quorum voluerit voluntates . Sed puto propter Regnum Cælorum , non propter Regnum temporale eſſe dictum , Pſal.* 118. *Inclina cor meum in teſtimonia tua : vel Pſal.* 36. *A Domino greſſus hominis diriguntur , & viam ejus volet : vel Prov.* 8. *ſec.* 70. *Paratur voluntas à Domino : vel* 3. *Reg.* 8. *Fiat Dominus noſter nobiſcum , ſicut erat cùm Patribus noſtris ; non derelinquat nos , neque avertat nos à ſe ; inclinet corda noſtra ad ſe, ut eamus in omnibus viis ejus : vel Baruch* 2. *Dabo eis cor cognoſcendi me, & aures audientes : vel Ezech.* 12. *Dabo eis cor aliud , & ſpiritum*

novum dabo eis. Audiant etiam illud Ezech.36. Spiritum meum dabo in vobis, & faciam ut in juſtificationibus meis ambuletis, & judicia mea obſervetis, & faciatis. Audiant Prov.20. A Domino diriguntur greſſus viri, mortalis autem quomodò intelligit vias ſuas? Audiant Prov.21. Omnis vir videtur ſibi metipſi juſtus, dirigit autem corda Dominus. Audiant. Act.13. Crediderunt quotquot erant ordinati in vitam æternam. Audiant hæc, & alia quæcumque non dixi, quibus oſtenditur Deus ad Regnum etiam Cælorum, & ad vitam æternam parare & convertere hominum voluntates. Cogitate autem quale ſit, ut credamus, ad conſtituenda Regna terrena, hominum voluntates operari Deum; & ad capeſſendum Regnum Cælorum, homines operari voluntates ſuas? Multa diximus, & fortaſſe jam dudum potuimus perſuadere quæ volumus: & adhuc tam bonis ingeniis ſic loquimur quaſi obtuſis, quibus & quod nimium eſt, non eſt ſatis. Quibus verbis evincitur, nedum S. *Doctorem* neceſſarias agnoviſſe divinas motiones ſe ipſis efficaciſſimas ad actus civiles, & naturales, verùm & gratiæ virtutem, & efficaciam in flectendis, movendiſque ad actus ſupernaturales hominum cordibus: ex illa nempe efficaciſſima poteſtate, quâ Deus operatur in cordibus hominum, quæ ſi ad actus naturales poteſt, à fortiori ad actus ſupernaturales deſideratur. Vanum quippe ac abſurdum eſt, quòd ad conſtituenda Regna terræ, Deus moveat, flectat, & operetur voluntates hominum; & quòd ad capeſſendum Regnum Cœlorum, non Deus, ſed ipſi operentur voluntates ſuas. Cujus ratio eſt; nam libertas voluntatis humanæ ſupra ſuos actus naturales, non minùs requirit dominium & poteſtatem ſuper illos, quàm libertas ejuſdem voluntatis requirat poteſtatem & dominium ſuper actus ſupernaturales; cùm ad utroſque liberè exercendos talis requiratur poteſtas, ut voluntas conſentiens ſibi ex ſuo placito determinet conſenſum præ diſſenſu: ergo ſi libertas voluntatis creatæ in ordine ad actus naturales non deſtruitur ex eo, quòd in Deo aſtruatur poteſtas efficaciter determinans voluntatis poteſtatem in ordine ad actus naturales liberos; nec libertas creata in ordine ad actus liberos ſupernaturales deſtruitur, ex eo quòd in Deo detur poteſtas efficaciter determinandi voluntatem liberam in ordine ad actus ſupernaturales, & quòd poſſit eam quàcumque flectere, ac pro ſuo libito convertere. Hæc profectò eſt apertiſſima mens S. *Doctoris*, qui à poteſtate Dei ſupra poteſtatem noſtram ad actus liberos naturales, arguit poteſtatem Dei ſuper poteſtatem noſtram ad actus ſupernaturales; à poteſtate nempe, per quam Iſraelitæ liberè illos duos viros Reges elegerunt, quæ poteſtas fuit naturalis, & per actus liberos naturales exercita, ad poteſtatem Dei probandam, quâ homines conſtituuntur in æterno Regno Cœleſti: quod clarum & evidens erit textum attentiùs meditanti. Hôc eôdem argumento utitur S. *Doctor* lib. de *corrept. & gratia* cap.14. dicens: *Si ergo cùm voluerit Reges in terra conſtituere, magis habet in poteſtate voluntates hominum quàm ipſi ſuas; quis alius facit, ut ſalubris ſit correptio, & fiat in correpti corde correctio, ut cœleſti conſtituatur in Regno*: ergo quantùm ad hoc quod eſt deſtruere liber-

bertatem, eadem eſt difficultas in aſtruenda poteſtate Dei ſuper actus naturales liberos, atque ſupra poteſtatem ad actus ſupernaturales liberos; aliàs vana & futilis eſſet S. *Doctoris* argumentatio ex uno ad alterum, ſi eſſet alia utriuſque poteſtatis ratio, ut ex ſe eſt evidens. Quarè extorta & violenta eſt interpretatio data; quod nobis ſufficit, ut eam ſatis rejectam credamus.

§. III.

Eadem Concluſio ex aliis Sacræ Scripturæ teſtimoniis confirmatur.

20. ETiam aliis firmiſſimis Sacræ Scripturæ teſtimoniis comprobatur Concluſio, locupletiſſimo teſte, & interprete D. *Auguſtino* de *grat. & liber. arbitr.* dicente cap. 20. „ Satis me diſputaſſe „ arbitror adversùs eos, qui gratiam Dei vehementer oppugnant, „ quâ voluntas humana non tollitur, ſed ex mala mutatur in bonam, „ & cum bona fuerit, adjuvatur, & ſic diſputaſſe, ut non magis ego, „ quàm Divina ipſa Scriptura vobiſcum locuta ſit evidentiſſimis teſtimoniis veritatis: quæ Scriptura Divina, ſi diligenter inſpiciatur, „ oſtendit, non ſolùm bonas hominum voluntates, quas ipſe facit ex „ malis, & à ſe factas bonas in actus bonos, & in æternam dirigit vitam, verùm etiam illas, quæ conſervant ſæculi creaturam, ita eſſe „ in Dei poteſtate, ut eas quò voluerit, quando voluerit, faciat inclinari, vel ad beneficia quibuſdam præſtanda, vel ad pœnas quibuſdam ingerendas, ſicut ipſe judicat, occultiſſimô quidem judiciô, ſed „ ſine ullâ dubitatione juſtiſſimô. Nam invenimus aliqua peccata „ etiam pœnas eſſe aliorum peccatorum: ſicut ſunt vaſæ iræ, quæ perfecta dicit Apoſtolus in perditionem: ſicut eſt induratio Pharaonis, „ cujus & cauſa dicitur ad oſtendendum in illo virtutem Dei: ſicut eſt „ fuga Iſraelitarum à facie hoſtium de Civitate Hai; in animo enim factus eſt timor, ut fugerent, & hoc factum eſt, ut vindicaretur peccatum eô modô, quò fuerat vindicandum: undè dicit Dominus ad „ Jeſum Nave. ibid. 12. *Non potuerunt filii Iſrael ſubſiſtere ante faciem inimicorum ſuorum.* Quid eſt, *Non potuerunt ſubſiſtere?* „ Quare non ſubſiſtebant per liberum arbitrium, ſed per timorem turbatâ voluntate fugiebant, niſi quia Deus dominatur, & voluntatibus „ hominum, & quos vult in formidinem convertit iratus? Numquid „ non hoſtes Iſraelitarum adverſus populum Dei, quem ducebat Jeſus „ Nave, ſuâ voluntate pugnarunt? Et tamen dicit Scriptura, Joſue 11. „ v. 20. *Quia per Dominum factum eſt confortari cor eorum, ut obviam irent ad bellum ad Iſrael, ut exterminarentur.* Numquid non „ ſuâ voluntate homo improbus filius Gemini maledicebat Regi David? Et tamen quid ait David plenus verâ, & altâ, & piâ ſapientiâ? „ Quid ait illi, qui maledicentem percutere voluit? *Quid mihi*, inquit,

„ quit, 2. Reg. 16. v. 10. *& vobis filii Sarviæ? Dimittite eum, ut ma-
„ ledicat, quia Dominus dixit illi maledicere David. Et quis dicet
„ ei, quare feciſti ſic?* Deinde Scriptura divina plenam ſententiam
„ Regis, velut ab alio initio repetendo commendans. *Et dixit*, in-
„ quit ibidem 11. *David ad Abiſai, & ad omnes pueros ejus, ecce
„ filius meus, qui exiit de utero meo quærit animam meam, & adhuc
„ modò filius Gemini? Sinite illum, maledicat, quoniam dixit illi Do-
„ minus, ut videat Dominus humilitatem meam, & retribuat mihi
„ bona pro maledicto ejus in die iſto*. Quomodò dixerit Dominus huic
„ homini maledicere David, quis ſapiens & intelliget? Non enim ju-
„ bendo dixit, ubi obedientia laudaretur, ſed quòd ejus voluntatem
„ propriò vitio ſuô malam in hoc peccatum judicio ſuô juſtô, & occul-
„ tô inclinavit, ideò dictum eſt, *dixit ei Dominus*. Nam ſi jubenti
„ obtemperaſſet Deo, laudandus potiùs, quàm puniendus eſſet; ſicut
„ ex hoc peccato poſtea novimus eſſe punitum. Nec cauſa tacita eſt,
„ cur ei Dominus iſtô modô dixerit, maledicere David, hoc eſt cor
„ ejus malum in hoc peccatum miſerit, vel dimiſerit, *ut videat*, in-
„ quit, *Dominus humilitatem meam, & retribuat mihi bona pro ma-
„ ledicto ejus in die iſto*. Ecce quomodò probatur, Deum uti cordibus
„ etiam malorum ad laudem, atque adjumentum bonorum. Sic uſus
„ eſt Judâ tradente Chriſtum, ſic uſus eſt Judæis crucifigentibus Chri-
„ ſtum. Et quanta inde bona præſtitit populis credituris? Qui & ipſo
„ Diabolo utitur peſſimô, ſed optimè, ad exercendam, & probandam
„ fidem, & pietatem bonorum, non ſibi, quia omnia ſcit, antequam
„ fiant, ſed nobis, quibus erat neceſſarium, ut eô modô ageretur no-
„ biſcum. Numquid non ſuâ voluntate Abſalon elegit Conſilium,
„ quod ſibi oberat? Et tamen ideò fecit, quia exaudierat Dominus
„ ejus Patrem orantem, ut hoc fieret. Propter quod Scriptura ait
„ 2. Reg. 17. v. 14. *Et Dominus mandavit diſſipare conſilium Achi-
„ tophel bonum, ut inducat Dominus ſuper Abſalon omnia mala*.
„ Bonum conſilium dixit, quod ad tempus proderat cauſæ, quia pro
„ ipſo erat contra Patrem ejus, contra quem rebellaverat, ut poſſet
„ eum opprimere, niſi Dominus conſilium diſſipaſſet, quod dederat
„ Achitophel agendo in corde Abſalon: ut tale conſilium repudia-
„ ret, & aliud, quod ei non expediebat, eligeret.

21. Id quod ſatis, ſuperque erat ad veritatem comprobandam, pa-
rum viſum eſt *Auguſtino*; quarè rurſus cap. ſequenti nova Sacræ Scri-
pturæ teſtimonia adhibet, ut difficultatem iſtam expediat. „ Quis
„ non iſta judicia Divina contremiſcat, quibus agit Deus in cordibus
„ etiam malorum hominum quidquid vult, reddens eis tamen ſecun-
„ dùm merita eorum? Roboam filius Salomonis reſpuit conſilium ſa-
„ lubre Seniorum, quod ei dederant, ne cum populo durè ageret; &
„ verbis Coævorum ſuorum potiùs adquievit, reſpondendo minaciter
„ quibus leniter debuit. Unde hoc, niſi propriâ voluntate? Sed hinc
„ ab eô receſſerunt decem Tribus Iſrael, & alium Regem ſibi conſti-
„ tuerunt Jeroboam, ut irati Dei voluntas fieret, quod etiam futurum

eſſe

„ eſſe prædixerat. Quid enim Scriptura dicit? Ibidem 15. *Et non audivit Rex plebem, quoniam erat converſio à Domino, ut ſtatueret verbum ſuum, quod locutus eſt in manu Achiæ Silonitæ de Jeroboam filium Nabath.* Nempè, ſic factum eſt illud per hominis voluntatem, ut tamen converſio eſſet à Domino. Legite libros Paralipomenon, & invenietis in ſecundo libro cap. 21. 16. ſcriptum: *Et ſuſcitavit Dominus ſuper Joram Spiritum Philiſtiim, & Arabum, qui finitimi erant Æthiopibus, & aſcenderunt in terram Juda, & diſſipaverunt eam, & ceperunt omnem ſubſtantiam, quæ in Domo Regis inventa eſt.* Hìc oſtenditur, Deum ſuſcitare hoſtes eis terris vaſtandis, quas tali pœna judicat dignas. Numquid tamen Philiſtiim, & Arabes in terram Judæam diſſipandam ſine ſua voluntate venerunt, aut ſic venerunt ſuâ voluntate, ut mendaciter ſcriptum ſit, quòd Dominus ad hoc faciendum eorum ſpiritum ſuſcitavit? Immò utrumque verum eſt, quia & ſuâ voluntate venerunt, & tamen ſpiritum eorum Dominus ſuſcitavit. Quod etiam ſic dici poteſt: & eorum ſpiritum Dominus ſuſcitavit, & tamen ſuâ voluntate venerunt. Agit enim omnipotens in cordibus hominum etiam motum voluntatis eorum, ut per eos agat, quod per eos agere ipſe voluerit, qui omninò injuſtè aliquid velle non novit.

22. Proſequitur *Auguſtinus*. „ Quid eſt, quòd homo Dei dixit ad Amaſiam Regem 2. Paralip. 25. *Non veniat tecum Exercitus Iſrael; non eſt enim Dominus cum Iſrael & omnibus filiis Ephrem: quoniam ſi putaveris obtinere in illis, in fugam convertet te Deus ante inimicos, quoniam virtus eſt Deo vel adjuvare, vel in fugam vertere?* Quomodo virtus Dei alios adjuvat in bello dando eis fiduciam, alios immiſſo timore vertit in fugam, niſi quia ille, qui in cœlo, & in terra omnia quæcumque voluit fecit, etiam in cordibus hominum operatur? Legimus, quid dixerit Joas Rex Iſrael mittens Nuncium ad Amaſiam Regem volentem pugnare cum illo. Nam poſt aliqua dixit 4. Reg. 14. *Nunc ſede in Domo tua. Quid provocas in malum, & cadis tu, & Juda tecum?* Deinde Scriptura ſubjunxit 2. Paral. 25. 20. *Et non audivit Amaſias, quoniam à Deo erat, ut traderetur in manus ejus, quoniam quæſierunt Deos Edom.* Ecce Deus idololatriæ peccatum volens vindicare, hoc operatus eſt in corde ejus, cui utique juſtè iraſcebatur, ut admonitionem ſalubrem non audiret, ſed eâ contemptâ iret in bellum, ubi cum ſuo exercitu caderet. Per Ezechielem Prophetam cap. 14. dicit Deus: *Et Propheta ſi erraverit, & locutus fuerit, ego Dominus ſeduxi Prophetam illum, & oſtendam manum meam ſuper eum, & exterminabo eum de medio populi mei Iſrael.* In libro Eſther. 3. & 4. ſcriptum eſt, quæ mulier ex Populo Iſrael in terra captivitatis facta erat uxor alienigenæ Regis Aſſueri: ergo in ejus libro ſcriptum eſt, quòd cùm haberet neceſſitatem interveniendi pro populo ſuo, quem Rex ubicumque in Regno ejus eſſet, juſſerat trucidari, oravit ad Dominum: cogebat enim eam magna neceſſitas, ut præter juſſum Regis, & præter ordinem

„ nem ſuum ad illum auderet intrare. Et videte quid Scriptura dicit,
„ Eſther. 5. ſec. 70. *Et intuitus eſt eam tamquam taurus impetu indi-*
„ *gnationis ſuæ, & timuit Regina, & converſus eſt color ejus per diſ-*
„ *ſolutionem, & inclinavit ſe ſuper caput delicatæ ſuæ, quæ præcede-*
„ *bat eam, & convertit Deus, & tranſtulit indignationem ejus in le-*
„ *nitatem*. Scriptum eſt in Proverbiis Salomonis 21. *Sicut impetus*
„ *aquæ, ſic cor Regis in manu Dei: quòcumque voluerit, declinabit*
„ *illud*. Et in Pſal. 104. legitur dictum de Ægyptiis, quid eis fecerit
„ Deus v. 25. *Et convertit cor eorum, ut odirent populum ejus, & do-*
„ *lum facerent in ſervos ejus*. In litteris etiam Apoſtolicis videte, quæ
„ ſcripta ſunt, in Epiſtola Apoſtoli ad Romanos cap. 1. v. 24. *Propterea*
„ *tradidit illos Deus in deſideria cordis eorum, in immunditiam*. Item
„ paulò poſt v. 26. *Propter hoc tradidit illos Deus in paſſiones ignomi-*
„ *niæ*. Item paulò poſt v. 28. *Sicut non probaverunt, Deum habere*
„ *in notitiam, tradidit illos Deus in reprobam mentem, ut faciant,*
„ *quæ non conveniunt*. Et ad *Theſſalonicenſes* in Epiſt. 2. ait de qui-
„ buſdam: *Pro eo quòd dilectionem veritatis non receperunt, ut ſalvi*
„ *fierent; ideò mittet illis Deus operationem erroris, ut credant*
„ *mendacio, ut judicentur omnes, qui non crediderunt veritati, ſed*
„ *conſenſerunt iniquitati*. „ Ex quibus omnibus, ut neceſſariò con-
ſequens ſtatuit Auguſtinus. „ His, & talibus teſtimoniis Divinorum
„ eloquiorum, quæ omnia commemorare nimis longum eſt, ſatis,
„ quantum exiſtimo, manifeſtatur, operari Deum in cordibus homi-
„ num ad inclinandas eorum voluntates quòcumque voluerit, ſive ad
„ bona pro ſua miſericordia, ſive ad mala pro meritis eorum, judicio
„ utique ſuô, aliquando apertô, aliquando occultô, ſemper tamen ju-
„ ſtô. Fixum enim debet eſſe, & immobile in corde veſtro, *quia non*
„ *eſt iniquitas apud Deum*. Rom. 9. 14.

23. Hæc ad longum referre duximus, cùm nec uberiùs, nec dilucidiùs, nec firmiùs poſſit ſententia noſtra proponi. An tot mirabiles, & prodigioſi rerum eventus in liberum Creaturæ arbitrium reduci debent? An hæc omnia reſpectu Dei caſualiter, & fortuitò accidunt? An ipſe Deus ſe habet ſolùm, ut ſpectator determinationis liberi arbitrii? Abſit. Quare totum hujus argumentationis pondus, & momentum ad hoc reducitur. Deus operatur in cordibus hominum, inclinando voluntates eorum quòcumque voluerit: ergo ſtat penes Deum omnipotentiſſima poteſtas, cui in ſuis actibus liberis ſubordinata eſt voluntas noſtra, quæ nullius Creaturæ adversâ voluntate vinci, ac ſuperari poteſt. Non eſt ergo, quòd humana ſe extollat voluntas. *Nos volumus, ſed ille efficit, ut velimus: nos operamur, ſed Deus in nobis operatur, & facit operari pro bona voluntate. Hoc nobis expedit & credere, & dicere: hoc eſt pium, hoc verum, ut ſit humilis, & ſubmiſſa confeſſio, & detur totum Deo.* Quòd piè, & verè ſcripſit *Auguſtinus* de *don. perſeveran.* cap. 13.

24. At, ut gratiæ Divinæ victrix poteſtas lucidiùs eniteſcat, & efficacia ipſi intima, & propria, non accepta à liberi arbitrii conſenſu,

hìc

hic iterum maximè audiendus *Auguſtinus* de *grat. Chriſti* cap.24. hæc mirabiliter ſcribens: *Sed vellem, ut iſte diceret, utrum Rex ille Aſſyrius, cujus Eſther ſancta mulier execrabatur cubile, quando conſidebat in throno Regni ſui, & omni ſtolâ illuſtrationis ſuæ indutus erat, totus auro variatus, lapidibuſque pretioſis, & erat formidoloſus valde, & elevatâ facie ſuâ inflammatâ in claritate intuitus eſt eam, tanquàm taurus in impetu indignationis ſuæ, & timuit Regina, & converſus eſt color ejus per diſſolutionem, & inclinavit ſe ſuper caput delicatæ ſuæ, quæ præcedebat eam: vellem ergo, diceret iſte nobis, utrum Rex ille ad Dominum jam cucurrerat, & ab eo ſe regi cupiverat, ſuamque voluntatem ex ejus voluntate ſuſpenderat, & ei jugiter inhærendo unus cum illo ſpiritus factus erat, non niſi de arbitrii libertate? Utrum ſe totum Deo tradiderat, omnemque ſuam mortificaverat voluntatem, & cor ſuum in manu Dei poſuerat? Puto non deſipere, ſed inſanire hominem, quiſquis de illo Rege, qualis tunc erat, hæc ſenſerit: & tamen convertit Deus, & tranſtulit indignationem ejus in lenitatem. Quis autem non videat, multò majus eſſe, indignationem à contrario in lenitatem convertere, atque transferre, quàm cor neutrâ affectione præoccupatum, ſed inter utramque medium in aliquid declinare? Legant ergo, & intelligant, intueantur, atque fateantur, non lege, atque doctrinâ inſonante forinſecùs, ſed internâ, & occultâ, mirabili, atque ineffabili poteſtate operari Deum in cordibus hominum, non ſolùm veras revelationes, ſed bonas etiam voluntates.*

25. Illuſtris ſanè, ac peremptorius eſt hic S. *Auguſtini* locus, qui unus dirimendæ controverſiæ ſufficere poſſet, ſi quis æquus veritatis æſtimator eſſe velit. Hìc gratiæ progreſſum explicat transferentis indignationem *Aſſueri* in lenitatem. Non internam, occultam, mirabilem, ac ineffabilem gratiæ poteſtatem ex libero arbitrio pendentem ſtatuit, ſed metiendam eſſe ejus conditionem, & efficaciam ex Dei omnipotentia apertè pronuntiat, quæ illam bonam voluntatem in corde *Aſſueri* operata eſt. Quòd ſi hanc aliquando, ſalvâ, & illæſâ libertate, operari Deus potuit, ruunt ſanè omnia argumenta, quibus videri poteſt, ſociari minimè poſſe libertatis indifferentiam cum omnipotente gratiæ motione, infallibiliter determinante voluntatem in alteram partem; vel neganda eſt illa Dei mirabilis poteſtas ab *Auguſtino* prædicata, vi cujus Deus tam mirificæ *Aſſueri* converſionis, quàm alterius cujuſcumque operis boni cauſa primaria, atque ſuprema dici debet, ſi nihil ampliùs gratiæ dederit *Aſſuero* Deus, nec alteri dare poſſit, niſi gratiam libero arbitrio ſubditam, & ex ipſo pendentem, quam hìc conceſſiſſe *Auguſtinum*, nullus, niſi partium ſtudio obcœcatus, affirmabit.

***

D U B I U M II.

Utrum exiſtentia gratiæ ſe ipsâ efficacis argumentis Theologicis ex Sacra Scriptura hauſtis promoveri poſſit?

§. I.

Producitur egregium, & perſpicuum valdè argumentum ex Apoſtoli *teſtimonio* 1. *ad* Corint. *cap.*4.

1. INCIPIAM ab hoc celeberrimo teſtimonio: *Quis te diſcernit? Quid habes quod non accepiſti? Si autem accepiſti, quid gloriaris quaſi non acceperis*. Ex quibus ſequens formatur diſcurſus: Diſcretio credentis à non credente abſolutè eſt à Deo, ut *Apoſtolus* dixit ad *Rom*.9.: *Igitur non eſt volentis, neque currentis, ſed Dei miſerentis*; quod, interprete *Auguſtino* in Enchir. cap. 32., ideò dixit *Paulus*: *Ut totum detur Deo, qui hominis voluntatem bonam & præparat adjuvandam, & adjuvat præparatam*; Quare dixit S. *Hilarius* ſup. Pſal. 123. *Quis nobis relictus eſt gloriandi locus, recordantibus omnia ex Deo eſſe*: ergo diſcretio, non credenti, ſed Deo voluntatem ad operandum præparanti, & per auxilium ſuum fidem, ad quam voluntatem præparavit, danti, ſimpliciter & abſolutè tribuenda eſt; ſed per dona, & auxilia æqualia credenti, & non credenti à Deo collata, nequit Deus Petrum credentem à non credente diſcernere, ut dixit *Auguſtinus* de prædeſt. Sanct. cap.5. *Numquid per hæc dona, quæ omnibus communia ſunt hominibus, diſcernuntur homines ab hominibus?* Ergò debet eſſe diſcretio mediâ aliquâ gratiâ intrinſecâ conſentienti, præveniente fidem, quæ non ſit indifferens, & conjungibilis, tam cum conſenſu, quàm cum diſſenſu, ſed quæ ſit connexa cum conſenſu. Sit namque Petrus à Deo eâdem gratiâ excitante, & auxiliis ſufficientibus omninò æqualibus præventus, quibus prævenitur Joannes: ſi crederet, aut pœniteret, Joanne non credente, aut pœnitente; fides ſanè, aut pœnitentia Petri, quibus diſcernitur à Joanne non credente, ſtarent unicè pro voluntate, determinatione liberâ, ac dominio Petri, minimè tamen ex determinatione, aut dominio Dei. Aſſignent namque aliquid deſcendens ex miſericordia Dei dans Petro ipſum credere, quod non ſit in non credente? Si ergo in hac hypotheſi nihil eſſet collatum, aut ex voluntate Divina Petro donatum, quod ex eadem voluntate non contulerit, & dederit Joanni, ideò præcisè fides, aut pœnitentia Petri unicè ſtat, quia Petrus vult & pro ſua libertate, ac dominio determinat: quomodò ergò poteſt Deo ſimpliciter attribui diſcretio conſentientis à non conſentiente? Immò cùm id, in quo Petrus credens, aut pœnitens præcellit Joanni non credenti, aut non pœnitenti, ſit fides, & pœnitentia, ſi hæc non exiſtat pro libertate, ac domi-

minio Dei in Petro, ſed pro libertate tantùm, & dominio Petri: ergò aliquid haberet Petrus præ Joanne, quod Petrus à Deo non accepiſſet, & in quo gloriari poſſet: conſequens eſt contra *Apoſtolum* probantem diſcretionem Petri à Joanne eſſe à Deo abſolutè, quia nihil habet Petrus præ Joanne, quod à Deo non acceperit: ergò ut diſcretio credentis deſumatur ex miſericordia adjuvante credentem, debet dari gratia præveniens diſtincta ab excitante, ut credat. Non enim incipit diſcretio ex eo, quòd iſti credunt volentes, & illi nolentes credere contradicunt; quia cùm in electis præparetur abſolutâ ordinatione Divinâ voluntas, ut credant; quæ non ità præparatur in non credentibus, diſcretio incipit in eo, quod voluntati venit de miſericordia Dei, vel de judicio; ſed gratiam excitantem, ut credant, præparat Dominus per ſuam miſericordiam tam credentibus, quàm liberè contradicentibus; æquè enim donatur iſta per miſericordiam Dei credenti, ac non credenti; nec enim diſcriminantur in gratia excitante, ſicut nec in libertate ad credendum per talem gratiam conſtituta: ergò aliam gratiam præter excitantem, quæ diſcernit ab infideli fidelem, agnoſcit *Apoſtolus*.

2. Hic eſt veriſſimus teſtimonii *Apoſtoli* ſenſus. Quare illud explicans *Auguſtinus* lib. de corrept. & grat. cap. 7. inquit: *Itàque cùm audimus, quis enim te diſcernit? quid habes quod non accepiſti? Si autem accepiſti, quid gloriaris quaſi non acceperis? ab illa perditionis maſſa, quæ facta eſt per primum Adam, debemus intelligere, neminem poſſe diſcerni, niſi qui hoc donum habet, quiſquis habet, quod gratia Salvatoris accepit. Hoc autem Apoſtolicum* teſtimonium tam magnum *eſt, ut Beatus Cyprianus ad Quirinum ſcribens, ipſum ſubjecerit illi titulo, in quo ait, in nullo eſſe gloriandum, quando noſtrum nihil eſt*. Sed auctoritas hujus teſtimonii non minus ponderis habuit apud *M.P. Auguſtinum*; eo namquè convictus S. Doctor non ſolùm Hæreticos debellavit, ſed de ſe ipſo triumphavit, ut fatetur ipſe de prædeſt. Sanctor. cap. 3.: *Neque enim putabam, fidem Dei gratiâ præveniri, ut per illam nobis daretur, quod poſceremus utiliter, niſi quia credere non poſſemus, ſi non præcederet præconium veritatis; ut autem prædicato nobis Evangelio, conſentiremus, noſtrum eſſe proprium, & nobis ex nobis eſſe arbitrabar, quem meum errorem nonnulla opuſcula mea ſatis indicant, ante Epiſcopatum meum ſcripta.* Et cap. 4. proſequitur: *Ecce quarè dixi ſuperius, hoc Apoſtolico præcipuè teſtimonio etiam me ipſum fuiſſe convictum, cùm de hac re aliter ſaperem, quàm mihi Deus in hac quæſtione ſolvenda, cùm ad Epiſcopum Simplicianum, ſicut dixi, ſcriberem, revelavit. Hoc igitur Apoſtoli teſtimonium, ubi ad reprimendam hominis inflationem dixit, quid habes, quod non accepiſti? non ſinit quemquam fidelium dicere, habeo fidem, quam non accepi, reprimiturque omninò his Apoſtolicis verbis tota hujus reſponſionis elatio*. Sed ex eo, quòd Deus diſcernat fidelem, non poteſt colligi gratia interna præveniens fidem, ſi hæc gratia diſcretiva non eſt: vel quia apud contrarios tota diſcretio intrinſeca fidelis conſiſtit in ipſo credere, vel quia ex hoc antecedenti: *Deus diſcernit fidelem*, nequit inferri hoc conſe-

 quens:

quens: *Gratia interior prævenit fidem*, ſi hæc gratia interior non exigitur, ut Deus per illam diſcernat, & exindè ſit diſcretiva; ergo agnovit D. *Auguſtinus* in teſtimonio *Apoſtoli*, gratiam ſupernaturalem diſcernentem, & diſtinctam ab excitante, quæ prævenit, & non omnibus ad credendum conceditur. Si namque, ut rectè obſervat Illuſtriſsimus *Caſtell* de liber. arbitr. diſput. 2. quæſt. 1. ſect. 4. ex hoc diſcurſu Divi *Auguſtini* contra Semipelagianos: *non ſumus ſufficientes ex nobis cogitare: ergo nec credere*; intulit eſſe neceſſariam gratiam prævenientem, quæ ex Deo eſt: ergo ſimiliter, dum ita arguit *Auguſtinus*: *Deus diſcernit fidelem; ergo datur gratia præveniens fidem*; æquè efficaciter concludi debet; ergo hæc gratia præſtat diſcretionem fidelis, quæ ex Deo eſt. Et ita ſanè eſt, apertiſſimèque pronuntiatur ab *Auguſtino* Epiſt. ad *Vitalem* 217. num. 12. *Quapropter ut in Deum credamus, & piè vivamus, non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei: non quia velle non debemus & currere; ſed quia ipſe in nobis & velle operatur, & currere. Undè & ipſe Dominus Jeſus credentes à non credentibus, id eſt, ab iræ vaſis, vaſa miſericordiæ diſcernens. Nemo, inquit Joann. 6. 65., venit ad me, niſi fuerit ei datum à Patre meo.*

3. Primò occurrit argumento P. *Ripalda* tom. 2. lib. 2. de ente ſupernatur. diſput. 30. ſect. 28. num. 152. aſſerens, liberè admitti poſſe, ipſam voluntatem creatam ſua activitate, & actione partiali immediatâ efficiente converſionem in Deum, ſe ſe diſcernere partialiter in actu ſecundo ab ea voluntate, quæ non convertitur. Undè nec Deus, nec ejus gratia eſt cauſa adæquata talis converſionis. Hæc ille.

4. Sed obſtat primò: Forma, quâ unicè, & adæquatè Petrus credens diſcernitur à non credente, unicè, & adæquatè eſt ex determinatione Petri credentis; ſed diſcretio in actu ſecundo, de qua loquitur Auctor iſte, ab eo eſt unicè, & adæquatè, ex cujus determinatione unicè, & adæquatè exiſtit forma, quâ unicè, & adæquatè Petrus credens diſcernitur à Joanne non credente: ergo diſcretio unicè, & adæquatè in ejus principiis eſt à Petro credente. Vel aliter: Fides Petri unicè & adæquatè exiſtit ex ejus determinatione ac dominio, qui pro libertate ſua ſe, ac cætera comprincipia determinavit ad credendum, quin à Deo, vel ab alio determinetur, aut poſſit determinari; hoc certum apud illos, quod & propugnavit P. *Maes* Theſi habitâ Lovanii die 17. Junii 1692. poſitione 17. *Itaque determinare non gratiæ, ſed voluntatis officium eſt*: ſed forma adæquata hujus diſcretionis eſt fides actualis, cùm gratia excitans conſtitutiva libertatis ſit communis credenti, & non credenti: ergo forma adæquata hujus diſcretionis eſt adæquatè à Petro credente: ſed illi abſolutè, & ſimpliciter tribuenda eſt diſcretio, à quo unicè, & adæquatè eſt forma diſcernens: ſicut illi tribuitur abſolutè, & ſimpliciter diſcretio parietis albi à pariete non albo, à quo unicè, & adæquatè eſt albedo, quæ hujus eſt adæquata forma diſcretionis: ergo diſcretio unicè, & adæquatè tribuenda eſt Petro, & non Deo.

5. Dices, quòd etſi probet argumentum, fidem eſſe à Petro unicè determinativè, quod Auctores contrarii non negant, non tamen, quòd

ſit

ſit ab ipſo unicè effectivè; quia effectivè eſt, tùm à Deo immediatè concurrente, tùm ab auxilio, tùm à Petro, Petrique voluntate, quod ſufficit, ut non ſit adæquatè à Petro, ſed tantùm quòd ſit ab illo.

6. Sed contra eſt ex *Angelico Præceptore* 3. contra Gentes cap. 64. num. 4. dicente: *Quidquid applicat virtutem activam ad agendum, dicitur eſſe cauſa illius actionis: Artifex enim applicans virtutem naturalem ad agendum, dicitur eſſe cauſa illius actionis.* Et 1. 2. qu. 80. art. 1. *Solus ille eſt cauſa alicujus actionis, qui proprium principium illius movet ad agendum.* Quem movendi modum explicat 1. 2. q. 16. art. 1. in corpor. ubi loquitur de uſu, qui eſt applicatio rei ad opus: *Oſtenſum eſt autem ſupra, quòd voluntas eſt, quæ movet potentias animæ ad ſuos actus, & hoc eſt applicare eas ad operationem. Undè manifeſtum eſt, quòd uti primò, & principaliter eſt voluntatis tanquam primi moventis, rationis autem tanquam dirigentis, ſed aliarum potentiarum tanquam exequentium, quæ comparantur ad voluntatem, à qua applicantur ad agendum, ſicut inſtrumenta ad principale agens: actio autem propriè non attribuitur inſtrumento, ſed principali agenti.* Hæc D. *Thomas*, in quibus tria hæc aſſerta expreſſa leguntur. Primum eſt: *Cauſa, quæ applicat, ſeu determinat virtutem activam ad agendum eſt cauſa illius actionis eâ proprietate, quâ Artifex eſt cauſa actionis artificialis*, qui certè propriiſſimè dicitur illius actionis cauſa: conſtat hæc propoſitio ex verbis 3. contra Gentes. Secundum aſſertum eſt, *Qui non movet, ſeu determinat proprium principium ad actionem, non eſt cauſa illius actionis*: Conſtat ex illis verbis: *Solus ille eſt cauſa alicujus actionis, qui proprium principium determinat, vel movet ad agendum*, nam particula *Solus* excluſiva eſt. Tertia propoſitio eſt: *Virtuti ab alio motæ, & determinatæ ad agendum non propriè attribuitur actio, ſed moventi, & determinanti*: habetur hæc propoſitio in ultimis D. *Thomæ* verbis.

7. Ex quibus omnibus talis formatur diſcurſus. Nulla actio attribuitur principaliùs principiis ad illam concurrentibus, motis, applicatis, ſeu determinatis ab alio ad concurrendum, ſed cum omni proprietate attribuitur moventi, applicanti, ſeu determinanti principia, ut concurrant ad talem actionem; atqui in actuali fide, quâ Petrus adæquatè diſcernitur à non credente, ſolus Petrus eſt movens, applicans, & determinans omnia comprincipia ad eam concurrentia; Deus verò & auxilium nullo modo applicant, ac determinant Petrum: ergo fides, ac ſubindè diſcretio credentis à non credente, ſi propriè juxta Adverſariorum doctrinam loqui volumus, non Deo, non auxilio, ſed Petro ſoli abſolutè, & ſimpliciter attribuenda eſt. Hoc magis fit evidens, ſi conſideretur, minimè negare D. *Thomam*, quòd virtus naturalis applicata ab Artifice ad operationem ſuam, cùm ſit virtus activa, concurrat effectivè ad ſuum effectum; nec ſimiliter negare potentiam executivam effectivè concurrere ad operationem, quæ ſit ipſius potentiæ propria; nam viſio ſine dubio ab oculo effectivè egreditur: & tamen aſſerit, quòd nec virtuti naturali ab Artifice applicatæ debet tribui actio, ſed Artifici;

ci; nec oculo viſio, ſed homini ſuâ voluntate oculum applicanti, ac determinanti, quia nimirùm *Solus ille eſt cauſa alicujus actionis, qui proprium principium illius movet ad agendum*, id eſt, applicat, ac determinat: ergo quamvis Deus, & auxilium concurrant effectivè, id non ſufficit, ut diſcretio tribuatur Deo, niſi ipſe ſuam potentiam executivam, auxilium, & voluntatem, ac ſi quæ alia ſunt principia actionis, determinet, atque applicet ad agendum.

8. Secundò impugnatur ſolutio principalis. In eo ſenſu verificari debet, quòd Deus diſcernit Petrum credentem à Joanne non credente, & quòd Petrus credens non ſe diſcernit, in quo verificantur verba illa *Apoſtoli* ad *Rom*. 9. *Non eſt volentis, neque currentis, ſed Dei miſerentis*; ſed ad hæc verificanda non ſufficit concurſus ſimultaneus, ſed aliquid aliud requiritur, quod profectò non eſt aliud, quàm gratia adjuvans diſtincta ab excitante præveniens fidem: ergo, ut ad ſenſum proprium *Apoſtoli* verificetur, quòd Deus diſcernit Petrum credentem à Joanne non credente, requiritur gratia intrinſeca, quæ ſit cauſa adæquata diſcretionis. Min. prob. auctoritate D. *Auguſtini* in Enchirid. cap. 32. ubi ſic loquitur: *Si propterea dictum eſt*: NON VOLENTIS, NEQUE CURRENTIS, SED MISERENTIS EST DEI, *quia id voluntas hominis ſola non implet, cur non & è contrario rectè dicitur, non miſerentis eſt Dei, ſed volentis eſt hominis?* Ergo non ſufficit concurſus ſimultaneus, ut verba *Apoſtoli* in ſenſu, quem ipſe intendit, verificentur; alioquin, ut arguit *Auguſtinus*, cùm homo etiam concurrat cum Deo, ac Dei gratia, ità verè poſſet dici, non eſt Dei volentis, ſed hominis, ſicut dicitur velle non eſſe volentis, ſed Dei miſerentis. Huic doctrinæ conſonat D. *Thomas* ad *Rom*. 9. lect. 3. dicens: *Poteſt autem, & aliter intelligi, ut ſit ſenſus, omnia procedunt ex Dei miſericordia: igitur non eſt volentis, ſcilicet velle, neque currentis, ſcilicet currere; ſed utrumque eſt miſerentis Dei ſecundùm illud* 1. *ad Corinth*. 15. NON AUTEM EGO, SED GRATIA DEI MECUM. Et *Joann*. 15. SINE ME NIHIL POTESTIS FACERE. Quibus verbis explicat S. Doctor, quomodò verba *Pauli* non verificari poſſunt ex præciſo concurſu ſimultaneo, ſed medio concurſu, quem Deus miſericorditer impendit, & quo omnia, quæ illo mediante fiunt, ex miſericordia Dei procedunt. Ulteriùs: hoc concurſu ſimultaneo præcisè attento, verificatur, quòd non ſolus Paulus, ſed Paulus cum gratia, ac tandem, quòd ſine Deo ſaltem comitante nihil poſſumus. At num, quæſo, energia verborum *Pauli*, quæ diſcutimus modo, in hoc præcisè conſiſtit? Minimè reſpondet D. *Thomas* immediatè ſubjiciens: *Sed ſi hoc ſolùm in hoc verbo intellexiſſet Apoſtolus, cùm etiam gratia ſine libero arbitrio hominis non velit, nec currat, potuiſſet èconverſo dicere, non eſt miſerentis Dei, ſed volentis, & currentis, quod aures piæ non ferunt*. En *Auguſtini* conſequentia à D. *Thoma* deducta, & ex eodem probata principio: ac proindè evidens redditur ex utroque Sanctiſſimo Magiſtro, concurſum Dei ſimultaneum non ſufficere, ut verba *Pauli* ſuum accipiant ſenſum ab *Apoſtolo* intentum; quod ſignatè dixit S. *Thomas* adjiciens: *Undè plus aliquid eſt ex his verbis intelli-*

telligendum. Sed quid plus intelligendum erit? Audiatur D. *Thomas*: *ut ſcilicet principaliùs gratiæ Dei attribuatur*. Verùm hoc opus, hic labor quomodò principalitas gratiæ Dei attribui poteſt? Reſpondet D. *Thomas* per hæc, quæ ſunt ipſi familiariſſima verba: *Semper enim actio magis attribuitur principali agenti, quàm ſecundario, puta, ſi dicamus, quòd ſecuris non facit arcam, ſed Artifex per ſecurim; voluntas autem hominis movetur à Deo ad bonum. Undè ſupra octavo dictum eſt*, QUI SPIRITU DEI AGUNTUR, HI SUNT FILII DEI. *Et ideò hominis operatio interior non eſt hominis principaliter, ſed Deo attribuenda.* Et objectâ ſibi replicâ, de læſione libertatis concludit: *Sic ergo velle currere eſt hominis ut liberi, non autem eſt hominis, ut principaliter moventis*. Cujus rationem aſſignavit ibi, *Quia Deus unumquodque movet ſecundùm naturæ ſuæ conditionem*. Quæ doctrina diligenter obſervanda, cùm ex ipſa liquidò conſtet, non ſufficere concurſum ſimultaneum, ſed aliam requiri gratiam diſtinctam ab excitante, diſcretivam credentis à non credente.

9. Tertiò impugnatur ſolutio, quæ minimè ſatisfacit argumento: nam vel hæc partialis diſcretio eſt à Deo, & ab ipſo incipit, vel à Deo non eſt, nec incipit? Si primum ergo nec inadæquatè ſe diſcernit Petrus credens à Joanne non credente; quia ab eo diſcernitur Petrus credens, à quo habet fidem, quæ eſt forma, quâ diſcernitur; ac proindè ſi illam habet à Deo, & non à ſe, à Deo adæquatè diſcernitur, & ſe abſolutè non diſcernit. Si dicatur ſecundum, ut dicere videtur Auctor ſolutionis: ergo jam Petrus credens aliquid in ſe ipſo invenit, non quidem exiſtens in eo ſine gratia, ſed non acceptum à gratia, de quo proindè gloriari poterit; illud nempè partiale, quod ipſe ex própriis, & pro ſuo dominio in ſe facit, ad quod faciendum non determinatur à Deo. Hoc autem aſſeri contra *Paulum* quis non videat? *Quid habes*, ait; id eſt, nihil habes, *quod non accepiſti?*

10. Præterea, ut benè *Auguſtinus* de Prædeſtinat.Sanctor. cap.6., non eſt dubium apud Catholicos, quòd Petrus, ſi credit, liberè credit, & conſequenter, quòd licèt à gratia, ex propria tamen determinatione habet formam, ſive fidem, quâ diſcernitur à Joanne non credente, & quòd per illam Petrus formali actu ſe diſcernit à Joanne. Verba *Auguſtini* hæc ſunt: *Multi audiunt verbum veritatis; ſed alii credunt, alii contradicunt: volunt ergo iſti credere, nolunt autem illi. Quis hoc ignoret? Quis hoc neget?* Nulla itaque de hoc puncto poteſt eſſe dubitandi ratio. Stat ergo diſſidium in hoc, an ſcilicet, hoc quod eſt Petrum credentem ſe diſcernere à Joanne, ita habeat Petrus à ſe ipſo, ut illi non ſit à Deo datum adæquatè, ſed formam diſcretivam ipſe à ſe ſaltem partialiter habeat ex propria motione primò à ſe incipiente? Id enim Pater *Ripalda* ſentire videtur, ac velle; & id eſſe contra *Apoſtolum* nos contendimus argumento facto, quia nimirùm Petrus credens aliquid haberet non acceptum à gratia, de quo poſſet gloriari. Undè *Auguſtinus* de Prædeſtinat.Sanctorum cap.5. ait: *Dixit enim Apoſtolus, quis enim te diſcernit? Et quia poſſet dicere homo inflatus, diſcernit me juſtitia*

mea,

mea, *fides mea*, *vel aliquid aliud*: talibus occurrens cogitationibus Sanctus Doctor addidit: *Quid autem habes, quod non accepiſti? A quo niſi ab illo, qui te diſcernit ab alio, cui non donavit, quod donavit tibi?* Ergo non ſolùm eſt contra *Apoſtolum*, quòd diſcretio ſit à Petro adæquatè, ſed quòd inadæquatè, & partialiter ab illo ſit, quia de illa gloriari poſſet. Quod luculenter explicat *Auguſtinus* Epiſt. 186. *Paulino* Epiſcopo: *Nam quis nos, niſi qui venit quærere, & ſalvare quod perierat, ab illa perditionis maſſa, & concretione diſcernit? Vndè Apoſtolus interrogat dicens,* QUIS ENIM TE DISCERNIT? *Vbi ſi dixerit homo, fides mea, voluntas mea, bonum opus meum; reſpondetur ei,* QUID ENIM HABES, QUOD NON ACCEPISTI? SI AUTEM ACCEPISTI, QUID GLORIARIS, QUASI NON ACCEPERIS? *Hoc utique totum ideò, non ut homo non glorietur, ſed ut qui gloriatur, in Domino glorietur; non ex operibus, nè fortè quis extollatur. Non quia bona opera fruſtrantur, cùm Deus reddat unicuique ſecundùm opera ejus, ſitque gloria, & honor, & pax omni operanti bonum: ſed quia opera ex gratia, non ex operibus gratia; quoniàm fides, quæ per dilectionem operatur, nihil operaretur, niſi ipſa dilectio Dei diffunderetur in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis. Nec ipſa fides eſſet in nobis, niſi Deus unicuique partiretur menſuram fidei.* Quia tamen juxta Adverſariorum principia non facilè intelligitur, quâ ratione tota diſcretio à Deo ſit, ac ſimul nobis meritorium, & perindè liberum, quòd diſcernamur, memorari oportet, quod *Tridentinum* docuit, ſcilicet dona Dei eſſe merita noſtra, quinimò merita noſtra ſunt, quia dona Dei ſunt. Igitur diſcernimur liberâ voluntate noſtrâ, ſed quia ejuſmodi actualis voluntas noſtra, in qua conſiſtit formalis diſcretio, donum Dei eſt, tota diſcretio à Deo eſt, qui dedit nobis ipſum formaliter diſcerni, juxta naturam noſtræ voluntatis; id eſt, dedit, ut liberè diſcerneremur. Qui ſenſus altiſſimus quidem eſt, & ſuperans humanum captum. At quidem id docuit *Paulus*, & Patres intellexerunt, quod altiſſimum eſt, & ſenſum noſtrum ſuperat. Quarè, ut dixit D. *Auguſtinus* de pecc. merit. lib.2. cap.19. num.32. *Nos quantum conceſſum eſt, ſapiamus, & intelligamus, ſi poſſumus, Dominum Deum bonum, ideò etiam Sanctis ſuis, alicujus operis juſti aliquandò non tribuere vel certam ſcientiam, vel victricem delectationem, ut cognoſcant non à ſe ipſis, ſed ab illo ſibi eſſe lucem, quâ illuminentur tenebræ eorum, & ſuavitatem, quâ det fructum ſuum terra eorum.* Et tamen P. *Molina* in Append. ad 1. part. quæſt. 14. artic. 13. diſput. 12. §. penult. in fine ait: *Quarè eſto juſtus de hujuſmodi actibus ex ea parte, quâ liberè quidem, velut partialiter* PARTIALITATE CAUSÆ, *& non effectus ab ipſo emanarunt, gloriaretur,* PRÆCIPUE' *tamen gloriam, & honorem in Deum referendo, à quo principaliter, & tanquam ab origine prima fluxerunt, ſanè non eſſet inſipiens, ſed verum diceret: quoniam non gloriaretur de actu, rationevè aliqua formali actûs, quaſi eam non acceperit; quod Paulus prohibet, ac reprehendit, ſed de ſola* COOPERATIONE *libera per ſuum arbitrium ad illam. Verumtamen tanta eſt infirmitas noſtra; dum in hac lacrymarum*

marum valle moramur, ut nec ſic quidem expediat gloriari, ſed potiùs humiliari, ac pavere ſub occultis Dei judiciis, vererique omnia opera noſtra, atque in ſolum gratiæ Auctorem gloriam, & honorem refundere. Quæ verba, etſi cautè prolata, ſatis indicant hominem de ſua COOPERATIONE, aut determinatione poſſe gloriari, etſi id non expediat; ſed meliùs ſit totum in Deum referre. Undè *Apoſtolo* interroganti, *Quid habes, quod non accepiſti?* reſponderi verè, & ſine inſipientia poterit juxta *Molinam*: *Meam determinationem, & cooperationem*. Quod an verè pium ſit, judicet Lector: de hoc ampliùs in ſequentibus.

§. II.

Alia Contrariorum ſolutio rejicitur.

11. COmmuniter diſtinguunt Adverſarii duplicem diſcretionem conſentientis in ſtatu abſoluto, unam in actu primo conſentienti extrinſecam, aliam in actu ſecundo intrinſecam conſentienti, quam unicè in ipſo conſenſu conſtituunt, quia ſolùm conſenſus conſtituit formaliter Petrum conſentientem, & diſcretum, ſeu diſtinctum à non conſentiente; undè de hac diſcretione eodem modo diſcurrunt, ac de conſenſu. Aſſerunt enim eſſe ab ipſa voluntate conſentiente, quia poteſt ſibi tribuere, ut inquit *Auguſtinus* lib. 83. quæſtionum qu. 68. *Quòd cum gratia Dei vocata conſentiat, licèt non quòd vocata ſit*, & quòd hæc determinatio conſenſus eſt à Deo, licèt non determinante voluntatem, ut conſentiat, benè tamen efficiente determinationem, quæ eſt identicè ipſe conſenſus. Ex quo principaliter Deo, & non voluntati tribui debet diſcretio conſenſûs; quia Deus conſentienti dedit auxilium ſufficiens in occaſione, in qua auxilium eſſe habiturum effectum prævidit. Ita PP. *Suarez* lib. de auxiliis cap. 14. n. 17. & cap. 20. num. 10. *Vaſquez* 1. part. diſput. 98. cap. 6. num. 39. *Herrera* de prædeſtin. quæſt. 15. ſect. 2. à num. 59. *Tyrſo* tom. 1. diſput. 17. quæſt. 13. *Avendaño* diſput. 13. cap. 1. num. 20. *Ribadeneyra* de prædeſt. diſp. 21. cap. 1. *Marin.* tract. 8. diſp. 4. ſect. 1.

12. Sed primò impugnatur ſolutio, ex quo nullam aliam diſcretionem intrinſecam conſentienti, diſtinctam ab ipſo conſentire, conſtituit. Sic etenim Deus non eſſet verè diſcernens, ſed ſolùm aſpiciens diſcretionem à creatura utente concurſu Dei, & à Deo ex creaturæ determinatione faciendam contra *Apoſtolum* dicentem: *Quis te diſcernit?* Sicut Deus nec verè dicitur conſentiens, licèt ex determinatione creaturæ efficiat conſenſum, nec verè dicitur determinans, ex quo determinante creatura, hujus determinationem, titulo univerſalis cauſæ juxta oppoſitos AA. efficiat: ergo ſi in ipſo conſenſu ſtat unicè diſcretio, Deus diceretur aſpiciens diſcretionem, non diſcernens: & cùm idem eſſet inquirere, quis diſcernit, aut quis conſentit, cùm voluntas ſit, quæ conſen-

tiat, interroganti, Quis diſcernit? rectè reſponderi poteſt: Voluntas, & non Deus.

13. Secundò; quia gloriari poſſet voluntas de ſuo conſenſu, & quòd ipſi tribuenda eſt diſcretio, de qua loquitur *Paulus*. Loquitur namque de diſcretione in actu ſecundo: tùm, quia ſi non loqueretur de diſcretione intrinſeca in actu ſecundo, ex hoc teſtimonio non efficaciter poſſet D. *Auguſtinus* gratiam intrinſecam prævenientem inferre: tùm, quia *Apoſtolus* nec loquitur de diſcretione poſſibili, nec de diſcretione futura, ſed de diſcretione exiſtente; nec enim ait, Quis te diſcernere poteſt, aut quis te diſcerneret? Undè ut probet eſſe à Deo diſcretionem ait, *Quid habes, quod non accepiſti? Si autem accepiſti, quid gloriaris quaſi non acceperis?* Ubi expreſsè loquitur de diſcretione, quam dona cauſant accepta: ergo ſi hæc diſcretio in actu ſecundo intrinſeca conſentienti eſt indiſtincta ab ipſo conſentire, ſicut in ipſorum principiis gloriari poteſt de conſenſu, ita & de diſcretione. Dixi in ipſorum principiis, juxta quæ licèt à voluntate Petri non oriatur, quòd ſit vocatus, quia vocatio ex terminis à vocante procedit, ipſe tamen conſenſus principaliter pendet à determinatione, dominio, & beneplacito Petri; quia videlicet determinatio auxilii, & concursûs Divini, immò & hoc, quod eſt auxilium actù influere, ac Deum actù concurrere ad fidem, unicè exiſtunt ex determinatione, ac dominio Petri; ità ſanè, ut non ſolùm hæc ſit vera: *Auxilium concurrit, quia Petrus vult*; ſed etiam hæc vera ſit: *Deus cooperatur Petro ad fidem, quia Petrus vult, & eligit, Deum ſibi ad credendum cooperari*: ſicut ex oppoſito falſæ ſunt iſtæ apud contrarios: *Auxilium influit, quia Deus vult*: *Deus cooperatur Petro ad fidem, quia ipſe vult Petro ad fidem cooperari*. Cujus ratio manifeſta eſt, quia & decretum, & auxilium, & quidquid ſe tenet ex parte Dei voluntatis, & omnipotentiæ, omnia ſunt indifferentia, & conjungibilia cum fide, & carentia fidei. Undè omnipotentia applicata voluntati Petri, nec ex vi decreti, quô applicatur, magis petit concurrere ad fidem, quàm non concurrere; cùm determinatio, & applicatio ad unum præ alio, unicè, & adæquatè pendeat à determinatione Petri, & hoc ipſum quod eſt actù concurrere, & cooperari ad fidem Petri: ergo id, quo Petrus credens diſcernitur in actu ſecundo à Joanne non credente, Petrus à ſe habebit. Ergo coram Deo, & adverſus Paulum poterit elatus gloriari de conſenſu, & de diſcretione intrinſeca, de qua loquitur *Paulus*.

14. Ampliùs hujus diſcursûs declaratur efficacia. Nec ex decreto applicante omnipotentiam, nec ex decreto conferente auxilium, nec ex poſitione Petri in tali occaſione, nec ex complexo horum omnium, infertur fides Petri, quia cum illorum quolibet, & cum omnibus ſimul ſumptis, componere valet Petrus carentiam fidei. Quòd ſi poſito complexo, fidei exiſtentia infertur; infertur ex libera Petri determinatione, & præcisè, quia ipſe vult cum illo complexo fidem conjungere: ergo cauſa unica, vel certè potiſſima fidei, quâ Petrus credit, & à Joanne non credente intrinſecè diſcernitur, eſt placitum, ac voluntas Petri, quod neſcio, an ipſi valeant, aut aliquis concedere audeat.

15. Præ-

15. Præterea:in complexo requiſitorum ad exiſtentiam fidei intrinſecè diſcernentis Petrum à Joanne numerari debent decretum applicans omnipotentiam, & omnipotentia applicata, decretum conferens gratiam efficacem, & gratia efficax liberaliter collata, ac tandem voluntas pro ſua dumtaxat libertate reddens gratiam efficacem, ſeù præſtans gratiæ efficaciam, tum in actu primo, tum in actu ſecundo; & diſcretio ideò præcisè tribuitur Deo, quia gratiam efficacem tribuit: quod ſanè non ſufficit, ut Deo tanquàm cauſæ principali tribuatur diſcretio credentis à non credente. Quæ enim eſt cauſa principalis, & hujus diſcretionis potiſſima ratio, niſi illa, quæ medio illam facienti tribuit omnem efficaciam ad talem effectum requiſitam? Ergo ſi Petrus eſt unica, & adæquata cauſa tribuens efficaciam omnem medio diſcretionem facienti, ſcilicet gratiæ, quam pro ſua libertate tam in actu primo, quàm in actu ſecundo, efficacem conſtituit, ipſe erit, & non Deus hujus diſcretionis principalis cauſa. Imò Adverſarii, nec quoad effectum poſſunt aſſignare differentiam in Deo reſpectu conſentientis, & non conſentientis; quandoquidem velint, quòd Deus, quantum eſt de ſe, æqualiter velit omnium ſalutem: ergo quibus dat gratiam, eam dat ex æquali affectu, & voluntate ſalutis ipſorum. Nulla ergo ex hac parte eſt differentia in Deo largiente gratiam.

16. Urgetur inſuper, ut magis fulgeat argumenti difficultas. Non ſolùm efficacitas gratiæ in actu primo, & actualis influxus in formam unicè diſcernentem, pendet unicè, & adæquatè à Petro; verùm etiam poteſtas proxima Dei ad faciendum, immò & ad volendum diſcretionem facere, unicè, & adæquatè pendet à voluntate Petri, qui ſine dubio poteſt ſibi attribuere poteſtatem Dei, & efficaciam omnium, quæ Deus habet, mediorum, ad illum diſcernendum. Hæc eſt ipſa contrariorum ſententia; nam poteſtas proxima ad prædefiniendam, & faciendam diſcretionem Petri à Joanne, conſtituitur per ſcientiam mediam, quæ unicè exiſtit pro voluntate Petri; deindè mediorum efficacia tàm in actu primo, quàm in actu ſecundo, exiſtit unicè pro ejuſdem Petri voluntate, quæ tum in ſtatu conditionato, tum in ſtatu abſoluto, auxilia pro ſuo placito determinat, nec non omnipotentiam: ergo principaliùs concurrit Petrus, quàm Deus: ex quo, ſi rem totam perſcrutemur, conſtabit, quàm difficillima ſit ſolutionis doctrina. Inquirente namque *Paulo* à Petro credente: *Quis te deſcernit à Joanne?* Verè reſpondere poterit; etſi Deus nos eâdem vocatione vocaverit, ille reſtitit, ego aſſenſum præbui, quia ſic fuit voluntas mea. Rurſus ſi *Paulus* urgeat, & inquirat, dicens: *Quid enim habes, quod non accepiſti?* occurret Petrus, veriſſimè dicens; ex me eſt determinatio omnipotentiæ mihi indifferenter applicatæ; ex me concurſus efficax auxilii, & meæ voluntatis applicatio; quæ omnia ex me ſunt, & non miſericorditer à Deo accepta: mihi enim, & Joanni æqualiter fuit applicata omnipotentia, æquale fuit collatum auxilium, æqualis credendi occaſio, & utriuſque arbitrio æqualiter eſt relicta horum omnium determinatio. Non Deus determinavit voluntatem meam ad aſſenſum; ex me fuit determinatio

propriæ voluntatis, & efficacia auxilii ad aſſenſum mihi dati: ergo diſcretio non eſt à Deo accepta, ſed mihi principaliter tribuenda. Hæc quidem ratio, quam Petrus juxta doctrinam ſolutionis reddere poteſt, inſolubilis mihi eſt, & efficaciter probans reſolutionem diſcretionis juxta Adverſarios, principaliùs in arbitrium noſtrum debere fieri, quàm in Dei miſericordiam. Enimverò gloriari ſolùm poterit Deus de his, quæ operatur in homine: ergo ſi ſolùm donat poteſtatem, non tamen bonum velle, de poteſtate gloriabitur ille; glorioſiùſque bonum velle, & operari de creatura prædicabitur, cùm juxta Adverſarios, non ſit ex Deo: quod an ferant verba D. *Pauli*, ipſi videant. Nec ſatis eſt dicere, quòd licèt Deus æqualia dona conſentienti, & non conſentienti contulerit; tamen id conſentienti eſt à Deo ſpecialiùs, quòd illi contulit auxilium, quando eum prævidebat conſenſurum. Non, inquam, ſufficit: nam rogo; ſi Deus cœco modo, id eſt, nihil prævidens, ea auxilia in illis circumſtantiis conferret; nonnè idem ſequeretur effectus? Utique dicent; nec aliud poſſunt juxta propria principia dicere. Ergo prævifio, & collatio in illis circumſtantiis ſolùm arguit affectivam Dei voluntatem de conſenſu, non verò effectivam; quia conſenſus effectivè eſſet, etiamſi Deus conferens hoc auxilium, eum futurum neſciret.

17. Sed reſpondebis forſan ex P. *Suarez* lib. 5. de grat. cap. 22. n. 16. & cap. 25. n. 3. & cap. 29. n. 19. & 20. cap. 46. n. 16. neceſſarium eſſe, aliquam diſcretionis reſolutionem fieri in liberum arbitrium. Quod probare tentat ex D. *Auguſtino* lib. 83. q. 68. ubi aſſerit S. *Doctor*: *Etſi quiſquam ſibi tribuit, quòd venerit vocatus, non poteſt ſibi tribuere, quòd vocatus ſit.* Quibus in verbis apertè videtur *Auguſtinus* concedere, rectè homini tribui venire poſt vocationem, hoc eſt, conſentire: non autem aliâ ratione tribuitur, niſi quia ſuâ libertate, ac voluntate venit, quia vult. Quòd confirmat ex eodem *Auguſtino* de grat. Chriſti cap. 14. & de ſpirit. & litter. cap. 34. dicente: *Ipſum velle credere operatur Deus in ipſo homine, conſentire autem vocationi Dei, vel diſſentire, propriæ voluntatis eſt.* Et tract. 4. in *Joannem* ait: *Eo quod adjungis voluntatem tuam Deo, calificas te ipſum, calificas te non de te, ſed de illo, qui venit, ut habitet in te: tamen quia agis aliquid voluntate, ideò & aliquid tibi tributum eſt, ita, ut dicas, adjutor meus eſto.* Et lib. de Eccleſiaſt. dogmatibus cap. 21. ſic loquitur: *Manet ad quærendam ſalutem arbitrii libertas, ſed admonente prius Deo, & invitante ad ſalutem, ut eligat, vel ſequatur occaſiones ſalutis, hoc eſt inſpirationes Dei*: & poſtea: *Initium ergo ſalutis noſtræ, Deo miſerante, habemus: ut acquieſcamus ſalutiferæ inſpirationi, noſtræ poteſtatis eſt.* Hæc refert P. *Suarez* lib. 5. de grat. cap. 46. n. 16. Ex quibus planè colligi videtur, diſcretionem *Petri* credentis à *Joanne* non credente, in eo quòd *Petrus* vocatus ad finem venerit, reduci poſſe, ac debere ad *Petri* libertatem. Eò præſertim, quòd D. *Auguſt.* loco citato de ſpirit. & litter. ſuam ſententiam componit cùm verbis *Apoſtoli* dicens: *Quæ res non ſolùm non infirmat, quod dictum eſt; quid autem habes quod non accepiſti? Verum etiam confirmat*: quæ ſolutio P. *Suarez* communis eſt apud ipſos.

18. Sed

18. Sed aliena eſt à mente *Auguſtini* ejuſmodi reſponſio. Quod difficultatis eſt in argumento, jam à nobis ſuprà ſolutum eſt, ad finem §. antecedentis, & iterùm infrà id ipſum tangemus. Ad ipſa autem teſtimonia modò accedamus. Illud quippè, quod adducitur ex lib. de Eccleſiaſt. dogmatibus non eſt *Auguſtini*, ſed *Gennadii* Presbyteri Maſſilienſis, continens Maſſilienſium doctrinam. Nam primò ſtatuit libertatem arbitrii ad quærendam ſalutem indigere, ut à Deo præveniatur admonitione, invitatione, atque inſpiratione: deindè aſſerit, initium noſtræ ſalutis eſſe à Deo, quia admonet, invitat, & inſpirat: ac tandem contendit, ideo non auferri arbitrii libertatem, quia determinatio noſtræ relinquitur poteſtati, quæ eſt Maſſilienſium doctrina. Ipſum fuiſſe unum ex *Semipelagianis* clarè oſtendit M. *Gonet* tom. 4. diſp. 2. de Hæreſ. *Semipelag.* art. 5. num. 49. Et *Alexander Natalis* ſæculo 5. cap. 3. art. 7. §.9. ideòque in lib. de viris illuſtribus *Caſſianum*, & *Fauſtum* laudat, eorumque de gratia doctrinam doctrinæ *Proſperi* anteponit, &, maximo inter Doctores *Hieronymo*, præfert *Ruffinum* Aquilejenſem Presbyterum *Pelagii* præcurſorem, ac Pelagianæ Hæreſis Architectum, ut loco citato docet M. *Gonet*. Librum inſuper illum de Eccleſiaſticis dogmatibus eſſe *Gennadii*, & non Catholici Scriptoris, conſtat ex cenſura Eximiorum, doctiſſimorumque Lovanienſium in edit. oper. D. *Auguſtini* facta Pariſiis anno 1586. ubi ſapientiſſimi illi Theologi prædicto libro talem præfixêre cenſuram.

19. *Liber hic non eſt Catholici Scriptoris, ſed Gennadii Maſſilienſis in Gallia Presbyteri, qui ſupplevit, quem B. Hieronymus de viris illuſtribus ſcripſit. Unde Walafridus lib. de rebus Eccleſ. cap. 2. Gennadius, inquit, Maſſilienſis Presbyter in dogmate Eccleſiæ &c. Et ſub eodem nomine citatur ab Algerō lib. 1. de corpor. & ſanguine Domini cap. 22. in prima editione, & à M. Sententiar. lib. 2. diſt. 8. in edit. Lovanienſi, & manuſcriptis, ac vetuſtis, quos conſulumus, codicibus. Et quòd liber non ſit S. Auguſtini, ſed Gennadii conſtat ex D. Thoma quodlibet 12. art. 10. Reſpondeo dicendum, quòd Auguſtinus hanc quæſtionem non determinat, ſed indeterminatam relinquit in lib. de Eccleſiaſt. Dogmatibus, ſed liber ille non eſt Auguſtini, ſed Gennadii. Et in Caten. ad caput 1. Matthæi. Item Platina in Symmacho Gennadio tribuit Maſſilienſi, & infra: Sanè hic Auctor nuſquam in hoc libro meminit peccati originalis, aut Baptiſmatis infantium in remiſſionem peccatorum. Cumque multos nominet Hæreticos nuſquam meminit Pelagii, aut Catholici Dogmatis contra eum prolati: Sed contra, diligenter inculcat animas non eſſe ex traduce, eò quòd ſciret, Pelagium inde ſuum Dogma ſtatuere.* Hæc ibi Theologi Lovanienſes: & in cap. 21. ſubjiciunt Antidotum dicentes: *Quæ deinceps leguntur uſque ad caput 52. non ſunt Gennadii, ſed ab erudito quodam, & recentiore Scriptore in hoc loco interjecta ſunt, propter errores aliquot præcedentium capitum. Undè factum eſt, ut hæc ipſa in manuſcriptis codicibus non inveniantur.* Hæc Theologi illi. *Baronius* quoque tom. 5. ad annum 433. n. 29. dicit, *Gennadium* eſſe æquè *Pelagianum* ac *Caſſianum*, & tom. 6. anno 490. n. 45.

n.45. ait : *Quod ad Gennadii doctrinam ſpectat, ipſum aliquantò, æquè ac Fauſtum, impugnando Pelagium, faviſſe Pelagii erroribus, qui ejus ſcripta accuratè perlegerit, intelliget.* Et nominatim de lib. de Eccleſiaſticis dogmatibus id jam diù annotaverat Eccleſia Lugdunenſis adverſus *Joannem Scotum*. Quæ omnia à nobis adducta ſunt, ut conſtet, *Gennadium* fuiſſe unum ex *Semipelagianis*: quod & eruditè demonſtrat noſter *Alexander Natalis* ſæculi 5. diſſert.4.

20. *Gennadii* doctrinam eſſe in omnibus *Semipelagianorum* ſententiæ concordem, non difficilè oſtenditur: primò quia de *Vitale* refert S. *Auguſtinus* dixiſſe: *Operari Deum, quantùm in ipſo eſt, ut velimus, cùm nobis nota fiunt ejus eloquia; ſed, ſi eis acquieſcere nolumus, nos, ut operatio ejus nihil nobis proſit, efficiemus.* Quibus verbis gratiam quoad uſum, & determinationem ſubjicit arbitrio. At reclamat *Auguſtinus* opponens: *Quæ ſi dicis, profectò noſtris orationibus contradicis?* Non enim voluit *Auguſtinus* conſentire, gratiam omnem libertati voluntatis ſubjectam. Concors etiam eſt *Gennadii* doctrina *Caſſiano* inter Maſſilienſes præcipuo, qui collat. 13. ex lib. Paſtoris aſſerit: *Adjacere homini in quamlibet partem, ut inter duos Angelos ſibi adhærentes conſtitutus diverſis ſuaſionibus utrimque pulſetur; in hominis verò optione conſiſtere, ut eligat quem ſequatur, & ideò manet in homine liberum arbitrium, quòd gratiam Dei poſſit negligere, vel amare.* Quid clarius ad rem deſiderari poteſt? Verùm omninò adverte, *Caſſianum* gratiam interiorem prævenientem admiſiſſe: quòd conſtat tum ex his verbis, tum ex collat. 3. cap. 4. & 12. ubi docet: *Quòd inſpiratio in nos immittitur, quæ dormientes ad deſiderium ſalutis exſuſcitat, quæ Deum ſequi compunctione ſaluberrimâ cohortatur*: gratia autem exſuſcitans deſiderium ſalutis præveniens eſt. Ex quibus conſtant liquidò illa tria, quæ docuit *Gennadius*; præcipuoſque inter Maſſilienſes ſolam admiſiſſe gratiam interiorem prævenientem, & comitantem, & ſubjectam arbitrii determinationi.

21. Illæ autem authoritates, quæ inducuntur ex lib. de Spirit. & litter. ac ex tract.4. in *Joan.* nihil afferunt contra ſententiam noſtram; nec enim ullus unquam negavit Thomiſta, voluntatem liberè credere, & liberè Deo cooperari, ſed contendunt omnes, libertatem iſtam, ut exerceatur, pendere eſſentialiter à Prædeterminatione, quâ ſubjiciatur Deo, non verò Deus ſubjiciatur creaturæ. In hoc ergò diſſidium non eſt, nec quòd liberè conſentiens ſe diſcernat, dum conſentit, cùm per conſenſum conſtituatur conſentiens, & diſcretus à non conſentiente. Controverſia eſt ſolùm, an priùs ſit diſcretus per ſpecialem Dei gratiam, ut conſentiat? Hoc nos defendimus. Sicut enim conſentiens liberè ſe determinat ad conſenſum, ſed jam præviè determinatus à Deo, ita liberè ſe diſcernit per conſenſum, ſed jam præviè diſcretus à Deo, qui, quem vult, diſcretum facit. Quis ergò ſe diſcernit? Fatemur eſſe omninò verum, quòd conſentire, & diſſentire propriæ eſt voluntatis, & quòd diſcernimur, cùm accipimus conſentiendo dona Dei. Ex quo tamen minimè inferri debet, quòd Deo deneganda ſit hujuſmodi diſcretio. Quod expli-

explicat *Auguſtinus* cap.ſeq. 35. dicens: *Nam ſi propterea non eſt opus Dei, quia per nos agitur, vel quia illo donante nos agimus, nec illud eſt opus Dei, ut mons transferatur in mare, quia per fidem hominum fieri poſſe Dominus dixit, & hoc ipſorum operi attribuit*: Si ergò hoc eſt ex determinatione Dei, licèt noſtræ fidei rectè attribuatur, cur, quòd acceptentur dona Dei per conſenſum, non erit ex determinatione Dei, licèt noſtræ fidei rectè ab *Auguſtino* attribuatur? Sic pariter, quòd aliquid ſit in homine, quia ipſi videtur, & quia ipſe vult, minimè tollit, quòd Deo prius viſum ſit, ut conſtat ex D. *Auguſtino* de natur. & grat. exponens enim illud *Lucæ* cap. 1. *Viſum eſt mihi*, dicit: *Poteſt non ſoli viſum eſſe, quod viſum ſibi eſſe declarat, non enim voluntate tantùm humanâ viſum eſt, ſed ſicut placuit ei, qui in me, inquit, loquitur Chriſtus: & ideò, qui Chriſtum ſequitur, poteſt interrogatus, cur eſſe voluerit Chriſtianus? Reſpondere, viſum eſt mihi, quod cùm dicit, non negat Deo viſum. A Deo enim præparatur voluntas hominum; ut enim Deus honorificetur à Sancto, Dei gratia eſt.*

22. Ad ſextum D. *Auguſtini* ex lib. 83. quæſtionum 68. reſpondetur, quòd M. P. *Auguſtinus* loquitur permittendo doctrinam falſam, & à ſe immediatè antè impugnatam, ut patet ex illis verbis: *Itaque nec illi debent ſibi tribuere, qui venerunt, quia vocati venerunt, nec illi qui noluerunt venire, debent alteri tribuere, ſed tantùm ſibi; quoniam ut venirent vocati, erat in libera voluntate. Vocatio ergò ante meritum voluntatem operatur. Prætereà etſi quiſquam ſibi tribuit, quòd venit vocatus, non ſibi poteſt tribuere, quòd vocatus eſt.* Eccè in prioribus verbis aſſerit *Auguſtinus*, quòd vocati venientes non poſſunt ſibi tribuere, quòd venerint, poſtquam vocati ſunt: è contra verò aſſerit, quòd illi, qui vocati non venerunt, ſibi, quòd non venerunt, tribuere debent; quibus verbis conſonat *Auguſtinus Oſeæ* dicenti cap. 13. *Perditio tua Iſrael, tantummodò in me auxilium tuum*: & ſibi ipſi de prædeſt. Sanctor. cap. 8. ubi tractans diſcretionem plurium, qui ad fidem vocantur, quorum aliqui veniunt, alii non veniunt, ſic quæſtionem reſolvit: *Cùm igitur Evangelium prædicatur, quidam credunt, quidam non credunt: ſed qui credunt, Prædicatore forinſecus ſonante, intus à Patre audiunt, atque diſcunt; qui autem non credunt, foris audiunt, intus non audiunt, neque diſcunt: hoc eſt, illis datur, ut credant, illis non datur.* Et paulò poſt ſubjungit *Auguſtinus*: *Neque enim audientes Evangelium à non audientibus, ſed credentes à non credentibus diſcernebat, qui dicebat*: NEMO VENIT AD ME, NISI FUERIT EI DATUM A PATRE MEO. Cùm ergò dicit *Auguſtinus*: *Etsì quiſpiam ſibi tribuit, quòd venit vocatus*, loquitur conditionaliter, aut permittendo id, quod hoc evidenti diſcurſu ut falſum impugnat: Nemo poteſt ſibi rectè tribuere id, quo alium præcellit, ſi id ſibi convenit ex dono Dei, ut aſſerit *Paulus*: *Si autem accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis?* Sed fides, quâ Petrus vocatus præcellit Joannem vocatum, convenit Petro ex dono Dei, ut conſtat: ergò Petrus non poteſt ſibi tribuere fidem, quâ præcellit Joannem vocatum, & non credentem: poterit ergò

gò gloriari de eo, quòd vocatus venit, ſed non in ſe ipſo, ſed in Domino, à quo accipit ipſum venire: ut ſuprà diximus ex *Auguſtino* Epiſt. ad *Paulinum* n. 19. Si enim vocationem ſequitur, id ipſum Dei eſt, qui operatur in nobis velle, & de cujus munere venit, ut ſibi à fidelibus ſuis dignè, & laudabiliter ſerviatur, & qui nos facit amare, quòd præcipit.

23. Hoc eruditiſſimè explicat Illuſtriſſim. *Caſtel.* diſp. 2. q. 1. ſect. 10. triplicem modum gloriandi ſe, in homine diſtinguens. Poteſt enim quis gloriari de bonis non habitis, & tunc ſtultè gloriatur; & ideò dixit *Apoſtolus* 2. ad *Corint.* 12. *Si voluero gloriari, non ero inſipiens, veritatem enim dicam.* Quod exponit D. *Thomas*: *Dicit, non ero inſipiens, quia gloriabatur de his, quæ habebat. Quando enim gloriatur quis de his, quæ non habet, ſtultè gloriatur.* Secundò poteſt quis gloriari de bonis habitis, ut non acceptis; & hæc gloriatio elatio eſt: *Quia quid habes, quod non accepiſti?* Quaſi dicat *Apoſtolus*: *Nihil. Omnia enim bona ſunt à Deo ſecundùm illud ex Paralip.* 19. *Tua ſunt omnia, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi*; ut expoſuit D. *Thomas* ſuper verba *Apoſtoli*. Tertiò poteſt quis gloriari de bonis habitis, & acceptis; de quibus ſi gloriatur in Domino, juſtè gloriatur, ſic enim gloriari non eſt ſuperbire, ſed humiliari; ſi quis autem de bonis habitis, & acceptis gloriatur in ſe ipſo, hæc eſt gloriatio ab *Apoſtolo* prohibita; eſt elatio injuſta, & ſuperba. Si enim gloriatur in ſe ipſo de bonis habitis, & acceptis, non gloriatur quaſi accipiens, ut notavit D. *Thomas* ibi, dicens: *Ille gloriatur quaſi accipiens, qui omnia Deo adſcribens gloriatur de ipſo, ſicut ſupra dictum eſt. Qui gloriatur in Domino glorietur. Sic autem gloriari, non eſt ſuperbire, ſed humiliari ſub Deo, cui homo dat gloriam, ſecundùm illud: Danti mihi ſapientiam, dabo gloriam.* Quæ & eſt expreſſa D. *Bernardi* ſententia de verbis *Apoſtoli*: *Noverat Apoſtolus gloriam propriam eſſe Creatoris, non Creaturæ, ſecundùm illud: Gloriam meam alteri non dabo, &, Gloria in excelſis Deo. Iterumque, Non nobis Domine, non nobis; ſed nomini tuo da gloriam. Sed conſideravit rationalem Creaturam adeò affectare gloriam, ut aut vix, aut nunquàm ab hoc compeſci deſiderio poſſit: propterea ſaluberrimum adinvenit conſilium. Quando quidem perſuadens nobis non poteſt non gloriari: ſaltem qui gloriatur, non in altero, non in ſe, ſed in Domino glorietur: itaque qui gloriatur, jam non in meritis ſuis glorietur. Quid enim habet, quod non accepit? Si autem accepit, quid gloriatur, quaſi non acceperit? In eo ergo à quo accepit glorietur, non quaſi ipſe magnus ſit; ſed quia magnificet eum Deus; hoc eſt, ut in illis, quæ acceperit, non quaſi ea non acceperit; ſed quaſi quia ea acceperit, glorietur. Nec enim ait Apoſtolus, ſi autem accepiſti, quid gloriaris? Sed quid gloriaris quaſi non acceperis? Ut non prohibeat, ſed doceat gloriari*, Quod conceptiſſimis verbis iterum repetit in Cantica ſerm. 13. dicens: *Tempus eſt ut & Propheta loquatur. Numquid gloriabitur*, inquit, *ſecuris contra eum qui ſecat in ea, aut exaltabitur ſerra contra eum, à quo trahitur? Quomodò ſi elevetur virga contra elevantem ſe, & exaltetur baculus, qui utique lignum eſt: ſic contra Dominum omnis,*

nis, qui gloriatur, ſi non in Domino glorietur. Si gloriandum eſt, Paulus me docuit undè, & in quo. GLORIA, inquit, NOSTRA HÆC EST, TESTIMONIUM CONSCIENTIÆ NOSTRÆ. *Securus glorior, ſi teſte conſcientia de gloria conditoris nihil mihi uſurpo; ſecurus planè, quia jam non contra Dominum, ſed in Domino. Hæc nobis gloriatio non ſolùm non prohibetur, ſed & ſuadetur, cùm dicitur: Gloriam ab invicem quæritis, & gloriam, quæ à ſolo Deo eſt non vultis. Reverà gloriari in ſolo Deo, non niſi à ſolo Deo eſt. Nec mediocris iſta gloria, quippe tam vera, quàm dè veritate, & in veritate tam rara, ut vix vel paucitas perfectorum perfectè glorietur in ea.* Quod in præſenti ſufficiet, cùm textus iſte rem apertè ſuadeat. Quid namque hic ampliùs deſiderari poteſt; ac ſi non eſſet ſatis homini gloriari in Domino, ſeu de his, quæ ex Dei miſericordia & pietate ſunt in ipſo, ſed gloriari deberet ille de his, quæ ſuperaddit ille donis gratiæ & miſericordiæ Dei? Cui meritò reponendum eſſet illud *Bernardi* ibi n.7. *Tibi enim unde gloria, putide pulvis, tibi unde? De vitæ ſanctitate? Sed ſpiritus eſt qui ſanctificat, ſpiritus dico, non tuus, ſed Dei. Et ſi prodigiis ac donis effulgeas, in manu tua fiunt, ſed virtute Dei. An blanditur popularis favor, quòd verbum bonum & fortè benè deprompſeris? Sed Chriſtus donavit os & ſapientiam. Nam lingua tua quid, niſi calamus ſcribæ?*

§. III.

Alitèr impugnatur eadem ſolutio.

24. DIctis, probatiſque inſiſtimus, ut magis appareat, quòd non ſolùm diſcretio in actu ſecundo intrinſeca conſentienti, ſed quòd nec diſcretio in actu primo extrinſeca conſentienti juxta principia ſcientiæ mediæ, ſit ſimpliciter à Deo. Nihil enim in tota Philoſophia certius, quàm quòd diſcretio conſecuta in ſubjecto debet per ſe in cauſa præcontineri, nè effectus per accidens ſe habeat reſpectu cauſæ; ſed cauſa proximè cauſans fidem Petri, & diſcretionem à Joanne, quæ ex fide conſequitur, eſt auxilium: ergo diſcretio Petri, qua non ſe habet per accidens reſpectu auxilii, debet per ſe præcontineri in auxilio. Diſcurſus iſte eſt planè demonſtrativus. Modò argumentor ſic, inquirendo ab Adverſariis, per quid primò diſcernatur auxilium collatum Petro credenti ab auxilio collato Joanni non credenti? Certè in alio non diſtinguitur, niſi quòd auxilium collatum Petro eſt proximè potens cauſare fidem, & diſcernere Petrum à Joanne: ſed totum id habet à voluntate Petri: ergo diſcretio talis auxilii radicaliter, & abſolutè eſt à voluntate Petri. Ex quibus iterum argumentum conficio: Illa eſt potiſſima, & principaliſſima cauſa diſcretionis conſecutæ ex fide Petri, quæ eſt unica, & adæquata cauſa diſcretionis cauſæ proximè, & infallibiliter inferentis diſcretionem; ſed unica, & adæquata cauſa diſcernens cauſam proximè, & infallibiliter inferentem diſcretionem ex effectu, eſt voluntas Petri: ergo potiſſima, & principaliſſima cauſa diſcretionis

conſecutæ ex fide Petri, eſt Petri voluntas. Nec argumento obſtat, quòd diſcretio hæc nunquam exiſtet, niſi Deus miſericorditer auxilium conferat. Hoc enim probat, collationem auxilii eſſe neceſſariam, & debere præſupponi ad diſcretionem faciendam, ſed non faciendam per auxilium, utpote non habens virtutem; ſed per determinationem voluntatis ex ſua innata libertate, prævifam per ſcientiam mediam. Valdè autem eſt diverſum aliquid eſſe neceſſarium ad diſcretionem, & aliquid diſcernere, aut facere diſcretionem. Fides autem Catholica non ſolùm prædicat, neceſſarium eſſe ad diſcretionem auxilium Dei, ſed etiam Deum diſcernere. Præterea: ut exiſtat effectus, duo requiruntur; & quòd exiſtat forma, & quòd exiſtat cùm virtute præſtandi effectum; non enim tribuitur exiſtentia effectûs facienti exiſtere formam, ſed tribuenti virtutem ad præſtandum talem effectum: ergo licèt ex Deo ſit, quòd exiſtat auxilium, cùm tamen auxilium habeat à voluntate noſtra virtutem diſcernendi, effectus diſcretionis non Deo, ſed nobis radicaliter tribui debet. Deo ergo unicè tribuitur, juxta reſponſionem, quòd decretum conferendi auxilium exiſtat; at quòd hoc auxilium ſemel exiſtens ſit diſcretivum, poterit voluntas ſibi tribuere; cùm tale ſit auxilium à conjunctione cùm ſcientia media efficacis auxilii, potiùs quàm cùm illius carentia, quod determinatè eſt unicè penes voluntatem Petri. De hoc ergo gloriari poterit Petrus in ſe ipſo adverſus *Paulum*, quòd Deus ſit proximè potens ipſum diſcernere per auxilium prævium efficax, & de eo quòd habeat talem ſcientiam efficacis auxilii: ſi namque ſibi tribuere non poteſt exiſtentiam auxilii, ex ipſo tamen eſt, quòd decretum illud diſcretivum ſit, & quòd non impedivit tale decretum.

25. Hoc ampliùs confirmari poteſt. Si libertas Petri, & poteſtas proxima ad credendum conſtituitur per auxilium, poterit ſanè Petrus in ſenſu compoſito auxilii non credere, aut diſcredere; id eſt, conjungere cum auxilio diſſenſum, aut negationem Fidei. Inquiro modò, quænam cauſa eſt Petrum reddens credentem, & à Joanne formaliter diſcretum? An auxilium? Minimè, quia Petro integrum eſt reſiſtere auxilio, & cum illo conjungere Fidei carentiam. Num omnipotentia applicata? Nequaquàm, quia hæc non concurrit, niſi à voluntate determinetur, & voluntas Petri illam poteſt non determinare. An ſcientia media? Neutiquàm, quia Petrus omnibus his inſtructus poteſt per carentiam aſſenſûs impedire ſcientiam mediam aſſenſûs: ergo cùm nihil reſtet aliud, quòd ſit cauſa reddens Petrum credentem, & à Joanne diſcretum, præter ipſam voluntatem Petri eligentis aſſenſum, & determinantis indifferentiam omnipotentiæ ſibi applicatæ, auxilii ſibi collati, & intellectûs Divini, ratio primariò inferens fidem, quâ Petrus diſcernitur à Joanne, voluntas Petri eſt, non decretum, non auxilium, non ſcientia, non denique aliquid aliud ortum habens à libertate Divina. Non ſcientia, neque decretum, quia utrumque valet Petrus ſua libertate impedire; non auxilium, quia poteſt cum illo conjungere fidei carentiam. Quarè ergo Petrus credit, ſi interroges? Reſpondendum,

quia

quia vult, & redditur cauſa adæquata. Quid ergo Deus ſcientia, decreto, & auxilio præſtitit Petro, ſi rurſus ſciſciteris? Reſpondendum, quòd Petro contulit poteſtatem, ut poſſet, ſi vellet ſe diſcernere à Joanne: & relinquendo illi omnium determinationem, eum in occaſione conſtituit, in qua præviderat, Petrum ſe à Joanne diſcreturum, ſi in ea conſtitueretur: at re ipſa ſe diſcreviſſe, Deumque dumtaxat id præſciiſſe.

26. Sed ut magis explicetur, & ponamus finem huic hucuſque protractæ impugnationi, principia ad fidem Petri concurrentia numeremus, modumque concurrendi videamus. Et quidem principia tria ſunt, nimirùm omnipotentia applicata per decretum indifferens, auxilium de ſe inconnexum, ac indeterminatum, & tandem voluntas Petri. Tria hæc influunt phyſicè in fidem Petri; cæterùm omnipotentia, & auxilium licèt influant virtute propriâ, non tamen propriâ determinatione juxta contrarios, nè tollatur arbitrii libertas: at voluntas Petri influit propriâ virtute, & determinatione: non ſatis eſt, quòd ſe ipſam ex proprio dominio determinet, verùm & ipſi data eſt poteſtas, quá, ſi velit ſe determinare, ſimul omnipotentiam, & auxilium determinet; nec enim omnipotentia, & auxilium aliter influere poſſunt. Ex his, quæ certiſſima ſunt apud Adverſarios, formatur argumentum. Lumine eſt conſpicuum naturali, quòd ubi ad eamdem actionem plura concurrunt principia, quorum aliqua uni illorum exiſtunt ſubordinata, & illud unum ſuo concurſu reliqua in concurrendo ſibi ſubordinat, quòd hoc directiùs, & principaliùs concurrit, & cauſat actionem: ſic quia voluntati ſubordinantur in efficiendo habitus, & potentiæ exequutivæ, & ſola voluntas efficientiam determinat, principaliùs tribuitur voluntati effectus, quàm habitui. Ex terminis enim notum videtur, quòd cauſa determinans eſt, quæ habet dominium immediatum in effectum, cùm dominium in poteſtate determinandi conſiſtat, & dum reliquis cauſis pro ſuo libito utitur ipſa, verè habet perfectum dominium in effectum ab ipſis dependentem; ſed omnipotentia, & auxilium concurrunt ad fidem Petri, ut ſubordinata voluntati ejus applicanti, & determinanti, voluntas verò ut ſubordinans: ergo fidem, & conſenſum directiùs, & principaliùs cauſat voluntas, quàm omnipotentia: ergo diſcretio, quæ unicè conſiſtit in fide, aut conſenſu, directiùs, & principaliùs eſt à Petro diſcreto, quàm ab ipſo Deo.

27. At dices cùm P. *Herrera* num. 68. decretum conferendi auxilium, quia efficax, ſolùm pendet à voluntate Petri, ut à non impediente, quæ eſt dependentia ſecundùm quid; ſcientia pariter pendet ſolùm à Petri determinatione objectivè, quæ non eſt dependentia ſimpliciter.

28. Verùm hæc voluntariè dicuntur, nec per illa argumentum ſolvitur. Primum conſtat, quia dependentia à cauſa dante poteſtatem ad decernendum auxilium efficax, non eſt dependentia ſecundùm quid, ſed ſimpliciter talis: & ita Deus ad decernendum auxilium, quà efficax, dependet, ut à cauſa dante hujuſmodi poteſtatem, à voluntate Petri. Hæc enim poteſtas ad decernendum auxilium, quà efficax, includit conſtitutivè efficaciam auxilii, quæ unicè dependet à voluntate Petri.

K 2 Tùm

Tum etiam, quia ſi Deus ad concipiendum decretum ità pendet à determinatione Petri, ut illâ non exiſtente, decretum conferendi auxilium, quà efficax, in Deo eſſe nequit, prorsùs voluntariè, & abſque ullo fundamento dicitur ſecundùm quid talis hæc dependentia. Cauſa enim creata, juxta ipſorum doctrinam, ſimpliciter pendet à Deo in operando; quia licèt concurſus in actu primo datus non inferat operationem, tamen ſine illo non eſt poſſibilis operatio. Similiter voluntas ad amandum objectum ſimpliciter pendet ab intellectu; quia licèt propoſitio objecti non inferat amorem, amor ſine illo exiſtere non poteſt. Et omnium ratio eſt una, & eadem; quia nimirùm, ſicut poteſtas cauſæ ad operandum, & voluntatis ad amandum conſtituitur per applicationem omnipotentiæ, ut ipſi volunt, & repræſentationem objecti, ut volunt omnes; ità poteſtas ad decernendum conſtituitur per notitiam explorantem determinationem Petri, à qua redditur auxilium efficax: ergo dependentia decreti à determinatione Petri voluntariè, & ſine fundamento dicitur talis ſecundùm quid; cùm ſit potiùs dependentia ſimpliciter; ſicut quilibet alius actus dicitur ſimpliciter dependere à poteſtate illius proximè elicitiva.

29. Hæc ratio eodem modo probat de dependentia ſcientiæ mediæ à determinatione voluntatis creatæ. Neque enim ſcientiam iſtam alio modo poteſt Deus habere, niſi per hoc, quòd voluntas creata volens pro ſuo placito conſentire ſub hoc auxilio, determinat intellectum Divinum ad cognoſcendum conſenſum, qui tamen Divinus intellectus indifferens erat ad conſenſum, vel carentiam conſensûs, aut diſſenſum cognoſcendum: in quo ſanè reſplendet dependentia ſcientiæ à determinatione voluntatis creatæ non ſecundùm quid, ſed ſimpliciter talis. Sic licèt potentia viſiva ſupponatur per omnes ſpecies viſibilium completa, quia tamen, ut Petrum attingat, à præſentia dependet Petri, quæ determinat indifferentiam potentiæ, dependentia hæc à præſentia Petri, non eſt dependentia ſecundùm quid, ſed ſimpliciter talis. Similiter, quia ad formandam notitiam purè ſpeculativam objecti, objectum complet potentiam, & ſe habet ex parte actûs primi, dependentia ab objecto non eſt ſecundùm quid talis: ergo & dependentia à voluntate faciente objectum, per hoc quòd determinat auxilium, cùm ſit dependentia à dante poteſtatem cognoſcendi, eſt dependentia ſimpliciter talis. Et ratio omnium eſt; quia dependentia ſcientiæ, aut cognitionis attenditur principaliter ſecundùm objectum, non ſecundùm ſubjectum. Undè ab illo habet totam rationem propriæ ſpeciei, ſeu naturæ.

30. Sed quidquid ſit de modo loquendi circa iſtam dependentiam, hoc apud Adverſarios certiſſimum eſt, ſcilicet, voluntatem inſtructam omnibus requiſitis conſtituentibus actum primum proximè expeditum, ità poſſe cum illis omnibus conjungere quodlibet ſuæ libertatis extremum, ut quòd potiùs inclinet ad aſſenſum, & fidem, quàm ad diſſenſum, unicè pendeat à propria determinatione, ad quam Deus, & auxilium non concurrunt, niſi ex ipſo liberrimo voluntatis placito: ergo quærenti:

ti: Quarè Petrus credit in hac occaſione, & cum hoc auxilio, Joannes verò in eadem occaſione, & cum eodem auxilio non credit? reſponderi debet: Petrus credit, quia ipſe vult pro innata libertate; Joannes verò non credit, quia pro innata libertate (nullum jam ampliùs à Deo ſpectando, ſeu petendo auxilium) non vult credere: ac proindè quòcumque ſe vertat ſolutio, evadere non poteſt, quin ad voluntatem Petri credentis ſiſtat hujus quæſtionis reſolutio. Fruſtrà ergo reducitur ad Deum, ùt ad primariam cauſam diſcretio Petri credentis à Joanne non credente, dùm *Apoſtolus* inquit: *Quis te diſcernit?*

§. IV.

Oſtenditur, quibus hæc ſolutio implicetur inconvenientibus.

31. QUæ ex prædicta ſolutione inferuntur inconvenientia, innoteſcent penitus, ſi obſerventur ea, quæ Sanctus *Proſper* objecit Semipelagianis in Epiſt. ad S. *Auguſtinum*. Verba S. Doctoris hæc ſunt: *Undè quia in iſtis Pelagianæ pravitatis reliquiis non mediocris virulentiæ fibra nutritur, ſi principium ſalutis malè in homine collocetur: ſi Divinæ voluntati impiè voluntas humana præfertur, ut ideò quis adjuvetur, quia voluit, non ideò, quia adjuvatur velit: ſi originaliter malus receptionem boni non à ſummo bono, ſed à ſemetipſo inchoare malè creditur, ſi aliundè Deo placetur, niſi ex eo, quòd ipſe donaverit:* & paulò antè dixerat: *Priorem volunt obedientiam eſſe, quàm gratiam, ut initium ſalutis, ex eo qui ſalvatur, non ex eo credendum ſit ſtare, qui ſalvat. Et voluntas hominis Divinæ gratiæ ſibi pariat opem, non gratia ſibi humanam ſubjiciat voluntatem.* Ab his inconvenientibus ægrè ſe expedit prædicta ſolutio. Et quoad primum ſic videtur deduci.

32. Principium ſalutis in eo collocari debet, in quo ponitur determinatio ad bonum: idem namque eſt ſalutis principium, quòd ſalutis initium, quæ initiari ſolùm poteſt in determinatione ad bonum; undè Petrus credens per hoc ſuam principiat ſalutem, quòd credit, & per hoc credit, quòd ſe determinat ad credendum: non enim credit, quia vocatur; quippè eodem modo vocatur Joannes, nec tamen credit; nec Petrus credit, quia auxiliis ſufficientibus prævenitur; nam Joannes æqualibus præventus non credit. Oritur ergo initium ſalutis ex determinatione ad bonum, quam determinationem ad fidem hæc ſententia relinquit in hominis arbitrio: nec enim Deus per ſe, aut per ſuam gratiam hominem ad credendum determinat, ſed è contra homo, & Deum, & gratiam determinat, ut ſecum ad fidem concurrant: ergo determinatio ad bonum, & principium ſalutis in homine collocatur.

33. Rurſus in ſententia aſſerente, ſcientiam mediam eſſe à nobis impedibilem, in qua tam ſcientia media, quàm prædeſtinatio, & decreta conferendi auxilia gratiæ ad quæcumque opera ſalutaria, ipſaque auxilia pendent in exiſtendo à noſtro libero arbitrio, ejuſque ſubjacent

po-

poteſtati, ut videre eſt apud P. *Avendaño* diſp.7.cap.3. §.7., ubi teſtatur id eſſe in Schola Societatis commune, ſequens elicitur argumentum; ex parte Dei ſolùm requiritur ſcientia media dirigens decretum conferendi auxilium, & ipſum auxilium, quo nobiſcum concurrit ad elicientiam operis ſalutaris; ſed dependentia prædictorum in exiſtendo non eſt à noſtro libero arbitrio, ut adjuto auxilio gratiæ, ſed ſecundùm vires naturales ipſius: ergo juxta principia hujus ſententiæ omnia requiſita ad elicientiam cujuſcumque operis ſalutaris pendent in exiſtendo à noſtro libero arbitrio ſecundùm vires naturales: ſed hoc ipſo initium operis ſalutaris incipit à noſtro libero arbitrio per eaſdem vires: ergo expoſitione ſcientiæ mediæ modo dicto ſequitur dari in noſtro libero arbitrio, ſecundùm vires naturales, initia operum ſalutarium. Diſcurſus irreprehenſibilis eſt, minorque ſola probanda: In tantùm, juxta ipſos, prædeſtinatio, decretum, & auxilium pendent à noſtro libero arbitrio, in quantùm pendet ab illo ſcientia media, à qua in exiſtendo omnia illa pendent: hæc eſt præcipua ipſorum ratio, quam vocant à priori; ſed ſcientia media pendet à libero arbitrio, ut non adjuto gratiâ: tum quia pendet ab illo, eò modô, quô liberum arbitrium eam præcedit, & non præcedit ſcientiam mediam, ut adjutum auxilio gratiæ; cùm tam auxilium, quàm decretum conferendi illud juxta ipſos ſubſequantur ſcientiam mediam. Tum quia auxilium juxta illos pendet in exiſtendo à ſcientia media; quomodò ergo pendet ſcientia media in exiſtendo à libero arbitrio, ut adjuto auxilio gratiæ? Nam hoc ipſo, quòd auxilium pendeat in exiſtendo à ſcientia media, nequit iſta pendere in exiſtendo ab auxilio: aliàs in eodem genere cauſæ daretur mutua dependentia in exiſtendo, quod repugnat: ſed ſi ſcientia media penderet in exiſtendo à libero arbitrio, ut adjuto per auxilium, penderet ab auxilio; cùm auxilium ingrediatur conſtitutionem hujus complexi: *Liberum arbitrium, ut adjutum auxilio*: ergo ſi auxilium pendet in exiſtendo à ſcientia media, nequit iſta eſſe dependens à libero arbitrio, ut adjuto per auxilium; ac per conſequens omnia requiſita ad elicientiam cujuſcumque operis ſalutaris pendent in exiſtendo à noſtro libero arbitrio ſecundùm vires naturales; ex quo fit evidens, quòd & primum initium operis ſalutaris incipit à noſtro libero arbitrio per eaſdem vires, ſi vera eſt præfata ſententia.

34. Secundum inconveniens conſtat ex ſuperioribus: nam ex duobus principiis ad eumdem effectum, ut toties diximus, illud eſt præferendum, quod determinat, illud verò poſtponendum, quod tantùm ex determinatione alterius concurrit: undè licèt Deus per gratiam ſit cauſa conſensûs, adhuc ſi non eſt determinans, non eſt principium diſcretivum, ſed veluti inſtrumentale, & principio diſcretivo inſerviens. Undè nec Deo principaliùs poteſt tribui diſcretio; ſed licèt Deus, & voluntas humana ad fidem concurrant, voluntas concurrit determinando Deum, non tamen Deus determinaret voluntatem ad conſentire præ non conſentire, nec ad liberè eligere conſenſum, in quo ſtat formaliter diſcretio: ergo voluntas humana in hac ſententia Deo præfertur.

35. Ter-

35. Tertium inconveniens hoc modo dicendi vitari videtur minimè poſſe; cùm negari non poſſit hæc cauſalis: *Ideò Petrus adjuvatur, quia vult*: ſicut nec hæc concedi: *Ideò Petrus vult, quia adjuvatur*. Primum ex terminis fit manifeſtum. Quid enim aliud eſt, Petrum ſpecialiter ad credendum à Deo, & à gratia juvari, niſi Deum re ipſa, & gratiam cum Petro ad fidem concurrere, ad quam cum Joanne non concurrit? Nam Petrus, & Joannes ſupponuntur æquales in omnibus acceptis à Deo, quibus ad fidem juvatur uterque, & ſolùm diſcernuntur per hoc, quòd Deus, & gratia cum Petro re ipſa concurrunt, cum Joanne non item: ergo hæc cauſalis, *Ideò Petrus adjuvatur, quia vult*, eſt neceſſaria; ratio namque unica, & adæquata concurrendi cum Petro, & non cum Joanne, eſt, quia Deus, & gratia determinatur ad concurrendum cum Petro, & non cum Joanne: cujus determinationis adæquata ratio eſt voluntas Petri. Falſitas alterius cauſalis ex iiſdem principiis fit manifeſta; quia in acceptis à Deo, quibus juvantur ad fidem Petrus, & Joannes, per omnia ſupponuntur æquales: & cùm ex cauſis omninò paribus non poſſint omninò diſpares ſequi effectus, effectuum diſparitas ex alio debet oriri principio, quàm ex iſto: *Ideò Petrus credit, quia adjuvatur*. Prætereà: nullum eſt adjutorium gratiæ in Petro, quod non ſit in Joanne; utrique enim æqualiter eſt applicata omnipotentia, æquale eſt gratiæ collatum auxilium, in eadem ſunt conſtituti occaſione, & ſi quid aliud requiritur ex Deo, utrique id ipſum ſupponimus communicatum: ergo diſparitas in effectibus ex Deo, & ex Gratia non eſt: ergo Petrus credens non ideò credit, quia adjuvatur, ſed ideò adjuvatur, quia vult.

36. Quartum inconveniens eàdem claritate deducitur; nam Petrus, & Joannes ſupponuntur originaliter mali, & quòd in illis receptio boni inchoatur à fide; & cùm Joannes non inchoet receptionem boni, Petrus à ſe, & non à ſummo bono inchoat fidem. Quod fit evidens, tum quia in acceptis à ſummo bono prævenientibus utriuſque libertatem ſunt omninò pares, & diſparitas invenitur ſolùm in iis, quæ libertatis ſunt exercitia. Tùm quia receptionem boni per hoc præcisè inchoare valet Petrus à ſummo bono, quia ſummum bonum cum Petro concurrit ad fidem: ſed quòd ſummum bonum cum Petro concurrat ad fidem, habet Petrus à ſemetipſo: ergo non à ſummo bono, ſed à ſemetipſo inchoat Petrus receptionem boni, quo diſcriminatur à Joanne.

37. Et tandem ſextum, & ſeptimum inconveniens haud difficilioris ſunt probationis: quia ex eo Deus placatur, quia infidelis credit, & peccator convertitur: quod neuter habet ex dono Dei: cùm dona Dei antecedentia omne exercitium libertatis, æqualia ſint in Petro credente, & in Joanne non credente; æqualia ſunt in Petro pœnitente, & in Joanne impœnitente; & diſparitas, quæ inter illos reperitur, exercitium eſt, aut ſupponit libertatis: ergo non debet tribui Deo, aut donis Dei, ſed illorum libertati: ergo placatur Deus, & non ex iis, quæ ipſe donat.

38. Hæc ſunt præcipua inconvenientia, quæ ex reſponſione credimus inferri, & de quibus D. *Proſper* talem profert cenſuram: *Quòd*

cùm

cùm perverſiſſimum eſſe, revelante Dei miſericordia, & inſtruente nos tua Beatitudine noverimus, poſſumus quidem ad non credendum eſſe conſtantes &c. Duo enim inter alia Maſſilienſes ſibi capitalia dogmata conſtituebant, alterum eſt, *quòd voluntas hominis ſibi pariat opem gratiæ*, alterum verò illorum dogma erat, *gratia ſibi non ſubjicit voluntatem humanam*. Utrumque perverſum, & contra S. *Auguſtinum* teſtatur S. *Proſper*, ex quibus relata deducuntur inconvenientia, & à quibus neſcio quâ ratione clarâ, & efficaci liberari poſſit ſolutio. De ſecundo plura diximus totâ disput. 2. & circa primum, *quòd voluntas ſibi pariat opem gratiæ*; hoc in ſententia contraria videtur eſſe neceſſariò fatendum; cùm ex propria determinatione, ex proprioque dominio, juxtà ſententiam oppoſitam, faciat ſibi gratiam cooperari, & influxum requiſitum in talem operationem exercere; ſed ille verè parit influxum comprincipii requiſitum ad propriam operationem, qui ex propria determinatione, proprioque dominio facit comprincipium illud ſibi cooperari, & influxum requiſitum in ſuam operationem exercere: ergo, ni eâ, quâ par eſt claritate, aliud doceant nos, conſequi legitimâ illatione videtur, voluntatem juxta illam ſententiam ſibi parere influxum gratiæ, quòd non eſt aliud, quàm ſibi parere opem gratiæ.

39. Hæc ratio efficax, & mihi ſummi ponderis eſt. Ut tamen illius efficacia magis pateat, ſuppono, quòd maximè indiget voluntas ope gratiæ, cùm urget præceptum non implebile, niſi per actum ſupernaturalem. Sit ergo caſus, quó voluntas auxiliis verè ſufficientibus inſtructa, tentatione gravi circa fidem concutiatur, quam ut vincat, indiget proculdubiò ope gratiæ, quæ in nullo alio conſiſtere poteſt, quàm in eo, quòd gratia influat in aſſenſum veritatis revelatæ, ne diſſentiat, & à tentatione vincatur: ut enim voluntas vincat tentationem, quâ premitur, nullo alio eget, quàm gratiæ influxu, & cooperatione in aſſenſum veritatis revelatæ; his enim poſitis, victa eſt tentatio, & penitùs ſuperata. Deindè parere ſibi opem gratiæ non eſt præſentiam gratiæ ſibi acquirere, ſed concurſum; concurrendo enim opitulatur. Sicut opem non præſtat dimicanti in humanis, niſi qui cooperando adjuvat illum. Si ergo voluntas unicè facit pro ſuo dominio, & determinatione, in oppoſita ſententia, gratiam influere, ac ſibi cooperari, verum videtur in omni rigore ſermonis, quòd ſibi parit opem gratiæ: ita namque eſt in poteſtate voluntatis gratiæ determinatio, ut à ſola voluntate fieri poſſit, quòd gratia præſtet opem, ſeu virtutem opitulando exerceat.

40. Explicatur ampliùs hoc. Qui præveniri voluntates hominum Dei gratiâ fatetur, atque ut ad nullum opus bonum, vel incipiendum, vel perficiendum ſibi quemquam ſufficere poſſe conſentit, non poteſt aſſerere, quòd voluntas hominis ſibi parit opem gratiæ, ſumptâ gratiâ quoad entitatem, ità ut dicat, quòd voluntas ſibi acquirit gratiam: in mentem namque hominum venire non potuit, quòd aliquis ſuis actibus acquirat principium illud, à quo tales actus eſſentialiter dependent; & quòd ad illos præſupponi neceſſariò ipſe fatetur: atqui id Maſſilienſes fatebantur, teſte D. *Auguſtino* de Prædeſtinatione Sanctorum cap. 11

Per-

Pervenerunt etiam (Maſſilienſes) *ut præveniri voluntates hominum Dei gratiâ ſateantur, atque ut ad nullum opus bonum, vel incipiendum, vel perficiendum ſibi quemquam ſufficere, conſentiant*: ergo ſolùm aſſerebant ſibi parere opem, vel influxum gratiæ. Quo ſuppoſito, ſequens conficitur argumentum: Voluntas omnibus auxiliis ſufficientibus præventa, vel indiget novâ gratiâ ad victoriam gravis tentationis, vel non? Si primum: ergo victoria gravis tentationis non eſt ex ſolis auxiliis ſufficientibus, ſed ex auxilio Dei ab ipſis adæquatè diſtincto. Si ſecundum: ergo ſolùm requiritur, quòd exiſtat actualis gratiæ ſufficientis influxus; ſed actualis iſte gratiæ ſufficientis influxus libero arbitrio ſubjicitur juxta Adverſarios, nè deſtruatur libertas: ergo ex libero arbitrio erit victoria gravis tentationis, & non donum Dei, contra illud *Apoſtoli*, *Gratias Deo, qui dedit nobis victoriam*. Hæc, quæ de victoria tentationis dicimus, facilè ſub eadem forma de fide, cæteriſque donis Dei, quæ merita noſtra ſunt, ut ſuprà argumentabamur, quiſquam deducet. At de his iterum redibit ſermo, agentibus de neceſſitate orationis. Placet hîc ſolùm advertere profundiſſimam S. *Proſperi* doctrinam, quam nos ſuprà innuimus; quippè pro eodem habuit, gratiam ſibi non ſubdere voluntatem, ac voluntatem ope gratiæ non indigere: hæc quippè ità connexa ſunt, ut ſit neceſſaria, & infallibilis conſequentia: *Gratia ſubditur voluntati; ergo voluntas non indiget ope gratiæ*. Debet ergo concedi gratia præveniens efficaciter adjuvans voluntatem diſtincta ab excitante; quam niſi quiſque admiſerit, in ambages inextricabiles, & nodos indiſſolubiles incidere, ni vehementer fallor, neceſſe eſt.

§. V.

Solvuntur argumenta.

41 OBjici nobis ſolent varia Sacræ Scripturæ teſtimonia, in quibus non dari gratiam prævenientem actus noſtros ſignificatur, ut videtur ex illo *Pſalmi* 87. v. 14. *Manè oratio mea præveniet te*. Et *Pſal.* 118. v. 147. *Præveni in maturitate, & clamavi*. Et v. 148. *Prævenerunt oculi mei ad te diluculo*. Et *Iſaiæ* cap. 5. n. 4. *Expectavi, ut faceret uvas, fecit autem labruſcas*. Et cap. 30. *Expectat Dominus, ut miſereatur veſtri*. Et *Zachar.* 1. n. 3. *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos*. Et tandem ex illo ad *Rom.* 7. n. 18. *Velle adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio*. Quæ ſatis dilucidè oſtendunt, merita noſtra prævenire gratiam Dei.

42. Hoc ampliùs confirmari poteſt ex verbis *Matthæi* 25. *Uni dedit quinque talenta, alii verò duo, alii verò unum, unicuique ſecundùm propriam virtutem*: quibus ſignificatur, gratiam diverſimodè acceptam, non tam habere diverſitatem, & inæqualitatem ex dividente, quàm ex recipientis diverſa diſpoſitione, teſte D. *Hilario* ad prædictum locum dicente: *Diſtributio quidem pecuniæ inæqualis eſt, ſed non ad dividentem referenda diverſitas eſt*. Undè & *Pſal.* 24. dicitur: *Univerſæ*

viæ Domini miſericordia, & veritas, hoc eſt miſericordia, & juſtitia, juxta communem interpretationem: ſed non eſſet juſta hujuſmodi diſtributio, ſi in hominibus non præcederet inæqualitas meritorum: ergo præcedunt merita, ſecundùm quorum proportionem Deus ſuam hominibus diſtribuit gratiam.

43. His omnibus per ſingula, & pro omnibus unus reſponſor adeſt *Auguſtinus*. Ad primum in Enarr. ſuper *Pſal.* 87. n. 13. inter alia, quæ germanam ejus mentem prædicant, opportunè inquit: *Jam manè, poſtea quàm nox infidelitatis, & tenebræ tranſierunt. Quòd manè ut mihi eſſet, miſericordia tua prævenit me*. Et D. *Hieronymus* de *Chriſto* exponit loquente: *Quia matutina me reſurrectione clarificabis*. Sed & quis negat, plures actus noſtros prævenire, & plures miſericordias Dei ſubſequi? Immò ille idem Propheta dixit: *Miſericordia ejus ſubſequetur me*. Hoc autem non venit in diſputationem; ſed an ita oratio præveniat gratiam, pro qua oramus, ut priùs nos præcederet gratia, quàm oraremus. Et hoc nos aſſerimus, ſemper præcedere donum Dei; ſicut ſcriptum eſt: *Quis prior dedit illi, & retribuetur ei?*

44. Ad ſecundum: id D. *Auguſtinus* litteraliter intelligit de fidelibus, qui Gallicinium, quod conſuevit eſſe tempus orandi, præveniunt, magno urgente orationis affectu: ſivè hoc de *Davide* ad litteram, ſivè de fidelibus tropologicè intelligi maluerimus proferre. Secundo myſticè: *Si autem accipiamus*, ait, *hoc totum ſæculum noctem, utique intempeſtâ nocte clamamus ad Deum, ut præveniamus maturitatem temporis, in quo redditurus eſt, quod promiſit*. Tertiò allegoricè ſic: *Quamquam ſi velimus intelligere immaturum tempus* (legit enim S. Doctor pro *in maturitate*, *immaturitate*, hoc eſt non maturo tempore) *noctis hujus, antequam veniſſet plenitudo temporis, id eſt, quando Chriſtus manifeſtaretur in carne: nec tunc Eccleſia tacuit, ſed præveniens ipſam maturitatem clamavit, & in verbis Dei ſperavit*.

45. Ad tertium proſequitur S. Doctor: *Prævenerunt oculi mei ad te diluculò. Ponamus enim matutinum, quando qui ſedebant in umbra mortis lux orta eſt eis. Nonne in Sanctis, qui prius erant in terra ad hoc matutinum oculi Eccleſiæ pervenerunt; quia hoc futurum antea prævideru̅nt, ut meditarent eloquia Dei, quæ tunc erant, & in lege, ac Prophetis hæc futura nuntiabantur?* Hæc S. Doctor, Athleta, & Coriphæus doctrinæ, quam defendimus, de gratia Dei, & quam apud quoſcumque latentem angulos, inquirebat. Et tamen neque ex his, neque ex aliis in Enarratione illa ſuper *Pſal.* 118. unde iſta deſumuntur, quidquam contra gratiam prævenientem aut dixit, aut dici poterat à Divinæ efficacis gratiæ propugnatorum Anteſignano.

46. Ad quartum *Iſaiæ* 5. n. 4. ipſe *Auguſtinus* reſpondet in Enar. ſuper *Pſal.* 35. *Paulus Apoſtolus volebat prædicare Judæis, & invenit non uvas, ſed ſpinas, cæperunt enim pro bonis mala reddere* (loquitur de prædicatione in Synagoga Antiochiæ Pyſidiæ, de qua in Act. cap. 13. num. 19.) *& perſequi, & ait.... ad vos miſſi eramus, ſed quia reſpuiſtis verbum Dei eccè convertimur ad gentes. Ergo impletum eſt: Mandabo*

dabo nubibus meis , ne pluant . En quomodo ab *Auguſtino* gratia præveniens potiùs adſtruitur , ſi aliquid erga hoc ab eo hìc ſtatuitur ; cùm hæc beneficia, & prædicatio, ac *Pauli* minæ inter prævenientes gratias ab ipſo *Auguſtino* obſervari poſſunt numeratæ in lib. de ſpirit. & litter. cap. 34. Cui accinit D. *Hieronymus* ſuper hoc cap. 5. *Iſaiæ* , & textum propoſitum : *Tolletur Dei auxilium iis , qui indigni ſunt , ut quia non ſenſerunt Deum per beneficia, ſentiant per ſupplicia* . Et certò certius, ſi textus ipſe inſpiciatur in ſe ipſo , abundantiſſimas Divinæ miſericordiæ irrigationes oſtendit . Quid plantare eam in fertiliſſimo loco ? Quid eſt ſepire eam ? Quid eligere lapides ex ea ? Quid turrim in medio ejus ædificare ? Quid torcular in ea extruere ? Quid denique factam eſſe vineam dilecto filio ? An Deus erga electam , & magnificam vineam aliquod beneficium omiſit ? Quare juſtiſſimè interrogat: *Quid debui ultra facere vineæ meæ, & non feci ?* Et ſi omnia fecit, & nihil omninò omiſit facere , ex quibus juſta dulciſſimi fructûs expectatio infereretur in corde etiam inſpectoris ; quomodò prævenientem gratiam huic ſive Synagogæ , ſive animæ , Deum non dediſſe , vel ſuſpicatur quis, vel cogitat? Igitur gratia præveniens vel excitans eſt , vel adjuvans , ultra excitantem ; utraque enim prævenit nos . Expectat Dominus eos , quos excitando prævenit , & corda emolliendo ; quos ſi prævenire noluit etiam efficaciter adjuvando, juſtum ejus eſt judicium, quod nos apprehendere non valemus, confiteri debemus . Hoc autem intelligi datur, eos, à quibus fructus ſperabat, corda induraſſe , quæ emollire debuerant; & quæ, niſi induraſſent , fructus facerent , quos ſperare ſe Dominus dicit , non ſine efficaci gratia ; neque enim Deus ſperabat illos ſine efficaci gratia facturos . Sperabat autem Deus , illos facturos, efficaci gratiâ juvandos, quos , niſi corda induraſſent , efficaciter erat juvaturus . Hoc totum præclara illa *Auguſtini* verba ſignificant de grat. *Chriſti* cap. 19. *Facit autem homo arborem bonam , quandò Dei accipit gratiam . Non enim ſe ex malo bonus per ſe ipſum facit ; ſed ex illo , & per illum , & in illo , qui ſemper eſt bonus : nec tantùm ut arbor ſit bona , ſed etiam ut faciat fructus bonos , eadem gratia neceſſaria eſt ut adjuvetur , ſine qua boni aliquid facere non poteſt . Ipſe quippè in bonis arboribus cooperatur fructum , qui & forinſecus rigat atque excolit per quemlibet miniſtrum , & per ſe dat intrinſecùs incrementum . Malam verò arborem homo facit ; quando ſe ipſum malum facit, quando à bono incommutabili deficit : ab eo quippe defectus , eſt origo voluntatis malæ . Qui defectus non aliam naturam malam initiat , ſed eam quæ bona condita eſt vitiat . Sanato autem vitio nullum malum remanet , quia vitium quidem naturæ inerat , ſed vitium natura non erat .*

47. Hâc eâdem doctrinâ præ oculis habitâ , facilis eſt cæterorum locorum enodatio . Ferè omnia enim de gratia , quæ excitando prævenit, intelliguntur: quam quidem ſequeretur gratia, quâ Deus adjuvando proſequitur , ſi excitans gratia ſortita fuiſſet effectus ſuos : & ideo expectabat Dominus effectus excitantis gratiæ , ut juvaret efficaciter. Undè ad quintum nempè *Iſaiæ* cap. 30. num. 18. *D. Hieronymus*: *Expe-*

ctat Dominus. Grandis clementia Dei, ut expectet noſtram pœnitentiam, & donec nos à vitiis convertamur, ille potentem contrahat manum, ne ferire cogatur. Sed nec pœnitentia futura eſſet, niſi ille juvando præcederet; nec eam ſperaret, niſi ad emolliendum cor ſufficienter prævenisset. Undè & *Apoſtolus* ad *Romanos* gratiam prævenientem oſtendit cap. 2. *Ignoras, quòd benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundùm autem duritiam tuam, & impœnitens cor theſaurizas tibi iram &c.* Ergo habet gratiam, quâ poſſit gratum accommodare cor, & quia non facit, peccans, iram theſaurizat. Quid ſuper hoc ſentiat *Auguſtinus*, oſtendit ſerm. 47. cap. 3. 4. & 5. ubi gratia præveniens apertiſſimè reperitur, ſicut in Enar. ſuper *Pſal.* 93. n. 9.. Cum eodem *Auguſtino* reſpondetur ad Sextum ex *Zacharia* cap. 1. 2. 3. *Audi potiùs vocantem, & dicentem: Convertimini ad me, & ego convertar ad vos. Fugientis dona perſequitur, faciem redeuntis illuminat*, inquit *D. Auguſtinus* ſerm. 142. ſuper verba *Joannis*: *Ego ſum via.*

48. Ad ultimum denique ex Epiſt ad *Rom.* cap. 7. n. 18. *Velle adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio, D. Auguſtinus* reſpondet ſerm. 152. *Quantùm ergo in votis noſtris, in voluntate noſtra, in oratione noſtra... Hoc utique accepimus, ut nec ipſa mala deſideria exiſtant de carne noſtra. Sed quandiu vivimus, perficere non valemus. Propter hoc ait: Perficere autem bonum non invenio. Facere quid invenio? Non conſentire malo deſiderio. Perficere non invenio, non habere malum deſiderium.* Quod idem verſat lib. 4. Oper. imperfect. contra *Julianum* cap. 103. & lib. 5. cap. 50. & 51. Et clariſſimè eumdem locum exponit lib. de continentia cap. 8. num. 20. de grat. efficaci, dicendo: *Bonum fit, cùm id, quod malè libet, vincente bona delectatione non fit.* Gratiam, bonam delectationem frequentiſſimè vocat: nimirum effectum pro cauſa ſumens. Videatur lib. de ſpirit. & litter. cap. 25. in fin. Et cap. 39. in lib. ad *Simplic.* Epiſcopum Mediolanenſem num. 11. exponit aliter, ſed quoad gratiam identidem: *Voces ſunt*, inquit, *hominis ſub lege conſtituti, nondum ſub gratia.* Et in fin. n. 12. concludit: *Atque ita ſe prævaricationis reatu implicatum videt, ad hoc ut gratiam liberatoris imploret.* Uno verbo, his cæteriſque hujuſmodi objiciendis hâc unâ S. Doctoris reſolutoriâ ſolutione fit ſatis: *Ipſum velle credere Deus operatur in homine, & in omnibus miſericordia ejus prævenit nos* lib. de ſpirit. & litter. cap. 34. Sed nihilominus homines præveniunt ſubjectivè, & præparativè efficacem gratiam, quatenus excitante, quâ primò præveniuntur, eorum corda demulcentur. Itaque verum eſt & Deum ſemper prævenire, & illum nos expectare. Neque per hoc quiſquam intelligat, Deum non juvare efficaciter, niſi eos, quorum corda irrigatione ſufficientis gratiæ invenit præparata; nam ſi vult, lapides etiam fluere facit, ſicut ſcriptum eſt: *Montes ſicut cera fluxerunt à facie Domini.* A quo ſi inquiras: Domine, cur huic & non illi? Reſponſionem habes in Evangelio: *An non licèt mihi quod volo facere?*

49. Ad confirmationem reſpondetur, quòd parabola de talentis diverſimodè explicatur a SS. PP. Alii intelligunt gratiam habitualem, ut ipſam

ipſam explicat *D. Thomas* 2. 2. q. 24. art. 3. & de hac, verum eſt, quòd datur juxta propriam virtutem, vel ſecundùm uniuſcujuſque diſpoſitionem, ut inquit in ſolutione ad 1. *Ad primum ergo dicendum, quòd illa virtus, ſecundùm quam ſua dona Deus dat unicuique, eſt diſpoſitio præcedens, ſivè conatus gratiam accipientis. Sed hanc etiam diſpoſitionem prævenit Spiritus Sanctus movens mentem hominis, vel plus, vel minus ſecundùm ſuam voluntatem. Undè & Apoſtolus dicit ad Coloſſenſ.* 1. *qui dignos nos fecit in partem ſortis Sanctorum in lumine*. Alii intelligunt gratias gratis datas, & quæ ad aliorum utilitatem conferuntur, de quibus etiam verum eſt, quòd ſecundùm propriam capacitatem, quam etiam ipſe Deus contulit, diſtribuuntur à Deo: alii de quocumque alio gratiæ dono intelligunt: ſemper tamen verum eſt, non poſſe de primo motu intelligi, quòd ſcilicet datus ſit ſecundùm diverſitatem recipientis, quod ex eadem parabola apertè convincit *D. Thomas* ad prædictum locum: nam ibi ante diſtributionem talentorum præmittitur præventio gratiæ vocantis. Unde dicitur, quòd *vocavit ſervos ſuos, & tradidit illis bona ſua*. Diverſa ergo diſpoſitio ad recipienda talenta ex diverſa præveniente vocatione Dei oritur; licèt vocatione non ſemper, aut non æqualiter corda præparentur, ut dictum eſt. Unde quia, qui vocationibus, & excitationibus non deliniuntur, ulteriores gratiæ Dei progreſſus non recipiunt (niſi fortè ex ſuperexcedenti miſericordia Dei) illi verò, qui vocati præſtò ſunt, gratiæ beneficiis augentur, ideò dixit *S. Hilarius*: *Diſtributio quidem pecuniæ inæqualis eſt*: ubi non de diſtributione primæ vocationis, & excitationis ſermo eſt, aut eſſe poteſt; ſed de diſtributione poſt vocationem illam, quæ erit ſecundùm juſtitiam, niſi ex ſola, & ſumma Dei miſericordia ſuperabundet & gratia. Unde *Pſal.* 24. dicitur: *Univerſæ viæ Domini miſericordia, & veritas*. Etenim nomine veritatis non intelligitur juſtitia illa, quæ reſpicit debitum creaturæ, ſed illa, quæ debetur Dei bonitati: unde iniquitas acceptionis perſonarum locum non habet in his, quæ ex gratia dantur. Poteſt namque in operibus gratioſis quis pro ſuo mero libito plus, vel minus dare, dummodò nulli ſubtrahatur debitum: & hoc eſt, quod Pater familias *Matth.* 20. dicit: *Tolle quod tuum eſt, & vade: an non licet mihi quod volo facere?*

50. Secundò objicies, *D. Paulum* 1. ad *Corinth.* 15. *Et gratia ejus in me vacua non fuit*, quæ verba explicat ibi *D. Thomas* lect. 1. dicens: *Oſtendit, quomodò uſus ſit gratiâ iſtâ, quoad bonum; & ideo dicit, in me vacua non fuit, id eſt, otioſa, quia eâ uſus eſt ad id, ad quod data eſt ſibi*. En ubi *Paulus* utitur gratiâ efficaci; gratiâ nempe non otioſâ, & vacuâ, ſed re ipſâ laborante, & agente, non ſubjiciente liberum arbitrium; ſed voluntati quoad uſum, & determinationem ſubjecta. Quod confirmari poteſt ex ipſo *D. Thoma* 2. ad *Corinth* 6. qui non huic doctrinæ refragatur, ſed potiùs ſuffragatur lect. 1. ad illa verba, *Exhortamur vos, nè in vacuum gratiam Dei recipiatis*, dicens: *Hortatur primò in generali, quòd gratia Dei non utantur in vanum. Secundò oſtendit Paulus, gratiam Dei eis eſſe collatam. Tertiò docet eos in ſpeciali*

ciali modum utendi dictâ gratiâ; quibus manifeſtè oſtendit, uſum gratiæ eſſe ſubjectum arbitrio; & ideò *Paulum* exhortari fideles ad hoc, ut ſuo uſu gratiam collatam efficacem reddant. Præterea *D.Thomas* 1. p. q. 62. art. 3. ad 2. ait: *Inclinatio gratiæ non imponit neceſſitatem, ſed habens gratiam poteſt eâ non uti, & peccare*: ubi de omni gratia non imponente neceſſitatem ad agendum, tradit ſubjacere uſui habentis illam; atque adeò etiam de efficaci, quæ neceſſitatem non imponit.

51. Ad quod reſpondetur, quòd attentè legens *D. Thomam* loco citato facilè cognoſcere poteſt, dividi ab ipſo cum *M. P. Auguſtino* adjutorium gratiæ in adjutorium *ſine quo* actus non fit, & in adjutorium *quo* fit infallibiliter; id eſt, videbit, gratiam dividi in ſufficientem, quæ conſtituit poteſtatem ad operandum, & in efficacem, quæ donat actum; quarum illa non quoad uſum, & determinationem ſubjicitur voluntati, etſi illâ utamur ad id, ad quod nobis data eſt; cùm tamen per reſiſtentiam fruſtrari poſſit. Perſpicuum hujus rei exemplum eſt in cupiditatibus animæ: poteſt quis cedere, vel reniti cupiditatibus ſuis. Quando illis cedit, non eas determinat, ſed earum determinationi obſequitur, cui utique reluctari poſſet. Quando eis repugnat, nè tum quidem eas determinat, ſed earum determinationi reſiſtit, quòd ea talis non ſit, cui reſiſti non poſſit. Ita gratia ſufficiens cùm ſit determinatio & inclinatio quædam ad bonum, etſi non victrix, qui illi obſequitur, is hujus determinationem ſequitur, non tamen illam determinat, aut ſibi ſubjicit. Iſta verò, id eſt, gratia efficax, voluntatem ſibi ſubjicit humanam, illamque determinat, ut voluntas gratiâ utatur ſufficienti ad id, ad quod data eſt ſibi. Sic expreſsè legitur in capit. ad calcem Epiſt. *Cæleſt.* Papæ: *Nemo niſi per Chriſtum liberè benè utitur arbitrio*. Quæ eadem doctrina expreſsè traditur à *D. Thoma* in ipſo loco, qui nobis objicitur, dicente: *Tertiò oſtendit uſûs efficaciam, quia hoc non à ſe ſolo, ſed ex inſtinctu & adjutorio Spiritûs Sancti. Et ideo dicit: Non autem ego ſolus operor, ſed gratia Dei mecum, quæ movet voluntatem ad hoc*. Conſtat, quòd *D. Thomas* tribuit uſum gratiæ inſtinctui, & adjutorio diſtincto à gratia, quâ utebatur *Paulus*; nimirum gratiæ Dei, quæ movet voluntatem ad hoc: & cùm juxta *D.Thomam* 1.2. q.16. art. 1. in corp. *Movens voluntatem ad actum, idem eſt, ac applicans voluntatem ad actum*, uſum gratiæ tribuit *D. Paulus* gratiæ applicanti voluntatem ad actum. Ex quibus contra *P. Ripalda*, qui hoc utitur argumento, *D. Thomæ* doctrina retorquetur. Nam juxta Angel. Magiſtr. *Paulo* ad utendum gratiâ ſufficiente neceſſarium erat adjutorium, ac inſtinctus Spiritûs Sancti, & gratia movens, & applicans voluntatem ad hoc, quòd gratia ſibi data uteretur: ergo ultra gratiam ſufficientem, quâ poteſt non uti voluntas, alia opus eſt gratia, quæ adjuvet, & moveat voluntatem ad uſum, & hæc proculdubio eſt gratia efficax ſubjiciens ſibi uſum gratiæ ſufficientis, minimè vero ſubjecta voluntati, quæ cùm perſpicua ſint apud *D. Thomam*, vel ipſum non legit, vel ſi legit, diſſimulavit.

52. Ad ſecundum reſpondetur, quòd *D. Paulus* non hortatur fideles, ut gratiam Dei de ſe præcisè ſufficientem ipſi reddant efficacem; effi-

efficacia quippè eſt prædicatum intrinſecum, & eſſentiale; ſed hortatur, ut gratiam ſufficientem, non renitente, ſed obediente corde, recipiant; ſic enim non in vacuum recipient, & præſtò erunt efficacia adjutoria, quibus Deus non ſolùm perficit poſſe, ſed & dat ipſum agere. Et ſanè neſcio, quomodo *P.Ripalda* ex auctoritate *D. Thomæ* ex 1. p. hoc deduxerit conſequens: omnem gratiam eſſe arbitrio ſubjectam quoad uſum, ex eo quòd non imponit neceſſitatem. Id enim gratis aſſeritur, & ſine ullo in *D. Thoma* fundamento. Scire debuiſſet, apud S. Doctorem hanc illationem legitimam eſſe: *Gratia non imponit neceſſitatem: ergo Deus per gratiam perficit libertatem*, quæ eſt à poſteriori, ſicut à priori iſta: *Deus perficit per gratiam libertatem: ergo non imponit neceſſitatem*. Sed certè S. Doctor ibi loquitur de gratia ſanctificante, cujus eſt inclinatio, & de auxiliis ſufficientibus, quæ illam conſequuntur perficiendo potentias; non de gratia adjuvante, cujus non ſola *inclinatio*, ſed & *actio* eſt. Quod patet ex ipſo articuli titulo, ubi inquirit: *Utrum Angeli ſint creati in gratia?* De gratia autem ſanctificante viæ non eſt dubium indifferenter ſe habere uſui, aut non uſui voluntatis, cùm ſit habitus ſibi non plenè ſubjiciens animam; & habitibus utimur cùm volumus.

53. Objiciunt tertiò increpationem *Chriſti* Domini ad habitatores Bethſaidæ, & Corozain præ Tyriis, & Sidoniis, ut habetur *Matthæi* 11. *Si in Tyro, & Sidone factæ eſſent virtutes, quæ factæ ſunt in vobis; olim in Cilicio, & Cinere pœnitentiam egiſſent.* Ex qua increpatione ſic formant argumentum. Si Tyrii, & Sidonii crederent majori præventi auxilio, quàm Bethſaiditæ non credentes, injuſtè increparentur Bethſaiditæ non credentes comparativè ad Tyrios credituros; eſſet namque juſta illorum reſponſio: Ideo non credidimus, quia nobis Deus non dedit auxilium præveniens neceſſarium ad credendum, quale dediſſet Tyriis, quò credidiſſent, & cum quo in ſenſu compoſito non potuiſſent non credere: ergo vel injuſta eſt increpatio, vel aſſerendum, quòd non datur gratia præveniens ab intrinſeco efficax juxta Sacram Scripturam.

54. Hoc argumentum maximè Adverſarios oblectat, in hoc potiſſimum confidunt, hoc pro maximo, & indiſſolubili nodo habent. Sed argumentum probat, ſi quid probat, primò, diſcretionem conſentientis, aut credentis, non eſſe à Deo, fidem Petri non eſſe donum Dei, & ut cætera inconvenientia omittam, inſcrutabilis ſententiæ illius veritatem excludit: *Cujus vult miſeretur, & quem vult indurat*, ad *Rom*.9. dum in velle, vel nolle liberi arbitrii quærit diſcretionem. Primum ſatis vidimus eſt contra *Apoſtolum* 1.ad Corint.4. *Quis te diſcernit, quid habes, quòd non accepiſti?* Secundum etiam contra *Apoſtolum* de fide omnibus prædicantem: *Dei enim donum eſt, ut ne quis glorietur.* Tertium contra *Apoſtoli* doctrinam; nam ut ſalutariter admonet *Divus Proſper* de vocat. gent. cap. 25. *Iſta quæſtio, quam ſecundùm Apoſtoli mentem impenetrabilem confitemur, per liberi arbitrii velle, vel nolle non ſolvitur, quia licèt inſit homini nolle, tamen, niſi donatum, non habet bonum velle*. Primum inconveniens ex dictis fit manifeſtum: ſi enim

enim diſcretio effectûs neceſſariò debet procedere ex diſcretione principiorum, quibus influit cauſa; & in principiis datis a Deo, quibus influit voluntas in fidem, aut conſenſum, nulla requiritur diſcretio: ergo ſi argumentum aliquid probat, probat, quòd diſcretio, non proveniens à principiis collatis à Deo, nec ab ipſo Deo proveniat, qui tantùm influit per principia, quæ confert. Non minori evidentiâ ex argumento deducitur ſecundum inconveniens. Quid enim magis certum, quàm non eſſe donum Dei, quod homo habet ex ſe præ altero, qualiter Tyrii juxta arguentes haberent fidem; cùm illam nullum ex donis à Deo collatis cauſaret; aliàs illam cauſaret in Bethſaiditis, qui donis Dei per omnia æqualibus ſupponuntur præventi. Et tandem ſequitur & tertium inconveniens, quia ſi diſcretio eſt ex Tyriis, inquirenti, cur iſti vocati crederent, conſentirent, & perſeverarent, & non ſic Bethſaiditæ eodem modo vocati? facillimè, & veriſſimè reſpondebitur per velle Tyriorum; aſſerendo ſcilicet, iſtos, aut quoſvis alios, credere, conſentire, & perſeverare, quia volunt. Quæ doctrina erat Maſſilienſibus familiaris, ut teſtatur *D. Proſper* Epiſt. ad *D. Auguſtinum* his verbis: *Conſequens putant, ut quià Prævaricator ideò dicitur non obediſſe, quia noluit; fidelis quoque non dubitetur ob hoc devotus fuiſſe, quia voluit.*

55. Sed ut ſit citra omnem controverſiam reſponſio, oſtendam apud omnes Catholicos habere argumentum eamdem manifeſtè difficultatem. Nullus Catholicorum negare poteſt, quòd Petro v. g. credenti Deus fidem donavit, Dei enim donum eſt, quam non donavit Joanni ſub eiſdem auxiliis ſufficientibus: ut enim ait *Innoc. I.* ad Epiſcopos Galliæ: *Neceſſe eſt, ut quō adjuvante vincimus; eō iterum non auxiliante vincamur*. Sed Petrus vicit credendo, minimè tamen Joannes: ergo Deus adjutorium tribuit Petro, quod negavit Joanni: ſed hoc ipſo quòd credenti data ſit major hæc gratia, ſi argumento ſtemus, juſta poteſt ex parte Joannis eſſe omiſſionis excuſatio, dicendo: Quid mirum ſi Petrus credidit, cui donaſti fidem præbendo illi auxilium efficax, ut vinceret? Et rurſus. Quid adhuc de omiſſione mea conquereris, ſi nec fidem donaſti, nec majus illud auxilium efficax, quo crederem, tribuiſti? Enimverò, id convincit argumentum, ſi quid probat. Quis autem dicat hanc eſſe juſtam excuſationem?

56. Nec valet diſparitas, quòd in ſententia Thomiſtarum defuit Joanni non credenti aliquid eſſentialiter requiſitum, ut crederet, nimirùm gratia phyſicè prædeterminans, cum cujus carentia non potuit fidem conjungere. Hæc, inquam, diſparitatis ratio minimè ſubſiſtit: nam occurrent Thomiſtæ: etiam in ſententia omnium Catholicorum, (quidquid ſit de Prædeterminatione) Deus Joanni non credenti non donavit fidem; at cum hujus donationis carentia fidem conjungere Joannes non potuit: ergo par eſt omnibus Catholicis difficultas hoc ſolvendi argumentum; niſi contra doctrinam *Apoſtoli* ad velle, vel nolle ſolius arbitrii referatur, & reducatur reſponſio. At dices: Sine donatione fidei ſtat, & ſalvatur in ſententia Jeſuitarum poſſe completum, non tamen ſine phyſica prædeterminatione, quæ eſſentialiter requiritur à Thomiſtis.

ſtis.

ſtis. Ecce totum difficultatis, & argumenti pondus: non ad auctoritatem Scripturæ reducitur, ſed in eo unicè conſtituitur, an videlicet prædeterminatio phyſica requiratur ex parte actûs primi, vel, an ex parte actûs ſecundi ſe teneat? Cùm ergo Thomiſtæ ad actum ſecundum aſſerant pertinere, argumento illo minimè premuntur ſpecialiùs præ Jeſuitis. Omnes ergo eàdem tenentur occurrere textûs explicatione, quòd ſcilicet Deus Joanni non credenti auxilium dedit ſufficiens, quo poſſet credere, ſi voluiſſet: undè juſtè de ſua increpatur infidelitate. Reſtat autem inter diſputantes diſſidium, an hæc poteſtas, & vera ſufficientia conſtituens actum primum proximè expeditum, indigeat ulteriùs novo adjutorio gratiæ, ut applicetur ad actum, an non? Quòd, ut diximus, nihil ad Sacræ Scripturæ textum pertinet, ac proindè argumentum hoc telum leve eſt, quod inaniter jacitur contra Thomiſtas.

57. Objicies quartò: Licèt Deus determinativè non efficiat conſenſum, principaliter influit in diſcretionem conſentientis à non conſentiente: ergo magis principaliter tribuitur ipſi diſcretio, quamvis gratia diſcernens non ſit ab intrinſeco efficax. Antec. prob. Diſcretio in actu primo, ſeu diſcretio primaria conſentientis à diſſentiente eſt prima ratio inferens, unum hominem eſſe conſentientem, & alterum diſſentientem; ſed prima ratio id inferens ſimpliciter eſt à Deo, cùm ex Deo ſit præparatio omnipotentiæ, & auxilii collatio, prout ſcit congruere, ut conſenſus exiſtat: ergo primaria diſcretio ſimpliciter eſt à Deo, etsi Deus determinativè non concurrat.

58. Fallacia argumenti ex ſe fit manifeſta, negando ant. & ad prob. diſtinguendo præmiſſas: Diſcretio primaria conſentientis à diſſentiente eſt prima ratio inferens effectivè, unum hominem eſſe conſentientem, & alterum diſſentientem, concedo majorem: inferens materialiter, diſpoſitivè, ſeu præparativè nego maj. & ſub eadem diſtinct. min. neg. conſequentiam. Non enim ratio inferens diſcretionem eſt auxilii entitas, quæ componibilis eſt cum carentia fidei, aut conſenſûs; ſed efficacia gratiæ; quæ, ut diximus ex ipſis, eſt adæquatè à libertate Petri; ex quo fit, diſcretionem primariam ſimpliciter eſſe à Petro, & ſecundùm quid à Deo, quod patet ſic arguendo ex iiſdem præmiſſis in ſenſu formali acceptis. Diſcretio primaria conſentientis à diſſentiente eſt prima ratio inferens formaliter, & effectivè, & non purè materialiter unum hominem eſſe conſentientem, & alterum diſſentientem: ſed prima ratio id inferens, formaliter & effectivè, ſimpliciter eſt à Petro, & à Deo tantùm pro materiali: ergo primaria diſcretio ſimpliciter eſt à Petro, & non à Deo. Ita ſanè eſt, quòd diſcretio Petri credentis, à Joanne non credente non fieret, niſi Deus auxilium Petro contuliſſet; undè diſcretio illa à Deo eſt aliquo modo, quia à Deo eſt entitas auxilii, cui Petrus confert efficaciam, quæ eſt formalis ratio inferens Petri fidem: diſcretio tamen ipſa à Petro eſt ſimpliciter, & abſolutè, quia auxilio à Deo conferibili, & actu collato præſtitit efficaciam, à qua adæquatè, & formaliter pendet diſcretio. Quæ doctrina communis eſt inter Philoſophos, qui de aqua calida loquentes aſſerunt, ipſam, quia eſt ſubjectum caloris,

ris, tantùm materialiter calefacere, ignem verò, à quo ineſt aquæ calor, effectivè calefacere per aquam.

59. Secundò apparet argumenti fallacia, ſic præmiſſas diſtinguendo: Diſcretio primaria eſt prima ratio inferens phyſicè, & realiter unum eſſe conſentientem, & inferens logicè alium eſſe diſſentientem, conced. maj. utrumque inferens purè logicè, neg. maj. & diſting. min. eſt à Deo prima ratio purè logicè inferens utrumque, permitto min. eſt à Deo prima ratio inferens alterum phyſicè, nego min. & conſequentiam. Quæ diſtinctio conſtat ex doctrina Adverſariorum, quia in toto illo complexo conſtante ex ſcientia auxilii explorante efficaciam, ex decreto conferendi auxilium efficax, & ex ipſo auxilio efficaci, efficaciâ dandâ à voluntate creata, exploratâ per ſcientiam mediam; nihil eſt inferens phyſicè conſenſum: quocirca nec de toto, nec de aliqua parte complexi verificari poteſt, quòd eſt vera cauſa diſcretionis, quia cauſa, vel ratio inferens purè logicè, reverà non eſt cauſa; ſicut effectus inferens ſuam cauſam, tantùm abuſivè dici poteſt cauſa ſuæ cauſæ, inquantùm per modum medii poteſt aſſumi ad illationes logicas, ſicque fieri cauſa concluſionis, non verò rei concluſæ. Primaria autem ratio diſcretionis eſt illa, quæ eſt cauſa verè talis, id eſt cauſa phyſica, & quæ voluntatem de ſe indifferentem ad utrumlibet phyſicè prædeterminat ad conſenſum, vel fidem: hæc autem phyſica efficacia phyſicè determinans unicè, & adæquatè eſt à Petro; fideſque exiſtit, ut ſuprà argumentabamur, unicè, & adæquatè, quia ipſe vult, non verò quia Deus vult. Quo ergo pacto poterit eſſe à Deo diſcretio ſimpliciter, & abſolutè?

60. Hujus ſolutionis doctrinæ minimè retragari valent adverſæ opinionis Propugnatores, ne teneantur concedere, quòd Deus diſcernat non conſentientem à conſentiente: quod falſiſſimum eſt; cùm peccans nòn maneat indiſcretus à maſſa perditionis, quia agit, ſed quia agendo deficit, qui defectus non determinatur à Deo. Dùm enim eos redarguunt Thomiſtæ [eodem diſcurſu, quo probant ipſi diſcretionem, in actu primo, conſentientis eſſe ſimpliciter à Deo] poſſe probari, quòd etiam diſcernat non conſentientem à conſentiente, ad hanc ſolutionis doctrinam recurrere tenentur. Sic enim formatur argumentum: Ab eo eſt ſimpliciter diſcretio, à quo eſt ſimpliciter complexum aliquod *in eſſe inferentis* aliquod extremum; vel à quo ſuppoſitâ unâ parte indifferente ad inferendum, vel non inferendum, ponitur alia determinans indifferentiam, quæ ſupponebatur: ſed ſcientia media inefficacis auxilii eſt indifferens ad inferendum, vel non inferendum peccatum, & Deus ſuppoſitâ hâc ſcientiâ, determinat conferre auxilium tale, quô conſtituitur complexum in eſſe inferentis peccatum: ergo à Deo eſt ſimpliciter complexum ex illa ſcientia, & decreto in eſſe inferentis peccatum, & conſequenter diſcretio peccantis à non peccante. Huic argumento reſpondere ſolùm poſſunt, Deo attribui diſcretionem in actu primo conſentientis à non conſentiente, non præcisè quia diſcernit auxilium aliàs efficax, ſed quia diſcernit illud quia efficax, ex intentione, & deſiderio, ut exiſtat conſenſus. En quomodò fateri tenentur ipſi ad diſcretio-

tio-

tionem, quâ Deus diſcernit conſentientem à non conſentiente, non ſufficere auxilium, quod inferat conſenſum, ſed quod propriâ cauſæ intentione ipſum inferat, ut Deo poſſit attribui diſcretio. Nihilominus cùm negent veram diſcernentis Dei cauſalitatem; neſcio quid effectivè in rebus reſpondeat illi intentioni, ad quam recurrunt, ut argumenti vim declinent. Nam dum intentio illa propriâ Dei virtute diſcretionem non cauſat, intra terminos affectionis manet, & effectionem non attingit. Undè dicendum erit, non quòd Deus diſcernat; ſed quòd homo ſe diſcernat juxta intentionem Dei. Si quis proprietatem ſermonis animadvertat, inveniet, hoc ita eſſe: quod quidem non ſufficere ad veritatem ſententiæ illius: *Quis te diſcernit?* perſpicuum eſt. Solutio ergo intactam relinquit argumenti efficaciam: idque variis, & efficacibus formis, probat etiam Illuſtriſſim. *Caſtell.* de liber. arbitr. diſp. 2. q. 1. ſect. 8. oſtendens, quòd ſi Deus diſcernit conſentientem à non conſentiente, ſine gratia præveniente adjuvando, ſeu ex ſe efficaci, ſequitur, quòd etiam diſcernat non conſentientem à conſentiente: cùm conſtantiſſima ſit Adverſariorum doctrina, quòd efficacia decreti, vel decretum, quà formaliter diſcretivum, non ex ſua eſſentia, nec ex Deo ſit, ſed ex nobis: undè nobis principaliùs tribui poteſt, immo debet diſcretio in rei veritate.

61. Tandem objicies ex P. *Ribadeneira* intendente teſtimonium *Apoſtoli* ſuæ potiùs, quàm noſtræ favere ſententiæ, primò quia *Apoſtolus* dicens: *Quid habes quòd non accepiſti?* loquitur de dono Dei, quod elati homines ſibi ſuperbè arrogant; ſed nullus ſibi arrogare poteſt exiſtentiam prædeterminationis phyſicæ, cùm, ut ſæpiùs aſſerit *Auguſtinus*, nemo poteſt ſibi tribuere, quòd vocatus ſit: ergo ex teſtimonio *Apoſtoli* non deducitur gratia phyſicè præveniens adjuvans. Vel aliter: Omnis gratia, expreſſa ab *Apoſtolo*, eſt arrogata à ſuperbo; ſed nulla præmotio phyſica eſt arrogata à ſuperbo: ergo nulla præmotio phyſica eſt expreſſa ab *Apoſtolo*. Secundò: Conſentiens diſtinguitur à non conſentiente per proprium conſenſum: ſed gratia ab intrinſeco efficax non accipitur proprio conſenſu: ergo per gratiam talem non diſtinguitur conſentiens à non conſentiente. Maj. conſtat ex D. *Auguſtino* de Spiritu, & littera cap. 34. dicente: *Anima non poteſt habere dona, quibus Deus eam diſcernit, niſi conſentiendo*. Et minor patet: quia per nos eſt cauſa conſensûs. Tertiò, quia gratia prædeterminans inutilis eſt ad diſcretionem memoratam ab *Apoſtolo*; diſcernimur enim, quatenus accipimus dona, quæ Deus diſcernens confert nobis; ſed accipimus dona, quatenus conſentimus ex *Auguſtino*, ut ſuprà: ergo diſcernimur per ipſum conſenſum, & non per prædeterminationem, ſeu per gratiam phyſicè prædeterminantem: ergo hæc eſt inutilis ad diſcretionem. Et tandem, quia hoc teſtimonio *Apoſtoli* fuit convictus *Auguſtinus* ad ſuum errorem retractandum: ſed error *Auguſtini* erat ipſemet error *Pelagii* negantis neceſſitatem gratiæ tribuentis ſufficientiam ſimpliciter ad credendum: ergo teſtimonium *Apoſtoli* ſolùm probat neceſſitatem gratiæ hanc tribuentis ſufficientiam.

 62. Ad

62. Ad primum, quod nobis objicitur, miror, hæc omnia nobis opponi, quæ ſi quid probant, probant negationem omnium donorum Dei ſupernaturalium; nullum enim eorum poſſunt homines elati ſibi arrogare; licèt arroganter æquè, ac ignoranter poſſint negare illorum neceſſitatem, ut dicant: *Manus noſtra excelſa, & non Dominus fecit hæc omnia*. Deuter. 32. 27. Fiat ergo in ipſum arguentem idem ejus argumentum, loquendo de gratia, quæcumque ſit in ejuſdem opinione, præveniente. Ad primum eſt facilis, & perpicua ſolutio. Et quidem primò inſtatur argumentum in gratia interiori præveniente. Nam *Apoſtolus* loquitur de illo dono Dei, quod elati homines ſibi ſuperbè arrogant; ſed nullus ſibi ſuperbè arrogat exiſtentiam gratiæ interioris prævenientis, quæ, ut de fide eſt, exiſtit pro libertate Dei pro priori ad omnem actum ſalutarem noſtrum: ergo nec *Paulus* loquitur de gratia interiori præveniente conſenſum noſtrum. Cùm ergo *Apoſtolum* loqui de gratia interiori præveniente, quam nos efficacem prædicamus, non ſit unius Doctoris ſententia, ſed totius Eccleſiæ ſenſus, & fides; nec illo argumento ſuaderi, vel leviter poteſt, quòd non loquitur de gratia phyſicè prædeterminante. Nunc in forma reſpondetur diſtinguendo maj. *Apoſtolus* loquitur de dono, quod ſibi homines arrogant quoad effectum, conc. Maj. quod ſibi arrogant quoad entitatem, neg. Maj. & diſting. Min., ſed nullus arrogat ſibi phyſicam prædeterminationem quoad entitatem, conc. Min., quoad effectum, neg. min. & conſeq. Certiſſimum quippè eſt, quòd nullus arrogare ſibi poteſt entitatem gratiæ phyſicè prædeterminantis. Idem dicendum de quocumque Dei dono, evidentiâ magiſtrâ; nam ſi donum eſt, meum non eſt. Ergo vel hanc gratiam agnoſcit, & admittit, & tunc fatetur à Deo eſſe in nobis immediatè ſine nobis, cùm prior ſit naturâ, quàm noſtra operatio: vel ipſam non admittit; & tunc impoſſibilis eſt arrogatio illius, quod exiſtimatur ab eodem non eſſe. Quarè nullus arrogat ſibi præmotionem phyſicam, ſed ſolùm ipſius effectum. Hoc erat delictum Corinthiorum D. *Pauli* tempore, & *Pelagianorum* in diebus S. *Auguſtini*, quòd attribuebant ſibi rectas intelligentias, & bonas voluntates, quæ ſunt effectus præmotionis phyſicæ; quaſi in his non eſſent neceſſariò ſubordinati cauſæ primæ quoad exercitium potentiarum, & entitatem earumdem actuum. Hanc doctrinam ſanctè inſinuat D. *Auguſtinus* in Enarrat. ſuper Pſal. 91. n. 6. versùs fin. *Quia ergo nihil potes operari, niſi illuminatus à lumine Dei, & fervefactus ab Spiritu Dei, quando videris te bona operantem, confitere Deo, & dic tibi, ne extollaris: quid enim habes, quod non accepiſti?* Hìc notum eſt, quòd bona operatio eſt, quam ſibi arrogant homines. Et hæc eſt ratiocinatio profundiſſima D. *Pauli*: nullus gloriari poteſt pro eo, quod accepit ex gratia, ſed gloriam refundere debet in eo, à quo accepit; ſed excellentiam, & prærogativam conſenſûs diſcernentis hominem ab alio, accepit ex gratia Dei: ergo non poteſt in ſe ipſo gloriari, ſed in Domino, à quo miſericorditer accipit gratiam, & conſenſum.

63. Non meliori modo opponitur ſecundum, ad quod reſpondetur diſtin-

diſtinguendo Maj. diſtinguitur conſentiens à non conſentiente per proprium conſenſum completivè, & formaliter, conc. Maj. inchoativè, primò, & effectivè, neg. Maj. & diſt. Min. Gratia efficax ab intrinſeco non accipitur quoad entitatem proprio conſenſu, conc. Min.: quoad effectum neg. Min. & conſeq. Effectus enim hujus gratiæ proprius, & immediatus in genere cauſæ efficientis eſt ipſe conſenſus; cùm præſit motio primæ cauſæ, vi cujus operatur voluntas. Hæc eſt mens D. *Auguſtini*; quarè ad auctoritatem tanti Doctoris in argumento nobis objectam ipſe reſpondeat eodem libro cap.26. n.45. *Neque enim contra ipſum diceret, quod ait, factores legis juſtificabuntur. Tanquàm per opera; non per gratiam .... Sic intelligendum eſt, ut ſciamus, eos aliter non eſſe factores legis, niſi juſtificentur, ut non juſtificatio factoribus accedat, ſed ut factores juſtificatio præcedat.* Unde benè dicit: *Anima non poteſt habere bona, quibus Deus eam diſcernit, niſi conſentiendo.* Sic autem intelligendum eſt, ut ſciamus, eam aliter non eſſe conſenſuram, niſi habeat bona, quibus effectivè à Deo diſcernitur, non ut habitio conſenſui accedat; ſed ut conſenſum habitio præcedat. Peſpexit namque *Auguſtinus* reſponſione illâ, quòd accipere, & habere Dei dona, utique accipientis, & habentis eſt; ſed vidit, non evacuari difficultatem: licèt enim conſentire, & diſſentire ſit propriæ voluntatis, ſupereſt tamen difficultas, utrum ipſum conſentire vocationi ſit etiam donum Dei? ut per hoc credens non habeat, in quo glorietur præ non credente. Ideò utrumque aſſeruit, & Dei donantis eſſe, & voluntatis ſuſcipientis eſſe; ſed & nodum iſtum à ſe ſolvi non poſſe. Quarè immediatè ſubjungit: *Nam ſi ad illam profunditatem ſcrutandam quiſquam nos coarctet, cur illi ita ſuadeatur, ut perſuadeatur, illi autem non ita? Duo ſola occurrunt interim, quæ reſpondere mihi placeat. O altitudo divitiarum! Et: Numquid iniquitas apud Deum? Cui reſponſio iſta diſplicet, quærat doctiores, ſed caveat, ne inveniat præſumptiores*: in quo ſanè S. *Doctor* preſſus difficultate à ſe cap.33. propoſitâ, humillimè fatetur ſuam, & hominis limitationem, quàm utinam imitemur.

64. Eſto ad tertium eadem *Auguſtini* reſponſio, quo doctiores nos abſit, ut præſumamus. Dicimus ergo, quod ille dixit: ſcilicet, animam noſtram habere dona, quibus Deus eam diſcernit, conſentiendo; ſed ipſum conſentire cauſare in nobis Deum, hoc per efficacem gratiam donando. Eritne inutilis gratia efficax, ſine qua non habemus ipſum nos diſcernere, quod per ipſam accipimus? Quænam ergo manet difficultas? Non alia, niſi intelligi non poſſe ab arguentibus nos, quomodò hæc cohæreant. Fateor, nec nos intelligimus; ſed tamen credimus, Et *Auguſtini* reſponſionem damus: *O altitudo divitiarum!* & : *Numquid iniquitas apud Deum.* Ut tamen Scholaſticorum more terminos juſtè ſecernamus, oportet, ut eorum non prætereamus formulas, juxta quas reſpondetur primò: diſtinguo min. Sed accipimus dona, quatenùs conſentimus, ly *quatenùs* reduplicando effectum, concedo min. reduplicando cauſam, neg. minor. & conſeq. ſolutio conſtat ex dictis: quia licèt idem ſit bonum donantis & recipientis; eſt tamen diverſa ratio do-

donandi & recipiendi; ſiquidem Deus donat per gratiam, homo recipit per uſum libertatis adjutæ. Vel ſecundò reſponderi poteſt, diſtinguendo maj. Diſcernimur inadæquatè, quatenùs accipimus dona, conc. maj. diſcernimur adæquatè, neg. maj. & diſting. min. Sed accipimus dona perfectè, & completè, quatenùs conſentimus, conc. min.: ſed accipimus inchoativè, & incompletè, neg. min. & diſting. conſequens: Ergo diſcernimur per conſenſum, & non per gratiam ab intrinſeco efficacem inchoativè, & inadæquatè, neg. conſeq. per gratiam inchoativè, & per conſenſum completivè, & perfectè conc. conſeq. Pro cujus intelligentia maximè obſervandum, quòd dùm dicitur, quòd diſcernimur, quatenùs accipimus dona, quæ Deus diſcernens confert nobis, vel ly *dona* ſupponit pro gratia non data alteri tàm ſufficiente, quàm efficaci; vel ſupponit pro gratia efficaci, & pro volitione infallibiliter illata, & connexa cum illa, quæ recipitur in noſtra voluntate, ſicut accidens in ſubjecto: & ita poteſt dici accipi, cùm ſit donum Dei ex motione virtuoſa ipſius, ut cauſa prima ſupernaturali: & utroque modo propoſitionem afficit diſtinctio. Nam primo modo intellectâ propoſitione, gratia utraque eſt donum Dei, & per utrumque diſtinguitur conſentiens à non conſentiente; ſed tamen ſolùm inadæquatè, quia deficit adhuc actus cooperantis voluntatis. Si ſecundo modo accipiatur propoſitio; cùm in voluntate noſtra non ſolùm ſit ratio potentiæ paſſivæ, & receptivæ, ſed etiam activæ, per recipere etiam volitionem, non diſcernimur adæquatè, & completè, quia primò diſcernimur per elicere, cùm hoc ſit donum Dei perficiens ipſam in ratione potentiæ activæ. Nec loquimur de linea reali exercita, quia tunc per receptionem volitionis completè diſcernimur, quæ terminat in re elicientiam actûs, qui non inhæret, niſi eliciatur; ſed loquimur de linea reali ſignata formalitatibus, quatenùs conſideramus ex una parte virtualitatem potentiæ paſſivæ, & ex alia virtualitatem potentiæ activæ, & elicitivæ. Et cùm voluntas noſtra ſecundùm utramque diſcernatur per dona Dei: ideò per dona Dei, quæ reſpiciunt tantùm unam ex his virtualitatibus, ſolùm inadæquatè diſcernimur. Hæc in ſtudentium gratiam ſubtiliora; prior verò modus ſolidior eſt.

65. Nec majorem veritatis ſpeciem habent, quæ ultimo loco ex oppoſito afferuntur. Ita ſanè eſt, quòd illo *Apoſtoli* teſtimonio convictus fuit *Auguſtinus*, cùm aliter ſaperet: *Quis te diſcernit? Quid habes, quod non accepiſti?* Quæ verba non ſinunt quemquam fidelium dicere: *Ex me eſt diſcretio mea, fidem habui, quam non accepi*. Intulit ergo ex illo principio, & gratiam diſcretivam tribuentem poteſtatem, & ſufficientiam, vi cujus diſcernitur ſufficiens ad credendum à non ſufficiente, & gratiam intrinſecè efficacem diſcernentem credentem à non credente, ut ſtatueret contra *Pelagium* non ſolùm adjutorium præveniens, ut poſſimus, ſed adjutorium præveniens, ut velimus; quod dum agitatæ *Auguſtinum* inter, & *Pelagium* controverſiæ caput referemus, prolixiori, & accuratiori diſſertatione proſequemur.

§. VI.

§. VI.

Aliud invictum, ac ineluctabile ex capite orationis elicitur argumentum.

66. Cum ſalus ex Dei miſericordia, & oratione mediante donetur, totumque bonum noſtrum benè operandi, ſicut oportet, miſericordiæ Dei ſit adſcribendum, & non meritis noſtris, quæ abſque gratia Dei nihil ſunt, *Apoſtolo* hoc de ſe atteſtante, qui ait ad *Corint*. 1. 15. *Gratia Dei ſum id, quod ſum*; & ad *Timotheum* ſcribens 2. 11. *Non ex operibus juſtitiæ, quæ fecimus nos, ſed ſecundùm miſericordiam ſuam ſalvos nos fecit*, omnibus ſimpliciter eſt neceſſaria oratio. Hoc, Sacro erudiente Eloquio, novimus, nam *Lucæ* cap. 18. legitur: *Oportet ſemper orare, & non deficere*, & *Matthæi* cap. 6. *Sic vos orabitis: Pater noſter &c.* quibus verbis, præceptum fuiſſe à *Chriſto* Domino impoſitum, & non tantùm datum conſilium, conſtat ex Canone Miſſæ, ubi orationi Dominicæ præmittuntur illa: *Præceptis ſalutaribus moniti, audemus dicere: Pater noſter &c.* Debemus inſuper tentationes vincere; arma autem, quæ docente Domino habemus, ſunt vigilia, & oratio: *Vigilate*, inquit, *& orate*. Vigilia, nè ex inopinato irruat inimicus: oratio, ut Deus victoriam det per Dominum noſtrum *Jeſum Chriſtum*. Hoc argumentum ſtatim proſequemur, ea ſupponentes, quæ ad promiſſam gratiæ efficacis probationem expedient.

67. Hoc argumentum efficaciſſimè urgent PP. Concilii *Carthaginenſis*, ut Divinæ gratiæ efficaciam contra *Pelagium*, & *Cæleſtium* ſtatuant. *Conſideret enim Sanctitas tua*, inquiebant prælati Concilii PP. *Innocentio I., & Paſtoralibus nobis compatiatur viſceribus, quàm ſit peſtiferum, & exitiale Ovibus Chriſti, quòd iſtorum ſacrilegas diſputationes neceſſariò conſequitur, ut nec orare debeamus, ne intremus in tentationem, quod Dominus Diſcipulos monuit &c..... Si enim hæc poſſibilitate naturæ, & arbitrio voluntatis in poteſtate ſunt conſtituta, quis non videat ea à Domino inaniter peti, & fallaciter orari, cum orando poſcuntur, quæ naturæ ..... viribus obtinentur? Nec debuiſſe Dominum Jeſum dicere*, VIGILATE, ET ORATE, *ſed tantummodò, Vigilate, nè intretis in tentationem; nec Beatiſſimo Primo Apoſtolorum:* ROGAVI PRO TE, *ſed, Moneo te, vel, Impero, ac præcipio, ne deficiat fides tua*. Quibus ſatis apertè conſtat fruſtrà illos preces ad Deum fundere, qui nec gratiæ potentiam, nec humanæ libertatis infirmitatem exploratam habent. Undè idem ex ſtatuto principio denuò intulerunt prælaudati PP. *Synodi Carthaginenſis*: *Negatâ*, inquiunt, *Divinæ gratiæ neceſſitate, contradicitur benedictionibus noſtris, ut incaſsùm ſuper populum dicere videamur; quidquid eis precamur à Domino, ut rectè, & piè vivendo illi placeant; & quod Apoſtolus petebat:* ORO PER FIDEM INTERIUS CORROBORARI IN INTERIORI HOMINE PER SPIRITUM EJUS.

EJUS. *Si enim voluerimus, benedicendo ſuper populum dicere: Da illis, Domine, virtute corroborari per Spiritum novum; iſtorum nobis diſputatio contradicit, ſi hoc à Deo poſcitur, quod in noſtra eſt poteſtate.* Hanc rationem uſque adeò probavit Summus Pontifex, ut illam in ſuo ad eoſdem reſcripto ponderârit, dicens: *Non conſequitur gratiam, qui eam à Deo pendere minimè confitetur.* Et infrà: *Neſcientes, quòd nonniſi magnis precibus gratia in nos implorata deſcendat.* Et loquens de *Pelagio*, & *Cœleſtio*: *Iſti*, inquit, *qui tales ſunt, nullam Dei gratiam conſequuntur, qui ſinè illo tantùm ſe poſſe confidunt, quantùm vix illi, qui ab illo poſtulant, & accipiunt, promerentur.* Hoc ipſum ſtatuit idem Pontifex in altero ad PP. *Concilii Milevitani* reſcripto, fruſtrà à Deo peti, quod in liberi arbitrii facultate poſitum eſt. *Quid enim acerbiùs*, ait ille, *in Deum fingere potuerunt, quàm cùm adjutoria Divina caſſarent, cauſamque Divinæ, ideſt quotidianæ precationis auferrent? Hoc eſt dicere, Quid mihi opus eſt Deo? Meritò in eos dicat Hymnidicus*: ECCE HOMINES, QUI NON POSUERUNT DEUM ADJUTOREM SIBI. *Negantes ergo auxilium Dei, inquiunt hominem poſſe ſibi ſufficere, nec gratiâ egere Divinâ.* Eandem ſententiam præclariſſimè conſignat Sanctus *Cœleſtinus* Papa *I.* in 1. epiſt. Decret. dicens: *Legem credendi ſtatuit lex ſupplicandi.* Nec minùs eleganter oſtendit *Auguſtinus* epiſtola 177. aliàs 95. de *Pelagio* loquens: *Ipſa igitur oratio clariſſima eſt gratiæ teſtificatio. Hanc ille confiteatur, & eum gaudebimus ſive rectum, ſive correctum.* Et de dono perſev. cap. 7. *Si alia documenta non eſſent, hæc Dominica oratio nobis ad cauſam gratiæ, quam defendimus, ſola ſufficeret*, Et infrà: *Prorſus hac in re non operoſas diſputationes expectet Eccleſia, ſed attendat quotidianas orationes ſuas*: cùm ipſæ ſolemnes Eccleſiæ preces ſatis ſignificent, quæ ejus ſit ſententia de Divinæ gratiæ adjutoriis. Non ergo operoſas Theologorum diſputationes, non doctrinas, quæ communi Theologorum conſenſu firmantur, attendat quis, ſed ſolùm hanc orandi neceſſitatem, quam ſi eâ, quâ par eſt, animi intentione ponderaverit, gratiam ſe ipſa efficacem agnoſcet. Fruſtrà quippè oraret Eccleſia, ut noſtras ad ſe etiam rebelles compellat propitius voluntates; ut à nobis auferat cor lapideum, detque cor carneum, ſi Deus omnipotentiſſimâ gratiæ ſuæ prævenientis energiâ voluntates noſtras non inflectat; ut rectè infert D. *Auguſtinus* epiſt. 89. ad *Hilarium* quæſt. 3. *Cum de ſuis viribus præſumunt homines, adjutorium gratiæ non implorant, & addunt infirmitati ſuperbiam. Cum autem vocatione Divinâ intelligunt, cur ſit ingemiſcendum, & invocant eum, in quem corde credunt, dicentes*: MISERERE MEI, DEUS, SECUNDÙM MAGNAM MISERICORDIAM TUAM .... *Et alia multa, quæ propterea ſcripta ſunt, ut nos admonerent ad implenda ea, quæ nobis jubentur, ab illo petendum eſſe adjutorium, à quo jubentur.*

68. Ut ergo hujus efficacia argumenti mox proponendi eluceſcat, ſupponimus neceſſitatem orationis, quotiès homo graviter eſt tentatus; ut illam ſupponunt Theologi 2. 2. quæſt. 83. art. 2. quæ ſatis conſtat ex Pſal. 49. *Invoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me*: quibus

quibus intimavit Deus præceptum, dum ait: *Invoca me*: promittit auxilium illis: *Eruam te*: & ſignificavit,ſe per orationem honorari, poſtremis verbis. Similiter Pſal. 90. *Clamabit ad me, & ego exaudiam eum, cum ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum*. Ac tandem Pſal. 119. *Ad Dominum, cum tribularer, clamavi, & exaudivit me*, conſtat ex verbis *Lucæ* cap. 18. *Oportet ſemper orare, & non deficere*: quia, ut benè advertit *Theophylactus* in Catena D.*Thomæ*: *Poſtquàm ærumnarum, & periculorum Dominus meminit; ſubdit horum remedium, quod eſt oratio jugis*; nam cap. 17. antecedenti dixerat Diſcipulis *Chriſtus*, quantis erant affligendi periculis, & ærumnis.

69. Eſt etiam oratio neceſſaria,quotiès homo opus habet auxilio Divino, & eo habet opus, quotiès inſtat adimpletio alicujus præcepti gravis, maximè ſi ſit ſupernaturale, ut præceptum diligendi inimicum, præcepta Fidei, Spei, & Charitatis, ac Pœnitentiæ, ut oportet, ut juſtificationis gratia infundatur, quæ, ut impleantur, requiritur Spiritûs Sancti inſpiratio, & adjutorium, uti definit Concilium *Tridentinum* ſeſſ. 6. de juſtificat. Canon. 3. & in lib. de Eccleſiaſt. dogmatib. cap. 56. dicitur: *Nullum credimus ad ſalutem, niſi Deo invitante, venire: nullum invitatum ſalutem ſuam, niſi Deo auxiliante, operari: nullum, niſi orantem, auxilium promereri*: cujus Scriptoris teſtimonium proferre poſſumus, in quo non errat, ſicut & ex eodem loca quædam prolata legimus in D.*Thoma*: quique, idem docuit in 4. diſtinct. 15. quæſt. 4. art. 1. quæſt. 4. dum ait: *Ad orationem quilibet tenetur ex hoc ipſo, quòd tenetur ad bona ſpiritualia ſic procuranda, quæ nonniſi divinitùs dantur: undè alio modo procurari non poſſunt, niſi ab ipſo petantur*. Quæ doctrina eſt D. *Auguſtini* de dono perſeverantiæ cap. 16. illis verbis: *Immò cùm conſtet, Deum alia, etiam non orantibus, ſicut initium fidei: alia nonniſi orantibus præparaſſe, ſicut uſque in finem perſeverantiam*: Ex quibus patet, quòd debemus perſeverantiam petere, quia tenemur perſeverare. Quod idem *Auguſtinus* ulteriùs docet de grat. & libero arbitrio cap. 16.

70. Præmittendum, & ſupponendum ſecundò, hominem ſive juſtum, ſive non juſtum, præcepto Divino obligatum, habere ſufficientes vires ad ejus adimpletionem; ſicut & hominem graviter tentatum, ſufficientiam habere, ut reſiſtat, nec tentationi ſuccumbat. Primum de homine juſto, ut per ſe notum ſupponit Divus *Auguſtinus* de grat. & liber. arbitr. cap. 16. dicens: *Magnum aliquod Pelagiani ſe ſcire putant, quando dicunt, non juberet Deus, quod ſciret non poſſe ab homine fieri. Quis hoc neſciat?* Definitum eſt in *Tridentino* ſeſs. 6. de juſtificat. cap. 11. dicente: *Deus impoſſibilia non jubet, ſed jubendo monet, & facere, quod poſſis, & petere, quod non poſſis*. Et à Sanctiſſimo Domino *Innocentio X*. qui ut hæreticam damnavit illam *Janſenii* propoſitionem: *Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus, & conatibus, ſecundùm præſentes, quas habent, vires, ſunt impoſſibilia: deeſt quoque illis gratia, quâ poſſibilia fiant*: cùm ergo hæc ſit falſa, vera eſt illius contradictoria, ſcilicet: *Nulla Dei præcepta hominibus juſtis volentibus,*

& conatibus ſecundùm præſentes quas habent, vires, ſunt impoſſibilia: & illa quoque vera eſt, *non deeſt illis gratia, quá poſſibilia fiant*. Non minùs certa ſecunda hujus ſuppoſitionis pars, quòd homo graviter tentatus, dum obligatur præcepto reſiſtendi, ſufficientiam habeat, ut non ſuccumbat. Conſtat ex illo *Pauli* ad *Corint.* 10. *Fidelis autem Deus eſt, qui non patietur vos tentari ſupra id, quod poteſtis*. Quæ verba ſic Divus *Thomas* explicat ibi lect. 3. *Oſtendit paratum adjutorium in tentatione. Ubi commendat Deum adjutorem, qui dat nobis reſiſtendi potentiam; quod notatur ibi (ſed faciet cum tentatione proventum.) Perſeverantiam; quòd notatur ibi (ut poſitis ſuſtinere.) Verè fidelis Deus, qui dat potentiam, ne vincamur, gratiam, ut mereamur. Dicit ergo (fidelis &c.) quaſi diceret: Vos ad hoc hortor, & moneo, quod poteſtis.* Hucùſque D. *Thomas*, manifeſtè oſtendens ex *Apoſtolo*, ex fidelitate Divina adeſſe homini graviter tentato poteſtatem, id eſt, ſufficiens auxilium, ne vincatur, & quo poſſit vincere.

71. Præſupponendum tertiò, quòd quidquid oratio meretur, vel impetrat, hoc ipſum dari à Deo fides docet, dicente *Auguſtino* de Prædeſtinat. Sanctor. cap. 14. num. 17. *Frequentationibus autem orationum ſimpliciter apparebat Dei gratia quid valeret: non enim poſcerentur à Deo, quæ præcipit fieri, niſi ab eo donaretur, ut fierent.* Et de dono perſeverantiæ cap. 6. *Dicat*, inquit, *mihi quiſquis audet; utrùm Deus dare non poſſit, quod à ſe poſci imperavit? Hoc certè qui ſapit, non dico deſipit, ſed inſanit*. Et cap. 7. num. 15. *Quod poterat nobis etiam non orantibus dare, ſed oratione noſtra nos voluit admoneri, à quo accipiamus hæc beneficia. A quo enim, niſi ab illo accipimus, à quo juſtum eſt, ut petamus?* Sic ergo, quod Eccleſia orando expoſcit, à Deo accipi credit. Et cùm aliàs converſionem liberam creaturæ, fidem actualem, à Deo expoſcat, utrumque eſſe ex Deo, confitetur.

72. Hoc ſanè illud eſt, quod docet *Auguſtinus* lib. 4. ad *Bonifacium* cap. 9. *Oramus ergo, non ſolùm pro nolentibus, verùm etiam pro repugnantibus, & oppugnantibus. Quid ergo petimus, niſi ut fiant ex nolentibus volentes, ex repugnantibus conſentientes, ex oppugnantibus amantes? A quo, niſi ab illo, de quo ſcriptum eſt, præparatur voluntas à Deo.* Et hoc probat *Auguſtinus* de Prædeſtinat. Sanctor. cap. 20. ex illo D. *Pauli*: *Orationi inſtate, vigilantes in illa in gratiarum actione, orantes ſimul & pro nobis, ut Deus aperiat nobis oſtium verbi ſui ad loquendum myſterium Chriſti, propter quod etiam vinctus ſum, ut manifeſtem illud, ita, ut oportet, me loqui*. Subdit *Auguſtinus*: *Quomodò aperitur oſtium verbi, niſi cùm ſenſus aperitur audientis, ut credat, &c.* Ex iſta neceſſitate orationis inferemus gratiæ efficaciam, ſicut illam intulit D. *Auguſtinus* dicto cap. 14. de Prædeſtinat. Sanctor. dicens: *Frequentationibus orationum ſimpliciter apparebat, Dei gratia quid valeret: non enim poſcerentur à Deo, quæ præcepit fieri, niſi ab illo donaretur, ut fierent.*

73. Momentò iſtò pluries utitur *D. Auguſtinus*. Primò ſic arguit de *dono perſeveran.* cap. 23. num. 63. *Atque utinam tardi corde, & infirmi,*

firmi, qui non poſſunt vel nondum poſſunt Scripturas, vel earum expoſitiones intelligere, ſic audirent, vel non audirent in hac quæſtione diſputationes noſtras, ut magis intuerentur orationes ſuas, quas ſemper habuit, & habebit Eccleſia ab exordiis ſuis, donec finiatur hoc ſæculum. De hac enim re, quam nunc adverſus novos hæreticos non commemorare tantùm, ſed planè tueri, & defenſare compellimur, numquam tacuit in precibus ſuis, etſi aliquando in ſermonibus exſerendam, nullô urgente adverſariô, non putavit. Quando enim non oratum eſt in Eccleſia pro infidelibus, atque inimicis ejus, ut crederent? Quando fidelis quiſquam amicum, proximum, conjugem habuit infidelem, & non ei petivit à Domino mentem obedientem in Chriſtianam Fidem? Quis autem ſibi unquam non oravit, ut in Domino permaneret? Aut quis Sacerdotem ſuper fideles Dominum invocantem, ſi quando dixit: Da illis Domine in te perſeverare uſque in finem, non ſolùm voce auſus eſt, ſed ſaltem cogitatione reprehendere; ac non potius ſuper ejus talem benedictionem, & corde credente, & ore confitente reſpondit, Amen: cùm aliud in ipſa oratione Dominica non orent fideles, dicentes maximè illud; ne nos inferas in tentationem; niſi ut in ſancta obedientia perſeverent? Sicut ergo in his orationibus, ita & in hac fide nata eſt, & creſcit, & crevit Eccleſia, quâ fide creditur, gratiam Dei non ſecundùm merita accipientium dari. Quandoquidem non oraret Eccleſia, ut daretur infidelibus fides, niſi Deum crederet, & adverſas hominum ad ſe convertere voluntates: nec oraret Eccleſia, ut perſeveraret in fide Chriſti, non decepta, vel victa tentationibus mundi, niſi crederet Dominum ſi in poteſtate habere cor noſtrum, ut bonum, quod non tenemus, niſi propriâ voluntate, non tamen teneamus, niſi ipſe in nobis operetur & velle. Nam ſi hæc ab ipſo quidem poſcit Eccleſia, ſed à ſe ipſa ſibi dari putat, non veras, ſed perfunctorias orationes habet; quod abſit à nobis. Vides, quàm apertè oſtendit *Auguſtinus*, quòd oramus, & gratias Deo non immeritò agimus pro iis, quibus non ei credentibus, & ejus doctrinam voluntate impiâ perſequentibus, miſericordiam prærogavit, eoſque ad ſe ipſum omnipotentiſſimâ gratiæ ſuæ facilitate convertit, ac volentes ex nolentibus fecit, operans in eis velle. Nam ſi gratiâ divinâ voluntas in melius non mutatur humana; ut quid, tantò magis Deum magnificamus, quantò magis nolebant credere, quos credidiſſe gaudemus?

74. Secundò idipſum exequitur Epiſt. 217. ad *Vitalem* cap. 2. n.6. *Orationem Dominicam noſti, nec dubito te Deo dicere, Pater noſter, qui es in Cœlis &c. Lege expoſitorem ejus beatiſſimum Cyprianum, & quemadmodùm expoſuerit, quod ibi dicitur, Fiat voluntas tua, ſicut in Cœlo, & in terra, diligenter oſtende, & obedienter intellige: profectò docebit te orare pro infidelibus inimicis Eccleſiæ, ſecundùm præceptum Domini dicentis: Orate pro inimicis veſtris; & hoc orate, ut fiat voluntas Dei, ſicut in eis, qui jam fideles ſunt, & portant imaginem cœleſtis hominis, & propterea Cœli nomine digni ſunt; ita & in eis, qui per infidelitatem, nonniſi imaginem terreni hominis portant, & ob hoc*

terra meritò nuncupantur. Nempe iſti, pro quibus inimicis Dominus nos juſſit orare, & glorioſiſſimus martyr ſic expoſuit, quod in oratione dicimus, Fiat voluntas tua, ſicut in Cœlo, & in terra, ut ipſis etiam poſcamus fidem, quam fideles habent: nempe ergo iſti Chriſtianæ pietatis inimici, legem Dei, atque doctrinam, quâ Chriſti prædicatur fides, vel omnino audire nolunt, vel ad hoc audiunt, ſive etiam legunt, ut irrideant, & deteſtentur, & quantâ poſſunt contradictione blaſphement. Inaniter igitur, & perfunctoriè potius, quàm veraciter pro eis, ut doctrinæ, cui adverſantur, credendo conſentiant, Deo fundimus preces, ſi ad ejus non pertinet gratiam convertere ad fidem ſuam, ipſi fidei contrarias hominum voluntates. Inaniter etiam, & perfunctoriè potius, quàm veraciter magnas cum exultatione agimus Deo gratias, quando aliqui eorum credunt, ſi hoc in eis ipſe non facit. Iterum exclamat hìc *Auguſtinus*, orare Deum nos debere pro nolentibus credere, ut velint credere; & pro eis quoque, qui adverſantur fidei, ut ei credant, eamque ſectentur; ſed ſi præter auxilium ſufficiens non opus eſſet aliò efficaciter adjuvante, fides habenda eſſet ex ipſis ſub tali auxilio ſufficienti, non tamen à Deo poſcenda; ergo qui ſentit, debere nos Deum orare pro talibus, & aliam fateatur gratiam oportet, voluntates hominum prævenientem, quâ Deus faciat, quod rogatur, ut faciat; Deus namque per orationes credentium nondum credentes credere facit, ut oſtendat, quia ipſe facit.

75. Tertiò 1 lib. de *grat. & liber. arbitr.* cap. 14. num. 29. *Num ſi fides liberi eſt tantummodò arbitrii, nec datur à Deo, propter quid pro eis, qui nolunt credere, oramus, ut credant? Quod prorſus faceremus inaniter, niſi rectiſſimè crederemus, etiam perverſas, & fidei contrarias voluntates Omnipotentem Deum ad credendum poſſe convertere. Liberum quidem hominis arbitrium pulſatur, ubi dicitur, Hodie ſi vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda veſtra. Sed niſi poſſet Deus etiam duritiam cordis auferre, non diceret per Prophetam, Auferam ab eis cor lapideum, & dabo eis cor carneum. Quod de novo Teſtamento fuiſſe prædictum, ſatis Apoſtolus oſtendit, ubi ait, Epiſtola noſtra vos eſtis, ſcripta non atramento, ſed ſpiritu Dei vivi; non in tabulis lapideis, ſed in tabulis cordis carnalibus. Quod non ideò dictum putemus, ut carnaliter vivant, qui debent ſpiritualiter vivere; ſed quia lapis ſine ſenſu eſt, cui comparatum eſt cor durum, cui niſi carni ſentienti cor intelligens debuit comparari? Sic enim hoc dicitur per Ezechielem Prophetam: Et dabo eis, inquit, cor aliud, & ſpiritum novum dabo eis, & evellam cor lapideum de carne eorum, & dabo eis cor carneum, ut in præceptis meis ambulent, & juſtificationes meas obſervent, & faciant eas: & erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum, dicit Dominus. Numquid ergo poſſumus niſi abſurdiſſimè dicere, bonum meritum bonæ voluntatis in homine præceſſiſſe, ut evelleretur ab eo cor lapideum: quandoquidem ipſum cor lapideum non ſignificat, niſi duriſſimam voluntatem, & adverſus Deum omnino inflexibilem? Ubi enim præcedit bona voluntas, jam non eſt utique cor lapideum.* Sic ex oratio-

tionibus Eccleſiæ probat rurſus *Auguſtinus* neceſſitatem gratiæ efficaciter adjuvantis. Ad quid enim orarent fideles,ſi ex infidelibus,jam gratiâ ſufficiente inſtructis, eſſet, & non ex Deo ulteriùs adjuvante, ad fidem converſio? *Prorſus*, inquit S.Doctor lib.2. ad *Bonifacium* cap.18. *non oramus, ſed orare nos fingimus, ſi petimus, quod credimus eſſe in noſtra poteſtate.* Et lib. *de dono perſeverantiæ*: *Quis enim veraciter gemat deſiderans accipere, quod orat, à Domino, ſi hoc à ſe ipſo ſumere exiſtimet, & non ab illo.* Et Epiſt. 217. ad *Vitalem* cap. 7. num. 27. *Nemo eſt enim tam imperitus, tam carnalis, tam tardus ingeniő, qui non videat Deum facere, quod rogari ſe præcipit, ut faciat.* Si namque gratia verſatilis ad hoc ſufficeret, potiùs orandus eſſet Deus pro gratiæ verſatilis jam conceſſæ continuatione, quàm ut id in nobis faceret.

76. Ratio fundamentalis hujus aſſerti deſumitur ex eo, quòd, ut nemo negat, aut negare poteſt, neceſſitas orationis fundatur in indigentia, & neceſſitate; & quia res neceſſaria eſt, & quia ipſam habere non poſſumus ex nobis. Conſtat ex Canonica *Jacobi* cap.1. illis verbis: *Si quis veſtrum indiget Sapientia, poſtulet à Deo*; ubi neceſſitas poſtulandi ſapientiam incumbit illis, qui ſapientiâ indigent, tacitè innuendo, orandi neceſſitate minimè obſtringendos illos, qui eam à ſe habere poſſunt. Quod luculenter expreſſit *D. Auguſtinus* de dono perſever. cap. 16. *Sunt etiam qui propterea vel non orant, vel frigidè orant.... Immo cum conſtet alia Deum, danda etiam non orantibus, ſicut initium fidei; alia nonniſi orantibus præparaſſe, ſicut uſque in finem perſeverantiam: profectò qui ex ſe ipſo hanc habere putat, non orat ut habeat*: ubi *D. Auguſtinus* negat orandum pro bono, quod quis ex ſe habere poteſt. Conſtat etiam ex *D. Hieronymo* lib. 1. Dialogor. contra *Pelagium* cap. 2. Nam, ut ait S. Doctor Epiſt. ad *Cteſiphontem* q. 2. n.617. *Aſſerunt, ſe per arbitrii libertatem nequaquam ultra neceſſarium habere Deum.* Quem errorem, ut impugnet, ad neceſſitatem orationis recurrit S. Doctor; ibi: *Scilicet nunc mihi Scripturarum teſtimonia replicanda ſunt; quomodo per ſingula Dei à Sanctis flagitetur auxilium, & in ſingulis operibus ſuis illo adjutore, & protectore uti deſiderent. Lege totum Pſalterium, omnes Sanctorum voces: nihil erit, niſi ad Deum in cunctis operibus deprecatio*: quibus verbis obligationem orationis fundat in neceſſitate habendi auxilia, quæ per nos acquirere non poſſumus. Et meritò: *Quid enim ſtultiùs*, exclamat *Auguſtinus* de *natur. & grat.* cap.18. *quàm orare, ut facias, quod in poteſtate habes?* Et de *dono perſever.* cap. 23. *Quis enim veraciter gemat deſiderans accipere, quod orat à Domino, ſi hoc à ſe ipſo ſe ſumere exiſtimet non ab illo?* Hucuſque Catholici omnes conveniunt.

77. His ita conſtitutis, fit argumentum: Nihil ſtultius, quàm hominem orare, ut faciat, quod ita habet in poteſtate, ut nullo alio indigeat, ut faciat: ſi ergo homo juſtus graviter tentatus ita habet in poteſtate conſenſum, quo tentatio ſuperatur, ut ad illum ponendum, nullo indigeat, quod non habeat in poteſtate: ergo nec tenetur, nec poteſt conſenſum pe-

petere honeſtè, quo tentationem vincat. Hic ſanè diſcurſus demonſtrativus videtur: nam ſi quid deficit, vel eſt aliquid ex ſe indifferens, & à voluntate determinabile; vel eſt aliquid connexum, & ſuaptè naturâ ab intrinſeco determinatum? Primum dici non poteſt, quia ſi aliquid deficeret indifferens, cùm illud requiratur ad poteſtatem conſtitutivam libertatis, homo ille non ſupponeretur perfectè, ſeu completè, & expeditè potens in actu primo, ac ſubindè nec cum libertate; & aliquod præceptum homini juſto ſecundùm præſentes, quas habet, vires, eſſet impoſſibile. Si autem requiſitum deficiens, quod precibus procuratur obtineri, eſt aliquid ex ſe connexum, & ſuaptè naturâ determinatum, atque adeò à voluntate indeterminabile, non eſt aliquid requiſitum ad poſſe, quod debet eſſe indifferens, & inconnexum cum aliquo extremo determinatè, ſed erit requiſitum ad actu operari; atqui auxilium ab intrinſeco connexum cùm actu eſt auxilium gratiæ phyſicæ prædeterminantis: ergo vel hoc debet à Deo petere, vel nihil tenetur, aut poteſt petere, quo tentationem vincat. Hoc ſanè magnum accipit robur à neceſsario fidei argumento, quo SS. PP. contra Pelagianorum errores militabant; ut enim illi evidentiſſimè urgebant Adverſarios, incommoda fidei illis objiciendo; ita & nos eâ, quam putamus magni ponderis, ratione, eadem incommoda deducentes, in ſententiam nobis oppoſitam procedimus; prout argumentum præſtitit *M. P. Auguſtinus* lib. 2. de peccat. merit. & remiſs. cap. 2. dum dixit: *Repellamus itaque ab auribus, & mentibus noſtris eos, qui dicunt, accepto ſemel libero voluntatis arbitrio, nec orare nos debere, ut Deus nos adjuvet, ne peccemus.* Et tract. 53. in *Joann. illi dicunt: ut quid rogamus Deum, ne vincamur tentatione, quod in noſtra eſt poteſtate?* Sed clariſſimè Epiſt. 175. alias 90. *Contradicitur etiam iſtorum contentione benedictionibus noſtris, ut incaſſum ſuper populum dicere videamur, quidquid eis à Domino precamur, ut rectè, ac piè vivendo illi placeant; vel illa, quæ pro fidelibus precatur Apoſtolus, dicens Epheſ.* 3. 14. FLECTO GENUA MEA AD PATREM DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI, EX QUO OMNIS PATERNITAS IN COELIS, ET IN TERRA NOMINATUR, UT DET VOBIS SECUNDUM DIVITIAS GLORIÆ SUÆ, VIRTUTE CORROBORARI PER SPIRITUM EJUS. *Si ergo voluerimus benedicendo ſuper populum dicere: Da illis Domine virtute corroborari per ſpiritum tuum: iſtorum nobis diſputatio contradicit, affirmans negari liberum arbitrium, ſi hoc à Deo poſcitur, quod in noſtra eſt poteſtate.* Quod etiam *D. Hieronymus* in Epiſt. ad *Cteſiphontem*: *Iſtiuſmodi homines tollunt orationem, & per liberum arbitrium non homines propriæ voluntatis, ſed Dei potentiæ factos ſe eſſe jactitant, qui nullius ope indigent.* Et Patres *Concilii Carthaginenſis* in Epiſt. ad *Innoc.* Papam: *Nobis diſputatio eorum contradicit, negari liberum arbitrium, ſi hoc à Deo poſcitur, quod in noſtra eſt poteſtate.*

78. Si dicas cum *P. Vincentio Ramirez* S. J. de prædeſt. diſp. 5. cap. 3. n. 219. *Patres, quando orationem conſulunt pro eo, quod in noſtra eſt poteſtate, non loqui de poteſtate plena, & adæquata, qualis eſt poteſtas libertatis, & arbitrii, ſed de poteſtate ſemiplena, & incompleta, quæ-*

quæque abſolutam ſufficientiam non conſtituit, qualis eſt ea, quam ego habeo ad movendum ingens pondus meis viribus improportionatum: cujus ſublevatio in mea eſt poteſtate dependente ab adjutorio aliorum, quos orare poſſum, ut me adjuvent. Et num. ſequenti 220. proſequitur: *Id comprobat (ni fallor) argumentum, quod contra Pelagium inſtruxerunt M. P. Auguſtinus, & Hieronymus. Dicebat ille, poſitâ lege, & doctrinâ, naturam ex ſe habere ſufficientiam, & poteſtatem expeditum ad opera ſalutaria, ex quo arguebant Patres, fruſtra, & inutiliter nos orare, ne inferamur in tentationem juxta illud Orationis Dominicæ: Et ne nos inducas in tentationem: nam quid ſtultius, ut inquit Auguſtinus, quàm orare ut facias, quod in poteſtate habes? Ergo cenſebant, quòd à poteſtate adæquata, & expedita ad exercitium voluntatis benè valet ad fruſtraneitatem, & inutilitatem orationis pro obtinendo illo, quod in poteſtate expedita habetur; neque locum eſſe diſtinctioni poteſtatis dependentis, & independentis ab adjutorio alterius*. Hæc prædictus Auctor.

79. Sed quis hanc doctrinam non mirabitur? Dominus dixit: *Oportet ſemper orare*, *Lucæ* 18.1. Docuit *Apoſtolus* ad *Theſſal*. Epiſt. 1. cap. 5. verſ. 17. *Sine intermiſſione orate*. Ita ſimpliciter Eccleſia, ita Patres docuerunt; ita & nos prædicamus; ita & credimus: *Oportet ſemper orare, & non deficere*. Quòd ſi Auctor iſte fatetur, orandum eſſe pro eo, quod ſine alterius auxilio exequi non poſſumus, ut exemplo explicat: agnoſcat ſaltem hujus argumenti vigore, ita quidem eſſe; ſed & propterea talem nobis eſſe poteſtatem, ut ſine Dei adjutorio haberi non poſſit actuale exercitium. Undè quæcumque poſſumus, non ſine Dei adjutorio implere poſſumus. Et quia talis noſtra poteſtas eſt, ut Dei adjutorio ſemper indigeat; ideò *oportet ſemper orare, & non deficere*. Sit *Auguſtinus* hujus veritatis locupletiſſimus teſtis Epiſt. 177. aliàs 95. *Innocentio Papæ. Hinc enim oramus ut tentationem peccatorum ſuperare poſſimus, ut Spiritus Dei, unde pignus accepimus, adjuvet infirmitatem noſtram. Qui autem orat & dicit, ne nos inferas in tentationem; non utique orat, ut homo ſit, quod eſt naturâ: neque id orat, ut habeat liberum arbitrium, quod jam accepit, cùm crearetur ipſa natura: neque orat remiſſionem peccatorum, quia hoc ſuperius dicitur: Dimitte nobis debita noſtra: neque orat ut accipiat mandatum, ſed planè orat, ut faciat mandatum. Si enim in tentationem inductus fuerit, hoc eſt in tentatione defecerit, facit utiquè peccatum, quod eſt contra mandatum. Orat ergo ut non peccet, hoc eſt ne quid faciat mali, quod pro Corinthiis rogat Apoſtolus Paulus*, 2. *Cor*. 13. 3. *dicens*: ORAMUS AUTEM AD DOMINUM, NE QUID FACIATIS MALI. *Undè ſatis apparet, quòd ad non peccandum, id eſt ad non malè faciendum, quamvis eſſe non dubitetur arbitrium voluntatis, tamen ejus poteſtas non ſufficiat, niſi adjuvetur infirmitas*.

80. Hoc, ut clariſſimè oſtendamus, quædam conſideremus. Primum quidem, quòd *Pelagius* tandem, ut ſuprà diximus, conceſſit, quòd Deus adjuvabat potentiam per gratiam, ut ſcribit *D. Auguſtinus* lib.

lib. de *grat. Chriſti*, maximè cap. 3. ejus verba referens. Secundò, quòd loco citato ex tract. 53. in *Joan.* S. *Auguſtinus* manifeſtè procedit etiam in caſu, quo poteſtas ſit conſtituta per gratiam. Conſtat evidenter ex ejus verbis: *In utroque illius beneficia cognoſcamus: nam & agendæ ſunt gratiæ, quia data eſt poteſtas*, (nempè ſupernaturalis) *& orandum, ne ſuccumbat infirmitas*: ergo adhuc poſt acceptum beneficium gratiæ ſufficientis, pro quo debemus gratias agere Deo, debemus orare, ut nobis largiatur aliam gratiam, quâ poteſtas jam conſtituta ad actum ſalutarem reducatur, & ne ſuccumbat potentia infirma. Tertiò in ordine ad actus poſitivè ſalutares non intelligitur homo accepiſſe abſolutè liberum voluntatis arbitrium, nec illi actus dicuntur eſſe abſolutè in ejus poteſtate libera, donec accipiat gratiam præcontentivam talium actuum; ſed SS.PP. laudati abſurdum putant, quòd homo, acceptô ſemel liberô voluntatis arbitriô, & acceptâ poteſtate, non debeat orare pro eo, quod ita eſt jam in ſua poteſtate: ergo juxta SS. PP. tenetur homo orare pro eo à Deo obtinendo, ad quod habet ſufficientiam poteſtatis. Quod eſt dicere, non habet homo ſufficientiam poteſtatis, ut faciat Deo non adjuvante actionem. Quartò: ratio *D. Hieronymi* æquè urget in poteſtate conſtituta per gratiam. Probatur aſſumptum, & ratio eſt, quia ex oppoſito ſequeretur, quòd talis poteſtas non eſſet poteſtas creata, ſed divina, quæ jam nullius ope indigeret; ſed hæc ratio æquè urget in poteſtate conſtituta per gratiam, quia & cùm gratia eſt poteſtas creaturæ, & limitata: conſtat ergo, quòd contra mentem SS. Doctorum *Auguſtini*, & *Hieronymi* adducitur ſolutio. Arguebant hi SS. Doctores *Pelagianos*, deducendo eos ad inconveniens & abſurdum, nempè quòd non niſi ſtultè poſſemus fundere orationem Dominicam, ſic: Ille, qui in ſua poteſtate jam independente ab alio habet actum, vel vitationem mali, ſtultè hoc oraret; ſed per vos homo ſic independentem habet poteſtatem: ergo ſtultè oraret. Hic eſt genuinus ſenſus SS. DD., ut vel ex ſententiis à nobis modò propoſitis ſatis conſtat, & legenti totum contextum evidentiùs patebit.

81. Hoc ſicut certum eſt, ita ſine dubio tenendum; ſed & diſcurrendo per ſingula Dei auxilia ſupponentia ſufficientiam poteſtatis nullum eſt aliud, quod poſſit à Deo expoſci, niſi efficax ab intrinſeco, quod ſufficienti partium enumeratione, me oſtenſurum ſpero. Non enim homo juſtus gravi tentatione vexatus à Deo petit auxilium comitans, ſeu concurſum ſimultaneum; ſtulta enim eſset oratio. Primò; nam qui habet in poteſtate conſenſum, eodem jure habet in poteſtate quidquid cum conſenſu identificatur; ſed homo juſtus, in ipſorum principiis, habet in poteſtate conſenſum, quo tentatio ſuperatur, & concurſus ſimultaneus apud ipſos identificatur cum conſenſu: ergo eòmet jure, quô homo ille habet in poteſtate conſenſum; & ideò conſenſum non valet prudenter petere; habet etiam in poteſtate concurſum ſimultaneum, quem prudenter poſtulare non valet, ut illum obtineat. Secundò: Poteſtas libera, & ſufficientia conſtitutiva libertatis includit conſtitutivè præter auxilia gratiæ, in ejus principiis, omnipotentiam à Deo paratam, & ap-

& applicatam ad concurrendum cum voluntate, ut concurſus non exiſtat pro dominio, & determinatione Dei, ſed unicè pro determinatione, ac dominio voluntatis: nec, iſtâ applicatione ſuppoſitâ, ſine qua ſufficientia vera non intelligitur, jam Deus poteſt vel ſuſpendere, vel concurſum elargiri, niſi ad nutum voluntatis: ergo homo juſtus tentatus graviter, cui ſupponimus adeſse ſufficientiam, habet in poteſtate concurſum Dei ſimultaneum: ergo ſtultiſſimè oraret Deum, ut concurſum præberet ſimultaneum. Nam quid ſtultius, quàm orare Deum, ut tibi det, quod in poteſtate habes?

82. Non fortunâ meliori aſseri poteſt, peti ab homine gravi tentatione vexato, nè Deus auxilium auferat ſufficiens. Hic enim, dum orat, non petit, ſi rectè orat, ut à ſe non auferatur libertas; ſed poſtulat, ut potenti gratiâ libertatem adjuvet in bonum, nè deficiat: poſtulat, ut dona ſua faciat libertatis merita: poſtulat, ut ſibi det vincere, quia certat pro corona, & non coronatur, niſi qui in agone vincit; per Dominum autem *Jeſum Chriſtum* dat Deus ipſe victoriam quidem, non ſolùm vincendi potentiam. Rogo ergo, an in ſano ſenſu negari poſſit, homines, & maximè Sanctos ita orare? Non opinor, aliquem conceſſurum; clamabunt enim in contrarium continuæ, & expreſsæ orationes Eccleſiæ. Qui ergo ita orat, non petit à Domino, ne auferat ſufficientiam poteſtatis; immò ſi id, & non ultrà peteret, præſumptuoſa eſset oratio, & damnanda; ſcilicet: *Conſerva in me poteſtatem, & ego benè utar*; atquì poſtulare, atque orare, ut auxilium ſufficiens non auferatur, eſt petere, ut non auferatur libertas, non verò ut tentationis ſibi donetur victoria; ergo qui orat, non petit, nè à ſe Deus auxilium ſufficiens auferat. Secundò: Sublato auxilio ſufficiente ceſsat tentatio, alioquin homo tentaretur ſupra id, quod poteſt, contra promiſſionem Dei explicatam ab *Apoſtolo* 1. ad *Corinth.* 10. *Fidelis eſt Deus, qui non patietur, vos tentari ſupra id, quod poteſtis*: & homo auxilio ſufficiente deſtitutus ſuccumbendo non peccaret, dum illud non amitteret in pœnam peccati, quia ſupponitur juſtus, & nemo peccat in eo, quod vitare non poteſt, maximè ſi impotentia non eſt voluntariè contracta: ex eo autem, quòd auxilium ſufficiens non auferatar, non ſtatim adeſt victoria: alioquin nemo potens vincere, vinceretur: ergo petere ſolùm auxilii ſufficientis conſervationem, potiùs eſt petere, nè auferatur aliquìd compoſſibile cum tentatione & caſu, quàm petere, dum inſtat tentatio, victoriam tentationis. Dùm ergo victoriam petit, non petit, ut gratia ſufficiens non auferatur, ſed ut per efficacem adjuvetur. Tertio: Auxilium ſufficiens affert obligationem reſiſtendi, reſiſtentiam tamen non donat, nec victoriam: ergo ſi oratio ſiſtit in auxilii ſufficientis conſervatione, non tendit, ut per victoriam ſit locus coronæ, ſed potiùs, ut ſubſiſtat unicè potentia vincendi ſimul cum tentatione, quantùm ex Deo eſt. Quid hoc erit, niſi ex ſe ſperare victoriam?

83. Non ſimiliter ad aliud effugium convolare poſſunt, quòd orans oratione petit, cùm graviter tentatur, auxilium uberius, & robuſtius, ut vincat: nam, vel ille exceſsus auxilium relinquit in linea ſufficientis,

& à voluntate determinabilis; vel eſt auxilium ab intrinſeco infallibiliter connexum cum actu? Hoc ſecundum negant ipſi contra Thomiſtas. Primum argumenta facta non ſolvit, quia ſufficientia, & robur indifferens non dat victoriam, ſed vincendi obligationem, & potentiam, cum qua lapſus componitur, & carentia victoriæ. Hæc diximus, non ignorantes, quòd auxilia ſufficientia ſunt etiam objectum orationis; & Eccleſiam ſæpè ipſa petere, non abnuimus, ut diſertè probat Illuſtriſs. *Caſtell* de leg. & grat. ſufficiente q. 4. ſect. 8. Licèt enim omnibus gratiæ ſufficientis auxilia dentur; non tamen æquè omnibus. Unde majores, & minores vires per ſufficientem gratiam confert Deus: & ideò intra terminos gratiæ ſufficientis petere poſsumus virium augmentum. Sed tamen dicimus, non hìc ſiſtere orationes, nam præcipuè tendunt ſemper ad gratiam efficacem, quæ etiam nomine potentiæ multoties comprehenditur, id eſt conſequentis, quatenus exercitium ipſum eſse non poteſt ſine hujuſmodi adjutorio Dei. Hic eſt ſenſus Eccleſiæ orantis: *Ut quæ nobis agenda præcipis, te miſerante adimplere poſſimus* in feſt. *S. Patritii* 17. Martii. Quem etiam ſenſum expreſſit *Trident.* ſeſs. de juſtificat. cap. 11. dicens: *adjuvat, ut poſſis*. Nunquam ergo talis poteſt eſse ſufficientia, quæ orandi neceſſitatem excludat; quia petere debemus velle, & facere, & non ſolùm poſse. Undè quantumvis habeamus poſse, debemus orare, donec veniat facere; quia petimus, nè deficiamus, & cum ſolo poſse poſsumus deficere. Ex quo dixit *Auguſtinus* lib. 1. Oper. imperf. cap. 93. *Si quis exauditus fuerit in eo quod dicere juſſi ſumus, nè nos inferas in tentationem, proculdubio nullâ decipietur inſcitiâ, nullâ cupiditate vincetur*. En auxilium efficax, quod à Deo petimus, quô nempè inſtructa voluntas, victrix erit, nullâ cupiditate vincetur.

84. Hinc ſolùm reſtat, ut aſserant, hominem juſtum tentatione preſsum obligari præcepto orationis, ut petat auxilium, quod Deus prævidit congruum, & efficax. Ita *P. Aranda* cum communi Societatis ſententia diſp. 7. ſect. 13. Doctor *Prado* Complutenſis diſp. 6. ſect. 7. à num. 107. Et noviſſimè *P. Ramirez* de Prædeſt. diſp. 5. cap 3. à n. 216. Sed præſertim num. 244. ubi aſserit: *Reſpondeo quæſitis, id, quod ſemel, & iterum inſinuavimus, ſcilicet, caſum orationis, pro quo petimus liberationem à malo, eſſe caſum plenæ poteſtatis ad ipſum vitandum; ſed non per orationem, quæ ſupponat caſum, nec quæ petat liberationem à malo ex ſuppoſitione caſûs; verum quæ petat ſuppoſitionem caſûs non aliter, quàm in circumſtantiis, in quibus conjungendus eſt cum converſione; ex quo modo donandi, & purificandi caſum, cenſetur Deus donare, & poteſtatem converſionis. Et in poteſtate conjungendo infallibiliter cum converſione, ipſam converſionem*. Et infrà: *Doctrina Tridentini pro confirmatione adducta in id tendit, ut ex clamoribus, & orationibus noſtris, quibus Deum adjuvantem infirmitatem noſtram exoramus, probet neceſſitatem gratiæ contra Pelagium; & exhortatione divinâ, ut poteſtate benè utamur acquieſcendo gratiæ, quâ excitamur, libertatem noſtram contra Calvinum, & Lutherum firmet; quòd vero*

cla-

clamores noſtri ſint pro ſigno ſubſecuto ad libertatem per gratiam conſtitutam excitantem , ubi aſſerit ? Nec aſſerere potuit , ſi doctrina Tridentini ſupra expenſa animadvertatur . Et iterum infrà ſolutionem adhibitam identicam cum ſolutione *P. Aranda* affirmat , & conſonam debere eſſe omnibus Auctoribus Societatis . Hæc prædictus Auctor .

85. Non abnuo , ex clamoribus noſtris probari à poſteriori neceſſitatem gratiæ contra *Pelagium* ; ſed qui à nobis quærit , ubinam Concilium aſſerat , clamores eſſe pro ſigno ſubſequuto ad libertatem , & adeò fidenter aſſerere non potuiſſe pronunciat , interrogandus erit, ubinam *Concilium* illud ſignum excluſerit ? Exceptiones ab excipientibus probandæ ſunt . Doctrina *Concilii* in re , ſi quæ alia graviſſima , generalis eſt ; conformis inſuper omninò *Chriſti* Evangelio , dictis Sanctorum , & inconcuſſæ Eccleſiæ auctoritati , & praxi ; quoniam *oportet ſemper orare . Proindè ſicut ſcriptum eſt* 1. *Theſs.* 5. 17. , inquit *Auguſtinus* Epiſt.188. , SINE INTERMISSIONE ORATE , IN OMNIBUS GRATIAS AGITE : *oratis enim ut perſeveranter & proficienter habeatis ; gratias agitis ; quià non ex vobis habetis .* Quo ergo jure *P. Ramirez* , ut novæ patrocinetur doctrinæ , nullâ (quâ opus erat) Spiritûs Sancti revelatione , verba limitat *Chriſti* , docens caſum , in quo non ſit orandum ? Quo inſuper jure affirmat , non potuiſſe aſſerere neceſſitatem orationis pro omni caſu *Concilium* ? Ego autem dico , potuit quidem , & debuit . Ubi enim docuit ſecundùm fidem , dona Dei eſſe merita noſtra , orandum pro ipſis Dei donis , quomodo non doceret ? *Cenſetur* , inquit ille , *Deus donare .* Nova prorſus loquela , quam non novit Eccleſia . Non *cenſetur* tantùm , ſed cùm veritate ita eſt ; quia donat , ut ſemper illa dixit , ſciens certiſſimè vocum proprietatem . Quod ſi capere ſatis non poſſumus , expedit magis , fateri ignorantiam humanam , quàm alienare verba divina . Tollimus lumen , ſi ſenſus noſtros verba Dei facimus . Sed & ubinam ſolutio ad argumentum factum ? Ecce eodem vigore redit : quòd auxilium ſufficiens ſit congruum , & efficax , vel eſt in poteſtate liberi arbitrii , vel non ? Si primum , fruſtrà , & inaniter à Deo petitur, quod eſt in ejus poteſtate . Si ſecundum : rurſus inquiro ; vel eſt ſimpliciter requiſitum, ut exiſtat conſenſus ſalutaris, quòd Deus conferat auxilium illud præviſum congruum, & efficax, vel non ? Si primum : ergo auxilium illud pertinet ad potentiam (juxta eorum doctrinam) ſine qua peccare homo non poſſet ; & conſequenter non petitur, ſed ſupponitur ; cùm ſupponatur homo potens peccare . Si ſecundum : ergo licèt oratio ſit requiſita ad melius , non tamen ad abſolutam elicientiam actûs , quod *Pelagius* non negavit , ut videre eſt apud *D. Auguſtinum* de *grat. Chriſti* cap.41.

86. Inſuper ex ſolutione legitimâ conſecutione deducitur , quòd oratio ad ſummum ſit ſimpliciter neceſſaria ad impetrandam gratiam dantem poſſe ; non verò ſit ſimpliciter neceſſaria ad gratiam dantem ipſum exercitium ſalutare ; ſed hoc conſequens eſt penitùs falſum : ergo & ipſa ſolutio . Minor certiſſima eſt . Primò , quia in oratione Dominica ipſa exercitia ſalutaria petimus . Pro his ſemper orat Eccleſia . Sic. Feria

ria 6. Hebdomadæ Sanctæ: *Ut gratiæ tuæ munere ab omnibus tibi gradibus fideliter ſerviatur .... Ut ſtabili fide in confeſſione tui nominis perſeveret ... Ut Deus adaperiat aures præcordiorum ... Ut augeat fidem, & intellectum ... Ut eruat ab erroribus ... Ut auferat velamen de cordibus. Ut auferat iniquitatem à cordibus*. Et in Sacroſancto Miſſæ Sacrificio: *Libera me per hoc Sacroſanctum Corpus, & Sanguinem tuum ab omnibus iniquitatibus meis, & univerſis malis; & fac me tuis ſemper inhærere mandatis, & à te nunquam ſeparari permittas*. Et ulteriùs, *Libera nos, quæſumus Domine, ab omnibus malis præteritis, præſentibus, & futuris... Ut ope miſericordiæ tuæ adjuti, & à peccato ſimus ſemper liberi, & ab omni perturbatione ſecuri*. Tot iſtæ urgentiſſimæ expreſſiones, rogo, quid ſignificent, & an verè ſignificent? An à Deo petatur, quod ipſe dat? Si verò non dat, quarè petatur? Hoc erat robur *Auguſtiniani* argumenti: quod, ſi ſinceram veritatem verborum Eccleſiæ orantis ad ſuum quiſque ſenſum interpretetur, omninò evanuit. Secundò, quia præcipitur ſic: *Orate pro invicem, ut ſalvemini*; ſalus autem non eſt tam per gratiam dantem poſſe, quàm per dantem exercitia ſalutaria. Tertiò, quia id petimus, quò impetratò, Deo damus gratias. *Apoſtolus* autem inquit, *Deo gratias, qui dedit vobis victoriam per Jeſum Chriſtum*. Et ratio eſt apertiſſima: nam hæc ſunt potiſſima dona Dei, ut diximus, & inferiùs dicemus, ex quibus pendet noſtra ſalus, & eis non poſitis, homo damnabitur: immò tantò majori pœnâ, quantò majori præventus fuerit gratiâ dante poſſe. Utraque ergo gratia eſt objectum orationis, nempe & dans poſſe ſufficiens, & dans actum; & ad actum ſalutarem impetrandum eſt ſimpliciter neceſſaria oratio. Sequela autem majoris probatur. Oratio tantùm petit actum, & exercitium ſalutare, quatenus petit auxilium ſibi conferri, non præcisè ſecundùm ſuam intrinſecam entitatem, & prout formaliter dat poſſe, ſed prout prævisum eſt efficax, & infallibiliter conjungendum cum actu ſalutari, ut Doctor iſte propugnat; ſed oratio ſic petens auxilium non eſt ſimpliciter neceſſaria juxta ejuſdem doctrinam: ergo. Minor probatur primò: Auxilium efficax ſic prævisum non eſt ſimpliciter neceſſarium, ut expreſsè concedit diſp. 11. cap. 4. num. 102. dum ſolvit argumentum, intendens probare, quòd ille, cui Deus non conferret auxilium prævisum efficax ex motivo efficaci, non haberet per ſe exacta ad conſenſum ſalutarem, cùm in ſua non eſſet poteſtate, quòd Deus ex tali motivo conferret auxilium prævisum efficax. Concedit namque hoc ultimum, & meritò; cùm hoc unicè pendeat ex libertate Dei; & tamen ſalvat, quòd habeat omnia per ſe exacta ad conſenſum ſalutarem: quia, quòd auxilium conferatur à Deo ex motivo efficaci, accidit quidem in hac providentia, non tamen eſt ſimpliciter neceſſarium: ergo neque oratio illud impetrans. Secundò: Stultè quis orat, ut ipſe concedit, id, quod habet in ſua poteſtate; ſed quòd auxilium ex ſua entitate dans poſſe, ſit efficax, eſt unicè in poteſtate creaturæ, in illius principiis; qui idcircò docet, quòd habens auxilium ſufficiens, & dans poteſtatem, ſtultè oraret pro alia gratia dante actum: ergo

ergo oratio ſic petens auxilium, non eſt ſimpliciter neceſſaria juxta ſolutionem.

87. Diximus, quòd ad ſummum eſſet ſimpliciter neceſſaria oratio ad impetrandam gratiam dantem poſſe: quia ſi attentè conſideretur ſolutio, contra ipſam argui tertiò poteſt, quòd nec ad hoc ſit ſimpliciter neceſſaria, nempè ad non peccandum, urgente tentatione, & indè nec ad merendum. Et quidem, quòd ipſa ad non peccandum non ſit ſimpliciter neceſſaria, videtur colligi ex eo, quod docet diſp.21. cap.5. ubi cùm num.88. hanc ſtatuiſſet concluſionem: *Nulli creaturæ rationali in quovis ſtatu, aut tempore deeſſe poteſt ſufficientia ad non peccandum*; & contra illam proponeret argumenta, & locus eſſet opportunus recurrendi cùm *Tridentino* ſeſs. 6. cap.11. ad orationem, per quam verificatur, quòd *Deus impoſſibilia non jubet, ſed jubendo monet, & facere quod poſſis; & petere quod non poſſis, & adjuvat, ut poſſis*, hìc orationem nullam facit, quâ impetretur gratia ad non peccandum, inſtante præcepto arduo, vel gravi tentatione, & præcisè aſſerit, quòd ſi præceptum eſt ſupernaturale, & homo careat gratiâ ſupernaturali dante poſſe, præceptum hìc & nunc non obligabit inexcuſabiliter; & conſequenter, etſi non ſit adimpletio, non erit peccatum; ſi autem ſit præceptum naturale, vel tentatio contra ordinem naturæ, per vires naturæ aderit ſufficientia ad vitandum pecccatum. Ita in Summa docet, præcipuè num.95. & 98.

88. Doceat ergo nos ad quid ſit neceſſaria oratio? Ad opus ſalutare, juxta illum, non eſt neceſſaria; quia licèt à Deo propriiſſimis vocibus illud petat Eccleſia; tamen petit id, quod Deus non dat, ut ipſe judicat, propriè loquendo. Ad potentiam non peccandi ſub tentatione, aut præcepto, non requiritur; quia dum iſta potentia deficiat, nemo peccabit, & præceptum non urget: ergo ad non peccandum, ſive ſub tentatione, ſive ſub præcepto, nihil à Deo petere tenebimur; multò minus potentiam non peccandi. Dicent fortaſsè, non peti gratiam ad poſſe non peccare in iis caſibus præcepti, aut tentationis, ſed ad poſſe mereri. Attamen cùm ratione ejuſdem gratiæ Deus, juxta illos, det utrumque poſſe; neſcio quo ſpiritu petere poſſimus poteſtatem iſtam, ſi nihil petere poſſumus, præter poteſtatem. Quis enim excuſabit orationem iſtam? *Da mihi poteſtatem benè, & male agendi; & benè agam; nam à te nihil ultra peto*. Inſuper ejuſmodi poteſtas, juxta Auctorem, cujus verba retuli, nunquam poteſt deeſſe: non ergo debet peti, nec ad merendum. Hìc præterire non poſſum, quod jam innui, ſcilicet omninò oblitum fuiſſe eum orationis ibi; cùm maximè eam meminiſſe oporteret. In ejus ſenſu omnia benè componi poſſe, omiſsâ oratione, non credam; at video orationis mentionem ibi deſiderari, ut ex taciturnitate contra ipſum formetur argumentum, quod ex eodem actu tacendi, ſeu ſilentio deduxit S. *Auguſtinus* de grat. *Chriſti* cap. 39. *Et certè*, inquit, *maximè hìc erat cauſa exprimendi, quam diceret gratiam*. Ecquænam alia maximè eſt cauſa exprimendi neceſſitatem orationis, quàm cùm de illis agimus, propter quæ Dominus orare nos docuit, *Et ne*

ne nos inducas in tentationem, ſed libera nos à malo? Et de quibus *Apoſtolus* 2. ad *Corinth.*13. dicebat: *Oramus autem Deum, ut nihil faciatis mali?*

89. Ut autem majori efficaciâ impugnetur ſolutio, dignum erit, doctrinæ ab hoc Auctore traditæ incommoda ſummi momenti pro rei gravitate oſtendere. Siquidem juxta illum, ſuppoſitâ completâ poteſtate ad exercitium liberum, ſtultè homo oraret pro tali exercitio libero: & reſpectu illius, quod attinet ad obſervantiam præceptorum, vitationemque peccati, & gravis tentationis urgentiam intra terminos ordinis naturalis, concedit ipſe per naturalia potentiam completam. Neſcio quâ ratione, ubi hæc admittantur, poſſit exiſtimari neceſſaria oratio, aut quó jure requiratur gratia; cùm tamen & obligatio, & neceſſitas orandi juris naturæ ſit. Sed & de ſupernaturali ordine loquendo, idem, quantùm ex ejus dictis deprehendere poſſum, dicendum videtur. Judicat ille, quòd non imputatur homini commiſſio, vel omiſſio ejus, ad quod pro inſtanti urgentiæ præcepti non habet completam poteſtatem, & ideò docet, quòd ſi præceptum eſt ſupernaturale, & non adeſt gratia, non obligat inexcuſabilitèr; nec recurrit ad hoc, quòd ſaltem habebit gratiam, quâ poſſit orare Deum pro impetrando auxilio dante potentiam ad actum præceptum: immò hunc recurſum, quem ex *Cardinali de Lugo* refert citatâ diſp.21.cap.3. non approbat; ſed à cap.5. per plures concluſiones mentem ſuam aperit, nunquam recurrendo ad orationem. Ubi eſt ergo neceſſitas orationis ad liberè non peccandum? Quippè, ſi adeſt ſufficientia, nihil, pro quo ulteriùs oretur, invenit; ſi verò non adeſt, non peccare liberum non erit. Neceſſariò enim non peccat, qui peccandi non habet (ſi dici poteſt) facultatem. Comprehendat iterum argumentum hoc opera de ordine naturæ. Cùm enim iſtiuſmodi Auctoris doctrinis ſemel admiſſis, non poſſit ille aliundè negare, quòd ſi homo eſt rationis compos, & cum deliberatione, & advertentia præcepti procedit, peccat, dùm operatur contra præceptum naturale; manifeſtè contra ipſum arguitur, quòd ad vitandum peccatum in ordine naturali, non eſt neceſſaria oratio, nec gratia; quod eſt expreſsè contra rectam doctrinam traditam à D. *Auguſtino* toto libro de natur. & grat. ubi ex profeſſo impugnat *Pelagianos* in eo, quod aſſerebant, hominem ſine gratia poſſe ſervari immunem à peccato. Et à *Concilio Milevitano* cap. 3. & 4. definiente gratiam neceſſariam ad non peccandum: & rurſus cap. 5. ad adimplenda mandata Legis: ex quibus agnoſcitur, quòd nedùm neceſſaria ponitur ad illam partem juſtitiæ, quâ homo ſalutem ſuam operatur, & meretur faciendo bonum ſalutare, verùm etiam ad illam, quâ declinat à malo, etiamsì per talem declinationem (ſcilicet à malo) non mereatur vitam æternam, ut in peccatoribus accidit. Quocirca D.*Thomas* 1. 2. q.109. art.8. & 9. & 10. gratiam agnoſcit neceſſariam ad non peccandum etiam in juſtificato: nam *Apoſtolus*, quos dixerat mundos, admonuit *Chriſtus*: *Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem*.

90. Sed dices: D. *Thomas* in 2. diſt. 28. q. 1. art. 2. expreſsè tenet, quòd

quòd homo ſine gratia etiam dici poteſt vitare nedùm ſingula, verùm etiam omnia peccata mortalia, & impugnat ſententiam hoc negantem: ad quod movetur ex libertate arbitrii, quæ per peccatum mortale non tollitur. En in ſolut. ad 6. ſubtiliter diſtinguit, & adnotat, *quòd aliud eſt reſiſtere peccato, & aliud victoriam de peccato habere*: & primum docet, poſſe ſtare ſine gratia, non ſecundum; quia primum poteſt eſſe ſine merito vitæ æternæ: *Sed ille propriè vincit peccatum, qui poteſt pertingere ad hoc, contra quod eſt pugna peccati: hoc autem non poteſt eſſe niſi in eo, qui opus meritorium operatur. Undè talis victoria vitam æternam meretur, & ſinè gratia non fit.* Hæc D. *Thomas*. Ex quibus infertur, neceſſariam ſolùm eſſe gratiam ad vitationèm peccati meritoriam, ut affirmat ſolutio, & ſententia, quam modò verſamur. Sed contrà eſt: & in primis D. *Thomas* ſententiam, quam ibi tenuit, retractavit 1. 2. q.109. art.8. ubi amplectitur ſententiam, quam impugnaverat illo loco ex Sententiariis, & ſolvit argumenta, quæ ibi contra illam propoſuerat, & exigit gratiam habitualem, ut homo diu conſervetur ſine novo peccato mortali. Quod efficaciſſimè probat in corp. articuli, & in argumento *ſed contra* auctoritate D. *Auguſtini* lib. de perfect. juſtitiæ. Ita Eminentiſs. *Card. Cajetanus* in expoſitione hujus articuli. At ex oppoſito cum aliis doctiſſimis Thomiſtis adverſatur ipſi M. *Bolivar*. tract. de grat. Dei dub.12. §. 5. num. 37. dicens: *Reſpondet Cajetanus in præſenti D. Thomam mutaſſe ſententiam, quod tamen alii Thomiſtæ renuunt concedere; quia D. Thomas nec in art. 4. hujus quæſtionis, nec in 8. ubi noſtram ſententiam docuit, meminit ſe oppoſitum ſenſiſſe in Sententiariis: ſi autem aliquando D. Thomas ſententiam mutat, vel limitat in partibus, in quibus ultimum, & perfectum judicium expreſſit, ſemper memoriam facit ſententiæ, quam alibi docuit*: undè luculenter, & profundè S. *Doctoris* mentem aperit. Videndus ibi, nec enim in hoc modò tempus conſumere licet; maximè cùm ibi D. *Thomas* minimè faveat ſolutioni P. *Ramirez*, quin potiùs hanc ibi impugnat apertè; quia licèt ibi teneat, (ut ſupponitur ab ipſo) quòd homo exiſtens in peccato mortali habituali poteſt conſervari ſine novo mortali extra gratiam; tamen in calce articuli ſuam ſententiam exponit, ut præcisè intelligatur de gratia gratum faciente, non verò excludatur gratia actualis: *Si tamen*, inquit, *gratia intelligatur aliquis habitus infuſus, & non ipſa divina voluntas, per quam omnia bona cauſantur, & mala repelluntur*. Hæc S. *Doctor*. Porrò licèt tantùm meminerit voluntatis divinæ, in ea virtualitèr claudit illa, quibus in tempore voluntas divina impletur. Ad quod notetur elegans doctrina D. *Auguſtini* de prædeſt. Sanctor.cap.10. ubi ſuper illa *Apoſtoli* verba ad *Epheſ. Creati in operibus bonis, quæ præparavit Deus*, adnotat, quòd in illo *præparavit*, inſinuatur æterna prædeſtinatio, & voluntas Dei: in illo autem, *creati*, ſignificatur temporalis gratia, quæ eſt ipſa donatio beneficii ab æterno præparati. Ita & D. *Thomas* in voluntate Dei exprimit gratiam, quâ nos à ruina, & caſu peccati liberat. Quid ergo ex prædicto Sententiarum textu contra nos? Immò quid non pro nobis? Audia-

diatur q. 24. de verit. art. 14. hæc ipſa explicans in corp. art. *Si gratiam Dei velimus dicere, non aliquod habituale donum, ſed ipſam miſericordiam Dei, per quam interius motum mentis operatur, & exteriora ordinat ad hominis ſalutem; ſic nec ullum bonum homo poteſt facere* (ut eſſet reſiſtere malo) *ſine gratia Dei.* Hæc S. *Doctor*. Diſtinguendum ergo eſt inter poſſe non peccare, poſſe reſiſtere, & poſſe vincere. Ad primum præcisè tale, ſive prout importat ſolam negationem peccati; non requiritur gratia; nam in hoc ſenſu non peccare, neque eſt meritorium, neque aliquid importat de bono poſitivo, ut colligitur ex D. *Thoma* dictâ q. 24. de verit. art. 9. ad 5. Poſſe reſiſtere peccato, requirit gratiam actualem, ſed non habitualem. Poſſe tandem vincere, requirit utramque. Et quia neque reſiſtere actu peccato, neque vincere, poteſt evenire ſine efficaci Dei auxilio, ſemper pro illo orandum eſt.

91. Quia verò meminimus ſuprà, doctrinam P. *Ramirez* in eum ſenſum poſſe abduci, ut videatur, neque neceſſariam eſſe ſimpliciter gratiam ad merendum vitam æternam, (abſit tamen, ut hoc in ipſo ſuſpicemur) propterea placet adhùc, vitandas deductiones, quæ ex doctrina ſolutionis fieri poſſunt, oſtendere. Etenim Scriptor iſte diſp. 21. cùm à cap. 3. retuliſſet aliorum ſententias circa illam quæſtionem, quæ inquirit: an omnibus dentur auxilia ſufficientia ad ſalutem? & inter eas ſententiam illam, quæ aſſerit, quòd ſaltem nunquam deeſt auxilium ad orandum, & impetrandum mediâ oratione auxilium neceſſarium, cùm oratio fuſa cum quatuor debitis comitibus habeat infallibilem effectum, juxta doctrinam D. *Thomæ* 2. 2. q. 83. art. 15. ad 2. & art. 16. hâc viâ non incedit, ſed concluſione ſextâ ſufficientiam perpetuam auxiliorum, citra omnem orationem, & orandi neceſſitatem, ſalvare conatur; quia frequentiſſimè Deus pulſat corda hominum, & præcipuè urgente mortis tempore, aut defectûs uſûs rationis: quam concluſionem tertio loco probat n. 188. *Quia ſic*, inquit, *aptius percipitur, & explicatur axioma illud: Facienti quod eſt in ſe, Deus non denegat gratiam. Nam aliter ſtare poterit, quòd detur motus efficax effectivè deteſtativus peccatorum, cui non correſpondeat in re effectus ſalutaris ex defectu gratiæ ſufficientis: juxta hanc verò concluſionem, cum Deus ex lege ſua per Chriſtum, cujus meritis ad Rom. cap. 5. ubi abundavit delictum ſuperabundavit & gratia, præveniat humanas voluntates, eas ita antecedenter excitans per gratiam, ut omnes pii earum conatus evadant ſalutares.* In quibus procedit conſentaneè ad modum, quo ex profeſſo de hoc diſſerens diſp. 17. cap. 3. num. 68. explicaverat illud axioma: *In tantùm*, inquit, *dicitur, facienti quod eſt in ſe, Deum non denegare gratiam, in quantùm per Deum non ſtat, voluntate conante in aliquem virtutis actum, ipſum non evadere ſupernaturalem, cum Deus provideat ſemper gratiam dantem poteſtatem ad ſupernaturales actus.* Hæc eſt doctrina hujus Auctoris, qui, ut ſalvet, quòd gratia non conſequitur ad conatus naturales, & ſic recedat à doctrina *Semipelagianorum*, docet, quòd potiùs gratia veluti antecedit, & ſemper praſtò eſt, ut ita in-

inſurgente ex natura aliquo virtutis motu, hic ſupernaturalitate non careat, ex defectu gratiæ dantis poteſtatem, & præcontinentiam ſupernaturalitatis. Igitur præciſivè ab oratione, quâ petimus à Deo auxilia ſupernaturalia, ſemper nobis adſunt auxilia ſupernaturalia ex lege *per Chriſtum*. Ergo ex tali lege exonerati ſumus à neceſſitate orandi, & petendi auxilia ſupernaturalia neceſſaria, cùm non ſit opus petere id, quod ſcimus præſtò nobis eſſe, etiamsì non petamus. Ad ſummum ergo utilis erit, juxta doctrinam ſolutionis, oratio, ut frequentiora, citra neceſſitatem operandi, nobis dentur auxilia, aut inteuſiora; non verò, ut dentur auxilia neceſſaria ad benè operandum, & merendum vitam æternam: & ita utilis erit oratio ad melius, aut facilius, non verò ſimpliciter neceſſaria, quod tanquam Hæreticum rejicitur à P. *Suarez* tom. 2. de Relig. lib. 1. de orat. in communi cap. 6. num. 7. ubi ita habet: *Non mihi ſatis conſtat, an Pelagius omninò rejecerit orationem tanquam inutilem: vel ſolùm erraverit ejus neceſſitatem negando*. Hæc ſatis ſit notaſſe contra peculiarem iſtum diſcurrendi modum; nè facilè quiſquam præſumat, novas ſibi vias invenire, aut eas ingredi, quàs prudentior animadvertet fugiendas. Confiteri debemus cum *Tridentino*, jubendo Deum monere, ut faciamus, quod poſſumus, & petamus, quod non poſſumus, atque adjuvare, ut poſſimus: quòd ultimum de poteſtate conſequenti, ſive exercitii, optimè juxta noſtram ſententiam intelligitur.

92. Secundò probatur concluſio principalis: Omnis gratiæ efficacia, negatô concurſu phyſicè prædeterminante, pendet à noſtra libertate, quæ unicè pro ſuo libito auxilium reddit efficax, vel inefficax, ut docent ipſi Adverſarii, apud quos efficacia auxilii, ſeu gratiæ, eſt denominatio extrinſeca unicè ſumpta à conſenſu libero voluntatis; diſtinguentes enim auxilium efficax in illud, quod eſt efficax in actu primo, & in illud, quod eſt efficax in actu ſecundo, de efficaci in actu primo aſſerunt, eſſe tale, quia voluntas in ſtatu conditionato prævidetur auxilium determinatura ad conſenſum; & ideò illud determinatura, quia ipſa volet, & non quia Deus determinabit, ut indifferentiam auxilii ipſa determinet: auxilium verò efficax in actu ſecundo, ideò eſt tale, non quia voluntas in ſtatu abſoluto à Deo determinatur, ut auxilium indifferens determinet, ſed præcisè, quia ipſa pro ſuo placito illud determinat: omnis quippè determinatio voluntatis libertati relicta eſt. Quomodò ergo hæc auxilii efficacia à Deo expoſci poteſt, dùm homo habet in poteſtate ſua à nullo impedibili, quòd auxilium illud ſit efficax? Vana ergo, & imprudens eſt oratio illa, quâ homo expoſcit efficaciam auxilii, quod pro ſuo nutu, & placito reddere poteſt efficax, & conjungere cum operatione; quin ad hoc aliquo indigeat in ſua proxima poteſtate non exiſtente. Quæ non minùs imprudens agnoſci debet, ac in auribus Dei execrabilis foret ſequens oratio: *Domine cum ſolo auxilio, quod mihi dediſti, ſcio, me nullo alio ſuperaddito indigere, ut impleam actum præceptum: ſed cum hoc auxilio nolo mandatum implere: obſecro, da mihi aliud, quo mandatum tuum adimplere velim*. Hic autem mo-

dus orandi refelli non poſſe videtur, ſi vera ſit oppoſita ſententia. Ponamus enim, orantem eſſe hominem doctum, qui judicet omninò certa principia illa, quibus concurſus indifferens fulcitur, & gratia phyſicè prædeterminans impugnatur. Hic ignorare nequit, quòd in inſtanti, in quo urget præceptum, ſibi adeſt auxilium ſufficiens, quia obligari non poteſt ad impoſſibile. Exiſtimat etiam, & judicat evidens, ſe nullo alio Dei egere auxilio, ut actum præceptum eliciat: immò putat, ſe demonſtraſſe talis auxilii repugnantiam. Scit inſuper, ſe propterea non conſentire, ſi non conſentit, quia non vult, collatô ſibi auxiliô, efficaciam præſtare, illud ad conſenſum determinando: cùm tamen hæc efficacia, & determinatio unicè, & adæquatè à ſua pendeat voluntate, quin aliquo alio indigeat. Scit tandem, ſe loco illius auxilii poſſe aliud habere à Deo, quô volet: & nihil ſibi petendum à Deo manere, quàm collatio hujuſmodi auxilii, quod licèt indifferens etiam ſit, tamen illud determinare volet: ergo cùm orando auxilium petit efficax, ſciens ſe auxilio, quod habet, noluiſſe efficaciam præſtare, perindè orat, ac ſi orando diceret: *Domine, poſſum auxilio mihi collato adimplere præceptum; ſed cùm hoc nolo. Obſecro, da mihi aliud, quo mandatum adimplere velim*: quæ oratio eſt vana, inutilis, imprudens, in auribus Dei inexaudibilis, minimèque Deo acceptabilis; nec ab homine docto, immo Chriſtiano poſſibilis fieri, qui nedùm imprudenter, ſed impudenter ſic Deum orans, non Deum rogaret, ſed ſeipſum extollere videretur.

93. Hoc efficaciſſimè confirmari poteſt Adverſariorum doctrinâ: dum enim Thomiſtæ retorquent comminationem *Chriſti* Domini in *Tyrum*, & *Sidonem*, dicentes: omnes tenentur dicere, quòd aliquid defecit ad pœnitentiam *Corozaitis*, & *Bethſaiditis*, quod in illorum non erat poteſtate; reclamant Auctores iſti, quod Chaos magnum firmatum inveniunt inter ſententiam Societatis, & Thomiſtarum doctrinam. Nam apud Thomiſtas ita requiſitum eſt ad pœnitentiam auxilium gratiæ phyſicè prædeterminantis, ut conjunctio pœnitentiæ cum phyſicæ prædeterminationis carentia ſit prorſus implicatoria: ex quo fit, ut habitatores *Corozain*, & *Bethſaidæ*, juxta hanc ſententiam, increpentur injuſtè. At in noſtra, inquiunt illi, ſententia juſtiſſimè increpantur, eò quod habuerunt quidquid neceſſarium erat, ut pœnitentiam agerent: ex quo ipſi putant, manifeſtam reddidiſſe diſparitatem. Sed urgent argumentum Thomiſtæ ſub hac forma: Habitatoribus *Corozain*, & *Bethſaidæ* defuit auxilium efficax, quod omnes fatentur; ſed habere auxilium efficax non erat in illorum poteſtate: ergo defectus auxilii efficacis non exiſtentis in poteſtate hominis non reddit increpationem injuſtam. Sed quid, precor, huic argumento reſpondent? Conſtantiſſimè negant minorem, aſſerentes efficaciam auxilii, ſive auxilium ut efficax, eſſe unicè in poteſtate, ac manu libertatis: undè, quòd auxilia eis collata efficacia non fuerint, ipſorum culpa fuit; nam pro ſuo placito auxilia determinavêre ad diſſenſum, cùm potuiſſent ad conſenſum, & per hoc illa reddere efficacia. Hâc ergo Adverſariorum doctrinâ efficax formatur argumentum. *Bethſaiditæ* poterant, & debebant orare pro auxiliis

liis efficacibus; quod ita eſt certum, ac certum eſt, quòd tenemur orare, ut præcepta impleamus ſupernaturalia, & ut tentationes ſuperemus; ſed hæc oratio eſſet imprudens, & inutilis, quia oratione ſuâ peterent, quod unicè erat in poteſtate ſua: ergo prædeterminatione negatâ, & negatur neceſſitas orationis. Ut enim inquit D. *Fulgentius* lib. 2. de verit. prædeſt. cap. 4. *Dùm, quod præcipitur, ex nobis habere non poſſumus, admonemur, ut à quo nobis datur præceptum, ab ipſo petamus auxilium*: vel ut aſſerit D. *Baſilius* de inſtit. Monach. cap. 2. *Ut homo cognoſcat donum Dei, ac propriam indigentiam, orationibus oſtenditur.* Fruſtrà enim petitur auxilium, à quo datur præceptum; dùm hoc minimè indigemus, & hujus obſervantiam per gratiam ſufficientem habere poſſumus.

94. Tertiò principaliter probatur Concluſio. Ridicula eſt oratio, quâ non ſolùm petitur, quod ipſe orans ſolus in poteſtate habet, ſed dum à Deo petitur, quod ab ipſo Deo non pendet, quod ipſe Deus nequit efficere, quod non eſt ſub ejus formali, & immediato dominio, ut diximus ex M. P. *Auguſtino* de dono perſever. cap. 2. num. 3. *An & iſta irriſoria petitio eſt, cùm id ab eo (Deo) petitur, quod ſcitur, ipſum non dare, ſed ipſo non dante, eſt in hominis poteſtate?* Sed poſito quòd liberum arbitrium ſit auxiliis ſufficientibus inſtructum, & quòd Deus applicet ſuam omnipotentiam per decretum indifferens, non eſt ſub formali, & immediato dominio Dei, quòd actus liber exiſtat: ergo fruſtrà, & irriſoriè oraret quis à Deo meritum, & perſeverantiam finalem; & ſic de aliis operationibus, quæ ad libertatem in actu ſecundo pertinent. Ex quo apertiſſimè concluditur, quòd factâ illâ ſuppoſitione concurſûs Divini per auxilium indifferens, & ſufficientiæ voluntatis conſtitutæ hujuſmodi auxiliis ſufficientibus, hominem non indigere Deum orare, ut donet ipſi actum ſalutarem, ſed Deum potiùs indigere orare hominem pro elicientia actûs liberi, quem Deus vellet, ipſum elicere: & ratio eſt; quia elicere actum liberum pendet unicè ex libero hominis arbitrio, cui, ſuppoſitâ ſufficientiâ ex parte actûs primi, unicè immediatè ſubjicitur; dominio autem Divino non ſubjicitur immediatè, ſed ad ſummum mediatè, & remotè, in quantùm ipſum in actu primo ſufficiens conſtituit: ergo potiùs indigeret Deus, hominem exorare in dicta ſuppoſitione pro elicientia actûs, quem vellet exiſtere, quàm homo Deum, ut rectè obſervavit M. *Bolivar* de provid. Dei Dub. 7. §. 2. num. 7. *Et, ſi Deo aliquid utilitatis accreſceret ex noſtris bonis operibus, potiùs Deus indigeret, in ſententia Adverſariorum, ope hominis in actu primo conſtituti, quàm è contra: indigeret enim ad hoc, ut eſſet actus bonus, & ut ejus omnipotentia ad ipſum concurreret, quod homo ſe ad actum bonum determinaret, quod non in Dei, ſed in hominis eſt poteſtate.* Cui addimus, quòd nec ad hoc deficeret Deo deſiderium ſtrictè tale; nihil enim apud ipſos communius, quàm quòd Deus ardenter deſiderat actus noſtros liberos: qui modus loquendi non antecedentem voluntatem; ſed, quantùm ex Deo eſt, efficacem manifeſtè ſignificat.

95. Hoc ſanè meritò ad inconveniens deducitur; cùm nihil falſius, & impoſſibilius. Quid enim ſanctius in Eccleſia, quàm orationem eſſe practicam ſubjectionis confeſſionem, ut per illam homo ſe Deo ſubjiciat, tanquàm primo principio, Deum Dominum, & Auctorem creationis, & gubernationis rerum omnium agnoſcens, ut docet D. *Thomas* 2. 2. quæſt. 83. art. 3. dicens: *Per orationem homo Deo reverentiam exhibet, in quantùm ſcilicet ei ſe ſubjicit, & profitetur orando, eo ſe indigere, ſicut auctore ſuorum bonorum.* Ex quo infert: *Manifeſtum eſt, quòd oratio eſt propriè actus religionis.* Quod totum repugnat Deo erga hominem: cùm abſurdum ſit, exhibere reverentiam homini, ipſi ſe ſubjicere, huncque profiteri Auctorem alicujus boni à Deo deſiderati. Immo *David* ait: *Deus meus es tu, quia bonorum meorum non eges.* Pſalm. 15. Et *Auguſtinus* in Pſal. 70. ſerm. 2. *Deus nullo indiget bono, & ipſe eſt ſummum bonum, & ab ipſo eſt omne bonum. Ut ergo boni ſimus Deo indigemus: ut bonus ſit Deus, nobis non indiget; nec nobis tantùm, ſed uſque ad altiſſima, quæ fecit magnalia; nec ipſis cœleſtibus, nec ſuper cœleſtibus, nec cœlo cœli, quod dicitur, indiget Deus, ut aut melior ſit, aut potentior, aut beatior. Quid enim eſſet, quidquid aliud eſt, niſi ipſe feciſſet? Quo ergo eget abs te, qui erat ante te, & tam potens erat, ut cùm tu non eſſes, faceret te?* Secundò, quia, ut docet Divus *Thomas* ibi art. 10. *Oratio eſt actus rationis, per quam aliquis ſuperiorem deprecatur: ſicut imperium eſt actus rationis, quo inferior ad aliquod ordinatur: illi enim propriè competit orare, cui convenit rationem habere, & ſuperiorem, quem deprecari poſſit.* Ex quo infert immediatè S. Doctor, quòd cùm in Divinis Perſonis una non ſit alterâ ſuperior, illis non convenit ſe orare. Et 3. part. quæſt. 21. art. 1. probans eâdem ratione, *Chriſtum* Dominum in quantùm hominem Deum oraſſe, cùm ſibi hoc ſecundum propoſuiſſet argumentum: Præterea *Joan.* 14. num. 16. dicitur: *Ego rogavi Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis: & ſunt Filii verba: ergo Filii eſt orare;* reſpondet: *Ad ſecundum dicendum, quòd hoc Filius dicit de ſe ipſo, non ratione perſonæ, ſed ratione naturæ aſſumptæ.* Eſt enim, ut inquit ibi art. 5. ad 2. *Oratio actus latriæ,* quæ eſt ſervitus Dei, & importat defectum virtutis in orante; cùm ſit ratio ſpecialis objecti latriæ, ut exhibeatur aliquid Deo in recognitionem ſervitutis, ut probat D. *Thomas* in 3. diſt. 9. quæſt. 1. art. 5. ad 3. Neque his ampliùs immorandum; cùm nemo Catholicus dubitare poſſit, rem futuram blaſphemiæ, ſi quis diceret, Deum orare; ipſumque verè recedere à confeſſione omnipotentiæ Dei, & à primi principii creationis, & gubernationis rerum excellentia: cùm in Deo impoſſibilis ſit ſervitus, & defectus virtutis, ut actus noſtri liberi exiſtant; quin potiùs ipſius voluntas noſtræ poteſtati, ac voluntati dominetur: non enim ita eſt voluntas noſtra in noſtra poteſtate abſoluta, & independenti, quin Deus etiam ipſi voluntati noſtræ magis dominetur, ut dixit *Auguſtinus* de corrept. & grat. cap. 14 *Deus magis habet in poteſtate ſua voluntates hominum, quàm ipſi ſuas.* Deum ergo fundere preces ad creaturam, eſt manifeſtus error.

§. VII.

§. VII.

Ejuſdem argumenti valida proſecutio: diruitur difficultatis ſpecies, quæ pro contrariis objici ſolet.

96. CUm modus iſte dicendi propugnans, quòd datâ poteſtate expeditâ in nobis per gratiam ſufficientem ad conſenſum ſalutarem, fruſtrà, & ſtultè petimus à Deo conſenſum ſalutarem, adeò arridere videatur Doctoribus adverſæ opinionis, ut Pater *Ramirez* loco citato ex diſputat. 5. cap. 3. num. 219. aſſerat: *Habere aliquid in poteſtate, & ſufficientia adæquata, indigereque adjutorio alterius, quod in noſtra poteſtate non ſit, eſt ingens chimæra: undè reſpondere, non ſtultè, & inutiliter peti id, quod in noſtra poteſtate adæquata eſt, quia eſt in noſtra poteſtate adæquata cùm dependentia ab adjutorio alterius, eſt ſe implicare in terminis*. Hæc Auctor iſte: quarè ſatis accuratè, & aliquantò prolixiùs rem hanc perquirere, & diſputare operæ pretium duximus: maximè cùm tanti momenti ſit, & ineluctabile argumentum creditum fuerit ab *Auguſtino*, quòd ſemper invictè *Pelagio* oppoſuit, ut teſtatur ipſe Epiſt. 144. ad *Anaſtaſium*, ubi poſtquàm de *Pelagianis* dixit, quòd deſtruunt orationes, quas facit Eccleſia, ſubdit: *Non quia hoc audent apertè dicere: ſed eorum ſententiam, velint nolint, hoc utique ſequitur. Nam, ut quid nos dicitur, vigilate, & orate, ne intretis in tentationem?* Quo eodem argumento uſus eſt Sanct. *Proſper* contra *Caſſianum*: nec non & alii Sancti Patres contra eumdem errorem.

97. Et primò crederem ſanè dogma Catholicum, quòd ſuppoſitâ libertate, & poteſtate expeditâ, tenemur prudenter, & utiliter orare Deum pro conſenſu ſalutari. Divinæ Scripturæ auctoritas, Eccleſiæ, & Sanctorum Patrum doctrina ſtatuendo dogmati iſti ſufficiunt, quin ſtare argumento minimè indigeamus, cùm à multis jam ſæculis falſam iſtam Adverſariorum ratiocinationem fregerit *Auguſtinus*, nec non alii Sancti Patres. Undè non capio, quomodò poſſit in bono ſenſu defendi, ut probat ſequens diſcurſus. Qui aſſerit poſt collatam homini à Deo poteſtatem ad impletionem præcepti, nullo egere, quod in ipſius non ſit poteſtate adæquata, & completa, non poteſt defendere, hominem tali inſtructum poteſtate egere oratione, quâ petat à Deo auxilium aliquod requiſitum ad operandum, vel actum præceptum eliciendum: ſed aſſerere, hominem, poſtquàm illi data eſt poteſtas, & ſufficientia completa, & adæquata ad operandum, non egere oratione, quâ petat auxilium ad operandum, videtur aſſertum Pelagianum; ergo ut ſalvetur neceſſitas orandi, adſtruenda eſt indigentia alicujus auxilii, ut ſimpliciter requiſiti, quodque in poteſtate hominis non ſit; quamvis homini collata ſit à Deo poteſtas, & ſufficientia adæquata operandi. Totus hic diſcurſus conſtat ex Divo *Hieronymo* in Dialog. adversùs *Pe-*

Pelagium lib. 1. cap. 1. circa finem, ubi interlocutores ſunt *Critobulus* agens partes *Pelagii*, & *Atticus* fidem Catholicam defendens. Sic *Critobulus* pro *Pelagio* loquitur: *Non nego gratiam, cùm ità me à Deo aſſeram conditum, ut per Dei gratiam meæ datum ſit voluntati, vel facere quid, vel non facere*. Cui *Atticus* occurrit: *Dormitat ergo Deus in operibus noſtris ſemel datâ liberi arbitrii poteſtate, nec orandus eſt, ut in ſingulis operibus nos adjuvet, cum voluntatis noſtræ ſit, & proprii arbitrii facere, ſi volumus, vel non facere, ſi nolumus*. Ad quæ *Critobulus*: *Conceſſâ ſemel liberi arbitrii poteſtate, noſtræ voluntati cuncta derelicta ſunt*. Ex quo rurſus intulit *Atticus*. *Ergo, ut dixi, non debeo à Deo per ſingula auxilium deprecari, quod ſemel meo datum eſt judicio*. Hic ſanè D. *Hieronymi* diſcurſus totus, nec verbô demptô, ad noſtrum intentum facillimo negotio facit. Enimverò, ſi datâ ſemel arbitrio humano ad actum ſupernaturalem ſufficientiâ, & poteſtate adæquatâ, & completâ, quæ conſtituitur partim ex applicatione Omnipotentiæ, partim ex auxilio ſufficienti, ſive de ſe inconnexo, jam nullum Sanctis neceſſarium eſt auxilium ad præceptum implendum: ergo à Sanctis Deus non eſt orandus, ut auxilium impendat, quia tale auxilium nec eſt neceſſarium, nec poſſibile, ut Deus eos in ſingulis operibus adjuvet. Patet conſequentia quoad utramque partem: cùm pro auxilio non dabili, orare non poſſint; & ſi quid Sanctis deficit pro priori ad actuale operandi exercitium, non eſt aliud, quàm concurſus ſimultaneus, quem, ut diximus, à Deo poſtulare minimè poſſunt. Nam quid ſtultius, quàm orare, ut habeas id, quòd habes in poteſtate adæquata? Quilibet autem in plena libertate conſtitutus, ità habet in poteſtate concurſum ſimultaneum, ut Deus negare illum minimè poſſit. Hanc conſequentiæ probationem non latuiſſe *Hieronymum* conſtat ex illis verbis: *Ergo, ut dixi, non debeo à Deo per ſingula auxilium deprecari, quod ſemel meo datum eſt judicio*. Ac ſi apertiùs dixiſſet: poſt datam poteſtatem, adhùc alius Dei requiritur concurſus, ſed non debeo pro illo impetrando orare, quia illum in mea poteſtate habeo. Hoc argumento planè inſolubili, & evidenti confirmat *Auguſtinus* Epiſt. 217. ad *Vitalem*, dicens: *Inaniter igitur, & perfunctoriè potiùs quàm veraciter pro eis, ut doctrinæ, cui adverſantur, credendo conſentiant, Deo fundimus preces, ſi ad ejus non pertinet gratiam convertere ad fidem ſuam ipſi fidei contrarias hominum voluntates. Inaniter etiam & perfunctoriè, potius quàm veraciter magnas cum exultatione agimus Deo gratias, quando aliqui eorum credunt, ſi hoc in eis ipſe non facit. Non fallamus homines; nàm Deum fallere non valemus. Prorſus non oramus Deum, ſed orare nos fingimus, ſi nos ipſos, non illum, credimus facere quod oramus. Prorſus non gratias Deo agimus, ſed nos agere fingimus, ſi undè illi gratias agimus, ipſum facere non putamus. Labia doloſa, ſi in hominum quibuſcumque ſermonibus ſunt, ſaltem in orationibus non ſint. Abſit, ut quod facere Deum rogamus oribus, & vocibus noſtris, eum facere negemus cordibus noſtris: Et quod eſt graviùs, ad alios etiam decipiendos, hoc non taceamus diſputationibus noſtris, & dùm volumus apud homines defende-*

re

re liberum arbitrium, apud Deum perdamus orationis auxilium, & gratiarum actionem non habeamus veram, dùm veram non agnoſcimus gratiam.

98. Argumenti vim iterùm explico, & confirmo. Semel atque Deus conſtituit hominem potentem elicere actus ſupernaturales per auxilia gratiæ, & omnipotentiam decreto illo indifferenti applicatam, ut actus ponatur præceptus, nihil reſtat, aut requiritur, quod non ſit in hominis poteſtate: ergo ut ponatur id, quod requiritur ad exiſtentiam actûs, Deus non eſt orandus. Hæc ſanè conſequentia illa eſt ipſiſſima, quam intulit *Hieronymus* ex verbis prioribus *Critobuli*, ac ſubindè ab eo ſolo negari poterit, qui *Hieronymum* malè argumentatum eſſe audeat calumniari. Aſſumptum conſtat ex verbis illis *Critobuli*: *Non nego gratiam, cùm ita me à Deo aſſeram conditum, ut per Dei gratiam meæ datum ſit voluntati, vel facere quid, vel non facere.* Quæ *Pelagiani* verba maximè penſanda ſunt, in illis quippè manifeſtè adſtruit ultrà donum conditionis egere arbitrium gratiâ, quæcumque illa ſit, dante voluntati poteſtatem agendi, & non agendi, quâ datâ à Deo, & in homine receptâ, jam homo ulteriori non eget gratiâ, quæ ſibi non ſit ſubjecta. Sed *Atticus* agens *Hieronymi* perſonam, ex illa intulit: *Dormitat ergo Deus in operibus noſtris, ſemel datâ liberi arbitrii poteſtate, nec orandus eſt, ut in ſingulis operibus nos adjuvet.* Et rationem ſubjicit, quæ eſt ipſa noſtri diſcurſûs efficacia: *Cùm voluntatis noſtræ ſit, & proprii arbitrii facere, ſi volumus, vel non facere, ſi nolumus.* Atqui juxta concurſûs indifferentis aſſertores, ſemel datâ liberi arbitrii poteſtate per gratiam, unicè eſt noſtræ voluntatis, & arbitrii facere, ſi volumus, vel non facere, ſi non volumus: ergo noſtri diſcurſûs conſequentia illa ipſiſſima eſt, quam intulit D. *Hieronymus*: nàm voluntas ubi primum à Deo accepit libertatem, illum pro ſuo placito determinat, ac Deum neceſſitat ad concurrendum: ut quid ergo Deum orabit?

99. Prætereà: ex hac propoſitione *Critobuli*: *Conceſſa ſemel liberi arbitrii poteſtate, noſtræ voluntati cuncta derelicta ſunt*; ex iſta, inquam, propoſitione, quæ eſt dogma apud *Pelagium*, intulit *Hieronymus*: *Ergo, ut dixi, non debeo à Deo per ſingula auxilium deprecari.* Cujus rationem reddit, ſtatim adjiciens: *Quod ſemel meo datum eſt judicio*; quaſi diceret, ſi quid reſtat neceſſarium, ut agam, meo ſubjectum eſt arbitrio, non opus habeo oratione. Hæc ſanè eſt Adverſariorum doctrina, quòd, conceſsâ ſemel liberi arbitrii poteſtate, noſtræ voluntati cuncta derelicta ſunt: nam, ut illi aſſerunt, factâ arbitrio poteſtate operandi liberè per auxilia gratiæ, & applicationem omnipotentiæ per decretum indifferens, quidquid deſideratur, ut exiſtat actus, ſcilicet concurſus ſimultaneus, hujuſque determinatio noſtræ libertati, ac voluntati unicè derelicta ſunt: ergo neceſſitas orationis non ſalvatur, niſi admittamus neceſſarium aliud auxilium ſupponens libertatem adæquatè conſtitutam per auxilia indifferentia, & illam efficaciter applicans ad operandum. Quocirca ut *D. Hieronymus* hanc cunctorum in noſtra

po-

poteſtate derelictionem impugnet ex verbis *Apoſtoli* ad *Rom.* 9. *Non eſt volentis, neque currentis, ſed Dei miſerentis*, ad hoc, inquam, oſtendendum redit ad neceſſitatem orationis, quia hanc conſequentiam credidit infallibilem: *Conceſſa ſemel liberi arbitrii poteſtate, noſtræ voluntati cuncta delicta ſunt: ergo non debeo à Deo per ſingula auxilium deprecari*. Verba enim maximi Doctoris immediatè ſubjuncta poſt relatam *D. Pauli* ſententiam hæc ſunt: *Ex quibus intelligamus, noſtrum quidem eſſe velle, & currere, ſed ut voluntas noſtra compleatur, & curſus, ad Dei miſericordiam pertinere, atque ita fieri, ut & in voluntate noſtra, & in curſu liberum ſervetur arbitrium, & in conſummatione voluntatis, & curſûs, Dei cuncti potentiæ relinquantur*. Ecce *D. Hieronymus* contendit, admittendum aliud eſse auxilium ſuperadditum poteſtati, ut cuncta non voluntati, ſed Deo relinquantur, & hoc probat ſubdens: *Scilicet nunc mihi Scripturarum teſtimonia replicanda ſunt, quomodo per ſingula Dei à Sanctis flagitetur auxilium, & in ſingulis operibus ſuis illo adjutore, & protectore uti deſiderent. Lege totum Pſalterium, omnes Sanctorum voces: nihil erit, niſi ad Deum in cunctis operibus deprecatio*. Ex quibus duo certiſſimè conſtant: primum eſt bonitas illius conſequentiæ, & ex hoc primo, conſtat ſecundum, quòd admiſsâ orationis neceſſitate, admitti debet conſequenter neceſſitas alterius auxilii, poteſtati, ac libertati noſtræ ſuperadditi: hoc autem auxilium eſt prædeterminatio.

100. Scio, ſummam Adverſariis eſse difficultatis rationem, quòd ſi ultra poteſtatis conſtitutionem, aliquo egemus, quod in manu noſtra non ſit, & ſinè quo actus à noſtra poteſtate non procedet, requiratur, injuſtas eſse peccatorum correptiones. Hoc eorum motivum jam aliàs à nobis tactum eſt. Sed numquid novum eſt illud? Immò antiquiſſimum; hoc enim etiam *Auguſtino* objiciebatur. Audiamus eum libro de corept. & grat. Primum teſtimonium habetur cap. 4. ubi ita loquitur: *Patimini me paululum, fratres mei, non adverſus vos, quorum rectum eſt cor cum Deo, ſed adverſus eos, qui terrena ſapiunt, vel adverſus ipſas humanas cogitationes pro cæleſtis, & Divinæ gratiæ charitate certare. Hoc enim dicunt, qui in ſuis malignis operibus ab hujus gratiæ prædicatoribus corripi nolunt. Præcipe mihi, quid faciam, & ſi fecero, age pro me gratias Deo, qui mihi, ut facerem, dedit. Si autem non fecero, non ego corripiendus ſum, ſed ille orandus eſt, ut det, quod non dedit, id eſt, ipſam, quâ præcepta ejus fiant, fidelem Dei, & proximi charitatem: ora ergo pro me, ut hanc accipiam, & per hanc ex animo cum bona voluntate, quæ præcepit, faciam. Rectè autem corriperer, ſi eam mea culpa non haberem: hoc eſt, ſi eam poſſem mihi dare, vel ſumere ipſe, nec facerem, vel ſi dante illo, accipere noluiſſem*. Hæc *S. Auguſtinus*. Secundum teſtimonium deſumitur ex eodem lib. cap. 6. quod ſic incipit: *Apoſtolus, inquiunt, ait, quis enim te diſcernit? Quid autem habes, quod non accepiſti? Si autem accepiſti, quod gloriaris, quaſi non acceperis? Cur ergo corripimur, arguimur, reprehendimur, accuſamur? Quid facimus, qui non accepimus? Qui hoc dicunt extra culpam*

pam ſe videri volunt in hoc, quod non obediunt Deo, quia utique ipſa obedientia munus ejus eſt, quæ neceſſe eſt, ut inſit ei, cui charitas ineſt, quæ ſine dubio ex Deo eſt, & dat eam Pater filiis ſuis. Hanc, inquiunt, non accepimus, quid itaque corripimur, quaſi nos eam nobis dare poſſimus, aut noſtro arbitrio dare nolimus? Ita ibi *S. Auguſtinus*, quæ argumentum Pelagianorum, & ſolutionem, quâ illi poſſet occurri, evidenter continent, nullibi à S. Doctore ita expreſſam, ſicut in his locis.

101. Ex illis autem conſtat, nihilò efficaciùs argumentari Recentiores contra noſtros Thomiſtas, quàm Pelagiani tunc temporis contra *S. Auguſtinum*, & Catholicos argumentarentur. Conſtat inſuper, argumentum unum, & idem iſtis, & illis eſſe commune, nec novam aliquam nobis objici difficultatem, quæ *S. Auguſtino* objecta non fuerit. Nec propterea dico, communem eſſe ſententiam; quod eſſet oppoſitam damnare; tantùm autem pronuncio, fuiſſe commune argumentum. Argumentum quippe Hæreticorum, ut ex verbis patet relatis, tale erat. Qui non habet in ſua poteſtate omnia requiſita ad actum, ad quem obligat lex, injuſtè corripitur, atque injuſtè increpatur: ſed adjutorium voluntatis, & actionis ad actum lege præceptum, eſt, per vos, neceſſarium, nec illud, per vos, homo habet in ſua poteſtate: ergo injuſtè corripitur, & injuſtè increpatur homo, qui illum omittit. Vel aliter confici poteſt Pelagianorum argumentum, & ratio ſub hac forma: Ille ſolus dignus eſt, qui corripiatur, & accuſetur propter omiſſionem actûs præcepti, qui habens in ſua poteſtate adjutorium, quô eget ad illum actum, tali adjutorio ideo caret, quia non vult illud accipere, cùm poſſit: ſed auxilium gratiæ adjuvantis neceſſarium eſt ad actum præceptum, & illud homo non habet in ſua poteſtate, atque adeo illud ſibi acquirere non poteſt, nec ſibi etiam illud ſumere ad operandum: ergo omittens actum præceptum injuſtè propter omiſſionem corripitur, increpatur, accuſatur. Vel tertiò ſic argumentabantur: Auxilium, quo Deus diſcernit conſentientem à non conſentiente, talis eſt naturæ, ut illô exiſtente, exiſtat conſenſus infallibiliter in eo, qui diſcernitur; tantæ verò neceſſitatis, ut deficiente illo, conſenſus infallibiliter non exiſtat: ergo, ut homo tanquàm reus de fractione accuſetur præcepti, illud debet habere in poteſtate: ſin minùs, reprehenditur ſine cauſa.

102. Conferas, rogo, argumentum hoc cum argumento illo Recentiorum, quod variis objectum terminis, vocumque obſcuriſſimis ambagibus replicatum proponitur, ut inter utrumque diſcrimen aliquod aſſignes. Quoniam autem Hæreticorum argumentum nulli Catholicorum poteſt non eſſe ſuſpectum, omnes ad argumentum reſpondere tenentur; ſed quali ſolutione contrarii Recentiores occurrant, diligenter attende. Majorem non ſolùm admittunt, verùm & totis viribus ſtabilire, atque firmare contendunt: deindè negant ſecundam minoris partem, quòd ſcilicet concurſus gratiæ operantis actionem, ſive gratiæ adjuvantis influxus in actum, non ſit in noſtra poteſtate, ut poſſit homo corripi, & omiſſionis reus accuſari. Porrò, hominem poſſe juſtè corripi, & juſtè omiſſionis damnari, non negabant, immo fatebantur, at-

que docebant Pelagiani; dummodo illis concederet *Auguſtinus* cùm cæteris Catholicis, hoc adjutorium, quod neceſsarium eſt ad actum præceptum, in hominis eſſe poteſtate conſtitutum. Quod ex ultimis utriuſque teſtimonii verbis conſtat apertè. Quid enim ſibi volunt illa Pelagianorum verba, de corrept. & grat. cap.4.? *Rectè autem corripe- perer, ſi eam mea culpa non haberem: hoc eſt, ſi eam poſſem mihi dare, vel ſumere ipſe, nec facerem; vel ſi dante illo, accipere noluiſſem*. Quid illa initio ſexti? *Hanc*, inquiunt, *non accepimus; quid itaque corripimur, quaſi nos eam nobis dare poſſimus, aut noſtro arbitrio dare nolimus?* Quod ergo diſcrimen inter has aſſignent ſolutiones, penitus ignoro.

103. Non ſolutionem iſtam probavit *Auguſtinus*; illam acerrimè impugnat, ut conſtabit legenti, & evolventi ſua volumina, & maximè librum de Correpi. & Grat. in quo toties argumentum inculcat, & rejectâ, atque negatâ arbitrii poteſtate ad tale ſibi adjutorium acquirendum, planè concedit minorem quoad utramque partem; ſed majorem apertè negat. In lib. tamen de Grat. & liber. arbitr. cap. 14. circa medium Capitis modum aperit, quo nobis poſſibilis eſt operatio præcepta, ad quam egemus adjutorio, quod non eſt in noſtra poteſtate: ita enim docet ex *Apoſtolo* 10. ad *Rom. Ergo Spiritus gratiæ facit, ut habeamus fidem, ut per fidem impetremus orando, ut poſſimus facere, quæ jubemur: ideo ipſe Apoſtolus aſſiduè legi præponit fidem, quoniam quod lex jubet, facere non valemus, niſi per fidem rogando impetremus, ut facere valeamus*. Quam doctrinam & probavit, & docuit *Tridentinum* ſeſſ.6. de juſtificat. cap.11. cùm *Auguſtini* verbis aſſumptis dixit: *Deus impoſſibilia non jubet, ſed jubendo monet, & facere quod poſſis, & petere, quod non poſſis, & adjuvat, ut poſſis*. Eccè quomodò adjutorium, quod requiritur ad actum, nobis fit poſſibile, ſcilicet mediâ oratione, quia ſcriptum eſt: *Petite, & dabitur vobis*. Et rurſus: *Omnis, qui petit, accipit*. Et iterùm: *Quidquid petieritis Patrem in nomine meo, credite, quia accipietis*. Hoc ſanè non ſolùm oſtendit, adjutorium illud non eſſe in noſtra poteſtate, verùm evidenter demonſtrat, in manu arbitrii non eſſe aliud, quàm petere; cùm vera non poſſit eſſe oratio, quâ poſcitur id, quod quis ſcit, vel exiſtimat in ſua eſſe poteſtate, ut dixit *Auguſtinus* de dono perſever. cap. 23. his verbis: *Nam ſi hæc ab ipſo quidem poſcit Eccleſia, ſed à ſe ipſa ſibi dari putat, non veras, ſed perſunctorias orationes habet, quod abſit à nobis. Quis enim veraciter gemat deſiderans accipere, quod orat à Domino, ſi hoc à ſe ipſe ſe ſumere exiſtimet, non ab illo*. Vide totum Capitulum, & comperies, quàm germana ſit litteræ ponderatio.

104. Hoc iterùm manifeſtè comprobatur ex eodem S. Doctore de grat.& liber. arbitr. cap.13. ubi ſic habet: *Sed ſi hoc verum eſſet, utique in oratione Dominica cùm dixiſſemus*, DIMITTE NOBIS DEBITA NOSTRA, SICUT ET NOS DIMITTIMUS DEBITORIBUS NOSTRIS: *non adderemus, & ne nos inferas in tentationem. Illud enim dicimus, ut peccata dimittantur, hoc autem, ut caveantur, ſivè vincantur: quod à Patre, qui*

in

in Cœlis eſt, nullâ ratione peteremus, ſi virtute voluntatis humanæ hoc poſſemus efficere. Et poſt pauca in fine Capituli referens *S. Cyprianum* in expoſitione orationis Dominicæ, inquit: *Ibi videbitis, quemadmodum ſic alloquatur liberum arbitrium eorum, quos conſcriptione ſui ſermonis ædificat, ut oſtendat tamen ea, quæ implenda jubentur in lege, in oratione eſſe petenda. Quod utique vaniſſimè fieret, ſi ad illa agenda voluntas humana ſine Divino adjutorio ſufficeret*. Ac tandem Epiſt. 105. *Si dixerimus, meritum præcedere orationis, ut donum gratiæ conſequatur, impetrando quidem oratio quidquid impetrat, evidenter Dei donum eſſe oſtendit, nè homo exiſtimet à ſe ipſo ſibi eſſe, quod ſi in poteſtate haberetur, non utique poſceretur*.

105. Hæc *S. Auguſtinus*, cui addimus opportuniſſimam *S. Ambroſii* doctrinam in lib. de fuga ſæculi cap. 1., quam laudat, atque commendat *S. Auguſtinus* lib. de dono perſever. cap. 8. circa medium, dicens: *Quem ſecutus B. Ambroſius audet, & dicit: Non enim in poteſtate noſtra eſt cor noſtrum, & noſtræ cogitationes: quod omnis, qui humiliter, & veraciter pius eſt, veriſſimum eſſe ſentit*. Quam ſententiam ita probat *Ambroſius*, dicens de fuga ſæculi: *Denique voti magis eam eſſe rem, quàm effectûs, teſtatur Propheta dicendo: Inclina cor meum Deus in teſtimonia tua, & non in avaritiam: non enim in poteſtate noſtra eſt cor noſtrum, & cogitationes noſtræ*. Ubi probat *S. Ambroſius*, in poteſtate noſtra non eſſe cor noſtrum, quia Propheta orat Deum, ut cor ſuum in teſtimonia ſua inclinet, & non in avaritiam, ac ſi ita argumentaretur *Ambroſius*: Propheta rogat Deum, ut in teſtimonia ſua cor ejus inclinet: ergo neque cor ejus, nec cogitationes in ejus ſunt poteſtate, ut ſcilicet actu fiant ſine adjutorio Dei donante ipſas cogitationes. Patet conſequentia, quia non poſſumus à Deo petere, quod in noſtra eſt omninò conſtitutum poteſtate. Hìc tamen maximè notandum, quòd Propheta inſtructus, ac præmunitus omnibus adjutoriis requiſitis ex parte actûs primi ad libertatem, clamat adhuc, & orat pro adjutorio ad vincendam avaritiam (quod modò ſufficit) non pro adjutorio poſſibilitatis, ſed pro adjutorio voluntatis, & actionis, ſivè pro auxilio gratiæ ſub munere, & formalitate efficaciter adjuvantis; non quæ in ſancta cogitatione conſiſtat, aut in ſubito motu voluntatis, ſed quæ det actu fugere avaritiam, declinare vanitatem, actu implere præcepta, quod adjutorium gratiæ non eſt in hominis poteſtate.

106. Hoc magis confirmari, & illuſtrari poteſt. Quilibet, quantumvis pius, & ſanctus, poteſt cum *Propheta* dicere: Inclina cor meus Deus in amorem tuæ Bonitatis: Inclina cor meum Deus in dolorem peccatorum meorum, quæ contra te commiſi: hæc enim oratio ſatis pia, & religioſa eſt, & Sanctis, qui amori Dei, & pœnitentiæ peccatorum incumbunt, familiariſſima: ſed hujus orationis objectum non eſt auxilium ſufficiens; nam ſenſus hujus orationis non eſt: da mihi Domine auxilium, quo poſſim cor meum inclinare in tuæ Bonitatis amorem, aut in dolorem peccatorum meorum, & ego illud ad te inclinabo: tum, quia cùm id ita in re eveniat, juxta Adverſarios, non eſt cur id à Deo peti

 poſſit:

poſſit: tum, quia talis deprecationis ſenſus evidenter eſt falſus; non enim ita orat *Propheta*, ſed ait: *Inclina cor meum Deus in teſtimonia tua: averte oculos meos, ne videant vanitatem, in via tua vivifica me*, ubi actum petit, non poteſtatem ad actum. Et tandem, quia eſſet oratio ſuperba, & imprudens, ut ſæpè aliàs diximus; nam qui oraret ità, Deo, quod minus eſt, tribueret, ſibi quod majus; majus enim quid eſt determinatio auxilii, quæ inſeparabiliter eſt connexa cùm amore, vel pœnitentia; quàm poteſtas ad utrumque, cum utriuſque carentia conjungibilis: & licèt oratione ſuâ ſufficientiam adæquatam, & poteſtatem expeditam à Deo eſſe fateretur, illius determinationem ſibi arrogaret: ergo petit adjutorium voluntatis, & actionis, gratiam efficaciter adjuvantem inſeparabiliter connexam cum actu; nam actum petit, cùm dicat: *Inclina cor meum, averte oculos meos, vivifica me*: & quod petit, non eſt omninò in poteſtate petentis. Quam doctrinam in Scholis ſacravit Summus Pontifex *Innocentius I.* reſcribens Patribus *Concilii Milevitani*, eorum Acta auctoritate Apoſtolicâ confirmans: ibi enim agens de objecto orationis *Prophetæ Regii* Pſal. 123. *Adjutorium noſtrum in nomine Domini*, ità dicit circa medium Epiſtolæ: *Audi David dicentem*: ADJUTORIUM NOSTRUM IN NOMINE DOMINI, &c, ADJUTOR MEUS ESTO, NE DERELINQUAS ME, NEQUE DESPICIAS ME DEUS SALUTARIS MEUS, *quæ incaſſum dixit, ſi tantùm in ejus erat poſitum voluntate, quæ à Domino flebili ſermone poſcebat*.

107. Satis iſta, ſed nuſquàm ſatis, dum eò incautè ducat doctrina iſta Adverſariorum, quantùm videtur nobis, ut vanum fiat, & irritum orationis præceptum: unde alio irrefragabili argumento totum id ampliùs confirmo. *Pelagio hæreſim* SS. PP. & Sacra Concilia exprobrant, & execrandum definiunt, *quia impiis diſputationibus Dominicam orationem conabatur auferre*. Hæc apud ipſos erat evidens, & inevitabilis conſequentia: ſuppoſitis donis naturæ, & doctrinâ oſtendente viam, per quam ambulare debemus, rectè oramus Deum, ut dirigat greſsus noſtros, & ſalutariter operemur: ergo Deus prævenit ſalutare opus per gratiam diſtinctam à doctrina, & donis naturæ, arguendo ex oppoſito conſequentis ad oppoſitum antecedentis, ex defectu gratiæ diſtinctæ à doctrina, & donis naturæ, ad defectum orationis. Hæc ergo erat apud ipſos indeclinabilis conſequentia: Eccleſia non ſolùm orat, ut infidelibus nota fiant per doctrinam Dei eloquia, ſed etiam, ut credant; ergo Deus operatur credere per adjutorium præveniens à doctrina diſtinctum: ergo ſimiliter hæc erit irrefragabilis conſequentia: Eccleſia non ſolùm orat, ut infidelibus donetur libertas credendi per ſufficientem gratiam, ſed etiam, ut credant; ergo Deus operatur credere per gratiam prævenientem diſtinctam à ſufficiente: antecedens eſt certum, ut ſuprà diximus: ergo & conſequens debet eſſe verum; vel aſſignent principium, cui nititur SS. PP. conſequentia, quod non ſimiliter firmet hujus conſequentiæ bonitatem.

108. Nec nobis reponant, quòd dùm Eccleſia orat, ut credant ii, quibus data eſt libertas, & ſufficientia credendi, non orat Deum pro obti-

obtinenda gratia efficaciter movente diſtincta à ſufficiente, ſed quòd donet eam libertatem, & gratiam, cui prævidet conſenſuros, potiùs quàm illam, cui prævidet diſſenſuros; nam præterquam quod ſuprà efficaciter inanem oſtendimus iſtum orandi modum; contra eſt primò, quia à Deo petitur conſenſus ſalutaris in ſe ipſo formaliter, non hæc, vel illa libertas, non hæc, vel illa præparatio ad conſenſum, ſed gratia diſtincta à gratia conſtituente ſufficientiam, quæ det ipſum conſenſum, vel ipſum bonum uſum gratiæ, ſeu quâ Deus operetur in nobis velle & operari; cùm utendum nobis ſit his, quæ largitus eſt Deus, & ab eo ſemper ſit petendum, ut donis ejus fideliter, & ſcienter utamur; vel expoſcitur aliis terminis gratia, *quæ det non ſolùm poſſe, quod volumus, verùm etiam velle, quod poſſumus*; ut dixit *Auguſtinus* de corrept. & grat. cap. 11. ut oſtenderet, quòd objectum orationis non eſt velle in auxilio præparante conſtituente poſſe, ſed ipſum velle formaliter in ſe ipſo. Ubi obiter nota, quòd Deum oramus, ut donet conſenſum, & ut liberè donet ex ſua determinatione, & dominio. Undè oratio objectivè tendit in conſenſum, ut dandum, & determinandum à Deo, quæ propterea non ſupponit ſubjectivè exiſtentem prædeterminationem ad conſenſum; quia dum exiſtit prædeterminatio, exiſtit infallibiliter conſenſus; undè tunc non eſt exorandus Deus, ut donet conſenſum, ſed gratias agere tenemur Deo, quia donavit conſenſum, mediante prædeterminatione.

109. Secundò urget contra ſolutionem, quòd & Pelagiani argumento SS. PP. facilè reponere poſſint, Eccleſiam juſtè orare, ut credant ii, quibus nota eſt doctrina Evangelica; at non expoſcere gratiam diſtinctam, ſed quòd doctrina ità proponatur à Deo, qualiter prævidet conſenſuros, potiùs quàm modo, quo prævidet diſſenſuros. Quæ reſponſio minimè Pelagium latuit, teſte *D. Auguſtino* de grat. *Chriſti* cap. 41. exponens *Pelagii* errorem: *Ita ut ipſas quoque orationes, ut in ſcriptis ſuis apertiſſimè affirmat, ad nihil aliud adhibendas opinetur, niſi ut nobis doctrina etiam Divina revelatione aperiatur, non ut adjuvetur mens hominis, ut id quod faciendum eſſe didicerit, etiam dilectione, & actione perficiat.* En ubi *Pelagius* fatetur, non tendere orationes Eccleſiæ ad gratiam à doctrina diſtinctam, ſed ut doctrina aliter manifeſtetur, & Divinà revelatione aperiatur, ut homo, quod faciendum eſſe didicerit, etiam dilectione, & actione perficiat. Inſurgit tamen contra ipſum *Auguſtinus* Epiſt. 107. ad *Vitalem*: *Non enim hoc oramus pro infidelibus, ut fiat eorum natura, id eſt, ut homines fiant, aut ut doctrina eis prædicetur.*, *ſed oramus, ut voluntas corrigatur, doctrinæ conſentiatur, & natura ſanetur.* Sic & nos inſurgimus contra Adverſarios: Non orat Eccleſia ſolùm pro infidelibus, ut liberi ſint ad credendum, ut eorum voluntas excitetur, ut inſpirationibus pulſentur, ſed ut voluntas corrigatur, inſpirationi conſentiant, & excitatione ſurgant, ut ſanentur: ergo quia pro eis petitur aliud auxilium à vocatione, excitatione, & libertate diſtinctum: ergo, negato hoc auxilio, & negari debet orationis neceſſitas; vel ſi aſtrui debet orationis præceptum, &

aliud

aliud auxilium diſtinctum à ſufficiente ex Deo eſse, tenemur confiteri.

110. Sic *Apoſtolus* 2. ad *Corinth.* 13. orabat Deum pro *Corinthiis* dicens: *Oramus Deum, ut nihil mali faciatis . . . Ut vos, quod bonum eſt, faciatis*. Hìc Deum orat, ut ex ipſo Deo ſit vitatio omnis mali, & executio omnis boni. Non orat Deum, ut eis donet poteſtatem non peccandi, quia poteſtas non peccandi jam erat in ipſis, & ſolùm poteſt deficere per neceſſitatem peccandi: ſicut libertas peccandi in *Chriſto*, & in Beatis deficit, propter neceſſitatem, quam habent, non peccandi. Non ſimiliter orat pro potentia libera non peccandi, ut aſſerit *P. Ramirez* loco citato n. 241. cùm expreſsè contradicat *Auguſtinus* de grat. *Chriſti* cap. 25. *Non ait Apoſtolus, oramus, ut poſſitis nihil mali facere, ſed ne quid faciatis mali*. Sollicitus namque *Paulus*, ut *Corinthii* non peccarent, & ut bonum facerent, non videtur oraſſe pro poſse libero, etiam indifferenti ad peccandum: ergo ſuppoſitâ poteſtate expeditâ non peccandi, petit ſpecialem illam gratiam, quâ indigent, ut non peccent.

111. Sic ſimiliter orabat *D. Paulus* ad *Rom.* 7. dicens: *Namque condelector legi ſecundùm interiorem hominem*, ubi ſe gratiâ ſufficienti ornatum agnoſcit, & concupiſcentiæ pugnam ſentiens, ut teſtatur ipſe ſequentibus verbis: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ*, exclamat: *Infelix homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum*: ubi non ſolùm *exoptat corpus corruptioni non expoſitum induere per reſurrectionem ad gloriam, quam ſperabat aſſequi ex gratia Dei per Jeſum Chriſtum*, ut ait *P. Ramirez* ubi ſuprà: certè neſcio, quo ſano ſenſu poſſit quis conari, verba *Pauli* eò divertere, nè gratiam Dei ſignificaſse *Apoſtolum* fateatur: poſtulabat ille gratiam medicinalem efficaciter adjuvantem, nè operibus carnis in illa ſpirituali pugna conſentiret; nè ſuccumberet, aut ſuperaretur à concupiſcentiis ſuis, ſed victoriam obtineret; & carnem gratiâ Dei redigeret ſub poteſtate ſpiritûs, ut adſcriberetur ipſi ad meritum, & coronam, teſte *D. Auguſtino* de natur. & grat. cap. 54. & 55. arguens contra *Pelagianos*, gratiam per *Chriſtum*, & peccata remittere, &, ut non peccemus, adjuvare, ſequentibus verbis: *Quod non tantum deſiderat Apoſtolus, ut per indulgentiam ſit de præteritis impunitas, ſed etiam ut ſit de cætero ad non peccandum fortis, & validus... Hinc eſt quod clamat: Infelix homo, &c. Sinatur orare, ſinatur adjutorium medici potentiſſimi flagitare. Quid contradicitur? Quid obſtrepitur? Quid miſer miſericordiam Chriſti petere prohibetur, & hoc à Chriſtianis?* En iterum Apoſtolicâ illâ eruditione lib. 5. contra *Julianum* cap. 7. edocet neceſſariam Dei gratiam, nè in pugna illa, quæ excitatur à carne, & quæ agitur, & ſentitur in carne, carnis deſideria perficiantur, dicens: *Denique iſta vitia non medicos ullos corporum quærunt, ſed gratia Chriſti medicante curantur; prius ut reatu non teneant, deinde ut conflictu non vincant, poſtremò, ut omni ex parte ſanata, nulla omninò remaneant. Proinde* cùm

cùm mala concupiſcere malum ſit, & bona concupiſcere bonum ſit, atque hoc bellum quandiù hic vivitur non quieſcat, cùm caro concupiſcit adverſus ſpiritum, & ſpiritus adverſus carnem; quis me liberabit de corpore mortis hujus, niſi gratia Dei per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum? Sed non *Auguſtinus* ſolus hoc *Apoſtoli* teſtimonium de gratia dante victoriam tentationis intelligit; communi SS. PP. conſenſu firmatur hæc interpretatio, teſte eodem *Auguſtino* ibidem lib.6.cap.23. ubi ita habet: *Non ego ſolus, aut primus, ſic iſtum locum intellexi, quo evertitur hæreſis veſtra, quemadmodum verè intelligendus eſt: immò verò ego prius aliter intellexeram, vel potius non intellexeram, quod mea quædam illius temporis etiam ſcripta teſtantur* (in expoſitione ſcilicet Epiſt. ad *Roman.* Et lib. 1. ad *Simplicianum*, ut patet ibi.) Et lib.1. retract. cap.23. & lib.2. cap.21. *Sed poſtea melioribus, & intelligentioribus ceſſi, vel potius, ipſi, quod fatendum eſt, veritati, ut viderem in illis Apoſtoli vocibus, gemitum eſſe Sanctorum contra carnales concupiſcentias dimicantium. Hinc factum eſt, ut ſic iſta intelligerem, quemadmodum intellexit Hilarius, Gregorius, Ambroſius, & cæteri Eccleſiæ Sancti, notique Doctores, qui & ipſum Apoſtolum adverſus carnales concupiſcentias, quas habere nolebat, & tamen habebat, ſtrenuè conflixiſſe, eumdemque conflictum ſuum illis ſuis verbis conteſtatum fuiſſe ſenſerunt.* Expoſcebat ergo *Paulus* ad carnis motus utique debellandos nè dominarentur, & poſteà ſanandos ut penitùs extinguerentur, robur maximum efficaciſſimæ gratiæ. Velle adjacebat ipſi; ex parte ſpiritûs videbat ſibi bonum in electiône eſſe & deſiderio, ſed propter carnis concupiſcentiam non poterat perficere, quod ſecundùm ſpiritum utcumque ſentiebat. Gratiam orat, quæ contra malum fortificet, ut non ſit ſub dominatu peccati; quæ ad bonum efficax præbet auxilium, ut hoc perficere inveniat, cujus velle aderat illi. Apertiora ſunt hæc verba, & interpretum in ea conſenſus manifeſtior; quàm ut negare quis poſſit agere hìc *Paulum* de gratia dante victoriam tentationis.

112. Si ergo *Apoſtolo* credimus, ſi Doctori maximo, ut par eſt, ſi D. *Auguſtino*, & cæteris SS. PP., conſtat neceſſitas orationis, quâ à Deo poſcimus gratiam adjuvantem ad victoriam tentationis; eſſeque Sanctis argumentum familiare, ut probent, in noſtra non eſſe poteſtate adjutorium illud gratiæ, quô egemus ad benè operandum, etiam poſt collatam arbitrio poteſtatem, datôque auxiliô, quod nos dicimus ſufficiens, & illo, quod *Pelagius* poſſibilitatis non negabat. Sed neque tot SS. PP. teſtimoniis opus erat, ut ſuam ipſi cæſpitationem agnoſcerent tot Sacrarum Scripturarum oraculis occupatam, cùm ſemper fuerit inter homines certa, & firma hæc veritas, & veluti communis animi omnium conceptio. Quid enim nobis Eccleſia, & Sancti Patres urgentiùs prædicant, quàm orandum ſemper eſſe, ut, adjuvante Deo, benè operemur? Undè *Pelagius*, qui ſemel arbitrio collatâ poteſtate, cuncta nobis eſſe derelicta aſſerebat, neceſſitatem negavit orandi, ut adjutorium voluntatis, & actionis conſequeremur. *Caſſianus* verò, *Fauſtus*, & *Vitalis*, qui nos vires habere ſufficientes ad inchoandum fidem propugna-

gnabant, ad hæc habenda nos oratione minimè indigere prædicabant. E contra verò SS.PP. efficaciter probantes, nos poſt collatam boni operis poteſtatem, ulteriori indigere Dei gratiâ, quæ ſit efficax adjutorium voluntatis, & actionis, & quæ det initia credendi, atque in bono perſeverantiam, nihil aliud frequentius contra Hæreticos urgebant, quàm orandi pro his omnibus neceſſitatem, quod erit indubium legenti libros de prædeſtinatione Sanctorum, & de dono perſeverantiæ, nec non Epiſtolam ad *Vitalem* 107. toties à nobis adductam.

113. Sed hìc ſe offert argumentum P. *Antonii Perez* diſp. 1. de Provident. cap. 5. q. 13. n. 24. quo ſimiliter utuntur P. *Tyrſo* tom. 1. diſp. 17. ſect. 11. & P. *Henao* ſect. 76. ad probandam ex futura ſtultitia, & inutilitate orationis, impoſſibilitatem gratiæ phyſicè prædeterminantis. Si auxilium efficax eſſet in Dei poteſtate, & non in noſtra, ſequeretur, utilem eſſe orationem, quâ petamus à Deo actum ex ſuppoſitione libertatis: ſed eſt per ſe abſurdum petere actum, qui eſt in noſtra poteſtate, ex ſuppoſitione, quòd in noſtra poteſtate ſit; ait enim *Auguſtinus* de natura, & grat. cap. 18. *Quid ſtultius quam orare ut facias, quod in poteſtate habes?* nec diſſentit *Hieronymus* aſſerens: *Fruſtrà ſemper oramus, ſi in noſtro arbitrio eſt facere quod volumus*: ergo ſuppoſitâ libertate, nullum auxilium deeſt exactum ad actum, quod ſit in poteſtate Dei. Mirari ſatis non poſſum, talem ab Auctoribus iſtis excogitatam poteſtatem humanam, ut inutilem, & ſtultam reddat orationem; cùm potiùs ex orandi neceſſitate, quam ſancta, & nunquam concutienda doctrina Eccleſiæ prædicat, humanam poteſtatem cognoſcere deberent. Sed præſtò eorum argumento occurit *Auguſtinus* de peccator. merit. cap. 6. reſpondens: *Quis autem optat, quod in poteſtate ſic habet, ut ad faciendum nullo indigeat adjumento?* Ergo optare poterat, ſi in poteſtate ita ſit, ut alterius adjumento indigeat. Idem ſcripſit S. *Hilarius* Epiſt. 89. *Fruſtrà rogantes Deum dicimus, nè nos inferas in tentationem, ſi hoc in noſtra poſitum eſt poteſtate, ut nullo illius adjutorio id valeamus adimplere*: ergo non fruſtra eſt oratio, licèt aliquid ſit poſitum in poteſtate; dum nonniſi Dei adjutorio id valeamus adimplere. Eodem modo loquitur D. *Hieronymus* lib. 2. adverſus *Pelagianos*. Probat enim, quòd *Chriſtus* non debuit dicere: *Surgite, & orate, ne intretis in tentationem*, juxta *Pelagium*, *ſed potius, quid dormitis? Surgite, & reſiſtite: liberum enim habetis arbitrium, & ſemel vobis conceſsâ à Domino poteſtate nullius alterius indigetis auxilio*: ergo ſtat oratio, poſtquam eſt poteſtas conceſſa, cùm adhuc indigeamus auxilio.

114. Hoc ampliùs dilucidis teſtimoniis fulciri poteſt, primò ex *Innocentio* in Epiſt. ad PP. *Concilii Milevitani* ſuperiùs citata; poſtquam enim retulit *Prophetæ* verba: *Adjutor meus eſto, ne derelinquas me, neque deſpicias me Deus ſalutaris meus*, ita ait, *Quæ incaſſum dixit, ſi tantùm in ejus erat poſitum voluntate, quod à Domino flebili ſermone poſcebat*. Poſſumus ergo à Deo petere, quod in noſtra eſt voluntate, ſi non ſit tantùm in ea, ſed etiam in voluntate illius, quem flebili ſermone exoramus. Sic loquutus eſt *Auguſtinus* cap. 34. de natur. & grat.

dum

dum de *Pelagio* aſſerit: *Hic prohibet, nos orare, ne intremus in tentationem, cùm hoc nè nobis accidat, in noſtra tantùm poteſtate eſſe contendit*. Nota eamdem excluſivam, quâ ſupponit *Auguſtinus* aliquid poſſe eſſe in noſtra poteſtate, & non *tantùm* in noſtra. Id apertè confirmatur ex eodemmet textu argumenti: ad illa enim verba, *Quid ſtultius, quàm orare, ut facias, quod in poteſtate habes*, præmittit ſequentia, ut *Pelagium* convinceret, Deum eſſe orandum: *Quod licèt non fiat* (vitare quidem peccata futura) *niſi voluntas adſit, tamen, ut fiat, voluntas ſola non ſufficit*; *ideo* (cauſalem nota) *pro hac re nec ſuperflua, nec imprudens Domino immolatur oratio; nam quid ſtultius, &c.* Non ergo *Auguſtinus* negat utilitatem orationis, licèt illud voluntas habeat in poteſtate, ſi ſola non ſufficiat; ſicut & dixit D. *Hieronymus*: *Non noſtræ ſolum eſſe poteſtatis, facere, quod velimus, ſed & Dei clementiæ, ſi noſtram adjuvet voluntatem*. Indè egregiè dixit magnus ille Fidei Catholicæ defenſor, & teſtis *Joannes Fiſcherius* Roffenſis Epiſcopus, qui de *Luthero*, & ejuſdem temporis Hæreticis glorioſè triumphavit; is, inquam, in opuſculo de neceſſitate orandi, paulò à principio egregiè dixit: *Quia nullum unquam præterit momentum, quô non vehementer egeamus Divino auxilio; idcircò neceſſitas maxima nos impellit, ut ſemper opem ejus aſſidua precatione flagitemus*. Poteſtatem ergo faciendi, quod bonum eſt, habemus; ſed non poteſtatem, ut ſine Dei adjutorio faciamus.

115. Ex quibus occupata manet argumenti ſolutio, diſtinguendo minorem: Abſurdum eſt petere actum, qui eſt in mea poteſtate ex ſuppoſitione, quòd ſit in mea poteſtate, ita ut nullo egeam adjutorio, concedo minorem; ita ut alterius egeam adjutorio, nego minorem, & conſequentiam. Vel aliter: Fruſtra oramus, quod in poteſtate jam habemus, ſi voluntas ſola ſufficit, ut habeamus, concedo: ſi voluntas ſola non ſufficit, nego. Quia dum ſola voluntas non ſufficit, nec ſuperflua, nec imprudens eſt oratio. Eſt ergo ſub poteſtate liberi arbitrii conſtituta per auxilium ſufficiens actus ſalutaris, ſed ulteriùs indiget Dei adjutorio. Hæc enim eſt maxima inter Deum, & creaturam diverſitas, quòd Deus teſte D. *Thoma* 3. contra gent. cap. 1. *Ad productionem creaturarum exterioris agentis adminiculo non indiget*: è contra verò creatura ſe ipſam determinare nequit omninò independenter ab alio priùs determinante, ut luculenter expreſſit D. *Thomas* q. 3. de potent. art. 7. ad 10. *Dicendum*, inquit, *quòd creatura habet aliquam Dei ſimilitudinem participando bonitatem ipſius, in quantùm eſt, & agit; non tamen ita quòd per ſimilitudinis perfectionem ad æqualitatem perveniat: & ideò ſicut imperfectum indiget perfecto, ita virtus naturæ in agendo indiget operatione divina*. Argumentum autem procedebat ex eo, quòd *creatura Dei ſimilitudinem habet, in quantùm actu eſt, & actu agit, & ſecundùm hoc eſt divinæ bonitatis particeps; hoc autem non eſſet, ſi virtus ſua ad agendum non ſufficeret: ſufficit ergo creatura ad agendum ſine hoc, quòd Deus in ea operetur, utique ipſam movendo*: ſed expreſsè D. *Thomas* negat, poſſe voluntatem creatam aſſimilari

voluntati divinæ, in hoc quod eſt ſe ipſam primò determinare: quòd intendebat argumentum: & quòd ſi in hoc aſſimilaretur voluntati divinæ, ad ejus æqualitatem perveniret, quod omninò implicatorium eſt. Habet ergo poteſtas, & ſufficientia conſtitutiva libertatis creatæ, ex eo quòd potentialis eſt, quòd non ſe determinet ad actum independenter ab alio priùs determinante. Habet & Deus ex eo quòd eſt primum agens liberum, quòd ipſam determinet. Non enim ſufficit ad rationem primi liberi, quòd Deus liberè tribuat voluntati creatæ poſſe liberum ad ſuos actus: etenim Deus nedùm eſt primum agens liberum reſpectu libertatis creatæ in actu primo, ſed etiam reſpectu exercitii ipſius libertatis: ergo nedùm debet concurrere dando poſſe voluntati ad elicientiam actûs liberi, ſed etiam debet immediatè influere in actus liberos; ſed nequit immediatè in illos influere per concurſum, quo immediatè cauſat libertatem: ergo ultra illum concurſum debet dari alius, quo Deus immediatè concurrat cùm voluntate ad ſuos actus liberos, pro quo, etſi poteſtas ſit conſtituta, poſſumus & debemus orare, ut iterùm expreſſit M.P. *Auguſtinus* explicans verba illa Pſal. 120. *Dominus protectio tua ſuper manum dexteræ tuæ*, dicens: *Ergo fides tua, manus dexteræ tuæ, id eſt poteſtas, quæ tibi data eſt, ut ſis inter filios Dei, manus eſt dexteræ tuæ; & tamen non nobis ſufficit, habere manum dexteræ, niſi ille, & ipſam manum dexteræ protegat, quia Dominus cuſtodit te ab omni malo, qui eſt tegumentum tuum ſuper manum dexteræ tuæ, qui non dormiet, nec dormitabit*: quo ſanè nihil expreſſius confutandæ Adverſariorum ſententiæ dici poteſt, ſeu ut firmetur, quòd licèt aliquid ſit in noſtra manu, ſeu in poteſtate expedita liberi arbitrii, adhùc Deus orandus eſt; quia ut nos protegat, non dormitat; & quia nobis non ſufficit habere manum dexteræ, id eſt poteſtatem, quæ nobis data eſt. Quarè imponamus huic argumento finem cum *Auguſtino* lib. de perfect. Juſtitiæ cap. 19. n. 40. dicente: *Ut quid iſta orando tanto gemitu petimus, ſi volentis hominis & currentis, non miſerentis eſt Dei? Non quia hoc ſinè voluntate noſtra agitur, ſed quia voluntas non implet quod agit, niſi divinitus adjuvetur. Hæc eſt Fidei ſanitas... Contra iſtam qui diſputat, contra ſe ipſum claudit oſtium miſericordiæ Dei.*

§. VIII.

Aliud urgens & efficax, ex eo quod opera noſtra bona ſint dona Dei, extruitur argumentum.

116. Rectè poſtquam ex neceſſitate orationis auxilii efficacis veritatem oſtendimus, idem pergimus probare ex eo, quòd opera, quæ talium ſunt effectus auxiliorum, à nobis, niſi ex dono Dei, non efficiuntur; nam, ut verè ait D. *Auguſtinus* de dono perſever. cap. 6. *Ea, quæ poſcimus à Deo, ſunt dona Dei*: undè idem eſt petere auxilia efficacia, quibus bona opera efficimus, ac rogare Deum pro ipſis bonis operibus. Pro hujus quæſtionis intellectu præmittendum,

bona

bona opera noſtra eſſe dona Dei, ut Fides Catholica docet in *Tridentina Synodo* ſeſſ. 6. cap. 16. per hæc verba: *Dei tanta eſt erga homines bonitas, ut eorum velit eſſe merita, quæ ſunt ipſius dona.* Quam propoſitionem deſumpſit *Concilium* ex *Cæleſtino* I. in Epiſt. ad *Epiſcopos Galliæ* cap. 12. ubi ſic ait: *Tanta enim eſt erga homines bonitas Dei, ut noſtra velit eſſe merita, quæ ſunt ipſius dona.* Quod ut certiſſimum docet *Auguſt.* Epiſt. 188. *Hæc Dei dona ſunt, & veſtra quidem ſunt, ſed non ex vobis ... Nec miremini, quia dicimus & veſtra eſſe, & ex vobis non eſſe. Nam & panem quotidianum dicimus noſtrum, ſed tamen addimus, da nobis, ne putetur eſſe ex nobis.* Et Epiſt. 194. *Unde & ipſa vita æterna quæ utique in fine ſine fine habebitur, & ideo meritis præcedentibus redditur: tamen quia eadem merita quibus redditur, non à nobis parata ſunt per noſtram ſufficientiam, ſed in nobis facta per gratiam, etiam ipſa gratia nuncupatur, non ob aliud niſi quia gratis datur, nec ideò quia non meritis datur, ſed quia data ſunt & ipſa merita quibus datur.* Non ab *Auguſtino* diſſentit Auctor lib. de vocat. gent. dicens cap. 23. *Omne hominis bonum meritum ab initio fidei uſque ad perſeverantiæ conſummationem donum atque opus eſſe divinum.* Nec D. *Bernardus*, qui Caput 13. libri de *gratia & lib. arbit.* inſcripſit: *Merita hominis mera eſſe Dei munera.*

117. Præſupponendum ſecundò, negaſſe *Pelagium*, bona opera noſtra eſſe dona Dei; quia hanc conſequentiam credidit neceſſariam: *Deus nobis donat opera bona: ergo opera illa non ſunt libera.* Undè, nè teneretur admittere conſequens, quod benè putavit abſurdum, ac dogma perverſum, ſtultiſſimè negavit antecedens, & à cauſalitate divinæ gratiæ noſtras operationes ſubtraxit, ſicut illas exemptas voluit *Tullius* à divina Providentia. Conceſſit tamen *Pelagius*, poteſtatem ad bona opera facienda eſſe donum Dei, quia optimè vidit, minimè arbitrii officere libertati: negavit tamen neceſſarium aliud auxilium, quo Deus nobis donet voluntatem; id eſt, volitionem & actionem, neſciens, illud cum libertate conciliare. Ex quo intulit, nec inconſequenter ad ſuum dogma, bona opera noſtra non eſſe dona Dei, judice Divo *Auguſtino* de dono perſeverant. cap. 20. dicente: *In libris confeſſionum mearum, certè dixi Deo noſtro, & ſæpè dixi: Da quod jubes, & jube quod vis. Quæ mea verba Pelagius Romæ, cùm à quodam Fratre Coëpiſcopo meo fuiſſent eo præſente commemorata, ferre non potuit, & contradicens aliquantò commotius, penè cum eo, qui illa commemorabat, litigavit.* Neſciebat enim, iterùm dicimus, componere libertatem, cum auxilio efficaci donante opus bonum, ut aſſerit Divus *Hieronymus* in Epiſt. ad *Cteſiphontem* ipſius argumentum proponens: *Si ego nihil ago abſque Dei auxilio, & per ſingula opera ejus eſt omne, quod egero: ergo non ego, qui laboro, ſed Dei in me coronabitur auxilium, fruſtraque dedit arbitrii poteſtatem, quam implere non poſſum, niſi ipſe me ſemper adjuverit: deſtruitur enim voluntas, quæ alterius ope indiget.* Ecce argumentum, quo putabant Pelagiani, inferri everſionem libertatis, ſi requiratur auxilium bonam donans operationem. Quod illi argumentum

ſolvebant, negantes tale auxilium, & affirmantes, bona opera hominis Dei non eſſe dona: undè ſubdit arguens *Pelagius*: *Sed liberum dedit arbitrium, quod aliter liberum non erit, niſi fecero, quod voluero, ac per hoc, ait, aut utor poteſtate, quæ mihi data eſt, ut liberum ſervetur arbitrium, aut ſi alterius ope indigeo, libertas arbitrii in me deſtruetur.* Ac ſi ita argumentaretur: Auxilium donans bonum opus debet eſſe ſuperadditum poteſtati libertatis conſtitutivæ: at hoc auxilium ſuperadditum poteſtati libertatis conſtitutivæ non datur, quia deſtruit libertatem: ergo non datur auxilium donans bonum opus, ac per conſequens bona opera noſtra non ſunt dona Dei.

118. Supponendum tertiò, quòd non ſolùm *Pelagius*, ſed etiam *Calvinus*, & *Lutherus* turpiter circa hanc propoſitionem, *Bona opera hominum ſunt dona Dei*, erraverint. Principium utrique commune id unum fuit; quia exiſtimabant, non poſſe bona opera noſtra eſſe dona, niſi Deus illa per auxilium intrinſecè efficax daret. Undè aberrantes putaverunt neceſſariam conſequentiam iſtam: *Bona opera non poſſunt donari à Deo, niſi per auxilia ab intrinſeco efficacia: ergo non ſunt libera.* At *Pelagius* negavit ſuppoſitum antecedentis, ſcilicet bona opera donari à Deo, nè compelleretur admittere conſequens. *Calvinus* verò, & *Lutherus*, quibus veritas claruit antecedentis, protervè admiſerunt conſequens, ut negarent, *bona opera hominis eſſe libera, & meritoria*: quos duos errores unico anathematis fulmine combuſſit *Tridentinum* ſeſs. de juſtificat. can. 32. per hæc verba: *Si quis dixerit, hominis juſtificati bona opera, ita eſſe dona Dei, ut non ſint etiam ipſius juſtificati merita; anathema ſit*: qua in definitione antecedens ſtabilivit contra *Pelagium*, & conſequentiam damnavit contra *Lutherum*, & *Calvinum*. Nam quid eſt aliud, *Bona opera ſunt dona Dei, ſed meritoria*, quàm illi argumentationi fallaci reſpondendo dicere, concedo antecedens, quòd ſcilicet bona opera ſint dona, & nego, quòd non ſint libera, quia ſtatuo, atque definio, eſſe meritoria. En inter utrumque errorem media veritas, quam præ ſe fert, & in medium profert *Tridentinum*, Divino conceſſu, atque munere ſingulari utriuſque caliginem, cœcamque noctem admirabili veritatis ſplendore diſpellens.

119. Ex his, quæ certa ſunt, tale ſumitur argumentum probativum noſtræ concluſionis: *Concilium* definit, bona opera eſſe dona Dei contra *Pelagium*, & ut id ſtatueret, non negavit, ſicut *Pelagius* negavit, auxilium naturâ ſuâ efficax, quod ſi negaſſet, ut omnem dubitandi rationem amoveret, dixiſſe debuerat, ideò, etſi bona opera juſtorum ſint dona Dei, libertatem retinent, quia non donantur à Deo per auxilium intrinſecè efficax; ſic enim ora *Calvini*, & *Lutheri* obſtruxiſſet facilè, negando conſequentiam; & Pelagianam hæreſim penitùs confutaſſet, ſtatuendo cum ſolo auxilio naturâ ſuâ indifferente, & ex conſenſu noſtro efficaci, ſalvari veritatem, quam hæreſis illa omninò ignoranter negavit, quia benè credidit, requiri auxilium ab intrinſeco efficax, ut opera bona ſint dona Dei: ergo *Concilium* definiens, bona opera eſſe dona Dei contra *Pelagium*, non negavit, ſed ut neceſſarium admiſit auxilium ab intrinſeco efficax.

120. Se-

120. Secundò, & non minùs efficaciter probatur concluſio ratione ipsâ, quâ utitur Eccleſia, ut probet, bona opera noſtra eſſe dona Dei. Hanc diſcimus ex *Cœleſtino I.* in Epiſt. ad *Epiſcopos Galliæ* cap. 12. dicente: *Tanta eſt enim erga homines bonitas Dei, ut noſtra velit eſſe merita, quæ ſunt ipſius dona: agit quippè in nobis, ut quod vult, & velimus, & agamus; nec otioſa eſſe in nobis patitur, quæ exercenda, non negligenda, donavit.* Quibus duo facit, & definit contra Hæreticos: *Bona opera noſtra eſſe dona Dei*, & conſtituit ſuam definitionem ex eo, quòd *Deus agit in nobis, ut quod vult, & velimus, & agamus.* Quam rationem tertio quoque verbo in ſuis repetit deciſionibus *Concilium Arauſicanum* 2. atque via eâdem inceſsêre *Milevitanum*, & *Carthaginenſe*; nec non & *Auguſtinus*, ac reliqui Patres pugnantes contra hæreſim Pelagianam, ac Semipelagianam. Quos nos, ut imitemur, rationem eamdem ad hanc formam reducimus. Gratia, quâ Deus agit in nobis, ut, quod vult, & velimus, & agamus, eſt gratia phyſicè prædeterminans: ſed ut bona opera meritoria dicantur, & ſint dona Dei, gratia illa requiritur; quâ Deus agit in nobis, ut, quod vult, & velimus, & agamus: ergo, ut bona opera noſtra ſint dona Dei, requiritur gratia phyſicè prædeterminans: non enim alius eſt intelligibilis Dei concurſus ſupernaturalis, quô Deus agat in nobis, ut, quod vult, & velimus, & agamus, quàm gratia phyſicè prædeterminans: cùm concurſus Dei in actu primo ſit omnipotentia, à creatura, ut ipſi volunt, determinabilis: & concurſus Dei ſupernaturalis in actu ſecundo, juxta eoſdem, non ſit, quo Deus facit in nobis, ut velimus, & agamus; eſt namque ipſa volitio, & ipſa actio, cum quibus identificatur; & Deus non facit, nec operatur volitione noſtrâ, ut velimus, nec actione noſtrâ, ut agamus; id namque, quod Deus operatur, ut velimus, non eſt ipſa, quâ volumus, actio voluntatis; ac ſubindè eſt aliquid diſtinctum, quod non eſt aliud, quàm prædeterminativus concurſus.

121. Vel aliter, ut vim hujus tantæ, tamque inſignis ratiocinationis *Cœleſtini*, & SS. PP. radicitùs inveſtigemus. Non poteſt cum proprietate verificari, quòd Deus in nobis agit, ut velimus, & agamus, ſi illud agit eâdem volitione, quâ volumus, & actione eâdem, quâ agimus: hoc ex terminis videtur evidens; cùm enim dicitur, Deus agit in nobis, ut velimus, & agamus, volitio, & actio noſtra eſt terminus actionis divinæ, & effectus per actionem divinam importatam in illo verbo *agit*: ſed eſt incredibile, nec ullâ ratione intelligi poteſt, quòd volitio noſtra ſit terminus, & verè effectus ſui ipſius: ergo, ut verum ſit cum proprietate, Deum agere in nobis, ut velimus, & agamus, neceſſariò debet poni ex parte concurſûs Divini aliquid inferens noſtram volitionem, & actionem, diſtinctumque à noſtra volitione, & actione, quo nos determinet, ut bona opera faciamus. Hæc non eſt doctrina ita Scholaſtica, id eſt, Theologici diſcurſûs vigore deducta, ut non potiùs ſit dicenda Theologiæ principium. Eſt enim expreſsè tradita ab *Apoſtolo*, & veriſſimi ſenſûs integritate accepta à Divo *Auguſtino*, ut conſtat ex illo ad *Philipp.* 2. *Ipſe eſt, qui operatur in nobis velle, & perficere pro bona*

vo-

voluntate; non noſtra, ſed ſua; ut addidit *Auguſtinus* de dono perſeverant. cap. 14. Quod expreſſiùs affirmat de Prædeſt. Sanctor. cap. 10. *Etſi faciant homines, quæ pertinent ad colendum Deum, ipſe facit, ut illi faciant, non ipſi faciunt, ut ille faciat.* Et cap. 11. *Ideò enim hæc, & nobis præcipiuntur, & dona Dei eſſe monſtrantur, ut intelligatur, quòd & nos ea facimus, & Deus facit, ut illa faciamus.* Et de corrept. & grat. cap. 2. *Intelligant, ſi filii Dei ſunt, Spiritu Dei ſe agi, ut quod agendum eſt, agant.* Et lib. citato de dono perſeverant. cap. 13. *Deus eſt enim qui operatur in nobis velle, & operari pro bona voluntate. Nos ergo volumus, ſed Deus in nobis operatur & velle: nos ergo operamur, ſed Deus in nobis operatur, & operari pro bona voluntate. Hoc nobis expedit & credere, & dicere, hoc eſt pium, hoc eſt verum, ut ſit humilis, & ſubmiſſa confeſſio, & detur totum Deo.* Quæ auctoritas ita eſt expreſſa, ut ſolâ lectione egeat. Nam ex eo, quòd Deus operatur in nobis velle, & operari, infert *Auguſtinus* cum S. *Cypriano*, Deo totum eſſe dandum; nam etſi nos volumus, & nos operamur, quia tamen ille operatur in nobis velle, & operari, totum Deo dandum eſt: ac ſubindè cum longè majori proprietate eſt Deus cauſa noſtrorum operum, quàm nos ipſi, qui operamur; at non infert id *Auguſtinus* ex eo, quòd tribuit auxilium indifferens, quo poteſtas noſtra ad agendum, & volendum conſtituitur, ſed ex eo, quòd ipſe eſt, qui operatur in nobis velle, & operari; quod manifeſtum eſt; nam ex indifferente dono ad actum, quis inferat, donum eſſe actum? Ergo loquitur de concurſu Dei prædeterminativo, quod præclarè dixit Auctor lib. de Voc. Gent. lib. 1. cap. 25. *Homo niſi donatum non habet bonum velle .... hoc recipit per gratiam.*

122. His omnibus adjicimus aliud non minùs firmum, atque elegans, quod ex dictis deſumitur, argumentum. Etenim cùm omne, quod in nobis boni ſupernaturalis eſt, Dei bonitati, & miſericordiæ attribui debeat, qualiter dicit *Apoſtolus* 1. ad *Theſſalon.* verſ. 18. *In omnibus gratias agentes*, ut nulla Dei dona debitâ gratiarum actione fruſtrentur, & quia nullus eſt, qui non confiteri debeat, *Quoniam miſericordia tua magna eſt ſuper me*, Deo danti conſenſum ſupernaturalem debitiſſimâ gratiarum actione reſpondere debet ſpiritus noſter, ne accipiendis indignus ſit, qui fuerit de acceptis ingratus; & ceſſet curſus gratiarum, ubi gratiarum actio nulla fuerit. In his ſanè maximè efficaciſſima Dei gratia concluditur; cùm adulatio, vel irriſio veriùs, quàm gratiarum actio diceretur, ſi homo gratias ageret Deo pro conſenſu ſalutari, quem crederet ille, Deum non præſtitiſſe, ut dicit *Auguſtinus* de prædeſtinatione Sanctorum cap. 19. *Si homini gratias ageret pro eo, quod illum, vel putaret non præſtitiſſe, vel noſſet, adulatio, vel irriſio verius, quàm gratiarum actio diceretur. Nolite errare, Deus non irridetur, Gal. 6. Donum enim ejus eſt etiam incipiens fides, ne Apoſtoli falſa, vel fallax gratiarum actio meritò judicetur. Quid illud? Nonnè initium fidei apparet Theſſalonicenſium, de quo tamen idem Apoſtolus Deo gratias agit, dicens: Propterea & nos gratias agimus Deo ſine intermiſſione,*

miſſione, quoniam cùm percepiſſetis à nobis verbum auditus Dei, excepiſtis, non ut verbum hominum, ſed ſicut eſt verè verbum Dei, quod operatur in vobis, qui crediditis? Quid eſt, quod hinc Deo gratias agit? Nempè vanum eſt, atque inane, ſi cui gratias agit, hoc ipſe non fecit. Sed quia hoc vanum, & inane non eſt, profectò Deo, cui de hoc opere gratias agit, ipſe fecit, ut cùm percepiſſent ab Apoſtolo verbum auditus Dei, exciperent illud, non ut verbum hominum, ſed ſicut eſt verè verbum Dei. Deus igitur operatur in cordibus hominum, vocatione illâ ſecundùm propoſitum ſuum, de qua multùm locuti ſumus, ut non inaniter audiant Evangelium, ſed eò auditò convertantur, & credant, excipientes, non ut verbum hominum, ſed ſicut eſt verè, verbum Dei.

123. Iiſdem, quibus modò utitur, verbis idem perſuadet *Auguſtinus* de dono perſeverant. cap. 2. *Cur autem perſeverantia iſta poſcitur à Deo, ſi non datur à Deo? An & iſta irriſoria petitio eſt, cùm id ab eo petitur, quod ſcitur non ipſum dare, ſed ipſo non dante eſſe in hominis poteſtate; ſicut irriſoria eſt etiam illa actio gratiarum, ſi ex hoc gratiæ aguntur de eo, quod non donavit ipſe, nec fecit? Sed quod ibi dixi* (lib. de prædeſtinat. cap. 19.) *hoc & hic dico. Nolite errare*, inquit *Apoſtolus* ad *Gal.6. Deus non irridetur.* Quod iterum adnotat lib.2. *Oper. imperf.* num. 230. *Surde audi Apoſtolum gratias agentem Deo, quod ejus doctrinæ ex corde obedierunt: quandoquidem, non dixit, gratias Deo, quia prædicata eſt vobis doctrina ejus; ſed quia obediſtis. Non enim omnes obaudiunt Evangelio; ſed quibus datum eſt, ut obaudiant: ſicut, noſſe myſterium regni cœlorum vobis datum eſt, ait Dominus; illis autem non eſt datum. Non ergo ex corde, hoc eſt, ex voluntate obediſſent, ſi non præpararetur voluntas à Domino: alioquin mendaciter ei de hac re Apoſtolus gratias agit, ſi hoc ipſe non fecit:* Ergo gratiarum actio, quam à nobis exigit, dator conſensûs ſalutaris Dominus Deus noſter, gratiam efficacem prædicat, nè eum labiis honoremus, & ſuper eum corde nos extollamus, credentes à nobis ipſis nobis eſſe, quod ab illo datum fingimus accipere. Quarè hoc qui dicit, non meis diſputationibus refellendus, ſed Sanctorum orationibus onerandus eſt, ut dixit *Auguſtinus* locò ſuprà citatò de dono perſeverantiæ. Ipſique maximè timendum, ne dum quod Dei eſt deputat ſuum, amittat quod Dei eſt, & redeat ad ſuum.

124. Tertiò probatur Concluſio, & ſuppono, utrumque eſſe donum Dei, & poteſtatem expeditam conſtitutam auxiliis ſufficientibus, conjungibilem cum utroque libertatis extremo, & ipſum conſenſum ſalutarem, qui eſt maximum divinæ libertatis munus. Quo ſuppoſito, fit argumentum: Ut exiſtat à poteſtate donum inconnexum cum poteſtate, requiritur donum connectens poteſtatem cum tali dono: ſed opus bonum eſt opus à poteſtate ſufficienter conſtituta exiſtens, & cum illa inconnexum: ergo ut exiſtat opus bonum, requiritur donum connectens poteſtatem cum illo, ac ſubindè diſtinctum ab omni auxilio indifferente, quod pertinere debet ad dona conſtitutiva poteſtatis, & eſt con-

conjungibile cum quolibet libertatis extremo. Explicatur ratio: Dona inter ſe inconnexa, & ad invicem ſeparabilia, ut exiſtant, petunt neceſſariò donationes inter ſe inconnexas, & ab invicem ſeparabiles: ſed poteſtas adæquatè conſtituta, & opus bonum, ſunt dona per ſe inconnexa, & ab invicem ſeparabilia: ergo, ut exiſtat utrumque, donationes requiruntur inter ſe inconnexæ, & ab invicem ſeparabiles: hæc eſt enim natura inconnexorum, quòd unum exiſtere poteſt ſine alio: ergo, etſi donatio unius non poſſit non præſupponere donationem alterius, dùm illud ab hoc in ſua exiſtentia dependet; iſtius tamen exiſtentia ab illius exiſtentia non dependet: ſicut actus dependet à ſua potentia, potentia verò, ut exiſtat, ab hoc actu determinato non dependet.

125. Nec valet dicere ad extenuandas propoſiti argumenti vires, quòd etſi donatio auxilii ſufficientis non ſit ex natura ſua donatio boni operis, donatio tamen auxilii reddendi ab extrinſeco efficacis, eſt boni operis ipſa donatio: eò quòd licèt auxilium ſit ab intrinſeco inconnexum, connexum tamen eſt ab extrinſeco, quâ connexione per ſcientiam mediam cognitâ, hoc ipſo quòd Deus decernat auxilii efficacis donationem, boni operis donationem decernit, nec opus eſt novô decretô, aut novô auxiliô. Hæc non ſubſiſtit reſponſio, quæ tot titulis falſitatem involvit. Pro cujus clariori intellectu, ut certiſſimum debet agnoſci, quòd ex eo, quòd Deus per hanc ſcientiam directus, homini donet auxilium, cum quo prænovit, voluntatem conſenſuram, ſequatur per conſequentiam, ac ſequelam Logicam, quòd bonum opus exiſtet; non tamen ſequitur, quòd exiſtat ex donatione Dei gratuita, ſeu ex determinatione, ex dominio, & ex cauſalitate Dei; cùm ex tali determinatione, cauſalitate, & dominio, non exiſtat concurſus in opus bonum. Tùm, quia ita aſſerunt Adverſarii. Tùm, quia ita fore in re Deus per ſcientiam mediam prænovit; quia nimirùm per illam vidit voluntatem determinaturam fore auxilium, & concurſum Dei pro ſuo dominio phyſico, ac phyſica determinatione, phyſicaque cauſalitate, ſi in tali occaſione illam per auxilium præveniret, atque illi ſuam omnipotentiam per decretum indifferens applicaret: ſed quod Deus prævidit fore, non poteſt ſuo tempore non eſſe; nec alitèr eſſe poteſt, quàm prævisum eſt: ergo licèt propter ſcientiæ divinæ infallibilitatem opus bonum exiturum ſit, non tamen ſequitur, quòd exiſtet ex dominio, determinatione, & cauſalitate Dei, ſed præcisè ex dominio, determinatione, & cauſalitate phyſica voluntatis. Uno verbo: Deus teſtis erit, non donator futuri operis; nec quia ipſe daturus eſt, exiſtet; cùm nihil det, cum quo non poſſit non exiſtere; ſed quia exiſtet, prævidet. Si ergo hoc ita eſt, quomodò verificari poteſt, quòd opus bonum ſit donum Dei? Donatio enim activa Dei importat phyſicam boni operis cauſalitatem, ac phyſicum voluntatis, & omnipotentiæ concurſum, quem diximus debere eſſe prævium, & non purè ſimultaneum. Prætereà; homo habebit opus bonum à ſe formaliter, & proximè, non à Deo, niſi ad ſummum præſuppoſitivè, & quaſi per accidens. Erit ab homine proximè, & formaliter, cùm exiſtet ex proprio dominio phyſico; & ex propria determinatione, cùm

in

in illo exercendo exemptus ſit, ut ipſi aſſerunt, ab omni determinante, & dominante proximè. Non erit à Deo proximè, & formaliter, ſed ad ſummum præſuppoſitivè; cùm juxta oppoſita principia, quibus nititur ſolutio, ut modò diximus, homo in ſuo dominio, ac determinatione eſt omninò exemptus à Deo, ut determinante, & à dominio Dei proximo, & immediato: ergo opus illud ita habet à ſe, quòd illud non habet à Deo proximè, & formaliter. Auxilium ſanè proximè, & formaliter erit ex Deo; ſed quid intereſt, hominem auxilium illud à Deo habere immediatè, & pro dominio immediato Dei, ſi ipſa actualis exiſtentia concursûs divini, & operis boni, ita eſt in poteſtate, ac dominio voluntatis, ut verè, ac reipſa, nec ipſe Dei concurſus exiſtat aliquo modo ex determinatione voluntatis divinæ; ſi ex dominio exiſtit Dei, tantùm ut à conferente poteſtatem voluntati, non ut à proximè dominante in opus, aut illius exiſtentiam? Mirandum certè, ſi hæc ita eſſent, quarè tanto ſtudio commoneat nos Eccleſia, bona opera noſtra eſſe dona Dei; cùm veriùs, & ſinceriùs dicendum eſſet; eſſe quidem noſtra, ſed prævisa à Deo. Quandoquidem quòd auxilium ejus bona opera noſtra ſequantur, noſtrum eſt, juxta eam doctrinam, non Dei, cujus dumtaxat eſt prævisio operis, quòd ex noſtra voluntate ſequetur. Secundùm eam ergo doctrinam, potiùs negandum, quàm aſſerendum eſſet, merita noſtra eſſe Dei dona; niſi perperàm confundantur verba prævidendi, & donandi.

126. Hoc ſanè argumentum maximum, & evidentiſſimum judicari debet, cùm actualis, & formalis donatio ſine efficaci, ſeu effectiva voluntate donandi, nec in Deo, nec in nobis intelligibilis ſit; quam quidem in hoc complexo, *efficax voluntas donandi opus bonum homini*, nec in Deo admittere volunt Adverſarii. Et ratio eſt, quia voluntas inefficax donandi homini opus bonum actù componitur cum carentia donationis actualis: quoties enim Deus auxilium donat ſufficiens, illud donat ex voluntate ſaltem inefficaci boni operis, alioquin vel illud donaret non volens, quod eſt ridiculum, vel illud ex intentione donaret pravi operis, quod nullus Catholicorum audebit dicere: ſed multoties, immò quoties homo juſtus peccat, voluntas illa inefficax conjungitur cum boni operis carentia: ergo, ut donatio exiſtat, non ſufficit voluntas inefficax donandi, ſed efficax eſt neceſſaria. Et nota, me dixiſſe voluntatem efficacem, addendo *effectivam*, nè maneret ſubterfugii locus. Nam voluntas conferendi auxilium indifferens, ex intentione boni operis prævisi, ad ſummum eſſet voluntas affectivè efficax; id eſt, deſiderantis efficaciter poni à creatura bonum opus, quod non ponet Deus: quam voluntatem, ut Deo indecentiſſimam, rejicimus; attamen admittentes dicere cum veritate non poſſunt, Deum donare, ſed Deum deſiderare.

127. Nec iterùm dicant: deficit boni operis præſcientia, ſi conjungendum non ſit cum auxilio, & ſi eadem maneat voluntas: contra enim eſt; nam volitio Divina non conſtituitur donatio ex præſcientia, ſed ex propriis de linea volitiva. Nam donatio boni operis eſt actus miſericor-

diæ, & liberalitatis Divinæ; ſed actus miſericordiæ, & liberalitatis non conſtituuntur ex præſcientia effectûs, cùm ſint actus virtutum appetitivarum: ergo non conſtituitur in eſſe talis ex præſcientia effectûs, ſed in propria linea appetitiva ſiſtit ejus conſtitutivum. Secundò: Ideò deficiente præſcientia voluntas inefficax nec eſt, nec dicitur donatio, quia conjunctio exiſtentiæ boni operis cum illa voluntate eſt per accidens, & donatio per ſe conjungi petit cum exiſtentia boni operis; ſed quòd illa inefficax voluntas per accidens tantùm cum exiſtentia boni operis conjungatur, non tollitur ex eo, quòd adſit præſcientia; nam ex illa, ut diximus, ſequitur quidèm, quòd conjunctio illa fiet; at ſequitur, quòd fiat præcisè ex voluntate hominis volentis pro ſuo placito cum voluntate illa Dei conjungere opus bonum: qui modus conjunctionis omninò eſt per accidens reſpectu voluntatis Divinæ, quæ ex ſe componi poteſt cum carentia talis actûs conjunctionis: ergo ex eo quòd adſit præſcientia, non vitatur inconveniens: æquè enim per accidens eſt conjunctio boni operis cum voluntate Dei.

128. Urgetur ampliùs ex hac ſecunda inſtantia. Donatio ſuperna boni operis ex conceptu proprio, & quidditativo habet conſtituere hominem actu benè operantem; ita ſanè, ut hoc donationi non conveniat per accidens, aut concomitanter: ut enim diximus, donatio boni operis, puta, fidei, vel pœnitentiæ eſt actus miſericordiæ, & Deus non fruſtrà miſeretur, id eſt, miſericordia Dei ex ſua ratione intrinſeca habet per ſe ipſam miſeriam amovere infidelitatis, donando fidem; miſeriam amovere peccati, dando pœnitentiam. Eſt etiam actus ſummæ, & infinitæ liberalitatis, ad quam pertinet, ut eum, cui benefacit, in poſſeſſione conſtituat boni: quod docuit *Auguſtinus* lib. 1. ad *Simplicianum* q. 2. his verbis: *Non poteſt effectus miſericordiæ Dei eſſe in hominis poteſtate, ſi homo nolit. Si enim Deus miſeretur, etiam volumus: ad eamdem quippè miſericordiam pertinet, ut velimus: Deus enim eſt, qui operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate*: Porrò ſi actus virtutum humanarum, quæ ad voluntatem pertinent, actus ſunt, & volitiones efficaces, quæ & ut tales dicuntur à Theologis, quantò magis actus virtutum Dei, quæ ad Divinam ſpectant voluntatem, debent eſſe volitiones efficaces? Modò ſic argumentor: Hoc, quod eſt hominem benè actu operari, per accidens, & concomitanter ſe habet reſpectu voluntatis Dei inefficacis, etiamſi adſit illa boni operis præſcientia, ut modò diximus, & docet inſuper *Auguſtinus* de prædeſt. Sanctor. cap. 18. ubi arguens Pelagianos aſſerentes, Deum elegiſſe eos, quos præſciverat futuros Sanctos, ſic argumentatur: *Elegit ergo*, inquit, *antequam eſſent, prædeſtinans filios, quos futuros Sanctos, immaculatoſque præſcivit: utique ipſe non fecit, nec ſe facturum, ſed illos futuros eſſe, præſcivit*. Hæc *Auguſtini* conſequentia clarè aſſertum probat: nam ſi Deus volens homini donare fidem, aut pœnitentiam, ideò elegit auxilium, quod prævidit ex placito voluntatis concurſurum ad opus bonum, utique donatio ipſa opus bonum non fecit, nec ab ipſa efficiendum, ſed ab homine faciendum

bonum

bonum opus, præſcivit: ergo ex præſcientia non ſequitur, quòd boni operis exiſtentia non ſe habeat purè concomitanter, & meterialiter reſpectu illius voluntatis inefficacis, cum qua ex mero hominis placito conjungitur: ergo ex illa inefficaci boni operis voluntate, non redditur actualis, & formalis donatio.

129. Quartò & efficaciter probatur Concluſio ex *M. P. Auguſtino* de grat. & liber. arbitr. cap. 14. aſſerente: *Non eſt conſequens, ut qui poteſt venire, veniat, niſi id voluerit, atque fecerit.* Quæ propoſitio non eſt alia ab ea Philoſophorum maxima: *A potentia ad actum non valet conſequentia.* Nec enim valet: Petrus poteſt amare Deum: ergo amat. Ex hac ergo propoſitione *Auguſtini* ſequens proponitur diſcurſus. Si non eſt conſequens, ut qui poteſt venire, veniat, niſi etiam id voluerit, & fecerit, ita non eſt conſequens, ut qui dat poteſtatem veniendi, det venire, niſi etiam ex ipſo ſit & venire; ſed negatâ phyſicâ prædeterminatione, nihil facit Deus exiſtere, præter id quod pertinet ad poteſtatem faciendi bonum opus: ergo non acciperet homo à Deo exiſtentiam ſui actûs, ſi negatur phyſica prædeterminatio. Conſequentia legitima eſt, & minor facilè demonſtrari poteſt: nam quod eſt neceſſariò requiſitum ad actûs exiſtentiam, & componibile cum omiſſione actûs, pertinet ad poteſtatem faciendi bonum opus; ſed quidquid Deus facit exiſtere præter phyſicam prædeterminationem, & illâ non conceſsâ, etsi neceſſarium ſit ad exiſtentiam boni operis, componibile eſt cum omiſſione boni operis: ergo quidquid Deus facit exiſtere præter phyſicam prædeterminationem, pertinet ad poteſtatem faciendi bonum opus.

130. Urgeo idem aſſumptum: Negatâ phyſicâ prædeterminatione, hæc tantùm ex parte Dei ad exiſtentiam actûs ſupernaturalis concurrunt, ſcientia media dirigens Deum in collatione auxilii, auxilium indifferens, & omnipotentia indifferenter applicata, quibus omnibus Deus non phyſicè facit actum bonum exiſtere. Non auxilio indifferente, nec omnipotentiâ indifferenter applicatâ per voluntatem inefficacem boni operis: etenim cauſa faciens exiſtere bonum opus componibilis non eſt cum omiſſione operis boni; ſed quodlibet illorum, & complexum, conſtans ex utroque, componibile eſt cum omiſſione operis boni: ergo neque illorum aliquod, nec ambo ſimul faciunt opus bonum exiſtere. Non id ſimiliter præſtat ſcientiâ mediâ; tùm, quia eſt purè ſpeculativa, ut aſſerunt contrarii; tùm, quia bonum opus præſupponitur exiſtens, quia illo voluntas ſcientiam mediam acquirit. De complexo conſtante illis tribus idem aſsèri debet; quia collatio auxilii, ſi regulatur ſcientiâ mediâ, ſupponit exiſtentiam boni operis, ſicut illam ipſa ſcientia ſupponit. Præterquamquod, complexum illud ratione ſcientiæ ad ſummum poteſt inferre logicè exiſtentiam boni operis, ſed non ut à Deo factam, quinimò ut factam à creata voluntate; & hoc intendit argumentum.

131. Dices, quòd argumentum non numerat omnia, quæ Deus facit requiſita ad exiſtentiam boni operis; deficit enim concurſus ſimulta-

taneus, quem Deus immediatè facit. Sed hæc reſponſio terminis ludit. Exiſtentia namque concursûs ſimultanei, & exiſtentia boni operis eſt una, & eadem; quia eſſentia, & quidditas, vel ſaltem entitas utriuſque eſt eadem entitativè juxta ipſos: ergo dum argumentum oſtendit, nihil aliud eſſe ex parte Dei, quò faciat actûs exiſtentiam, ludit terminis reſponſio per ipſam quæſtionem: cùm ſit dicere, Deum immediatè facere exiſtentiam concursûs ſimultanei. Prætereà: Etſi Deus concurrat ad exiſtentiam ſui concursûs identificatam cum exiſtentia boni operis, at non concurrit per ſe, ſed per accidens, & magis per modum inſtrumenti moti, quàm principii facientis, ut conſideranti adverſam poſitionem evidens fiet: ergo licèt Adverſariis demus, Deum immediatè facere exiſtentiam concursûs, & boni operis, non tamen dare debemus, quòd illum faciat abſolutè, ſed tantùm ſecundùm quid, homo verò illum ſimpliciter faciet. Ex quo ulteriùs ſequitur, quòd homo tribuat ſibi, non ſolùm bonum opus, ſeù illius exiſtentiam, ſed & exiſtentiam concursûs ſimultanei, quo quid indignius? Exploratum namque eſt, & apud omnes notum, quòd ex duabus cauſis ad eumdem effectum concurrentibus, ſi ex illis altera concurrat per ſe, & altera per accidens, & ex influxu, ſivè ex determinatione prioris, exiſtentia effectûs per ſe, & abſolutè cauſæ per ſe concurrenti debetur, non verò cauſæ per accidens, ſivè quæ ex alterius determinatione concurrit. Doctrina hæc eſt apud Adverſarios familiaris, qui ideo à cauſalitate peccati Deum liberare contendunt, quia, inquiunt, etſi concurſu phyſico formale peccati producat, id tamen ex propria determinatione non præſtat, ſed ex voluntatis influxu, ac determinatione: quare, ajunt, Deus concurrit per accidens; qui concurrendi modus non ſufficit, ut Deus aliquando dicatur peccati exiſtentiam facere, ſeu peccato dare exiſtentiam: atqui Deus taliter, juxta eoſdem, eſt cauſa noſtri boni operis, & ad illud ita concurrit, ut Dei concurſus non exiſtat, niſi ex dominio voluntatis creatæ, pro ſuo nutu determinantis, quòd Dei concurſus detur, vel quòd nec detur, nec illius exiſtentia ponatur: ergo concurrit purè per accidens.

132. Iterùm, & aliter, ut hæc efficax, & difficilis argumentatio magis eluceſcat. Cauſa, quæ ultimò reducta ad actum per ſuam operationem indifferens manet ad hoc, ut conjungatur cum exiſtentia effectûs, vel cum illius carentia, tantùm per accidens conjungitur cum altero illorum determinatè: quid enim certius, quàm quòd cauſa illa non conjungitur per ſe cum exiſtentia effectûs, potiùs quàm cum illius carentia, quæ indifferens manet ad utrumlibet? Hoc ex terminis videtur notum: quia id alicui dicimus accidere, quod ei præter ipſius corruptionem poteſt adeſſe, & abeſſe: ſed cauſæ illi, ipſàque incorruptâ poteſt adeſſe, & abeſſe conjunctio cum exiſtentia effectûs, eò quòd ſit ab utrumlibet indifferens: ergo accidit illi conjunctio cum exiſtentia effectûs. Hoc cùm certiſſimum ſit, & certum debet eſſe, quòd ſi Divina voluntas ultimò reducitur ad actum circa exiſtentiam boni operis per illam volitionem inefficacem (cùm efficacem ſalvâ, ut ajunt illi,

actûs

actûs libertate, habere non poſſit) ſi, inquam, ſic reducta indifferens manet ad hoc, ut conjugatur cum exiſtentia ſui effectûs, ſeu boni operis, & cum illius carentia, tantùm per accidens conjungitur cum boni operis exiſtentia.

133. Nec ab hoc inconvenienti liberat notitia conjunctionis voluntatis inefficacis cum exiſtentia boni operis habita per ſcientiam mediam. Conſtat primò, quia hæc notitia ſupponit boni operis exiſtentiam, notitia autem ſubſequens non conducit ad hoc, ut effectus exiſtentia non eveniat per accidens reſpectu cognoſcentis. Conſtat ſecundò, quia potiùs notitia hæc oſtendit, conjunctionem eſſe per accidens reſpectu voluntatis inefficacis: nam Deus videt, volitionem ſuam inefficacem boni operis, eſſe conjungendam cum boni operis exiſtentia, non ex propriis, quia componibilis eſt cum carentia illius, ſed ex placito, & determinatione voluntatis creatæ: ergo videt, conjunctionem illam eſſe per accidens reſpectu propriæ voluntatis. Vel efficacius: Deus per ſcientiam mediam videt, quòd ſi per decretum indifferens applicet ſuam omnipotentiam, concurret ad actum, ad quem voluntas creata ſe determinaverit: ergo videt, ſe præparare omnipotentiam ad concurrendum ad actum, quin præcedat ſcientia media exiſtentiæ hujus actûs præ alio actu. Conſtat tertiò, quia non eſt idem formaliter, effectum aliquem evenire per accidens, & inopinatò evenire; nam etſi quidquid præter opinionem advenit operanti, per accidens ſit reſpectu illius, non tamen eſt neceſſarium, ut quidquid advenit per accidens, adveniat præter operantis præſcientiam, & cognitionem. Patet hoc in ipſa Adverſariorum doctrina; nam concurſus Dei ad formale peccati eſt per accidens reſpectu Dei; & tamen illorum nemo affirmabit, concurſum Dei ad formale peccati evenire præter Dei notitiam, & cognitionem: ergo quòd Dei concurſus ſit Deo prævisus, illiuſque exiſtentia præcognita, non aufert à Dei concurſu, quòd reſpectu voluntatis Divinæ ſit per accidens, ſicut nec illi confert, quòd ſit per ſe. Ex alio ergo capite id judicari debet, dicendo nimirùm, id eſſe per accidens reſpectu voluntatis Divinæ, quòd ita cum illa conjungitur, ut illâ penitùs etiam extrinſecè invariatâ, poſſet cum illa non conjungi: at voluntas inefficax, etiam extrinſecè invariata, poteſt cum carentia exiſtentiæ boni operis conjungi. Ergo voluntas inefficax reſpiciens boni operis exiſtentiam cum illa per accidens conjungitur.

134. Rem in Adverſariorum explico ſententia. Etenim ſicut Deus conferens auxilium efficax vult inefficaciter boni operis exiſtentiam juxta ipſos, ita Deus conferens auxilium, quod prævidit inefficax, mali operis exiſtentiam inefficaciter odit: & tamen per accidens advenit reſpectu hujus voluntatis exiſtentia mali operis, eò quòd voluntas illa de ſe eſt conjungibilis cum utrolibet, & tantùm re ipſa conjungitur cum exiſtentia peccati ex determinatione voluntatis: ergo quòd Deus boni operis exiſtentiam velit inefficaciter, non infert, quòd hæc voluntas per ſe conjungatur cum exiſtentia boni operis. Patet conſequentia, quia ſicut voluntas, quâ Deus odio habet mali operis, ut talis, exiſten-

ſtentiam, non conjungitur cum illa niſi ratione alterius, ſcilicet voluntatis creatæ determinantis concurſum ad exiſtentiam operis pravi, ita voluntas, quâ Deus operis honeſti amat exiſtentiam, non conjungitur cum illa, niſi ratione alterius, ſcilicet voluntatis determinantis concurſum ad exiſtentiam operis honeſti.

135. Vel aliter: Duas voluntates aſſignant in Deo contrarii reſpectu cujuſcumque operis, ſivè boni, ſivè pravi, & ambas inefficaces, nempè voluntatem unam, quâ inefficaciter vult operis boni exiſtentiam, & voluntatem alteram, quâ mali operis, ut malum eſt, exiſtentiam odio habet, & utramque dicunt perfectiſſimâ cognitione regulari, prælucente ſcientiâ mediâ, quæ oculatiſſimè explorat eventum auxilii; ſed juxta ipſos, iis non obſtantibus, exiſtentia operis inhoneſti eſt per accidens reſpectu Dei: ergo à pari exiſtentia quoque operis honeſti erit reſpectu Dei per accidens. Non enim negare poſſunt, quòd eo prorſus modo ſe habeat odium ad carentiam exiſtentiæ operis pravi, quo voluntas inefficax ad exiſtentiam boni operis; nam ſicut odium, quantùm eſt ex ſe, tendit ad non eſſe mali operis, ita voluntas inefficax, quantùm eſt ex ſe, ad exiſtentiam tendit boni operis; & ſicut Deus, quantùm eſt ex ſe, dum odio habet exiſtentiam peccati, vellet peccatum non exiſtere, nè tamen jura libertatis infringat, peccatum efficaciter non excludit; ita Deus inefficaciter volens exiſtentiam actûs meritorii, quantùm eſt ex ſe, actum meritorium vellet exiſtere, nè tamen deſtruat libertatis jura (ajunt illi) non vult efficaciter boni operis exiſtentiam; ergo propter eamdem rationem, quâ peccati exiſtentia per accidens ſe habet reſpectu Dei odio habentis peccatum, ſe habere debet per accidens exiſtentia boni operis reſpectu Dei inefficaciter volentis exiſtentiam boni operis. Sed ratio unica, & adæquata, ob quam exiſtentia peccati ſe habet per accidens reſpectu Dei prævidentis, & odio habentis illam, eſt, quia non ex determinatione Dei, ſed ex determinatione voluntatis pro ſuo placito reſpuentis actum bonum, & eligentis actum pravum, exiſtit: ergo ſi, ut illi aſſerunt, exiſtentia actûs boni cum Dei prævidentia conjungitur, & non ex determinatione Dei, ſed præcisè ex determinatione voluntatis pro ſuo placito reſpuentis actum pravum, & eligentis actum honeſtum, exiſtentia actûs honeſti per accidens ſe habet reſpectu Dei etiam, ut prævidentis, & inefficaciter volentis exiſtentiam actûs boni.

136. Conſtat ſecundò, nihil ad intentum proficere memoratam conjunctionem auxilii cum ſcientia media. Nam, cùm ſcientia media ſit purè ſpeculativa ſui objecti, nequit dirigere ad productionem illius; immò potiùs independenter ab illa debet exiſtentiam ſui objecti ſpeculari; aliàs non eſſet purè ſpeculativa, dum ad ipſius productionem, & exiſtentiam dirigeret. Debet, ergo ſuppoſitâ applicatione Omnipotentiæ per decretum indifferens, ſupponere conſenſum præ diſſenſu, exiſtere unicè ex determinatione creaturæ; debet ulteriùs ſupponere, Deum determinatè concurrentem ad conſenſum præ diſſenſu unicè ex determinatione creaturæ. Et licèt de futuro prævideat, hoc non tollit, quo-

quominus prævideat à ſe independentem præviſorum horum veritatem; nec hoc negant contrarii. Si ergo concurſus Dei in ſtatu conditionato ad conſenſum præ diſſenſu, id eſt, in ſtatu præcedente objectum hujus ſcientiæ, ut determinatè futurum, non præſupponit aliam ſcientiam mediam, quâ Deus prævideat voluntatem determinaturam auxilium indifferens, & omnipotentiam ad conſenſum præ diſſenſu, ſanè ad conſenſum præ diſſenſu concurſus eſſet in incertum, vagoque quodam modo, quin præcognoſceret ſe determinatè ad conſenſum præ diſſenſu concurſurum ex determinatione creaturæ. Vellem hæc apertiùs exponere. Conſideremus conſenſum determinatè futurum ſub auxilio *A*, quod eſt objectum ſcientiæ mediæ. Rogo nunc: Veritas futuræ exiſtentiæ conſenſûs ſub illo auxilio dependet nè à ſcientia media? Minimè; quia hæc ſcientia eſt poſterior ſuo objecto. Si ergo non dependet ab ea, veritas illa futuræ exiſtentiæ conſenſûs ſub illo auxilio, nec ullo modo dependet à voluntate Dei, nec Deus illam præſcire potuit, antequam eſſet. Non primum, quia prima præcognitio Divina eſt poſterior, & ſupponens illam veritatem. Non ſecundum; quia tunc ponenda eſſet alia ſcientia media de futura veritate conditionata; ſicut nunc ponitur ad Adverſariis ſcientia media de futuro eventu conditionato: ſicque ſcientias medias poſſent in infinitum, eâdem ſemper ipſos urgente causâ, multiplicare. Quod ſi non faciant, ſemper verum erit dicere, quòd ad veritatem conditionati conſensûs ſub auxilio *A*, Deus cœco modo ſe habuit, atque in incertum omnipotentiam præparavit. At non ſolùm in ſtatu conditionato ſic Deus concurret, ſed etiam in ſtatu abſoluto: ſi enim omnipotentia in ſtatu conditionato ſufficienter conditionatè applicata intelligitur, quin adhuc conditionatè præcedat ſcientia media; cùm ſcientia media neceſſariò debeat ſubſequi, & eſſe poſterior ſuo objecto, objectumque illius debeat ſubſequi ad influxum conditionatum omnipotentiæ; ſequitur, quòd etiam in ſtatu abſoluto omnipotentia debeat intelligi ſufficienter applicata, quin præcedat ſcientia media dirigens abſolutam productionem effectûs: ab eiſdem namque cauſis conditionatè exiſtentibus, à quibus in ſui applicatione conditionata omnipotentia dependet, & non à pluribus, dependet etiam in ſui applicatione abſoluta, licèt cum hac diſtinctione, quòd cauſæ ibi ſolùm conditionatè, modò verò abſolutè exiſtunt: ergo tâm in ſtatu conditionato, quàm in ſtatu abſoluto conſenſus ſalutaris purè per accidens eſt reſpectu concursûs Divini.

137. Hoc ſanè liquidum eſt: ſed, ut cornuto, ut ajunt, argumento putatam ſolutionem oppugnemus, ſupponamus, quòd ſcientia media non ſe habeat omninò per accidens ad productionem actûs liberi tàm ex parte Dei, quàm ex parte creaturæ: ſic enim eodem modo ad actum ſalutarem concurreret applicando omnipotentiam, ſivè præcedat, ſivè non ſcientia media exiſtentiæ actûs ſalutaris; ſicut domus eodem modo fieret ab Artifice, ſivè eſſet muſicus, ſivè non eſſet: unde talis actus omninò præter intentionem, & providentiam Dei poſſet exiſtere. Hoc, inquam, ſupponamus, licèt contrariis nec illud probatum, nec incom-

modum hoc unquam fuerit vitatum. Debet etiam ut veriſſimum ſupponi, ſcientiam mediam non poſſe actum liberum præcedere ſecundùm ea, quæ ex parte Dei requiruntur, quin præcedat ſecundùm requiſita ex parte creaturæ; cùm non poſſit eſſe aliquid per ſe requiſitum à cauſa omninò neceſſaria ad exiſtentiam effectûs, quod per ſe non ſit requiſitum ex parte effectûs, ut ab ipſa exiſtentiam recipiat: hæc enim ſibi eſſentialiter correſpondent, ſicut activum, & paſſivum: undè quia quælibet cauſa eſſentialiter exigit virtutem præcontentivam effectûs, & exiſtentiam ad illius productionem, & quilibet effectus id ipſum eſſentialiter requirit. Hoc ergo cùm veriſſimum ſit, ſequitur, quòd ſi ideo ex parte Dei debet præcedere ſcientia media, quia Deus conſtituitur per ipſam providè cauſans conſenſum ſalutarem, ipſum donans, & inter conſentientem, & non conſentientem diſcretionem faciens; & neceſſaria debet eſſe ſcientia media ex parte conſensûs ſalutaris, cùm per ſe exigat providè à Deo cauſari, ex ipſiuſque donatione eſſe; & ex diſcretione inter conſentientem, & non conſentientem exiſtat, cùm per ſe ſit effectus Divinæ providentiæ, Dei donum, formaliſque diſcretio inter conſentientem, & non conſentientem: per ſe ergo requirit conſenſus ſalutaris, quòd præcedat ſcientia media. Hoc ſanè ita debebit eſſe; alioquin tolletur omnis ratio cauſalitatis, donationis, & diſcretionis à Deo. Sed tamen hoc ipſum, ita neceſſarium ab Adverſariis minimè juxta eorum principia aſſeri poteſt; cùm certum ſit apud ipſos, quòd ſcientia media eſt acquiſibilis per conſenſum ſalutarem, aliter enim voluntati non conſentienti non imputaretur non conſentire: cùm nec haberet ſcientiam mediam per ſe requiſitam ad conſenſum ſalutarem, nec poteſtatem, ut illam acquireret. Non ergo ſcientia media præſupponitur ad ipſum, ut per ſe, & neceſſariò requiſita ex parte cauſæ; cùm id quod præſupponitur ad effectum, ut habeat eſſe à ſua cauſa, nequeat per ipſum effectum acquiri, ut communiter dicitur de prædeterminatione, quæ non eſt acquiſibilis per conſenſum, quia præſupponitur ad conſenſum, ut quid requiſitum ex parte cauſæ primæ, ut illum cauſet: cujus ratio eſt, quia aliàs eſſet præſuppoſitum ex parte cauſæ ad exiſtentiam effectûs, ut ſupponitur; & non eſſet præſuppoſitum, cùm id, quod poteſt acquiri per exiſtentiam effectûs, vel ſit poſterius ipſo, vel ipſum concomitans.

138. Ex eodem fundamento convincitur vice verſa, quòd nec ſcientia media præſupponatur, ut quid acquiſibile per conſenſum creaturæ. Non enim conſenſus, qui eſſentialiter petit à Deo dependere, providè illum cauſante, per ſcientiam mediam, poteſt prævideri, adhùc ut conditionatè futurus, quin prævideatur, ut dependens à ſcientia media; cùm & prævideri debeat ſivè abſolutè, ſivè conditionatè futurus dependenter ab omnibus cauſis, à quibus in ſuo eſſe eſſentialiter dependet: ſi ergo prævidetur, ut dependens à ſcientia media, illo eodem titulo, quo dependet à providentia Dei, ergo non minùs ſupponit hanc ſcientiam, quàm providentiam: ergo per conſenſum non poteſt ea acquiri. Inutilis ergo eſt, ut habeatur infallibilis cognitio de conditionata futuritio-

ritione rerum, & ut verificetur, unum actum præ alio, ex diſpoſitione, & determinatione Dei exiſtere. Quinimò alterum cum altero pugnat.

139. Cedit viribus hujus ineluctabilis argumenti P. *Ramirez* S. J. aſſerens, quòd actus ſupernaturalis in hac providentia eſt per accidens donum Dei. Etenim diſp. 11. cap. 4. fundat, quòd Deus confert auxilium prævìſum efficax ex motivo efficaciæ, ut ita ſalvet, quòd Deus eſt ſpecialis benefactor reſpectu conſentientis ſalutariter præ diſſentiente: & ſpecialiter n. 102. dùm ſolvit argumentum intendens probare, quòd ille, cui Deus non confert auxilium prævìſum efficax ex motivo efficaciæ, non haberet per ſe exacta ad conſenſum ſalutarem; cùm in ſua poteſtate non eſſet, quòd Deus ex tali motivo conferret auxilium prævìſum efficax. Concedit hoc ultimum, & merito, cùm hoc unicè pendeat ex libertate Dei; & tamen ſalvat, quòd habeat omnia per ſe exacta ad conſenſum ſalutarem, quia, quòd auxilium conferatur à Deo, accidit quidem in hac providentia, ſed non eſt per ſe exactum. Cùm ergo ex alia parte doceat, quòd conſenſus ſalutaris eò eſt donum ſpeciale Dei, deſcendens ab ipſo, ut ſpeciali benefactore, quia eſt ab auxilio collato à Deo, quà efficaci, & ex motivo efficaciæ, manifeſtè docet, quòd conſenſus ſalutaris non eſt per ſe donum ſpeciale Dei deſcendens ab ipſo, ut ſpeciali benefactore; & ideò nec pro beneficio conſentiens tenebitur ſpeciales gratias Deo agere præ diſſentiente. Sed hujus Primarii Complutenſis doctrina penitus rejicienda eſt. Enimverò ſi conſenſus ſalutaris eò eſt donum ſpeciale Dei, quia eſt ab auxilio collato à Deo quâ efficaci, & ex motivo efficaciæ; quòd auxilium, ut conferatur à Deo, accidit quidem in hac providentia, non tamen eſt per ſe exactum: ergo licèt in hac providentia ſalvetur, quòd ſit donum Dei, conſenſus tamen ſalutaris in ſe ipſo per ſe non erit donum Dei. Eó nempe modo quo docet D. *Thomas* 1. 2. q. 71. art. 5. quòd actus per ſe comparatur ad omiſſionem, ſi quis vult omittere; licèt omiſſio per ſe non exigat talem actum, his verbis: *Unde manifeſtum eſt, quòd tunc peccatum omiſſionis habet quidem aliquem actum conjunctum, vel præcedentem; qui tamen per accidens ſe habet ad peccatum omiſſionis*; ita & actus ſupernaturalis, qui per ſe non pendet à providentia, licèt in hac ſalvetur quòd ſit donum Dei, ipſe tamen in ſe ipſo per ſe non erit donum Dei: cùm judicium de rebus dandum ſit ſecundùm illud quod eſt per ſe, & non ſecundum illud quod eſt per accidens. Quod ergo majus inconveniens, quàm eſſe aliquem actum ſupernaturalem per ſe non donatum à Deo, dicente Scriptura: *Omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt deſcendens à Patre luminum?* Et 1. Paralip. cap. 29. *Tua ſunt omnia, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi.* Quomodò enim erit donum Dei ex Deo deſcendens, quod ab alio extra Deum obtineri poteſt, & nonniſi per accidens ex concurſu Dei exiſtit? Eſt contra *Apoſtolum* 1. ad *Corint.* 4. *Quis te diſcernit? Quid habes, quod non accepiſti?* Et de Fide prædicantem, *Dei enim donum eſt, ut ne quis glorietur*: quam *Apoſtoli* doctrinam ſalutariter adnotat Divus *Proſper* de vocat. gent. cap. 25. dicens: *Iſta quæſtio, quam ſecundùm*

Apoſtoli mentem impenetrabilem confitemur; per liberi arbitrii, velle, vel nolle non ſolvitur, quia licèt inſit homini nolle, tamen niſi donatum non habet bonum velle. Jam namque homo de actu ſupernaturali, quaſi per ſe non accepto à Deo, poſſet gloriari, concurſu Divino non exiſtente ex dominio proximo, & formali Dei, qui illum non præbet ex propria determinatione, ſed ex dominio proximo, & formali Petri, qui illum immediatè determinat, & immediatè facit exiſtere. Non eſt juxta hunc modum dicendi Deus ſpecialiter benefaciens uni præ altero, dum uni præſtat idem, quod præſtat alteri, nullaque ſit diſcretio in auxilio indifferenti, vel ex intrinſecis gratiæ Dei. Quinimò, & à fortiori ſequitur, quòd illa *Apoſtoli* propoſitio, Deus *cujus vult, miſeretur*, poſſit aliquando eſſe falſa. Hæc enim propoſitio univerſalis eſt, ac ſi diceret: *Quotieſcumque vult, miſeretur*, quam voluntatem juxta ipſos habet Deus erga illum, cujus non miſeretur, & cui non donat conſenſum: vi cujus conſenſûs ſalutaris habet, quòd ſit ſolùm in hac Providentia donum Dei per accidens: cùm tamen *Apoſtolus* ad voluntatem, & miſericordiam Dei donum collatum reducat. Hæc omnia ut ratio meridianâ luce clarior oſtendat; inquiro, an præſens, quam dicit, providentia aliquid intrinſecum ponat in auxilio, & veritate conſensûs? Certè nihil; alioquin quæ in hac providentia concurrunt, eſſent per ſe exacta ad veritatem conſensûs, quòd ille non admittit. Modo ſic: Conſentiat Petrus in hac providentia, quid debebit Deo? Nihil omninò præter affectum voluntatis illius. Dicetque veriſſimè Petrus: quòd Deus ſcire voluerit, me quid facturum, benè ſit; at ego, etſi ille neſciiſſet, facerem. Quod ille voluit hoc me auxilio conſenſurum, benè ſit; at, etſi noluiſſet ille, ego conſentirem. Bonus affectus prævidentis Dei eſt; bonus autem effectus, & diſcretio ab alio non benè faciente, mea ſunt; nam cum hoc eodem auxilio, quô non conſentienti æqualis ſum, eſſem ego, ut modò, conſentiens; licèt Deus aut neſciiſſet, aut non voluiſſet. Hæc, quæ Catholicæ veritati oppoſita ſunt, & veræ pietati contraria, audire amabo, quo modo præfatæ doctrinæ conſectaria non ſint.

140. Eſt inſuper imperceptibilis modus iſte dicendi: nefas enim eſt dicere, quòd perſeverantia finalis, quâ perſeverat homo in actu ſecundo, ſit per ſe ex creatura, & per accidens ex Deo, cùm hanc in actu ſecundo *Tridentinum* dicat *magnum perſeverantiæ donum*, ſicut & meritum vitæ æternæ Dei donum appellat, dicens: *Voluit namque Deus, eſſe noſtra merita, quæ ſunt ipſius dona*, & de quibus meritis dixit *Auguſtinus* Epiſt. 188. ſuprà citatâ: *Hæc*, ſcilicet merita, *Dei dona ſunt, & veſtra quidem ſunt, ſed non ex vobis: nec miremini, quia dicimus, & veſtra eſſe, & ex vobis non eſſe; nam & panem quotidianum dicimus noſtrum, ſed tamen addimus, da nobis, ne putetur eſſe ex nobis.* Sic explicat *Auguſtinus*, quomodo diſcretio in actu ſecundo ſit Creaturæ, ſed non ex Creatura, ſed ex Deo illam ipſi miſericorditer conferente, ut verum, & propriiſſimum per ſe tale in hac providentia Dei donum: agit quippè, ut quod vult, & velimus, & agamus. Hoc iterum docuit de dono perſever. cap. 17. dicens: *An fortè nec ipſa dicunt prædeſtinata?*

ta? Ergo nec dantur à Deo, aut ſe daturum eſſe neſcivit: quòd ſi & dantur, & ea ſe daturum eſſe præſcivit, profectò prædeſtinavit: Ubi ex negatione decreti efficacis erga opera virtutis, quod nomine prædeſtinationis intellexit *Auguſtinus*, intulit, non futura dona Dei; & ex eo, quòd donentur, prædeſtinationem intulit, ab oppoſito conſequentis ad oppoſitum antecedentis. Idem expreſſit eodem cap. his verbis: *Iſta igitur ſua dona, quibuſcumque Deus donat, proculdubio donaturum ſe eſſe præſcivit, & in ſua præſcientia præparavit.* Et cap. 13. antecedente ſic concludit: *Unde ſatis evidentèr oſtenditur, & inchoandi, & uſque in finem perſeverandi gratiam Dei non ſecundùm merita noſtra dari, ſed donari ſecundùm ſecretiſſimam, eamdemque juſtiſſimam, beneficentiſſimam, ſapientiſſimam voluntatem, quoniam quos prædeſtinavit, ipſos & vocavit vocatione illâ, de qua dictum eſt: ſine pœnitentia ſunt dona, & vocatio Dei:* quibus ſi addantur, quæ docet *Fulgentius* de Incarnat. & grat. *Chriſti* cap. 3. *quòd dona ſua ſemper Deus in æterna, ac incommutabili habet voluntate diſpoſita, in qua præordinavit, atque præparavit, & quæ daret, & quibus daret.* Et cap. 14. *Totius bonæ voluntatis initium ab illa ſempiterna Trinitate, & prædeſtinatum confitemur, & datum: hoc enim homini gratuitâ juſtificatione tribuit præparatum, quòd in æterna prædeſtinatione præparaverat tribuendum.* Hæc omnia ſi conſiderentur, communi SS. PP. cònſenſu firmatur, quòd actus ſupernaturalis non eſt per accidens donum Dei. Nequit enim donari ſecundùm ſecretiſſimam, eamdemque juſtiſſimam, beneficentiſſimam, ſapientiſſimamque voluntatem, quæ per ſe ex propria determinatione Deus non liberè donat, ſed ab alio determinatus. Non eſt ſpecialis electio, ſeù dilectio erga operantem præ non operante, & omnipotentiſſima voluntas, quæ non confert auxilium, quod ab intrinſeco, & prout provenit ab ipſo inferat conſenſum, vel conjungatur cum actu ſupernaturali. Non eſt prædefinitio, & præordinatio, nec donum in æterna, ac incommutabili voluntate diſpoſitum, ſivè in æterna prædeſtinatione præparatum homini, quod cum voluntate aliàs inefficaci donandi, per accidens in hac providentia connectitur, quæ Deum indifferentem relinquit ad donandum, vel non donandum, & quæ conjungitur cùm carentia donationis, & omiſſione actûs. Ac tandem non eſt providentia, non eſt prædefinitio, non eſt in re beneficium, non eſt donum, ubi ſola prævisionis & affectûs ratio in Deo ponitur; ac omnium verificatio, effectûs, & boni exiſtentia ſolius hominis eſt. Hæc ſanè exprobrant, & rejiciendam definiunt novitatem iſtam dicentium, quòd actus ſupernaturalis in hac providentia ſit per accidens donum Dei. Ipſos qui poteſt capere, capiat: nihil ad nos pertinet. Ego verò me non poſſe aſſentiri fateor, quin potiùs ex diametro oppoſitam, minimèque compatibilem cum doctrina SS. Patrum conſpicio, falſiſque ſolùm rationibus obtineri poſſe, dicente D. *Laurentio Juſtiniano* de caſto connubio cap. 22. *Non eſt veræ orationis operatio in hominis poteſtate. Solius Dei eſt hujus, ſicut & cæterarum conferre dona virtutum. Poteſt quis parare vas ad liquoris ſuſceptionem, non autem implere. Peten-*

tendi ineſt nobis facultas, ſed petitionum effectus deſuper expectandi ſunt. Abſit ergo, quòd ſolùm per accidens in Deum Auctorem, & principium actuum ſupernaturalium referatur actus ſupernaturalis; & quòd cauſalitas Dei Auctoris ſupernaturalis non ita ampla ſit comparativè ad entia ſupernaturalia, ſicut cauſalitas Auctoris naturalis comparativè ad entia, & perfectiones naturales; & quòd aliquod opus ſupernaturale, etſi liberum creaturæ, caſualiter, & præter intentionem Dei eveniat, dicente *Apoſtolo*: *Deus eſt, qui operatur omnia*. Omnia ſunt divinæ providentiæ ſubjecta, ut egregiè probat D. *Thomas* 1. p. q. 22. art. 2. *Nec poteſt homo accipere quidquam, niſi fuerit ei datum deſuper*, ut dicitur Joann. 3. vel ut loquitur *Concilium Arauſic.* Can. 20. *Nulla facit homo bona, quæ non faciat Deus, ut homo faciat.*

§. IX.

Idem argumentum ex Dei promiſſis petitur.

141. EX promiſſione, quæ facta eſt ad *Abraham*, nova inſurgit probatio. Promiſit illi Deus, quòd Pater multarum gentium conſtitueretur ob remunerationem Fidei ejus, de qua ſic M. P. *Auguſtinus* loquitur lib. 1. oper. imperf. cap. 141. *Volens igitur B. Paulus oſtendere, quòd ea, quæ promiſit Deus, potens eſt & facere, ubi maximè gratia commendatur, cujus eſtis inimici: neque enim in poteſtate hominum eſt, ut Deus impleat, quæ promiſit, & non in ipſius, qui promiſit: volens ergo id oſtendere, Non poteſt, inquit, excidere verbum Dei: non enim omnes, qui ex Iſrael, hi ſunt Iſrael.* Et lib. 2. num. 154. *Dicite nobis, ò vani, non defenſores, ſed inflatores liberi arbitrii, qui ignorantes Dei juſtitiam, & veſtram juſtitiam volentes conſtituere, juſtitiæ Dei non eſtis ſubjecti; dicite, inquam, nobis, ſi noluiſſent gentes credere, juſteque vivere, evacuaretur promiſſio, quæ facta eſt ad Abraham? Non, inquies. Ergo ut Abraham ob ſtipendium fidei conſequeretur dilatationem ſeminis, præparata eſt gentium voluntas à Domino, & ut vellent, quod & nolle potuiſſent, ab illo factum eſt, qui ea, quæ promiſit, potens eſt & facere.*

142. Hæc *Auguſtinus*. Ex quibus fit ſequens argumentum: Si gratia, quâ adimpleri debet hæc Dei firma promiſſio, eſt determinabilis, & ſubjecta libero arbitrio: ergo ſi noluiſſent gentes credere, juſtèque vivere, evacuaretur Dei promiſſio; ſed hoc conſequens rejicit *Auguſtinus*; ergo & gratiam à libero arbitrio determinabilem.

143. Secundò. Si concurſus ille eſſet indifferens, luderet ſanè Deus, dum filiis *Abrahæ* promitteret, quòd filii promiſsionis futuri eſſent. Non enim ſeriò promittit Deus, quod ipſe perſolvere, ac adimplere minimè poteſt; hoc namque eſset, hominem fallaci pollicitatione decipere; ſed ſi Deus concurreret ſolùm ad adimplendum promiſsum mediô concurſu determinabili à creatura, promitteret, quod ſolùm pendet ex poteſtate creaturæ; cujus expectare deberet conſenſum: ergo

go non illa Dei promiſsio innititur concurſui à creatura determinabili.

144. Tertiò. Excelſum quid, & magnificum dicit illa Dei promiſſio: At quænam eſt illa ſpecialis gratia filiis *Abrahæ* promiſſa, quibus nihil aliud promittitur, quàm auxilium indifferens omnibus Nationibus à Deo datum, ut in omnibus ſit libera poteſtas ad converſionem? An præclarum, divinum, ac magnificentiſsimum Dei donum eſt, promittere quod jam habet, & eſt inſeparabile ab illo? Ergo ſi communis eſt gratia, non hic Dei ſpecialis amor, non benefica, liberalis, & Deo digna poteſt eſse iſta promiſsio.

145. Quartò. Si ad promiſſum implendum non alius datur Dei concurſus, niſi determinabilis à creatura, Deus hanc ſibi comitem adhiberet ad exſolvendum promiſsum; promitteret Deus, & felicitatem promiſsam daret ſibi creatura: ergo poterit dicere, quod Deus promiſit, ego facio: ſed extremæ dementiæ eſset, bonitatis, & infallibilis promiſsionis Dei partem aliquam nobis deferre; cùm tota res promiſsa beneficentiæ divinæ adſcribenda ſit; ergo non Deus concurſu determinabili promiſsum nobis præſtare dicitur. Diſcurſus eſt *S. Auguſtini* lib. 2. Oper. imperfecti cap. 156. adverſus *Julianum* dicentis: *Hos mores, quos proculdubio bonos vis intelligi, ſi ut putatis, homo ſibi facit; prædicere iſta debuit Deus præſcius, non promittere; ut non de illo in hac cauſa diceretur, Quæ promiſit potens eſt facere; ſed, Quæ præſcivit, potens eſt & prænuntiare, aut potens eſt & oſtendere. Quando autem dicunt homines, Quod Deus promiſit, nos facimus; ſeipſos faciunt jactantiâ potentes, illum arrogantiâ mentientem.* Hæc *S. Doctor*: qui iterum hoc quod eſt promittere Deum, & promiſsum implere, ac perficere creaturam, quàm ſit Deo indignum, declarat Epiſt. 194. ad *Sixtum* num. 36. dicens: *Quid autem agebatur, ut hoc Apoſtolus diceret, ut eorum geminorum commemoraret exemplum? Quid perſuadere moliebatur? Quid inculcare cupiebat? Nempe hoc ipſum, quod oppugnat amentia, quod ſuperbi non cupiunt, quod ſuper nolunt, qui ignorantes Dei juſtitiam, & ſuam volentes conſtituere, juſtitiæ Dei non ſunt ſubjecti. De ipſa quippe gratia ſatis agebat Apoſtolus; & ideò promiſſionis filios commendabat. Quod enim promittit Deus, non facit niſi Deus. Habet namque aliquid rationis, & veritatis, ut homo promittat, & Deus faciat, ut autem homo ſe facere dicat, quod promiſerit Deus, ſuperbæ impietatis eſt reprobus ſenſus.*

146. Nec quis reponat, promiſiſſe Deum fidem gentium in ſemine *Abrahæ*, quia nempe præſcivit, in quibus circumſtantiis benè uſuri erant auxiliò illò indifferenti. Sed contra eſt; nam aliud eſt præſcire, aliud id ipſum promittere, cùm præſcire poſſit quis, aliquid eſſe faciendum, quod non tenetur ipſe perficere: ergo Deum ſub talibus circumſtantiis præſcire futuram converſionem filiorum *Abrahæ*, non eſt illam promittere; ut expreſsè teſtatur *Auguſt.* verbis adductis: *Prædicere iſta debuit Deus præſcius, non promittere; ut non de illo in hac cauſa diceretur, quæ promiſit, potens eſt & facere, ſed quæ præſcivit potens eſt & prænuntiare, aut potens eſt & oſtendere. Quando autem dicunt homines.*

nes, quod Deus promiſit, nos facimus, ſe ipſos faciunt jactantiâ potentes, illum arrogantiâ mentientem. Quod iterum luculenter docuit lib. de *Spirit. & litt.* cap. 24. *Hæc eſt domus Iſrael, vel domus Juda propter Chriſtum, qui venit ex Tribu Juda. Domus filiorum promiſſionis hæc eſt, non operum propriorum, ſed beneficii Dei. Hoc enim Deus promittit, quod ipſe facit: non enim ipſe promittit, & alius facit; quod jam non eſt promittere, ſed prædicere*. Et de *grat. Chriſti* cap. 30. *Prorſus nuſquam eos adverti, ſicut agnoſcendi ſunt, agnoſcere filios promiſſionis, de quibus dicit* Apoſtolus *ad Rom.* 9. *Non ii, qui filii carnis, hi filii Dei, ſed filii promiſſionis deputantur in ſemine. Quod enim promittit Deus, non facimus nos per arbitrium, ſeu naturam, ſed facit ipſe per gratiam.*

147. Sed attentiùs metiamur hunc Dei concurſum eâdem promiſſione ad *Abraham* factâ, ex verbis *Auguſtini* de *prædeſt. Sanctorum* cap. 10. *Quando ergo promiſit Deus Abrahæ in ſemine ejus fidem gentium dicens Geneſ.* 17. *Patrem multarum gentium poſui te: unde dicit Apoſtolus, Ideo ex fide, ut ſecundùm gratiam firma ſit promiſſio omni ſemini: non de noſtræ voluntatis poteſtate, ſed de ſua prædeſtinatione promiſit. Promiſit enim, quod ipſe facturus fuerat, non quod homines. Quia etſi faciunt homines bona, quæ pertinent ad colendum Deum, ipſe facit, ut illi faciant, quæ præcepit: non illi faciunt, ut ipſe faciat quod promiſit: alioquin ut Dei promiſſa compleantur, non in Dei, ſed in hominum eſt poteſtate; & quod à Domino promiſſum eſt, ab ipſis redditur Abrahæ. Non autem ſic credidit Abraham, ſed credidit dans gloriam Deo, quoniam quæ promiſit, potens eſt & facere: non ait, prædicere; non ait, præſcire: nam & aliena facta poteſt prædicere, atque præſcire: ſed ait, potens eſt & facere, ac per hoc facta, non aliena, ſed ſua*. En iterum eadem ſplendida, & efficax ſupremi Dei concurſûs probatio. Quot ſunt verba, tot ſunt validiſſima argumenta.

148. Primò. Promiſit Deus *Abrahæ* in ſemine ejus fidem gentium, & hoc non de noſtræ voluntatis poteſtate, ſed de ſua prædeſtinatione promiſit; ſed quod Deus faciendum prædeſtinavit, non faciendum diſpoſuit mediô concurſu, cujus applicatio, uſus, & exercitium ſit dependens à poteſtate libera creaturæ: cùm in æternitate incommutabilis voluntatis ſuæ jam feciſſe dicatur, quod faciendum de ſua prædeſtinatione promiſit, teſte *S. Fulgentio* ad *Monimum* lib. 1. cap. 12. dicente: *Et ideò quæcumque promiſit, jam facta dicimus, quia de faciendis dubitare non debemus*. Eòdemque *Auguſtino* judice in *Joann.* Evangel. cap. 14. tract. 69. *Quomodò ergo manſiones in domo Patris non aliæ, ſed ipſæ, & ſine dubio jam ſunt, ſicut parandæ ſunt? Quomodò putamus, niſi quomodò etiam Propheta prædicat Deum, quia fecit, quæ futura ſunt? Non enim ait, qui facturus eſt, quæ futura ſunt; ſed qui fecit, quæ futura ſunt. Ergo & fecit ea, & facturus eſt ea. Nam neque facta ſunt, ſi ipſe non fecit: neque futura ſunt, ſi ipſe non fecerit. Fecit ergo ea prædeſtinando, facturus eſt operando*. Ergo promiſſio illa non innititur libero voluntatis arbitrio gratiæ in indifferentiam, & vertibilitatem determinaturo; ſed in efficaciſſimo Dei adjutorio illius infallibilitas

tas eſt reponenda; ut dixit idem *S. Doctor* cap. ſeq. his verbis: *Hoc itaque prædeſtinavit Deus, quod erat ipſe facturus, aut quod fuerat largiturus. Illud verò nullatenus prædeſtinavit, quod ſive per gratiam, ſeu per juſtitiam facturus ipſe non fuit.*

149. Secundò. Promiſit Deus, quod ipſe facturus fuerat, non quod homines, quia, ut explicat *Auguſtinus*: *Etſi faciunt homines bona, quæ pertinent ad colendum Deum, ipſe facit, ut illi faciant, quæ præcepit: non illi faciunt, ut ipſe faciat, quod promiſit.* Sed concurſu à creatura determinabili, cujus efficacia, & determinatio ex Deo non eſt, non Deus facit, ut homo faciat, quæ promiſit, ſed potiùs faceret iſte concurſum determinans, ut Deus faceret, quod promiſit: ergo non Deus promiſſum ſolveret, ſed Dei promiſſum ab ipſis filiis redderetur *Abrahæ*, quod aſſerere nec ratio patitur, nec religio.

150. Tertiò; quia *ſic credidit Abraham dans gloriam Deo pleniſſimè ſciens, quoniam, quæ promiſit, potens eſt & facere.* Hìc ex omnipotentia certitudinem promiſſionis arguit, & qualitatem. Quare *Abraham* in repromiſſione Dei non hæſitavit diffidentiâ, ſed confortatus eſt in fide. Quomodò namque in Dei promiſſis poteſt eſſe falſitas, ubi in faciendis nulla omnipotenti poteſt eſſe difficultas? In quo voluntas ipſa non aliud invenitur eſſe, quàm virtus; tantaque eſt virtus voluntatis, quanta eſt voluntas ipſa virtutis: cui ſemper ſubeſt, cùm volet, poſſe, cùm non aliud ſit in illo velle, quàm poſſe. Si ergo ex omnipotentia Dei proficiſcitur illa certiſſima, & infallibilis Dei promiſſio, non certitudo, & infallibilitas reponenda eſt dependens à conſenſu creaturæ determinante indifferentiam concurſûs: quod, iterum dico cum *S. Auguſtino*, magnæ præſumptionis eſt, ac ſuperbiæ.

151. Quartò. Qui promittit, debet & ipſe promiſſa perficere, nec ſatisfacit promiſſo per hoc, quòd reddat illud proximè poſſibile, cùm in re debeat ſolvere, & implere id, quod promiſſum eſt; aliàs, ut dicit *Auguſtinus*, non facta ſua promitteret, ſed aliena; ſed gratiâ illâ determinabili ſolùm res promiſſa conſtituitur poſſibilis, non tamen ex ejus efficaci determinatione exiſtit res promiſſa; cùm non tranſeat à ſtatu poſſibilitatis ad ſtatum exiſtentiæ: ergo tali concurſu non ſatisfacit Deus promiſſo. Hoc apertiſſimum erit, ſi conſiderentur duo ex ſemine *Abrahæ* ſub eiſdem conſtituti circumſtantiis, quibus adſtricta erat illa Dei promiſſiò, cum eodem ab ipſis determinabili auxilio, & in tempore eodem, quo Deus promiſſionem fidei erat ſoluturus. Felix unus, qui promiſſionis habuit gratiam, infelix alter, in quo evacuata eſt promiſſio. Utrique converſio ad fidem erat poſſibilis, utrique & eadem facta erat promiſſio: cur ergo ille hæres promiſſionis eſt factus, & iſte gratuitâ benedictione privatus? Vix veriſimilis ſolutio ab iis, contra quos diſputamus, aſſerri poteſt, niſi propria utriuſque voluntas: vi cujus converſio tranſit à ſtatu poſsibilitatis ad ſtatum exiſtentiæ; & quæ gratiâ conceſsâ erat ſolùm poſsibilis, voluntate unius redditur exiſtens: ergo pendet ex libera determinatione voluntatis, quòd impleatur illa Dei promiſſio: quod cùm incredibile ſit, alia agnoſcenda eſt in Deo gratia volun-

tatem

tatem ſubordinans, quâ nempe Deus operetur in homine, quod promiſit, illa ſcilicet, de qua dixit *Auguſtinus* loco citato Oper. imperf. *Admoneo, ut intelligatis, cui gratiæ ſitis inimici, negando, operari Deum voluntates in mentibus hominum, non ut nolentes credant, quod abſurdiſſimè dicitur, ſed ut volentes ex nolentibus fiant*. Quam & iterum expreſsit in eodem loco citato de *prædeſt. Sanctor. Quòd ſi veritas, & pietas nos credere vetat* (nempe non eſſe in Dei, ſed in hominis poteſtate, ut promiſſa ſua Deus poſsit implere) *credamus cum Abraham, quoniam quæ promiſit, potens eſt & facere. Promiſit autem, filios Abrahæ, quòd eſſe non poſſint, ſi non habeant fidem, ergo & ipſe donat fidem*. Hoc ergo credendum; cùm nihil Deo impoſsibile ſit, ut eventus promiſsioni reſpondeat; nec inquiramus, quomodò facturus eſt mediâ gratiâ iſtâ quod promiſit, cujus voluiſſe feciſſe eſt, cujus promiſiſse dediſſe eſt. Hinc loco citato num. 157. lib. 2. Oper. imperfect. accuratè admonet *S. Doctor*, ut hujus gratiæ, quâ Deus voluntates operatur in cordibus hominum, ut volentes ex nolentibus fiant, amici, & non immemores ſimus: *Quid, ſi noluiſſent, evacuaretur promiſſio? Admoneo ut intelligatis, cui gratiæ ſitis inimici, negando operari Deum voluntates in mentibus hominum: non ut nolentes credant, quod abſurdiſſimè dicitur: ſed ut volentes, ex nolentibus, fiant.*

DI-

DISPUTATIO VIII.

An gratia ab intrinſeco efficax ſit de mente Conciliorum?

QUÆSTIO PRÆAMBULA.

De infallibili aſſiſtentia Spiritûs Sancti ad definiendum.

1 CUm Eccleſia univerſalis ſit *Columna, & firmamentum veritatis*, ut vocatur à *D. Paulo* 1. ad *Thimot.* 3. nequeunt ejus decreta non eſſe irrefragabilis auctoritatis, vel, ut loquebantur antiqui Patres, *legationes Spiritûs Sancti*; ut eſſet in Eccleſia judicium certum, ne omnia revocentur in dubium, ſicut *Gelaſius* Papa ad Epiſcopos ſcribit *Dardaniæ*: *Nullum contra ſingulos quoſque errores ſtabile perſiſteret Eccleſiæ conſtitutum*. Hoc gravi, ac firmo Eccleſiæ judicio tàm veritatis auctoritate, quàm auctoritatis veritate, ut loquitur *Auguſtinus* lib. 2. contra *Maximinum* cap. 14. num. 3. fixo, ac immobili, omnia diſſolvuntur dubia, lumineque ſupercœleſti veritas omnibus ſequenda proponitur. Etenim Eccleſia à Summo Pontifice Romano in *Chriſti* nomine ad definiendum ea, quæ ſpectant ad fidei, vel morum doctrinam, congregata, ab eodem *Chriſto* ſapientiam accipit, ab ipſo illuminatur, & ipſum ſemper præſentem, & adjuvantem habet. Hæc eſt illa infallibilis Spiritûs Sancti aſsiſtentia tot Sacræ Scripturæ teſtimoniis, Conciliorum, ac SS. PP. oraculis confirmata, quæ fit medio lumine certo, & infallibiliter veritatem revelante, & medio auxilio, ſeu gratiâ Patrum voluntates ita immobiliter firmante, ut veritates illas, etſi humanam tranſcendant intelligentiam, tueri velint. Undè utrumque donum Dei, & lumen, quo intellectus illuſtretur, & motio, quâ voluntas afficiatur, in ora-

oratione, quæ Conciliis præmittitur, à Deo petitur: *Doce nos, quid agamus, quò progrediamur oſtende*, ecce lumen: *Eſto ſolus & ſuggeſtor, & effector judiciorum noſtrorum, qui ſolus cum Deo Patre, & Filio nomen poſſides glorioſum*; ecce numinis infallibilitatem: *Non favor inflectat, non acceptio munerum, vel perſonæ corrumpat*; ecce gratiam, quâ voluntas afficitur ad definitionem: *Quid efficiamus operare . . . junge nos efficaciter tibi, ſolius tuæ gratiæ dono*; ecce gratiæ vim infallibilem, quam explicat *Auguſtinus* lib. de grat. & liber. arbitr. cap. 16. *Certum eſt nos facere, cùm facimus; ſed ille facit, ut faciamus, præbendo vires efficaciſſimas voluntati, qui dixit: faciam ut in præceptis meis ambuletis, & judicia mea cuſtodiatis*. Et lib. de gratia *Chriſti* cap. 24. *Deum operari in cordibus hominum bonas voluntates mirabili, atque ineffabili poteſtate*, & alibi: *Deum occultiſſima, & efficaciſſima poteſtate hominum corda convertere*. Hæc ſanè clariſſimè oſtendunt illam aſſiſtentiam promiſſam ſibi Spiritûs Sancti, quam Eccleſia in Spiritu Sancto legitimè congregata ſupplex à Domino petit, eſſe gratiam ſe ipsâ efficacem. Quid enim ſibi vult, *Eſto ſuggeſtor, & effector judiciorum noſtrorum*, niſi quod judicia illa, quæ Eccleſiæ ſunt, Spiritus Sanctus per ſuam gratiam efficiat, agat, & operetur? quæ tamen Patrum non lædit arbitrium, ut ex illo, *Rogavi pro te Petre, ne deficiat fides tua Lucæ* 22. concludit *Auguſtinus* de corrept. & grat. cap. 8. num. 17. *An audebis dicere, etiam rogante Chriſto, ne deficeret fides Petri, defecturam fuiſſe, ſi Petrus eam deficere voluiſſet, hoc eſt, ſi eam uſque in finem perſeverare noluiſſet; quaſi aliud Petrus ullo modo vellet, quàm pro illo Chriſtus rogaſſet, ut vellet? Nam quis ignorat tunc fuiſſe perituram fidem Petri, ſi ea, quâ fidelis erat, voluntas ipſa deficeret; & permanſuram, ſi eadem voluntas maneret? Sed quia præparatur voluntas à Domino, ideò pro illo Chriſti non poſſet eſſe inanis oratio. Quando rogavit ergo, ne fides ejus deficeret, quid aliud rogavit, niſi ut haberet in fide liberrimam, fortiſſimam, invictiſſimam, perſeverantiſſimam voluntatem?. Ecce quemadmodum ſecundùm gratiam Dei, non contra eam, libertas defenditur voluntatis. Voluntas quippe humana, non libertate conſequitur gratiam, ſed gratiâ potius libertatem, & ut perſeveret, delectabilem perpetuitatem, & inſuperabilem fortitudinem.*

2. Hæc ergo infallibilitas fidei, ac definitionis non oritur ex voluntate humana Patrum, ſed potiùs ipſorum voluntas ex infallibili aſſiſtentia, & gratia Spiritûs Sancti, dum Divinæ gratiæ auxilium obtinent, ſtabiliter, & efficaciter movetur. Unde *Cæleſtinus* Epiſtol. ad Epiſcop. Galliæ ſcribit cap. 5. *Quòd omnia ſtudia, & omnia opera, ac merita Sanctorum, ad Dei gloriam, laudemque referenda ſunt, quia nemo aliundè ei placet, niſi ex eo quod ipſe donaverit*: (auctoritatem *Zoſimi* Papæ profert in medium) *In quam nos*, inquit, *ſententiam, dirigit beatæ recordationis Papæ Zoſimi regularis auctoritas, cùm ſcribens ad totius Orbis Epiſcopos, ait: Nos autem inſtinctu Dei (omnia enim bona ad Auctorem ſuum referenda ſunt, undè naſcuntur) ad Fratrum, & Coëpiſcoporum noſtrorum conſcientiam univerſa retulimus.*

mus. Ecce quomodò Papa *Zoſimus* decretum, quod adverſùs *Cæleſtium* ediderat, ſe Dei inſtinctu efformaſſe profitetur: quæ ipſius verba Præſules Africani tanquam clariſſimam Divinæ gratiæ profeſſionem accipientes, ex illa ſumpſêre argumentum, ut illud Divini Spiritûs auxilium, quod infallibilem Spiritûs Sancti aſſiſtentiam eſſe non eſt dubium, cum libertate conſiſtere probarent: quod & ipſe *Cæleſtinus* refert, & approbat, undè ſubdit: *Hunc autem ſermonem ſinceriſſimæ veritatis luce radiantem tanto Afri Epiſcopi honore venerati ſunt, ut ita ad eumdem virum ſcriberent: Illud verò, quod in litteris, quas in univerſas Provincias curaſti eſſe mittendas, poſuiſti dicens: Nos tamen inſtinctu Dei &c. Sic accepimus dictum, ut illos, qui contra Dei adjutorium extollunt humani arbitrii libertatem, diſtricto gladio veritatis, velut curſim tranſiens amputares. Quid enim tàm libero feciſti arbitrio, quàm quòd univerſa in noſtræ humilitatis conſcientiam retuliſti, & tamen inſtinctu Dei factum eſſe, fideliter, ſapienterque vidiſti, veraciter, fidenterque dixiſti? Ideò utique: quia præparatur voluntas à Domino, & ut boni aliquid agant, paternis inſpirationibus ſuorum ipſe tangit corda fidelium. Quotquot enim Spiritu Dei aguntur, hi filii Dei ſunt; ut nec noſtrum deeſſe ſentiamus arbitrium, & in bonis quibuſcumque voluntatis humanæ ſingulis motibus magis illius valere non dubitemus auxilium*. Nec prætereundus ſilentio *Jacobus Naclantus* noſter Epiſc. Clodienſis, & ipſe unus ex Tridentini Patribus in Opuſculo de poteſtate Papæ, & Concil. hoc luculenter explicans: inquit enim: *Cùm confirmat, decernitve quæ fidei ſunt (ſcilicet Pontifex) tanquam Papa, hoc eſt, judicialiter ferendo ſententiam, tam eximio agitur Spiritûs Sancti afflatu, quod illius nòn valeat periclitari judicium. Non quòd ea in re violentetur, nam voluntariè operatur, ſed quia tam efficaci movetur impulſu, quòd etſi ſuo agit judicio, ſuaviter tamen actus humanam imbecillitatem non patitur in judicio*. Hoc ergo pro aſtruenda gratia ab intrinſeco efficaci erat ſufficiens, & efficaciſſimum argumentum. Aſt non hoc ſolùm probandum in præſenti Dubio aſſumimus; ſed & ipſam eſſe Sacris Conciliis confirmatam, præſertim illis, in quibus *Pelagii, Calvini, & Lutheri* Hæreſes toto orbe fuerunt profligatæ, & damnatæ.

3. Verùm de hac doctrina nihil contentus *Caducifer* in me inſurgit pag. 543. num. 117. his verbis: *Quibus benè obſervatis, ſtatim una manu procumbunt plurima, quæ ibi R. Benitez argumentoſè conglomeravit. Juxta quæ locanda quoque eſt quædam alia obſervatio circa id, quod de gratia efficaci tradit idem R. Benitez: quæ certè prona erat nos inducere paululùm in aliena, niſi res, de qua agimus, ita celſa eſſet, myſterioſa, & arcana. Ait enim pag. 152.* (corrige pag. 153.) *viam ſternens ad ſuas probationes de gratia efficaci per ſe, infallibilitatem Sedis Apoſtolicæ eſſe argumentum efficax prædeterminationis Thomiſticæ, & gratiæ ab intrinſeco efficacis, inquiens talem infallibilitatem eſſe ipſammet prædeterminationem, & gratiam per hæc verba: Hæc ſanè clariſſimè oſtendunt illam aſſiſtentiam promiſſam ſibi Spiritûs Sancti,*

quam Eccleſia in Spiritu Sancto legitimè congregata, ſupplex à Domino petit, eſſe gratiam ſe ipſa efficacem. Quid enim ſibi vult, eſto ſuggeſtor, & effector judiciorum noſtrorum, niſi quod judicia illa, quæ Eccleſiæ ſunt, Spiritus Sanctus per ſuam gratiam efficiat, agat, & operetur?

4. Hic mihi liceat redarguere *Caducæum* iiſdem verbis, quibus *S. Auguſtinus* lib. 3. Oper. imperf. num. 123. *Julianum* redarguit: *Convitia ſunt iſta, non judicia; vellem, ut judicare poſſes, convitiari autem quis improbus non poteſt*. Enimverò quis ſapiens, aut verum amans judicare poteſt me ibi aſſerere infallibilem aſſiſtentiam Spiritûs Sancti, de qua loquimur, eſſe ipſammet gratiam ab intrinſeco efficacem; cùm expreſſiſſimis verbis dixerim ab illa provenire, ut conſtat ex his verbis: *Hæc eſt illa infallibilis Spiritûs Sancti aſſiſtentia .... quæ fit medio lumine certo, & infallibiliter veritatem revelante, & medio auxilio, ſeu gratia Patrum voluntates ita immobiliter firmante, ut veritates ..... tueri velint*. Hoc probant & ultima verba à *Caducæo* adducta; *Quid enim ſibi vult, eſto ſuggeſtor, & effector, niſi quod judicia illa, quæ Eccleſiæ ſunt, Spiritus Sanctus per ſuam gratiam efficiat, agat, & operetur*; ſi ergo gratiâ efficitur certitudo infallibilis illius judicii, dicere illam eſſe aſſiſtentiam infallibilem Spiritûs Sancti, non judicare, ſed potiùs convitiari eſt. Rurſus, dùm Patres Concilii orant dicendo: *Eſto effector judiciorum noſtrorum: quid efficiamus operare .... Junge nos efficaciter tibi, ſolius tuæ gratiæ dono*, num ipſi apertè non profitentur indigere gratiâ phyſicè, & efficaciter operante in ipſis? Deum quippè *efficere* eſt eſſe *effectorem* definitionum Fidei, eſt ipſum phyſicè movere intellectum, & voluntatem ad eas efficiendas, ut vel P. *Suarez* ipſe non negaret; ſi vellet iis inhærere, quæ ſcripſit in 3. part. de Sacram. in Comm. diſput. 9. ſect. 2., ubi hâc vel maximè ratione utitur, ut aſſerat Sacramenta novæ legis eſſe inſtrumenta phyſica gratiæ, quia nimirùm Sancti Patres, ut plurimum hoc verbo *efficiendi*, ad deſignandum modum, quo Sacramenta novæ legis gratiam producunt, utuntur. Ergo à fortiori eâdem gratiâ phyſicè, & efficaciter operante in ipſo, indiget Summus Pontifex, à quo habet Concilium ultimam ſuam perfectionem, & firmitatem. Quis namque, rogo, ſibi perſuadere poterit, quod Deus non dirigat mentem, & voluntatem Summi Pontificis Romani, ad minùs æquè efficaci, quam Synagogæ modo, cujus tamen linguâ, ut inſtrumento libero, uſum fuiſſe Spiritum Sanctum, probat P. *Molina* in illud *Joann.* 11. verſ. 49. *Unus autem ex eis Caiphas nomine, cum eſſet Pontifex anni illius, dixit eis .... Hoc autem à ſemetipſo non dixit: ſed cùm eſſet Pontifex anni illius, prophetavit*. Quæ verba exponens P. *Molina* in 1. part. quæſt. 1. art. 10. diſput. 3. dicit: *Quoniam, ſi Spiritus Sanctus, ut Joann. cap. 11. in illo nefario conſilio de occidendo Chriſto Domino uſus fuit linguâ Caiphæ ad prophetandum rem longè diverſam ab ea, quam Caiphas ſuâ locutione intendebat, ac reipſa ſignificavit, cùm dixit: Expedit, ut unus homo moriatur pro populo, ne tota gens pereat: quæ verba duplicem ſenſum litteralem habent: unum, qui iniquæ menti Pontificis reſpondebat, de occiſione Chri-*

ſti,

ſti, ut ſervaretur Reſpublica Judæorum: alterum, quo Spiritus Sanctus voluit ejuſdem Pontificis verbis ſignificare, neceſſariam eſſe Chriſti occiſionem ad ſalutem totius generis humani. Cur ergo negabimus Deum uti linguâ Summi Pontificis, dùm ille dirigit oves ſibi concreditas, & determinat ea, quæ Fidei ſunt?

5. Rurſus, ſi tantum ei diſplicet hæc doctrina, aſſignet ille principium, quo Spiritus Sanctus aſſiſtens Eccleſiæ dirigit mentem & linguam Summi Pontificis ad attingendam infallibiliter veritatem in rebus Fidei, & morum? Nequit enim fieri recurſus ad ſcientiam illam conditionatorum, quâ Deus independenter ab omni decreto prævideat, quid Papa ſit in his, vel illis circumſtantiis facturus; quandoquidèm hucùſque necdùm certò probatum ſit, nec umquàm ſit probandum, quòd talis ſcientia, innixa ſolummodò ei, quod homo ex libera ſua volumtate facturus eſt ſub gratia æquilibrii, poſſit eſſe certa, & infallibilis: ſtat quippè ſolùm pro ratione voluntas. Secundò, juxta communem Theologorum, ac Philoſophorum ſententiam, quidquid eſt perfectionis in effectu derivari debet à cauſa ipſius: ergo cùm Pontificis ſententiam in materia Fidei, & morum eſſe certam, & infallibilem ſit quædam perfectio, & quidem maxima, hujus perfectionis cauſa aſſignari debet; quæ, iterum dico, non eſt Scientia Media: hæc namque non eſt cauſa rerum; nec ideò eſt aliquid futurum, quia ſcitur ab ea, juxta ipſos Adverſarios: ſed contra; quia futurum eſt, ideò ſcitur, prout P. *Molina* in altera penè pagina repetit: ſed perfectio effectûs nequit deſumi ab eo, quod non eſt effectûs cauſa: ergo non ideò ab æterno verum fuit decreta Summorum Pontificum, futura certa, & infallibilia, quia Deus Scientiâ Mediâ prævidit talia futura; ſed aliundè hoc habent. Aſſignabit fortè *Caducifer* decretum conſequens præviſionem ſcientiæ? Sed nec illud ipſorum decretum hanc infallibilitatem tribuere poteſt; quia per illud Deus ſolùm ſtatuit conferre auxilia merè ſufficientia, quæ efficaciam non habent, niſi à libero arbitrio: ergo recurrendum erit ad ipſum arbitrium Pontificis. Sed & illud, priuſquàm ſe determinet ad unam, vel aliam partem, eſt indifferens ad verum, vel falſum pronuntiandum; niſi ejus judicium aliundè ſtabiliatur. Recurret fortè *Caducifer* ad circumſtantias extrinſecas? Sed hæ ſæpè plus favent errori, quàm veritati. Percurramus ſæcula priora, atque attentè, conſideratis iis, quæ v. g. *Arriani, Monothelitæ, Iconoclaſtæ* in ſui defenſionem erroris adhibuerunt, artes, verſutias, dolos, ſophiſmata, Principum ſæcularium gratiam, minas, terrores, ſupplicia intentantium, & fatebimur omnes exteriores circumſtantias magis in errorem, quàm in veritatem declinaſſe. Undè ergo robur illud invictiſſimum tot Summorum Pontificum, niſi ex ſupercœleſti quadam gratia, non merè ſufficiente, & expectante liberi arbitrii determinationem, ſed invictiſſima, robuſtiſſima, fortiſſima? Inde S. *Auguſtinus* petit ſoliditatem *Petræ*, ſupra quam *Chriſtus* ædificavit Eccleſiam, de Correptione, & gratia cap. 8. num. 17. ut ſuprà diximus num. 1. Quis autem audebit negare, ex eodem Capite, undè ſoliditas Petri in Fide deducitur, etiam Succeſſorum

Petri

Petri in munere Capitis Eccleſiæ derivandam eſſe ſoliditatem, id eſt, ex gratia, quæ liberrimam, fortiſſimam, invictiſſimam, perſeverantiſſimam tribuat voluntâtem? Gratiæ ergo ſeipsâ efficaci, quæ ſola dat illam fortiſſimam, perſeverantiſſimam voluntatem, innititur Pontificum infallibilitas. Quarè in *Caduciferum* retorqueri poſſunt verba, quæ pag. 287. num. 71. in M. *Graveſonium* conjecit, dicens: *Et poſtquàm id venditat ſine Patronis, ſine robore, ſine fulcro, ſuper illud graditur, & incedit, quaſi quid firmiſſimum præſtruxiſſet. Sed ad hos angiportus miſeri ſe recipiunt cum ſua phyſica prædeterminatione* (cum ſua Scientia Media) *ad velificandum, qui per mare Regium Philoſophandi eam tutò ductare non poſſunt.* Non ſanè hùc, vel illùc, ſine Patronis, ſine robore, ſine fulcro nos hæc aſſerendo velitamus; cùm tot eximia argumenta ad veritatem haud dubiam concurrant, totque ſint velites, non levis profectò armaturæ, qui defenſionem hujus veritatis ſuſcipiant.

6. Patres *Salmaticenſes* tom. 6. tract. 16. de grat. Chriſti diſput. 7. dub. 4. §. 7. rat. 6. inducunt exemplum Scriptorum Canonicorum, & Summi Pontificis definientis res Fidei ex infallibili aſſiſtentia Spiritûs Sancti, ad probandum, quòd non omnis ſuppoſitio antecedens, quam quis nequit tollere, & cum aliquo extremo conjungere, aufert poteſtatem ad aliud prædictum extremum conſideratum ſecundùm ſe, & in ſenſu diviſo, ut requiritur, & ſufficit ad libertatem: quæ ſuppoſitio antecedens illis eſt gratia per ſe efficax.

7. Noſter *Seraphinus Piccinardi* de approbat. doctrin. S. *Thomæ* tom. 3. pag. 257. relatis his verbis *Ludovici Bail*, qui *Caducifero* inſtar oraculi penè eſt: *His contentionibus* (de gratia) *forſan ſæculum proximum*, id eſt, præſens, *majori lumine colluſtrandum finem impoſiturum*; quibus prædixiſſe videtur, ea, quæ nunc incipiunt feliciter impleri; ſed longè aliter, quàm vates ille ſibi blandiendo cogitabat; *Piccinardus*, inquam, ſic *Bailium* aggreditur: *Petam ipſe à Bailio, an id ipſe nunc dicat ex eo, quod credat Spiritum Sanctum operaturum eſſe in alicujus Summi Pontificis voluntatem, ut velit tandem hanc dirimere controverſiam, vel potiùs id dicat, ex eo quod ſperet minus addictos Thomiſtarum animos, eſſe deindè in adverſum recentiorum ſententiam agendos ab eodem ſpiritu, ut ſuæ ſententiæ cedant? Et quidem ſi primum eligat, dignetur ad minus conſulere Eſtium, vel cum ipſo ſapientiſſimos Patres Carmelitas Excalceatos Salmanticenſes in tom. 6. diſput. 7. dub. 4. §. 7. & videbit potiùs ex hoc ipſo ſuppoſito convinci noſtram, ac robuſtiſſimè confirmari ſententiam: ex eo nimirùm quod, vel Adverſariis fatentibus, admittendum eſt Spiritum Sanctum, ſine præviſione conſenſûs privatæ voluntatis Pontificis in quamnàm partem determinatura ſe ſit, prævenire ejuſdem voluntatem, ut hìc & nunc hanc præ altera ſententiam eligat, atque definiat ex Cathedra abſque læſione libertatis in ipſo, ut fuſius iidem Salmanticenſes, exploſis etiam evaſionibus, me quidem Judice, enucleatè demonſtrant &c.* Quod idem præſtant eruditiſſimi alii Thomiſtæ. Videat ergo *Caducifer*, quòd non velificatione plenâ fertur; ſed potiùs ipſe ad Angiportus eſt redactus, dum infallibilitatem

tem Pontificum in gratia per ſe, & ab intrinſeco efficaci fundatam negat; prout ex ſequentibus ampliùs patebit.

8. Nunc ea, quæ nobis objicit, conſideremus. Arguit primò n.118. dictâ pag. 543. *Quod ſi hic Auctor in ea re tentavit Sedi Apoſtolicæ obſequi, illiberaliter cum ea ſe geſſit, dum ſpecialiſſimum privilegium infallibilitatis adſcribit prædeterminationi, & gratiæ communi, quæ juxta ipſos in phyſicis cuicumque opifici eſt diſpenſanda, & in gratuitis cuiquam perſonæ, quæ Deum diligat, quotidiè confertur. Itaquè veniâ tanti Magiſtri, adhuc admiſſâ prædeterminatione, & gratiâ per ſe efficaci, tenendum eſt eam infallibilitatem eſſe donum Spiritûs Sancti longè altioris ordinis, ſublime, & excelſum.* Me illiberalem in Sedem Apoſtolicam, aut ſui honoris negligentem, quòd infallibilitatem Sedis Apoſtolicæ eſſe argumentum efficax prædeterminationis Thomiſticæ dixerim! Arguat ille ejuſdem illiberalitatis *Cæleſtinum* ſcribentem ad Epiſcopos Galliæ, arguat Epiſcopos Africanos *Zoſimo* Papæ ſcribentes, & *Patres Concilii Tridentini*; quandoquidem omnes eodem utuntur argumento, ad oſtendendum gratiam per ſe efficacem non repugnare libertati creatæ. Vocet etiam in ejuſdem illiberalitatis ſuſpicionem Magnum Parentem *Auguſtinum*, qui ad oſtendendam tum gratiam per ſe efficacem, tum ejuſdem cum libertate concordiam, immediatè poſt verba cit. ſubjungit: *Ecce quomodò ſecundùm gratiam Dei, non contra eam libertas defenditur voluntatis. Voluntas quippè humana non libertate conſequitur gratiam, ſed gratiâ potiùs libertatem, & ut perſeveret delectabilem perpetuitatem, & inſuperabilem fortitudinem.* At, ut video, hìc *Caducifer* carpit, quod non intelligit, aut ſe non intelligere diſſimulavit. Non gratiæ communi, quæ cuicumque homini diſpenſatur, & quæ perſonis, quæ Deum diligunt, quotidiè confertur, adſcribitur ſpecialiſſimum Sanctæ Sedis privilegium. Planè novum, & inauditum eſt, quòd quilibet opifex, aut quælibet perſona, quæ Deum diligit, quotidiè habeat efficacem gratiam ad facienda decreta infallibilia in materia Fidei: undè hoc debuiſſet probare *Caducifer*, priuſquàm inferret privilegium illud ſpecialiſſimum à nobis conſtitui in eo, quod unicuique opifici, aut perſonæ, quæ Deum diligit, eſt commune. Specialiſſimum illud Romanæ Sedis privilegium eſt effectus ſpecialiſſimæ illius orationis, quam *Chriſtus* pro Petro, ejuſque Succeſſoribus fudit, quâvè gratiam efficacem ei obtinuit, ne umquam definiens erraret à Fide. Gratiæ efficaci hoc privilegium attribuit *S. Leo* ſerm. 3. de Aſſump. ſua ad Pontif. cap. 3. *In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & Divinæ gratiæ ita ordinatur auxilium, ut firmitas, quæ per Chriſtum Petro tribuitur, per Petrum Apoſtolis conferatur.* Gratiæ etiam efficaci hoc tribuunt privilegium *Cæleſtinus*, *Zoſimus*, *Innocentius*, *Patres Concilii Tridentini*, nec non *Epiſcopi Africani*. Sed nonnè gratia aliis etiam datur? Dicat ergo *Caducifer*, quòd hi Pontifices ſpecialiſſimum privilegium Pontificis conſtituerint in aliquo dono aliis communi, & inofficioſum ſuum epiphonema, quò ibi contra me utitur, ſic imposterum efferre debebit. *Itaquè venia tantorum Pontificum, adhuc*

ad-

admiſsâ gratiâ per ſe efficaci tenendum eſt, eam infallibilitatem eſſe donum Spiritûs Sancti longè altioris ordinis, ſublime, & excelſum. Rem gratam facturus erat *Caducifer* Lectoribus, ſi donum illud ſublime, & excelſum paucis explicaſſet; oſtendiſſetque, quomodò cum tali dono excellentiore gratiâ ſe ipsâ efficaci, ſalvet libertatem Summi Pontificis, ipſe qui, ut ſimulat, hucuſquè nequivit libertatem noſtram cum gratia per ſe efficaci ſociare.

9. Objicit ſecundò: *Quod ſi id ita eſt: non opus erit, ut ventura ſit definitio Apoſtolica, de gratia per ſe efficaci, tot aſſumi labores, & curas, tot edi volumina; ſed cùm talis prædeterminatio ventura ſit nobis orantibus juxta illud: Petere, quod non poſſis, citiùs orando in cella, quàm agendo ad id, & ſcripturiendo res veniet, & tempus pacis.* Futile prorſus argumentum, quod in ipſum retorqueri valet. Si infallibilitas eſt donum Spiritûs Sancti ſublime, & excelſum, longè altioris ordinis, quàm gratia efficax, quid opus erat, ut DD. ſuæ Scholæ tot aſſumerent labores, & curas, tot ederent volumina, ipſeque hanc Scientiæ Mediæ Apologiam ſcriberet? Citiùs iſti orationibus, quàm *Caducifer* ſcriptiunculis, donum illud obtinerent. An ignorat ille gratiam ſe ipsâ efficacem, non excludere motiones morales, nec humanam induſtriam? An, quòd Spiritus Sanctus, non oſcitantibus, & dormientibus, ſed diligenter humanâ viâ, & ratione quærentibus rei, de qua quæritur, veritatem aſſiſtit? Utriuſque partis argumenta expendenda ſunt, orandum inſuper, ac tum deindè veniet auxilium Dei, quod videlicet opus eſt, ut Pontifex in recta Fide contineatur. Ad hoc ergo laboramus, ut Pontifici humano modo conſtet ſoliditas noſtrarum aſſertionum; ut removeamus ſophyſmata, ac quandoque etiam fraudes, dolos, quibus aliquando Adverſarii veritatem obnubilant, ac inſuper oramus, ut Deus illum illuminet. Nec oratio excludit ſtudium, nec ſtudium orationem. Hinc *Chriſtus* juſſit nos petere, quærere, pulſare, nedùm orare.

10. Objicit tertiò: *Juxta id, Jeſuitas non gravatè admodum ſuſcepiſſe quamdam phyſicam prædeterminationem nuper Sanctæ Sedi Apoſtolicæ deſuper irradiantem, ut per litteras pronuntiaret, eorum doctrinæ, & præclaris meritis in Sanctam Sedem nihilo ſeciùs, quam doctrinæ Thomiſticæ per eam eſſe conſultum, velleque ſic eſſe apud cæteros conſulendum.* Nihil eſt, quod huic argumento reſpondendum ſe offerat, niſi, quòd ſi Sanctiſſimus Dominus *Societatis Jeſu* merita ſingulis ætatibus laudabilia, & quæ pro dignitate laudare nemo uſquam ſatis dignè poterit, præclariſſimis efferat laudibus; quod & ipſa ſe laudari ob egregia ejus merita lætetur, gaudeo planè. At neſcio profectò, an Summus Pontifex in præfato Brevi laudator meritorum *Societatis*, fuerit etiam laudator doctrinæ Scholæ *Societatis* circa efficaciam gratiæ; & quòd hanc approbaverit, & laudaverit ſententiam, ex æquo collationem faciens cum doctrina D. *Thomæ*. Quarè quid in utramque partem laudis dixerit, aliis conferendum relinquo. Unum affirmare audeo, non ſolùm non gravatè Scholam Thomiſticam, ſed cum gaudio, jubilo, ac tripudio illam phyſicam prædeterminationem accepiſſe, quâ motus Ponti-

Pontifex Prædeceſſorum ſuorum nominatim *Clementis XI.* & *Benedicti XIII.* laudes Thomiſticæ Scholæ delatas, iterato judicio confirmat, & approbat. Quòd ſi hoc Summi Pontificis Decretum *Caducifer* perlibenter, non ſolùm *manibus*, *& oculis demiſſis*, *& prono capite*, ut ipſe ait in proteſtatione Indici partium, & punctorum præmiſſa; ſed *animo* etiam *demiſſo*, prout decebat obedientiæ Eccleſiæ Romanæ filium, ſuſcepiſſet; non lineam, ſed folia plurima, in quibus Novatorum calumnias apertè repetit, firmat, & promovet, deleviſſet.

11. Objicit quartò: *Quod ad tam egregiam commendationem gratiæ per ſe efficacis vix ego pro Jeſuitis (cum tanta eis dederim) habeo jam apud me quid reponam, niſi (velut obolum pro talento) vel ex Diſcipuli D. Thomæ illa verba Dominici Soto de Natura, & gratia cap. 15. ibi: In adultis reddenda eſt proxima cauſa, cur, cum duos æquè ſit Deus paratiſſimus convertere, præſentiſſimaque utrumque miſericordia aſpiret; hunc trahat, illum non trahat, quæ reverà reddi non poteſt, niſi quod alter præbeat aſſenſum, & cooperetur, alter vero minimè. Vel ex Diſcipulis Auguſtini verba Cardinalis Sfondrati in Nodo prædeſtinationis pag. 164. ibi: Quamvis enim nemo melius de gratia, & contra Pelagium Auguſtino ſcripſerit; non ſcripſit tamen omnia, quippe haud neceſſaria, Calvino necdum exorto, & hominis arbitrium, Deique bonitatem impugnante: aliis nunc armis opus eſt, alio hoſte, belloque inſtantibus: & ipſe Auguſtinus non contraria quidem iis, quæ ſcripſit, ſed alià diceret, ſi, ut olim cum Pelagio, ita modo cum Calvino, & Janſenio ſigna conferret: quid ergo mali eſt, ſi modò id facimus, quod faceret Auguſtinus, imo quod fecit, quando non contra Pelagium, & pro gratia, ſed contra Manichæos, & pro libertate pugnaverat? Hactenus ille. Quæ quidem omnia Jeſuiticum Syſtema graviter fulciunt.*

12. Ab iſto argumento referendo, ac confutando abſtinere proculdubio potuiſſem, quod hanc, quam verſamur, quæſtionem non tangit, ſed gratiam efficacem in communi. Ut tamen nihil intactum relinquamus, miror profectò, quòd ad ſuam ſtabiliendam ſententiam Textu ſapientiſſimi Magiſtri *Soto* utatur. Hìc quæſtionem movet: *Si Deus ita nos juſtificaret per gratiam ſuam, ut nihil aſſenſione noſtra, & arbitrio opus eſſet, cùm ipſe ad oſtium ſit ſemper, & pulſet: quid cauſæ reſtaret, cur non omnes converteret?* Et poſtquàm cauſam ſupremam, & remotam aſſignavit æternum prædeſtinationis Decretum, quia Deus, *cui vult*, *miſeretur*, *& quem vult*, *indurat*, poſtea veniens ad cauſam proximam; *cur, cùm duos æquè ſit Deus paratiſſimus convertere, præſentiſſimaque utrumque miſericordia aſpiret, hunc trahat, illum non trahat?* Verba nobis objecta proponit, quòd revera reddi non poteſt altera cauſa proxima, niſi quòd *alter præbet aſſenſum, & cooperatur: alter verò minimè. Ut enim parvulum per Baptiſmum ſinè ſuo conſenſu, ita adultum per ſuam cooperationem prædeſtinavit convertere.* At quid ex his concludit *Caducifer* in favorem ſui Jeſuitici Syſtematis? Hoc conſentire inſpirationi Dei non eſt ex gra-

tia verſatili, quæ efficax reddatur ex conſenſu creaturæ, ſed ex Deo efficaciter movente, ut egregiè probat in toto illo capite: & maximè ſequentibus verbis: *Sanè quòd opera, quæ cum gratia Dei in juſtificatione concurrunt, & ſua ſunt, & noſtra: Porrò ſua, moventis: noſtra vero, qui liberè movemur*. Cujus motionis efficaciam explicat cap. ſequenti diluens argumentum, quò Lutherani, velut Achille paſſim utuntur. *Si quando Deus vel ad bonum, vel ad malum nos movet, in noſtra eſſet poteſtate, non moveri: motio Dei non eſſet efficax, atquè adeò nequè eſſet omnipotens: contra illud: Omnia quæcumque voluit Deus, fecit, in cœlo, & in terra. Quo argumento perſuadent ſibi, quoties nos Deus movet, neceſſitatem nobis inferre. Illatio ſua tamen nullius eſt vigoris. Quòd enim nos Deus liberè moveat, nihil contra ejus cunctipotentiam, & efficaciam pugnat. Quinimò inde ampliſſimè patet infinita ejus virtus, & ſapientia, quòd alias cauſas inſtituit naturaliter movere, & alias, libere: & cum ſingulis modo proprio concurrere. Quocirca quidquid Deus vult, voluntate abſoluta, & quæ dicitur beneplaciti, fit: juxta illud: Voluntati ejus quis reſiſtet?* Et infrà pro diſſolutione dubii ad ſenſum compoſitum, & diviſum recurrit, his verbis: *Etenim dum liberè moveor, poſſum in ſenſu diviſo non agere: & tunc ceſſabit concurſus Dei. Tametſi in ſenſu compoſito contra ſe invicem pugnet, Deum agere erga me actione illa, & me non agere*. Sed quid ego laboro ut *Dominicum Soto* eripiam è manibus hujus *Caduciferi*; cùm *Molina* ipſe, eum olim impugnaverit velut faventem *Luthero* aut *Calvino*, unà cum *Andrea à Vega*? Inſpice, ſi lubet, appendicem *Molinæ* ad 1. p. q. 14. art. 13. Diſp. 37., videbis utrumque oppùgnari à *Molina*; *Caducifer* verò vult modò eum facere Moliniſtam. Ridiculos enimvero homines! Diceres eos poſſidere Circæam virgam, quâ mediante valeant homines in quodcumquè voluerint convertere. Quod ſi ita eſt, ſuadeo *Caducifero*, ut ſpoliis Scholæ Moliniſticæ, quæ colligit in fine ſui Caducæi Theologici, addat hunc articulum: Item Circæa virga, quâ putant ſe homines poſſe in monſtra quævis convertere: paulo completior tunc erit ſpoliorum elenchus.

13. Non eſt majoris energiæ, quod adducit ex libro inſcripto *Nodus prædeſtinationis*. Quis hæc legens non obſtupeſcat, quòd *Auguſtini* doctrina non ſufficit ad penitùs extinguendam Calvini hæreſim? Doctrina illius, cujus doctrinam Patres velut exterius Eccleſiæ *munimentum* appellavêre: nimirum *Rupertus Abbas* lib. 7. de oper. Spiritùs Sancti cap. 19. dicens: *In Auguſtinum Spiritus Sanctus operatus eſt.... ad Eccleſiæ defenſionem, perpetuamque Catholicæ Fidei munitionem*. Et S. *Proſper* lib. contra collat. cap. 1. *Cur Bellum confectum retractant, & munitiones*; id eſt *Auguſtini* doctrinam; *dudum ſecuræ pacis infirmant*? & cap. 41.: *Credunt ſe omnia auctoritatum munimina poſſe convellere, ſi hanc Paſtoralis ſpeculæ turrim crebra Pelagiani arietis illiſione pulſaverint*. Doctrina illius, de quo D. *Hieronymus* ep. 25. dixit: *Macte*, (Auguſtine) *virtute in Urbe*

cele-

celebraris. Catholici te conditorem antiquæ rurſus Fidei venerantur, atque ſuſpiciunt; & quod ſignum majoris gloriæ eſt, omnes hæretici deteſtantur. Illius, quem *Voluſianus* epiſt. 2. appellat *Virum probitatis, juſtitiæque documentum, & quod legi deeſt, quidquid Auguſtinum contigerit ignorare.* Illius; quem *Conſentius* vocat *Doctrinæ Chriſtianæ culmen, virum admirabilem, cui Deus sereniſſimo cordis obtutu cœlorum machinam penetrare conceſſit.* Illius tandem, cujus *viſcera eſſe perfuſa lumine veritatis, & refulgentia veritate*, affirmat *Severus* epiſt. 37. Et poſt hæc omnia encomia venit editor *Nodi prædeſtinationis* dicens: *Auguſtinus non ſcripſit omnia, quippe haud neceſſaria, Calvino necdum exorto, & hominis arbitrium, Deique bonitatem appugnante &c.*: Quaſi verò *Pelagiani*, aut *Semipelagiani* non objeciſſent *Auguſtino*, quòd gratia, quam adſtruebat, deſtrueret, & perimeret liberum arbitrium! Hinc ſi *Auguſtinus* vidiſſet, cum gratia vi ſuâ efficaci, non poſſe ſubſiſtere liberum arbitrium, nonnè debuiſſet gratiam illam abjicere, & aliam introducere? Id tamen haud fecit; ſignum manifeſtum, quòd Doctorum Aquila *Auguſtinus* non viderit illam repugnantiam gratiæ efficacis cum libero arbitrio, quam aliqui hodie ita exaggerant. Quidquid ergo legatur in *Nodo Prædeſtinationis*, leguntur & alia, quæ valde diſplicuerunt Eminentiſſimis Cardinalibus, odioſaque viſa nimis fuerunt aliis ſapientiſſimis viris, meritòque in dubium revocare fecerunt, an eſſet verum opus hujus Eminentiſſimi, vel potiùs omninò ſuppoſititium, aut interpolatum alienâ manu: quod facilè fieri potuit in opere poſthumo, quale eſt iſtud, teſte *Moreri* in Dict. *V. Sfondrate* (Celeſtin) *Celui de tous ſes ouvrages qui a fait le plus de bruit, c'eſt le Nodus Prædeſtinationis, qui ne parut qu' apres ſa mort, e contre le ſentiment de pluſieurs Cardinaux, & autres amis du defunt, qui jugeoient qu' il ne l'avoit pas mi dans ſa derniere perfection.* Quarè meritò ſuſpicantur plurimi opus illud non eſſe religioni hujus Eminentiſſimi viri undequaque conforme.

14. Quis enim credat Eminentiſſimum Cardinalem ab hæretico opere mutuatum eſſe arma ad oppugnandos Thomiſtas? Talia ſunt, quæ *Caducifer* ex opere illo depromit pag. 309. contra gratiam Thomiſticè ſufficientem, quibus ſimillima in *Janſenii Auguſtino* leguntur. Talia item ſunt, quæ nobis proponit *Caducifer*. Quis credat ſapientiſſimum Cardinalem ſcripſiſſe: Parvuli ſalutari lavacro non abluti eo beneficio donantur in altera vita, quod & Cœleſti fœlicitati anteponendum eſt; nemoque prudens fuerit, qui ſtatum illorum, ſi daretur optio, non anteponeret ſuo, cœloque præferret: qualia ferè leguntur in *Nodo Prædeſtinationis* pag. 48. 120. 164. Sed eſtò etiam certum foret, hunc fœtum eſſe Cardinalis *Sfondrati*, puto illi præferendum forè *Clementem* Papam VIII., qui planè aliter de S. *Auguſtino* ſentiebat, quàm *Sfondratus*. Nam in celebri illa diſputatione de auxiliis, coram tota Congregatione, ut nec inficiantur in re Scriptores Societatis *Paulus Leonardus*, ſive *Sherlogus*, *Ripalda*, *Henao*, *Bail Hibernus*, & alii, & recenſet *Macedo* in Eucologico, ad diem 28. Au-

guſti, & *Noris* in vindiciis cap.6. ex ipſo Autographo manu *Clementis* exarato, ac ſibi oſtenſo à D. *Philippo Vicecomite* Epiſcopo Catarenſi, qui id ipſum ſcripto commendavit in notis ad lib.8. cap.4. *Auguſtini vindicati*; ejuſque fragmentum antea tranſcripſerat *Franciſcus Carriere* Minorita in Digeſtis Fidei tract. de grat. quæſt.10. apud Salmantic. pag.80. Ut taceam hiſtoriam de auxiliis, *Clemens*, inquam, VIII. ajebat: *Quamvis niſi Deo rationem reddere debeam mearum actionum, dicam tamen in præſentiarum rationes, propter quas adſtringere ſtatui totam hanc diſputationem ad normam doctrinæ S. Auguſtini de gratia. Prima eſt ex Proſpero &c. Secunda eſt*, QUÒD IDEM SANCTUS NIHIL VIDETUR PRÆTERMISISSE EORUM, QUÆ AD PRÆSENTES CONTROVERSIAS PERTINENT... *Tertia tandem ratio eſt, quòd cum multi Pontifices Prædeceſſores noſtri doctrinæ S. Auguſtini de gratia tàm acres fuerint defenſores, ut quaſi hæreditario jure eam in Eccleſia relinqui voluerint, æquum non eſt, ut patiar illum hâc quaſi hæreditate privari*. Hæc *Clemens VIII.* poſt tot alios Summos Pontifices, quorum auctoritas apud Thomiſtas pluſculum valet, quàm auctoritas unius *Sfondrati*. Habeat ergo Caducifer *Sfondratum*: ſufficit nobis, ſi habeamus faventes Summos Pontifices, *Petri* Succeſſores. Verùm hæc hactenus. Jam ad propoſitum revertamur; non enim ex hoc ſolùm aſſertionem probandam in præſenti Dubio aſſumimus; ſed & ipſam eſſe Sacris Conciliis confirmatam, præſertim in illis, in quibus *Pelagii*, *Calvini*, & *Lutheri* Hæreſes toto orbe fuerunt profligatæ, & damnatæ.

DUBIUM I.

An gratia ab intrinſeco efficax conſtet ex Conciliis Milevitano & Carthaginenſi?

§. I.

Præmittitur brevis actorum Pelagii notitia.

1 INter cauſas, propter quas, ut dixit *Apoſtolus*: *Oportet hæreſes eſſe* 1. *Corinth.* 11. 19. principem, ut arbitror, locum tenet, quòd occaſione Hæreſum illuſtratur Eccleſiæ doctrina. Nam quod ab Spiritu Sancto interius edocta tenet, quaſi fide involutum, cùm errores inſurgunt, explicat, atque ſtudium, & labor, adjuvante Dei gratiâ, ad profundiora penetrant, & ad quæ penetrant, evidentiùs exponit. *Improbatio quippè Hæreticorum*, dixit *Auguſt. Conf.* lib.7. cap.19 *facit eminere quid Eccleſia tua ſentiat, & quid habeat ſana doctrina. Oportet enim & Hæreſes eſſe, ut probati manifeſti fierent inter infirmos*. Quem *Apoſtoli* textum verſans iterum *Auguſtinus* contra Manichæos lib.1. cap.1. inquit: *Illi enim probati ſunt, qui benè poſſunt docere: ſed manifeſti hominibus eſſe non poſſunt, niſi cum docent: docere*

tere autem nolunt, niſi eos qui doceri quærunt. Sed multi ad quærendum pigri ſunt, niſi per moleſtias, & inſultationes Hæreticorum quaſi de ſomno excitentur, & de imperitia ſua erubeſcant ſibi, & de illa imperitia ſua periclitari ſe ſentiant. Unde rurſus ibidem *S.Doctor* lib. de *vera Relig.* cap.7. de Hæreticis dixit: *Cum autem foris ſunt, plurimum proſunt, non verum docendo, quod neſciunt; ſed ad verum quærendum carnales, & ad verum aperiendum ſpiritales Catholicos excitando. Sunt enim innumerabiles in Eccleſia ſancta Dei probati viri, ſed manifeſti non fiunt inter nos, quamdiu imperitiæ noſtræ tenebris delectati dormire malumus, quam lucem veritatis intueri. Quapropter multi ut diem Dei videant, & gaudeant per Hæreticos excitantur.* Ideò, ut examinemus, quamnam doctrinam in materia de gratia Dei Eccleſia tenuerit, oportet diligenter inſpicere, in quonam erraverit *Pelagius*, & quidnam Patres, & Concilia illum damnantes dixerint. Nam quod occaſione Hæreſis ejus protulerunt, ejuſdem erroribus directè opponentes, haud dubium fuiſſe eorum doctrinam: & quod oppugnatum à *Pelagio*, illi nihilominùs firmiter propugnarunt, robuſtiora, atque irrefragabilia nobis eſſe debent veritatis argumenta. Hinc meminiſſe opus eſt Conciliorum *Milevitani*, & *Carthaginenſis*, quibus damnati fuerunt errores *Pelagii*, & *Cæleſtii*. Ille enim fraudulentis reſponſionibus illuſit Synodo *Lyddæ*, quæ & *Dioſpolis* dicitur, celebratæ, cui præſedit *Cæſareenſis* Epiſcopus cum aliis duodecim Epiſcopis anno 416., quos nominat *Auguſtinus* lib. 1. contra *Julianum* cap.1. Unde poſtmodum, anno *Chriſti* 416. in dictis duobus Conciliis damnati fuerunt iidem errores, octo Canonibus adverſus eos unanimi Patrum conſenſu editis. *Pelagius* è Paleſtina ſcripſit ad *Innocentium*. Appellavit & *Celeſtius* ad Summum Pontificem; ſed quam appellationem vivente *Innocentio* non auſus eſt proſequi, ipſo è vivis ſublato ad Succeſſorem ſuum *Zoſimum* direxit, cui, Romam profectus, libellum purgatorium talibus mendaciis, & hypocriſi, tali aſtutiâ, & ſubmiſſione offert, ut ambos inculpabiles, & injuſtè laceſſitos crederet: ex quo ad Africanos ſcripſit Præſules, reprehendens eos, quòd tàm facilè præbuiſſent aures eorum accuſatoribus. Turbati Epiſcopi talibus litteris congregantur anno *Chriſti* 418. *Carthagini* numero 217. Acta, ſcriptaque *Pelagii* accuratiùs diſcutiunt, iterumque condemnant ipſos, ad majorem firmitatem octo illos Canones reſumentes, qui in *Milevitano* fuerant ſanciti. Quod convincitur ex eo, quòd Concilium ſecundùm *Turonenſe* anni 567. can. 20. allegat unum ex his ſub nomine *Milevitani*, & *Cæleſtinus* Papa Epiſt. ad Epiſcopos Galliæ, octo eoſdem Canones attribuit pariter *Carthaginenſi* Concilio. Acceptis à *Zoſimo* Synodalibus litteris, quas Concilium *Carthaginenſe* ipſi ſcripſerat, Hæreticorum calliditate detectâ, qui ampliùs malitiam occultare non poterant, tulit in eos damnationis ſententiam, & decretum *Innocentii* in omnem Eccleſiam promulgavit; eſtque illud ipſum, dè quo ita loquitur *Anaſtaſius* Bibliothecarius in *Innocentio*: *Hic conſtitutum fecit de omni Eccleſia*; hoc eſt decretum fidei ad univerſam Eccleſiam pertinens.

2. Cùm

2. Cùm anguſti hujus diſcurſûs termini minimè ferant *Pelagii* hæreſim, quam Eccleſia tanto odio execrata eſt, totque anathematiſmis perculit, fuſiùs proſequi, ſat erit nobis errorem ejus circa gratiam *Chriſti* ante oculos ponere, quoniam in vera, & germana ejus doctrinæ intelligentia, & doctrinæ ex adverſo oppoſitæ cognitione, præcipuum hujus noſtræ reſolutionis momentum ſitum eſt. Illud primò ſtatuendum, quòd *Pelagius* ingenium, & calamum exercens in laudem naturæ, liberum arbitrium ita encomiis commendat, ut ipſum omnium virtutum originem efferat; ideo ſcripſit ad *Demetriadem* cap. 4. *Eſt in animis noſtris naturalis quædam, ut ita dixerim, ſanctitas, quæ velut in arce animi præſidens, exercet mali, bonique judicium.* Sed cùm error hic piis, & catholicis auribus offenſioni eſſet, frangens invidiam, offenſionemque declinans, ut aſſerit *Auguſtinus*, lib. de grat. *Chriſti* cap. 37. non illâ impiâ, & non ferendâ notione gratiæ uſus eſt, ſed errorem ſimulans, gratiam liberum arbitrium appellaſſe ſe dixit, teſte eodem *Auguſtino* ibi cap. 7. dicens: *Hoc ipſo quia liberum hominis arbitrium defendo, & dico, quia liberum arbitrium ſufficiens eſt, ut juſtus ſim, non ſine gratia Dei dico, nec contra gratiam Dei diſputo.* Hanc agnovit gratiam *Pelagius*, ſicut & naturam ſufficientem ad omnia præcepta implenda; vincendaſque tentationes, ut ſic humana ſalus ex humani arbitrii à Deo in creatione accepti libertate penderet. Sed cùm urgeretur ille, ut Deum noſtræ juſtificationis auctorem confiteretur, errorem arte multiplici, variiſque flexibus ſimulans, libero arbitrio legem, atque doctrinam addidit; quia nempe Deus dando præcepta homini, docet, quomodo ſit vivendum, & in eo utique adjuvat, quòd docendo aufert ignorantiam, ut ſciat homo in operibus ſuis, quid facere debeat, ut affirmat *D. Auguſtinus* lib. de ſpirit. & litter. cap. 2. Sed cùm hoc ad radicem erroris ſimulandam minimè ſufficeret, iterum novo dolo legi, & doctrinæ exempla *Chriſti* junxit, ut affirmat *Auguſtinus* lib. de grat. *Chriſti* cap. 39. dicens: *Quod non ſufficit amplius ſola lex propter nimiam peccandi conſuetudinem, niſi Chriſti accedat, non inſpiratio charitatis per Spiritum Sanctum, ſed intuendum, & imitandum in doctrina Evangelica virtutis ejus exemplum.* Quod *Chriſti* exemplum efficaciſſimum Dei adjutorium nos per ſingula momenta ad vitanda peccata adjuvans, affirmabat verſipellis ille, cùm tamen non eſſet gratia diſtincta à lege, & doctrina, ut probat M. P. *Auguſtinus* de grat. *Chriſti* cap. 41.

3. Huic velut cardini tota *Pelagii* gratiæ doctrina innixa eſt, quam non ſimpliciter neceſſariam credidit, ſed ſolùm ad faciliùs operandum, teſte *D. Auguſtino* lib. citato de grat. *Chriſti* cap. 26. At, ut magis ad propoſitum applicemus, præmittendum ſecundò, quòd cùm *Pelagius* diverſis verbis eamdem rem diceret, ut nuſquam perfectè intelligeretur, ſic majori arte errorem ſuum ſimulans; erat enim ingenii fortiſſimi, celerrimi, acutiſſimi, & dolis, ac fraudibus dediti, ut notavit *Auguſtinus* de natura, & grat. cap. 6. & 25.; hinc maxima inter Theologos exorta eſt controverſia illa, an in ultimo ſuæ hæreſis ſtatu gratiæ alicu-

jus

jus interioris neceſſitatem agnoverit? De qua plura diximus Diſput. 4. Dub. 5. Quare quidquid ſit de hac graviſſima controverſia, hoc apud omnes Theologos certiſſimum eſt, nunquam veram interiorem gratiam, quam Eccleſia hoc nomine donandam credit, admiſiſſe, ſcilicet quâ Deus, internâ, & occultâ, mirabili, ac ineffabili poteſtate operaretur in cordibus hominum bonas voluntates; ſivè adjutorium efficax ad velle: ut enim ſuprà diximus, deciſa fuiſſet cum *Pelagio* pro Catholicis lis de adjutorio Divinæ gratiæ, ſi hæc tria adjutoria *Pelagius* confeſſus fuiſſet, adjutorium poſſibilitatis, adjutorium voluntatis, & adjutorium actionis: quia nempè Fides Catholica in materia de gratia auxiliante non aliud requirit, quàm, ut confiteamur, Deum nobis tria hæc donare, nimirum poſſe, velle, & agere: poſſe per auxilium ſufficiens, velle, & agere per adjutorium efficax. At nè quid ad rectum de ſenſu *Pelagii* judicium deſideretur, priuſquam ad probationem præcipuæ concluſionis deſcendamus, & quibus rationibus ex Sacri Concilii decretis concluſio confecta ſit; hìc diligentiſſimè examinandum, quodnam, & quale fuerit auxilium illud efficax, circa quod fuit *Auguſtini* cum *Pelagio* vehementiſſima illa animi, ingenii, viriumque facta contentio: an nempè fuerit gratia verſatilis (ut novo, & quod ſciam, à ſæculo inaudito nomine cœpit appellari) an gratia ab intrinſeco efficax, & infallibiliter connexa cum effectu? In qua controverſia non exiſtimo adeò nobis eſſe laborandum. Sit ergo

§. II.

An gratia, de qua diſputavit Auguſtinus cum Pelagianis, fuerit gratia virtute ſuâ invicta, voluntatem ipſam ad agendum applicans, & determinans?

4 IN quæſtione iſta, quæ fuerit illa gratia, de qua tam diuturna exarſit contentio inter *S. Auguſtinum*, & *Pelagianos*, magna diſsenſio eſt. Communiter affirmant Thomiſtæ gratiam ſe ipsâ efficacem fuiſſe illam gratiam, quam tàm ſtrenuè propugnabat *Auguſtinus*. Negant ferè omnes his noſtris temporibus Scholæ Societatis Diſcipuli: in quo audiendus *P. Araujo*, qui me oppugnare perſequens, ſic habet diſp. 5. art.9. pag.336. à num 476., cui articulo hunc præfigit titulum: *Secunda cogitatio ex erroribus Pelagii profligatur. Novum Pelagium*, inquit, *cudit Benitez diſp.4. dub. 2. §.1. & 2., ut oſtenderet Societatis doctrinam ab illius erroribus parùm, aut nihil diſtare. Si tamen, ut debuerat, veram illius hæreſim ſupponeret, ſtatim videret, quantùm diſtet ab Inacho Codrus*. Quibus verbis indicat me hæreſim *Pelagii* pro phantaſmate habere: *Si tamen*, inquit, *ut debuerat, veram illius hæreſim ſupponeret*. Hanc tam enormem accuſationem fundat præcipuè in eo, quòd nulla umquam *Auguſtinum* inter, & *Pelagium* fuerit quæſtio, an gratia eſſet ab intrinſeco efficax? Quaſi ego primus forem, qui

hoc

hoc aſſeruerim. Sed inſpiciat AA. alios non Jeſuitas de *Pelagio* agentes, inveniet ſe deceptum. At quàmvis idipſum ſatis me oſtendiſſe putem locô ab Auctore citatô num. 7. præſertim, ac 11. auctoritate ipſius *S. Auguſtini*: addam ſolùm aliqua, quæ manifeſtè oſtendant, non ſolùm de neceſsitate gratiæ, ſed de ejus etiam qualitate, ſitnè ſcilicet gratia dans velle, & operari, nedùm potentiam ſeu poſsibilitatem operandi, admittenda, actum eſſe.

5. Efficaciam intrinſecam gratiæ abhorruiſſe *Pelagium*, vel ex eo apertiſsimè conſtat, quia calumnioſè in *Auguſtinum* falſum intendebat crimen, libertatem deſtrui, & hâc incredibili gratiâ fatum induci. *Ex eorum verbis intellexi*, ſcribit *S. Doctor* lib. 2. ad *Bonifac.* cap. 5., *ob hoc illos vel putare, vel putari velle, fatum nos aſſerere ſub nomine gratiæ, quia gratiam Dei non ſecundùm merita noſtra dicimus dari, ſed ſecundùm ipſius miſericordiſſimam voluntatem.* Et ibi: *Nos aſſertores fati eſſe criminantur, quia non dicimus gratiam noſtram ſecundùm merita dari.* Sic & viſum eſt Epiſcopis Pelagianis, teſte *D. Auguſtino* loco citato, etiam dicentibus: *Sub nomine gratiæ ita fatum aſſerunt, ut dicant, quia nonniſi Deus invito, & reluctanti homini inſpiraverit boni, & ipſius imperfecti cupiditatem, nec à malo declinare, nec bonum poſſit arripere.* In eumdem ſenſum locuti ſunt PP. Concilii *Carthaginenſis* in Synodica ad *Innocentium* Papam Epiſt. inter *Auguſtinianas* 175. aliàs 90. *Si ergo voluerimus benedicendo ſuper populum dicere: Da illis Domine virtute corroborari per Spiritum Sanctum, iſtorum nobis diſputatio contradicit affirmans; ſi hoc à Deo poſcitur, quod eſt in noſtra poteſtate.* Iterum *D. Auguſtinus* lib. 4. contra *Julianum* cap. 8. & *D. Hieronymus* Epiſt. ad *Cteſiphontem*, quòd dicebat *Pelagius*: *Deſtruitur enim voluntas, quæ alterius ope indiget, ſed liberum dedit arbitrium Deus, quod aliter liberum non erit, niſi fecero quod voluero, ac per hoc aut utor poteſtate, quæ mihi data eſt, ut liberum ſervetur arbitrium, aut ſi alterius ope indigeo, libertas arbitrii in me deſtruetur.* Et ut refert idem *S. Doctor* Dial. 3. contra Pelagianos: *Tu auctorem peccatorum facis Deum, dum aſſeris, nihil hominem per ſe poſſe facere, ſed adminiculo Dei, cui imputetur omne, quod facimus.* Et *D. Hilarius* in Epiſt. ad *Auguſtinum*: *His ſanctitatis tuæ verbis ita moventur, Maſſilienſes, ut dicant quamdam deſperationem hominibus exhiberi.* Unde & *Fauſtus* Semipelagianus lib. de liber. arbitr. cap. 4. ſic contra *Auguſtinum* arguit: *Quid enim ultrà ſperet, quem jam gratum fecit? In quo è contrario non deſperet, quem prædefinitio violenta damnavit?* Et iterum dicebat, *Sub pietatis fronte Gentilitatis malum, & inter gratiæ vocabulum abſconditum eſt fatale decretum.* Ibidem vocabat *Auguſtinum, præcipuum arbitrii liberi interemptorem.* Idem cap. 8. dicebat: *Sicut mare magnum, quod hìc, atque illìc ventis agitantibus volutatur, ita ſolô Divinæ poteſtatis impulſu mens humana verſatur.* Quæ omnes locutiones, & delitefcens in eis argumentatio ad gratiam purè indifferentem trahi minimè poſſunt, ſed ſolùm ad efficacem infallibiliter determinantem, quam agnoſcebant illi omni neceſsitate cogentem voluntatem.

tem. At nè tergiverſationi ulli relinquatur locus, audiendi iterum *Auguſtini* obtrectatores contra ipſum diſputantes. Arguit ipſum *Julianus* lib. 1. Oper. imperf. cap. 103. *Liberum arbitrium anteà mali, poſteà boni neceſſitate ſubvertis.* Et cap. 86. *Duo iſta, quæ jungis, liberum & non liberum, ideſt, liberum & captivum, tibi ſtultitiam ſingularem, impudentiam novam, impietatem veterem ineſſe teſtantur.* Etiam lib. 3. cap. 112. *Liberum arbitrium non poteſt aliter conſtare, niſi juſtitia ab eo, & peccati neceſſitas auferatur.* En quâ gratiâ movebantur illi, ut exiſtimarent liberum arbitrium neceſsitate ſubverſum, efficaciſsimâ quidem: fuiſſet quippè ipſis ſtultitia ſingularis, & ſtolidiſsimè judicarent, gratiam commiſsam libero arbitrio, quâ uti, vel non uti liberè poſſet, eſſe deſtructivam libertatis. Aliud ergo erat Dei auxilium, quod libertati capitales inimicitias indixiſſe *Pelagianis* viſum eſt.

6. Memorandum ulteriùs hìc eſt dictum *Juliani*, quod refert D. *Auguſtinus* lib. 1. oper. imperf. cap. 97. quo redarguit D. *Auguſtinum* incidiſſe in errorem Manichæorum: *Manichæus dicit, voluntatem malam ab ea inſpirari natura, quæ bonum velle non poteſt; voluntatem verò bonam ab ea infundi natura, quæ malum velle non poteſt: ita utique naturis ſingularum rerum imponit neceſſitatem, ut propriæ voluntates non poſſint velle contraria. Inter nos, & illam certè grande chaos eſt: videamus nunc, quantùm ab eo tu receſſeris. Dicis eſſe liberam voluntatem, ſed ut malum tantummodò faciat; non autem eſſe in hoc liberam, ut malum deſiſtat operari, niſi ei fuerit impoſita neceſſitas volendi bonum ab ea natura, quæ, ut tuis utar ſermonibus, malum non poteſt velle. Definis ergo genus humanum per liberum arbitrium nihil aliud quàm peccare, nec aliud poſſe facere. Per quod abſolutè pronuntias, humanam naturam unum ſemper cupere, quod malum eſt, & velle non poſſe contrarium: naturam autem Dei malum non poſſe velle; & ideò, niſi neceſſitati ſuæ participem fecerit malam hominum naturam, bonum in ea actionis eſſe non poſſe. Poſt hæc itaque, utrùm non multum ames Manichæum, in cordis tui ſecreto Deus viderit; quantùm tamen ex dogmatum germanitate monſtratur, nihil aliud prorsùs egiſti, quàm ut, ordine commutato, idem, quod ille affirmârat, adſtrueres.* En qualiter *Auguſtinum* deſtructionis liberi arbitrii inſimulat, quòd nempè propriæ infirmitati relicto homini non eſt liberum, ut à malo deſiſtat; ſicut & quòd ei impoſita eſt neceſſitas volendi bonum ab illo, qui malum velle non poteſt; ſed inſaniſſimum eſſet hoc inferre ex alia gratia, quàm ex ab intrinſeco efficaci; cùm ſolùm homines de ſtatu mentis dejecti neceſſitatem credere poſſint ex gratia ſubdita libero arbitrio, quæ ex innata ipſius facultate determinanda eſſet: ergo gratiam negabant illi, quæ victrix volentes ex nolentibus facit, quam propugnabat *Auguſtinus*.

7. Ac certè ſi gratiam ab *Auguſtino* propugnatam volumus penitùs intueri, audiendus iterùm *Julianus* apud *Auguſtinum* oper. imperf. lib. 1. num. 104. *Verumtamen ad deſtructionem totam dogmatis tui proficit, ut etiam recordemur definitionem ſuperiorum. Si peccatum*

non eſt niſi voluntas retinendi, & admittendi quod juſtitia vetat, & undè liberum eſt abſtinere, nullum peccatum in rebus penitùs invenitur. Et num. 105. *Nam ſi non imputat juſtitia, niſi undè liberum eſt abſtinere, & ante Baptiſma neceſſitas mali eſt, quoniam voluntas, ſicut dixiſti, ad faciendum bonum non eſt libera, perque hoc aliud agere non poteſt niſi malum: ab infantia mali ipſa, quam patitur, neceſſitate defenditur: quoniam apud eam juſtitiam gravari operibus ſuis non poteſt, quæ non imputat malum, niſi à quo liberum eſt abſtinere. Poſt Baptiſma autem, ſi neceſſitas boni eſt, nullum utique poteſt eſſe peccatum. Vide igitur, quàm illud, quod eſſe peccatum ratio demonſtrat, inveniri nequeat in ſeminibus, quando ſecundùm definitiones tuas jam nec in moribus invenitur*. Et num.106. *Profitetur ſe à peccatis homines expiare; ſed cùm apud juſtitiam cauſa agitur voluntatis, non pronuntiatur rea, quæ aliud velle non potuit*. Hæc ille. Quibus nihil apertius, quàm gratiam neceſſitantem tribuiſſe *Auguſtino*, dum dixit: *Poſt Baptiſma neceſſitas boni eſt*; & quòd ſine gratia malum operatur voluntas, quæ bonum operari minimè poſſit, ut exprimunt verba illa: *Ante Baptiſma neceſſitas mali eſt: voluntas ad faciendum bonum non eſt libera; aliud agere non poteſt*; & tandem quòd juxta ſententiam *Auguſtini* nulla in homine erat poteſtas ad obſervantiam præcepti, excuſarique debere à culpa; cùm non habenti talem gratiam ſit impoſſibile peccatum reipſa omittere: undè injuſtus eſſet Deus, ſi hominem puniret, cui ſine gratia eſſet præcepti obſervatio impoſſibilis; quod expreſsè pronuntiavit his verbis: *Ab infantia mali ipſa, quam patitur, neceſſitate defenditur; voluntas non pronuntiatur rea, quæ aliud velle non potuit: Apud eam juſtitiam gravari operibus ſuis non poteſt, quæ non imputat malum, niſi undè liberum eſt abſtinere*. Illud verò auxilium quodnam, quæſo, erit, niſi efficax? cùm inefficax, & indifferens ſuam determinationem, & efficaciam ſortiatur ex humanæ voluntatis nutu, & arbitrio.

8. Diſertiùs longè multò hoc idem exequitur *Auguſtinus* oper. imperf. lib.3. cap.114. contra *Julianum* arguens, qui etſi negaret contractam per peccatum originis infirmitatem, quædam agnoſcebat auxilia gratiæ, non tamen gratiam ex ſui natura efficacem, quâ credebat ipſe ſtrangulatam penitùs indifferentiam liberi arbitrii. Verba illius reddo: *Adſunt tamen adjutoria gratiæ Dei, quæ in parte virtutis numquàm deſtituunt voluntatem: cujus licèt innumeræ ſpecies, tali tamen ſemper moderatione adbibentur, ut numquàm liberum arbitrium loco pellant, ſed præbeant adminicula, quandiù eis voluerit inniti; cùm tamen non opprimant reluctantem animum*. At contrà *Auguſtinus* gratiam non pellere, ſed potiùs vitiis pulſum revocare liberum arbitrium oſtendit. *Undè fieri poteſt*, inquit ille, *ut adjutoria gratiæ Dei liberum arbitrium loco pellant; quod potiùs vitiis pulſum, & nequitiæ ſubjugatum, ut in locum ſuum redeat, liberant*. Hinc charitatem, quam inter gratiæ adjutoria nominare noluit, neceſſariam oſtendit; quia non verè obeditur præceptis Dei, niſi charitate. *Hanc*, inquit ille, *vos inter adjutoria gratiæ, quæ commemoratis, numerare non vultis; nè hoc ipſum*

ipſum quod obedimus Deo, ejus eſſe gratiæ concedatis. Putatis quippè iſtô modô auferri voluntatis arbitrium; cùm hoc quiſquam facere niſi voluntate non poſſit. Sed quod vos non vultis, præparatur voluntas à Domino, non forinſecùs ſonantibus verbis, ſed ſicut orante, exauditâque Reginâ convertit Deus, & tranſtulit indignationem Regis in lenitatem. Sicut enim hôc divinô, & occulto modô egit in hominis corde; ſic operatur in nobis velle, & operari pro bona voluntate. Quibus verbis gratiam efficacem delineaſſe videtur, quam liberum arbitrium loco pellere, & opprimere credidit *Julianus*.

9. Verbis etiam amplioribus id ipſum explicat *Auguſtinus* oper. imperf. lib. 1. cap. 95. verba *Pelagii* proferens: *Bonæ itaque voluntatis innumeras adjutorii Divini adeſſe ſpecies non negamus; ſed ita, ut non per adjutorii genera, aut fabricetur quæ fuerit arbitrii deſtructa libertas; aut aliquandò eâ excluſâ, vel boni, vel mali cuiquam neceſſitas credatur incumbere; verùm arbitrio libero omne adjutorium cooperatur:* quibus verbis paratum ſe oſtendit ad admittendum qualecumque adjutorium indifferens, atque verſatile, pendens à voluntate, ut ejus indifferentia tollatur; non tamen illud, quod optabat *Auguſtinus*, quod credidit deſtructivum libertatis. Quarè immediatè contra ipſum arguit *Auguſtinus*: *Si non prævenit, ut operetur eam, ſed priùs exiſtenti voluntati gratia cooperatur; quomodò verum eſt, Deus in vobis operatur & velle? Quomodò præparatur voluntas à Domino? Quomodò charitas ex Deo eſt, quæ ſola vult beatificum bonum? Aut ſi ſcientia legis, & eloquiorum Dei charitatem operatur in nobis, ut non per donum Dei, ſed per noſtræ voluntatis arbitrium diligamus, quod eſſe diligendum, Deo docente, cognoſcimus; quomodò res minor ex Deo nobis eſt, & major ex nobis?* Et de gratia *Chriſti* cap. 26. num. 27. *Non ſic juſtitiam noſtram*, inquit S. *Doctor*, *ſuper laudem juſtificatoris noſtri extollat, ut horum duorum, quod minus eſt, divino tribuat adjutorio, quod autem majus eſt, humano uſurpet arbitrio.*

10. Urgeo idem aſſumptum ex lib. de grat. Chriſti cap. 12. ubi inquit S. *Doctor*: *Hæc gratia, quâ virtus in infirmitate perficitur, prædeſtinatos, & ſecundùm propoſitum vocatos ad ſummam perfectionem, glorificationemque perducit; quâ gratiâ* AGITUR, *non ſolùm, ut facienda noverit, verùm etiam ut cognita faciamus; nec ſolùm ut diligenda credamus, verùm etiam ut credenda diligamus.* Et cap. 13. *Sic enim docet Deus eos, qui ſecundùm propoſitum vocati ſunt, ſimul* DONANS, *& quid agant, ſcire, & quod ſciunt*, AGERE. Et cap. 14. *Quandò Deus docet, non per legis litteram, ſed per Spiritûs gratiam, ita docet, ut quod quiſque didicerit, non tantùm cognoſcendo videat, ſed etiam volendo appetat, agendoque perficiat. Et iſto Divino docendi modo etiam ipſa* VOLUNTAS *& ipſa* OPERATIO, *non ſola volendi, & operandi naturalis poſſibilitas adjuvatur. Si enim ſolùm poſſe noſtrum hâc gratiâ juvaretur, ita diceret Dominus:* OMNIS, QUI AUDIVIT A PATRE, ET DIDICIT POTEST VENIRE AD ME. *Non autem ita dixit, ſed:* OMNIS QUI AUDIVIT A PATRE, ET DIDICIT, VENIT AD ME. *Venire*

poſſe in natura ponit Pelagius, vel etiam, ut modò dicere cœpit, in gratia, qualemlibet, eam ſentiat: (ecce non ſufficit *Auguſtino*, quòd tribuat gratiæ venire poſſe, qualemlibet gratiam admittat:) *quâ ipſa, ut dicit poſſibilitas adjuvatur; venire autem jam in voluntate, & opere eſt. Non eſt autem conſequens, ut, qui poteſt venire, etiam veniat, niſi id voluerit, atque fecerit*. Sed (nota benè) *omnis, qui didicit à Patre, non ſolùm poteſt venire, ſed* VENIT: *ubi jam & poſſibilitatis profectus, & voluntatis affectus, & actionis effectus eſt*. Et cap. 24. *Legant ergo*, inquit, *& intelligant: intueantur, atque fateantur, non lege, atque doctrinâ inſonante forinſecùs, ſed internâ, atque occultâ, mirabili, ac ineffabili poteſtate*, OPERARI DEUM *in* CORDIBUS HOMINUM, *non ſolùm* VERAS REVELATIONES, *ſed etiam bonas* VOLUNTATES. Et cap. 25. *Ut agant quod bonum eſt, ab illò* AGUNTUR, *qui bonus eſt*. Quis hic non videat invictam gratiæ efficaciam doceri ab *Auguſtino*; cùm hæc minimè intelligi valeant de gratia indifferenti, etiam prævisa ut efficaci? Non enim ab iſta provenit, quòd voluntas ſe determinet ad venire, præ non venire; cùm indifferenter ad utrumque ſe habeat. Illa ut prævisa efficax eſt poſterior determinatione voluntatis ad venire præ non venire; cùm in principiis Adverſariorum ideò gratia indifferens prævidetur efficax, quia voluntas pro ſuo libito illam determinat ad unum extremum præ alio. Rurſus: hìc *Auguſtinus* apertè docet gratiam eſſe principium determinationis, & activè ſe habere ad iſtam, & non purè paſſivè, ut quid determinatum à voluntate: ſed gratia de ſe indifferens, & prævisa ut efficax, non influit in determinationem voluntatis, niſi determinata ab ipſa ad influendum: ergo gratia illa eſt virtute ſuâ efficax, ad quam eſt conſequens, ut qui poteſt venire, etiam veniat. Uno verbo: non omnis, qui per gratiam vertibilem vocatur ad *Chriſtum*, venit, ut fatentur Adverſarii; gratia autem, quam admittit *Auguſtinus*, talis eſt, ut omnis, qui eam habet, veniat: OMNIS, QUI AUDIVIT A PATRE, ET DIDICIT, VENIT. Etiam per gratiam indifferentem, prout per conſenſum voluntatis jam facta eſt cooperans, non AGITUR voluntas, cùm per eam Deus non operetur in CORDIBUS, ſive in voluntate, ut velit, ſed cum voluntate; ſed gratiâ, quam propugnabat *Auguſtinus*, AGITUR voluntas, & Deus operatur in voluntate, nedùm cum voluntate: ergò cùm hæc omnia ſoli gratiæ efficaci Thomiſticæ conveniant, de iſta erat gravis illa inter *Auguſtinum*, & *Pelagianos* contentio.

11. Non minùs perſpicuè, immò clariùs hoc iterum aperuit *S. Auguſtinus* lib. de corrept. & gratia, quem propter hoc *Pelagii* argumentum ſcribere compulſus eſt. Ubi & illud nunc breviùs refert, nunc latiùs; caput enim tertium illud referendo, his paucis verbis concludit. *Quomodò*, inquit, *meo vitio non habetur, quòd non accepi ab illo, à quo, niſi detur, non eſt omninò alius, undè tale, ac tantum munus habeatur?* Et cap. 4. *Hoc enim dicunt, qui in ſuis malignis operibus ab hujus gratiæ prædicatoribus corripi nolunt; præcipe mihi quid faciam, & ſi fecero, age pro me gratias Deo, qui mihi, ut facerem, dedit. Si autem non fecero, non ego corripiendus ſum, ſed ille orandus eſt, ut det, quod non de-*

dedit: id eſt, ipſam, quâ præcepta ejus fiant, fidelem Dei, & proximi charitatem. Ora ergo pro me, ut hanc accipiam, & per hanc ex animo cum bona voluntate, quæ præcepit, faciam. Rectè autem corriperer, ſi eam, mea culpa non haberem, hoc eſt, ſi eam poſſem mihi dare, vel ſumere ipſe, nec facerem: vel ſi dante illo, accipere noluiſſem. Quid manifeſtius, ſenſiſſe *Pelagium* neceſſitatem auxilii efficacis, & connexi minimè ſtare cum libertate arbitrii? Ac ſi argueret ita: Si hoc auxilium eſt neceſſarium ad actum: ergo omiſſio non poteſt eſſe libera, quia caret homo aliquo ſimpliciter neceſſario, cujus exiſtentia non eſt in hominis poteſtate. Si verò hoc auxilium exiſtit: ergo actus non poteſt eſſe liber, quia cum tali auxilio nequit homo conjungere carentiam actûs, nec illud impedire, aut illius influxum ſuſpendere, cùm ſupponatur intrinſecè efficax, & infallibiliter connexum cum actu, & illius exiſtentia, neutiquàm hominis liberæ ſubjiciatur poteſtati: ergo non ſtabat juxta *Pelagium* incolumis libertas cum neceſſitate auxilii ab intrinſeco efficacis ad ſalutariter operandum. Hic reverà fuit lapis offenſionis, in quo alliſus *Pelagius* naufragium fecit in fide; teſte D. *Auguſtino* lib. de geſtis Pelagii cap. ultimo num. 65. *In hoc tota hæreſis iſta conſiſtit...... quòd non ſit liberum arbitrium, ſi indigeat auxilio Dei; quoniam propriam voluntatem habeat unuſquiſque, aut facere aliquid, aut non facere.*

12. E contra verò M. P. *Auguſtinus* argumenti fallaciam demonſtrat cap. 2. ejuſdem libri dicens: *Non ſe itaque fallant, qui dicunt, ut quid nobis prædicatur, atque præcipitur, ut declinemus à malo, & faciamus bonum, ſi hoc non agimus. Sed id velle, & operari Deus operatur in nobis. Sed potiùs intelligant, ſi filii Dei ſunt, Spiritu Dei ſe agi, ut quod agendum eſt, agant, & cùm egerint, illi, à quo aguntur, gratias agant: aguntur enim ut agant, non ut ipſi nihil agant.* Tranſcribendi eſſent hìc *Auguſtini* libri, ut tanti Doctoris aperta mens contra *Pelagium* in toto ſuo ſplendore fulgens exhiberetur. Sed quid eſt opus tot argumentis? Audiatur *P. Benedictus Sirenius* Societatis Jeſu tom. 6. ſelectar. diſput. 133. dicens: *Et tamen nihil moverunt Auguſtinum, quominus ſententiam ſuam conſtanter tueretur uſque ad mortem. Nec ſcandala, quæ ob id oriebantur, & nonnullis accidebant, curanda eſſe putavit, judicans eſſe paſſiva, ut quæ inſcientia veritatis, & imperitia Divinarum Scripturarum naſcerentur.* Hæc ille. Quæ ad longum retulimus pro intelligentia Sacr. Conciliorum, cùm finis per ſe primò intentus à Sacroſanctis Synodis præ oculis habendus ſit, qui eſt prima ratio movens ad definiendum, & ignoratis his, quæ Sacris Canonibus anathematizantur, hæreſibus, mens Conciliorum perfectè aſſequi nequeat.

§. III.

§. III.

Ex doctrinis Conciliorum Milevitani , *&* Carthaginenſis *deducitur , gratiam ſe ipſâ efficacem tenuiſſe .*

13. JAm ex utroque illo, quæ adduximus fundamento patet luce clariùs,ut opinor,Concilia *Milevitanum*,& *Carthaginenſe*,loqui de gratia per ſe , & ab intrinſeco efficaci . Moveor primò ; quia ut diximus, duplex fuit error *Pelagii* ; quia nimirùm negavit in initio gratiam interiorem poſſe ſalutariter operari conſtituentem , & adjutorium dans ipſum agere ; ſed uterque error fuit ab *Auguſtino* acriter impugnatus, & efficaciſſimis argumentis *Pelagius* de his iiſdem fuit falſitatis convictus : ergo dum Concilia hæc , præſente *Auguſtino* , & ex ipſiuſmet doctrina *Pelagii* hæreſim anathematizant , quam gratiam interiorem ad poſſe , & ad agere neceſſariam in ſuis ſcriptis contra *Pelagium* propugnabat *Auguſtinus* , à Patribus ſancitam ſine dubio credendum ; id eſt, eam , quæ cum libertate humana componi non poſſe , videbatur .

14. Moveor ſecundò ; quia gratiam Dei ad ſingulos actus neceſſariam eſſe , ut Fidei dogma meritò crediderunt Patres Concilii *Milevitani* , & *Carthaginenſis* ; ſicut & arbitrati ſunt Patres Concilii *Dioſpolitani*, ut ex Actis dicti Concilii conſtat relatis ab *Aurelio* Epiſc. Carth. Epiſt. ad Epiſc. Bizacenæ , & Arzugitanæ Provinciæ , in quibus refertur ſeptimum caput *Pelagio* objectum fuiſſe iſtud : *Gratiam Dei, & adjutorium non ad ſingulos actus dari* , ut contradictorium catholicè confitetur , *Gratiam Dei* , *& adjutorium etiam ad ſingulos actus dari* : ſed gratia neceſſaria ad ſingulos actus , nempè ad velle , & operari , erat juxta *Auguſtinum* gratia diſtincta à gratia conſtituente poſſe ſalutariter operari : ergo gratiam efficacem , ſeu dantem facere , diſtinctam à gratia conſtituente poſſe ſalutariter operari , agnoverunt Patres Concilii,

15. Moveor tertiò; quia decimum *Pelagio* à Patribus Concilii objectum caput, ut conſtat ex actis ejuſdem Concilii, fuit : *Non eſſe liberum arbitrium* , *ſi Dei indigeret auxilio* , ut confiteretur diſtinctè , & clarè: *Eſſe liberum arbitrium* , *etiamſi divino egeat auxilio* , & veritas Catholica ſtabilita maneret ; id eſt , per gratiam Dei libertatem noſtram confirmari potiùs , ac ſtabiliri , quàm deſtrui ; ſed gratia , quâ credidit *Pelagius* penitùs liberum noſtrum arbitrium ſubverti , fuit gratia ab intrinſeco efficax , ut ſtabilitum manet : ergo Concilia libertatem cum neceſſitate gratiæ efficacis ad ſingulos actus rectè conciliari profitentur .

16. Id ipſum deduco ex Sacris Canonibus hujus Concilii . Etenim Canon. 4. ſic decernitur : *Item quiſquis dixerit , eamdem gratiam Dei, per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum , propter hoc tantum nos adjuvare ad non peccandum , quia per ipſam nobis revelatur , & aperitur intelligentia mandatorum , ut ſciamus , quid appetere , quid vitare debeamus ; non autem per illam nobis præſtari , ut quod faciendum cognoveri-*

verimus, etiam facere diligamus, atque valeamus, anathema ſit. Hic Concilium damnat *Pelagii* errorem; ſed error *Pelagii* erat negare, non tàm adjutorium poſſibilitatis per gratiam interiorem, quàm adjutorium voluntatis, & actionis: ergo Concilium definit gratiam eſſe ſimpliciter neceſſariam, quæ det, & poſſe, & ipſum agere, & velle. Conſequentia legitima eſt. Minor *Auguſtini*: audiatur enim S. Doctor argumentum hoc dilucidè verſans, & claritate locutionis omnem dubitationem præveniens, de grat. *Chriſti* cap. 5. *Scire quippè debemus*, inquit, *quòd nec voluntatem noſtram, nec actionem Divino adjuvari credit auxilio, ſed ſolam poſſibilitatem voluntatis, atque operis, quam ſolam in his tribus nos habere affirmat ex Deo: tanquam hoc ſit infirmum, quod Deus ipſe poſuit in natura; cætera verò duo, quæ noſtra eſſe voluit, ita ſint firma, & fortia, & ſibi ſufficientia, ut nullo indigeant ejus auxilio, & ideò non adjuvet, ut velimus, non adjuvet, ut agamus, ſed tantummodò adjuvet, ut velle, & agere valeamus.*

17. Nec quis nobis objiciat, gratiam definitam à Concilio, & explicatam ab *Auguſtino*, non eſſe gratiam diſtinctam à ſufficiente, quæ det ipſum agere, ſed gratiam ſufficientem, quâ conſtituitur poſſe in ordine ſupernaturali, ut exprimunt Canonis 4. verba: *Ut quod faciendum cognoverimus, etiam facere diligamus, atque valeamus.* Non, inquam, id objiciant; quia hoc effugium in ipſis locis præcluſum eſt. Etenim gratia, quâ *facere diligamus*, manifeſtè enuntiatur diſtincta ab ea, quâ diligere *valeamus*: & laudatus *Auguſtinus* præter adjutorium, quô *velle, & agere valeamus*, adjutorium, quô *velimus, & agamus*, evidenter prædicat; & patebit adducta verba legenti. Et quid ulteriùs eſt adjutorium *ad ſingulos actus*; niſi præter poſſe adjutorium ad agere? Ut autem omnis hallucinatio amoveatur, ſciendum eſt, quòd aliquandò verbum *poteſt* potentiam antecedentem, aliquandò conſequentem exprimit. Sic Sapient. 8. dicitur: *Cùm ſcirem, quia nemo poteſt eſſe continens, niſi Deus det*, ubi manifeſtus ſermo eſt, ni fallor, de actu continentiæ, quem petit; & tamen donare Deum nobis ſic continentiam, non ſe tenet ex parte actûs primi; aliàs cui Deus continentiam actualem non daret, non eſſet liber, nec ipſi defectus continentiæ imputaretur ad culpam: eſſet enim incontinens neceſſariò, & quidem neceſſitate antecedente, quæ cum demerito non cohæret: ergo ly *non poteſt*, & poteſtatem antecedentem, & conſequentem aliquandò ſignificat. Eſt familiaris Patribus ſimilis locutio. D. *Proſper* lib. 2. de vocat. Gentium. *Deo nobiſcum non cooperante nullum meritum à nobis fieri poteſt*: & tamen gratia cooperans apud omnes ad potentiam conſequentem, & cum operatione conjunctam attinet, minimè tamen ad actum primum. Et Divus *Fulgentius* de Fide cap. 35. aſſerit: *Neminem à Deo non prædeſtinatum non poſſe ſalvari*; & tamen de Fide certiſſimum eſt, quòd in non prædeſtinatis datur vera libertas, & antecedens poteſtas, ut ſalvari poſſint. Sed & in Evangelio legimus: *Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater, qui miſit me, traxerit eum*: & tamen tractio ad poteſtatem conſequentem pertinet, & antecedentem ſupponit; undè eſt dice-

re:

re: *Fieri non poteſt, ut aliquis veniat ad me, niſi Pater traxerit eum*; ergo quòd Concilium utatur verbo *valeamus*, non probat, quòd præciſe loquatur de gratia exacta ad poſſe; ſed contra Pelagianum dogma univerſim affirmat, & gratiam eſſe neceſſariam ad poſſe, & ſimpliciter exactam ad velle, & agere. Quâ energiâ loquendi utitur Concilium *Tridentinum* ſeſs. 6. de juſtificat. Can. 3. definiens: *Sine præveniente Spiritûs Sancti adjutorio hominem credere, ſperare, diligere, aut pœnitere non poſſe, ſicut oportet*: & tamen nomine adjutorii deſignavit efficacem gratiam: ergo & hanc rectè exprimi potuit, & expreſſit citatis verbis Concilium *Milevitanum*. Videat ergo P. *Araujo*, quâ veritate ſcripſerit, Canonem quartum talem eſſe, *in quo nec umbra apparet gratiæ ab intrinſeco efficacis*.

18. Firmant inſuper ſententiam noſtram verba Canon. 7. *Item placuit, ut quicumque dixerit; in oratione dominica ideò dicere Sanctos, dimitte nobis debita noſtra, ut non pro ſe ipſis hoc dicant; quia non eſt eis jam neceſſaria iſta petitio, ſed pro aliis, qui ſunt in ſuo Populo peccatores, & ideò non dicere unumquemque Sanctorum, dimitte mihi debita mea; ſed, dimitte nobis debita noſtra, ut hoc pro aliis potiùs, quàm pro ſe juſtus petere intelligatur, anathema ſit*. En ubi neceſſitas orationis ſtatuitur contra *Pelagium*: *Sed oratio clariſſima eſt gratiæ teſtificatio*, ut dicit *Auguſtinus* Epiſt. 95. & non ſolùm gratiæ ſufficientis, ſed & efficacis ad velle, & agere, quod in præſenti remittendum duximus ad præcedentis diſputat. Dubium 4. ergo Concilium, dum errorem *Pelagii* debellat, gratiam efficacem neceſſariam agnoſcit. Vis argumenti hujus dependet à dictis citato loco.

19. Si quis tamen conetur Concilii mentem aliò trahere, ſeu abducere, obſiſtet ipſe *Auguſtinus*, cui unà cum Patribus communis vox erat. Indèque nemo neſcit, quantùm præſtet ejus auctoritas ad mentem Concilii percipiendam, & ad ſenſum, ſignificationemque eorum, de quibus agit Concilium; perſpicaciùs, & vividiùs penetrandam, cùm Sacri iſti Canones adversùs *Pelagium* ex libris *Auguſtini* fuerint accepti, ut narrat Divus *Proſper* contrà Collatorem in fine; & *Auguſtino* Concilia *Carthaginenſe*, ac *Milevitanum* curam ſcribendi demandârint, ut teſtatur ipſe Epiſt. 100. nunc 213. ſic dicens: *Curam Scripturarum mihi Fratres, & Patres mei Coëpiſcopi duobus Conciliis Numidiæ, & Carthaginis imponere dignati ſunt*. Quod & præſtitit *Auguſtinus* in Epiſtolis ad *Innocentium* utriuſque Concilii ab ipſo compoſitis, ſicut & in illis Conciliorum *Milevitani*, & *Carthaginenſis*, & peculiaribus aliis, quas ſuo nomine ſcripſit ad *Innocentium*: ergo non poteſt mens Concilii meliùs cognoſci, dum errores *Pelagii* his Sacris Canonibus refutat, quàm ex modo, quo *Auguſtinus* hæreſim iſtam condemnat.

20. Placet hic in laudem tanti Doctoris referre, quod accidit in Conventu Hieroſolymitano celebrato à *Joanne* Epiſcopo anno 415., ubi intromiſſus *Pelagius*, unanimiterque ab omnibus interrogatus, an hæc, quibus *Auguſtinus* Epiſcopus reſpondiſſet, ſe docuiſſe cognoſceret,

ret, illicò ille reſpondit: *Et quis eſt mihi Auguſtinus? Cùmque univerſi acclamarent blaſphemantem in Epiſcopum, ex cujus ore Dominus univerſæ Africæ indulſerit ſanitatem, non ſolùm à Conventu illo, verùm ab omni Eccleſia pellendum, Epiſcopus Joannes illicò eum hominem videlicet Laicum in conſeſſu Presbyterorum, reum hæreſeos manifeſtè in medio Catholicorum ſedere præcepit*, quod ex *Oroſii* Presbyteri Apologia pro libertate arbitrii cap. 3. & 4. refert P. *Labbè* tom. 3. Concil. ad annum Chriſti 415. Tanta fuit, & eſt hujus Sancti Doctoris auctoritas; & hinc nobis fiducia veritatis oritur, & veritatis, quæ nec oppoſitionibus cedit, nec fortuitis caſibus concuſſa cadit, nec per momenta tranſeundo deficit, & quæ nunquàm Diſcipulis pœnitudinem doloris immittet.

§. IV.

Reſponſiones & argumenta P. Araujo *refelluntur*.

21. HIs omnibus reſpondet P. *Araujo* diſput. 5. de grat. act. art. 9. num. 480. *Putavit ſanè Pelagius deſtructam iri libertatem creatam, ſi alieno auxilio indigeret ad operandum ſalutariter; hoc enim utebatur argumento. Qui indiget alieno auxilio, poteſtatem non habet ad hoc, ad quod tali auxilio indiget; maximè cùm hoc auxilium ſuo jure in promptu non habuerit: ergo non habet libertatem. Confirmabat exemplo hoc: Qui, fracto pede, ſine fulcro progredi non poteſt, & fulcri Dominus non eſt, nec illud, cùm voluerit, arripere potuerit, non habet progrediendi libertatem. Hujus argumenti mentionem facit D. Auguſtinus lib. de geſtis Pelagii cap. ult.* QUÒD NON SIT LIBERUM ARBITRIUM, SI INDIGEAT AUXILIO DEI. *Idem refert D. Hieronymus in Epiſt. ad Cteſiphontem cap. 3. ubi diſcipulum Pelagii ſic loquentem inducit:* DESTRUITUR VOLUNTAS, QUÆ ALTERIUS OPE INDIGET. Hæc Pater *Araujo*.

22. Verùm licèt hæc ſpecioſè ſint dicta, non evacuant difficultatem. Primò, quia non ſolùm *Pelagius*, ſed etiam *Semipelagiani*, *Fauſtus*, *Maſſilienſes &c.*, S. *Auguſtino* objecerunt, quòd everteret libertatem: ergo argumentum non fundabatur in ſola aſſertione neceſſitatis gratiæ, quam etiam admittebant *Semipelagiani*, ſed præcipuè in qualitate gratiæ, quam neceſſariam propugnabat *Auguſtinus*. Secundò, quia Sanctus *Proſper*, ſcribens *Auguſtino*, ab eo petit, non, ut oſtendat, quomodò ſuppoſità gratiæ neceſſitate non lædatur arbitrium, ſed, quomodò per iſtam præoperantem, & cooperantem gratiam, liberum non impediatur arbitrium: quæſtio ergo non vertebatur ſolùm circa gratiæ neceſſitatem, ſed maximè circa qualitatem; an ſcilicet eſſet præoperans, ideſt efficax? Tertiò, quia ſimiles objectiones numquàm ſive ab Hæreticis, ſive à Catholicis factæ fuerunt contra ſyſtema P. *Molinæ* de gratia; fiunt tamen indies à Catholicis etiam contra Thomiſtas: ſignum

ergo eſt hos poſtremos, non primum, eſſe in ſyſtemate gratiæ S. *Auguſtini*. Quòd ſi tales objectiones contra *Molinam* fierent, non operosâ, libro integro, refutatione, ut *Auguſtinus* fecit, ſed riſu excipiendæ forent, & ſolâ doctrinæ *Molinæ* expoſitione evaneſcerent. Quis enim neſcit, quòd gratia, quam ille fatetur neceſſariam ad opera ſupernaturalia, & meritoria, licèt in ſe ſit quid phyſicum, & phyſicè à Deo productum, non tamen movet voluntatem phyſicè, ſed ſollicitat *ad eliciendum bonum uſum liberi arbitrii?* Sic pag. 319. Quòd *auxilia, quibus ad juſtificationem adjuvamur à Deo ex ſe non habent, quòd ſint efficacia; ſed id pendet ex liberi arbitrii conſenſu*. Sic pag. 226. Quòd *auxilia ſufficientia ad ſalutem Deus non denegat facienti quod in ſe eſt; ſed non donat ſemper auxilia, quibus* FACILIÙS *juſtificationem, & ſalutem conſequimur*. Sic pag. 299. Seu ut clariùs dicam: *Auxilia gratiæ prævenientis Deus* SEMPER *confert, conanti ex ſuis naturalibus efficere quòd in ſe eſt*. Sic pag. 726. in 1. part. edit. 1622. Hæc ſatis probant, deſtruere libertatem gratiam, quam P. *Molina* propugnat, inſanum eſſe cogitare. Undè ſi *Auguſtinus* in ſyſtemate fuiſſet P. *Molinæ* ſimilia reſpondendo ſatisfeciſſet illis ſcrupulis *Pelagii*, & *Semipelagianorum*. Et quidem quod eum, *Pelagium*, attinet, ille, ut ſuprà vidimus, fatebatur, quòd Deus *operatur in nobis velle quòd bonum eſt, velle quòd ſanctum eſt, dùm nos .... futuræ gloriæ magnitudine, & præmiorum pollicitationibus ſuccendit, dùm revelatione ſapientiæ in deſiderium ſui ſtupentem ſuſcitat voluntatem, dùm nobis ſuadet omne, quòd bonum eſt*. Inſuper, ut obſervat P. *Araujo* num. 478. ex S. *Auguſtino* de Hæreſ. cap. 87. fatebatur gratiam, quam *Auguſtinus* propugnabat utilem eſſe, dicens: AD HOC EAM DARI HOMINIBUS, UT QUÆ FACERE PER LIBERUM JUBENTUR ARBITRIUM, FACILIÙS POSSINT IMPLERE PER GRATIAM. SICUT (*ita ſe explicabat juxta Auguſtinum ſerm.* 18. *de verb. Apoſtol. cap.* 12.) SUFFICIT REMUS AD NAVEM MOVENDAM, QUAMVIS FACILIÙS VELO CURRAT.

23. Ex quibus omnibus patet, quid reſpondendum ſit ad corollaria, quæ *P. Araujo* num. 482. deducit ex ſuis antedictis à col. 2. pag. 336. *Ex dictis*, inquit, *convincitur primò, Pelagium numquam admiſiſſe interioris gratiæ neceſſitatem*. Addit ulteriùs *ſecundò*: *Nullam inter Pelagium, & D. Auguſtinum, reliquoſque Catholicos fuiſſe controverſiam, an gratia eſſet ab intrinſeco efficax?* Dicit *tertiò*: *Neque enim de tali gratia ab intrinſeco efficaci mentio ulla fit neque à D. Auguſtino, neque à Pelagio*. At quis non videat, quantum in his omnibus à veritate diſtet Auctor iſte? Et quoniam hic eſt ſtatus litis, non moleſtè ferat, attentiùs doctrinam S. Doctoris meditari. Et quidem quòd *Pelagius* numquàm admiſerit interioris gratiæ neceſſitatem, falſiſſimum eſſe pluribus diſp. 4. dub. 5. §. 3. à num. 34. conſtituimus. Inſpiciatur diligenter Textus ſuprà laudatus S. Doctoris lib. de grat. Chriſti cap. 12. ubi diſertiſſimè hanc veritatem oſtendit: *Venire poſſe in natura ponit Pelagius, vel etiam, ut modò dicere cœpit, in gratia,* QUALEMLIBET *eam ſentiat, qua ipſa, ut dicit, poſſibilitas adjuvatur: venire autem jam*

jam in voluntate, *& opere eſt*. Non ſufficiebat *Auguſtino*, ut *Pelagius* QUALEMLIBET GRATIAM admitteret, quæ ſolum ſpectat id poſſe venire, ſed requirebat ab eo, ut gratiam admitteret, illam nempe, quâ ſemper veniunt, qui eam habent, ut probat S. Doctor Sacræ Scripturæ oraculo: *Omnis*, *qui audivit à Patre*, *& didicit*, *venit ad me*. Nota *Omnis*, & *venit*: quibus verbis non indicatur gratia, quæ accedente conſenſu voluntatis facta eſt cooperans. Ecquis enim non videat, quòd ſic Textum interpretari eſt commento Textum vitiare: hæc enim explicatio ponit miſerabilem battologiam in verbis Scripturæ adductis; ſenſus enim eſſet: *Omnis*, *qui venit ad me*, *venit ad me*, quo quid ineptius? Quarè S. Doctor contradiſtinguit ibi gratiam poſſibilitatis à gratia dante operationem, ut conſtat ex verbis ſequentibus: *Non eſt autem conſequens*, *ut qui poteſt venire veniat*, *niſi id voluerit*, *atque fecerit*: *ſed omnis qui didicit à Patre*, *non ſolùm poteſt venire*, *ſed venit*, *ubi jam & poſſibilitatis profectus*, *& voluntatis affectus*, *& actionis effectus eſt*. Ad idem collimat S. Doctor alibi dicens: *Quandò Deus docet*, *non per legis litteram*, *ſed per ſpiritûs gratiam*, *ita docet*, *ut quod quiſque didicerit*, *non tantùm cognoſcendo videat*, *ſed etiam volendo appetat*, *agendoque perficiat* - *Et iſto Divino docendi modo etiam ipſa voluntas*, *& ipſa operatio*, *non ſola volendi*, *& operandi naturalis poſſibilitas adjuvatur*. Quibus expreſsè contradiſtinguit gratiam adjuvantem poſſibilitatem à gratia dante ipſam operationem. Sed præclariſſimè idem S. Doctor lib. de grat. *Chriſti* cap.25. & 26. num.26. & 27. ubi à *Pelagio* expoſcit gratiam ſignificantem nedùm poſſibilitatis profectum, verùm exprimentem cooperationis effectum: *Quomodò*, inquit S. Doctor, *dicit Pelagius*, QUÒD BENE LOQUI POSSUMUS, DEI EST: QUOD BENE LOQUIMUR, NOSTRUM EST, *cum dicat Dominus*: SPIRITUS PATRIS VESTRI EST, QUI LOQUITUR IN VOBIS? *Neque enim ait*, NON VOS ESTIS, QUI DEDISTIS VOBIS BENE POSSE LOQUI: *ſed ait*, NON VOS ESTIS, QUI LOQUIMINI. *Nec ait*, SPIRITUS PATRIS VESTRI EST, QUI VOBIS DAT, VEL DEDIT, POSSE BENE LOQUI: *ſed ait*, QUI LOQUITUR IN VOBIS, *non ſignificans poſſibilitatis profectum*, *ſed exprimens* COOPERATIONIS EFFECTUM. *Quomodò dicit liberi arbitrii elatus aſſertor*; QUÒD POSSUMUS BENE COGITARE, DEI EST: QUOD AUTEM BENE COGITAMUS, NOSTRUM EST? *Cui reſpondet humilis gratiæ prædicator*: NON QUIA IDONEI SUMUS COGITARE ALIQUID A NOBIS, QUASI EX NOBISMETIPSIS, SED SUFFICIENTIA NOSTRA EX DEO EST. *Non enim ait*, POSSE COGITARE, ſed COGITARE. *Iſtam Dei gratiam in Divinis eloquiis manifeſtam*, *etiam Pelagius manifeſtè fateatur*. Id inſuper evincitur ex cap.21. de grat Chriſti num. 22. *Cùm ergo*, inquit S. Doctor, *dicat Scriptura*, CHARITAS EX DEO EST, *vel quod eſt amplius*, DEUS CHARITAS EST; *cùm apertiſſimè clamet Joannes Apoſtolus*, ECCE QUALEM CHARITATEM DEDIT NOBIS PATER, UT FILII DEI VOCEMUR, ET SIMUS; *iſte audiens*, DEUS CHARITAS EST, *quarè adhùc uſque contendit*, *quod ex illis tribus tantummodò poſſibilitatem habea-*

Z 2 *mus*

mus ex Deo, bonam verò voluntatem, bonamque actionem habeamus ex nobis? Quaſi verò aliud ſit bona voluntas, quàm charitas, quam Scriptura nobis eſſe clamat ex Deo, & à Patre datam, ut filii ejus eſſemus.

24. Falſum eſt ergo ex dictis *Pelagium* in ultimo ſtatu non admiſiſſe gratiam adjuvantem poſſibilitatem, & quòd nulla inter *Pelagium*, ac D. *Auguſtinum* fuerit controverſia ſuper gratia ab intrinſeco efficaci. Quod evidentius fit ex his, quæ leguntur de grat. Chriſti cap. 35. num. 38. voluiſſe S. *Auguſtinum*, ut ſuper hoc interrogaretur *Pelagius*: *An credat aliquod adjutorium adjunctum naturæ, atque doctrinæ per inſpirationem flagrantiſſimæ, & luminoſiſſimæ charitatis?* An non hoc adjutorium eſt gratia ab intrinſeco efficax? Conſtat inſuper ex his, quæ habet S. Doctor lib. cit. cap. 10. num. 11. *Nos eam gratiam volumus iſte aliquando fateatur, quâ futuræ gloriæ magnitudo non ſolùm promittitur, verùm etiam creditur, & ſperatur; nec ſolùm revelatur ſapientia, verùm & amatur; nec ſolùm ſuadetur omne quod bonum eſt, verùm & perſuadetur.... Hanc debet Pelagius gratiam confiteri, ſi vult non ſolùm vocari, verùm etiam eſſe Chriſtianus.* Quod iterum inculcat S. Doctor ibi cap. 26. *Quid boni faceremus, niſi diligeremus? Aut quomodò bonum non facimus, ſi diligamus? Etsì enim Dei mandatum videtur aliquando non à diligentibus, ſed à timentibus fieri, tamen ubi non eſt dilectio, nullum opus bonum imputatur, nec rectè bonum opus vocatur, quia omne, quod non ex Fide eſt, peccatum eſt, & Fides per dilectionem operatur. Ac per hoc gratiam Dei, quâ charitas diffunditur in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis, ſic confiteatur, qui vult veraciter confiteri, ut omnino nihil boni, quod ad pietatem pertinet, veramque juſtitiam, fieri poſſe non dubitet.* Quod iterum manifeſtiſſimè idemmet aperit cap. 25. num. 26. Refert S. Doctor, quod aſſerebat *Pelagius*, nempe: *Quòd poſſumus omne bonum facere, dicere, cogitare, illius eſt, qui hoc poſſe donavit, qui hoc poſſe adjuvat, quod verò benè vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus, noſtrum eſt.* Cui reſpondet S. Doctor: *Deſinat iſta dicere. Non ſolùm enim Deus poſſe noſtrum donavit, atque adjuvat, ſed etiam velle, & operari operatur in nobis: non quia nos non volumus, aut non agimus, ſed quia ſine ipſius adjutorio nec volumus aliquid boni, nec agimus.* Hæc clariſſimè oſtendunt *Pelagium*, & admiſiſſe gratiam poſſibilitatis in ultimo hæreſis ſtatu, & fuiſſe controverſiam maximam inter *Pelagium*, & D. *Auguſtinum* de gratia ab intrinſeco efficaci.

25. Enimverò quid intereſt, quòd nec ab *Auguſtino*, nec à *Pelagio* ulla mentio facta ſit de gratia ab intrinſeco efficaci ſub his materialibus vocibus, ſi de re ipſa per voces illas ſignificata fuerit ab eis mentio facta? An non hanc eſſe conſtantem S. Doctoris ſententiam demonſtrant tot ſuprà adducta argumenta? Quid ſibi volunt verba illa *Pelagii* ſuprà relata: *Quid ergo nos facimus, ſi.... Deus det omnia?* Et rurſum: *Igitur per ſingula opera ejus eſt omne, quod geſſero:* & verba

illa

illa ejuſdem: *Victoriam noſtram non eſſe in libero arbitrio, ſed ex Dei adjutorio?* Quid demum vult *Auguſtinus*, dum lib. de grat. *Chriſti* cap 12. & infinitis aliis docet, quod *voluntas agitur à gratia?* Legat ipſum lib. de Geſtis *Pelagii* cap.3., hæc notabilia inveniet: *Proculdubio*, inquit, *plus eſt agi, quàm regi; qui enim regit, aliquid agit, & à Deo regitur, ut rectè agat. Qui agitur, agere aliquid ipſe vix intelligitur: & tamen tantùm præſtat voluntatibus noſtris gratia Salvatoris, ut non dubitet Apoſtolus dicere*. QUOTQUOT SPIRITU DEI AGUNTUR HI SUNT FILII DEI. Nonnè hæc clariſſimè ſonant gratiam victricem, quæ eadem eſt cum gratia efficaci, aut phyſicè prædeterminante? Quidnam poterat dicere *Auguſtinus*, quò luculentiùs efficaciam gratiæ confirmaret? Quòd ſi adeò materiales ſumus, ut non niſi materialibus elementis expreſſa in Patribus ducamus admittenda, oportebit plura rejicere, quæ manifeſtè ad Fidem pertinent. Quarè fallitur vir iſte eruditus, dum ſubjungit: *Convincitur tertiò, ſolùm fuiſſe quæſtionem inter S. Doctorem, & Pelagium, ſi gratia indigeret, non vero, an ſi gratia, quá indigeret, eſſet ab intrinſeco efficax, libertatem everteret?* Hoc namque admitti poſſet loquendo de primo hæreſis Pelagianæ, non de ultimo ejus ſtatu, ut latè ſuprà proſequuti ſumus: neque de hæreſi Semipelagiana, prout propugnabatur à *Fauſto*, ejuſque ſimilibus, nam hi ex qualitate gratiæ, quam ſtatuebat *Auguſtinus*, non ex gratiæ qualiſcumque neceſſitate, quam admittebant, deſtrui putabant humanam libertatem. Hinc ſpontè procumbit aliud ejuſdem Auctoris dictum, unico pedi aliundè inſiſtens, nimirùm, quòd *Pelagius* numquàm fuerit uſus voce *indeclinabilis gratia*. Ubi obſervo non idem dixiſſe de *Auguſtino*; ſciebat enim S. Doctorem lib. de corrept. & grat. cap. 12. dicere: *Subventum eſt igitur infirmitati voluntatis humanæ, ut Diviná gratiá indeclinabiliter, & inſuperabiliter ageretur*. Solius ergo *Pelagii* meminit: cùm tamen alibi loquens de voce iſta *gratia prædeterminans*, neutrum hanc vocem unquàm uſurpaſſe affirmat. Sed quid ad rem, quòd *Pelagius* eâ voce *indeclinabili* non utatur? Hoc verum ſit; ſed profectò nimis grammaticale, ut ſuprà dixi. Et quâ fide dicit *Araujo* hoc à me eſſe additum, dum ſciebat, aut ſcire debebat, quòd *Auguſtinus* ipſe hâc voce uteretur: ac inſuper *Julianus* objecerit *Auguſtino*, quòd juxta ipſum deberet homini imponi *neceſſitas volendi bonum*, ut ſtatim videbimus?

26. Addit etiam *Araujo*: *Quantum diſtant hæc duo: Gratia eſt neceſſaria ad benè operandum: ergo voluntas non operatur liberè. Gratia neceſſaria ad operandum eſt prædeterminans voluntatem: ergo evertit illius libertatem?* Fateor hæc diſtare, ſed ſimul dico, utrumque fuiſſe objectum *Auguſtino*. De primo non eſt difficultas, cùm hoc fateatur Adverſarius. Secundum verò teſtatur S. *Auguſtinus* Oper. imperf. cap.97. ubi refert *Julianum* ſibi objeciſſe, quòd diceret, *eſſe liberam voluntatem, ſed ut malum tantum faciat ex ſe; non autem in hoc eſſe liberam, ut malum deſiſtat operari*, NISI EI FUERIT IMPOSITA NECESSITAS VOLENDI BONUM. Numquid non ſimiliter objiciunt

Ad-

Adverſarii Thomiſtis, quòd velint voluntatem debere neceſſitari ad bonum? Eamdem ergo gratiam propugnavit *Auguſtinus*, quam modò propugnant Thomiſtæ. Undè & *Auguſtinus* nil aliud prætendebat à *Juliano*, niſi ut cum omnibus gratiis ſufficientibus, quas admittebat, tandèm admitteret gratiam illam effectricem bonæ voluntatis: refert enim *Auguſtinus* opere cit. lib. 3. cap. 108. fateri *Julianum*, *hominem* INNUMERIS *Divinæ gratiæ ſpeciebus juvari .... id eſt præcipiendo, benedicendo, ſanctificando, coercendo, provocando, illuminando &c.* Ad quæ reponit *Auguſtinus*: *Tam multa dicis, quibus nos adjuvat Deus præcipiendo, ſanctificando &c. & non dicis charitatem* DANDO: ideſt, impertiendo per gratiam prævenientem, & ipſum conſenſum ſalutarem voluntatis & bonam operationem, ut *Auguſtinus* volebat. Nec Thomiſtis ſufficit, quòd Adverſarii admittant gratias prævenientes, operantes, cooperantes, antecedentes, conſequentes, illuminantes, inſpirantes; ſed inter iſta multa requirunt gratiam, quæ det operis perfecti conſummationem, quâ Deus moveat CHARITATEM DANDO.

27. Arguit *P. Araujo* num. 488. in hunc modum: *Oppoſitum verò argumentum, & quidèm concludentiùs, ex hæreſi Pelagii, Auguſtini diſputationibus, & Conciliis ibi allegatis deducitur adversùs gratiam prædeterminantem, & ab intrinſeco efficacem. In hunc modum proponi poteſt: Pelagius timore pœnæ correptus gratiam confeſſus eſt (quamvis ficto animo) in Palæſtina Synodo, & in libello fidei ad Innocentium Papam miſſo, quam PP. & Pontifex, ut Catholicam judicárunt; atqui in his confeſſionibus nec verbum fecit de gratia phyſicè prædeterminante: ergo PP. approbárunt, à Pelagioque exegerunt gratiam, quæ non erat prædeterminans. Sola minor indiget probatione. Audiamus nunc Pelagii confeſſionem, quam refert D. Auguſt. de Geſtis Pelagianorum: Omnes voluntate propria regi per liberum arbitrium, cui Deus adjutor eſt eligenti bona, quoniam à peccatis converſus, proprio labore, & Dei gratia poſſit eſſe ſine peccato. Gratiam Dei, & adjutorium ad ſingulos actus dari, & non conſiſtere in libero arbitrio, vel in lege, & doctrina. Gratiam Dei non ſecundùm merita noſtra dari. Eſſe liberum arbitrium, tametſi Dei indigeat auxilio. Victoriam noſtram non eſſe ex libero arbitrio, ſed ex Dei adjutorio. Hac confeſſione contenti ſunt Auguſtinus, & Patres Concilii illam eſſe dixerunt, quæ in Eccleſia prædicabatur. Ubi autèm hìc verbum de gratia ab intrinſeco efficaci? Si Auguſtinus, & Patres judicarent hæreſim Pelagii conſiſtere in neganda gratia de ſe efficaci, quarè Pelagium non urgent, ut hanc expreſſis fateatur verbis? Sed quomodò ad hanc fatendam cogerent, ſi de hac non erat lis, ſed de gratiæ neceſſitate ad ſalutariter operandum?* Hæc huculquè *P. Araujo*.

28. Verùm levioris momenti ſunt argumenta iſta, quòd breviter oſtendo. *Pelagium* in Palæſtina, ſeu Dioſpolitana Synodo faudulenter egiſſe, & PP. illius Concilii ambiguis, & in ſpeciem Catholicis verbis decepiſſe ſcimus, & ſuprà diximus; attamen profeſſionem Fidei, quam

ibi

ibi edidiſſe dicitur, non fuiſſe undequaquè Catholicam, vel indè conſtat, quòd *S. Auguſtinus* lib. de geſtis Palæſtin. capitibus 1. 21. 35. & lib. de pecc. orig. cap. 8. & 16. omni ſollicitudine conatur excuſare PP. illius Concilii à prævaricatione, dicens etiam, quod obſervatione dignum, loco primo citato: *Sed hoc Epiſcopi, Græci homines, & ea verba per interpretem audientes diſcutere non curarunt*. Accedit quòd *D. Hieronymus* hanc Synodum miſerabilem appellat Epiſt. 79. ad *Alypium*, & *Auguſtinum*: *Quidquid enim*, inquit, *in illa miſerabili Synodo dixiſſe ſe denegat, in hoc opere profitetur*: undè ex approbatione illius Synodi, etſi verum foret *Pelagium* ibi nihil dixiſſe, quòd gratiam per ſe efficacem, obſcurè ſaltem, indigitet; quod falſum eſſe oſtendemus; nullo modo concludi poteſt, non fuiſſe à *Pelagio* requiſitum, ut agnoſceret gratiam ex ſe efficacem; ſed potiùs concluditur contrarium, ut patet. Nec dici poteſt Synodum illam ab *Hieronymo* vocari miſerabilem, quia *Pelagius* aliter ſentiebat, quàm verbis exprimeret: nam propter hoc ſolum, non merebatur vocari *miſerabilis*, ſi aliàs ejus profeſſio Fidei fuiſſet undequaquè Catholica; quia Eccleſia non judicat de internis, quæ nullo modo exteriùs apparent.

29. Quòd verò addat *P. Araujo*, Pontificem quoquè eam *Pelagii* confeſſionem ut Catholicam admiſiſſe, aut approbaſſe, an ſinè injuria Sanctæ Sedis dici poſſit, aliis, quorum intereſt, dijudicandum relinquo. Sanè *S. Auguſtinus* lib. de pecc. orig. contra *Cæleſtium* cap. 8. dicit: *Pelagius feſellit judicium Palæſtinum, propterea ibi videtur eſſe purgatus: Romanam verò Eccleſiam, ubi eum eſſe notiſſimum ſcitis, fallere uſquequaquè non potuit*. Intererat plurimum, ut Lector crederet, illam *Pelagii* confeſſionem fuiſſe à Romano Pontifice approbatam; eo enim ipſo etiam illi, qui ſimilia verba uſurpant, debebant cenſeri ab eadem S. Sede approbati; quapropter *P. Araujo* hoc de ſuo, ſinè teſte, appoſuit. Sed cùm *Auguſtinus*, teſtis omni exceptione major, id neget; quale indè argumentum, obſecro, deducere poteſt vel pro ſe, vel contra Thomiſtas? Sed pergamus.

30. Hinc patet, quàm inanis, & malè fundata ſit hæc *Arauji* interrogatio: *Si Auguſtinus, & PP. judicarunt hæreſim Pelagii conſiſtere in neganda gratia de ſe efficaci, quarè Pelagium non urgent, ut hanc expreſſis fateatur verbis?* Immò verò urſerunt ipſum, ut eam eo modo fateretur, quo faſſus fuerat peccatum originale. Nam poſtquàm faſſus fuerat: *Gratiam Dei non ſecundùm merita noſtra dari*; poſtquàm dixerat: *Eſſe liberum arbitrium, tametſi Dei indigeat auxilio*; addere debuit, prout ipſemet *Araujo* refert: *Victoriam noſtram non eſſe ex libero arbitrio, ſed ex Dei adjutorio*. Nunc ego viciſſim interrogo *P. Araujo*: Si tota controverſia Catholicos inter, & *Pelagium* conſiſtebat in eo, an gratia eſſet admittenda, an illa daretur ſecundùm merita noſtra, an eſſet diſtincta à lege, & doctrina, non dari ſecundùm noſtra merita, eſſe liberum arbitrium, etiamſi indigeat Dei gratiâ, cur, inquam, poſt hæc omnia, coactus fuit addere: *Victoriam noſtram non ex libero arbitrio, ſed ex Dei adjutorio?* Nonnè ſicut circa alia puncta, ita etiam circa gra-

tiam

tiam erat cum eo contentio? Sed non nominavit gratiam phyſicè, ſeu ex ſe efficacem. At non nominavit etiam peccatum originale, nec gratiam diſtinctam à libero arbitrio, niſi virtualiter & implicitè, nec urſerunt eum PP. Dioſpolitani ad hæc explicitè confitenda; & tamen ſuper his erat magna illa contentio. Cur ergo prætendit *P. Araujo*, quòd explicitè debuerit nominare prædeterminationes phyſicas, aut gratiam per ſe, & vi ſuâ efficacem? Numquid ſatis clarè eam indigitat, dum ei, non libero arbitrio victoriam noſtram adſcribit? Quid hoc aliud eſt, quàm admittere *gratiam victricem*? Quod idem eſt, ac ſi admiſiſſet gratiam de ſe efficacem; nam ſi gratia debeat emendicare determinationem, adeòque victoriam à libero arbitrio, jam victoria huic, non tamen nudè ſumpto, adſcribitur, non gratiæ, quæ ex ſe ſupponitur indifferens. Rogo *P. Araujo*, ut hoc argumentum, depoſitâ omni præventione, attentè dignetur ponderare: fallor, aut fatebitur illud plus cauſæ Societatis obeſſe, quàm prodeſſe. Ruit deindè etiam ultima Interrogatio ejuſdem Auctoris, videlicet: *Sed quomodò ad hanc fatendam cogerent* (PP. Dioſpolitani) *ſi de hac non erat lis, ſed de gratiæ neceſſitate ad ſalutariter operandum*? Conſtat enim ex dictis, quòd non minùs coactus fuerit *Pelagius* ad fatendam gratiam victricem, quàm ad admittendam gratiam diſtinctam à lege, & doctrina, eam non dari ſecundùm merita, eſſeque liberum arbitrium, tametſi Dei indigeat auxilio: ſicut ergo legitimè infertur, de his fuiſſe litem inter Catholicos, & *Pelagium*, ita fatendum eſt litem fuiſſe inter eoſdem, an gratia foret victrix, id eſt per ſe, & de ſe, ſive vi ſuâ efficax, necnè? Mirum igitur non eſt, quòd PP. Dioſpolitani, Græci, Latini ſermonis ignari, & quibus ignotus erat *Pelagius*, ejuſque vafrities, eum abſolverint; nàm loquelam ſuam talibus phraſibus ita attemperârat, ut videretur ſentire cum *Auguſtino*: qui minimè, quidquid in oppoſitum dicat *P. Araujo*, contentus fuit illâ *Pelagii* confeſſione: hoc enim apertè nimis pugnat cum libris, & capitibus ſuprà citatis. Quod totum ſit à me dictum non aſſertivè, & more dogmatico, cenſurando oppoſitam ſententiam, ſed diſputativè, & Scholaſtico modo loquendo; quem diſputandi modum licitum eſſe propugnat *P. Meyer* ſuprà citatus diſp. 4. dub. 5. §. 3. n. 42.

31. At hic præterire non poſſum, qualiter contra me expoſtulat *P. Araujo*, ac ſi limites honeſtatis in ſcriptis meis exceſſiſſem. Primò pag. 287. num. 455. *Vellem*, inquit, *benigniori animo, ut virum aliundè Religioſiſſimum decet, ſuam proponeret, noſtramque doctrinam, amotis cenſuris, impugnaret*. Verùm quàm infundata ſit hæc prima accuſatio, teſtatur pro me *D. Martinus Ortiz* in ſuo Caducæo Theologico. Nam loquens de primo Opere meo, pag. 238. num. 9. etiam laudibus, quibus tamen non delector, ornat, ſcribens: *Hic ergo Auctor doctè, modeſtè, graviter ... hoc Opus elaboravit*. De ſecundo verò ita lego pag. 545. num. 120. in fine: *Digna profectò ſparta proli Dominicanæ, & quæ proindè in fronte Operis à multis Regularium calculis approbetur. Quibus, & perlibenter calculum quoquè noſtrum adjungimus, tametſi nihil valiturum: dum videmus hominem .... alienis caſtris morigerum*

cer-

certatorem, neque aliter quàm modeſtâ, & Religioſâ manu ſua prælia tractantem. Hæc ſufficiant pro depellenda illa prima accuſatione.

32. In gravem etiam contra me erumpit querelam *P. Araujo* pag. 338. num. 484. quia dixi: *Hic reverà fuit lapis offenſionis, in quem Pelagius naufragium fecit in Fide*, nimirum quòd ille ſenſerit *neceſſitatem auxilii efficacis minimè ſtare cum libertate arbitrii*; queritur, inquam, *Araujo*, dicens: *Quòd hic eſſet lapis, in quo naufragavit Pelagius in Fide, falſiſſimum eſt: in quibus verbis apparet cenſura non tantùm adversùs doctrinam Societatis, quàm Sedis Apoſtolicæ auctoritatem, qui illam defendi poſſe pronuntiavit, interdictâ adverſæ parti cenſurâ.* Cedo, quam ſententiam hìc ego cenſuro? An dicere, quòd aliqua ſententia fuerit alicui lapis offenſionis, idem eſt, ac dicere, illam ſententiam eſſe de Fide, aut ejus oppoſitam hæreticam? Plurimi ſunt, qui putent, *Janſenio* fuiſſe offenſionis lapidem, quòd exiſtimaverit, doctrinam Scholaſticorum de gratia eſſe Semipelagianam;an propterea ſequitur ſententiam Scholaſticorum eſſe de Fide, & oppoſitam hæreticam? Non dicet hoc, credo: videat ergo ille æquitatem expoſtulationis ſuæ. Nonnè decuiſſet, ut ipſemet obſervaſſet, quæ in me gratis deſiderat? Et tamen ipſe pag. 240. doctrinam Thomiſticam, poſtquàm recentiſſimè à Romanis Pontificibus tot Litteris probata, laudata, commendata eſt, dicere non eſt veritus: *Prædefinitio omnino independens à Scientia media .... in noſtris principiis certum eſt libertati repugnare, ſicut decretum prædeterminans.* Rurſus pag. 338. num. 483. in fine ait: *Si enim ita diſcurreret Pelagius: Gratia eſt ab intrinſeco efficax, & prædeterminans: ergo cum illa non componitur libertas, probabiliter diſcurreret.* Et nè exiſtimemus id ei inadvertenter excidiſſe, repetit idem num. 484. addens: *Et ſic meliùs recederet ab errore Calvini.*

33. Nonnè hìc quadraret illud *Martini Ortiz* in Caduc. Theolog. num. 26. *Errat in his pauculis vocibus intollerabiliter? Siſte parumper Lector in loco animadverſione digniſſimo: quietus enim animo, nec lædendi cupido, jus ſuum cuique tribuere ſtatuo.* Quis enim dubitet temerarium ad minus eſſe dicere, *Pelagium* probabiliter diſcurſurum, ſi diceret: *Gratia eſt ab intrinſeco efficax, & prædeterminans: ergo cum illa non componitur libertas*: poſtquàm tot Summi Pontifices gratiam phyſicè prædeterminantem declaraverunt intactam à cenſuris in *Janſenium*, & *Queſnellum* fulminatis; in quibus damnata eſt gratia, quâcum non componitur libertas; & quam *Benedictus XIII.* ex *Apoſtolatûs ſpecula* ad minus declaravit probabiliorem? Propoſitio temeraria, inquit *M. Cano* de locis Theolog. lib. 12. cap. 10., adjunctam habet contemptionem Eccleſiaſticæ Regulæ: & numquid Decreta Summorum Pontificum ſunt *Eccleſiaſticæ Regulæ*? Quis verò dubitet hæc contemni, ſi quod illa dicunt non eſſe, aliquis dicat eſſe probabiliter? Rurſus: Si gratia efficax Thomiſtica lædit libertatem probabiliter, cùm Pontifices declarant, probabilius idem traditum quoad hoc ab *Auguſtino*, quod à Thomiſtis traditur, per evidentiam ſequitur probabile eſſe, *Auguſtini* ſyſtema de gratia lædere libertatem. Videat ergo, quò ver-

gat illa ſua propoſitio. Inſuper ſi probabile eſt, gratiam illam offendere libertatem, certumque ſit, in *Janſenio*, & *Queſnello* damnatam gratiam, quæ libertatem offendit, ſequeretur, probabile ſaltem eſse, gratiam Thomiſticam eſse in illis damnatam: nonnè videt, qualiter confirmet Novatorum calumnias contra id, quòd ſub Canonicis pœnis ſtatuit *Clemens XII.* adversùs eos, qui *ſivè in Scholis, ſivè in concionibus, ſivè in ſcriptis editis, ſivè aliter propoſitiones defendunt, aut enuntiant, quæ antè dictas Novatorum calumnias, firmare, ac proponere poſſint?* Sed nonnè idem ipſe *Araujo* dixerat pag. 7. col. 2. num. 46. ſui illius primi Tomi: *Societatem Jeſu eſſe veram Religionem, & ſimiles definitiones eſſe de fide tenendas, continetur in illa promiſſione revelata, quâ Deus promiſit ſe ſemper adfuturum ſuo Vicario, nè erraret in rebus ad bonos mores attinentibus, aliter non eſſet Petrus, & ejus Succeſſores fundamentum Eccleſiæ?* Sanè ipſiſſimus, ut puto: dicat ergo nobis, cur dùm Pontifex approbat Inſtitutum Societatis, faciat Articulum Fidei, de quo abſque periculo hæreſis nè dubitare quidem licet: & dùm aliquid decernit in favorem Scholæ Thomiſticæ, adhùc liceat dicere, contrarium ejus, quod decernit Pontifex, eſse probabile? Aveo ex ipſo ſcire rationem diſparitatis. Sed de hoc argumento diſputatum eſt ſatis.

DUBIUM II.

An eadem gratia per ſe ipſam efficax probetur ex Concilio Arauſicano II.?

§. I.

1 EXtinctis Pelagianis celebrata fuit *Arauſicana* Synodus II. anno *Chriſti* 529. ut *Jacobus Sirmondus* obſervat ſub *Felice* Papa IV. cujus Sacri Canones infallibilem fidei auctoritatem continent; & quia fuerunt antecedenter auctoritate Pontificiâ editi (non enim à PP. Concilii fuerunt facti, vel inventi, ſed ab Apoſtolica Sede ad illos tranſmiſſi, ut ejuſdem Sedis auctoritate, & admonitione promulgarentur) & quia fuerunt conſequenter à Sede Apoſtolica confirmati; cùm conſtet, confirmata fuiſse à Summo Pontifice hujuſmodi decreta ex Epiſt. *Bonifacii II.*, quam ex Codice *Foſſatenſi*, & alio, qui exſtat in Bibliotheca *S. Mariæ Laudunenſis*, publici juris fecit *Sirmondus*, & ſubjunxit huic Concilio tom. 1. Concilio. Galliæ, & ad *Cæſarium* Præſidem Concilii dirigitur, qui priùs decreta Concilii ad ipſum miſerat. In hac, inter cætera, habetur: *Quapropter affectu congruo ſalutantes ſupra ſcriptam confeſſionem veſtram conſentaneam Catholicis Patrum regulis adprobamus &c.* Dat. 8. Kalend. Februarias, *Lampadio*, & *Oreſte* VV. CC. Conſulibus. Hoc accuratiſſimè notat *Jacobus Sirmondus* ad Epiſt. 9. lib. 9. Apollin. Sidon. dicens: *Intererat Concilium*

lium iſtud, quod Leonis olim Papæ temporibus aſſerebatur ad hæc potius tempora differri, propter multos doctrinâ, & pietate præſtantes viros, qui ſpatio interjecto favere in Gallia viſi ſunt Semipelagianis, quorum placita in hac demum Synodo, quam Sedis Apoſtolicæ auctoritas comprobavit, penitus exploſa, ac rejecta ſunt. Idem in Not. ad Conc. *Arauſic.* II. *Cæterum gravi, ac diuturnæ contentioni, quæ ſanctiſſimos, & doctiſsimos utrimque viros in Gallia centum, & amplius annis exercuit, finem poſtea tandem attulit Synodus Arauſicana II. quæ totam de gratia, & libero arbitrio controverſiam ex P. Auguſtini ſententia compoſuit.* Idem in Not. *In hoc loco*, ait, *continetur Synodus Arauſica, quam per auctoritatem S. Papa Bonifacius confirmavit. Et ideo quicumque aliter de gratia, & libero arbitrio crediderit, quàm vel iſta auctoritas continet, vel in illa Synodo conſtitutum eſt, contrarium ſe Sedi Apoſtolicæ, & univerſæ per totum Mundum Eccleſiæ eſſe cognoſcat.* Hoc Concilium jure optimo *Concilium gratiæ* dicitur; quia in eo contra Semipelagianos, qui in Gallia, maximè in ſecunda Narbonenſis Provinciæ, per hujus hæreſis præcipuos aſsertores, eximii ingenii viros, *Caſsianum*, & *Fauſtum*, percrebuerant, *Chriſti* gratiæ neceſſitas commendata eſt. Sed cùm Canones hujus Concilii relativè ad errores Semipelagianorum editi fuerint, quid ſenſerint iſti de gratia, & libero arbitrio priùs videndum, cùm maximè ad ejuſdem Concilii intelligentiam faciat.

2. Ac quidem ſupponendum, quòd Semipelagianorum Anteſignani ac præcipui Magiſtri, *Fauſtus* Regenſis Epiſcopus, & *Caſsianus* Presbyter erraverint primò, ut oſtendit M. *Lemos* tom. 1. tract. 5. cap. 6. ex *S. Proſpero*, in eo quòd ſolùm fucatâ voce admiſerint propagatione originis peccatum originale ab omnibus contrahi, re tamen ipsâ illud negaſse, ſicut negavit *Pelagius*, & ex cauſa eadem, parique motivo, nempè ut arbitrium humanum ita forte, & ſanum conſtituerent, ut ad omnia opera, ſaltem naturalia, non indigeret gratiâ. Hoc conſtat ex Epiſtolis *Proſperi*, & *Hilarii* ad *S. Auguſtinum*, & ex ipſo *Auguſtino* de prædeſt. Sanctor. cap. 1. his verbis: *Pervenerunt autem iſti fratres noſtri, pro quibus ſollicita eſt pia charitas veſtra, ut credant cum Eccleſia Chriſti, peccato primi hominis obnoxium naſci genus humanum, nec ab iſto malo, niſi per juſtitiam ſecundi hominis aliquem liberari.* Sed hoc naturæ malum re ipsâ negavère, quia nullam ex illo relictam eſſe arbitrio læſionem aſſerebant, cùm tantùm dicerent, temporalem mortem, ac nullum aliud malum exindè generi humano proveniſſe, quod anathematizat Concilium hoc Can. 1. & Can. 8.

3. Ex hoc falſiſſimo aſſerto aliud perverſum cum *Pelagio*, & *Juliano* intulère dogma, nempè imperfectam boni cupiditatem in nobis eſſe ex nobis, id eſt, independenter à gratia Dei. De *Caſſiano* id conſtat, quippè qui totâ Collatione 13. nihil aliud ſtabilire conatur. Undè cap. 12. dixit: *Dubitari ergo non poteſt, ineſſe quidem omni animæ naturaliter virtutum ſemina beneficio Creatoris inſerta, ſed niſi hæc opitulatione Dei fuerint excitata ad incrementum perfectionis pervenire non*

 po-

poterunt. De *Fauſto*, quòd idem ſenſerit, patet ex lib. 1. de grat. & humanæ mentis arbitr. cap. 17. ubi ait: *Clamat voluntas, quia ſola per ſe elevari neſcit infirmitas, ita Dominus attrahit volentem, invitat deſiderantem, erigit admittentem*. Quod etiam repetit lib. 2. cap. 8. & 9.

4. Convenerunt etiam ad hoc, ut dicerent, conatus illos, & illa bonorum operum initia, ſivè imperfectam boni cupiditatem eſſe merita ad gratiam, quâ erant juvanda, ut proficerent ad ſalutem, ut conſtat ex Epiſt. *S. Proſperi* ad *Auguſtinum*, ubi refert, illos dixiſſe: *Ad hanc gratiam, quâ in Chriſto renaſcimur, pervenire per naturalem ſcilicet facultatem, petendo, quærendo, pulſando, ut ideò accipiat, ideò inveniat, ideò introeat, quia bono naturæ benè uſus, ut ad iſtam ſalvantem gratiam initialis gratiæ ope meruerit pervenire*. Et rurſus: *Itaque quantùm ad Deum pertinet, omnibus paratam vitam æternam, quantùm attinet ad arbitrii libertatem, ab his eam apprehendi, qui Deo ſpontè crediderint, & auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint*. Quo in errore non ſolùm inter ſe, verùm etiam cum *Pelagio*, & *Juliano* conſenſerunt non meritum ſtrictum, vel condignum, ſed meritum congruum, & in lata acceptione ponentes. Id apertiſſimè dixit *Caſſianus* in lib. 12. inſtit. cap. 13. his verbis: *Dicimus enim ſecundùm Salvatoris ſententiam, dari quidem petentibus, & aperiri pulſantibus, ſed petitionem, & inquiſitionem, & pulſationem noſtram non eſſe condignam, niſi miſericordia Dei, id quod petimus, dederit*. Immo omnem meriti rationem ab illis conatibus auferre videtur, & tantùm in illis ponere quamdam occaſionem, ex qua Deus moveatur ad dandam gratiam; nam cap. 14. ejuſdem libri ait: *Præſto eſt namque, occaſione ſibi tantummodo à nobis bonæ voluntatis oblatâ, ad hæc omnia conferenda*. Quod etiam patet ex eo, quòd *Semipelagiani* nuſquam dixerint, gratiam dari ex juſtitia propter illos conatus naturales. Undè refert *S. Hilarius*, eos dixiſſe: *Non negari gratiam, ſi præcedere dicatur talis voluntas, quæ tantum medicum quærat, non autem* QUICQUAM IPSA JAM VALEAT.

5. Quarè rurſus omnes illi dixerunt conatus illos non ſufficere nec ad perficiendam, nec ad inchoandam ſalutem; quia dicebant, conatus illos non eſſe merita condigna gratiæ, quæ requiritur ad perficiendum, aut inchoandum conſenſum, ſivè opus aliquod ſalutare. Ita de illis expreſsè dixit *S. Hilarius* in Epiſt. ad *Auguſt.* illis verbis: *Cæterum ad nullum opus, vel incipiendum, nedum perficiendum quemquam ſibi ſufficere poſſe, conſentiunt; nec enim alicui operi curationis eorum annumerandum putant exterrita, & ſupplici voluntate unumquemque ægrotum velle ſanari*. Quam doctrinam tradiderat *Caſſianus* Collat. 13. cap. 9. in fin. per hæc verba: *Neque enim cùm voluerit quis ſanctitate perficitur, aut de ægritudinis morbo pro arbitrii ſui deſiderio liberatur*. Et cap. 13. ejuſd. Collat. ait de gratia: *Dum eam ſub colore cujuſdam deſiderii, ac laboris impertit, & nihilominus gratia Dei gratuita perſeverat*. Quod etiam ſenſiſſe *Fauſtum* facilè conſtat ex ipſo in lib. 1. de

de grat. & humanæ mentis arbitr. cap. 11. propè finem dicente: *Qui vero vel initium operis ſibi præſumit arrogare, vel finem, ad illum meritò dicitur, niſi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt, qui ædificant eam.*

6. At eſſe in hominis arbitrio gratiæ ſemina, & diſpoſitiones, ſcilicet in deſiderio ſalutis, ac fidei, aut in oratione; quibus illi, hominem propriis, & naturalibus relictum viribus gratiam mereri, & ad ſe attrahere dicebant, damnatur Can. 3. *Si quis ad invocationem humanam gratiam Dei dicit poſſe conferri; non autem ipſam gratiam facere, ut invocetur à nobis, contradicit Iſaiæ Prophetæ cap. 65. vel Apoſtolo ad Rom.* 10. *idem dicenti: Inventus ſum à non quærentibus me, palam apparui his, qui me non interrogabant.* Etiam damnantur ipſi aſſerentes, teſte D. *Auguſtino* de dono perſeverantiæ cap. 23. *Quòd gratia præceditur merito noſtro, inſequatur illa; cum accipiamus petentes, & inveniamus quærentes, aperiaturque poſtulantibus.* Qui error proſcribitur Can. 4. *Si quis, ut à peccato purgemur, voluntatem noſtram Deum expectare contendit, non autem ut etiam purgari velimus, per Sancti Spiritus infuſionem & operationem in nos fieri confitetur, reſiſtit ipſi Spiritui Sancto per Salomonem dicenti Proverb. 29. juxta 70. præparatur voluntas à Domino, & Apoſtolo ſalubriter prædicanti ad Philippenſ. 2. Deus eſt, qui operatur in nobis, & velle, & perficere pro bona voluntate.*

7. Secundò maximè præ oculis habenda gravis illa inter Theologos controverſia, an *Semipelagiani*, aliqui nempe, gratiæ interioris neceſſitatem ad initium Fidei admiſerint? Floret modò non parùm inter Scholaſticos, viguitque apud peritiſſimos antiquioris Ævi Theologos pars affirmativa, quam variis, & efficacibus argumentis probant. Primò quia SS. *Auguſtinus* & *Proſper* affirmant, non unam, nec uniformem fuiſſe omnibus *Semipelagianis* ſententiam. Hoc evidentiſſimè patet ex D. *Auguſtino* lib. de prædeſt. Sanctor. cap. 1. de ipſis dicente: *Pervenerunt iſti fratres noſtri, pro quibus ſollicita eſt pia charitas veſtra, ut credant, cum Eccleſia Chriſti, peccato primi hominis obnoxium naſci genus humanum, nec ab iſto malo niſi per juſtitiam ſecundi hominis aliquem liberari. Pervenerunt etiam, ut præveniri voluntates hominum Dei gratiâ fateantur; atque ut ad nullum opus bonum vel incipiendum, vel perficiendum ſibi quemquam ſufficere poſſe conſentiant.* En ubi agnoſcit *Auguſtinus* admiſiſſe aliquos gratiam neceſſariam, tum ad initium Fidei, tum ad quodcumque bonum incipiendum, vel perficiendum. Hoc ipſum teſtatur S. *Proſper* in Epiſt. ad *Auguſtinum. Quidam horum*, ait ille, *in tantùm à Pelagianis ſemitis non declinant, ut cùm ad confitendam eam Chriſti gratiam, quæ omnia præveniat merita humana, cogantur: ne ſi meritis redditur, fruſtra gratia nominetur; ad conditionem hanc velint uniuſcujuſque hominis pertinere, in qua eum nihil prius merentem, quia nec exiſtentem liberi arbitrii, & rationalem gratia Creatoris inſtituat &c.* Et iterum ibi refert gratuitam ag noviſſe vocationem Dei, ſequentibus verbis: *Deum eos prædeſtina-*

ſtinare in Regnum ſuum, quos gratis vocatos, dignos futuros electione, & de hac vita bono fine exceſſuros eſſe præviderit. Idem S. *Doctor* ibidem teſtatur, hanc fuiſſe *Semipelagianorum* ſententiam: *Ut ideo quis accipiat, ideo inveniat, ideo introeat, quia bono naturæ benè uſus, ad iſtam ſalvantem gratiam, initialis gratiæ ope meruerit pervenire*. Concinit & S. *Hilarius* in Epiſt. ad *Auguſtinum* declarans, *Semipelagianos* docuiſſe: *Ad nullum opus etiam incipiendum, nedum perficiendum quemquam ſibi ſufficere poſſe*. Quarè, teſte *Gennadio* in Cathologo virorum illuſtrium, *Fauſtus* admiſit gratiam prævenientem ad initium Fidei. Et iterum ipſe lib. de Eccleſiaſticis dogmatibus cap. 21. affirmat: *Initium ſalutis noſtræ Deo miſerante nos habere, ut verò acquieſcamus ſalutiferæ inſpirationi noſtræ eſt poteſtatis*. Hanc & admiſit *Vitalis* Carthaginenſis, ut dicit D. *Auguſtinus* Epiſt. 217. aliàs 107. Et *Joannes Caſſianus* collat. 13. cap. 3. eamdem interiorem gratiam fatetur, dicens: *Non ſolum actuum, verùm etiam cogitationum bonarum principium ex Deo eſſe, qui nobis, & initia ſanctæ voluntatis inſpirat, & virtutem, atque opportunitatem eorum, quæ rectè cupimus, tribuit peragendi*. In cujus ſententiæ confirmationem, quæ pluribus Theologis certiſſima eſt, & neutiquam ambiguæ lucis, plura protulimus diſp. 4. dub. 5. §. 3.

8. Diſplicet tamen aliis hæc ſententia, cùm negativæ graviſſimum fundamentum ſuppeditent varia SS. *Auguſtini*, & *Proſperi* teſtimonia. Etenim S. *Proſper* in Epiſt. ad S. *Auguſtinum* expreſsè affirmat. *Quantùm ad Deum pertinet*, ait, *omnibus paratam vitam æternam: quantùm autem ad arbitrii libertatem ab his eam apprehendi, qui Deo ſpontè crediderint, & auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint*. Et paulò poſt. *Cum duo ſint, quæ humanam operentur ſalutem, Dei ſcilicet gratia & hominis obedientia, priorem volunt obedientiam eſſe, quàm gratiam, ut initium ſalutis ex eo, qui ſalvatur, non ex eo credendum ſit ſtare, qui ſalvat, & voluntas hominis Divinæ gratiæ ſibi pariat opem, non gratia ſibi humanam ſubjiciat voluntatem*. Teſtis & S. *Hilarius* in ſua ad *Auguſtinum* Epiſtola ſic loquens: *Dicunt, non negare gratiam, ſi præcedere dicatur talis voluntas, quæ tantum medicum quærat, non autem quidquam ipſa jam valeat. Nam illa teſtimonia, ut eſt illud, ſicut unicuique partitus eſt menſuram Fidei ad Rom. 12., & ſimilia ad id volunt valere, ut adjuvetur, qui cœperit velle, non ut etiam donetur*. Et tandem D. *Auguſtinus* lib. de don. perſever. teſtatur, nullam *Semipelagianos* admiſiſſe gratiam boni operis, ſive inchoati, ſivè imperfecti, quæ non retribuatur merito prioris bonæ voluntatis. Ita enim habet dicto cap. 23. *Putant, eſſe à nobis, non dari nobis, ut petamus, quæramus, pulſemus: & hoc eſſe dicunt, quòd gratia præceditur merito noſtro, ut ſequatur illa, cum accipimus petentes, & invenimus quærentes, aperiturque pulſantibus: nec volunt intelligere etiam hoc Divini muneris eſſe, ut oremus, hoc eſt, petamus, quæramus, atque pulſemus*. His ſibi perſuadent plures, nullam *Semipelagianos* admiſiſſe interiorem gratiam neceſſariam ad initium Fidei,

lo-

loquendo nempe de omnibus: quam ſententiam magnis quidem argumentis confirmat *Alexander Natalis* ſæculo 5. diſſert. 4. quæſt. unicâ; ſed in Epiſtola 1. Jeſuitis inſcripta lapſum ſuum humiliter agnoſcit, dicens: Potuiſſe ſe, ac etiam debuiſſe aliter ſcribere.

9. Sed quidquid ſit de hac alioqui graviſſima controverſia, nihil refert ad reſolutionem præſentis dubii, ſivè negaverint, vel admiſerint gratiam ad initium Fidei: cùm certiſſimum debeat apud omnes eſſe, ipſos admiſiſſe gratiam comitantem, verſatilem, & quam præcederet liberum arbitrium, & quæ eſſet veluti ſerviens, ac ſubdita voluntati, ſicut & ipſos negaſſe adjutorium gratiæ efficaciter prævenientis voluntatem, & facientis illam conſentire. Primum conſtat tàm ex loco citato D. *Auguſtini* de don. perſever. & ex D. *Proſpero* in Epiſt. ad *Auguſtinum* dicente, *Gratiam Dei, quam comitem, nec præviam humanorum volunt eſſe meritorum, etiam illis voluntatibus ſubdere, quas ab ea, ſecundùm ſuam phantaſiam, non negant eſſe præventas*, quàm ex aliis ſupracitatis. Secundum efficaciſſimè probatur ex utroque libro *Fauſti*, qui *Auguſtinum* ea de cauſa liberi arbitrii *interemptorem* infami voce appellavit; quòd tale adjutorium dixerit gratiæ, quæ efficiat, ut velimus, & agamus. Exploratum eſt enim, & à *Semipelagianis* perſpectum, hujuſmodi gratiæ adjutorium non alio poſſe decreto præparari, quàm efficaci, & ab intrinſecis connexo, qua de cauſa *fatale* vocatur à *Fauſto*, qui lib. 1. de grat. & humanæ mentis arbitr. cap. 4. dicebat: *Quomodo ſi ſub palliato mentiti civis habitu ſubitò hoſtis appareat, aut ſe inimici doloſa ſubtilitas transfiguret in Angelum lucis, ita ſub pietatis fronte gentilitatis malum, & intra gratiæ vocabulum abſconditum erit fatale decretum*. Unde S. *Proſper* in Epiſtola toties citata refert, illos dixiſſe: *Hoc autem propoſitum vocationis Dei, quó vel ante mundi initium, vel in ipsá conditione generis humani eligendorum, & rejiciendorum, dicitur facta diſcretio, ut ſecundùm quod placuit Creatori, alii vaſa honoris, alii vaſa contumeliæ ſint creati; & lapſis curam reſurgendi adimere, & ſanctis occaſionem teporis afferre, eo quod in utraque parte ſuperfluus labor ſit, ſi neque rejectus ullá induſtriá poſſit intrare, neque electus ullá negligentiá poſſit excidere. Quoque enim modo ſe egerint, non poſſe aliud erga eos, quàm Deus definivit accidere: & ſub incerta ſpe curſum non poſſe eſſe conſtantem, cùm ſi aliud habeat prædeſtinantis electio, caſſa ſit adnitentis intentio. Removeri itaque omnem induſtriam, tollique virtutes, ſi Dei conſtitutio humanas præveniat voluntates, & ſub hoc prædeſtinationis nomine fatalem quamdam induci neceſſitatem*: quarè propè finem Epiſtolæ rogat *Auguſtinum*, ut exponat, quomodo per illam præoperantem, & cooperantem gratiam liberum non impediatur arbitrium? Unde, ut refert S. *Hilarius*: *Moleſtè ferunt, ità dividi gratiam, quæ vel tunc primo homini data eſt, vel nunc omnibus datur, ut ille acceperit perſeverantiam, non qua fieret, ut perſeveraret, ſed ſine qua per liberum arbitrium perſeverare non poſſet: nunc verò Sanctis in Regnum per gratiam prædeſtinatis non adjutorium perſeverantiæ detur, ſed tale, ut eis per-*

perſeverantia ipſa donetur. Non enim hæc duo *Semipelagiani* conciliare poterant, quòd noſtrum eſſet, quod volumus, & quòd Deo donante invictiſſimè, quod bonum eſt, volumus, & hoc deſerere invictiſſimè nolumus.

10. Præmittendum tertiò, admiſiſſe *Semipelagianos* adjutorium gratiæ interioris conſiſtentis in ſanctis cogitationibus, & illuminationibus, quas Deus diſtribuebat directus per ſcientiam, quam poſtea P. *Molina*, & aſſeclæ ejus appellaverunt mediam. Ejus uſum in horum opinione non propterea damno; quamquam in *Semipelagianorum* ſenſu damnandus fuerit, & ſit. Abſit à me, ut cenſor fiam, qui in Fidei obſequium, nullius injuriâ, veritatem diſputando inquiro. Igitur, quod aſſerui, patet ex *Fauſto* lib. 2. cap. 3. ubi ſuam præſcientiam ita deſcribit: *Præſcientia itaque gerenda prænoſcit, poſtmodum prædeſtinatio retribuenda deſcribit: illa prævidet merita, hæc præordinat præmia. Præſcientia ad potentiam, prædeſtinatio ad juſtitiam pertinet. Præſcientia de alieno ſubſiſtit actu, prædeſtinatio autem de judicio ſuo. Illa facinus manifeſtat, iſta condemnat. Illa teſtis, hæc judex eſt. Cum illa pronunciaverit cauſam, tunc pronunciat iſta ſententiam. A præſcientia, quæ ſunt noſtra, produntur, à prædeſtinatione, quæ ſunt Dei, præparantur. Ac ſic, niſi præſcientia exploraverit, prædeſtinatio nihil decernit*. Premenda ſunt illa verba: *A præſcientia, quæ ſunt noſtra, produntur, à prædeſtinatione, quæ ſunt Dei, præparantur. Ac ſic niſi præſcientia exploraverit, prædeſtinatio nihil decernit*. His enim apertè dicit, decreta Dei, quibus auxilia præparat, pendere à præſcientia explorante, quid voluntas noſtra factura ſit, ſi talia ſibi conferantur auxilia, alioquin Deus cœco, & improvido modo ſuam gratiam largitur, quia illius ſcientia non innititur decreto ab intrinſeco efficaci. Quod confirmat *Hilarius* in Epiſt. ad *Auguſt.* de *Semipelagianis* ſcribens: *Cum autem dicitur eis, quare aliis, vel alicubi prædicetur, vel non prædicetur; vel nunc prædicetur, quod aliquando penè omnibus, ſicut nunc aliquibus gentibus non prædicatum ſit? Dicunt, id præſcientiæ eſſe divinæ, ut eô tempore, & ibi, & illis veritas annuntiaretur, quando, & ubi prænoſcebatur eſſe credenda*.

11. Nec dicas: præſcientia iſta, quam *Semipelagiani* cognoverunt, non eſt media, quia nec eſt conditionata, ſed abſoluta, ut conſtare videtur ex verbis *Fauſti*, qui loquitur de futuris abſolutis inſpectis per ſcientiam viſionis, non de conditionatis, quæ cognoſcuntur per ſcientiam mediam. Nam in contra eſt primò, quia *Fauſtus* loquitur de ſcientia præcedente omne decretum, quæ eſt ſcientia conditionata, & quæ ſpeculatur futura ſub conditione noſtræ determinationis. Secundò: nam P. *Suarez* id apertè fatetur. Etenim lib. 2. de cauſa prædeſt. cap. 5. probat, ſuam ſcientiam mediam traditam fuiſſe à Maſſilienſibus. *Neceſſe eſt*, inquit clariſſimus iſte *Doctor*, *ut talis præſcientia* (*Semipelagianorum*) *conditionata tantùm fuerit, quia in illo ſigno nondum Deus decreverat, ut talibus hominibus prædicaretur Evangelium: ergo nec per abſolutam ſcientiam prævidere poterat bonum uſum, ſeu effe-*

ctum

ctum talis prædicationis, ut jam præſentem in æternitate; quia hæc præſcientia ſupponit illud decretum: ergo ſolùm eſſe poterat præſcientia conditionata, quâ Deus præſcivit, ſi talibus hominibus dedero prædicationem, bono affectu illam recipient.

12. Sed non ſolùm ab iſto eruditiſſimo Viro hæc veritas præclarum accipit teſtimonium, ſed ipſi ſolidum, & irrefragabile præbet D. *Proſper* in Epiſtola ad *Auguſtinum*, dicens: *Penè omnium par invenitur & una ſententia, quâ propoſitum, & prædeſtinationem Dei ſecundùm præſcientiam receperunt, ut ob hoc Deus alios vaſa honoris, alios contumeliæ fecerit, quia finem uniuſcujuſque præviderit: & ſub ipſo gratiæ adjutorio, in qua futurus eſſet voluntate, & actione, præſcierit.* Quæ ultima verba convincunt ſuam apud *Semipelagianos* valere præſcientiam, ut Deus cognoſcat, in qua unuſquiſque futurus ſit voluntate, & actione, *Si* tale ei gratiæ adjutorium conferatur. Quod & expreſſiùs firmat in eadem Epiſtola, dum ex ore *Semipelagianorum* aſſerit: *Ad unamquamque gentem ita diſpenſat tempora, ac miniſteria Magiſtrorum, ut exoritura erat bonarum credulitas voluntatum.* Nec ita multò poſt: *Evangelium ideò non audierint, quia nec fuerunt recepturi.* Nec ſatis hoc; ſed in eadem Epiſtola id ampliùs confirmat D. *Proſper*, dicens: *Præſciſſe ante conſtitutionem Mundi Deum, qui credituri eſſent, quivè in ea fide, quæ deinceps per Dei gratiam foret juvanda, manſuri, & eos prædeſtinaſſe in Regnum ſuum, quos gratis vocatos dignos futuros electione, & de hac vita bono fine exceſſuros eſſe prævidiſſet, & ſub ipſo gratiæ adjutorio, in qua futuri eſſent voluntate, & actione præſciiſſe.* Hæc ille ex ſententia *Maſſilienſium*. Quarè aſſentire minimè poſſum M. Fr. *Petro Manſo*, in ſua Diſput. Dogmatica de gratia adjuvante quæſt. 1. §. 2. dicenti; quòd *Semipelagiani*, præſcientiæ uſu abutentes, poſuerint libertatem nudam ſine gratia in ſtatu conditionato, ut ſic viderit Deus, quid factura erat voluntas noſtra in tempore viribus naturæ, quo appareret digna electione, & reprobatione, non tamen de ſtatu conditionato cum gratia ſufficienti; cùm ejus dictum ſatis ſignificanter repellat S. *Proſperi* teſtimonium.

§. II.

Nonnulla à P. Araujo *animadverſa diluuntur.*

13. ART. 10. pag. 339. ſæpè laudatus Auctor P. *Araujo* hunc præfixit titulum: *Tertia ejuſdem R. cogitatio circa errores Semipelagianorum.* Ac initio quidem notat illorum Hæreticorum errores, & demùm me aggreditur, prætendens non rectè illorum errores fuiſſe aſſignatos. Dicit ergo num. 489. *Errarunt primò* (Semipelagiani) *nullam veram gratiam exigentes ad initium Fidei juſtitiæ, & ſalutis; ſed ab operibus naturalibus ex innata arbitrii virtute factis aſſerebant incipere meritum ad primam Dei gratiam promerendam.* Semipelagia-

nos initium quoddam Fidei, & ſalutis, ſeu ſanitatis deſiderium viribus naturalibus tribuiſſe, ſcio: at quòd huic initiali Fidei, aut ſalutis deſiderio vim merendi primam gratiam tribuerint, non convenit cum verbis *Hilarii*, ad *Auguſtinum* ita ſcribentis: *Nec negari gratiam*, putant Semipelagiani, *ſi præcedere dicatur talis voluntas*, *quæ tantum medicum quærebat*, *non autem* QUICQUAM IPSA JAM VALEAT. Fatebantur ergo Fidem illam naturalem, quam admittebant, nihil valere, id eſt, non eſſe ullo modo meritoriam. Verum quidem eſt, quòd *Hilarius*, & *Proſper* in ſuis ad *Auguſtinum* Epiſtolis ſæpè meminerint meriti, quaſi illud admiſerint Semipelagiani: verum quoquè eſt S. *Auguſtinum* lib. de prædeſtinatione Sanctorum cap. 2. dicere: *Non ergo receditur ab ea ſententia*, *quam Pelagius ipſe in Epiſcopali judicio Palæſtino*...... *damnare compulſus eſt*, GRATIAM DEI SECUNDÙM MERITA NOSTRA DARI: ſed hoc argumentativè infert ex principiis Semipelagianorum; non quòd ipſi hoc expreſsè aſſeruerint; aliàs in hoc puncto conveniſſent omninò cum *Pelagio*; nec dixiſſet *Auguſtinus* de Semipelagianis lib. cit. cap. 1. *Pervenerunt etiam* (Maſſilienſes ſcilicet) *ut præveniri voluntates hominum Dei gratiâ fateantur*; *atque ut ad nullum opus bonum vel incipiendum*, *vel perficiendum ſibi quemquam ſufficere poſſe conſentiant*. Per hoc ergo quodammodò recedebant à *Pelagio* Maſſilienſes, tamen non ſufficienter, ſed reincidebat eorum doctrina in errorem *Pelagii*; prout etiam de quorumdam Auctorum ſententia quondam judicavit Eminentiſſimus *Bellarminus* lib. 2. de gratia, & libero arbitrio cap. 11. & 55., ubi ſtabilitâ ſententiâ *Auguſtini* de prædeſtinatione gratuita, addit: *Ad hanc rationem duobus modis reſponderi ſolet*, *ſic tamen*, UT MODUS UTERQUE, ET SCRIPTURIS REPUGNET, ET A PELAGIANA HÆRESI NON RECEDAT. *Primum igitur aliqui reſpondent*, *Fidem eſſe donum Dei*, *ſed hoc donum iis omnibus dari*, *quos Deus prævidit per bonum uſum liberi arbitrii diſpoſitos fore ad illud donum recipiendum*: *hoc eſt*, *qui fecerint antè*, *quod in ſe eſt*, *ex viribus naturæ*. *Hæc reſponſio incidit in illam damnatam ſententiam Pelagianorum*, *gratiam ſecundùm merita noſtra dari*, *ut copiosè tractabimus in 6. lib. cap. 4. 5. & 6. Meritum enim appellant PP. in hac quæſtione*, *quodlibet opus bonum*, *ratione cujus gratia*, *vel auxilium homini detur*, *ut patet ex Auguſtino lib. 11. ad Bonifacium cap. 8.*, *& ex Proſpero lib. contra Collatorem cap. 6.* Hæc *Bellarminus*. Licèt ergo dicerent Semipelagiani *præveniri voluntates hominum Dei gratiâ*, *atque ad nullum opus bonum vel incipiendum*, *vel perficiendum ſibi quemquam ſufficere poſſe*; non ſufficienter tamen recedebant ab errore *Pelagii*, judice S. *Auguſtino*: ſicut nec illi Recentiores apud *Bellarminum*, ſi ipſi *Bellarmino* credimus: quamvis neutri expreſsè dicant illud præambulum, quod admittunt antè gratiam, ipſam gratiam mereri: imò & *Caſſianus* citatus à P. *Araujo* loc. citat. ſtudiosè abſtinet à verbo meriti, dicens: *Qui*, *cùm in nobis* ORTUM QUEMDAM *bonæ voluntatis inſpexerit*, *illuminat eam confeſtim* (id eſt raptim) *atque confortat*, *& incitat ad ſalutem*, *incrementum tribuens ei*. *Breviùs hunc erro-*

errorem (verba ſunt P. *Araujo*) *notavit D. Auguſtinus de prædeſtinatione Sanctorum cap.2. Putant, Semipelagiani, ex nobis eſſe Fidei* COEPTUM, *& ex Deo eſſe Fidei ſupplementum.* Ubi, ut vides, nihil de merito.

14. Hoc egregiè promovetur ex his, quæ *Hilarius* ad *Auguſtinum* ſcribit: *Cæterùm & ipſi abominari ſe, & damnare teſtantur, ſi quis quicquam virium in aliquo remanſiſſe, quò ad ſanitatem progredi poſſe exiſtimet.* Et ex eo, quòd S. *Auguſtinus* lib. de prædeſtin. Sanctorum cap.14. de Maſſilienſibus dicit: *Non debent fratres noſtri, qui nobiſcum pro Catholica Fide perniciem Pelagiani erroris impugnant, huic Pelagianæ in tantum favere opinioni, quâ opinantur,* GRATIAM DEI SECUNDÙM MERITA NOSTRA DARI: *ut quod illi audere non poſſunt, ſententiam veram planè, & antiquitùs Chriſtianam,* RAPTUS EST, NE MALITIA MUTARET INTELLECTUM EJUS, *deſtruere moliantur.* Ubi clarè *Auguſtinus* errorem illum, *gratiam Dei ſecundùm merita noſtra dari*, Pelagianos docuiſſe formaliter, ſcilicet & expreſsè dicit: Maſſilienſes verò huic errori faviſſe, ſicque eum tenuiſſe virtualiter, & implicitè. Nec ergo refert SS. *Auguſtin.*, *Proſperum*, & *Hilarium* aliquandò, imò ſæpiùs dicere, quòd juxta *Semipelagianos* gratia daretur meritis noſtris: hoc enim dicunt arguitivè, & per modum conſequentiæ ex eorum principiis deductæ; ut manifeſtè patet, ex illo *Auguſtini* lib. cit. cap. 2. ſuprà laudato: *Non* ERGO *receditur ab ea ſententia... gratiam Dei ſecundùm merita noſtra dari*: & iterùm: *Quis autem dicat eum, qui jam cœpit credere, ab illo, in quem credidit, nihil mereri?* & rurſum: *Videte, ſi quid aliud agitur iſtô modô, niſi ut gratia Dei ſecundùm merita noſtra detur* QUOLIBET MODO, *ac ſi gratia jam non ſit gratia.* Quarè coram *Clemente VIII.* Congregatione habitâ die 30. Septembris 1602. dixit M. *Lemos*: *Et illud maximè advertendum eſt, quòd poſtquàm Pelagius in Palæſtina Synodo compulſus eſt abjurare, gratiam Dei ſecundùm opera noſtra dari, nullus Pelagianorum, aut Semipelagianorum auſus fuit verbis expreſſis, & formalibus aſſerere, gratiam Dei ſecundùm merita noſtra dari; ſed latenter retinentes prædictam hæreſim conſtituebant principium quoddam, ex quo per evidentem conſequentiam Sancti deducebant contra ipſos, illos tenere gratiam ſecundùm merita dari.*

15. His delibatis, proſequitur P. *Araujo* num.491. in hunc modum: *Ex hoc capitali errore varias deducebant ſequelas æquè falſas. Prima, Deum paratum eſſe omnibus ſua dona indifferenter diſtribuere, expectando naturalem arbitrii conatum. Secunda, Chriſtum pro omnibus mortuum eſſe, ut ſuccurreret omnibus, qui initium ſumerent ex natura. Tertia, Deum velle omnes homines ſalvos fieri per merita, quæ à natura incipiunt. Quarta, principium diſcretionis fidelis ab infideli non à Dei gratia, ſed à merito Fidei naturalis petendum. Illos arguebant Catholici interrogantes: Cur his temporibus, & non aliis? Cur potiùs huic, quàm illi Nationi prædicaretur Evangelium? Falsò reſpondebant, iis annuntiari, quorum Fides naturalis à Deo prævidebatur, illis ne-*

glectis, qui increduli futuri erant. Falsò, inquam, ut conſtat ex cap.3. Ezech. Miſit enim Deus Prophetam ad eos, quos ſciebat non audituros; non verò ad populos ignotæ linguæ, qui illum audituri eſſent, ut teſtatur ibi: SI AD ILLOS MITTERERIS, IPSI AUDIRENT TE. Hæc omnia non gravatè admittimus juxta modò dicta. Optaſſem tamen, ut vir iſte eruditus mentem ſuam paulò latiùs explicaſſet circa reſponſionem eorum ultimam, quam refert; utrùm ſcilicet exiſtimet, quòd *Semipelagiani* docuerint Deum in omnibus omninò ſequi illam præſcientiam conditionatorum, an in pleriſque tantùm? Multum enim intereſt præcisè ſcire, quid Hæretici docuerint: nè dùm putamus eos docuiſſe, quòd non docuerunt, imprudentes in eorum errorem incidamus.

16. Relatâ num. 492. ſententiâ S. *Auguſtini*, quæ ſic habet de prædeſt. Sanctorum cap. 12. *Vndè hoc talibus viris in mentem venerit, neſcio, ut futura, quæ non ſunt futura, puniantur, aut honorentur merita parvulorum*; quibus adhibet iſtam gloſſam: *Futura vocat, quia conditionata; non futura, id eſt, non abſoluta; quibus ſolùm pœna, aut gloria tribuitur*; quam cuilibet expendendam dimitto. Ac tùm n. 493. addit: *Hìc vellem, notaret Lector, ſapientiſſimos Thomiſtas ex his locis fateri Semipelagianis notam fuiſſe Scientiam Mediam. Cur ergo S. Auguſtinus tam anxiè diſputans contra hos errores hanc Scientiam non improbavit, & novam, inauditam, ac falſam eſſe oſtendit? Sed potiùs illam cum Semipelagianis ſupponens, illius tantummodò abuſum damnat, probans ſcilicet Deum illâ non moveri ad præmium, aut ſupplicium decernendum? Si judicaret illam in Deo non eſſe, quæ opportunior occaſio redarguendi falſam Semipelagianorum reſponſionem, quàm dicere talem ſcientiam non dari? Non tamen hoc fecit, ſed potiùs addidit, ut ſuo loco diximus, Deum ſic aliquem vocare, quomodò ſcit ei congruere.* Hæc obiter dicta.

17. Verùm planiſſima eſt argumenti ſolutio. Et ſanè præſupponendum, ut compertiſſimum eſt, S. *Auguſtinum* hìc feciſſe, quod nos facere ſolemus, ſcilicet dum inter arguendum varia proponuntur falſa, illa, quæ ad rem, de qua agimus, non ita immediatè pertinent, & nos aliò ductura forent, ſi negarentur, dimittimus, ac permittimus tranſire, præſertim, ſi eorum falſitas non ſit aperta, & manifeſta, negando illud, quod proximè ad rem ſpectat: ſic fecit S. Doctor. Dicebant *Semipelagiani* ideò aliquos parvulos baptizari, alios non, quia Deus in præſcientia noverat, quid facturi erant in adulta ætate, adeoque in ipſis vel præmiare, vel punire mala numquàm futura. Duo involvebat hæc reſponſio. Primò, Deum independenter à decreto certò cognoſcere futura conditionata, id eſt, numquàm de facto, ſed tantùm, ſi conditio aliqua poneretur, eventura. Secundò, Deum aliquem punire propter merita, aut demerita numquàm reverà futura. Primum nec admiſit, nec attigit S. *Auguſtinus*, fortè quòd tàm evidenter non eſſet falſum; cùm olim etiam ipſi *Auguſtino* placuiſſet: vel quòd illud dimittendo, ac permittendo tranſire, ſufficiens ſupererat motivum hanc eorum reſponſionem refellendi: ſicut erat illud ſecundum, quod non ſolùm falſum

ſum primò aſpectu, ſed abſurdum etiam apparebat S. *Auguſtino*. Undè dixit de prædeſtinatione Sanctorum cap. 12. *Judicari autem quemquam non ſecundùm merita, quæ habuit, quamdiù fuit in corpore; ſed ſecundùm merita, quæ fuerat habiturus, ſi diutiùs fuiſſet in corpore: undè opinari potuerint homines, quorum ingenia non eſſe contemptibilia veſtræ indicant litteræ, mirans & ſtupens reperire non poſſum*. Et cap. 14. *Quò circà non debent fratres noſtri, Maſſilienſes, qui nobiſcum pro Catholica Fide perniciem Pelagiani erroris impugnant, huic Pelagianæ in tantùm favere opinioni, quâ opinantur, gratiam Dei ſecundùm merita noſtra dari: ut quod illi audere non poſſunt, ſententiam veram planè, & antiquitùs Chriſtianam,* RAPTUS EST, NE MALITIA MUTARET INTELLECTUM EJUS, *deſtruere moliantur, & id adſtruere, quod non dico crediturum, ſed ſomniaturum neminem putaremus: ſecundùm ea ſcilicet judicari quemquam mortuorum, quæ geſturus fuerat, ſi tempore prolixiore vixiſſet*. Sufficiebat ergo *Auguſtino*, hoc falſum eſſe, & abſurdum, quod erat præcipuum in reſponſione *Maſſilienſium*; omiſſo eo, quod erat minùs principale, ſcilicet, an Deus certò illa futura conditionata, independenter ab omni decreto, cognoſceret.

18. Hoc pro more fuiſſe *Auguſtino*, ut ſcilicet aliqua omitteret, dummodò adeſſent ſufficientia alia ad convincendos errores, patet ex ipſo lib. de prædeſtinat. Sanctorum cap. 9.; ubi reſpondens ad quædam verba ſibi à *Maſſilienſibus* ex tractatu ſuo contra *Porphyrium* objecta, reſpondet: *Cernitiſne me ſine præjudicio latentis concilii Dei, aliarumque cauſarum, hoc de præſcientia Chriſti dicere voluiſſe,* QUOD CONVINCENDÆ PAGANORUM INFIDELITATI, *qui hanc objecerant quæſtionem, ſufficere videretur?* Et in fine Capitis: *Viſum mihi eſt, quod tunc ſatis erat, breviter eſſe dicendum*. Conſtat inſuper id ipſum ex reſponſione ejuſdem S. Doctoris; cùm enim D. *Hilarius* in Epiſt. ad eumdem S. Doctorem retuliſſet, quòd *Semipelagiani*, ut firmarent præſcientiam Divino decreto non innixam, utebantur his, quæ dixerat lib. de ſex quæſt. contra Paganos, nempè *tunc voluiſſe Chriſtum hominibus apparere, & apud eos prædicare doctrinam ſuam, quando ſciebat, & ubi ſciebat eſſe, qui in eum fuerant credituri*: his reſpondet S. Doctor, cap. 9., præſcientiam illam prædeſtinationi non innixam, non exploraſſe fidem eorum per modum meriti præcedentis: *& ſe tunc illud dixiſſe ſine præjudicio aliarum cauſarum, & latentis concilii Dei*: quibus innuit ſe locutum fuiſſe de præſcientia illa in ordine tantùm ad cauſas inferiores, non autem in ordine ad Divinam prædeſtinationem; quia hoc ſufficiens ſibi videbatur ad convincendum errorem eorum, cum quibus diſputabat, ut apertiſſimè fatetur his præclariſſimis verbis: *Quid eſt verius, quàm præſciſſe Chriſtum, qui, & quando, & quibus locis in eum fuerant credituri? Sed utrùm prædicato ſibi Chriſto à ſe ipſis habituri eſſent Fidem, an Deo donante ſumpturi, id eſt, utrùm tantummodò eos præſcierit, an etiam prædeſtinaverit,* QUÆRERE, AC DISSERERE TUNC NECESSARIUM NON PUTAVI; *proindè quòd dixi, tunc voluiſſe homi-*

hominibus apparere Chriſtum , & apud eos prædicari doctrinam ſuam, quando ſciebat , & ubi ſciebat eſſe , qui in eum fuerant credituri, poſſet etiam ſic dici ; tunc voluiſſe hominibus apparere Chriſtum , & apud eos prædicare doctrinam ſuam , quando ſciebat , & ubi ſciebat eſſe , qui electi fuerant in ipſo antè mundi conſtitutionem . Quid ergo mirum , quòd diſputans *Auguſtinus* contra *Semipelagianos* omiſerit, quod erat minùs principale , an Deus independenter à decreto , certò cognoſceret futura conditionata , intentus , ut refelleret , quod erat principalius, Deum aliquem punire , aut præmiare propter merita , aut demerita nunquàm futura ?

19. Hinc habetur ſolutio ad interrogationes P. *Araujo* : *Cur ergo S. Auguſtinus contra hos errores hanc ſcientiam non improbavit , & novam, inauditam, ac falſam eſſe oſtendit?* Non hanc novam, & inauditam dixit , cùm à *Semipelagianis* , contra quos arguebat , non fuerit inventa, nec de hoc gloriabantur illi, cùm anteà eidem Scientiæ Mediæ adhæſerant alii , ut fatetur *Granado* de Scientia Media ſect. 3. & repetit *Oviedo* part. 2. tract. 9. punct. 4. num.74. , ut refert noſter *Seraphinus Piccinardi* tom. 3. de auctorit. S.*Thomæ* pag. 178. Non etiam S.Doctor eam impugnavit ut falſam , ut ad alia majoris momenti reſponderet . Undè ego viciſſim retorqueo argumentum : Si S. *Auguſtinus* admiſit , aut ſuppoſuit, ut prætendit P.*Araujo*, Scientiam Mediam, cur in expoſitione illius Textûs cap. 14. ejuſdem lib. ex Sapient. 4. *Raptus eſt, nè malitia mutaret intellectum ejus* , recurrit ad pericula vitæ hujus , & non ad Scientiam Mediam ? Inquit namque : *Dictum eſt enim, ſecundùm pericula vitæ hujus , non ſecundùm præſcientiam Dei , qui hoc præſcivit , quòd futurum erat , non quòd futurum non erat* . In quo nec verbum illius Scientiæ ; quin potiùs in his libris , ubi de futuris bonis operibus agit , ſemper recurrit ad voluntatem , & decretum , ſive ad propoſitum Divinum . Conſtat ex lib. de prædeſt. Sanctorum cap. 10. , ubi perſpicuè docet S. Doctor , quæcumque bona à Deo præſciri in propoſito , ſeu decreto ſuo, & non aliter : peccata verò à Deo præſciri quidem , ſed in quo non explicat, nè ad aliam quæſtionem tranſiret, de qua non fuerat à S. *Proſpero* Epiſtolà ad ipſum interrogatus. Verba ſunt : *Prædeſtinatione quippè Deus ea præſcivit , quæ fuerat ipſe facturus . Undè dictum eſt, fecit quæ futura ſunt , Iſaiæ 45. juxta 70. , præſcire autem potens eſt etiam, quæ ipſe non facit, ſicùt quæcumque peccata . . . Quocircà prædeſtinatio Dei , quæ in bono eſt , gratiæ eſt , ut dixi præparatio : gratia verò eſt ipſius prædeſtinationis effectus . . . . quia etſi faciunt homines bona, quæ pertinent ad colendum Deum, ipſe facit, ut illi faciant , quæ præcepit &c.* Præſcientia ergo bonorum eſt ſubnixa propoſito : adeòque rejicitur ab *Auguſtino* Scientia Media , etiam quoad ſubſtantiam ; quia per hanc Deus , ut ajunt ejus Aſſertores , deberet antè omne decretum cognoſcere & mala , & bona futura , quòd inficiatur *Auguſtinus* quoad bona ſaltem . Quam doctrinam , & *Auguſtini* reſponſionem optimè intellexit S. *Proſper* , qui eamdem in reſponſione ad Capita Gallorum circa finem ſequentibus verbis docuit : *Quæ enim*

ex

ex Dei munere habemus, & quæ præſcita dicuntur, non poſſunt non eſſe prædeſtinata, & quæ prædeſtinata appellantur, non poſſunt non eſſe præſcita.

20. De hoc iterum audiendus S. Doctor ibi cap. 17. dicens: *Electi ſunt itaque ante mundi conſtitutionem eâ prædeſtinatione, in qua Deus ſua futura facta præſcivit.* Quibus verum firmat S. Doctor præſcientiam Divinam decreto innixam; nam referens expoſitionem *Pelagii* dicentis, quòd elegit eos, antequàm eſſent, prædeſtinans illos, quos futuros Sanctos, immaculatoſque præſcivit, hanc rejicit ex illo *Apoſtoli* ad *Epheſ.* 1. *Elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem, ut eſſemus ſancti*: obſervans, *quia non dixit, quòd nos elegit, quia eramus, ſed, ut eſſemus*. Et ſubdit: *Nempè certum, nempè manifeſtum eſt, ideò quippè tales eramus futuri, quia elegit ipſe prædeſtinans, ut tales per gratiam ejus eſſemus*. Quod arguit ex verbis *Apoſtoli*, *ſed ſecundùm placitum voluntatis ſuæ*, quæ ſic exponit: *In hoc myſterio voluntatis ſuæ poſuit divitias gratiæ ſuæ, ſecundùm bonam voluntatem ſuam, non ſecundùm noſtram, quæ bona eſſe non poteſt, niſi ipſe ſecundùm bonam voluntatem ſuam, ut bona fieret, ſubveniret*. Quòd iterum pronuntiat S. Doctor de dono perſever. cap. 17. dicens: *Hæc Dei dona, ſi nulla eſt prædeſtinatio, quam defendimus, non præſciuntur à Deo. Præſciuntur autem: hæc eſt prædeſtinatio, quam defendimus*. Et cap. 18. *Sinè dubio ergo præſcivit, ſi prædeſtinavit*. In quibus ineluctabiliter firmat, certiſſimam eſſe conſequentiam iſtam: *Deus dona ſua prævidit; aut ſe donaturum prævidit: ergo ea prædeſtinavit*. Non ergo ſic prævidit pro priori ad decretum, ſed illa, ut ab illo efficaciter electa, & prædeſtinata præſcivit.

21. Hic obſervat P. *Araujo* pag. 340. num. 494. me ſupponere *Semipelagianos ſolùm fucatâ voce admiſiſſe peccatum originale ab omnibus contrahi, illud tamen re ipſa negaſſe. Sed non ita abſolutè eſt: nam Semipelagiani ſolùm ad incipiendum negabant infirmum eſſe liberum arbitrium, non verò ad perficiendum: ad hoc enim neceſſariam aſſerebant Dei gratiam. Saltèm hoc aſſertum nullatenùs deducitur ex verbis D. Auguſtini de prædeſt. SS. quibus nititur, nempe: Pervenerunt autem iſti fratres noſtri, ut credant cum Eccleſia Chriſti, peccato primi hominis obnoxium naſci genus humanum, nec ab iſto malo, niſi per juſtitiam ſecundi hominis aliquem liberari. Evidens eſt, hæc verba oppoſitum ſignificare, ſi enim ibi ait S. Doctor illos credere cum Eccleſia Chriſti, quomodò ex hoc Textu deducitur illos erraſſe: numquid credendo cum Eccleſia Chriſti errabant?* Hucuſque P. *Araujo*, qui hìc ſubtile judicium, & criterium ſuum deſiderari paſſus eſt. Duo dixeram ego loco citato, nimirùm primò *Semipelagianos* vocetenus admiſiſſe peccatum originale: ſecundò, ſed reapsè illud negaſse, quatenus *liberum arbitrium ita fortè & ſanum conſtituerint, ut ad omnia opera, ſaltem naturalia, non indigeret gratiâ*. Utrumque hoc conſtare dixi ex Epiſtolis *Proſperi*, & *Hilarii* ab *Auguſtinum*, & ex ipſo *Auguſtino* de prædeſt. SS. cap. 1. unum ſcilicet ex *Auguſtino* aliud ex *Proſpero*, &

Hila-

Hilario. Et ex *Auguſtino* quidem conſtat eos originale peccatum vocetenus admiſiſse, ut fatetur P. *Araujo*: reverà tamen illud negaſse ex aliis erat requirendum, & maximè ex noſtro M. *Lemos*, quem hoc ipſum oſtendiſse tom.1. tract.5. cap.6. dixeram initio illius num.17. Hunc ergo adire debebat P. *Araujo*, ac deſpicere, utrùm M. *Lemos* ex *Proſpero* id non ſufficienter oſtendiſset. Nihil ergo contra me, quòd S. *Auguſtinus* verbis citatis nos doceat, *Semipelagianos* dixiſse, originale peccatum ab omnibus contrahi, dummodò in Epiſtolis citatis reperiatur ſufficiens fundamentum dicendi, eos reipſa originale negaſse. Porrò S. *Proſper* in ſua Epiſt. de illis ſic loquitur: *Jam hìc præferunt teſtimonia, quibus Divinarum Scripturarum cohortatio ad obediendum incitat hominum voluntates, qui ex libero arbitrio, aut faciant quæ jubentur, aut negligant, & conſequens putant, ut quia prævaricator ideò dicitur non obediſſe, quia noluit; fidelis quoquè non dubitetur ob hoc devotus fuiſſe, quia voluit, & quantùm quiſque ad malum, tantum habeat facultatis ad bonum; parique momento animum ſe vel ad vitia, vel ad virtutes movere, quem bona appetentem gratia Dei foveat, mala ſectantem damnatio juſta ſuſcipiat*. An qui ſic ſentiunt de libero arbitrio, dicendi ſunt reipſa admittere peccatum originale, eo ſenſu quo illud Eccleſia admittit? Deinde ipſe P. *Araujo* pag.245. de *Semipelagianis* dicit: *Hinc inferebant gratiam eſſe omninò in noſtra poteſtate, ſicut ſunt actus naturales, quos jùdicabant eſſe poſitivas, & meritorias diſpoſitiones ad primam juſtificationem*. Rurſus ego peto, an tales reverà peccatum originale, quidquid aliàs dixerint, admiſerint? Scire ergo debebat vir iſte eruditus fieri poſse quoſdam dicere, ſe admittere, quidquid Eccleſia admittit; damnare, quidquid ipſa damnat, ac interim illos eoſdem dicere, quæ favent hæreticis, quos verbis damnant; & quæ hæretici ipſi non auſi fuiſsent prædicare. Tales fuiſse *Semipelagianos* conſtat ex lib.de prædeſt.SS. cap.13. & 14.; in 1. enim ſic lego: *Hoc*, (quod dicebant *Semipelagiani*,) *ſi audirent Pelagiani, non jam laborarent negando originale peccatum, quærere parvulis extra Regnum Dei neſcio cujus felicitatis locum*. In 2. verò cap. ſic: *Non debent fratres noſtri... huic Pelagianæ in tantum favere opinioni... ut quod illi audere non poſſunt... deſtruere moliantur*. Hic plura annotanda forent alia. Sed feſtinandum eſt.

22. Advertit hìc etiam laudatus auctor loc cit pag.340. num.495. ſequentia, his verbis: *Adverto ſecundò eumdem Auctorem ſuo num.*24. *præſupponere Semipelagianos admiſiſſe gratiæ interioris adjutorium innixum ſcientiæ mediæ, quam propugnat Molina*. Cedo, quid hìc malè dixi? *Semipelagianos* admiſiſſe gratiæ interioris auxilium teſtantur *Proſper*, *Hilarius*, & *Auguſtinus*. *Pervenerunt*, inquit *Auguſtinus* de prædeſt. SS. cap.1., *etiam, ut præveniri voluntates hominum Dei gratiâ fateantur, atque ut ad nullum opus bonum* (nota) *vel incipiendum, vel perficiendum ſibi quemquam ſufficere poſſe conſentiant*. Eos verò ſcientiam mediam admiſiſſe concedit Auctor ipſe num. 493. prætendens etiam, quòd S. *Auguſtinus* eam cum *Semipelagianis* ſuppo-

ſue-

fuerit: Sed hoc, quoad S. *Auguſtinum*, ſuperiùs falſum eſſe oſtendimus, quoad *Semipelagianos* ei conceſſimus, & nunc etiam concedimus. Quid ergo mali hìc diximus? An quòd *Molina* idem quoque admiſiſſe dictum ſit? Non credo hoc ei diſplicuiſſe: Aut ſi diſplicuit, cur non reſpondit ad argumenta, quibus totum hoc probavi diſp.3. dub.2. §.2. primæ edit; nunc verò tom.3. diſp. præamb. §.2. etiam adducto teſtimonio P. *Suarez*? Pergamus ulteriùs: *Et toto hoc* §., inquit ille, *nobis intendit perſuadere illos ſolam gratiam ab intrinſeco efficacem repudiare*. Reſp. To *ſolam* apud me non legi; undè ad hanc objectionem reſpondere non debeo, ſed potiùs Auctor iſte dicat, quâ conſcientiâ affinxerit mihi id, quod non dixi? Addit deindè dilemma, quo me putat multùm urgeri; *Vel errabant*, inquit, *Semipelagiani in admittenda gratia interiori, cui homo poſſet reſiſtere, vel non errabant?* Sed huic jam reſponſum eſt loc. ab ipſo cit., ubi dixi hominem poſſe gratiæ excitanti, atque vocanti, quam non negabant Semipelagiani, reſiſtere, etiam in ſenſu compoſito: ad quid ergo talis interrogatio? *Ruit ergo*, inquit, *integra ſtructura bujus* §., *& præcipuè omnia ſupponenda*. Sed ut vera loquar, ſeriùs relectum, atque diſcuſſum omne, quod dirutum aſſeritur, undique ſartum, tectumque conſpicio.

23. Hìc inſurgit P. *Araujo*, & parùm abeſt, quin me hæreticum declaret. Ut huic enormiſſimæ accuſationi viam ſternat, dicit diſp.5. art.8. in fine num.468. *Ante ſolutionem fateor dignum fore reprebenſione, Auctorem aliquem, qui propoſitiones ſupra damnatas doceret, & maximè poſtquam damnatæ ſunt. Eodem prorſus modo reprebenſione dignus eſſet, qui etiam poſt damnationem illarum diceret tales propoſitiones adbùc non parùm florere inter Theologos*. Et proſequitur num.469. *Quod tamen hic A, ut verbis ejus utar, non veretur aſſerere, ut conſtat ex ſua diſp.4. dub.2. §.2. num.22. ubi ait: Secundò maximè præ oculis babenda gravis illa inter Theologos controverſia: An Semipelagiani gratiæ interioris neceſſitatem ad initium fidei admiſerint? Floret modò non parùm inter Scholaſticos pars affirmativa. Et tandem concludit, nè de ejus mente dubitaremus: In cujus ſententiæ confirmationem, quæ pluribus Theologis certiſſima eſt, & neutiquam ambiguæ lucis plura protulimus diſp.3. dub.1. §.2. Hæc ille. Quid verò Romani Pontifices Innoc. X. Alexand. VII. & Clemens XI.? Damnant ut bæreticam quartam Janſenii propoſitionem, cujus prima pars ſic babet: Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei*.

24. Hæc legens quis non videat, quàm verum ſit quod dicit *Apulejus* Apolog. pag.326. *Multa ſunt, quæ ſola prolata calumniæ poſſunt videri obnoxia. Cujuſvis oratio inſimulari poteſt, ſi ea, quæ ex prioribus nexa ſunt principiis ſuis defraudentur; ſi quædam ex ordine Scriptorum ad libidinem ſupprimantur*. Enimverò non hìc quæſtio eſt de errore *Semipelagianorum* palmari: Sed, an omnes, nullò exceptò, in iſtum impegerint nævum, quod initium Fidei naturæ in ſe relictæ tribuerint; vel fuerit aliqui, qui ad initium tum Fidei, tum bonorum

operum, gratiam conceſſerint? Conſtat ex iis, quæ ibi leguntur: *En ubi agnoſcit Auguſtinus admiſiſſe* ALIQUOS *gratiam neceſſariam tùm ad initium Fidei &c.* Ex verbis S. *Proſperi* ibi citatis: *Quidam horum &c.* Et quia ibi expreſsè fit ſermo de *Caſſiano*, *Gennadio*, *Fauſto* Regenſi. Aliud eſt enim commune Semipelagianorum dogma; aliud verò, quòd aliqui admiſerint gratiæ interioris neceſſitatem, non tantùm ad boni initium, & progreſſum, ſed etiam ad initium Fidei, ut rectè obſervat *Honoratus Tournely* tract. de grat. *Chriſti*, agens de errore Semipelagianorûm, pag. mihi 94. dicens: *Quamquàm enim efficeret quis, (quod tamen non concedimus) aliquem eorum, qui Semipelagiani nomine inſamantur, agnoviſſe gratiam eſſe neceſſariam etiam ad initium Fidei, non tamen indè concludi poſſet, commune iſtud fuiſſe totius ſectæ dogma.* Sententiam hanc pluribus Theologis certiſſimam eſſe dixi; cùm multi doceant Semipelagianos aliquos admiſiſſe neceſſitatem gratiæ ad ſingulos actus, etiam ad initium Fidei, quos videre poterit Adverſarius apud noſtrum *Piccinardi* lib. 5. de commend. doctrinæ D. *Thomæ* pag. 82. ubi id latè probat, & adducit alios idem aſſerentes. Perlegat *Joannem Mariana* lib. de mort. & immort. cap. 8. hæc ſcribentem: *Video, quæ à Caſſiano dicta ſunt, omnia de gratia certè, & libero arbitrio à viris eruditis noſtrâ ætate defendi quaſi pietati conſona, neque deflexa à fidei regula ſancta. Perlegat Magiſt. Vincentium Contenſon* lib. 8. diſſert. 3. Errores circa gratiam, qui ſibi idem argumentum objicit ex ſolemni *Innocentii X.*, & *Alexandri VII.* Summorum Pontificum conſtitutione depromptum. Perlegat etiam *Franciſcum Macedo* Franciſcanum Luſitanum in Libello Londini excuſſo anno 1653. qui inſcriptus eſt, *Mens divinitùs inſpirata SS. Patri Noſtro Innocentio X. ſuper quinque propoſitiones Janſenii &c.*, qui art. 5. expendens quartam propoſitionem *Janſenii*, idem profitetur: & ut ſuam à Janſeniana ſententia diſcernat *Macedo*, contendit *Janſenium* lib. 8. de Hær. Pelag. putaſſe omnes omninò Semipelagianos in eandem de neceſſitate gratiæ interioris prævenientis ad initium Fidei conſenſiſſe opinionem, & eo titulo, aſſertionem hanc *Janſenii*, quartâ propoſitione expreſſam, meritò ut falſam, & temerariam damnatam fuiſſe. Viguit ergo apud aliquos ævi antiquioris in Scholis hæc opinio, & modò floret: licèt enim loquendo de Semipelagianis omnibus ſententiam hanc Eccleſia exploſiſſet, non poſt damnatam propoſitionem, loquendo de uno, vel altero ex Semipelagianis, eorum opinatio fuiſſet ab Eccleſia rejecta. Quarè *Antonius Boucat* Ord. Minimorum tract. de grat. diſſert. de Hæreſ. art. 3. eruditiſſimè probat Semipelagianos non admiſiſſe gratiam actualem ad initium Fidei, & art. 7. *Caſſianum* à Semipelagianiſmo vindicat, eo nempè quòd talis gratiæ neceſſitatem ad initium Fidei admiſerit. Quod enim aliquis à locutione illa generali excipiatur, nihil profectò adverſum eſt deciſioni Pontificiæ; alioquin cùm Sacræ Litteræ univerſim clament: *Non videbit me homo, & vivet; Deum nemo vidit unquam*, qui *Paulum*, aut *Moyſem* excipit, non contra Sacras Litteras pugnat. Sed ita ſit, quòd opinio iſta ſit nedum

fal-

falſa, ſed etiam Fidei adverſa, in quo reprehenſibilis eſt ille, qui dicit doceri in Scholis propoſitionem aliquam, condemnata ſit, an non, ſi reverà ita ſit, quòd doceatur? Qui in utramque partem fundamenta ſolùm proponit, ſeu quid è ſingulis opinionibus in utramque partem dici argumentando poſſit? Ergo cùm ita ſit, injuſta prorsùs eſt P. *Araujo* vituperatio. Nec reprehendendum, quòd dixerim, *In cujus ſententiæ confirmationem plura protulimus* diſp.3. dub.1. §.2.; hæc namque attulimus ad confirmationem illius, quod fatebantur, nempè gratiam neceſsariam eſse ad initium boni cujuſcumque operis, & ipſius perfectionem.

25. Verùm cùm eo loco aſſerat *P. Araujo*, propoſitionem quartam quoad utramque partem damnatam fuiſse ut hæreticam, eum monere velim præfatam propoſitionem quartam *Janſenii* eſse quidem condemnatam ut hæreticam, non ob primam partem, verùm ob ſecundam: *Et in hoc erant hæretici &c.* Quâ ergo fide de me conqueritur, & me impetit, quòd primam partem plurium dixerim opinionem eſse Doctorum? Nullus præter ipſum, quod ſciam, hucuſque dixit, primam partem hæreticam eſſe; cùm tamen ſint, & inveniantur Auctores dicentes primam partem damnatam non eſſe. Sic *P. Annatus* Jeſuita in informatione circa quartam propoſitionem dicit num. 26. *Secunda tantùm pars propoſitionis cenſuræ ſubjicitur*, ut refert *Piccinardi* loc. cit. pag.84. Qui & addit, Epiſcopos Galliæ etiam poſt *Alexandri VII.* Decretum ita damnationem quartæ propoſitionis intellexiſse, in ſcripto oblato Pontifici per Convenarum Epiſcopum *D.Choiſeul*; eoſque commendantem Pontificiam Epiſtolam obtinuiſse, datam ſub die 29. Julii anno 1663. impreſſam cum memorato ſcripto apud *Gonet* tom.2. diſp.6. art.8. videndoſque monet Salmanticenſes tom.5. pag. 59. & tom.6. pag.98. Conſulat etiam eumdem *Macedo*, & Mag. *Contenſon* loco citato, qui aſſerunt cenſuram hæreſeos, quâ quarta propoſitio afficitur, in eam cadere, ut complexa eſt, & ex duabus partibus conſtans: porrò ad propoſitionis complexæ hæreticitatem ſufficere, ut alterutrum membrum à Fide ſit alienum; verba *Contenſonii* ſunt: *Reſpondeo jure merito propoſitionem illam Janſenii fuiſſe proſcriptam; tum quia cùm complexa ſit & bimembris, ut ſit falſa & hæretica, ſat erit alterutrum membrum falſitate & hæreſi ſordere*; quod de poſteriori membro hujus quartæ propoſitionis eſse verum ſtatuit. Hos ergo AA. conſulat, advertatque quartam *Janſenii* ideò ut hæreticam damnatam, quia dicebat Semipelagianos hæreticos fuiſse in eo, in quo hæretici non erant, nè & ipſe accuſando Auctores Catholicos hæreſis in eo, in quo nulla eſt, pœnâ talionis mulctetur.

* * *
* *
*

§. III.

Clariſſima hujus Concilii proponuntur argumenta.

26 ERroribus Semipelagianorum præmeditatis, paratiores ad explorandam mentem Concilii deſcendimus. Quot ſacræ definitiones editæ ſunt in hoc Concilio, tot videntur Divinæ gratiæ prævenientis, & phyſicè præmoventis argumenta. Primum deſumitur ex Can. 4. definiente: *Si quis, ut à peccato purgemur, voluntatem noſtram Deum expectare contendit, non autem ut etiam purgari velimus, per Sancti Spiritûs infuſionem, & operationem in nobis fieri confitetur, reſiſtit ipſi Spiritui Sancto per Salomonem dicenti Prov. 8. juxta 70. præparatur voluntas à Domino; & Apoſtolo ſalubriter prædicanti ad Philip. 2. Deus eſt, qui operatur in nobis, & velle, & perficere pro bona voluntate*: Quibus verbis clariſſimè nobis ob oculos ponit Concilium, quòd Deus non expectat ut purgari velimus; ſed ipſa voluntas expectat, ut det Deus velle purgari ſaltem inchoativè; expectat ut moveatur & determinetur per gratiam, ad hoc, ut per actus pœnitentiæ de facto purgetur à peccatis. Ex quo fit argumentum ſub hac forma: Gratia efficax, quam ſtatuit Concilium, illa eſt, quâ Deus facit, ut à peccato purgari velimus, & non expectat voluntatem noſtram, ut à peccato purgemur; ſed Deus, ut à peccato purgemur mediâ gratiâ, quæ efficax ſit à conſenſu, tenetur expectare voluntatem noſtram: ergo gratia efficax à conſenſu præviſo non eſt gratia efficax, de qua loquitur Concilium. Conſequentia irreprehenſibilis eſt: major ex verbis Concilii manifeſtè ſupponitur, & clariſſimè patebit tantiſper verba Canonis meditanti, unde ſolùm probanda eſt minor. Cauſa, quæ, ut concurrat ad actionem alterius agentis, omninò dependet à determinatione illius, nec aliter valet, quàm ex illius determinatione concurrere, illius determinationem neceſſariò debet expectare, ut cum illo concurrat, quod ſanè ex terminis videtur manifeſtum; ſed gratia, quæ tantùm extrinſecè efficax eſt, & ex præviſione conſenſûs, ut concurrat ad conſenſum, quo à peccato purgamur, omninò dependet à determinatione voluntatis, nec aliter, quàm ex determinatione illius valet ad prædictum conſenſum concurrere; Deus namque prævidens per ſcientiam mediam, quòd homo gratiâ ſufficiente adjutus in talibus circumſtantiis conſentiet; non abſolutò ſuæ voluntatis actu decernit exiſtentiam conſenſûs, ſed ſolùm ſi homo velit: ergo gratia efficax ex præviſione conſenſûs, & Deus mediâ illâ purgans nos à peccato, expectant voluntatem noſtram, ut à peccato purgemur. Ubi ergo eſt, Deum mediâ illâ gratiâ facere, ut à peccato purgari velimus?

27. Vel aliter, & in idem ferè redit: Principia, quæ, ut concurrant ad actum liberum, quo volumus purgari à peccato, & de facto purgamur, voluntatem expectant, quâ volumus purgari, non faciunt, ut purgari velimus. Hæc propoſitio in verbis Concilii continetur, ubi pro eo-

dem

dem accipitur, ut à peccato purgemur, Deum voluntatem noſtram expectare, ac non fieri in nobis per Spiritûs Sancti infuſionem, & operationem, ut à peccato purgari velimus: ſed Deus, & gratia, quæ dicitur efficax ex prævifione conſensûs, ut purgemur à peccato, & ut purgari velimus, voluntatem noſtram expectant, quâ volumus purgari; id eſt, expectant à voluntate noſtra determinationem, ut purgari velimus: ergo Deus per gratiam non facit, ut à peccato purgari velimus.

28. Urgentius: Si Deus determinat exiſtentiam conſensûs per gratiam ab intrinſeco efficacem, exiſtet conſenſus, ſed, juxta Adverſarios, non liber; ſi verò illum procuret per gratiam indifferentem, & determinationem non exploraverit voluntatis, voluntas fortaſſis pro conſenſu, quem procurabit Deus, diſſenſum eliciet: ergo ut conſenſum obtineat, voluntatem debet expectare; ſed Deum expectare voluntatem noſtram, ut à peccato purgemur, eſt directè contra Concilium: ergo non Deus, nec gratia, quæ dicitur efficax ex prævifione conſensûs, faciunt, ut à peccato purgari velimus.

29. Huic argumento reſpondet *P. Araujo* diſp. 5. art. 10. num. 496. *Reſp. diſting. ſecundum partem majoris: Non expectat conſenſum noſtrum prius in actu ſecundo egrediendum à voluntate, quàm à gratia, concedo; quia per eumdem ſimultaneum concurſum utraque influit in conſenſum. Non expectat conſenſum poſitâ gratiâ in actu primo, per quam pulſat voluntatem, ut gratiæ conſentiat, nego. Probatio eſt diſtinguenda eodem modo. Explico diſtinctionem; argumentum enim multiplici laborat æquivocatione ob non benè inveſtigatam Societatis doctrinam. Quando Deus dat gratiam efficacem, jam antecedenter viderat per Scientiam mediam voluntatem conſenſuram, ſi ei tale daretur auxilium; adeòque donando auxilium, nec explorat conſenſum, nec illum expectat, quaſi prius à nobis exeat, quàm à gratia; nec etiam expectat actionem noſtram, quæ non antecedit actionem gratiæ, cùm ſit eadem indiviſibilis, per quam voluntas ſe determinat, & gratiam oblatam ad operandum. In hoc ſenſu falſa omnino eſt ſecunda pars majoris.*

30. Sic argumentum hoc eludere conatur Auctor iſte; ſed facillimo impulſu corruit ſolutio. Primò, quià Concilium loquitur de gratia, prout deſcendit à Deo; ſed gratia, prout deſcendit à Deo, non expectat voluntatem noſtram, ut purgari velimus; quis enim expectat ab alio id ipſum, quod haberi non poteſt, niſi à ſeipſo per prius donetur? Ergo falſum eſt, quòd gratia in actu primo conſiderata, & prout deſcendit à Deo, expectet voluntatem noſtram, ut purgari velimus. Secundò: quia ut fatetur *P. Araujo* pag. 341. num. 497. *Voluntas eſt*, inquiens, *quæ ſe, & alia comprincipia determinat, non verò è contra*: in quo conſentit *P. Molinæ* edit. Lugd. 1622. pag. 778. col. 1. litt. F. dicenti: *Gratia præveniens, ut cooperetur ad actus, quibus juſtificamur, pendet à cooperatione liberi arbitrii*: ex quibus fit argumentum: Gratia illa in actu ſecundo expectat determinationem noſtram, quia non influit in effectum, niſi determinata per noſtram determinationem, vel influxum; omne enim, quod pendet ab alio, expectat illud, necnon omne determina-

minatum dependet, & expectat ſuam determinationem; ſed gratiam cooperari eſt eam in actu ſecundo influere, & non influit juxta ipſos, niſi ab arbitrio noſtro determinata: ergo expectat in actu ſecundo noſtram determinationem.

31. Tertiò: Deum ſolùm dare gratiam connexam ex determinatione creaturæ cum velle ſalutari, non eſt dare gratiam, quæ, prout deſcendit ab ipſo, habet intrinſecam efficaciam ad exiſtentiam hujus velle; connexio quippè, quam habet auxilium prævisum efficax cum conſenſu, accidit ei, & eſt extrinſeca; cùm proveniat ab aliquo extrinſeco, nempè à determinatione creaturæ; ſed ſi à Deo non provenit id, ratione cujus auxilium redditur efficax, & connexum cum velle ſalutari, non Deus facit per infuſionem Spiritûs Sancti, ut nos purgari velimus: ergo non loquitur Concilium de gratia, præviſa efficaci ex determinatione creaturæ. Minor certiſſima eſt; ſi enim gratia non habet efficaciam intrinſecam, prout talis efficacia diſtinguitur ab intrinſeca ſufficientia, non ex gratia eſſet in nobis velle purgari, ſed potiùs voluntas faceret, ut infuſio illa Spiritûs Sancti hoc operetur in nobis; gratiæ namquè efficacia, quâ in actu ſecundo operatur, eſſet ex determinatione creaturæ; non gratia determinaret, & applicaret voluntatem ad velle, ſed potiùs voluntas moveret, & applicaret gratiam, illâque uteretur, ut ageret: ergo conſenſus potiùs tribuendus eſſet voluntati, quàm gratiæ.

32. Quartò; quia, juxta Auctorem iſtum, dum gratia eſt in actu primo, Deus expectat conſenſum noſtrum, quem quidem ſuadet, non tamen prædeterminat; ſed ut verificetur Deum facere, ut purgari velimus, debet aſſignari aliquid prævium, realiterque diſtinctum ab ipſo velle, quòd ex ſe non ſit indifferens ad velle, vel nolle, ſed directè moveat voluntatem ad velle: ergo ſi gratia ſolùm ſuadet conſenſum, non tamen determinat, non eſt gratia, de qua loquitur Concilium. Quintò: quia inutilis eſt recurſus ille ad Scientiam mediam, quâ Deus prævidit, quòd ſub tali auxilio ſufficienti ad ſalutariter operandum voluntas conſentiet, ut verificentur verba Concilii, quòd Deus per infuſionem Spiritûs Sancti facit, nos velle purgari. Rogo enim, an prævidit Deus, quòd ſub tali auxilio conſentiet per hoc, quòd auxilium efficiet, ipſam conſentire, vel non? Hoc ſecundum dici nequit; cùm apertiſſimè contradicat Sacræ Scripturæ, & SS. PP. perſpicuè aſſerentibus, gratiam facere conſentire. Ergo primum dici debet; ſed ad hoc non requiritur præviſio auxilii efficacis ex determinatione creaturæ, ut Deus faciat in nobis ſalutariter velle: ergo gratia illa, quæ dat ſalutariter velle, eſt ſe ipsâ, & virtute intrinſecâ efficax. Minor probatur; etenim ſi Deus in ſtatu conditionato prævidet, voluntatem, præventam auxilio ſufficienti, conſenſuram medio tali auxilio, faciente ut voluntas ſalutariter conſentiat, prævidet veritatem hujus propoſitionis; *Si voluntas eſt præventa auxilio de ſe indifferenti, conſentiet conſenſu proveniente ab auxilio facienti voluntatem conſentire*; ſed veritas hujus propoſitionis, utpotè objectum Scientiæ mediæ, præſupponitur ad illam, eſtque independens ab illius directione, ut fatentur Adverſarii: ergo independenter à Scientia me-

media prævidet Deus voluntatem conſenſuram,medio auxilio, facienti ipſam conſentire. Ergo ut verificentur verba Concilli, quibus expreſsè aſſeritur, gratiam Dei efficere ſalutariter velle, non requiritur gratiam præviderì à Deo pro priori ut efficacem per Scientiam mediam.

33. Addit deinde *P. Araujo* in fine illius num.497. *Si deniquè expectare conſenſum noſtrum ſignificet, Deum prius expectare à nobis aliquod opus naturale arbitrii, propter quod, tamquàm meritum præcedens gratiam cooperantem retribuat; ſenſus erit hæreticus, & Semipelagianus.* Dicat ergo vir iſte eruditus, quid ſentiat de illis, qui aſſerunt vocationem Dei internam multùm pendere à libero arbitrio ejus, qui vocatur; tum quia potuit accedere, aut non accedere ad audiendum, vel legendum verbum Dei, undè notitia comparatur, quibus Deus ſe inſerere, & ad Fidem vocare ſolet: quòd Deus non ſoleat dare gratias prævias & excitantes, niſi præceſſerit notitia naturalis eorum, quæ Fides docet: quòd vix ullus aliter ad juſtificationem proveniat: quòd ſiquis nihil umquam de Fide audierit, faciat tamen quod in ſe eſt ex viribus naturæ, Deus infallibiliter dabit gratiam, etiam extraordinario, & miraculoſo modo eum illuſtrando; immò quòd Deus ad id teneatur, tum propter legem, quam ipſe de hoc condidit, tum quia *Chriſtus* id nobis ſuâ Paſſione, & Morte meritus eſt: undè ſicut, *Adamo* non peccante, Deus tenebatur infundere gratiam omnibus, qui ex *Adamo* naſcerentur, ob pactum cum primo *Adam* initum, ita ob pactum cum ſecundo *Adam* initum teneatur dare gratiam, vel ordinario,vel extraordinario modo, homini facienti quod in ſe eſt ex viribus naturæ. Quid, inquam, de illis ſentit? Reſpondebit fortè, ſi dicant opera illa naturalia eſſe merita ad obtinendam gratiam, quòd tunc forent hæretici, & Semipelagiani: ſed rogo, ut vel unum mihi Semipelagianum aſſignet, qui explicitè dixerit opera, viribus naturæ facta, eſſe merita ad gratiam obtinendam? Ego intereà jam aſſignavi *Hilarium*, & *Auguſtinum* oppoſitum ſentientes.

34. Secundò ex eodem Canone arguitur, ut uberior ſit, & apertior ejus explicatio: Deus ut velimus, & operemur, operatur in nobis, non ſolùm concurſu morali, ſed etiam concurſu phyſico, ac verè effectivo. Hoc probant tot Scripturæ, Conciliorum, & PP. teſtimonia, quæ niſi ad improprium detorqueantur ſenſum, intelligi debent de tali concurſu phyſico, & non purè morali. Primò, quia motio objecti, & finis, omnibus conſentientibus Philoſophis, & eſt, & dicitur motio tantùm metaphorica, non vera; quantò magis dicitur metaphorica illa efficientia, quæ tantùm eſt efficientia moralis, docens, & ſuadens, proponendo convenientiam objecti, non immutando, atque determinando voluntatem? Secundò; quia cauſa efficiens communiter à Philoſophis eam definientibus dicitur illa, à qua primò incipit motus; non verò illa, quæ conſiliat, non quæ præcipit, non quæ ſuadet. Tertiò, quia ut inquit *D. Auguſtinus* de prædeſt. Sanctor. cap. 19. *Ipſe ergo, ut credere incipiamus, operatur, qui univerſa operatur.* Et ex verbis *Apoſtoli* ad Epheſ. 1. *Qui univerſa operatur Deus*, arguit contra Maſſilienſes, &

pro-

probat, Deum cauſare initium noſtræ fidei ſequenti diſcurſu. Qui univerſa operatur, operatur, ut credere incipiamus, cùm initium noſtræ fidei ſit unum ex ſingularibus contentis ſub illa diſtributione: ſed Deus eſt, qui univerſa operatur: ergo ipſe operatur, ut credere incipiamus. Modò rogo Adverſarios, an verbum *operor* in utraque præmiſſa poſitum accipi debeat pro cauſalitate morali, an pro cauſalitate phyſica debeat intelligi? Primum dici non poteſt, quia ut ibi ait *D. Thomas* lect. 4. *Ex univerſaliſſima cauſalitate Dei probatur, quòd nec hoc ab alio, quàm à Deo poteſt cauſari*. Et ex lumine ipſo naturæ conſtat, phyſicam eſſe, & non moralem hanc Dei, ac primæ cauſæ univerſaliſſimam cauſalitatem. Si autem accipi debet, & intelligi de cauſalitate, & efficientia phyſica vera; ergo etiam quando concluditur: *Ipſe operatur, ut credere incipiamus*, verbum *operatur*, accipi, & intelligi debet de cauſalitate, & efficientia phyſica vera, & non morali; aliàs malè argumentaretur, à cauſalitate ſcilicet phyſica omnium ad cauſalitatem moralem initii noſtræ fidei; quâ fallaciâ minimè deceptum fuiſſe *Auguſtinum* credimus: ergo cùm ex illo *Apoſtoli* teſtimonio, *Deus eſt qui operatur in nobis & velle, & perficere pro bona voluntate*, probat Concilium nos purgari velle, fieri in nobis per infuſionem, & operationem Spiritûs Sancti, in verbis hujus Canonis non cauſalitas tantùm moralis importatur; ſed vera cauſalitas, & efficientia phyſica, verus phyſicus, & prævius concurſus, qui verè prædeterminativus eſt.

35. Quid ad hæc *P. Araujo*? *Concedo primò*, inquit pag. 341. n. 498., *Deum nos moraliter excitare per gratiam prævenientem* (nota) *quam phyſicè producit. Et cùm voluntas illam* (gratiam puto) *etiam producat, & recipiat, ut ſuo loco diximus, phyſicè movetur. Deindè fateor Deum phyſicè adjuvare voluntatem in producendo actu ſupernaturali. Nego autem, concurſum phyſicum gratiæ excludere moralem*. Sed hæc ſolutio planè corruit; minùſque ſapienter exponit, & ſuſcipit Canonem Concilii. Ponamus enim, quòd Petrus volens facere eleemoſynam, ſed non habens unde, invitet Paulum, ac moveat moraliter ad eleemoſynam dandam, & quòd hic moraliter motus eam det: in hoc caſu Petrus phyſicè producit actionem moraliter moventem, & Paulus dans eleemoſynam phyſicè movet, & movetur. Rogo modò, an Petrus verè, & propriè dicatur facere eleemoſynam? Et dato etiam hoc, an Petrus, ut poſſit dici dare eleemoſynam, non debeat verè expectare actionem Pauli? Quis hoc neget? Si ergo hoc modo Deus ſit cauſa noſtrorum bonorum operum, ipſius etiam initii Fidei, ſequitur, quòd Deus debeat expectare actionem noſtram, contra id, quòd expreſsè definit Concilium.

36. Nec ſatisfacit præfatus Auctor, dicendo, Deum etiam *phyſicè adjuvare voluntatem*, ſcilicet per concurſum ſimultaneum; ut enim toties diximus, concurſus ſimultaneus non influit in cauſam ſecundam; adeoque per talem concurſum Deus non eſt cauſa, ut velimus, prout exigit *Arauſicanum*, ſed cùm volumus: nec operatur in nos, ut definit *Arauſicanum* poſt *Auguſtinum*, ſed nobiſcum; ut ex terminis evidens eſt.

eſt. Quòd verò neget, concurſum phyſicum gratiæ excludere moralem, & gratiam priùs phyſicè influere, non eſt ſolvere argumentum; ſed principium petere adducendo pro ſolutione, quod eſt in quæſtione, & cujus contrarium probatum eſt ex *Arauſicano*, ac SS. Eccleſiæ Patribus *Auguſtino*, & *Thoma*. Neſcio ſanè, an in dubium vocari poſſit, num totum hoc ferè, quod aſſerit Auctor iſte, poterant dicere Semipelagiani? Primum dicere poterant, *Deum nos moraliter excitare per gratiam prævenientem, quam phyſicè producit*, quia, ut teſtatur *Hilarius* Epiſt. ad *Auguſt.* dicebant hoc ipſum, *quòd ignoranti veritas prædicatur ad beneficium præſentis gratiæ referendum* eſſe; atqui hanc gratiam moraliter nos excitantem Deus phyſicè producit, vel ſolus, vel cum Prædicatore, etiam juxta Semipelagianos, ut mox dicetur. Secundum etiam, quod dicit Auctor iſte, admittebant, ſcilicet voluntatem moveri; dùm operatur, vel recipit aliquid: quis enim hoc unquam negavit? Tertium quoquè, nimirum: *Fateor, Deum phyſicè adjuvare voluntatem in producendo actu ſupernaturali*, fatebantur etiam Semipelagiani, teſte *D.Proſpero* Epiſt. ad *Auguſt.*, ubi eos inducit dicentes: *Ita demùm poſſe unumquemque ad correctionem, aut ad profectum vocari, ſi ſe ſciat ſuâ diligentiâ bonum eſſe poſſe, & libertatem ſuam ab hoc* DEI AUXILIO JUVANDAM; cùm non erraverint, ut fatentur Adverſarii, circa conſummationem operum bonorum, etiam Fideì; ſed ſolùm circa hujus initium. Quoad alia duo, quæ addit Auctor iſte, ſcilicet: *Nego autem concurſum phyſicum gratiæ excludere moralem, & gratiam priùs phyſicè concurrere*, nullus, ut puto, dubitabit, quin æquè negarent Semipelagiani. Quos ergo ſuis Canonibus percutit Concilium *Arauſicanum*? Mihi perſuaſiſſimum eſt proſtraſſe omnes, quotquot dixerint explicitè vel implicitè Deum expectare qualitercumque voluntatem noſtram in ſalutis negocio: aut Deum non eſſe primum fontem, primamque originem cujuſcumque initii noſtræ ſalutis. Dixi in dubium revocari poſſe, nam *ferè* totum hoc potuiſſent dicere Semipelagiani; quia fateor me neſcire, an in ſuis principiis potuiſſent dicere voluntatem phyſicè producere gratiam, ut videtur aſſerere Auctor iſte. At incredibile eſt, fidemque nullam habet, ut mitiſſimè dicam, quod ſecundo loco reſpondet præfatus Auctor. *Secundò, non nego*, inquit, *Deum in nobis phyſicè operari initium noſtræ Fidei*; quia nempe, ut ſuprà dixit, producit phyſicè motionem nos moraliter excitantem; ac ſi dici poſſet, quòd Concionator convertens aliquem ad Fidem, producat phyſicè initium Fidei, quia phyſicè producit voces nos moraliter excitantes: & dùm nos concione nobis congruâ commoti agimus pœnitentiam, phyſicè movemur. Conſtat ergo ex dictis, quòd cùm concurſus, quem ex Scriptura ſtabilit *Arauſicanum* contra Semipelagianos, non ſit moralis, nec ſimultaneus, quos admittebant Semipelagiani, quòd ſit phyſicus, prævius, & prædeterminativus, quia hic ſolùm poteſt exigi ultra moralem, & ſimultaneum.

37. Tertiò, & efficaciùs arguitur ex Canone ſexto, in quo talis adſtruitur efficax gratia, quæ minimè ſubdatur quoad uſum, & determina-

nationem arbitrio voluntatis, vel quæ ſubjungatur, ſeu ſubmittatur humilitati, aut obedientiæ humanæ. Hoc tale adjutorium damnat Concilium, ut aſſertum contra *Apoſt.* 1. ad Cor. 4. 15. ſequentibus verbis: *Si quis ſine gratia Dei credentibus, volentibus, deſiderantibus, laborantibus, vigilantibus, ſtudentibus, petentibus, quærentibus, pulſantibus nobis miſericordiam dicit conferri divinitùs; non autem ut credamus, velimus, vel hæc omnia ſicut oportet, agere valeamus, per infuſionem, & inſpirationem Spiritûs Sancti in nobis fieri confitetur, & aut humilitati, aut obedientiæ humanæ ſubjungit gratiæ adjutorium, nec ut obedientes & humiles ſimus ipſius gratiæ donum eſſe conſentit, reſiſtit Apoſtolo dicenti* 1. *ad Corint.* 4. 7. *Quid habes, quod non accepiſti? Gratia Dei ſum id quod ſum.* En ubi ſupponit Concilium, quòd *Semipelagiani* gratiam indifferentem liberi arbitrii determinationem expectantem admiſerint, cùm obedientia illa ſupponat neceſſariò aliam gratiam, cui obediat: impoſſibile eſt enim reddi obedientiam, niſi alicui priùs naturâ præcipienti obtemperetur. Et ulteriùs expreſsè definit Concilium, nullum eſſe gratiæ Dei adjutorium, quo Deus nos facit velle & agere, quod ſit humilitati, & obedientiæ humanæ ſubmiſſum. Ex quo conficitur argumentum: Per hoc præcisè dicitur gratia humilitati, & obedientiæ humanæ ſubjecta, quia illam ex proprio dominio, & pro ſuo placito determinat voluntas ad concurrendum, & influendum in hunc, vel illum actum, ipſaque agit, gratiæ activâ determinatione minimè expectatâ; ſed hanc activam gratiæ determinationem in ſententia contraria minimè expectat arbitrium: ergo ſubjungitur adjutorium gratiæ obedientiæ & humilitati humanæ.

38. Nec argumento occurret qui dicendum putet, quòd per ly *obedientia*, & ly *humilitas* non intelligitur, aut ſignificatur à Concilio obedientia, & humilitas, ut ſunt ſpeciales virtutes, ſed pro quacumque legis impletione accipi. Sed quid ſibi ſuffragii poteſt hinc oppoſita ſententia ſuſpicari? Immò majus robur accipit argumentum; cùm enim omnis actus honeſtus in hoc ſenſu obedientia ſit, & humilitas, negans Concilium, gratiam ſubjici, atque ſubjungi determinationi honeſtæ voluntatis, ſententiam penitus rejicit contrariam. Si namque apud Adverſarios adjutorium gratiæ nullam habet de ſe efficaciam, ſed in actu primo denominatur efficax à præviſione per ſcientiam mediam, & in actu ſecundo ab ipſo conſenſu, ad cujus elicientiam voluntas pro ſuo dominio, & nullâ à gratiæ adjutorio determinatione acceptâ, & expectatâ, gratiam determinat per ſuum conſenſum, qui ad præſens obedientia dicitur, & humilitas; quomodò adjutorium gratiæ, obedientiæ, & humilitati, non ſolùm ſubjungi, ſed & propriiſſimè ſubjici (quod mihi durius ſonat) negari poteſt?

39. Aliter huic argumento reponit laudatus Auctor num. 499. *Reipsâ Concilium hìc damnat aſſerentes humilitatem, & obedientiam naturalem, quam humanam vocat, eſſe meritum, ſive initium ſalutis; cùm potiùs, ut ait Can. cit., ut obedientes, & humiles ſimus (prout oportet) gratiæ donum ſit. Quod utiquè nobis non officit.* At hæc ſolutio

lutio accipit verbum *ſubjungit*, quò utitur *Arauſicanum*, in alio ſenſu, quàm accipiatur in argumento. Pro quo notandum, quòd verbum *ſubjungo*, apud Latinos, ut videre eſt in Calepino, à *PP. Chiffletio*, & *De la Cerda* Jeſuitis correcto, & aucto, idem valeat, quòd *ſubdo*, & *ſubjicio*: & ſic ſumpſi illud in argumento adducto, ut inferrem, quòd cùm omne determinans, activè ſcilicet, ſibi ſubjectum habeat illud, quod determinat, ſi gratia eſt merè indifferens quoad ſpeciem, taliter ut homo poſſit eam applicare ad producendum v.g. actum timoris, Fidei, Spei, vel Amoris, illa eſt humilitati, & obedientiæ humanæ ſubjuncta. At reſponſio in longè diverſo ſenſu ſumpſit verbum *ſubjungo*, ſcilicet, prout idem valet, ac *ſubnecto*, *adnecto*, *adjungo* &c. Hinc dicit, quòd qui diceret gratiam eſſe ſubjunctam, ſive annexam, adjunctam humilitati, & obedientiæ humanæ, ſeu naturali, velut merito, vel ſic ut humilitas, & obedientia naturalis foret initium ſalutis, & gratiæ, ille quidem impingeret in dictum Canonem. *Sed*, inquit, *hoc utique nobis non officit*. Sed hoc aliis judicandum remitto. Suppoſitâ enim lege, quam conſtanter defendit *P. Molina*, ac etiam ipſe pag. 290. de conferenda gratia homini facienti, quod in ſe eſt, ex ſolis viribus naturæ, negari omninò non poteſt, quin detur connexio inter opera naturalia, proportionata potentiæ naturali, & gratiam: Deus enim nec mentiri poteſt, nec infidelis eſſe; ſi ergo condidit iſtam legem; ergo promiſit ſe daturum gratiam facienti, quod in ſe eſt: & cùm impoſſibile ſit aut mentiri Deum, aut non implere promiſſa; impoſſibile etiam eſt, quòd homini facienti, quod in ſe eſt, non detur gratia. At quæ, obſecro, major dari poteſt connexio eâ, quæ fundata eſt in promiſſione, verbo, ac lege, à Deo ſtatutâ: immò in meritis *Chriſti*, quibus, ut volunt Adverſarii, innititur talis lex? Si ergo velimus Tò *ſubjungit* ex Canone *Arauſicano* intelligere eò modo, quò intellexit ipſe, prout idem valet, ac ſubnectere, adnectere, vel adjungere, ſequitur, multum obeſſe ipſi Canonem iſtum; cùm dicat Sacrum Concilium, illos reſiſtere *Apoſtolo*, qui humilitati, & obedientiæ naturali ſubjungunt, adnectunt, adjungunt gratiam: maximè cùm Concilium nullam *meriti* mentionem faciat.

40. Addit deinde aliam ſolutionem, quaſi principalem; in qua videtur accipere Tò *ſubjungit*, pro *ſubdit*, aut *ſubjicit*. Dicit ergo n.500. *Nego majorem* (argumenti ſuperiùs poſiti) *in quo duo falſa ſupponuntur. Primum eſt, arbitrium determinare gratiam ad concurrendum in hunc, vel illum actum. Si enim gratia Dei ſolùm datur, ut nobiſcum influat in actum bonum, & ſalutarem, v. g. in amorem; quomodò determinabitur, ut influat in malum, v.g. odium? Libertas arbitrii ſtat in eo, quòd determinet, vel non determinet gratiam, operando, vel non operando actum bonum; numquàm tamen gratia influit in actum malum, ſed ſola voluntas cum omnipotentia concurrente ex munere cauſæ primæ naturaliter operantis. Secundum eſt, quòd detur duplex determinatio, cùm ſit unicus tantùm concurſus ſimultaneus, quo voluntas ſe determinat, & gratiam ad eumdem actum ſupernaturalem. Quomodò ergo idem concurſus ſeipſum expectabit?* Hæc ille: in qua brevi reſpon-

ſione neſcio, quid priùs mirer, an rerum variarum inauditam confuſionem, an artem non ingenuam addendi verbis argumenti novum terminum, de quo apud me mentio nulla? *Quomodò*, inquit, *determinabitur gratia, ut influat in malum?* At quis dixit, gratiam determinari in malum? Quod in argumento non invenitur, cùm ſolùm dixerim, voluntatem determinare gratiam ad influendum in hunc, vel illum actum; & numquid hoc apud ipſos verum eſt? Gratia in ipſorum ſententia eſt indifferens ad ſpeciem actûs; undè homo habens illuminationem, & excitationem, poteſt prorumpere in actum vel Fidei, vel Spei, vel Amoris &c. A quo ergo determinatur gratia ad hunc, vel illum actum; numquid à voluntate? Quò poſitô, infero liberum arbitrium dominari gratiæ; nam omne determinans dominatur ſuo determinativo, illudque limitat ad unum actum, ideoque gratiam ſubjici humilitati, & obedientiæ humanæ, ſeu naturali. Falſus eſt ergo, dùm mihi imponit, ſupponere gratiam determinari à libero arbitrio ad influendum in peccatum; necnon in eo ſecundo, quod dicit me ſupponere, quod tantum abeſt à me, ut vix intelligam, quid velit. Mihi ſufficit, quòd voluntas determinet gratiam ad hunc, vel illum actum; ex quo infero: ergo voluntas dominatur gratiæ, illam ſibi ſubjectam, & obedientem habet, quod improbat Canone 6. Concilium *Arauſicanum II.*

41. Quartum argumentum accipitur ex Can. 9., qui eſt ſententia D. *Proſperi 22. Divini eſt muneris, cum & rectè cogitamus & pedes noſtros à falſitate, & injuſtitia tenemus.* Cujus rationem ſubdens immediatè *Concilium*, ait: *Quoties enim bona agimus, Deus in nobis, atque nobiſcum, ut operemur, operatur*: quibus verbis non unum Dei concurſum, ſed duplicem diſtinguit, alterum, quo operatur, ut operemur, alterum, quo nobis cooperatur: ſed id, quo Deus operatur, ut operemur, non poteſt eſſe concurſus indifferens: ergo debet eſſe concurſus phyſicè prædeterminans. Min. probatur: Concurſus indifferens non influit, nec concurrit aliquo modo pro priori ad noſtram determinationem, ſed nobiſcum operantibus cooperatur, ut eſt per ſe notum: ſed concurſus non influens, nec concurrens pro priori ad noſtram determinationem, ſed operantibus nobis cooperans, non eſt concurſus, quo Deus operatur, ut operemur: ergo id, quo Deus operatur in nobis, non eſt concurſus indifferens. Conſtat minor; quoniam ejuſmodi concurſus nobis aderit *quia operamur*; ita ut ratio à priori concurſus Dei ſit concurſus noſter: & ſi Deus operatur, operatur, & agit, quia nos operamur, non è contra.

42. Huic argumento reſpondet P. *Araujo* pag. 342. num. 501. dicendo: *Facilis eſt, & vera ſolutio .... Nam cùm hìc interveniat duplex effectus, etiam intervenit duplex cauſalitas: alia quâ Deus independenter à noſtra libertate producit gratiam excitantem: alia, quâ Deus nobiſcum producit actum liberum ſalutarem. Tam ad primum, quàm ad ſecundum concurrit Deus ſimul, & creatura.* En quàm perſpicuè docet gratiam prævenientem produci à Deo, & creata voluntate, ut in ultimis verbis, & ex num. 498. patet; ex quo ſequitur

tur gratiam prævenientem dependere à Deo, & voluntate. At cùm hoc, quod eſt, gratiam prævenientem dependere à noſtra voluntate, neſcio, quid duri inferat auribus; iſta verba ſua attemperat, ut quoties ſermo eſt, à quo dependeat gratia, videatur dicere à Deo ſolo dependere. En exemplum in verbis ejus ſuprà relatis: *Intervenit*, inquit, *duplex cauſalitas, alia, quâ Deus* INDEPENDENTER *à noſtra* LIBERTATE *producit gratiam excitantem*. Hæc verba videntur ſonare, quòd gratia præveniens à ſolo Deo dependeat. Sed nota, *libertate* poſitum loco *voluntate*: ſi enim uſus fuiſſet nomine voluntatis, nequaquàm dicere poterat Deum independenter à voluntate noſtra producere gratiam prævenientem: cùm voluntas ſimul cum Deo, juxta ipſum, influat, & producat gratiam prævenientem, adeòque hæc ab utroque dependeat, ut effectus à cauſa. Poterat tamen dicere, *independenter à libertate*; quia, juxta ipſum, gratia præveniens conſiſtit in actibus indeliberatis: & ſic à libertate, ſed non à voluntate, independentibus. Hoc ergo notato, ſimul patet inſufficientia ſolutionis, quam adhibet Canoni 9. Concilii. Si enim tàm gratia præveniens, quàm voluntas noſtra producant gratiam prævenientem, & actum ſalutarem, non ſalvatur modus loquendi Concilii, Deum ſcilicet *in nobis, & nobiſcum operari*; quia juxta explicationem ejus, Deus, tàm in productione gratiæ prævenientis, quàm effectùs ſalutaris, operatur quidem *nobiſcum*, ſed non *in nobis, ut operemur*; quod tamen Canone ſuo firmat Sacroſanctum Concilium.

43. Quintum argumentum ſumitur ex Can. 17. ubi dicitur: *Fortitudinem Gentilium mundana cupiditas facit, fortitudinem Chriſtianorum Dei charitas facit, quæ diffuſa eſt in cordibus noſtris, non per voluntatis arbitrium, ſed per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis, nullis meritis gratiam prævenientibus*: qui Canon deſumptus eſt ex *Auguſtini* opere imperfecto contra *Julianum* lib. 1. n. 83. Et ex ejuſdem lib. de patient. cap. 17. cui ſacræ definitioni ſi addas Canonem 20. etiam depromptum ex *Auguſtini* libro 2. contra duas Epiſtolas *Pelagii* cap. 9. ubi dicitur: *Multa in homine bona fiunt, quæ non facit homo. Nulla verò facit homo bona, quæ non Deus præſtet, ut faciat homo*, invictè convincitur loqui Concilium de gratia præveniente, quam Deus ſolus in homine facit; & quam expreſsè prævenientem dixerat Can. 12. *Nullus miſer de quacumque miſeria liberatur, niſi per Dei miſericordiam præveniatur, ſicut & Pſalmiſta dicit: miſericordia ejus præveniet me. Et: Cito anticipet nos miſericordia tua, Domine*. Et iterùm Can. 18. prævenientem appellat: *Debetur merces bonis operibus, ſi fiant; ſed gratia, quæ non debetur, præcedit, ut fiant*. Etenim gratia moralis ſolùm voluntatem allicit, ſuadet, & inclinat, nihil verò omninò efficit, ſicut nec gratia cooperans, aut concurſus ſimultaneus voluntatem præveniunt: ſed Concilium loquitur de fortitudine Chriſtianorum, quam Dei charitas facit mediâ gratiâ voluntatem hominis præveniente; ergo juxta Concilium datur gratia phyſicè operans, & præveniens voluntatem noſtram. Vel expreſſiùs: Fortitudo Chriſtianorum,

quam

quam Dei charitas facit, quæ diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, eſt terminus actionis Divinæ, & effectus, cujus cauſalitas importatur in illo verbo *facit*: ſed incredibile eſt, quòd hæc fortitudo ſit terminus, & verè effectus ſui ipſius: ergo ut verificetur, quòd illam facit charitas, debet agnoſci ex parte concursûs Divini aliquid inferens noſtram volitionem, & actionem, ſeu fortitudinem Chriſtianorum, & quod ſit diſtinctum à noſtra volitione, & actione. Quarè dixit *Auguſt.* lib. 3. *oper. imperf.* cap. 106. *Hæc eſt poteſtas quam ſibi vindicat fortitudo caritatis, quæ non eſt in nobis, niſi per Spiritum Sanctum qui datus eſt nobis.* Quænam eſt, aut poteſt dici fortitudo caritatis, niſi illa, quæ ex Deo deſcendit? An fortis poteſt dici gratia illa, quæ ex ſe pendula eſt, & quæ non aliter connectitur cum effectu, quàm pro voluntatis nutu, ſicut habet & minima gratia? An fortitudinem Chriſtianorum operatur gratia illa æquilibrii, quæ communis eſt Chriſtianis & Gentilibus? Ergo aliam indeclinabilem & invictam gratiam agnoſcit Concilium cum *Auguſtino*, cujus efficacia non eſt in nobis niſi per Spiritum Sanctum qui datus eſt nobis.

44. Argumentum factum novum robur accipit ex Sacræ Scripturæ teſtimoniis, quibus Concilium utitur, in quibus non minori, immò longè majori cum proprietate Deus mediâ ſuâ gratiâ dicitur cauſa noſtrorum bonorum operum, quàm nos ipſi illorum dicamur cauſa; hoc enim ſonat illud *Apoſtoli* ad *Philippenſ.* 2. *Deus eſt, qui operatur in nobis, & velle, & perficere pro bona voluntate.* Et ad *Epheſ.* 2. *Confidimus, quia qui cœpit in vobis bonum opus, perficiet uſque in diem Domini noſtri Jeſu Chriſti.* Et 1. ad *Corint.* 4. *Quid habes, quod non accepiſti?* Ut obſervat *Auguſtinus* de prædeſt. Sanctor. cap. 10. ubi oſtendit, Deum propriiſſimè dici cauſam noſtrorum operum, ſequentibus verbis: *Etſi faciant homines, quæ pertinent ad colendum Deum, ipſe facit, ut illi faciant, non ipſi faciunt, ut ille faciat.* Et cap. 11. *Ideo enim hæc, & nobis præcipiuntur, & dona Dei eſſe monſtrantur, ut intelligatur, quòd & nos ea facimus, & Deus facit, ut illa faciamus.* Et de corrept. & grat. cap. 2. *Intelligant, ſi filii Dei ſunt, Spiritu Dei ſe agi, ut quod agendum eſt, agant.* Modò ſic: ſed nos ideò præciſè noſtrorum operum propriè dicimur cauſa, quia voluntatem noſtram determinamus ad illa: ergo pariter ideo Deus propriè dicitur cauſa noſtrorum operum mediâ ſuâ gratiâ, quia per illam nos determinat, nt bona noſtra faciamus.

45. Creſcit adhuc argumentum factum ex aliis Sacræ Scripturæ teſtimoniis, quibus utitur Concilium, nempè ex illo *Jacobi* 1. *Omne datum bonum, & omne donum perfectum, deſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum.* Et ex illo *Joann.* 3. *Nemo habet quidquam boni, niſi illud illi datum fuerit deſuper.* Et ad *Epheſ.* 2. *Gratia ſalvi facti eſtis per fidem, & hoc non ex vobis; Dei enim donum eſt*: ac ſi ita ex prædictis teſtimoniis argueret Concilium: Bona opera hominum ſunt dona Dei: ergo dantur mediâ gratiâ ab intrinſeco efficaci. Meditanda namque eſt cauſalis illa *Apoſtoli* dicentis: *Gratia enim eſtis ſalvati per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum eſt*, quam unicè poſuit *Apoſtolus*, ut

ut probaret, fidem non eſſe ex nobis. Probare potuit argumento demonſtrativo, fidem non eſſe ex nobis, eò quòd ea, quæ ſunt fidei, ſunt ſupra rationem, juxta illud *Eccleſiaſt.3. Plurima ſupra ſenſum hominis oſtenſa ſunt tibi*. Et 1. ad *Cor. 2. Quæ Dei ſunt, nemo novit, niſi Spiritus Dei*. Et *Sap.9. Senſum autem tuum quis ſciet, niſi tu dederis ſapientiam, & miſeris Spiritum Sanctum tuum de altiſſimis?* Hæc omnia, quibus demonſtratur, fidem non eſſe ex nobis, ſed ex Deo, omiſit in loco iſto *Apoſtolus*, & omnia illa ſibi viſus eſt comprehendere, aſſerens, fidem eſſe donum Dei, ut probaret, fidem non eſſe ex nobis: ſed idem eſt formaliter dicere, fidem eſſe donum Dei, & non eſſe ex nobis, quàm quòd ſit à Deo mediâ gratiâ ab intrinſeco efficaci, quod hic diligentiùs obſervandum: ergo de mente Concilii eſt, quòd datur gratia efficax præveniens actus ſalutares, faciens, ut velimus credere, & operari, ne perperam dicatur Concilium inſudaſſe adverſus *Pelagianos*, & *Semipelagianos* in dicto Can.20. dum ex eo, quòd homo ſe habet paſſivè ad operationem, quâ Deus facit, ut homo faciat, intulit per prius Deum operari, quàm Deo cooperari intelligatur homo: quod contra Hæreticos ſemper credidit firmiſſimum veritatis præſidium. Huic argumento ut reſpondeat P. *Araujo*, advertit hunc Canonem intendere *adverſùs Hæreticos merita naturalia non eſſe initium ſalutis, ſed Dei gratiam per Spiritum Sanctum*. Sed, pace ipſius dixero, toto oſtio aberrat; illa enim verba Canonis, *nullis meritis gratiam prævenientibus*, omninò incidenter & tranſeunter ex Canonibus præcedentibus repetuntur: ſed præcipuum intentum Concilii in iſto Canone eſt, gratiam perſeverantiæ in via ſalutis jam inchoata eſse donum Dei. Undè operæ pretium non eſt ejus ſolutionem operoſiùs confutare: præſertim, cùm de dono perſeverantiæ jam ſimus acturi.

46. Tandem efficaciſſimè arguitur ex Can. 12. deſumpto ex *Auguſtino* Epiſt. 105. ubi expreſsè Concilium definit, non cadere ſub merito perſeverantiæ donum, dicens: *Tales nos Deus amat, quales futuri ſumus ipſius dono, non quales ſumus noſtro merito*. Ex quibus verbis optimum depromitur gratiæ ab intrinſeco efficacis argumentum. Hìc enim definit Concilium finalis perſeverantiæ donum, quod non ad prævia hominum merita, & liberam oblatæ gratiæ acceptationem, aut rejectionem refundi poteſt; ſed includit decretum præveniens omnia hominum merita, omnemque bonum uſum liberi arbitrii, dicente *Apoſtolo* ad *Rom. 8. Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his, qui ſecundum propoſitum vocati ſunt Sancti*: quod Dei propoſitum, ut obſervat *Auguſtinus*, *Apoſtolus* opponit voluntati, & operibus hominis: Undè ad *Rom. 9.* ait: *Non eſt volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei*: ergo cùm duplici ad perſeverandum adjutorio indigeat homo, alio, quo conſtituatur poteſtas perſeverandi, alio, quo ipſa in bono perſeverantia donetur; hoc ſecundum debere eſſe ab intrinſeco efficax, invictâ ſemper, & ſæpiùs à nobis memoratâ ratione concluditur; ſcilicet, quia niſi ab intrinſeco efficax ſit, cauſa, quarè illud habeamus donum, non erit quia Deus dat, ſed quia ex oblata ejus gratia illud eruimus, aut

exci-

excitamus. Et quarè non potiùs erutum, & excitatum voluntate noſtrâ, quàm donatum dicetur voluntate Dei? Hoc ipſum rurſus multis argumentis à nobis inferiùs efficaciſſimè probabitur diſp. iſtâ, & aliis ſequentibus. Debet ergo ut certum agnoſci, quòd, ut *Semipelagianorum* dogma confutaret Concilium, hæc duo ſemper cum *Auguſtino* credenda propoſuit; quòd adjutorium gratiæ efficit, ut operemur, & quòd nos non facimus, ut cooperetur illa nobiſcum, illa ſcilicet gratia, quæ non datur ex merito, ſed dat merita, cùm datur; ut dixit D. *Auguſtinus* lib. de don. perſever. cap. 16. *Si autem gratia prævenit fidem, quoniam prævenit voluntatem, profectò prævenit omnem obedientiam, prævenit etiam charitatem, qua uni Deo veraciter, & ſuaviter obeditur, & hæc omnia gratia in eo, cui datur, & cujus hæc omnia prævenit, operatur*. Et Epiſt. 106. *Sed ipſa gratia meretur augeri, ut aucta mereatur perfici, comitante, non duce, pediſſequa, non prævia voluntate*. Quibus nihil abundantiùs, & luculentiùs ad gratiæ ab intrinſeco efficacis probationem deſiderari poteſt.

47. Hoc Concilium maximè æſtimari debet, cujus decreta adeò rata, ſtabilitaque ſunt, & firma in veritate manent, ac ſi eſset judicium univerſalis Eccleſiæ, ut notat *Baronius* Append. tom. 7. ad Ann. 529. Hujus reverendam, & in omni Eccleſia Catholica receptiſſimam authoritatem confirmavit Concilium *Valentinum* ab Epiſcopis trium Provinciarum in Urbe Valentiæ in Delphinatu celebratum anno Domini 855. tempore *Leonis Papæ* IV. & *Lotharii Imperatoris*, cap.6. ſequentibus verbis: *Id ipſum conſtantiſſimè, & fide plena fatemur, quod Sanctiſſimi Patres authoritate Sacrarum Scripturarum nobis tenendum reliquerunt, quod Africana, quod Arauſicana Synodus profeſſa eſt, quod Beatiſſimi Pontifices Apoſtolicæ Sedis Catholica fide tenuerunt* .... Et in fine: *Certa, & vera fide quod à Sanctis Patribus de his, & ſimilibus ſufficienter proſecutum eſt, amplectatur fraternitas*. Quarè diſcuſsâ in hoc *Concilio* quæſtione de gratia, & prædeſtinatione cap. 1. ſtatuit: *Adhærendum eſſe doctrinæ Patrum antiquorum. Nam de præſcientia Dei, & prædeſtinatione & illud tantùm firmiſſimè tenendum credimus, quod ex maternis Eccleſiæ viſceribus nos hauſiſſe gaudemus*. Et cap.3. *Fidenter fatemur prædeſtinationem Electorum ad vitam, & prædeſtinationem impiorum ad mortem. In electione tamen ſalvandorum miſericordiam Dei præcedere meritum bonum: in damnatione autem periturorum meritum malum præcedere juſtum Dei judicium. Prædeſtinatione autem Deum ea tantum ſtatuiſſe, quæ ipſe vel gratuitâ miſericordiâ, vel juſto judicio facturus erat, &c.* .... *De hac immobilitate præſcientiæ, & prædeſtinationis Dei, per quam apud eum futura jam facta ſunt, etiam apud Eccleſiaſtem benè intelligitur dictum: Cognovi, quòd omnia opera, quæ fecit Deus perſeverent in perpetuum: non poſſumus his addere, nec auferre, quæ fecit Deus, ut timeatur*.

48. Ut huic occurrat argumento, plura reponit Auctor iſte. Dicit primò num.506. pag.342. donum perſeverantiæ conſiſtere in collectione auxiliorum, quæ Deus prævidit, ope ſcientiæ mediæ effectum habi-

habitura ex libera determinatione voluntatis: verba ſunt: *Cùm hoc donum perſeverantiæ conſiſtat in collectione auxiliorum efficacium, ad illa præſtanda prævidet Deus effectum habitura ex liberá determinatione voluntatis*; quo ſanè minimè ſatisfacit Canoni 12. Arauſicano dicenti: *Tales nos Deus amat, quales futuri ſumus ipſius dono*: manifeſtum eſt enim debuiſſe, ſi vera foret ſententia ejus, dicere *quales futuri ſumus ex determinatione arbitrii*; quia arbitrium, juxta ipſum, eſt, quod determinat in perſeverante gratiam, quam etiam accepit ille, qui non perſeverat. Debuiſſet etiam reflectere laudatus Auctor ad ſententiam Semipelagianorum dicentium apud S. *Proſperum* Epiſt. ad *Auguſt.*: *Deum eos prædeſtinaſſe in Regnum ſuum, quos gratis vocatos, dignos futuros electione, & de hac vita bono fine exceſſuros eſſe præviderit*, atquè ab ea ſe luculenter ſecernere. Minùs etiam ſapienter adnectit explicationem famoſiſſimæ illius ſententiæ S. *Auguſtini* lib. de correp. & grat.c.12.: *Subventum eſt infirmitati voluntatis humanæ,ut Divina gratia indeclinabiliter, & inſuperabiliter ageretur;& ideo quamvis infirma,non tamen deficeret, nequè adverſitate aliquá vinceretur*. Id eſt, inquit Auctor iſte num.509., Deum nos *indeclinabiliter auferre ab hac vita, quando ſumus in gratia potius, quàm dum in peccato verſamur*, & hoc eſt donum perſeverantiæ, ait, quod ibi *Auguſtinus* tantoperè prædicat. At quis non videat, quàm longè diſtet Auctor iſte à mente S. Doctoris? Dono perſeverantiæ fieri aſſerit Magnus *Auguſtinus*, eumque in finem dari, ut voluntas humana, *quamvis infirma, non tamen deficeret, neque adverſitate aliquá vinceretur*. Sed quam, amabo, infirmitatem, aut adverſitatem homo in gratia mortuus timendam habet? Pulchrè autem ſubjungit ille, & ad propoſitum meum,alia quædam verba *Auguſtini*, in hunc modum: *Cur igitur, Auguſtinus, hoc tam magnum beneficium aliis dat, aliis non dat Deus .... in cujus poteſtate eſt, quandiu quiſque in hac vita maneat, quæ tentatio dicta eſt ſuper terram? Sicut coguntur fateri donum Dei eſſe, ut finiat homo vitam iſtam, antequam ex bono mutetur im malum; cur autem aliis detur, aliis non detur, ignorant: ita donum Dei eſſe in bono perſeverantiam ... fateantur nobiſcum: & cur aliis detur, aliis non detur,ſine murmure adverſus Deum dignentur ignorare nobiſcum*; hæc ille. Ex quo liquet, *Auguſtinum* ab eo non eſſe lectum; nam prima verba: *Subventum eſt &c.*, ſunt ex fine cap.12. de correp. & grat. Ea verò, quæ ſequuntur apud *Araujum*, & quæ præcedentibus ſubnectit,dicens: *Proſequitur Auguſtinus*, ſunt ex fine cap.8. ejuſdem Libri. Rogo igitur eum, ut dignetur attentiùs legere caput illud 12., & videbit, quantùm diſtet à mente S. *Auguſtini*, conſtituere donum perſeverantiæ in eo ſolùm, quòd Deus auferat hominem ex hac vita, dum eſt in ſtatu gratiæ.

49. Hoc ipſum apertiſſimè etiam videre potuiſſet ex verbis à ſe laudatis,quæ integra ſubjicio ex cap.8. lib. cit. *Cur igitur*, inquit *Auguſtinus*, *hoc tàm magnum beneficium aliis dat, aliis non dat Deus*, apud quem non eſt iniquitas, nec acceptio perſonarum, *& in cujus poteſta-*

te eſt, quandiù quiſque in hac vita maneat, quæ tentatio dicta eſt ſuper terram? Sicut coguntur fateri donum Dei eſſe, ut finiat homo vitam iſtam, antequàm ex bono mutetur in malum; cur autem aliis donetur, *aliis non* donetur, *ignorant: ita donum Dei eſſe in bono perſeverantiam* ſecundùm Scripturas, de quibus teſtimonia multa jam poſui, *fateantur nobiſcum; & cur aliis detur, aliis non detur, ſinè murmure adversùs Deum dignentur ignorare nobiſcum.* Priuſquàm ex hac auctoritate quidquam concludam, velim, Lector, obſerves, quòd *Araujo* verba diverſo caractere expreſſa in principio & fine ſuppreſſerit, & loco *donetur*, quod bis ponit *Auguſtinus*, poſuerit bis *detur*. Ex hac *Auguſtini* ſententia evidenter apparet, illos, contra quos S. Doctor agit, eodem modo philoſophatos fuiſse de dono perſeverantiæ, ac Auctor iſte; ſtatuiſſeque illud in gratia, quâ perſeverare homo poſset, ſi vellet, eo ſcilicet adjuncto, quòd homo auferatur ex hac vita, priuſquàm de bono mutetur in malum: *Auguſtinus* verò in gratia conferente homini invictiſſimam, robuſtiſſimam, ac fortiſſimam voluntatem, ſive in eo, quòd *Divinâ gratiâ indeclinabiliter, & inſuperabiliter homo agatur.* Continent enim verba Defenſoris gratiæ argumentum ab Adverſariis objectum, quod ſolvit retorquendo illud in eoſdem, quaſi diceret: Objiciunt mihi, cur, ſi perſeverantia Dei donum eſt, non omnibus detur in bono indeclinabiliter, & inſuperabiliter perſeverare? Sed cùm ipſi quoquè fateantur hoc, quod eſt finire vitam, antequàm ex bono mutetur quis in malum, donum Dei eſse, nec omnibus dari: cur autem non omnibus detur, ipſi etiam ignorent; non debent mihi moleſti eſse, ſi dicam id me ignorare &c. Ex quo ſatis conſtat tantum abeſse, quòd S. *Auguſtinus* docuerit idem, quod docet Auctor iſte, ut potiùs id manifeſtè rejecerit, velut Scripturis contrarium. Nam illi, quos oppugnat *Auguſtinus*, dicebant, perſeverantiam conſiſtere in eo, quòd homo finiat vitam, priuſquàm de bono mutetur in malum: idem Auctor iſte prætendit: *Auguſtinus* e contra, quòd conſiſtat in gratia tribuente *liberrimam, fortiſſimam, invictiſſimam, perſeverantiſſimam voluntatem* uſque ad mortem, prout dicimus Thomiſtæ: Addit *Auguſtinus*, interrogationem illam, *Cur Deus hoc donum dat uni, & non alteri?* æquè urgere Adverſarios, ac ſe; & propterea non eſſe à ſua ſententia recedendum: maximè cùm ſua ſententia eſſet conformis Scripturis, aliorum verò contrà. Hinc Adverſarios initio Cap. illius 8. ſic alloquitur: *Tu autem quiſquis inimicus ejus gratiæ, ſic interrogas, ipſe quid dicis? Benè quod te non negas eſſe Chriſtianum, & Catholicum jactas. Si ergo confiteris donum Dei eſſe perſeverare, in bono uſque in finem, cur hoc donum ille accipiat, ille non accipiat, puto quod mecum pariter neſcis, & ambo hìc* INSCRUTABILIA JUDICIA DEI, *penetrare non poſſumus. Aut ſi ad liberum arbitrium hominis, quod non ſecundùm Dei gratiam, ſed contra eam defendis pertinere dicis, ut perſeveret in bono quiſque, vel non perſeveret, non Deo donante ſi perſeveret, ſed humana voluntate faciente, quid moliturus es contra verba dicentis,* ROGAVI PRO TE PETRE NE DEFICIAT FIDES TUA.

50. Ve-

50. Verùm Auctor iſte,ut S. *Auguſtinum* in ſuam traheret ſententiam,primò citato libro de correp. & grat. non indicavit Capita, è quibus traxit binam auctoritatem S. *Auguſtini*. Secundò, duas illas auctoritates, quarum prima, *Subventum eſt infirmitati*, habetur cap.12. ſecunda, *Cur igitur &c.* cap.8., ſic adduxit, ut una, quæ prior eſt in *Auguſtino*, ſit poſterior apud ipſum, & præcedentis, quaſi explicatio: quaſi diceret S. Doctor: Subventum eſt infirmitati voluntatis humanæ, ut inſuperabiliter ageretur, quia nunc Deus eripit electos ex hac vita,dum ſunt in ſtatu gratiæ; & hoc eſt donum perſeverantiæ, quod nobis datur; ſed *Adamo non congruebat hoc perſeverantiæ genus; quia, ſi perſeveraſſet, non eſſet moriturus*, ut ait P. *Araujo* num.509. Tertiò, *Auguſtinus* petit à ſuis Adverſariis, cur perſeverantiæ donum,uni *donetur*, non alteri *donetur*: Auctor iſte ſubſtituit,*detur*, idque bis, non ſine myſterio: ſiquidem *donari* nobis dicuntur, phraſi *Auguſtini*, quæ gratis dantur; dari verò,quæ meritis retribuuntur. Id apertè conſtat ex lib.de grat. *Chriſti* cap.31. *Si autem ſic dicitur* DARI:(fides:) *ut reddatur meritis, non* DONETUR, *quid eſt quod iterum dicit: Vobis* DONATUM *eſt pro Chriſto, non ſolum ut credatis in eum, verum etiam ut patiamini pro eo? Utrumque enim* DONATUM *eſſe teſtatus eſt, & quod credit in Chriſtum, & quod patitur quiſque pro Chriſto*; ad quam diverſitatem Auctor iſte, haud dubiè, non reflectendo, bonâ fide, unum mutavit in aliud. Quartò in longa auctoritate omittit pauca verba illa *Secundùm Scripturas, de quibus teſtimonia multa jam poſui*: Ex quibus conſtare poterat,quæſtionem illam de perſeverantiæ dono innixam eſſe Scripturæ,nec eſſe adiaphoram; ac curioſus lector fortè vidiſſet pulcherrimum illum textum *Luc.*22. v.32. *Rogavi pro te Petre, nè deficiat fides tua*: qui ſolus ſufficeret ad quæſtionis deciſionem. Peto enim, an credat *Petrum*, ejuſque Succeſſores, quos omnes reſpicit textus ille, eſſe in fide infallibiles in vita, an ſolùm poſt mortem? Si in vita, cur Deus non poterit etiam nobis in vita dare gratiam,liberrimam, fortiſſimam, invictiſſimam, perſeverantiſſimam voluntatem tribuentem permanendi in juſtitia; ſicut *Chriſtus* impetravit *Petro*, ejuſque Succeſſoribus, permanendi in Fide? Enimverò cùm S. *Auguſtinus* de Dono perſever. eodem modo loquatur, ſicut de dono infallibilitatis in fide, quod *Petro*, ejuſque Succeſſoribus in Romano Pontificatu, ſuâ oratione promeritus eſt *Chriſtus*; immò ex hoc ultimo confirmet primum; neceſse eſt, ut, ſi ponimus donum perſeverantiæ in eo, quod homo in ſtatu gratiæ ex hac vita translatus non poſſit ampliùs gratiam amittere, ſicquè habeat in gratia inſuperabilem, ac invictiſſimam voluntatem; dicamus quoque infallibilitatem Summi Pontificis in hoc conſiſtere, quòd ſi è vita hac eripiatur exiſtens in Fide Catholica, tunc ampliùs deficere à Fide non poſſit: quod conſequenter debet dicere Auctor iſte. Si verò ponamus, ut nos cum *Auguſtino*, & *Thoma* pònimus, perſeverantiam eſſe donum à Deo proveniens, quo homo in hac vita, quantovis tempore vivat. habet inſuperabilem, & invictiſſimam in bono perſeverandi voluntatem; fateamur neceſſe eſt, infallibilitatem

Summi Pontificis in ſimili dono conſiſtere; quô fit, ut ſemper habeat in Fide liberrimam, fortiſſimam, invictiſſimam, perſeverantiſſimam voluntatem, ut *Auguſtinus* loquitur: ſive, quod in idem redit, ſi fatemur infallibilitatem Summi Pontificis conſiſtere in dono aliquo eidem in hac vita communicato, quô fit, ut habeat ſemper, dùm ex Cathedra loquitur, conſtantiſſimam, perſeverantiſſimam, robuſtiſſimam, & invincibilem in Fide voluntatem; fateri quoque idem debemus de dono perſeverantiæ, ſi S. *Auguſtini* veſtigiis inſiſtimus.

51. Æquè infeliciter pugnat Auctor iſte ex cap. 11. lib. de correp. & grat. ut probet perſeverantiam aliud nihil eſſe, quàm translationem hominis ad vitam beatam. Hoc enim manifeſtè repugnat his verbis ex eodem cap. fideliter deſumptis. Poſtquam enim poſuit differentiam inter gratiam *Adamo* de facto collatam in ſtatu innocentiæ, & eam, quæ prædeſtinatis confertur nunc, addit: *Secunda ergo plus poteſt, quâ etiam fit, ut velit*, (nota) *& tantum velit, tantoque ardore diligat, ut carnis voluptatem contraria concupiſcentem voluntate Spiritûs vincat*; nedùm vincere poſſit, ut *Adam* poterat. Nunc peto à P. *Araujo* An in homine in gratia ex hac vita translato inveniatur carnis voluptas contraria bonæ voluntati concupiſcens? Si negat, fateatur ergo perſeverantiam S. *Auguſtino* non eſſe translationem hominis ex hac vita præcisè, ſed donum aliquod tempore hujus vitæ prædeſtinatis collatum, quô fit, ut non ſolùm poſſint vincere, ſed vincant etiam voluptatem, contraria voluntati concupiſcentem.

DUBIUM III.

An gratia per ſe ipſam efficax ſit de mente Sacri Concilii Tridentini.

§. I.

Quibuſdam ſuppoſitis, pars affirmativa efficaciter promovetur.

1 DOCTRINA, quæ ſemel Eccleſiæ placuit, ampliùs diſplicere non poteſt; non enim humano ingenio, ſed Spiritûs Sancti inſpiratione, divinoque lumine edocta, quæ Dei ſunt diſcernit, & amat. Quarè Divinæ gratiæ per ſe ipſam efficacis lux, quæ adeo luculenter in Conciliis *Milevitano*, & *Arauſicano* II., ut diximus, emicuit, ſuo etiam micantiſſimo lumine ſplendidiùs in Tridentino nobis reſplendere perſuaſum eſt; quidquid dicat P. *Marin* tract. de fide pag. 405. num. 50. dum liberè, æquè, ac ſecurè (utrumque perperam) profert: *Fortè diffinitum eſt à Concilio Turonenſi contra Lutherum decret.* 15.

& à

& à Tridentino contra Calvinum ſeſſ.6. cap.4. gratiam non eſſe ab intrinſeco efficacem. Nec P. *Meyer* S. I. qui nomine, *Liberius Gratianus*, proprium celare voluit, ab illo diſſentit, dum liberiùs ſcripſit: *Gratiam ſe ipsâ efficacem novum eſſe Lutheri, Calviniqne commentum, & ad illorum tempora in Eccleſia Catholica inauditum, oppugnatum ab Academiis & Eccleſiæ Doctoribus, tum antè, tum poſt Synodum collectam, & à Concilio reprobatum.* Sed ferendus omni patientiâ, quin aliquid ex oppoſito reponatur contumeliæ; quibus namque mens Concilii cognita eſt, non ſolùm doctrina noſtra manifeſta erit, ſed quid oppoſita ex Sacris Conciliis ſibi vendicare poſſit, facilè videbit; hoc enim eſt privilegium veritatis, quæ nullo unquam ſermonum fuco poteſt deformari; maximè in communibus diſceptationibus, cùm ſapientûm oculis præponuntur ea, quæ ex utraque parte diſcutienda veniunt.

2. Et quidem pro intelligentia Concilii præmittere primò operę pretium duximus, quòd cogitatio aſſerentium, gratiam per ſe ipſam efficacem evertere libertatis uſum, fuit agnita à PP. Concilii Tridentini. Hoc fateri tenentur illi ipſi, contra quos procedimus; cùm libri inſtitutionum *Calvini* editi fuerint *Baſileæ* anno 1544.; hæreſiſque ipſius de qua in Concilio Tridentino anno 1546. diſputatum fuit, eadem 1547. fuerit proſcripta: quod ſanè fieri non poſſet, niſi PP. expreſſam ſub nomine motionis divinæ prædeterminationem phyſicam, quâ deſtrui libertatem aſſerebat ipſe, dignoſcerent. Nota ergo ipſis fuit hæc phyſica motio, ſeu prædeterminatio. Sed non ita ſcientia media, cùm eo tempore nondum inventa, aut reſtituta, ſed latens, & ſepulta eſſet; ac poſtea aut revocata, aut excogitata fuerit. Hoc ſecundum liberè, ac ingenuè profitetur P. *Molina* in concord. q. 23. art.4. & 5. memb. ultim. §. *Licet ſemper*, & §. *Nos pro noſtra* 1.p. q.14. art.13. diſp.18. memb.2. *Vaſquez* 1. p. q.14. diſp.67. cap.4. *Fonſeca* 6. metaphyſ. cap.2. q.4. ſect.8. *Hericc* 1. p. diſp.7. cap.10. & alii, qui ſe hujus ſcientiæ mediæ inventores gloriantur, & hujus inventionis tempus annotant anno 1570. Nec fortè dicant ab anno 1547. oblivione deletam ſcientiam mediam, & anno deindè 1560. à P. *Molina* iterum luci reſtitutam: hæc enim oblivio in doctiſſimis, & Catholicæ fidei zelo ardentiſſimis viris eſt penitus incredibilis; nec oppoſiti Authores ad ejuſmodi oblivionem recurrere poſſunt; cùm putaverit P. *Molina* 1.p.q.23. art.4. & 5. memb. ultim. §. *Licet*, quod ſcientia media *ſit medium illud, per quod Hæreticis aditus, quò facilius ad pacem, unitatemque Eccleſiæ redirent, ſit patefactus, & per quod concertationes, quæ ante mille annos inter Viros Catholicos obortæ ſunt, quantùm par eſt, ſint compoſitæ.* Quid ergo receſſit à PP. memoria res adeo Eccleſiæ, ut ille, & ſui putant, neceſſaria? Crederem potiùs, & verè, ſcientiam mediam non cognitam à Sacro Concilio, aut ſi cognitam, ut inutilem fuiſſe rejectam. Quomodò enim prudenter credi poteſt, aut notitia, aut ęſtimatio aliqua illius ſcientiæ, de qua nullum in littera Concilii veſtigium, nulla apud Authores illius temporis memoria, nulla vel tenuiſ-

nuiſſima apud PP. qui ſuperſtites fuerunt Concilio, hujuſmodi recordatio?

3. Ut tamen Scopum Concilii pleniùs attingamus, Pelagianorum, Semipelagianorum, Lutheranorum, & Calviniſtarum, convenientia, & diſcordia accuratè obſervanda eſt. Conveniunt itaque, & unanimiter aſſerunt, liberum arbitrium non ſtare cum gratia ab intrinſeco efficaci, quam inimicam prorſus humanæ libertatis arbitrantur. Sed differunt, atque diſcordant; quia ex iſto apud illos omnes inconcuſſo principio, cum ſuis *Pelagius*, ut ſuperiùs vidimus, negavit concurſum phyſicè prædeterminantem, ne liberum frangatur arbitrium. *Lutherus* autem, & *Calvinus* arbitrium de medio ſuſtulerunt, ut efficacem ſtabilirent. Erat ergo rata, & firma apud omnes illos conſequentia iſta: Gratia præveniens eſt ab intrinſeco efficax: ergo arbitrii deſtruit libertatem. Hoc apud omnes erat certum principium, ſub quo minores, ut ajunt, propoſitiones diverſas inducentes, diverſas inferebant Concluſiones. Etenim *Pelagiani*, & *Semipelagiani* ita palam argumentabantur: *Si Dei gratia præveniens eſt ab intrinſeco efficax, deſtruit libertatem arbitrii: At Dei gratia præveniens non deſtruit libertatem arbitrii: ergo Dei gratia præveniens non eſt ab intrinſeco efficax*. *Lutherus* verò, & *Calvinus* ſub majori prædictâ ſumentes iſtam: *Sed gratia Dei præveniens eſt ab intrinſeco efficax*, ſtatim inferebant: *Ergo deſtruit libertatem arbitrii*. Quam ſanè conſequentiam ita firmam putabant, ut dicerent, nec ipſas Inferi portas adverſus eam prævalituras. Patet ergo illorum concordia, & diſcordia, concordia in medio probativo; diſcordia in Concluſionibus, quas ex eodem medio deducebant.

4. At non erravit solùm in modo inferendi *Calvinus*, conſequens hæreticum contendens ex gratia ab intrinſeco efficaci, ſed etiam à vera & Catholica Theologia abivit; quia aliundè antecedens commentum Hæreticum excogitavit. Etenim apud ipſum, omnis gratia interior ſufficiens eſt efficax, immo gratiam in excitantem, & adjuvantem, & cooperantem diviſam rejicit, ut conſtat ex ipſo in Antidoto ad ſeſs.6. cap.6. dicente: *Motum Spiritus Sancti ſic eſſe efficacem, ut fidem ſemper gignat, fallique Tridentinos Patres, quòd motum nobis afferri ſomnient, qui mediam electionem nobis relinquat*: quarè cùm hoc antecedens ſit hæreticum: *Omnis gratia interior eſt prædeterminans*, quid mirum, quod conſequens hæreticum intulerit ex ipſo?

5. Ex hoc, quod perfractè contendebant *Calvinus*, & *Lutherus*, neceſſario nexu ſequitur, liberum arbitrium poſt *Adæ* peccatum fuiſſe in hominibus extinctum, & amiſsum, manſiſse rem de ſolo titulo, vel titulum ſine re. Ità *Lutherus* apertiſſimè inſanit in aſsertione articulorum, quos damnavit *Leo* X. ad 36. Concluſionem: *Periit itaque hic etiam generalis illa influentia, quâ garriunt eſſe in poteſtate noſtra naturales operationes operari: Secus rem habere monſtrat experientia. Scimus nullo momento vitam noſtram eſſe in manu noſtra; & audemus dicere aliquam cogitationem eſſe in manu noſtra? Quid abſurdius dici poteſt? Qui ergo vitam noſtram in manu ſua retinuit, motus noſtros, &*

opera

opera in manu tua poſuit? Abſit. Liberum arbitrium eſt figmentum in rebus, & titulus ſine re. Quia nulli eſt in manu ſua quidpiam cogitare, boni, aut mali, ſed omnia ſub Deo ſunt, contra quem nihil poſſumus, niſi quantum permittit ipſe, aut facit. Nobis ad inferna ſpectantibus res apparent arbitrariæ, & fortuitæ, ſed ad ſuperna ſpectantibus omnia ſunt neceſſaria. Idem effutiit lib. de ſerv. arbitr. contra *Eraſmum* adverſus liberum arbitrium furens: *Deus nihil præſcit contingenter; ſed omnia incommutabili, & æternâ infallibilique voluntate, & prævidet, & proponit, & facit. Hoc fulmine ſternitur, & conteritur penitus liberum arbitrium &c. Ex quo ſequitur, quod omnia quæ facimus, etſi nobis videntur contingenter fieri, neceſſario tamen fiunt, & immutabilitèr, ſi Dei voluntatem ſpectes; &c. Neceſſario dico, non coactè; neceſſitate immutabilitatis, non coactionis: Sponte, ac lubenti animo: Sed hanc lubentiam non poteſt ſuis viribus omittere, aut mutare.* Et rurſus: *Quando Deus omnia in omnibus movet, & agit, in Satana, & in impio taliter agit, quales illi ſunt. Cum ſint averſi, & mali, & rapiantur motu illô Divinæ Omnipotentiæ, non niſi averſa, & mala faciunt.* En qualiter neſcius actualium ſufficientis gratiæ auxiliorum, quæ admitti neceſſe eſt, ut voluntas ſit proximè potens in ordine ſupernaturali, liberum arbitrium penitùs deſtrui hæreticè affirmat, dum nondùm juſtificatos pro inolita malitia in malum, & juſtificatos pro inſpirata charitate in bonum, à Deo primo movente credit inevitabili, ac indeclinabili neceſſitate contorqueri omnes, & conſtringi. Cui ſubſcripſit *Philippus Melancthon*, qui eâdem hæreticâ virulentiâ Univerſitati Pariſienſi convitiatur, in *Apologia pro Luthero contra decretum furioſorum Pariſienſium Theologaſtrorum* tom. 2. Vitemb. ann. 1583. *Apparet in tota Sorbonica facultate neminem eſſe, qui Auguſtinum legerit. Auguſtinus, inquiunt, cùm de gratia diſputat, non poſſe liberum arbitrium benè operari citra gratiam, non de gratum faciente gratiâ loquitur. Cæcitas, cæcitatum, & omnia cæcitas. De qua tandem gratia vir ille diſſerit? Cùm toties in vocabulo gratiæ variaſſe Pelagium ſcribit, teſtatur ſe exigere gratiam juſtificantem, ſeu Spiritum Sanctum diffuſum in corda juſtificatorum. Dona naturæ palàm rejicit, auxilium ſpeciale Sorboniacum ignorat. Qui poteſt igitur non de gratia juſtificante loqui?* &c. *Et vos Sorbonici quid aliud vocatis gratiam, quàm charitatem?* &c.

6. Eandem erroris viam trivit *Calvinus* lib. 2. de liber. arbitr. contra *Pighium*, ſcribens: *Si coactioni*, inquit, *opponatur libertas, liberum arbitrium eſſe, & fateor, & conſtanter aſſevero; ac pro hæretico habeo, quiſquis ſecus cenſeat. Si hoc, inquam, ſenſu liberum vocetur, quia non cogatur, aut violenter trahatur externo motu, ſed ſponte agatur ſuâ, nihil moror.* Et in Antidoto ad Canon. 5. ſeſs. 6. Concil. *Trident. Quia*, inquit, *per liberum arbitrium intelligunt* (PP. Tridentini) *eligendi facultatem, quæ ſit in utramque partem libera, & ſoluta: titulum ſine re eſſe, qui affirmant, Chriſtum habent Auctorem..... Quòd ad ipſam vocem attinet, audiant Auguſtinum &c.* Rurſus lib. 2.

Inſtit.

Inſtit. cap. 2. num. 6. 7. 8. *Malè voluntate agit, non coactione*. *Optimè id quidem: Sed quorſum attinebat rem tantulam tam ſuperbo vocabulo inſignire?* &c. *Itaque ſiquis vocis hujus, liberi arbitrii, uſum non prava intelligentia ſibi permittat, per me quidem non vexabitur ob eam rem. Sed quia ſine ingenti periculo non poſſe retineri cenſeo, magno è contra Eccleſiæ bono futurum, ſi aboleatur, neque ipſe uſurpare velim, & alios, ſi me conſulant, abſtinere optarim*. Et alibi: *Manet voluntas, quæ propenſiſſimâ affectione ad peccandum & propendeat, & feſtinet* &c. *Porrò quòd libertate abdicatâ, voluntatem dico neceſſitate in malum vel trahi, vel duci &c. offendit eos, qui inter neceſſitatem, & coactionem diſtinguere neſciunt* &c. *An non Deus neceſſariò bonus eſt?* Ita efficaciam gratiæ libertati injurioſam, & in exitium ejuſdem neceſſitatem indeclinabilem afferre credidit; quod ſanè eſt maximum, & clariſſimum hæreticæ perfidiæ documentum.

7. His ergo ſuppoſitis, ſit primum argumentum mihi ſanè urgentiſſimum ex fine hujus Sacri Concilii. Cùm enim adverſus *Lutherum*, & *Calvinum* ſpecialiter fuerit congregatum, ad quartum Canonem, in quo dogma *Lutheri* proſcribitur, tres priores Canones adverſus *Pelagium* præmittendos duxit. Primus Pelagianam hæreſim, qualis erat in principio, cùm primum exorta eſt, damnat, dicens: *Si quis dixerit, hominem ſuis operibus, quæ vel per humanæ naturæ, vel per Legis doctrinam fiant, abſque divina per Jeſum Chriſtum gratia poſſe juſtificari coram Deo, anathema ſit*. Secundus eamdem Pelagianam hæreſim, qualis fuit poſtea, anathematizat: *Si quis dixerit, ad hoc ſolùm divinam gratiam per Chriſtum Jeſum dari, ut facilius homo juſtè vivere, ac vitam æternam promereri poſſit, quaſi per liberum arbitrium ſine gratia utrumque, ſed ægrè tamen, & difficulter poſſit, anathema ſit*. Tertius tertium ſtatum *Pelagianorum*, & *Semipelagianos* apertè ferit: *Si quis dixerit, ſine præveniente Spiritûs Sancti inſpiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere, ſperare, diligere, aut pœnitere poſſe, ſicut oportet, ut ei juſtificationis gratia conferatur, anathema ſit*. Ex quibus ita conficitur argumentum. Sacrum Concilium affirmat, non ſolùm inſpirationem, ſed etiam adjutorium prævenire actus fidei, ſpei, & dilectionis, quibus diſponitur homo, ut ei juſtificationis gratia conferatur; illud enim adjectivum, *præveniente*, utrumque afficit, inſpirationem, & adjutorium; ita ut velit Concilium non ſolùm inſpirationem eſſe prævenientem, ſed & ipſum adjutorium: atqui adjutorium præveniens actus fidei, ſpei, & dilectionis eſt ab intrinſeco efficax: ergo de mente Concilii eſt gratia ab intrinſeco efficax. Min probatur: Adjutorium efficax præveniens hujuſmodi actus eſt adjutorium illos ex ſua intrinſeca virtute in homine infallibiliter operans, & cum ipſis infallibiliter conjunctum; nequit enim fieri, ut quis adjuvet alium, niſi & ipſe operetur; juvatur etenim, qui facit, non verò qui, etſi potens, non facit. Sed adjutorium præveniens, & infallibiliter conjunctum cum hominis operatione, eſt per ſe ipſum efficax: ergo illud adjutorium præveniens eſt ab intrinſeco efficax,

8. Nec

8. Nec dicant, eamdem inſpirationem vocari ibi adjutorium, ac proindè non magis efficax adjutorium eſſe dicendum, quàm fuerit inſpiratio, quam conſtat ex ſe efficacem non eſſe. Hoc enim ſiquis autumet, eâdem ſuâ ratione refelletur; quia ſi inſpiratio efficax non eſt, ad potentiam pertinet, & actionem non adjuvat: egemus ergo ſuperveniente adjutorio, ut efficax reddatur vocatio: ac indè aſſerens efficaciam, quam vocatio non habet. Ideò hìnc ſecundò, & magis firmatur adductum ratiocinium, ſi nempe inſpiratio, & adjutorium efficax non eſt eadem realiter gratia, ut jam ſuprà diximus, & modò firmamus ex Concilio. Hoc, inquam, efficaciſſimè perſuadetur: primò, quia ſi adjutorium, de quo in præſenti loquitur Concilium, eſſet realiter inſpiratio, ut quid definiens Concilium neceſſariam eſſe inſpirationem Spiritûs Sancti, adderet, *atque ejus adjutorio*? Eſt enim per ſe manifeſtum, tam adjutorium, quàm inſpirationem eſſe à Spiritu Sancto: ergo ſi unum eſt realiter aliud, ad quid illa inutilis repetitio? Rurſus ſi eſt eadem gratia, cur ex diverſis textibus Sacræ Scripturæ, nempè, ex *Zachar*. cap. 2., & *Hieremiæ* Thren. 5. utriuſque gratiæ exiſtentiam probat Concilium? Et tandem ſi eſt eadem gratia, & idem munus movendi; cur cap. 5. ponit Concilium poſt munus excitandi, munus movendi; & Canon. 4. priùs munus movendi, quàm excitandi? Ubi obiter nota eundem ordinem obſervaſſe Concilium in laudato Canone, quem ſervavit *Auguſtinus* quæſt. 2. ad *Simplicianum*: *Ideò dictum eſſe, non eſt hominis volentis... quia ſine Deo movente, atque excitante non poſſumus*. Et ſerm. 23. de verbis Domini cap. 3. tradens modum diligendi Deum, ſic inquit: *Ut ergo ames Deum; habitet in te Deus, & amet te de te, id eſt, ad amorem ſuum moveat te, accendat te, illuminet te, excitet te*, ubi excitationem poſt motionem ſtatuit. Idem modus loquendi obſervari poteſt in D. *Thoma* 1.2. quæſt. 113. art. 1. definiente vocationem per *auxilium Dei moventis, & excitantis*. Quid enim obſtat, quòd priùs ſit ſermo de motione intrinſecè efficaci; cùm iſta, etſi ordine executionis ſit poſterior excitatione, prior ſit ordine intentionis? Concilium enim, ut ſuprà diximus, definiens cum tali motione efficaci, quam concedebant Hæretici, ſignificatam per ly *motum*, ſubſiſtere libertatem, primam poſuit, ut eos convinceret de pravitate conſequentiæ. Secundò, quia ſi inſpiratio, & adjutorium eſſet eadem gratia, non aſſereret Concilium, ſine præveniente Spiritûs Sancti inſpiratione, atque ejus adjutorio, ſed abſolutè diceret, ſine præveniente Spiritûs Sancti inſpiratione adjuvante: ergo ubi non inſpirationem declarat adjuvantem, inſpirationem agnoſcit gratiam diſtinctam ab adjutorio, quod non ſimultaneum dicit, ſed præveniens. Tertiò, quia tota inſpirationis ratio completur antè operationem; non enim advenit inſpiratio agenti, ſed ut agat: ergo omninò eſt ante adjutorium actionis, ſine quo æquè ſtare poteſt, & conſequenter adjutorium actionis ſupervenit, & eſt ab inſpiratione diſtinctum, præſtanſque efficaciam, quæ vocationem eſſe cum effectu facit.

9. Fundatur quartò id ipſum magis: quia cùm Canon iſte ſit adverſus *Semipelagianos* conditus, & deſumptus ex M. P. *Auguſtino*, qui

gratiam ſe ipsâ efficacem à *Pelagianis*, & *Semipelagianis* impugnatam ita acerrimè propugnat, mirùm eſſet, ſi Concilium hoc ipſorum aſſertum intactum relinqueret; eò præſertim, quòd ipſi ejuſmodi voluntatis, & actionis adjutorium ex læſione libertatis rejiciebant: ergo Concilium, vel concordiam hujus adjutorii cum libertate omiſit, quod nullus credet, vel de concordia illius cum libertate doctrinam tradidit, & conſequenter eam, quam negabant *Pelagiani*, & *Semipelagiani* gratiæ efficaciam, non obſtare libertati, definivit.

10. Hic eſt mirabilis Synodi Tridentinæ ordo, quæ poſt definitam hanc gratiæ efficacis cum libertate concordiam adverſus *Semipelagianos* 3. Canone, mox in quarto ait: *Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil cooperari aſſentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quó ad obtinendam juſtificationis gratiam ſe diſponat, ac præparet, neque poſſe diſſentire, ſi velit, ſed veluti inanime quoddam nihil omninò agere, merèque paſſivè ſe habere, anathema ſit.* Siſtat hic quicumque rem pro dignitate conſiderare velit. Sciebant quidem Patres, intrinſecam gratiæ efficaciam fuiſſe *Calvino* principium, ex quo negationem libertatis deducebat. Sciebant item, libertatem principii loco aſſumpſiſſe *Pelagianos*, ex quo gratiæ ſe ipsâ efficacis negationem deducerent. Rogo nunc, an aut contra *Pelagium* libertatem removerint, aut contra *Calvinum* intrinſecam gratiæ efficaciam negaverint? Ecquid magis obvium, aut magis neceſſarium, quàm principium refellere, ex quo error legitimæ conſecutionis vi deduceretur? Fecitnè ita Patrum conſenſus? Non arbitror, aliquem adeò ſenſibus deſtitutum, ut id aſſerendum putet. Quid ergo fecit? Conſequentiam negavit, & utrique errori viam præcluſit, dumtaxat declarans, malè *Pelagium* inferre ex libertate negationem gratiæ; malè item *Calvinum* ex gratia negationem libertatis; cujus ergo gratiæ, aut ex qua gratia? Nempè illius, & ex illa, de qua diſputatio vertebatur: illius, & ex illa, quam ab intrinſeco efficacem Hæretici probè intelligebant: illius, & ex illa, cujus efficacia ſi intrinſeca non eſſet, nullus prorſus maneret controverſiæ locus: ſi igitur gratiam iſtam Patres non negarunt (ut deberent, ſi illi non aſſentirentur) ſi conſecutionem tantùm utriuſque hæreſis rejecerunt, profectò quis non videt hinc contra *Pelagium* libertatem; illinc contra *Calvinum* gratiam, de qua erat diſputatio (nempè ſe ipsâ efficacem) firmari? Firmarunt quidem libertatem, ut nemo inficiabitur, negando conſecutionem *Pelagii*: eòdemque jure, eâdem ratione, eâdem methodo firmarunt efficacem ſe ipsâ gratiam, negando conſecutionem *Calvini*. Quid enim aliud eſt inter ſeriò diſputantes negare conſequentiam, quàm ſupponere, antecedens eſſe verum, & conſequens perperàm illatum pronuntiare, ſive conſequens ex antecedenti non ſequi? Sed antecedens illius conſequentiæ nihil aliud enuntiat, quàm quòd gratia præveniens eſt intrinſecè efficax, quod & nihil aliud Thomiſtæ illo complexo *phyſica prædeterminatio* ſignificant: ergo ſtatuto, conſequentiam illam malam eſſe, & id à Concilio fuiſſe, ut fidei dogma, pronuntiatum, patens eſt, gratiam phyſicè prædeterminantem ab ipſo clariſſimè fuiſſe conceſſam.

11. Hoc

11. Hoc roboratur, & explicatur magis. Videns namque *Pelagius* ex una parte libertatem hominis in quolibet actu meritorio, & ex alia neſciens efficaciam intrinſecam auxilii conciliare cum libertate, efficaciam negavit, in hunc modum arguens. Si gratia, quâ nos movet Deus ad conſenſum ſalutarem, eſt intrinſecè efficax, arbitrii deſtruitur libertas; ſed arbitrii libertas non tollitur per gratiam, quâ nos Deus movet ad conſenſum ſalutarem: ergo gratia, quâ Deus nos movet ad conſenſum ſalutarem, non eſt intrinſecè efficax. E contra *Calvinus*, & *Lutherus* videntes negari non poſſe intrinſecam, inſuperabilemque efficaciam auxilii, nec valentes illam cum libertate voluntatis componere, *Lutherus* intulit, voluntatem in opere ſe habere merè paſſivè, & velut inanime quoddam: *Calvinus* verò, qui videre potuit efficaciam non officere activitati, & vitalitati arbitrii, videre noluit efficaciam gratiæ indifferentiæ poteſtatis, & dominii creati minimè contrariam eſſe, ac proindè arbitrio moto, atque excitato à Deo, negavit poteſtatem ad diſſentiendum: ergo totum robur Hæreticorum erat illa conſequentia: *Datur gratia intrinſecè efficax: ergo deſtruitur libertas*. At non potuit Concilium aptiùs propoſitione quâdam abſolutâ conſequentiam iſtam proſcribere, quàm dicendo: damnamus aſſerentes, quòd *liberum arbitrium motum à Deo non cooperatur aſſentiendo, neque poteſt diſſentire, ſi velit*; cùm eumdem planè ſenſum efficiat, ac ſi declaretur ſic: *Ex motione, quâ Deus movet liberum arbitrium non ſequitur, ipſum non cooperari aſſentiendo*: Non ergo hæreſis damnata, ſtat in conſequenti nudè ſumpto; id eſt, quaſi nihil curando de illatione; ſed quatenùs malè illatum eſt; cùm Concilium non damnet præcisè negantes uſum libertatis; ſed negantes, quatenùs poſitione efficacis gratiæ putabant, illud excludi. Nec antecedens expreſsè hôc quartò Canone damnandum ſuſcepit; cùm evidentiſſimè tanquam certum, & indubitatum ſupponat, liberum arbitrium eſſe motum à Deo: ergo Canone illô ſola conſequentia, ut diximus, quâ ex motione inferebant Hæretici tolli libertatem, fuit damnata. Nunc ſic: ſed motionis nomine intelligitur in prædicto Canone gratia ex ſe efficax; hìc namque Concilium propoſitionem illativam *Calvini* anathematizat, & *Calvinus* in ea propoſitione terminum illum *motum* aſſumens, gratiam intrinſecè efficacem intellexit, ut reverà ſic intellexiſſe, affirmant P. *Suarez*, & Eminentiſſimus *Bellarminus*: ergo injuſtum planè foret, hanc apud ipſum intelligere, & in eodem Canone, ut ex *Calvino* refertur, & damnatur à Concilio, illam, ſi Catholica non crederetur, non refellere, aut aliam motionem interpretari, in quo nulla eſt, nec Adverſariis poteſt eſſe difficultas; cùm hoc aſſignet diſcrimen inter Hæreticos, & Catholicos admittentes phyſicam præmotionem, P. *Suarez* lib. 1. de concurſu Dei cap. 1. Quòd Hæretici per illam volunt, libertatem deſtrui, vel ſaltem illius uſum impediri: *Quibus verò*, inquit, *Catholici Doctores, licèt cùm Hæreticis conveniant in prædicto fundamento de phyſica prædeterminatione, negant tamen indè impediri libertatis, & indifferentiæ uſum, apertè ſentientes, non poſſe hoc conſequens abſque fidei errore concedi*. Hæc eſt mens Sacri Concilii *Tridenti-*

dentini; cujus veritatis locupletiſſimos Teſtes affero Theologos Sacri Concilii *Tridentini*: Mag. Fr. *Dominicum Soto* de natur. & grat. lib. 1. cap. 13. ſic dicentem: *Cauſam enarravimus decreti noſtræ Synodi, quo habetur, nos non recipere beneficium reconciliationis, veluti inanimè organum, ſed liberè aſſentientes, & cooperantes, ita ut poſſimus inſpirationem abjicere, quod Lutherani in operibus gratiæ omninò abnegarent liberum arbitrium, non ſolùm quia ſine ſpeciali auxilio nihil poſſumus, hæc enim Catholica confeſſio eſt, ſed quod ipſe totum facit, nobis merè paſſivè recipientibus*. *Andream Vega* lib 1.cap.3. in Expoſit. Decret. Conc. *Nonus error Lutheri eſt*, inquit, *Deum eſſe totam cauſam operum noſtrorum, nihil nobis agentibus, & omnia opera noſtra, ſive bona, ſive mala ab eo ſolo in nobis fieri, idque ex neceſſitate, & eum cogere nos ad peccandum, neque nos per auxilium ipſius, implere legem, ſed Deum ipſum*.

12. Hìc arguit P. *Araujo* quid minimè dignum, quod ſilentio prætermittatur. Aſſerit num. 458. me concedere primò, *antecedens Calvini de gratia per ſe efficaci fuiſſe à Patribus Tridentini approbatum, ut verum. Secundò, antecedens Calvini, & Thomiſtarum eſſe prorsùs idem; unumque nihil enuntiare, niſi quod enuntiat aliud*; num. immediatè ſequenti refert quædam verba mea, quibus utrumque illud principium, perperàm mihi attributum, ſubverto. En verba ab ipſo relata, quæ habentur num. 4. *Non erravit ſolùm in modo inferendi Calvinus.. quia aliundè antecedens commentum hæreticum cogitavit, ad conſequens itidem deducendum ... Quarè cùm hoc antecedens ſit hæreticum: Omnis gratia interior eſt prædeterminans; quid mirùm, quòd conſequens hæreticum intulerit ex ipſo*? Quomodò ergo vir ille eruditus mihi affingere potuit, quòd conceſſerim, antecedens *Calvini* fuiſſe à PP. Trident. Concilii admiſſum ut verum, eſſeque prorsùs idem cum antecedenti Thomiſtarum, unumque nihil enuntiare, niſi quod enuntiat aliud? Hoc ergo ſubverſo fundamento, totum, quod ei ſuperædificatum eſt, ſpontè ruit. Igitur *Calvinus*, ut diximus, propugnabat omnem gratiam per ſe efficacem eſſe: ex quo manifeſtè ſequitur, hominem tam in actu primo, per gratiam dantem poſſe ſupernaturaliter operari, quàm in actu ſecundo per gratiam dantem actu operari, eſſe determinatum ad unum; adeòque agere per modum naturæ, ſpontè, ſed non liberè, libertate indifferentiæ. Plus adhuc dixerat *Lutherus*, videlicet, quòd in actibus internis voluntas ſe haberet merè paſsivè, recipiendo ſolum motum à Deo impreſſum. Ex quo conſtat *Tridentinum* nedùm conſequentiam nudam, ſed univerſalitatem quoquè antecedentis Calviniſtici damnaſſe. Undè hallucinatus eſt Auctor iſte, non intelligens, quid intenderim per illa verba num. 8., quæ ipſe num.456. tranſcribit, & diverſo charactere exprimit, nimirùm: Antecedens illius conſequentiæ *nihil aliud enuntiat, quàm, quòd gratia præveniens eſt intrinſecè efficax; quòd, & nihil aliud Thomiſtæ illo complexo, Phyſica Prædeterminatio, ſignificant*. Hæc verba putavit Auctor iſte, me dixiſſe de antecedente *Calvini*; cùm ego apertè loquar de antecedente *Tridentini*, comprehenſo his ver-

verbis: *Liberum hominis arbitrium motum, & excitatum*: ubi ly *motum* ſignificat prædeterminationem phyſicam, ut vidimus ex *Bellarmino*, & *Suarezio*: ly *excitatum* gratias ſufficientes, quibus in ſenſu etiam compoſito reſiſti poteſt, ac ſæpè reſiſtitur: quæ omnia in hoc opere apertiſſimè conſtant. Deſinat ergo dicere, quòd ego conceſſerim, antecedens *Calvini* fuiſſe à Patribus *Tridentini* approbatum, & antecedens *Calvini*, & Thomiſtarum eſſe prorsùs idem; unumque nihil enuntiare, niſi quod enuntiat aliud. Hæc enim & falſa ſunt, & ſine manifeſta calumnia mihi imputari non poſſunt; cùm verbis expreſſis, &, quòd mireris, à P. *Araujo* lectis, & operi ſuo inſertis pag. 332. num. 459. dixerim: *Non erravit ſolùm in modo inferendi Calvinus..... quia aliundè antecedens commentum hæreticum cogitavit*. Quid clarius?

13. Secundò probatur Concluſio ex ſeſs. 6. cap. 5. ubi dicitur: *Declarat præterea ipſius juſtificationis exordium in adultis à Dei per Chriſtum Jeſum præveniente gratia ſumendum eſſe, hoc eſt ab ejus vocatione, quá, nullis eorum exiſtentibus meritis vocantur, ut, qui per peccata à Deo averſi erant, per ejuſdem excitantem, atque adjuvantem gratiam ad convertendum ſe, ad ſuam ipſorum juſtificationem, eidem gratiæ liberè aſſentiendo, & cooperando diſponantur*. In quibus verbis, ſicut & in toto capite, evidentiùs, quantum capere poſſum, gratia ab intrinſeco efficax retinetur. Hic enim decernit Sancta Synodus, quòd totum illud juſtificationis exordium, vel motus hominis, quô ad juſtitiam ſe diſponit, divinô gratiæ prævenitur auxiliô; quam prævenientem gratiam exponit dicens: *Hoc eſt ab ejus vocatione*, quô vocationis nomine non intelligitur ſufficiens dumtaxat gratia, atque adeò gratia ſolùm verſatilis, aut ſubjecta nutui noſtræ voluntatis, ſed ſignificatur gratia præveniens excitans, atque adjuvans, ut docet Concilium. Non enim ſolùm motio ſufficiens, ſed realis, & phyſica efficientia exprimitur nomine vocationis efficacis, ſive quam ſequitur juſtificatio: eâque ratione *D. Paulus* ad *Rom*. 8. Vocat vocationem illam *ſecundùm propoſitum*, quia nempè illa efficit, quod Deus vult. Unde *Auguſtinus* de prædeſt. cap. 16. dixit: *Quá vocatione fit credens*; & *Cathechiſmus Concilii Tridentini* ad illum Symboli articulum: *Sanctam Eccleſiam Catholicam*, eâ vocatione aperiri cor noſtrum, docet ſequentibus verbis: *Vocavit nos intimo quodam Spiritûs Sancti afflatu, qui corda hominum aperit*. Si ergo non ſolùm eſt præveniens gratia excitans, ſed etiam adjuvans, hæc nequit non eſſe efficax, & non ſolùm ſufficienter, ſed verè efficienter & activè propriè movens ad conſenſum. Primò: quia ſi præter gratiam, quâ Deus prævenit excitando, datur alia adjuvando præveniens, Deus non ſolùm prævenit ſufficienter movens, quæ motio ad gratiam excitantem ſpectat, ſed phyſicè, & verè effectivè: atqui Concilium ejuſmodi gratiam adjuvando prævenientem, quâ redditur efficax ſufficiens vocatio, ſtatuit, ut patet in ejus verbis: ergo per gratiam prævenit conſenſum phyſicè movendo: ſed prævenire conſenſum phyſicè movendo, eſt præmovere phyſicè ad conſenſum: ergo Deus juxta Concilium non ſolùm ſufficienter prævenit, ſed phyſicè prædeterminat.

14. Se-

14. Secundò, quia Concilium loquitur de concurſu Dei, quô adjuvat hominem, ut convertatur, & juſtificetur; hunc enim à numero auxiliorum Divinæ gratiæ relegare Sacra Theologia minimè patitur; nam eſt illud uberrimum auxilium, cui cum effectu, & in re ſuam juſtitiam debet homo: undè numerans *Concilium Tridentinum* in hoc cap. 5. auxilia ad noſtram juſtificationem concurrentia, credibile non eſt, potiſſimum auxiliorum fuiſſe ab ipſo penitus omiſſum. Ergo loquitur de concurſu Dei, quo Deus nos movet, nos convertit, ac facit, ut faciamus, ſeu ut convertamur, qui concurſus eſt, ut planum videtur, gratia phyſicè prædeterminans; eſt enim concurſus iſte purè gratuitus, omninò indebitus, & intrinſecè efficax. Eſt purè gratuitus, & omninò indebitus, cùm debita, & naturalis non ſit peccatori converſio ad Deum. Eſt intrinſecè efficax, cùm nec ejus exiſtentia, nec efficacia relicta ſit determinationi voluntatis, ſed Dei, nobis ſine nobis eum donantis, ut non ſine nobis conſenſum exequatur.

15. Tertiò, quia ſequentia verba ſunt antecedentium magis explicativa; dicitur enim: *Ut qui per peccata averſi erant, per ejus excitantem, atque adjuvantem gratiam ad convertendum ſe ad ſuam ipſorum juſtificationem eidem gratiæ liberè aſſentiendo, & cooperando diſponantur*. In quibus explicatur, quænam ſit gratia illa, à qua juſtificationis ſumitur exordium, quòd nempè ſit gratia excitans, & adjuvans ab excitente diſtincta. Primò: quia ſi talis vocatio ſolùm includeret gratiam excitantem, Concilium ſic diceret: ut qui à Deo averſi erant per ejus excitantem gratiam diſponuntur; atqui Concilium aſſerit hominem ad juſtitiam diſponi per gratiam excitantem, & adjuvantem; ergo utraque gratia, quæ conſenſum liberi arbitrii realiter præcedit, præcontinetur ſub vocatione: ſicut in Adverſariorum ſententia, in vocatione ut efficaci, ſive ut congrua, neceſſariò includitur concurſus Divinæ omnipotentiæ; eo quòd ſine tali concurſu Dei vocatio nequit denominari efficax, ſive congrua; ergo cùm utraque gratia ſufficiens, & efficax requiratur, ut homo ſalutariter operetur, utraque includitur in vocatione efficaci. Secundò: quia hæc converſio, ſive cooperatio conſiſtit in actibus illis fidei, ſpei, charitatis, & pœnitentiæ, quibus homo ſe diſponit ad juſtificationem. Etiam mediis his actibus aſſentitur gratiæ excitanti, cooperatur ſolùm gratiæ adjuvanti, ut diſp.2. dub.4. §.3. & 4. fuſiùs diximus; & quamvis ibi ſit ſæpiùs repetitum, iterum licet advertere ex ipſo Concilio Tridentino cap. ſequenti dicente: *Diſponuntur autem ad ipſam juſtitiam, dum excitati Divinâ gratiâ, & adjuti, fidem ex auditu concipientes, liberè moventur in Deum*. Ubi eumdem aſſenſum, quô gratiæ excitanti aſſentitur, eſſe cooperationem, quâ gratiæ adjuvanti cooperatur, explicant verba illa: *Dum excitati Divinâ gratiâ, & adjuti liberè moventur in Deum*, quod liberè moveri, eſt actus liberos elicere. Ergo ut homo diſponatur ad juſtitiam, liberèque moveatur in Deum, debet eſſe & excitatus, & adjutus Divinâ gratiâ ipſum diſponente, ut liberè credat, & liberè moveatur in Deum: ergo ſi gratia illa excitans eſt præveniens, & efficaciter adjuvans ad liberè agendum, debet eſſe

præ-

prævenient; & ſicut gratia, cui aſſentitur, realiter diſtinguitur à conſenſu, cùm nihil verè poſſit ſibi ipſi realiter aſſentiri; ita & gratia adjuvans debet à converſione libera diſtingui, cùm nihil etiam verè poſſit ſibi ipſi cooperari; quæ cooperatio, quia eſt ipſe aſſenſus, Concilium dixit: *Quod cooperatur aſſentiendo*. Ubi maximè cavendum, nè confundantur hæc duo, cooperari aſſentiendo Deo excitanti, & cooperari aſſentiendo cum Deo excitante. Hæc enim ſunt maximè diverſa: ſicut enim, ut rectè obſervat *M. Ferre*, ſunt diſtincta credere aſſentiendo Deo revelanti; & credere aſſentiendo cum Deo revelante: credere Petro dicenti, & credere cum Petro dicente: ita quid diverſum eſt cooperari aſſentiendo Deo excitanti, ab eo, quod eſt, arbitrium cooperari aſſentiendo cum Deo excitante. Primum docet expreſsè Concilium; ſed ex ipſo minimè poteſt deduci ſecundum. Non enim cooperatur liberum arbitrium cum Deo excitante; cùm ſolùm hoc verificetur, cooperari Deo excitanti; quia gratia excitans eſt quidem cooperans ad affectiones indeliberatas, quæ ſunt primi effectus gratiæ, licèt in ſubitis, teſte *D. Thoma*, non detur propriè cooperatio; quia tantùm eſt, ubi homo ſe movet ex ſuo Concilio. Sed licèt ad affectiones indeliberatas ſit cooperans, non tamen ad actus liberos, ad quos ſolùm ſe habet excitans moraliter movens, necnon ſufficientes præſtans vires, quòd non ſufficit, ad veritatem hujus propoſitionis: arbitrium cooperatur aſſentiendo cum Deo excitante; cùm ſignificet, Deum excitantem per illam excitationem eſſe cooperantem arbitrio, & ſic ab illo eſſe phyſicè illam cooperationem arbitrii per aſſenſum perfectum, quod eſt omninò falſum; cùm operatio arbitrii non ſit effectus cooperationis gratiæ, ſed gratiæ cooperantis, ut diſtinctæ ab excitante, & quâ formaliter metaphyſicè connectitur cum operatione liberi arbitrii.

16. Nec reponant Adverſarii, quòd dixerit Concilium *eidem gratiæ aſſentiendo, & cooperando*, quibus gratiam excitantem, & adjuvantem eamdem eſſe, declarare videtur. Si namque diſtinctas ipſas crederet, dixiſſet ſanè *eiſdem gratiis*: ergo dum dixit *eidem gratiæ* aſſentiendo, & cooperando, eamdem omninò eſſe gratiam excitantem, & adjuvantem definit.

17. Hanc reſponſionem, ut inefficacem rejicere debent Adverſarii, qui cum *P. Suarez* gratiam adjuvantem per modum principii propugnant omnipotentiam præparatam, quæ realiter differt à gratia excitante. Undè reſpondet ipſe lib. 3. de auxiliis cap. 17. n. 17. *Nec obſtat, quòd Concilium in ſingulari dicat eidem gratiæ: quia potuit loqui de tota illa gratia, tanquam de uno adjutorio completo ex excitante, & adjuvante gratia, cui homo cooperatur. Antoninus Reginaldus* eodem modo reſpondet: *Illa ſiquidem particula,* EIDEM, *relativa eſt, nec ſignificat identitatem gratiæ excitantis, & adjuvantis, ſed ſolùm ſignificat eidem gratiæ excitanti hominem aſſentiri, & eidem gratiæ adjuvanti cooperari. Sicut, ſi quis ita loqueretur; Venator Cervum, & Aprum ſimul, & ſemel detegit, & dum eamdem prædam inſequitur, incidit in foveam; particula illa eamdem prædam non indicaret, Cervum, & Aprum*

Aprum eſſe omninò idem, ſed referretur dumtaxat ad utrumque. Verùm, non eſt in his grammaticalibus tricis immorandum. Sic p. 1. cap. 29. Mag. *Lorca* tom. 2. in 1. 2. diſp. 18. §. *Nec video*, ejuſdem levitatis agnoſcit argumentum dicens: *Hoc argumentum eſt frivolum; quia enim gratia excitans, & adjuvans convenit in una ratione generica gratiæ, dictum eſt, & eidem gratiæ; quâ Phraſi dicitur: color albus, & niger eſt objectum viſus.* Illuſtriſſimus *Caſtell* de liber. arbitr. diſp. 2. q. 2. ſect. 3. num. 361. reſpondet, *quòd ly, eidem gratiæ, non apponitur à Sacro Concilio, quia ſit eadem gratia excitans, & adjuvans; ſed quia gratia præveniens, de qua loquitur S. Concilium habet in uno actu noſtro duos effectus; ut ſtatim exponit illis verbis, liberè aſſentiendo, & cooperando: eſt enim actus ſalutaris noſter aſſenſus, & cooperatio, quia cùm ad illum præveniat gratia excitans, & adjuvans, voluntas ſe convertit liberè aſſentiendo gratiæ excitanti, & cooperando gratiæ adjuvanti; ſicut enim rectè dicitur eadem gratia excitans, licèt ex illuminatione intellectûs, & affectione indeliberata, ſeu inſpiratione voluntatis, quæ inter ſe diſtinguuntur, conſtituatur; ita dicitur eadem gratia præveniens, licèt ex inſpiratione Spiritus Sancti, atque ejus adjutorio inter ſe diſtinctis, in ſua eſſentia compleatur.* Quam ſolutionem illuſtrat Doctor iſte Complutenſis: *Primò ex rigoroſa terminorum ſignificatione, quam indubiè obſervavit S. Concilium, in qua ſuadenti minimè dicimur cooperari, ſed ſuaſioni propriè aſſentimus, adjuvanti vero cooperamur; & ita Dæmoni ſuadenti malum pro noſtra fragilitate aſſentimur, ſed propriè non cooperamur, quia non adjuvat ad malum, quod ſuadet; adjuvanti, non ſuadenti cooperamur; non verò propriè aſſentimur: cum ergo Deus ad conſenſum ſalutarem, & excitet ſuadendo, & efficiendo adjuvet, Deo ſalutariter agendo cooperamur, & aſſentimur; ſed cooperamur Deo adjuvanti, aſſentimur Deo excitanti, & ſuadenti; undè ſicut eſt verum, & rectè dicitur: voluntas cum Deo adjuvante cooperatur aſſentiendo, ſed non Deo adjuvanti, ita verè dicitur, voluntas cooperatur aſſentiendo Deo excitanti, non cum Deo excitante; & ideo, ſi ordinem verborum S. Concilii inſpicias, quia in illo cap. 5. prius appoſuit gratiam excitantem, quam adjuvantem, ita dixit: liberè aſſentiendo, & cooperando. Quia vero in Can. 4. prius dixit arbitrium motum, quàm excitatum, aſſeruit cooperari aſſentiendo, in quo Ordine verborum cooperationem eſſe adjuvanti, & aſſenſum excitanti edocuit. Mag. Fr. Joannes de Aliaga* tom. 4. tract. de grat. adjuv. Dub. 3 §. 2. num. 8. ſic argumento ſatisfacit: *Reſpondeò, adhùc ſervato ordine Grammaticali, tale argumentum eſſe prorsùs ineſſicax, ut videre eſt in hac propoſitione: Per colorem album & nigrum immutatur viſus, & per eumdem movetur tamquàm per cauſam formalem objectivam. Et pariter in hac: Per actum contritionis, & charitatis homo juſtus diſponitur ad augumentum gratiæ, & per eumdem actum meretur vitam æternam. Ratio omnium eſt: nam ly eumdem, vel ly eidem refert gratiam illam, vel colorem illum, de quo in antecedenti locutum fuit: non verò de altera gratia, aut de altero colore, de quibus ob unitatem genericam*

ricam loquitur in numero ſingulari. Quid plura? *M. Lemos* lib. 4. p. 1. tract. 7. cap. 22. eodem modo reſpondet: *Dicendum, quòd cùm Concilium Tridentinum ſeſs. illa 6. citata de juſtificat. cap. 5. docet, quòd homines per excitantem, atque adjuvantem gratiam ad ſuam ipſorum juſtificationem diſponuntur eidem gratiæ aſſentiendo, & cooperando, non eſt ſenſus, quòd eidem uni excitanti, & adjuvanti aſſentiendo, & cooperando, diſponantur; ſed ſenſus eſt, quòd diſponuntur aſſentiendo eidem gratiæ excitanti, & alteri adjuvanti cooperando*. Et quòd iſte ſit ſenſus Concilii Sacri, ex jam dictis conſtare videtur, quod & potiſſimè confirmatur; quia Concilium *Moguntinum* anno 1549. hoc magis explicans ſic habet: *Talis autem juſtificationis initium ex Dei gratia provenire, quâ ante meritum, dum adhuc inimici, & peccatores ſunt, excitati & adjuti, & eidem gratiæ ſic excitanti, & adjuvanti conſentientes, & cooperantes ad juſtificationem diſponantur.* Concilium etiam *Colonienſe*, quod celebratum fuit poſt ſeſs. 6. anno 1549. in tract. de pœnit. ſic dicit: *Duplex eſt gratia præveniens, una, quâ Deus prævenit peccatorem, ut reſurgat, altera vero, quâ peccator prævenienti Deo aſſentiens reſurgit. Utráque voluntatem noſtram prævenit Deus, ſed priorem ſubminiſtrando ſolus operatur: in altera, voluntas noſtra Deum prævenientem ſubſequens, per velle ſeu conſenſum cooperatur*. Et quidem quid frequentiùs in Sacris Litteris, quàm ſingulari numero omnia, quæ Deus in nobis operatur à vocatione ad conſummationem, *gratiam* appellari?

18. Sic explicat hoc cap. 5. *Andreas Vega* Ordinis Minorum inter præſtantiſſimos Concilii Tridentini Theologos Doctorum Judicio annumeratus lib. 6. in *Trident*. cap. 6. ubi ait: *Illud ſerio, & magnâ attentione advertendum eſt, duplicem aſſeruiſſe Patres* (Tridentinos) *in 5. cap. gratiam, quâ diſponimur ad juſtificationem, excitantem ſcilicet, & adjuvantem. Excitat namque Deus vocatione ſuâ ſanctâ & illuminatione, ut ſurgamus à peccatis; neque contentus excitare, quâdam nobis ignotâ ſuæ virtutis applicatione, & voluntatis noſtræ mirificâ inclinatione, & inflexione benignè nos adjuvat, ut conſentiamus, & obediamus vocationi ſuæ*. Sic & *Dominicus Soto* lib. 1. de nat. & grat. cap. 16. & lib. 2. cap. 16. quos libros fatetur ipſe ſe compoſuiſſe Apologeticos, & quaſi defenſorios Sacrarum Tridentini Seſſionum, ut legenti conſtabit. Et clariùs in 4. diſt. 14. q. 2. art. 5. *Tridentina Synodus ſeſſ. 6. cap. 5. decrevit, exordium juſtificationis in Adultis à præveniente gratia ſumendum eſſe, per quam excitantem, & adjuvantem ſe homines ad ſuam juſtificationem liberè aſſentiendo, & cooperando diſponant*. Hoc ergo tale, tantumque teſtimonium ad mentem Concilii intelligendam majus momentum habere, nimiòque pluris æſtimandum arbitror, quàm aliorum placitum, & judicium. Quis enim, cùm de intelligentia *Tridentini* agitur, non magis credat duobus Doctiſſimis Theologis, qui Patres ipſos diſputantes audierunt, quique ſtudia ſua in id ipſum diligentiſſimè adhibuerunt, dum Canones iſti efformarentur, quàm aliis nova, ut fatentur ipſi, dogmata defendentibus; cùm in rebus humanis magis credendum

ſit oculatis teſtibus, vel ex auditu ab ipſis deponentibus, quàm mille aliis rem ex propria imaginatione, & judicio docentibus?

19. Littera ipſa, atque contextus lectione totius, & integri Capitis, iterum clariùs innoteſcet, ſi obſerventur duo. Primò, quòd Concilium *Tridentinum* modò ipsò, quò utitur, loquendi in hoc Capite, apertiſſimè docet, gratiam Dei per phyſicam, & veram efficientiam ad opera hominis ſalutaria concurrere: tradens namque doctrinam de concurſu hominis cum gratia, ut ſe diſponat ad juſtificationem, ita ait: *Ita ut, tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipſe nihil omninò agat*. Perpende illa verba: *Neque nihil omninò agat*, ubi certè major influxus phyſicus tribuitur gratiæ, quàm homini. Can. etiam 4. qui ex doctrina cap. 5. ſumptus eſt, eodem modo loquitur Concilium ſic definiens: *Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil cooperari, aſſentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quò ad obtinendam juſtificationis gratiam ſe diſponat, ac præparet, neque poſſe diſſentire, ſi velit, ſed velut inanime quoddam nihil omninò agere, merèque paſſivè ſe habere, anathema ſit*. Quâ in definitione ſermonem agit dè influxu phyſico hominis in actus, quibus ſe diſponit ad juſtificationem. Extra controverſiam eſt, & planè nos docet fides, hominem ad hos actus phyſicè concurrere, nec ut inanime quoddam nihil omninò agere, ſed ſuâ cooperatione phyſicè, veròque modò influere, ac merè paſſivè non ſe habere: ergo ſentit Concilium, & docet, præcipuum influxum phyſicum in hos actus tribuendum eſſe gratiæ, non homini. Quod ſatis explicuit *Apoſtolus* ad *Rom.* cùm dixit: *Qui Spiritu Dei aguntur, hi ſunt filii Dei*, ad quæ verba S. *Auguſtinus* lib. de Geſtis Pelagii cap. 3. ſic dicit: *Plus eſt agi, quam regi; qui enim regitur, aliquid agit, & ideo regitur, ut rectè agat. Qui autem agitur, agere aliquid vix ipſe intelligitur, & tamen tantùm præſtat voluntatibus noſtris gratia Salvatoris, ut non dubitet Apoſtolus dicere, quotquot Spiritu Dei aguntur, filii Dei ſunt. Nec enim aliquid in nobis libera voluntas melius agere poteſt, quàm ut illi ſe agendam commendet, qui malè agere non poteſt, & hoc cum fecerit, ab illo, ut faceret, adjutam non dubitet, cui dicitur in Pſalmo: Deus meus miſericordia ejus prævenit me*. Ita *Auguſtinus*.

20. Creſcit prœterea argumentum, ſi obſervetur ſecundò textus, quo ſententiam ſuam probat Concilium: *Undè in Sacris Litteris cùm dicitur: Convertimini ad me, & ego convertar ad vos, libertatis noſtræ admonemur. Cùm reſpondemus: Converte nos Domine ad te, & convertemur, Dei nos gratia præveniri confitemur*: Ex quibus ſic argumentum formatur. Qui petit à Deo, ut illum ad ſe convertat v. g. per fidem, quia infidelis eſt, vel per ſalutarem pœnitentiam, quia peccator; ille, inquam, jam ſupponitur ſanctâ cogitatione de convenientia pœnitentiæ præventus, & per affectum ad illam excitatus. Hæc ſanè eſt vera mens Concilii; etenim in cap. iſto docet duo, nempè unde ſumatur exordium juſtificationis, & quibus gratiis homo ad illam ſe diſponit, necnon modum, quò diſpoſitio iſta exercetur. Hoc ſecundum explicant

rela-

relata verba, quibus planè docemur, Deum priùs nos præveniendo admonere, ut ad illum convertamur; quæ admonitio duo ſine dubio includit, ſcilicet, & cogitationem ſanctam, quâ converſionis proponitur convenientia, & motum, quô voluntas ad illam afficitur; quem motum neceſſarium eſſe ex eo comprobatur, quia ex illo prorumpit homo in deſiderium converſionis, & in orationem, quâ gratiam poſcit, quâ convertatur à Deo: nec enim aliquis enixè poſtulat, quod ardenter non deſiderat, nec deſiderare valet id, ad quod non eſt affectus: ac tandem, cùm affici non poſſit ad id, cujus bonitatem non agnoſcit, concluditur manifeſtè, præſupponi vocatum, & affectum ad converſionem illum, qui Deo dicit, *Converte me Domine ad te, & convertar*: undè aliam gratiam petit, cui tribuatur converſio: non enim petit gratiam illam, quâ ſe agnoſcit vocatum, & excitatum ad petendum à Deo converſionem ad fidem, vel pœnitentiam, cùm pro beneficio recepto nullus teneatur, immo nec poſſit orare; poteſt tamen, & tenetur ad gratiarum actionem, quia oratio ad beneficium impetrandum dirigitur, gratiarum actio pro bono recepto benefactorem laudat. Deinde quia gratia excitans nobis infunditur à Deo, non petentibus ipſam; petit ergo aliam gratiam, & gratiam, cui converſionem tribuat. Conſtat ex ipſo Concilio, ubi apertè dicitur: *Cum reſpondemus: Converte nos Domine ad te, & convertemur, Dei nos gratia præveniri confitemur*. Notanda valdè illa particula, &, quæ unit illam propoſitionem, *Converte nos Domine ad te*, cum illa, *Convertemur*, quæ particula pari energiâ æquivalet particulæ, *ergo*: Et ex gratia Dei, quâ nos præveniri confitemur, dum dicimus, *Converte nos Domine ad te*, infert infallibiliter noſtram converſionem. Hæc eſt gratia adjuvans. Conſtat primò ex Adverſariis, apud quos nulla gratia eſt inſeparabilis à conſenſu, niſi gratia adjuvans, quæ juxta illos cum conſenſu identificatur: hæc autem gratia, ut patet ex copulativa Concilii, inſeparabilis eſt à converſione. Conſtat ſecundò; nam gratia, de qua in iſtis verbis Concilium, ſupponit munera gratiæ prævenientis per cogitationem, & vocationem, gratiæque excitantis per ſubitum affectum; & ſuum munus explet cooperando cum libero arbitrio ad converſionem: ſed hæc eſt gratia adjuvans: ergo Concilium loquitur de gratia adjuvante dante converſionem, & inſeparabili ab ipſo conſenſu.

21. Ampliùs hujus diſcursûs declaratur auctoritas. Gratiam, quam petimus à Deo, cùm dicimus, *Converte nos Domine ad te, & convertemur*, eſt gratia præveniens converſionem noſtram. Tractat namque Concilium de gratia præveniente, à qua noſtræ juſtificationis exordium ſumendum eſſe declarat; & in fine capitis textum explicans *Jeremiæ*, & illius tradens intelligentiam, dicit: *Cum reſpondemus; Converte nos Domine ad te, & convertemur, Dei nos gratiâ præveniri confitemur*: hæc gratia, quam ſic orantes petimus, & quâ in re ad Deum ponitur converſio, eſt adjuvans, & efficax. Adjuvantem declarat S. *Auguſt.* in Enarr. Pſalm. 6. ubi verſans illa verba: *Convertere Domine, & eripe animam meam*, ſic dicit: *An ex illa locutione intelligendum eſt, Con-*

 ver-

vertere Domine, id eſt, fac me converti, cùm in ipſa ſua converſione difficultatem, laboremque ſenſiſſet? Nam perfecta noſtra converſio paratum invenit Deum, ſicut Propheta dicit, tanquam diluculum paratum invenimus eum. Quoniam, ut eum amitteremus, non ejus abſentia, qui ubique adeſt, ſed & noſtra fecit averſio. Cui locutionis intelligentiæ aſſentiens S. *Doctor* poſt nonnulla ſubjicit: *Et in tali difficultate dicimus, Convertere Domine, id eſt, adjuva nos, ut perficiatur in nobis converſio.* Ecce quomodò juxta D. *Auguſtinum* illa locutio, *Convertere Domine* æquipollet huic, *fac nos converti*: & multò clariùs ibi, *adjuva nos, ut perficiatur in nobis converſio*: ergo qui Deum orat, ut illum ad ſe convertat, gratiam petit adjuvantem ipſum, ut convertatur. Hoc manifeſtè ratio convincit: nam profectò, qui videt quantùm ſit illi converſio iſta conveniens, ad cujus convenientiam eſt jam affectus, videt etiam, niſi ſtimulis agitetur ſuperbiæ, impares eſſe vires ad tantum opus: ergo dùm religiosè, & humiliter orat, Divinæ gratiæ poſtulat adjutorium, quod ſibi à ſe novit non eſſe, ſed à gratia Dei adjuvante, quam proinde petit. Non minori evidentiâ oſtenditur, gratiam illam eſſe efficacem: tum ex verbis S. *Auguſtini* ultimò relatis, id eſt, *Adjuva nos, ut perficiatur in nobis converſio*: tum, quia qui petit converſionem ſuam poni in re, & medium petit, à quo unicè eſt ponenda: ſed hoc medium eſt gratia efficax, qualiſcumque ſit hæc efficacia, ſivè intrinſeca, ſivè extrinſeca ſit auxilio (quod præſentis inſpectionis immediatè non eſt, quamvis mediatè ſit; ſat enim modo nobis ſi adjuvans gratia ab excitante diſtinguatur) ergo. Tum quia huic gratiæ, quam petit, infallibiliter eſt annexa converſio, ut conſtat ex verbis *Prophetæ* dicentis: *Converte nos Domine ad te, & convertemur*: quæ copulativa vera eſſe non poteſt, ſi poſitâ gratiâ, quam petit, converſio non ponatur in re; ita ut ſit verum, gratia illa exiſtit, & homo petens non convertitur: ſed gratia illa, cui connexa eſt converſio, eſt efficax, qualiſcumque ſit illa connexio: ergo gratia, quam petit, eſt gratia efficax, & hæc efficacia gratiæ eſt, quæ ex textu citato Concilii in apertam conſequentiam deducitur.

22. Quid argumento contrarii Auctores reſpondeant, ingenuè me neſcire profiteor. Scio tamen, ita de ſua gratia ſentire, ut duplicem aſſerant convenire cuilibet auxiliorum efficaciam, aliam in actu primo, & alteram in actu ſecundo. Auxilium, inquiunt, conſtituitur efficax in actu primo à determinatione, ſeu cooperatione noſtræ voluntatis prævisæ per ſcientiam mediam, quæ explorat, quid voluntas faceret, ſi cogitatione illâ ſanctâ, ſubitoque motu eſſet præventa. In actu verò ſecundo efficax conſtituitur auxilium à conſenſu egrediente ſimul ab auxilio, & à voluntate; non tamen ex determinatione Dei facta per auxilium, ſed unicè ex determinatione voluntatis, quæ unicè pro ſuo nutu ſe determinat, & auxilium. Verùm adjutorium iſtud nec nos efficaciâ ſuâ juvat ad benè agendum, nec ſententiam ab argumentis factis liberat; cùm gratiæ adjuvanti, ut ab excitante diſtinctæ, phyſicus debeat attribui concurſus, qui minimè juxta modum iſtum dicendi aſſignatur, dùm

dùm ſolùm ſtatuitur gratia, quæ ſit cogitatio ſancta proponens objecti, converſioniſque convenientiam, & affectus ſubitus ad illam ex tali propoſitione naturaliter ſequutus, ac voluntatem excitans in deſiderium converſionis. Prætereà homo præventus ſanctâ cogitatione converſionis repræſentante convenientiam, atque in deſiderium illius excitatus, petit à Deo gratiam, quâ Deus illum ad ſe convertat; ſed nec petit gratiam habitam, neque concurſum ſimultaneum, quem in ſua habet poteſtate: ergo gratiam adjuvantem, & prævenientem, & phyſicè in converſionem concurrentem expoſcit.

23. Sed his omiſſis, ad locum Concilii redeamus. Inquiro ab Adverſariis, an qui dicit Deo: *Converte me Domine ad te, & convertar*, gratiam à Deo petat ipſum ad converſionem prævenientem, & ſe gratiâ Dei præveniri oratione illâ ſuâ ipſe confiteatur? Ita ſanè reſpondebunt, cùm hoc planè diſertis verbis Concilium doceat; ſed non petit gratiam inefficacem, nec petit vagè gratiam efficacem, vel inefficacem, ſed determinatè efficacem, ut inferentem converſionem: ergo ipsâ ſuâ oratione, Dei ſe gratiâ efficaci metaphyſicè cum converſione connexâ præveniri deſiderat. Cum quo ſanè compoſſibilis non eſt illa gratiæ efficacis conſtitutio ab Adverſariis poſita; nam juxta illum modum conſtituendi efficaciam adjutorii Divini, nuſquàm ſalvatur, quòd gratia ut efficax præcedat, aut præveniat petentis hominis converſionem, fatentibus ipſis, quòd nec in ſtatu conditionato, nec in ſtatu abſoluto, gratia, ut efficax, converſionem præcedat. Ad quid enim deſerviret ſcientia media explorans, quid faceret voluntas ſub eo auxilio conſtituta, ſi in ipſo auxilio efficaci certiſſimè cognoſcat determinationem voluntatis?

24. Tandem, ut diſcurſus iſte firmetur, audiendus D. *Auguſtinus* de grat. & liber. arbitr. cap. 16. ad rem noſtram elegantiſſimè loquens: *Certum eſt*, inquit S. Doctor, *nos facere, cùm facimus, ſed ille facit, ut faciamus, præbendo vires efficaciſſimas voluntati, qui dixit, Faciam, ut in juſtificationibus meis ambuletis, & judicia mea obſervetis, & faciatis. Cùm dixit, faciam, ut faciatis, quid aliud dicit, niſi, auferam à vobis cor lapideum, undè non faciebatis, & dabo cor carneum, undè faciatis. Et hoc quid eſt, niſi, auferam cor durum, undè non faciebatis, & dabo cor obediens, undè faciatis: ille facit, ut faciamus, cui dicit homo: Pone Domine cuſtodiam ori meo; hoc eſt enim dicere, fac, ut ponam cuſtodiam ori meo; quod beneficium Dei jam fuerat conſequutus, qui dixit: Poſui ori meo cuſtodiam*. Hucuſque S. *Auguſtinus*: ex quibus ita, & niſi fallor, evidenter argumentor. Qui rectiſſimè dicere poteſt, & debet cum *Propheta* Pſal. 140. *Pone Domine cuſtodiam ori meo*, ita orans à Deo petit gratiam efficacem ad vitanda verba malitiæ requiſitam, cùm petat gratiam facientem, ut os cuſtodiat, auferentem cor lapideum, & durum, dantem cor carneum, & obediens; immò ſignatè petit vires efficaciſſimas gratiæ: ergo Deum ita orans, confitetur gratiam efficacem prævenientem. Patet conſequentia primò ex ipſis verbis præfatæ orationis, nec non ex verbis, quæ S. *Auguſtinus* ad illa immediatè præmiſerat, ait enim: *Certum eſt, nos velle, cùm volumus, ſed*

ille

ille facit, ut velimus bonum, de quo dictum eſt, quod paulò ante poſui, quòd præparatur voluntas à Domino. Ubi aſſerit, gratiam, quâ Deus voluntatem præparat, eſſe gratiam, quâ facit, nos velle bonum, quæ ſine dubio eſt gratia prævia, atque præveniens. Secundò ex verbis, quæ immediatè ad relata præmiſerat *Auguſtinus*, ubi dicit: *Certum eſt enim, nos mandata ſervare, ſi volumus, ſed quia præparatur voluntas à Domino, ab illo petendum eſt*. Ecce oratio tendit ad gratiam prævenientem, quam iterum explicant verba illius dicentis, *Pone Domine cuſtodiam ori meo*: nam juxta S. *Auguſtinum* hoc eſt dicere, *fac, ut ponam cuſtodiam ori meo*: quibus nihil clarius pro ſignificatione gratiæ prævenientis dici, aut cogitari potuit. Tertiò & præcipuè conſtat conſequentia illa ex Concilio docente: *Cùm reſpondemus, converte nos Domine ad te, & convertemur; Dei nos gratia præveniri confitemur*: ergo, qui præventus cogitatione ſanctâ, & affectu excitatus ad converſionem, Deo dicit in oratione, fac, ut convertar, præbe mihi vires efficaces, aufer à me cor lapideum, & durum, da mihi cor carneum, & obediens, ac tandem, pone cuſtodiam ori meo, ipsâ ſuâ oratione, gratiâ Dei efficaci velle præveniri confitetur: & conſequenter de mente Concilii *Tridentini* eſt gratia efficax præveniens. Quis namque ſibi in animum inducere poterit, Concilium mentionem nullam de gratia adjuvante, ut *quo*, feciſſe, ſive de gratia, quæ ſit adjutorium voluntatis & actionis, ut loquitur *Auguſtinus*; cùm doctrina Concilii hauſta ſit ex S. Doctore, ad profligandam *Pelagii*, *Calvini*, & *Lutheri* hæreſim?

25. Non ergo jam aliquis cum P. *Tyrſo* tom. 4. diſput. 4. ſect. 7. num. 132. Thomiſtas moneat, dicens: *Monendi ſunt, & hortandi Adverſarii noſtri, ut accendant lucernam, & quærant gratiam phyſicè prædeterminantem in toto illo capite, & nobis dicant, in quo angulo illius capitis latet, & in qua Concilii clauſula continetur? Et erunt nobis Magnus Apollo*: Non oportet dictum Auctoris hujus in ſcientiam mediam retorquere, quæ licèt non exprimatur in verbis Concilii, & à Patrum ſenſu fuerit remotiſſima; non minùs quàm illis ignota, aut ſi quibus nota, ad Maſſilienſes tenebras, à quibus nondùm aliquis illam eruerat, rejecta; volunt tamen ipſi, ex illo eam rectâ conſecutione deduci. Patienter ille audiendus; neque enim ignorare nos decet, quantùm modeſtia ſit propinqua veritati. Nimis libera ſanè, & Thomiſtis inutilis eſt admonitio. Satis nos oſtendiſſe credimus ex Concilio *Tridentino*, phyſicam prædeterminationem non denuò ibi inventam, ſed nullâ antiquæ doctrinæ novitate, ſervatam. Nec explicantiùs tunc oportebat loqui. Nec enim opus erat exprimere gratiam *ab intrinſeco* efficacem; cùm nullus fuiſſet, qui verè efficacem, id eſt, ab intrinſeco, illam negaret. Videantur AA. Thomiſtæ argumentum hoc luculenter, & eruditè tractantes, Mag. *Lemos* lib. 4. tract. cap. 22. *Alvarez* diſput. 82. Mag. *Joannes à Sancto Thoma* de voluntate diſp. 5. art. 5. num. 15. Mag. *Ferre* tom. 2. in 2. part. tract. 9. quæſt. 7. ſect. 12. Patres *Salmanticenſes* tom. 6. tract. 14. dub. 4. ſect. 10. Et Illuſtriſſimus *Caſtell* tract. de liber. arbitr. diſp. 2. vir ſubtiliſſimi, & felicis ingenii, atque in diſputationibus Gratiæ

tiæ verſatiſſimus. Hoc eruditè obſervat noſter *Reginaldus* part.1.cap.8. *Quod ſicut Divinus ille Spiritus hâc viâ Sanctiſſimos Patres adduxit, ut definiendam veritatem aſſequerentur, ita planè congruum videtur, ut ſi ſupplices ad illum confugiamus, nos eâdem ſemitâ perducat, ut mentem Concilii conſequi valeamus. Enimverò ſi hujuſmodi diſputationes, rationes, illuſtrationes, & ſimilia, non alio fine adducantur, niſi ut mens ipſa Canonum introſpiciatur, nec dubitari omninò poſſit de ſenſu verò decretorum; jam hæc non conſiderantur, ut ab ipſis Canonibus ſeparata, ſed ut illis conjuncta, quatenùs poſt perceptam Canonum mentem, non jam ex illis, ſed ex ipſis Canonibus totum robur, ac vires omnes, argumenta, quæ adduximus, ſortiantur. Et eſt exemplum huic rei explicandæ, ut mihi quidem videtur, accommodatiſſimum. Certum planè eſt, SS. PP. teſtimonia ſe ipſis non facere rem de fide: at conſenſus unanimis eorumdem in explicando aliquo Sacræ Scripturæ loco, efficit, ut ſenſus ille, quem hoc pacto Sacri Eccleſiæ Doctores legitimum eſſe, declarant, ita certus ſit, ut qui illum negaret, temerarius omninò, immò & ſuſpectus de hæreſi cenſeretur: non quòd, ut dixi, PP. auctoritas rem certam de fide poſſit efficere, ſed quòd illorum conſenſus unanimis in ipſa Scripturæ interpretatione indicet manifeſtè, illum eſſe Eccleſiæ ſenſum, ad quam ſolùm ſpectat de vero Scripturæ ſenſu judicare.* Hæc ille. Si ergo peritiſſimi Theologi, qui Synodo intererant, & præſentes omnibus Concilii definitionibus extiterunt, in eam gratiæ efficacis ſententiam conſenſerunt, quorum nomina, pietatem, & doctrinam lato calamo ob oculos ſubjicit *Reginaldus* part. 2. conſtat, quòd tanquàm vera, vel ad minus tanquàm Scripturæ, Conciliis, & Patribus conformior fuit in Concilio habita, & aſſerta gratia per ſe ipſam efficax.

26. Hìc reponit *Caducifer* pag. 326. num. 127. *Atque dum ii Auctores ajunt de novitate vocis tam phyſicæ prædeterminationis, quàm Scientiæ Mediæ, & aliarum, quas Theologi ritè, & rectè pro rerum opportunitate confingunt, non debere iniri certamen, ſed ſolùm de re ipſa & conceptu, circa quam diverſa ſunt placita. Totus eo cùm eiſdem, quorum eruditioni ſubſcribo, lectitans cum jucunditate eum Cathalogum expreſſionum, quibus ait Antoninus Reginaldus graviſſimos Theologos antè, & poſt haſce controverſias phyſicam prædeterminationem expreſſiſſe; Inter quos duo ſunt, qui nomen litigatum, id eſt, prædeterminationem, tradidiſſe feruntur, ſcilicet Ambroſius Catherinus, in quo à me luſtrato vox illa non adeſt, & P. Alphonſus Salmeron in diſp. 19. in Epiſt. ad Rom., ubi immobilis prædeterminatio nihil aliud ſignificat, quàm illam prædefinitionem, ſeu præmotionem per auxilium indifferens ſub Scientia Media infallibili de eventu futuro.* Hæc *Caducifer*. In quibus verbis graviter profectò fallitur. Primò, quia falſum eſt, quod *Antoninus Reginaldus* adornando iſtum Cathalogum voluerit recenſere graviſſimos Theologos, qui antè, & poſt controverſias motas Dominicanos inter, & Jeſuitas, phyſicam prædeterminationem tradiderunt. Solùm illos Patres, & Theologos recenſere voluit, qui ſcripſerunt,

runt, vel floruerunt circa tempora ſeſs. 6. Concilii *Tridentini*; in qua, occaſione Calvinianæ hæreſis, de hac controverſia concordiæ libertatis cum gratiæ Divinæ auxiliis actum fuit; & qui illi 6. ſeſs. tùm aliis interfuerunt; idque eo conſilio fecit *Reginaldus*, ut pateret luce clariùs, ea, quæ iſtâ ſeſſione 6. ſtatuta, & definita ſunt, nullatenus pugnare cum efficacia Divinæ motionis, qualem tradunt Thomiſtæ, & Patres ab eo recenſiti. Nullus enim ſcire potuit meliùs, quæ fuerit mens Concilii in illa ſeſſione 6. quàm Patres, qui eidem interfuerunt: nec ullatenus veriſimile eſt eos expreſſionibus illis, quas adducit *Reginaldus*, fuiſſe uſuros, ſi Decretis Seſſionis 6. contrariæ forent. Sed *Caducifer* fingit voluiſſe *Reginaldum* exprimere famoſos Theologos, qui poſt controverſias occaſione *Molinæ* ortas, prædeterminationes admiſerunt. Cùmque ex recenſitis duo ſolùm dicantur uſi voce *prædeterminationis*, quos duos tamen conatur, ſed fruſtrà, *Caducifer Reginaldo* eripere, relinqueretur, quòd poſt celebres illas controverſias ex famoſioribus Theologis nullus ſit, qui prædeterminationes admiſerit, ſaltem quoad vocem. Hoc voluiſſet perſuadere ille. Sed aliò intendebat *Reginaldus*, nempè oſtendere prædeterminationes minimè contraire Seſſioni 6. *Tridentini*: quod & fecit, aperiendo mentem Theologorum, qui ei interfuerunt.

27. Non minùs fallitur ille, dum *Salmeroni* affingit ſenſum, quem ipſe poſitivè excluſit, & rejecit, ut modò videbimus; & magis dum aſſerit nomen prædeterminationis in *Catherino* à ſe luſtrato non inveniri. Luſtravi & ego *Catherinum* loco à *Reginaldo* citato, ac vix credebam oculis meis, dum aperto libro ſtatim occurrit vox *prædeterminatio*. Adeat Lector *Catherini* Commentaria in Epiſt. ad *Rom.* edit. Venetæ anni 1551. ex Officina Eraſmiana *Vincentii Valgriſii*, videat pag. 85. col. 2. ad illa verba: *Quos prædilexit, eos & prædeſtinavit*, inveniet ſequentia *Catherini* verba; id eſt, *ad hoc prædilexit, ut prædeſtinaret eos, firma ſcilicet, & immobili prædeterminatione, ut eſſent conformes imaginis filii ſui &c.* Auſus tamen eſt *Caducifer* dicere: *Vox illa prædeterminatio non adeſt.*

§. II.

Exponitur Textus ex cap. 11. *Concilii* Tridentini, *quò dicitur*: Deus namque ſuâ gratiâ ſemel juſtificatos non deſerit; niſi ab eis priùs deſeratur.

28. Supereſt tamen, ut antequam intelligentiæ Concilii adaperiendæ finem imponamus, explicetur textus ſuprà laudatus, ex quo inferunt Adverſarii, poſitum eſſe in arbitrii poteſtate, ut gratiam indifferentem inclinet, & reddat efficacem; non ergo eſt ſe ipsâ efficax, ſed ſolùm efficax efficaciâ dependente à conſenſu libertatis. Pro cujus intelligentia maximè advertendum, quòd dum Deus præcipit aliquid homini,

homini, non adimpletur præceptum, niſi Deus det ipſis, quod præcipit, ut paſſim Sacræ Scripturæ nos docent, teſte D. *Auguſtino* lib. 2. contra duas Epiſtolas *Pelagii* cap. 10. num. 23. *Nihil in Scripturis Sanctis*, inquit ille, *homini à Domino video juberi, propter probandum liberum arbitrium, quod non inveniatur, vel dari ab ejus bonitate, vel poſci, propter adjutorium gratiæ demonſtrandum*. Hic namque erat error *Pelagii*, quòd in hominis poteſtate ex propriis viribus erat, quod præcipitur à Deo, ut teſtatur D. *Auguſtinus* de prædeſtinatione Sanctorum cap. 11. num. 22. *Sed cùm dicitur*, inquiunt, *ſi credideris, ſalvus eris, unum horum exigitur* (dicebant Pelagiani) *alterum offertur. Quod exigitur in hominis; quod offertur, in Dei eſt poteſtate*. Cui reſpondet *Auguſtinus*, utrumque eſſe donum Dei: *Cur non utrumque in Dei eſt, & quod jubetur, & quod offertur? ... Sic autem dicitur, ſi credideris, ſalvus eris, quemadmodum dicitur, ſi Spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. Nam & hic ex his duobus unum exigitur, alterum offertur .... Ut ergo Spiritu facta carnis mortificemus, exigitur; ut autem vivamus, offertur. Num igitur placet, ut facta carnis mortificare, non donum Dei eſſe dicamus; neque id donum Dei eſſe fateamur, quoniam exigi audimus à nobis, præmio vitæ, ſi hoc fecerimus, oblato? Abſit ut hoc placeat participibus, & defenſoribus gratiæ*. Quod eſſe verum tàm de diſpoſitione poſitiva, quàm negativa, quæ nullatenùs dependent à voluntate noſtra, certiſſimum docet D. *Thomas*, verſans Epiſt. ad *Hebræos* cap. 12. lect. 3. illa *Apoſtoli* verba: CONTEMPLANTES, NE QUIS DESIT GRATIÆ DEI: *ſed contra: quia ſi gratia non datur ex operibus, ſed tantùm ex hoc, quòd aliquis non ponit obſtaculum: ergo habere gratiam dependet ex ſolo libero arbitrio, & non ex electione Dei, quod eſt error Pelagii. Reſpondeo: dicendum eſt, quòd hoc ipſum, quòd aliquis non ponit obſtaculum, ex gratia procedit. Undè ſi aliquis ponat, & tamen moveatur cor ejus ad removendum illud, hoc eſt ex dono gratiæ Dei vocantis per miſericordiam ſuam*. Gal. 1. CUM AUTEM PLACUIT EI, &c. *Hoc autem donum gratiæ non eſt gratum faciens. Quòd ergo à quibuſdam removetur iſtud obſtaculum, hoc eſt ex miſericordia Dei: quòd autem non removetur, hoc eſt ex juſtitia ejus*. Provenit ergo ex gratia Dei, quòd quis non deſit gratiæ Dei; deeſſe igitur gratiæ Dei fideles quidem poſſunt per liberum arbitrium; ſed non deeſſe gratiæ, non habent ex ſe ipſis, ſed ex Deo adjuvante, nè deſint; undè non habet homo gratiam, quia non deeſt gratiæ, ſed potiùs non deeſt gratiæ, quia habet ipſam gratiam. Hoc eleganter explicat D. *Auguſtinus* de dono perſeverantiæ cap. 7. num. 13. 14. & 15. *Poſt caſum hominis nonniſi ad gratiam ſuam Deus voluit pertinere, ut homo accedat ad eum, neque niſi ad gratiam ſuam voluit pertinere, ut homo non recedat ab eo, ac per hoc, ſicut operatur, ut accedamus, ſic operatur, ne diſcedamus... manus igitur Dei eſt iſta, non noſtra, ut non diſcedamus à Deo .... Propter quod & poſci à ſe voluit, ne inferamur in tentationem, quia ſi non inferamur, nulla ab eo ratione diſcedimus*. Et ibidem cap. 8. num. 19. *Voluntate ſua cadit, qui cadit, & volunta-*

te Dei ſtat, qui ſtat.... quod omnis, qui humiliter, & veraciter pius eſt, eſſe veriſſimum ſentit. Et Divus *Proſper* in reſponſione ad object. *Vincentianas* 14. *Si ergo in ſanctitate vivitur, ſi in virtute proficitur, ſi in bonis ſtudiis permanetur, manifeſtum munus eſt Dei, ſine quo nullius boni operis fructus adquiritur. Si autem ab iis receditur, & ad vitia, ac peccata tranſitur, nihil ibi Deus malæ tentationis immittit.... Cur autem illum retineat, illum non retineat, nec poſſibile eſt comprehendere, nec licitum veſtigare, cùm ſcire ſufficiat, & ab illo eſſe, quod ſtatur, & non ab illo eſſe, quod ruitur*.

29. Hóc ergo ſuppoſitò, juxta duplicem noſtrorum expoſitionem, oppoſitus ſenſus venit refellendus; quamvis enim nobis alteram præ altera arridere, inſinuaturi ſumus; quâvis tamen earum Adverſariorum conatus reprimi, oportet oſtendere. Ergo plures ex nobis exiſtimant, quòd textus ille Concilii non eſt intelligendus de gratia actuali, ſed de gratia gratum faciente, ita ut ſenſus ſit, Deum non deſerere juſtificatos, (ſubtractione videlicet gratiæ ſanctificantis) niſi illi ipſi priùs eum deſerant peccando. Sic conſtantiſſimè intelligunt textum Concilii *Alvarez* de auxiliis lib. 11. diſput. 110. num. 19. *Reſpondetur*, inquit, *ſenſum legitimum Concilii Tridentini eſſe, quòd Deus non privat gratia habituali ſemel juſtificatos, niſi illi, prius naturâ, peccatum mortale committant, per quod deſerunt Deum, & merentur gratia juſtificante privari*. Et *Medina* in 1. 2. q. 109. art. 10. in reſponſ. ad 3. object. contra 4. propoſ. *Sciendum eſt, quòd, quando dicunt Sancti Patres, & approbant Sacra Concilia, Deum ſuâ gratiâ ſemel juſtificatum non deſerere, niſi prius ab eo deſeratur, explanatio eſt de gratia juſtificante. Nunquam enim gratiam juſtificantem aufert ab homine, niſi propter peccatum mortale*. *Nuño* in 1. part. quæſt. 62. art. 5. *Joannes à Sancto Thoma* in 1. 2. diſput. 24. art. 1. *Eſtius* in 2. diſtinct. 26. §. 44. ad 5. *Reſpondetur hoc ipſum includi in dono perſeverantiæ, quòd homo juſtificatus, & in gratia conſtitutus Deum non deſerat, & proindè hoc illi expectandum eſſe à Deo. Ideò enim orat dicens*: Adjutor meus eſtò, ne derelinquas me: & ne nos inducas in tentationem, & *alia hujuſmodi. Nec tamen ſi juſtus derelinquatur à Deo, ut ſit in omnibus, qui non perſeverant, ideò falſum erit, quod dicunt Patres Concilii Tridentini, Deum ſuâ gratiâ ſemel juſtificatos non deſerere, niſi ab eis prius deſeratur. Hoc enim dictum eſt de gratia juſtificante, ut ex ipſis verbis patet, atque hunc ſenſum habet: nunquam Deus gratiam juſtificantem aufert ab homine, neque amicitiæ renuntiat, niſi propter peccatum ejus mortale; nam mortale peccatum eſt, quod gratiam expellit, & amicitiam diſſolvit*. *Sylvius* ad 1. part. quæſt. 23. art. 5. *Ejuſmodi ſententias intelligendas eſſe de gratia habituali, quâ juſtificamur, ut ſenſus ſit, Deum nunquam ſubtrahere gratiam juſtificantem ab homine, niſi propter peccatum, quo ipſe deſerit Deum; ita ſcilicet, ut quamvis ſint ſimul tempore peccatum mortale, & amiſſio gratiæ, peccatum tamen ſit cauſa meritoria illius amiſſionis. Undè Concilium Tridentinum expreſsè loquitur de juſtificatis*. Patres *Salmanticenſes* de grat. diſp. 6. dub. 3.

alle-

aſſerunt, eſſe communem ſenſum Theologorum, Concilium loqui de gratia habituali. Doctor *Euſebius de los Rios* Primarius Complutenſis lib. 1. de libert. ad fidem diſput. 2. dub. unico §. 3. num. 40. ſic habet: *Si inquiras, de qua gratia loquitur Concilium? Dicimus cùm frequenti Theologorum conſenſu, quòd de gratia habituali, & ſanctificante; quam Deus non ſubtrahit ab homine, niſi per prius deſeratur ab homine peccante*. P. *Henricus à Sancto Ignatio* Ordinis Carmelitarum *Ethicâ Amoris* tom. 1. lib. 9. cap. 29. §. 3. *Reſpondeo ſecundò ex graviſſimorum Theologorum ſententia eſſe, quod Deus juſtos per gratiæ habitualis, ſeu juſtificantis ſubtraxionem non deſerat, niſi prius ab ipſis deſeratur*. Videantur & alii doctiſſimi Thomiſtæ, *Contenſon* Theolog. mentis, & cordis tom. 1. diſſert. 4. cap. 1. ſpecul. 2. coroll. 2. Eminentiſs. Card. *Noris*, Mag. *Lemos*, *Nazarius* 1. part. quæſt. 23. art. 5. qui hanc noſtram habent apertiſſimèque ſententiam; quarè meritò dixit M. *Serry* Scholâ Thomiſticâ vindicatâ art. 10. pag. 30. *Perperàm ſacrum oraculum ad ſolam actualem, & ſufficientem gratiam detorquetur, quòd de habituali, quâ formaliter, ut Schola loquitur, juſti ſunt, à præſtantiſſimis Theologis explicatur; ut videlicet ſenſus ſit Deum ſuâ gratiâ ſemel juſtificatos non deſerere, juſtitiam habitualem per quam juſti ſunt ſubtrahendo, niſi per mortale peccatum priùs deſeratur ab eis*. Quorum omnium auctoritas multùm ponderis habet, quàm ut alii ſuprà illorum intelligentiam imperium ſibi arrogent.

30. Et ſanè ſic eſſe intelligendum Concilium, non infirmis argumentis probari poteſt. Primò, quia in dicto Capite Concilium dixerat, juſtos, *licèt in levia peccata, quæ etiam venialia dicuntur, incidant, propterea non deſinere eſſe juſtos, immò magis obligatos ad ambulandum in juſtitia, qua benè viventes proficere poſſint, per Jeſum Chriſtum, per quem acceſſum habuerunt in gratiam iſtam*, ſcilicet juſtificantem, & ſtatim adjicit: *Deus namque ſua gratia ſemel juſtificatos non deſerit, niſi ab eis priùs deſeratur*. Ubi rationem aſſignans, cur per levia peccata non deſinant eſſe juſti, hanc ſolùm affirmat, quòd Deus illos ſuâ gratiâ non deſerit, niſi ab eis priùs per peccatum mortale deſeratur; quia nempè gratia habitualis compoſſibilis eſt cum peccato veniali.

31. Secundò, quia textus ille Concilii deſumptus eſt ex M. Parente *Auguſtino* de natura, & grat. cap. 26., ut notatur ad marginem: in quo D. *Auguſtinus* diſcrimen inter medicum corporis, & *Chriſtum* verum animæ medicum conſtituit; quòd, *Medicus homo*, inquit, *cùm ſanaverit hominem, jam de cætero ſuſtentandum elementis, & alimentis temporalibus, ut eadem ſanitas apto ſubſidio convaleſcat, atque perſiſtat, Deo dimittit.... Ipſe autem Deus, cùm per mediatorem Dei, & hominum, hominem Jeſum Chriſtum, ſpiritualiter ſanat ægrum, vel vivificat mortuum, id eſt, juſtificat impium: Et cùm ad perfectam ſanitatem, hoc eſt, ad perfectam vitam, juſtitiamque perduxerit: Non deſerit, ſi non deſeratur, ut piè ſemper, juſtèque vivatur*. Quibus expreſsè videtur D. *Auguſtinus* aſſerere, quòd Deus non deſerit hominem juſtificatum ſubtrahendo gratiam ſanctificantem, niſi priùs homo deſerat

 Deum

Deum peccando mortaliter. Hoc etiam repetit lib. 8. de Geneſ. ad litteram, ubi ait: *Deum non ita operari, ac facere hominem juſtum, ac ſapientem, ut cùm ab eo factus fuerit juſtus, abſcedat, ſicuti à corporis medico ſanatur, & abit: ſed potiùs*, ut poſteà ibidem ſubjungit, *ſicut aer à lumine fit lucidus*. Undè ſubdit: *Sic homo à Deo ſibi præſente illuminatur; abſente autem contenebratur, à quo non locorum intervallis, ſed voluntatis averſione diſceditur*.

32. Tertiò, quia & ipſi Adverſarii tenentur ſic explicare verba Concilii. Dum enim aſſerit: *Deum ſuâ gratiâ ſemel juſtificatos non deſerere, niſi ab eis prius deſeratur*, vel intelligitur de gratia ab intrinſeco efficaci, vel de gratia ſufficienti, ſeu indifferenti, aut de gratia habituali. Non tertium juxta ipſos. Et primum affirmare non poſſunt, vel quia ipſi negant gratiam ab intrinſeco efficacem; vel quia ſubtractionis auxilii efficacis non ſemper cauſa eſt peccatum mortale hominis Deum deſerentis, ſed aliquando divina voluntas, cujus rationem invenire, noſtrum non eſt. Id teſtatur *Auguſtinus* lib. de dono perſever. cap. 8. lib. de corrept. & grat. eodem cap. & innumeris locis, quibus docet ad inſcrutabilia Dei judicia pertinere, cur ex pluribus juſtis, quibuſdam det, aliis non dèt perſeverantiam uſque in finem. Sed maximè audiendus ad object. Vincent. obj. 14. *Cur illum retineat, cur illum non retineat, nec poſſibile eſt comprehendere, nec licitum eſt veſtigare; cum ſcire ſufficiat, & ab illo eſſe quòd ſtatur, & non ab illo eſſe quòd ruitur*. Non rurſus minus certum eſt apud ipſos, Deum juſtum peccantem non deſerere ſubtraxione auxilii ſufficientis; Tum quia gratia ſufficiens non amittitur peccato mortali. Tum quia Deus nec in pœnam peccati præcedentis negat hujuſmodi auxilium. Non enim, ipſis confitentibus, Deus ſic peccatorem deſerit, ut deſtruatur libertas & peccatum non ſit ipſi imputabile ad culpam; ſed in Syſtemate æquilibrii, ſine gratia actuali non eſt libertas: ergo gratiâ actuali nuſquam eſt deſertus & derelictus peccator. Quid autem incredibile, aut potiùs horrendum magis, quòd Deus peccatori minas intendat deſertione, & ſubtractione gratiæ, quæ nuſquam erit: quòd timorem injiciat malo, quòd nuſquam impendat, ne deſtruatur libertas? Ergo neceſſariò intelligendum ipſis eſt Concilium de gratia habituali. At enim admiſſo auxilio ab extrinſeco efficaci, clariùs juxta ipſorum principia, Deus deſerit juſtum ſubtractione auxilii illius, utcumque efficacis, priuſquam juſti Deum deſerant per peccatum mortale. Si enim ſupponatur, ut reverà ſupponi poteſt, & debet, Deum prævidiſſe Petrum non conſenſurum ſub tali auxilio, quod de facto habuit; è contra verò ſub alio conſenſurum, & voluiſſet illud priùs auxilium dare, cum quo prævidebat peccaturum, non verò aliud, quô prævidebat in gratia perſeveraturum, evidentiſſimum eſt, Deum voluiſſe priùs deſerere Petrum ſubtractione illius auxilii, quod fore efficax prævidebat, quàm Petrus voluerit Deum deſerere peccando: cùm videret Deus Petrum ſub illo alio auxilio non peccaturum. Ergo etsì intelligatur Concilium de auxilio extrinſeco efficaci, falſum omninò eſſet in ipſorum principiis, Deum non priùs deſe-

ruiſ-

ruiſſe Petrum ſubtractione talis gratiæ, quàm dereſeret Deum per peccatum Petrus.

33. Sed ita ſit, quòd Concilium intelligatur de gratia actuali; ut intendit Card. *Pallavicinus* Hiſt. Concil. Trid. lib.8. cap.14. num. 6. Et ſicut illud exponunt Illuſtriſſimus *Godoy* de Prædeſt. diſp.72. ſect.4. Illuſtriſſimus *Caſtell.* de liber. arbitr. diſp.2. q.5. ſect.10. aſſerentes, Concilium ſolùm intendere, Deum omnibus juſtis gratiam ſufficientem tribuere, dum de ſemel juſtificatis negat, eos antè deſeri per ſubtractionem divini auxilii. Quod firmat primò auctoritate plurium Theologorum, inferentium ex hoc decreto adverſus Hæreticos gratiam ſufficientem juſtis omnibus adeſſe, *Bellarminus* lib.1. de grat. & liber. arbitr. cap.11. aſſerit: *Concilium Tridentinum hoc loco apertiſſimè docere, Deum non deſerere, quia non denegat auxilium. Vega* lib.11. cap.11. *Patres non ſimpliciter, & abſolutè dixerunt, juſtos poſſe ſervare mandata, ſed adjecerunt hoc temperamentum, cum auxilio divino: & ut ſciremus, hoc auxilium tàm potens, quàm neceſſarium, nulli deeſſe juſtorum; mox ſubjecta ſunt illa verba totius ſuavitatis plena: Deus namque ſuâ gratiâ ſemel juſtificatos non deſerit, niſi ab eis priùs deſeratur.* Ex eodem teſtimonio M. *Zumel* diſp.4. de auxil. efficaci, & ſufficienti ſect.1. aſſertion.1. §. *Dices* probat, quòd juſtis omnibus adeſt gratia, quâ poſſibilia fiunt præcepta Dei: ſibi namque proponens ſequentem replicam, *Dices: Deum non dici deſerere, quando non dat auxilium piè vivendi, ſed quando avertitur ab amicitia alicujus, & hoc modo non deſerere, niſi prius deſeratur*, hanc interpretationem tradit: *Contra eſt Tridentinum apertiſſimè dicens, Deum non deſerere, quia non denegat auxilium. Nam dicit, eos, qui piè vivunt, poſſe in bono proficere; quia Deus non deſerit, niſi deſeratur, ſeſs.6. can.11. & rurſus ait, juſtos omnes firmiſſimam ſpem in Dei auxilio collocare, quia niſi ipſi ejus gratiæ defecerint, Deus ipſis non deerit.* De auxilio ergo actualis gratiæ locum Concilii meritò intelligit. Alioquin quis ita ineptam argumentationem Concilio tribuat? *Deus juſto non ſubtrahit gratiam habitualem antequàm peccet; ergo juſtus poteſt in bono proficere*, ut ex prædicto teſtimonio arguit Illuſtriſſimus *Caſtell.* loco citato. Secundò magnum hujus doctrinæ, vel interpretationis teſtimonium accipit Doctor iſte ex *M. P. Auguſt.* de natur. & grat. cap.26. in quo loquens de ſubtractione auxilii ſufficientis, *Pelagium* refellens, affimantem, non eſſe neceſſariam miſericordiam Dei, ut peccemus, ſed quia peccavimus, nempè miſericordiam actualem adjuvantem juſtos, ut non peccent, ſic habet: *Sicut ergo vulnere claudicans, ideo curatur, ut ſanato malo præterito, futurus dirigatur inceſſus: ſic mala noſtra non ad hoc ſolùm ſupernus medicus ſanat, ut illa jam non ſint, ſed ut de cætero rectè ambulare poſſimus; quod quidem, etiam ſani, non niſi illo adjuvante, poterimus:* ergo expreſsè loquitur de adjuvante gratia ſanis, id eſt juſtis, neceſſaria, ut rectè ambulare poſſint. Ex hoc autem principio infert: *Ipſe autem Deus cum ſanat ægrum, & ad perfectam juſtitiam perduxerit, non deſerit, ſi non deſeratur, ut piè ſemper juſtèque vivatur.*

tur. Ubi *Auguſtinus*, ex quo verba illa deſumpſit Concilium, clariſſimè loquitur de deſertione, quâ Deus actualem gratiam ſubtrahit, cujus ſententiæ rationem tradit: *Sicut enim oculus corporis etiam pleniſſimè ſanus, niſi candore lucis adjutus non poteſt cernere, ſic homo etiam perfectiſſimè juſtificatus, niſi æternâ luce juſtitiæ divinitus adjuvetur, rectè non poteſt vivere*. Quod Teſtimonium, quo communiter probatur, juſtum præter habitualem gratiam exigere actualem, ut poſſit rectè vivere, adduxit S. *Auguſtinus*, ut hanc Concluſionem immediatè contra *Pelagium* inferret; *Sanat ergo Deus, non ſolùm ut deleat quod peccavimus, ſed ut præſtet etiam, ne peccemus*. Sic probat optimè, Concilium intelligendum de ſubtractione actualis gratiæ ſufficientis, præcitatus Author. „ Suffragatur eidem Concilii intelligentiæ Emi-
„ nentiſſimus Card. *Gotti* tom.3. q.2. Dub.3. §.6. Ubi poſtquam retulit
„ præfatam plurium de gratia ſanctificante expoſitionem, dicit: *Nè*
„ *tamen illi acquieſcam me movet S. Aug.* qui loco laudato, poſtquam,
„ dixit: *Non deſerit, niſi deſeratur*, addit; *ut piè ſemper, juſtèque*
„ *vivatur*; Quibus indicat, quod Deus, cùm hominem juſtificatum
„ ſe deſerentem deſerit, ab eo ſubtrahat non ſolùm gratiam juſtifican-
„ tem, ſed etiam auxilia, quæ cum gratia illa conferebat ad perſeve-
„ rantiam. Sicut enim, exemplum eſt S. *Aug.*, *Vulnere* v.g. *claudicans ideò curatur, ut ſanato malo præterito futurus dirigatur inceſſus; ſic mala noſtra, non ad hoc ſolùm ſupernus Medicus ſanat, ut illa jam non ſint, ſed ut de cætero rectè ambulare poſſimus, quod quidem etiam ſani, non niſi illo adjuvante poterimus*. Et infrà: *Sicut enim oculus corporis etiam pleniſſimè ſanus, niſi candore lucis adjutus, non poteſt cernere: ſic & homo etiam perfectiſſimè juſtificatus, niſi æternâ luce juſtitiæ divinitùs adjuvetur, rectè non poteſt vivere*.

34. Quâ intelligentiâ ſuppoſitâ, neſcio quò efficaci argumento ſe fulciat adverſaria ſententia, ut probet ex hujuſmodi teſtimonio dependentiam gratiæ à libero arbitrio, vel quòd gratia efficax ſit à voluntate impedibilis. Hoc facilè judicabit, qui textum Concilii attentè conſideret. Aſſerit, *quòd Deus ſua gratia ſemel juſtificatos non deſerit, niſi ab eis deſeratur*: quæ conditionalis vera eſt; ſed non ex conditionali debet inferri cauſalis: *Ergo quia juſtus non deeſt gratiæ Dei, habet efficax perſeverantiæ donum*. Sicut enim hæc conditionalis eſt vera; *Si Deus non adjuvat efficaciter, homo peccat*, cùm deficiente gratiâ induret nos iniquitas noſtra, ut docuit *M. P. Auguſtinus* ſerm.88. de temp. *Quid eſt autem quod dixit Deus, ego indurabo cor ejus? Pharaonis quidem: niſi, cum abſuerit gratia mea, induret illum iniquitas ſua*. Et D. *Thomas* 1. 2. q.79. art.1. Si Deus daret auxilium efficax ad peccatum vitandum, homo non peccaret, & ideo dum peccat, Deus auxilium efficax non donat: ex qua tamen minimè infertur cauſalis: *Quia Deus non adjuvat efficaciter, homo peccat*, ut ibidem probat D. *Thomas*: & D. *Auguſtinus* hujus cauſalis falſitatem oſtendit de peccatorum meritis lib.3. cap.17. & 18. oſtendens, quòd qui exortes gratiæ fuerint, de ſua nequitia redarguentur, & qui ejus lumine enituerint,

non

non in ſuo merito, ſed in Domino gloriari debeant. Sic ſimiliter falſa eſt cauſalis iſta. *Quia juſtus non deeſt gratiæ Dei, habet efficax perſeverantiæ donum*, cùm non conferatur ipſi dependenter ab ejus diſpoſitione, nec ſit in ejus poteſtate, ſicut habet non peccare, & non deeſſe gratiæ Dei, qui miſericorditer dat perſeverantiam juſtis, qui non deſunt gratiæ Dei;& in quibus ipſum non ponere obſtaculum ex ipſo dono perſeverantiæ procedit. Aliud ergo eſt, Deum non deſerere, niſi deſerentem; & aliud, illum deſerere, quia deſertus eſt; nam potuit etiam eos, qui ipſum deſerunt, non deſerere. Ad cujus rei intelligentiam, præ oculis habendum eſt, quod latiùs alibi dicturi ſumus; ſcilicet negationes, ſeu defectus actionum noſtrarum, nullâ ratione reduci, tanquam in cauſam, in ſubtractionem actionis Dei; ſed primò, & per ſe in nos ipſos, quatenus ex nihilo, & defectibiles ſumus. Actiones autem noſtræ ſemper in Deum totius eſſe principium, tanquam in primam, cauſam reducuntur. Ideò ratio, quare nos deficimus, nunquam poteſt eſſe: *Quia Deus deſerit.* Ratio autem quarè non deficimus, ſemper eſt: *Quia nos non deſerit Deus.* Itaque ſimul eſt, *& Deum nos non deſerere, & nos non deficere*; ſed naturâ prius, *Deum nos non deſerere*. Item ſimul eſt: *Nos deficere, & Deum nos deſerere*; ſed naturâ prius, *nos deficere*; quia linea mali incipit à *non eſſe*; ſicut linea boni incipit *ab eſſe*. Igitur ſufficiens gratia plures effectus poteſt habere in cordibus hominum, quos impedit, aut excludit eorum malitia, juxta quam, ſi Deus nos ferri permittat, nos deſerimus Deum: & hâc ratione deficimus; non verò, quia Deus nos deſeruit. Quòd ſi miſericorditer velit impedimenta illa noſtra tollere, ille ita nos non deſerens, erit cauſa, quarè nos illum, alias deſerturi, non deſeramus. Hæc ſufficiant pro intelligentia Sacri Concilii, & ut appareat, non eum habere ſenſum, quem volunt Adverſarii, nec in materia gratiæ aliquid docere, quod aut Thomiſtis ſit contrarium, aut iiſdem non omninò conforme: niſi quam gratiam *Auguſtinus* adverſus *Pelagianos* cauſam agens propugnavit, & quæ à Summis Pontificibus, *Cæleſtino*, *Horſmida*, *Felice*, *Joanne II.* ſatis expreſsè fuit confirmata, hanc damnatam velint à *Concilio Tridentino*; quod poſt P. *Molina* in concord. 1.p. q.23. art.4. & 5. diſp. 1. memb. ultimo §. *Credens autem*, ſatis ſuperque innuit P. *Vaſquez* 1.p. diſp.37. cap.3. quod ſine maxima Eccleſiæ injuria affirmari non poſſe, crediderim.

§. III.

Novum ex Cathechiſmo Concilii Tridentini depromitur Argumentum.

35. ALia eſt fundatiſſima ratio ex Cathechiſmo Romano, decreto *Concilii Tridentini* edito, ut conſtat ex ejus titulo: *Cathechiſmus ex decreto Tridentini editus*, & ex ſeſs.24. cap.7. de reformat., quem *Pius V.* approbavit in Brevi ad *Manucium*, *Paſtorali Officio*, 7. Kal.

7. Kal. Octobris 1566., ut teſtatur ipſe, & quem tantæ credidit auctoritatis *Gregorius XIII.*, ut ſuo juſſu iterum fuerit typis editus. Hic eſt legitimus *Concilii Tridentini* fœtus, vera Canonum, & definitionum ejuſdem Concilii explicatio; cujus doctrina à Patribus ejuſdem Synodi, ut certior, electa: ex quo gratia per ſe ipſam efficax expreſsè deducitur, vel potiùs in ipſis Cathechiſmi verbis diſtinctiſſimè exprimitur: ait enim 1. p. ad art. 1. Symboli num. 22. *Non ſolùm autem Deus univerſa, quæ ſunt, providentia ſuâ tuetur, atque adminiſtrat, verùm etiam quæ moventur, & agunt aliquid, intimâ virtute, ad motum, atque actionem ita impellit, ut quamvis cauſarum ſecundarum efficientiam non impediat, præveniat tamen, cùm ejus occultiſſima vis ad ſingula pertingat, & quemadmodum Sapiens teſtatur, attingat à fine uſque ad finem fortiter, & diſponat omnia ſuaviter. Sapient. 8. Quarè ab Apoſtolo act. 17. dictum eſt, cùm apud Athenienſes annuntiaret Deum, quem ignorantes colebant: Non longè eſt ab unoquoque noſtrum; in ipſo enim vivimus, & movemur, & ſumus.* En primum illud principium P. *Molinæ*, totius doctrinæ ejus velut fundamentum, & baſis in 1. part. q. 14. art. 13. diſp. 6. quòd *concurſus Dei generalis nòn ſit influxus Dei in cauſam ſecundam, quaſi illa prius eo mota agat, & producat ſuum effectum; ſed immediatè cum cauſa in illius actionem, & effectum*, funditùs à Cathechiſmo Romano everſum: ac à contrario Thomiſtarum principium, quod ipſi è S. *Thoma*, fatente ipſo *Molina* loc. cit. hauſerunt, aſſertum, atque ex lib. *Sapientiæ*, & *Apoſtolo Paulo* probatum, videlicet: Deum non ſolùm operari cum cauſis ſecundis, quia virtutes illis tribuit ad operandum, eaſque actù conſervat, ut *Durandus* dicebat; ſed quòd ita eas ad agendum movet, ut quodammodò formas, & virtutes earum applicet ad operationem: non ſecus atque artifex ſecurim applicat ad ſcindendum: cujus rationem aſſignat S. *Thomas*. Quoniam ſemper quando ſunt multa agentia inter ſe ordinata, ſecundum ita agit virtute primi, ut ab eo ad agendum moveatur *intimâ virtute, & occultiſſimâ vi*, ut loquitur Cathechiſmus poſt S. *Thomam* q. 3. de potent. art. 7. ad 7. & 1. p. q. 105. art. 5. & 3. contra Gent. cap. 70.

36. En inſuper ubi tradens modum, quò Deus cum agentibus creatis concurrit, non aſſerit, Deum nobis ſubordinari, aut applicari nobis omnipotentiam per decretum indifferens, ſed quòd ſubjiciendo cauſas ſibi, illarum tamen efficientiâ non impeditâ, illas ſuâ occultiſſimâ virtute præveniendo impellit ad agendum, qui impulſus eſt vera gratia per ſe ipſam efficax, ut vel ipſa præ ſe ferunt conſpicua verba. Placet tamen inde id ipſum aliquô ratiociniô communire. Siquidem omnis Dei impulſus motio quædam eſt; & ſi ſit præveniens, præmotio dici debet, & ſi ad certam, determinatamque actionem movet, debet etiam dici prædeterminatio; quia præmotio ad aliquid determinatum prædeterminat: ſed fieri non poteſt, ut illa virtus Dei impellens, præveniens, & non impediens cauſarum ſecundarum efficientiam, non ſit phyſicè, ac realiter movens, ut ſuprà dictum eſt: ergo hæc motio realis, & phyſica aſſerta in Cathechiſmo, eſt phyſicè prædeterminans.

37. Se-

37. Secundò ex modo loquendi, quo utitur p. 2. de Pœnitent. n. 8. dum ait: *Primùm miſericordia Dei nos prævenit, cordaque noſtra ad ſe convertit*. Quibus verbis probatur gratia per ſe ipſam efficax. Non enim gratia præveniens, quæ allicit quidem, & excitat, & per ſe ipſam eſt indifferens, corda convertit. Non concomitans gratia facit, quòd actus hominis ſit converſio, cùm ſolùm per eam fiat, juxta Adverſarios, quòd actus ille, qui à libero arbitrio habet, ut ſit converſio, ſit ſupernaturalis: ergo gratia corda convertens, eſt illa, quæ reſiſtentiam voluntatis valet evincere, ut liberrimè ſe ad Deum convertat; ſed gratia hæc ſic operans converſionem, eſt gratia ab intrinſeco efficax: ergo ex verbis Cathechiſmi oſtenditur gratia per ſe ipſam efficax.

38. Tertiò hanc ab intrinſeco efficacem gratiam expreſſè docet agens de utilitate orationis p. 4. num. 10. dicens: *Præclarum præterea illum orationis fructum aſſequimur, quòd cùm proclives ſimus ad malum, & ad libidinis varios appetitus, vitio infirmitatis ingenitæ, patitur* (Deus videlicet) *ſe noſtris cogitationibus concipi, ut dum illum oramus, & mereri ejus contendimus munera, accipiamus innocentiæ voluntatem*: ſed innocentiæ voluntas non intelligitur hìc habitualis inclinatio ad actus bonos, ſed actus ipſe voluntatis, quò innocenter vivere volumus, qui eſt ordinarius orationis fructus: ergo hic bonæ voluntatis actus à Deo accipitur: ſed non accipitur à Deo, niſi acceptâ gratiâ, quâ fit in nobis hæc bona voluntas: ergo cùm Deus volitionem iſtam in nobis efficiat, non cum adjutorio verſatili, minimè cum bona voluntate connexo, ſed gratiâ phyſicè prædeterminante dante nobis pro ſua bona voluntate velle, & perficere, hanc innocentiæ voluntatem eadem gratia operatur in nobis. Videant ergo Adverſarii, ſi hæc Cathechiſmi ſententia poſt accuratam tot Patrum, & Theologorum diſcuſſionem, poſſit dici *Tridentino* contraria; vel potiùs omninò conſentanea, tutiſſima uſque nunc, immò certa, & indubitata; cùm non ſolùm tot ſapientiſſimorum hominum calculis fuerit approbata, ſed & dum approbatus fuit Cathechiſmus, ſimul virtualiter ſaltem confirmata exiſtimari poſſit gratia per ſe ipſam efficax.

39. Sentiunt vim hujus argumenti Adverſarii; quapropter variis objectiunculis, auctoritatem huic Cathechiſmo Romano levare attentarunt. Hos inter deprehenditur fuiſſe *Moriſanus* quidam, quem Jeſuitam eſſe, vel Jeſuitæ ſcripta ſuffuratum eſſe refert, & probat *Guillelmus Camerarius* Oratorii Domini Jeſu Presbyter part. 2. ſelect. Diſp. Philoſ. q. 9. dub. 2. cujus objectiunculas, cùm ſolidè protriverit noſter *Reginaldus* à col. 618. ad eum Lectorem remitto. Sed prætereundum non eſt, quòd *Caducifer* de eodem Cathechiſmo loquens dicat primò, non omnia, quæ in Cathechiſmis continentur, eſſe articulos fidei. Secundò, potuiſſe in eo aliqua manere placita, ſicut in vitis Sanctorum, quæ in Breviario continentur, quædam Hiſtoriæ non ſatis firmæ remanſerunt. Prima *Caduciferi* reſponſio non eſt ad rem. Non enim contendimus modò ſententiam illam, quam hìc propugnamus, eſſe articulum Fide Divinâ credendum; ſolùm id modò contendimus, quàm cer-

certa, quantæque auctoritatis ſit, & debeat eſſe in Eccleſia, idque putamus ſatis probatum, ſi oſtendatur eſſe doctrina Eccleſiæ Romano-Catholicæ, quæ eſt columna, & firmamentum veritatis: aut ſaltem, quòd ſit ab Eccleſia approbata. Hoc autem ſufficientiſſimè probat noſter ille *Reginaldus* à col. 634. oſtendens hunc Cathechiſmum à *S. Pio V.*, & *Gregorio XIII.*, ac deinde à viginti, & duabus Synodis Provincialibus, in quibus duodeviginti ab Apoſtolica Sede approbatæ, inſuper à *S. Carolo Borromæo* fuiſſe approbatum. Cùmque Synodi illæ, non unius Regni, vel Nationis fuerint, ubi v. g. Dominicani dominarentur, ſed aliæ ex Italia, aliæ ex Gallia, aliæ ex Germania, aliæ ex Polonia &c. conſequens eſt, ut per univerſam Eccleſiam Cathechiſmus receptus fuerit, ejuſque doctrina ſuſcepta. Ex quibus id ad minus habemus, quòd nullus de facto abſquè temeritatis nota auderet dicere, aliquam doctrinam in Cathechiſmo Romano contentam non poſſe, ſalvâ Fide Catholicâ, defendi; aut errorem in Fide eſſe: prout *Molina* in concord. q. 14. art. 13. diſp. 38. §. *Multa.* de ſententia *Dominici Soto*, & *Andreæ Vega*, quæ eadem omnino eſt in ſubſtantia, effutiit: & poſtea *Suarez*; & *Caducifer*, contra Decreta Apoſtolica, repetere auſus fuit.

40. Sed, inquit *Caducifer* pag. 293. num. 79., *Addi etiam poteſt, &* DEBET *ſimiles operas Cathecheticas* (loquitur de Cathechiſmo Romano) *à Conciliis approbatas ex ſe ſolùm ferre dogmata, & articulos fidei ibi propoſitos eſſe germana, non tamen, quod illæ explicationes Theologicæ, quibus paraphraſticè accommodantur captui fidelium, ſint etiam articuli definiti, ſed in ſua, quâ gaudebant probabilitate relinquentur; non ſecus ac in eadem relicta ſunt aliqua Hiſtoriæ Sanctorum, quæ ad Eccleſiæ uſum in Breviario ſunt adoptatæ. Ratio genuina eſt; quia Cathecheſis juſſa confici per Concilium viris aliquibus deputatis, non habitura eſt, neque factura plus fidei, quàm Concilium ipſum; cujus locutiones interloquutoriæ opinabiles, ita ut ſunt, relinquuntur; & ſoli manent Canones definiti.*

41. Hæc ad longum deſcribere volui; quia talia mihi videntur, quæ mereantur ab illis omnibus, quibus puritas doctrinæ cordi eſt, diſcuti, ac pauliſper ponderari. Enim verò mihi planè non videntur, ſalvô ſemper Superiorum judiciô, & ſatis prudenter, & tutè dici. Scio ſolos Conciliorum Canones ad fidem pertinere, cætera non item. Sed an cæteræ doctrinæ, quæ à Conciliis eliguntur, & approbantur ut probabiliores, non inde aliquem gradum majoris certitudinis, vel probabilitatis acquirunt, quòd fuerint ab Eccleſia in variis Conciliis adoptatæ, & aliis prælectæ? Quid ergo dicendum de illa ſententia, quam *Innocentius III.* cap. *Cum Martha*, ut probabiliorem eligit, ſcilicet: *Verum inter opiniones prædictas illa probabilior judicatur, quæ aſſerit aquam cum vino tranſmutari in ſanguinem* &c.? Quid de ſententia in Concilio *Viennenſi* ut probabiliore, & *dictis SS. Patrum magis conſona*, & eligenda Sacro approbante Concilio electa, de infuſione virtutum cum gratia? An nihil indè majoris probabilitatis, aut certitudinis his ſententiis acceſſit ex probatione Conciliorum, etſi non fuerint tunc definitæ, velut

de

de Fide credendæ? Si nihil indè eis acceſſit, quid ergo tantùm peccavit *Calvinus*, dicens lib.4. inſtitut. cap.8. num.13. *Hoc ſe diſcrimine* ab Apoſtolicis diſſidere, *quod illi Eccleſiæ auctoritatem, extra verbum* (Scripturam) *collocant; ipſe vero annexam verbo, & inſeparabilem ab eodem*? Quid Witackerius apud *Stapletonium in triplicato* cap.12. *Irridens Romanæ Eccleſiæ cenſoriam, immo Tribunitiam poteſtatem admittendi, excludendi, probandique, vel improbandi quidquid ipſa voluerit*, ut loquitur hæreticus ille? Certè nihil plus Eccleſiæ videtur concedere *Caducifer*, quàm hæretici illi, cùm limitet ejus auctoritatem, & reſtringat ad ea, quæ de fide credenda in Canones referuntur: præſertim cùm dicat aliis, quæ in Conciliis ſtatuuntur, nihilò plus certitudinis ineſſe, quàm Hiſtoriis, quæ in Breviario continentur. Atqui Hiſtoriæ illæ plerumque ſunt facta merè perſonalia, ac nullatenus cum dogmatibus connexa, in quibus Eccleſiam errare poſſe, omnes admittunt! Adde nunc, quod quidam Hypercritici recentiores, ut *Bollandiſtæ* tom.7. Maii in *Paralypomenis* ad Cathal. Pontif. pag. 35. col. 1. doceant, quòd factis in Bullis, nedum in Breviario relatis, *nec minimum quidem punctum majoris, quàm antea habuerint probabilitatis, inde accedat*. Quò illa tendant, & quam cenſuram ſimilia mereantur, relinquo, ut dixi, illis, quorum intereſt Theologorum opinamenta debitâ ſæveritate caſtigare. Ego ad inſtitutum redeo, ac dico Thomiſtis placere magis, quod *Nicolaus* Pontifex ad Archiepiſcopos, & Epiſcopos Galliæ ſcribebat, & refertur diſt. 19. *Quod Romanorum Pontificum decreto cæterorum opuſcula tractatuum approbantur, vel reprobantur; ut quod verè Sedes Apoſtolica probavit, hodie teneatur acceptum; vel quod illa repulit, hactenus inefficax habeatur*. Placet quod Angelicus Præceptor nos docuit: magis eſſe ſtandum auctoritati Eccleſiæ, quàm *Hieronymi*, *Auguſtini*, aut quorumvis aliorum Doctorum, qui ab Eccleſia auctoritatem habent; nec ſolùm judicio Eccleſiæ in Concilio univerſali congregatæ; ſed etiam *Papæ*, ut habet quodlib. 9. art. 16. Undè cùm Cathechiſmus Romanus à duobus Pontificibus *S. Pio V.* ac *Gregorio XIII.*, inſuper à 18. Conciliis Provincialibus, à Sede Apoſtolica confirmatis, ſolemniter approbatus ſit, injunctumque Paſtoribus, ut doctrinam inibi contentam populo diebus Dominicis, ac feſtivis pro concione proponant; minimè mihi dubium, quin doctrina inibi contenta, de influxu prævio Dei in omnes cauſas ſecundas, quaſcumque, quæ *aliquid* agunt, ejuſque intima virtute, & occultiſſima vi, eſſe moraliter certam.

DISPUTATIO IX.

De mente SS. Patrum, præſertim Auguſtini, & Thomæ, necnon de Theologorum Scholaſticorum conſenſu.

DUBIUM I.

An gratia ſe ipsâ efficax ſit de mente SS. Patrum?

§. Unicus.

Nonnullorum SS. PP. auctoritate nervosè ſtabilitur aſſertio noſtra.

1 Cum *Apoſtolus* aſſerat ad *Epheſ.* 4. quod Deus Eccleſiæ ſuæ *dedit* nedum *Apoſtolos*, *Prophetas*, *Evangeliſtas*, *&* *Paſtores*, ſed *Doctores* etiam, *ut jam non ſimus parvuli fluctuantes*, *& circumferamur omni vento doctrinæ*, *in nequitia hominum*, *in aſtutia*, *ad circumventionem erroris*; Eccleſia ſemper præcedentium Patrum monumenta conſuluit: neceſſe namque eſt, inquit *Vincentius Lirinenſis* Commonitorii cap.38. *Omnibus Catholicis*, *qui ſeſe Eccleſiæ legitimos filios probare ſtudent*, *ut SS. Patrum fidei inhæreant*, *adglutinentur*, *immoriantur*, *prophanas verò novitates deteſtentur*, *horreſcant*, *perſequantur*. Quarè Concilio *Epheſino* divinitùs placuit, nihil aliud poſteris credendum decernere, niſi quod ſacra ſibi conſentiens SS. Patrum tenuiſſet antiquitas. Sic & Synodus *Nycæna* adverſus *Ichonomacos* teſtimoniis Patrum definivit, Sacras Imagines retinendas, ac eſſe veneratio-

ratione dignas. Et Synodus *Epheſina* Gen. 3. decrevit, quod fuit antiquitus traditum, teneatur, & quod adinventum nuper, explodatur. Sicut & Concilium *Tridentinum*, quòd in rebus fidei, aut morum nullus Scripturam contra unanimem conſenſum Patrum interpretari valeat. Fuit & communis SS. Patrum procedendi modus, qui pro Hæreticorum erroribus evellendis ad conſtantem Patrum, qui ipſos præceſſerant, mentem recurrebant. Sic *S. Auguſtinus* lib. 1. & 2. adverſus *Julianum* ex conſenſu SS. Patrum Orientalis, & Occidentalis Eccleſiæ doctrinam de peccato originali perpetuam fuiſſe Eccleſiæ Fidem ab *Apoſtolis* deſcendentem, demonſtrat. Et *S. Hieronymus* adverſus *Luciferianos* auctoritatem traditionis agnovit. Cùm ergo mens SS. Patrum ſit certa, & inconcuſſa veræ doctrinæ baſſis, ac fundamentum, unumque ex præcipuis in rebus Theologicis argumentum ex auctoritate deſumatur; ſitque locus iſte arguendi ab auctoritate, quæ fundatur ſuper revelatione divina, efficaciſſimus, ut docet *D. Thomas* 1. p. q. 1. art. 8. ad 2. & modus arguendi ex auctoritate aliorum Doctorum Eccleſiæ, etiam ſit ex propriis, etſi probabilibus, ipſorum præſidium ad defenſionem gratiæ ab intrinſeco efficacis, advocamus. Enimverò ut verbis utar *Auguſtini* contra duas Epiſt. Pelagianor. lib. 4. cap. 8. *Ad curam noſtram exiſtimo, pertinere non ſolum Scripturas Sanctas Canonicas adverſus eos teſtes adhibere, quod jam ſatis fecimus; verumetiam de Sanctorum litteris, qui eas ante nos famâ celeberrima, & ingenti gloriâ tractaverunt, aliqua documenta proferre: non quod Canonicis libris à nobis ullius diſputatoris æquetur auctoritas, tanquàm omninò non ſit quod melius, ſeu verius ab aliquo Catholico, quàm ab alio itidem Catholico ſentiatur; ſed ut admoneantur, qui putant iſtos aliquid dicere, quemadmodum de his rebus ante nova iſtorum vaniloquia, Catholici Antiſtites eloquia divina ſecuti ſint, & ſciant à nobis rectam, & antiquitus fundatam Catholicam Fidem adverſus recentem Pelagianorum hæreticorum præſumtionem, perniciemque defendi.*

2. Et primò probatur ex *S. Proſpero*. Nam ex illo conſtare videtur, Pelagianam hæreſim, aut ut minimum Semipelagianam in eo maximè conſiſtere, quòd negaret gratiæ adjuvanti prioritatem, & illam diceret purè comitem in concurrendo ad opus ſalutare, & concurrentem ex determinatione creatæ voluntatis. Non ego cenſuram fero, nec de meo hìc quidquam loqui conſtituo. Sed, an hæc apud *S. Proſperum* ita ſe habeant, doctiores interrogo. Nam etſi mihi ipſe non falli videar, fortaſsè fallor. Conferantur duo hujus S. Doctoris teſtimonia, quæ habentur in Epiſt. ad *S. Auguſtinum*. Primò dicit: *Nec conſiderant ſe gratiam Dei, quam comitem, non præviam humanorum volunt eſſe meritorum, etiam illis voluntatibus ſubdere, quas ab ea ſecundùm ſuam phantaſiam non negant eſſe præventas*. Secundò dicit: *Et quoniam in iſtis Pelagianæ pravitatis reliquiis non mediocris virulentiæ fibra nutritur, ſi principium ſalutis malè in homine collocatur, ſi divinæ voluntati impiè voluntas humana præfertur, ut ideò quis adjuvetur, quia voluit, non ideò, quia adjuvatur, velit*. Hæc duo ſi conferantur teſtimonia,

nia, videtur in primo loqui de gratia adjuvante (quam *Maſſilienſes comitem* vocabant, non *præviam*) ut demonſtrant verba ſecundi, *ut ideò quis adjuvetur, quia voluit, non ideò quia adjuvatur, velit*: quod teſte *S. Proſpero* eſt impiè voluntatem creatam præferre voluntati divinæ. Habetur præterea, qualem admiſerint gratiam Semipelagiani, & motivum, quod illos impulit ad ita de gratia ſentiendum. Nam in primis non negabant, gratiâ Dei voluntates hominum præveniri, ut patet ex illis, *quas ab ea ſecundùm ſuam phantaſiam non negant eſſe præventas*, quia nimirùm ſancta cogitatio voluntatem prævenit; deindè concedebant, voluntates Dei gratiâ adjuvari, ut ideò quis adjuvetur, ſcilicet à gratia, ſed non à gratia præcedente, ſed à gratia comitante, ibi: *Quam comitem, non præviam humanorum volunt eſſe meritorum*. Hoc autem juvamen præſtabat gratia voluntatibus, ut illis ſubjecta; quod patet dupliciter; tum ex illis: *Nec conſiderant, ſe gratiam etiam illis voluntatibus ſubdere, quas ab ea non negant eſſe præventas*; tum ex illis: *Ut ideò quis adjuvetur, quia voluit, non ideò, quia adjuvatur, velit*. Motivum autem ita ſentiendi expreſſit ibidem *S. Proſper*, rogans *S. Auguſtinum*, ut exponat, quomodò per præoperantem, & cooperantem gratiam liberum non impediatur arbitrium. Tria ergo dixerunt de gratia: primum, quòd voluntatem prævenit: ſecundum, quòd voluntates adjuvat, ut comes, non ut præcedens merita: tertium, quòd illud juvamen præſtat, utpote ſubjectum voluntati, & illius dominio, ac determinationi, quòd libertas non impediatur. In quonam ab his differat Adverſariorum ſententia, ipſi dicant; nec illi invidiam creare contendimus: nobis in præſentiarum ſufficit, *S. Proſperum* gratiæ efficaciter adjuvanti conceſſiſſe prioritatem in concurrendo ad merita.

3. Secundò probatur ex *S. Hieronymo* aſſerente, liberum arbitrium ultra ſufficientiam in actu primo indigere efficaci auxilio, quod minimè pendeat ex ſolo uſu liberi arbitrii: ſic enim Epiſt. ad *Cteſiphontem* contra *Pelagium*, ejus errorem refutans, habet: *Legem enim Deus in adjutorium poſuit, ut in eo Deo referendæ ſint gratiæ, quòd tales nos condiderit, qui noſtro arbitrio poſſimus & eligere bona, & vitare mala; & non intelligunt iſta dicentes, quòd per os eorum intolerabilem blaſphemiam Diabolus ſibilet. Si enim in eo tantùm Dei eſt gratia, quòd propriæ nos condidit voluntatis, & libero arbitrio contenti ſumus, nec ultra ejus indigemus auxilio, ne, ſi indiguerimus, liberum frangatur arbitrium: ergo nunquam ultra debemus, nec illius clementiam precibus flectere, ut accipiamus quotidiè, quod ſemel acceptum in noſtra eſt poteſtate. Iſtiuſmodi homines tollunt orationes, & per liberum arbitrium non homines propriæ voluntatis, ſed Deos potentiâ factos ſe eſſe jactant, qui nullius ope indigent*. Et paucis interpoſitis, proponit argumentum *Pelagii*: *Si nihil ago abſque Dei auxilio, & per ſingula opera ejus eſt omne, quod geſſero; ergo non ego, qui laboro, ſed Dei in me coronabitur auxilium, fruſtraque dedit arbitrii poteſtatem, quam implere non poſſum, niſi me ſemper adjuverit; deſtruitur enim voluntas, quæ alterius ope indiget; ſed liberum dedit arbitrium Deus; quod aliter libe-*

liberum non eſt, niſi fecero, quod voluero, ac per hoc ait: aut utor ſemel poteſtate, quæ mihi data eſt, ut liberum ſervetur arbitrium, aut ſi alterius ope indigeo, libertas arbitrii in me deſtruetur. Hæc ex *Pelagio* D. *Hieronymus*, qui poſtea ſic proſequitur: *Qui hæc dicit, quam non excedit blaſphemiam? Quæ Hæreticorum venena non ſuperat?* Et poſt plura, quibus relatam refutat doctrinam, ſubdit: *Quis deſtruit liberum arbitrium? Ille, qui ſemper Deo agit gratias, & quodcumque in ſuo rivulo habet, ad fontem refert? An, qui dicit, recede á me, quia mundus ſum, non habeo te neceſſarium; dediſti enim mihi ſemel arbitrii libertatem, ut faciam, quod voluero, quid rurſum te ingeris, ut nihil poſſim facere, niſi tu in me tua dona compleveris.*

4. En ubi S. Doctor affirmat, quòd poſitâ gratiâ dependet ex ſolo uſu liberi arbitrii, nec indigeret homo gratiâ novâ, quæ eſſet penitus inutilis ad velle; nec gratias agere deberet Deo pro eo, quòd benè utatur ſufficientiâ illâ ad conſenſum ſalutarem: & quòd ſemel conſtitutâ iſtíus generis ſufficientiâ, alterius ope non indigeret ad benè operandum; cùm tamen non deſtruatur liberum arbitrium, ſed ſecuriùs, & firmiùs ſervetur índigens ope, & auxilio Dei; liberum namque arbitrium aliò non índigens, non creatura, ſed Deus eſt, de quo ſolùm verificatur alío non indigere. Et tandem, quòd ad providentiam Dei non ſpectaret indifferentiæ illius determinatio. Undè in tranſitu illo indifferentiæ ad actum dormitare, dormireque Deus poſſet: cùm creatura libera non eſſet, niſi ubi ſemel ſufficientiam acciperet, nullô ultrâ adjutoriô à Deo expectatô, faceret, quod ipſa vellet. Nemo argumentationem iſtam ita accipiat, ut putet, me de errore, quem impugnabat *Hieronymus*, adverſam ſententiam inſimulare: abſit hoc. Unum tantùm contendo, ratiocinium Sancti Doctoris contrarios premere; dum eorum ſenſum, eadem, quæ ille contra errorem procedens, ducebat inconvenientia, ſequantur.

5. Hæc eſt ergo mens *D. Hieronymi*, quam fuſiùs totâ illâ Epiſtolâ explicat; ulteriùſque deducitur ex his, quæ habet ſuper illud *Marci* cap. 9. ubi *Chriſto* dicenti: *Si potes credere, omnia poſſibilia ſunt credenti*, ſubjecit *Evangeliſta*: *Et continuò exclamans Pater pueri cum lacbrymis ajebat: Credo Domine, adjuva incredulitatem meam.* Ad quæ verba *S. Hieronymus* relatus à *D. Thoma* in Catena aurea dicit: *Per hoc etiam monſtratur, quòd credulitas noſtra infirma eſt, niſi innixa ſubſiſtat adjutorio ſubſidii Dei. Fides autem cum lacbrymis optata vota capit.* Et quidem magnum ſententiæ noſtræ argumentum eſt. Neque enim ſine Dei Spiritu clamabat pater ille, qui verè ſe credere dicebat; ſed infirmæ fidei adjutorium à Domino poſtulabat. Num adjutorium ut poſſet? Et quomodo jam, niſi potens, credebat? Potuit nè dicere illi Dominus: Habes unde credas: ſufficientiam dedi, credere potes: quid ultra à me petis? Abſit; immò adjuvit ad ita credendum, ut illi fides adæquaretur, quod credenti eſſe poſſibile, protulerat Dominus: ergo ex Sancto Evangelio, interprete etiam *Hieronymo*, manifeſtè, quantùm capío, habetur petitio hominis iſtius directè tendens ad impe-

tran-

trandam gratiam, quâ adjuvaretur ipſe ad perfectè credendum; ac proinde directam fuiſſe ad gratiam adjuvantem; illam nimirum, quâ perfectè credidit, & optatam filii ſalutem obtinuit: ergo poſtulavit, ſeu clamavit lachrymans pro gratia efficaciter adjuvante: ſed gratia illa, quam poſtulavit, gratia eſt præveniens: nam ut docet Concilium loco ſuprà relato: *Cum reſpondemus, converte nos Domine ad te, & convertemur, Dei nos gratia præveniri confitemur*: ergo neceſſaria eſt gratia efficaciter adjuvans, quæ ſit præveniens.

6. Tertiò S. *Hilarius* ſuo quoque ſuffragio noſtram concluſionem probat, immò fortiùs confirmat; dum etiam infirmam illam fidem, quæ petitionem adjutorii præceſſit, ſine prævio alio adjutorio actûs, non exiſtimavit poſſe catholicè concedi. Nam in Epiſtola ſua, quæ etiam habetur tom. 7. oper. D. *Auguſtini* ante librum de prædeſt. Sanctor. ita dicit referendo cavillationes *Maſſilienſium*, quibus Sancti *Auguſtini* occurrebant argumentis. *Nam illa teſtimonia, ut eſt illud: Sicut unicuique partitus eſt menſuram fidei, & ſimilia, ad id volunt valere, ut adjuvetur, qui cœperit velle, non ut etiam donetur, ut velit*. Et rurſus: *Alia autem ad id referunt, ut ex his eam gratiam accipiant commendari, quâ unuſquiſque poſt voluntatem juvatur*; ubi apertè hoc ipſum de *Maſſilienſibus* refert, quod S. *Proſper*, illos nimirum, negaſſe gratiâ adjuvante voluntates hominum præveniri, licèt, ut teſtatur S. *Proſper*, iidem gratiâ, aliâ ratione, præveniri voluntates, non negaverint. Undè S. *Auguſtinus* reſpondens *Hilario* Epiſt. 94. ſic habet: *Illud verò quod ſequitur, nè nos inferas in tentationem, non ſic accipiunt, tanquam Deus orandus ſit, quo ad ſuperandas tentationes adjuvet peccatorum*; ſed gratia per orationem impetranda, gratia eſt præveniens; ergo cùm negarint, petendam eſſe gratiam adjuvantem, ut in hoc loco *Auguſtinus* teſtatur S. *Hilarii* Epiſtolæ reſpondens, non eſt dubium, negaſſe *Pelagianos* gratiæ adjuvanti prioritatem in concurrendo ad noſtra merita: quam uterque Sanctus *Doctor* ab ipſis concedendam expoſcunt.

7. Quartò S. *Fulgentius* in eadem fuit ſententia, & gratiæ adjuvanti efficaci ex ſe ipſâ prioritatem, ac præcedentiam tribuit in concurrendo ad opera noſtra ſalutaria. Jam ſuprâ illum meminimus citatum; juvat autem eumdem modò cæteris Patribus intexere. Lib. enim 1. de prædeſtin. ad *Monimum* cap. 4. ita habet: *Quoniam ut veritati obedire, atque conſentire valeamus, ipſa Veritas illuminat, ipſa adjuvat, atque confirmat*. Premenda vox illa *adjuvat*, quæ certè incongruè ad aliud proferretur, quàm ad ſignificandam prioritatem in adjutorio Divinæ gratiæ ex ſe ipſâ efficacis; præcedit enim lux, æquèque præcedit actionis adjutorium; quod, ſi actionis eſt, ſine actione non eſt: & propterea efficax eſt; hoc enim ſibi vult efficacia, ſine actione non eſſe. Sicut ergo ex ſolo Dei dono lux illuminat, ita ex ſolo Dei dono auxilium ejus efficaciter adjuvat. Deinde in eodem lib. cap. 8. ait: *Inchoat Deus in homine voluntatem bonam, deindè eamdem voluntatem adjuvat inchoatam, ut eadem voluntas & Divino bono bona ſit, & Divino adjutorio malam ſuperare concupiſcentiam poſſit*. Ecce juxta S. *Doctorem*, Deus inchoat volun-

voluntatem bonam, & inchoatam adjuvat: ſed ad quid adjuvat? *Ut nempè Divino bono ſit bona*: ergo adjutorium illud præcedit bonitatem, utique perfectam, nam id ſubjecit poſtquam dixerat, *Incboat in homine voluntatem bonam*, & hoc eſſe adjutorium voluntatis benè incipientis, cujus bonitatem gratia Dei inchoaverat: ſed voluntas tunc eſt perfectè bona, quando ſe per actum exercet perfectum: ergo gratia, ut ita ſe voluntas exerceat, voluntatem adjuvat, ſicut ut inciperet, adjuvaverat. Undè ſicut dicens: *Incboat Deus in homine voluntatem bonam*, prioritatem ſignificavit adjutorii Dei efficaciter, ſeù quod idem eſt, verè donantis: ita qui dicit, adjuvat, ut velit, prioritatem eamdem ſignificat in adjutorio: ergo prævia eſt gratia adjuvans, cum effectu, ex ſola donatione, & miſericordia Dei.

8. Noluit S. *Fulgentius* id noſtris relinquere diſcurſibus; clariùs voluit ex ſua haberi doctrina prioritatem gratiæ efficaciter adjuvantis; quarè lib. de Incarnat. pag. 197. ait: *Non dicat humana voluntas, meum eſt velle credere, Dei autem gratiæ, eſt adjuvare; ſed dicat, gratiæ Dei eſt adjuvare, ut ſit meum velle credere. Tunc enim verè, rectèque ait, ejus hoc velle, cùm eum gratia præveniens cœperit adjuvare.* Quid clariùs pro gratiæ efficaciter ex ſe ipsâ adjuvantis prioritate, atque in influendo præcedentia? Gratia adjuvans præcedit velle, & tunc verè, rectèque velle dicitur *noſtrum*, quia nimirum juvamen illud gratiæ præveniendo, nobis donat velle, ut ſit, & dicatur noſtrum. Nihil enim boni noſtrum eſt, niſi donaverit Deus, qui ſolus eſt verum, & effectivum principium omnis boni. Quòd ſi oculos vertas ad dogma *Pelagii* aſſerentis, velle, eſſe noſtrum, non Dei, quia licèt adjuvet poſſibilitatem, non tamen adjuvat voluntatem, videbis è contra S. *Fulgentium* aſſerere, velle noſtrum, potiùs eſſe Dei, quàm noſtrum: immò ideò eſſe noſtrum, quia nos gratia præveniens efficaciter adjuvat, ut velle noſtrum habeamus. Ex quo lib. 1. ad *Monimum* cap. 8. pag. 8. ait: *Quid eſt facere voluntatem ejus, niſi facere opera quæ nobis inſpirat; & IN NOBIS OPERATUR VOLUNTAS EJUS? Omne igitur opus quod à nobis in Deo ſit,* DEUS IN NOBIS FACIT.

9. Id rurſus inculcat primo lib. de *Incarnat.* cap. 30. dicens: *Ipſa gratia infantes, neque volentes, neque nolentes redimit, quæ majores illuminando volentes ex nolentibus facit.* Et cap. 31. *Sic ergo quos vult, ſalvat, quemadmodùm quos vult, vivificat. Nihil namque voluit, & non fecit, qui, Scripturâ teſte, omnia quæcumque voluit, fecit. Proinde non indignè dicimus, aliquid Deum nolle, quod poſſit. Nefas eſt autem, ſi quis omnipotentem dicat aliquid facere non poſſe quod velit; voluntati enim ejus quis reſiſtit? Nemo utique quia non eſt aliqua natura, quæ ab ejus creatione ſit aliena. Et ſicut nihil naturaliter ſubſiſtit, quod ille non fecerit, ita nihil provenit in ſalutem hominum, quod ille non in æternæ bonæ voluntatis ſuæ diſpoſitione faciendum prædeſtinaverit, à quo & fides gratis infunditur, per quam benè ambulemus, & perſeverantia donatur, per quam ad ſpeciem pervenire poſſimus. Hæc autem ſemper Deus in æterna, atque incommutabili habet voluntate diſpoſita,*

in qua præordinavit, atque præparavit, & quæ daret, & quibus daret. Ipſe enim prædeſtinando præparavit gratiæ donum, qui gratiam donando implet prædeſtinationis effectum. Sic diſertè pronuntiat S. *Doctor* de efficaci Dei adjutorio; rationemque tradit, cur Deus auxilio iſto voluntatem ſibi facit obſequentem, ac ſervientem: nam quomodò Deus gratiam donando implet prædeſtinationis effectum? Id ſanè difficillimè intelligeretur, ſi gratiis dumtaxat verſatilibus, ex illorum aſſenſu, nutuque pendentibus inſtructi ponantur Infideles, ut poſſint ſe ad Fidem convertere, ſi velint: non itidem efficacibus, ut re ipsâ infallibiliter convertantur. Hoc tale, tantumque iſtorum SS. Patrum teſtimonium majus momentum habere arbitror, cùm floruerint tempore, quo errores iſti prodierunt, & Eccleſiæ judicio fuerunt confixi, licèt alii SS. Patres minori expreſſione locuti ſint, ut obſervat D. *Auguſtinus* lib. de prædeſt. Sanctor. cap. 14. *Quid igitur opus eſt, ut eorum ſcrutemur opuſcula, qui priuſquam iſta hæreſis oriretur, non habuerunt neceſſitatem in hac difficili ad ſolvendum quæſtione, verſari; quod procul dubio facerent, ſi reſpondere talibus cogerentur? Undè factum eſt, ut de gratia Dei, quid ſentirent, breviter quibuſdam Scriptorum ſuorum locis attingerent, immorarentur verò in eis, quæ adverſus alios inimicos Eccleſiæ diſputabant.* Sed ad alios accedamus.

10. Eleganter id ipſum illuſtrat D. *Laurentius Juſtinianus* lib. de obed. cap. 16. *Præclarum procul dubio eſt iſtud ſpectaculum, gratiſſimum Deo, Beatiſſimis Spiritibus omninò mirandum, atque ab his, qui rationales ſunt, extollendum laudibus, operibuſque ſectandum, ſi tamen invitati ſunt, ſi adjuti, ſi tracti. Ad nuptiale convivium (ſicut legitur Matthæi 22.) invitati ſunt multi, ſed quoniam tracti minimè extitére: alius in villam, alius verò ad negotiationem proficiſcens, ſe excuſando æterno privavére convivio. Porrò parum eſt, ſpirituales invitari ad nuptias, niſi quis adjuvetur, atque trahatur. Adjuvatur (inquam) cum gratis donatur velle: trahitur autem, quando cooperante gratia, etiam tribuitur poſſe perficere. Magiſtrum veritatis audi dicentem Joan. 6, Nemo venit ad me, niſi Pater, qui miſit me, traxerit eum. Trahit namque Pater ad Filium, conferendo gratiam, infundendo lumen, præbendo guſtum, & manifeſtando ſe. Ita quippe ſi deſint, qui invitati ſunt, remanent foris & excluduntur à Regno. Trahi profectò à Patre non eſt volentis, neque currentis, ſed ſolius ipſius miſerentis. Hoc Propheta inſinuare volens, de Patribus veteris teſtamenti loquens, ait: Non enim in gladio ſuo poſſederunt terram, & brachium eorum non ſalvavit eos, ſed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui, quoniam complacuiſti in eis.* Pſal. 13. *Invitatus itaque quis ad nuptias gaudeat, conſentiat, & oret, ut cum effectu trahatur. Invitatus, inquam, à Domino, ut omnibus, quæ poſſidet, renuntiet, & ut abneget ſemetipſum, tollat Crucem ſuam, & ſequatur Chriſtum. Quamquam ſupra vires, ſupra naturam, & laborioſiſſimum eſſe videatur; non contradicat vocanti, nec reſiſtat gratiæ, neque trahentem repellat, quin potius gratias agat, aſſenſum tribuat, crucemque bajulando*

do contra ſe viriliter dimicando decertet. Agat, inquam, gratias Deo, quia gratis vocatur, non utique ab hominibus, non ab Angelis, ſed à Deo, nec qualicumque vocatione, ſed ſanctâ, ſpirituali, ſed cœleſti, de qua Apoſtolus ait: Qui vocavit nos in ſortem Sanctorum in lumine. Vocantur planè multi ad fidem, dicente Domino, quòd multi ſunt vocati. Illorum tamen ſic vocatorum pauci ſunt, qui hujuſmodi, de qua agitur, vocatione ſint digni. Communis eſt illa; iſta verò ſpecialiſſima.

11. Hanc perennem, non ſufficientis tantùm gratiæ, ſed intrinſecè efficacis, doctrinam repetit, Divinæ electionis altiſſimum Myſterium proponens in faſciculo amoris cap. 10. *Scio equidem, & verè ſcio, maximas amicorum Chriſti eſſe delicias, omniumque præſentis vitæ delectabilium tranſcendere jucunditatem. Gratis utique donantur, non pro libito volentium, aut quærentium: tribuit enim ſe cui vult, & quem ipſe elegerit, dilectionis ſuæ connubio efficit dignum. Hoc planè auctoritatibus Scripturarum, & potiſſimè ex præſenti Salvatoris ſententia comprobatur. Cum enim dixiſſet: Vos autem dixi amicos, quia omnia quæcumque audivi à Patre nota feci vobis: repente intulit: Vos non me elegiſtis, ſed ego elegi vos. Nempe ſi electionem Dei hominum præcederent merita, abſurda Domini ſententia videretur. Fatendum eſt igitur nulla in electione Dei opera bona præcedere. Ut quiſque eligatur ad vitam, gratificetur ad veniam, & in unitate perſiſtat, in Dei pendet arbitrio, quem enim prædeſtinavit ad gloriam, per gratiam vocando juſtificat. Undè & cum Propheta dicit: Miſericordia ejus præveniet me Pſal. 58. Quæ, oro, in Jacob præceſſerunt merita, ut antequam egrederetur de utero, cum Eſau fratre ſuo decertaret, & vinceret? Nondum ad lucem venerat, nihil boni adhuc egerat, genitoribus ignotus erat, & tamen prioris germani plantam tenens futurorum præſagia figurabat. Qui agnoſcebat intus, & diligebat ex ſe, atque prædeſtinaverat ad vitam, gratiæ ſuæ portenta monſtrabat. Porrò in electione Dei in juniore, gratiâ nihil inventum eſt dignum, & tamen ore prophetico Dominus teſtatus eſt, dicens, Jacob dilexi, Eſau autem odio habui .... In æquitatis etenim cenſura diſponens omnia, nemini calumniam irrogat. Nam cui vult, miſeretur, & quem voluerit, indurat. Juxta igitur ſententiam Pauli: Non volentis, neque currrentis, ſed miſerentis eſt Dei prædeſtinationis electio. Tot hominum millia in Judæa erant, cùm ipſe Dominus Regnum Dei prædicaret, & tamen non quos hominum commendabat opinio, ad Apoſtolatus elegit apicem, ſed quos ipſe voluit. Nempe quos præſciendo prædeſtinavit, hos vocavit, juſtificavit, glorificavit. Quemadmodum autem in aula regia vaſa ſunt multa, quædam in honorem, quædam verò in contumeliam: ita & in Eccleſia Dei populus eſt multus: quorum alii ad gloriam, alii ad ſempiternum ſunt præſciti interitum. Nam qui ad gloriam provehuntur, priuſquam fierent, prædeſtinati ſunt, eorum nullis præcedentibus meritis. Huic ſententiæ concordat Apoſtolus, inquiens: Qui elegit nos in ipſo ante Mundi conſtitutionem, ut eſſemus Sancti, & immaculati coram illo.*

12. Nihil apertius, ac nitidiſſimæ notioni Divinæ motionis expli-

candæ opportunius. En veriſſima Dei gratia: Non recurrit S. *Doctor* ad gratiam præviſam efficacem in talibus circumſtantiis; non gratiam ſtatuit dependentem ex ſolo uſu liberi arbitrii; non aſſerit, quòd cogitatio ſufficiens ex ipſo arbitrio tranſit in congruam; non ad complexum ex gratia excitante, & omnipotentia indifferenter præparata ad concurrendum cum voluntate creata ad omne exercitium, ad quod ſe determinaverit, efficaciam gratiæ reducit; ſed hanc agnoſcit in eo, quòd homo à Deo invitatus, gratiâ ſufficiente ſit adjutus, & tractus efficaci; cùm parum ſit invitari, niſi quis efficaciter adjuvetur, atque trahatur: quod tamen *trahi* non eſt volentis, neque currentis, ſed Dei miſerentis. Undè totum eſt Dei, quòd invitatus ad nuptias gaudeat, conſentiat, oret, ut trahatur; quòd non contradicat vocanti, nec reſiſtat gratiæ, neque trahentem repellat. Tota littera ipſa, atque contextus clamat hanc intrinſecam gratiæ efficaciam: quòd gratia hæc gratis donatur non pro libito volentium, atque currentium; quòd ut in unitate perſiſtat, ex Dei pendet arbitrio, quia miſericordia ejus prævenit nos; quòd Deus diſcernens merita, nemini injuriam irrogat: nam cui vult, miſeretur, & quem voluerit, indurat; cùm juxta ſententiam *Pauli*, *Non eſt volentis, neque currentis, ſed Dei miſerentis* prædeſtinationis electio. Hic, qui gratiæ intrinſecam efficaciam ex Dei, & non ex libero deſcendentem arbitrio non agnoſcit, nebulas vult offundere lucidiſſimæ veritati.

13. Sed audiendus iterum ſerm. in *Conver. D. Pauli*, in quo magnam prorſus hujus efficaciſſimæ gratiæ vim ad cordium pertinaciam domandam luculentiſſimè deſcribit: loquens namque de *Paulo*, dum erat ſæviſſimus Chriſtianæ Religionis perſecutor, & Sanctorum fidelium rabidus oppreſſor; dum pergebat intrepidus, quatenus vinctos in Jeruſalem perduceret, quotquot hoc nomine noſceret inſignitos; dumque talia moliens, vocem audivit, *Saule, Saule quid me perſequeris?* ad quam proſtratus ſolo, expavit, & contremuit; admirabundus hæc profert: *Magna prorſus eſt ejus vocis auctoritas, præclarus ſplendor, virtuſque prævalida, quæ ſic proſtravit, dejecit, & lumine privavit me.* Et infrà: *Introrſus namque eſt divinò eruditus eloquiò, quis eſſet, quem perſequi auderet, propterea ultra repugnare non valuit. Expertus eſt in ſe, quàm itidem verbum Dei ſit potens. Non per milites, non armis, non verberibus ſtravit hunc incredulorum ducem, quatenus ſciret, quòd Dei ſermo eſt vivus, & efficax, & penetrabilior omni gladiò ancipiti, pertingens uſque ad diviſionem animæ, ac ſpiritûs. Nempe, ſi totus inſurrexiſſet mundus, Pauli minimè valuiſſet animoſitatem flectere, evertere ſenſum, intelligentiamque convincere; verùm ut cor illius tetigit verbum, emollivit mentem ejus, ſedavit furorem, placavit crudelitatem, mutavit propoſitum, naturam reformavit, docuit rationem, lumine circumvenit, atque ſapientiæ totum nectare ſaginavit.* Hæc eſt mirabilis gratiæ efficacia. Hoc ſingulare divinæ miſerationis opus, quod etiam nobis ob oculos ponit Eccleſia in mirifica converſione *Latronis* in Cruce pendentis, & Sanctæ *Magdalenæ*, quos omnes Deus unò temporis punctò tranſtulit ab improbritate ſumma ad ſummum pietatis

tatis culmen, tranſmutatâ quodammodò ſpiritaliter ipsâ ſubſtantiâ animæ, per inundantis gratiæ vim: quæ vis gratiæ potentiſſima, dominatrix, & victrix, tam de illis, quàm de Infidelibus & obduratis, in quibus efficaciâ ſuâ operatur, glorioſum reportavit triumphum, victoriamque, faciendo de nolentibus volentes, conſecuta eſt.

14. Conſentiunt cæteri Patres. S. *Dionyſius* de Divin. nomin. cap. 5. ante fin. determinandi nomen uſurpans citatus à Divo *Thoma* q. 3. de verit. art. 1. aſſerit namque cap. de Divinis nominibus: *Exemplaria eſſe dicimus in Deo exiſtentium rationes ſubſtantificas, & ſingulariter præexiſtentes, quas Theologi prædefinitiones vocant, & bonas voluntates exiſtentium prædeterminativas, & effectivas, ſecundùm quas ſubſtantialis eſſentia omnia prædefinivit, & produxit.* Hæc D. *Dionyſius*: quibus ſimilia habet D. *Thomas* in Commentario, quo ea D. *Dionyſii* verba ita illuſtrat: *Hujuſmodi*, inquit, *rationes Sacra Scriptura vocat prædefinitiones, & bonas voluntates, quæ ſunt diſtinctivæ entium, & effectivæ ipſorum: quia per hujuſmodi rationes ſuperſubſtantialis Dei eſſentia prædeterminavit omnia, & produxit.* D. *Ambroſius* rectè utrumque componens, & quòd aliquid ſit in homine, quia ipſi videtur, & quia ipſe vult, cum eo quod Deo prius viſum ſit; quem laudat D. *Auguſtinus* de natur. & grat. cap. 13. ſuper illud *Lucæ* cap. 1. *Viſum eſt mihi*, ubi ſic habet. *Poteſt non ſoli viſum eſſe, quod viſum ſibi eſſe declarat, non enim voluntate tantùm humana viſum eſt, ſed ſicut placuit ei, qui in me, inquit, loquitur Chriſtus: & ideo qui Chriſtum ſequitur, poteſt interrogatus, cur eſſe voluerit Chriſtianus? Reſpondere, viſum eſt mihi, quod cùm dicit, non negat Deo viſum. A Deo enim præparatur voluntas hominum: ut enim Deus honorificetur à Sancto, Dei gratia eſt.* Quò etiam pertinet illud libri 2. de vocatione gent. cap. 9. ſi fortè liber iſte ſit D. *Ambroſii*. *Sive initia, ſivè profectus fidelium, ſivè uſque in finem perſeverantium cogitemus genus, nulla ſpecies cujuſcumque virtutis occurrit, quæ vel ſine dono Divinæ gratiæ, vel ſine conſenſu noſtræ voluntatis habeatur.*

15. Nihil frequentius in Sanctorum Patrum monumentis occurrit. Firmat hoc ipſum S. *Petrus Chryſologus* de *Paralytico* ſerm. 1. ubi poſtquam dixit *Chriſtum* in humanis actibus divina geſſiſſe myſteria, & in rebus viſibilibus inviſibilia exercuiſſe negotia, Deumque non quærere inſipientium voluntates, non expectare ignorantium fidem, non infirmorum ſtulta deſideria perſcrutari, ut ſuam potentiam, & poteſtatem, & dominatum oſtendat, ſic loquitur: *Et ſi homo injurias deſpicit, maledicta contemnit, ut ſauciatis morbo ſponte vitam conferat, & ſalutem: quantò magis Chriſtus medicus bonitate divinâ morbis ſaucios peccatorum, & phreneſi criminum laborantes, ad ſalutem etiam invitos attrahit, & nolentes?* Vides, quomodò intimam medicinalis gratiæ virtutem, & efficaciam, in flectentis, movendiſque hominum cordibus ad ſalutem, clariſſimis verbis exprimat. Quare ſerm. 11. exponens verba illa *Matth.* cap. 4. *Si Filius Dei es, dic ut lapides iſti panes fiant*, inquit: *Habituri adjutorem Deum, qui dat poſſe quòd jubet, & quæ præcipit* IPSE FACIT.

16. Etiam S. *Prudentius* tract. de *prædeſt.* cap.4. loquens de *Publicano*, ait: *Viſus eſt, & continuo voluit, quia viſio illa de gratiæ rore manabat. In quo admiranda eſt nimirum vis, ac potentia gratiæ videntis, quæ mox ut videt, perficit; quæ tantâ vi penetravit mentem Publicani, ut ſtatim vocantem gratiam ſequeretur.* Cujus rationem aſſignat: *Agit hoc nimirum inſtinctu occulto omnipotentia Dei in hominum cordibus . . . ut reſpectum ſuæ gratuitæ gratiæ, omni tarditate propulsâ, humiliter, devotèque ſequantur.* Hanc gratiæ Dei efficaciam dilucidè nobis exponit *Hugo à S. Victore* ſuper *Joannem* dicens: *Salvator aquam convertit in vinum, quando convertit impium, & facit juſtum: quando de luxurioſo facit caſtum.* Etenim, proſequitur ille, *nihil difficile Domino Jeſu: quia ad illius voluntatem, & talium diſſolvitur duritia, & ad ejus nutum datur omnis gratia.* Favet S. *Leo* in ſuâ ad *Demetriadem* Epiſt. cap.22. dicens: *Quidquid pulchrum, pretioſumque repereris in ſecretario conſcientiæ tuæ, divini operis, & muneris eſſe non dubites: ita ut in omnibus bonis opulentiæ tuæ, & gratiam donatoris, & jus proprietatis agnoſcas. Accepiſti enim, quæ habes, & quidquid tibi diligentia tui laboris accrevit, per ipſum tibi eſt auctum, per quem fuerat inchoatum.* Eidem gratiæ efficaci ſubſcribunt D. *Paulinus* Epiſt.38. num.7. pag.236. qui poſtquàm gratiæ vim, & poteſtatem in cordibus mutandis laudavit, ſic exclamat: *Tanto iis debet eſſe evidentior operatio potentiæ Dei. Tertullianus* lib. de anima cap.21, pag. 279. *Hæc erit vis Divinæ gratiæ, potentior utique naturâ, habens in nobis ſubjacentem ſibi liberam arbitrii libertatem. Paulus Oroſius* in Apolog. contra *Pelagium*, ut legitur 6. tom. Biblioth. Patrum pag.441. poſt plura inquit: *In voluntate ergo hominis gratia Divinæ virtutis operatur, quæ & hoc ipſum velle donavit.*

17. De doctrina S. *Cyrilli* Archiep. Hieroſolymitani audiamus *Antonium Auguſtinum Toutée* Monachum Benedictinum è Congregatione S. *Mauri* ejuſdem S. Doctoris eruditum, ac egregium interpretem diſſert.3. dub.7. in fin. num.50. *Divina hæc doctrina* (gratiæ efficacis) *totius orationis, & ſpei, atque humilitatis Chriſtianæ fundamentum, mirabar, ſi ab antiquis PP. ac Græcis præſertim, ut vulgata fert opinio, ignorata, aut oppugnata fuiſſet. Hanc certè in Cyrillo me deprehendiſſe ſpero, non obſcuris argumentis.* Et num.51. *Id nimirùm probant primò ea teſtimonia, quæ ſuprà num.47. adlata ſunt, quibus jubet Cyrillus unumquemque Deo gratias agere, quòd indignus, & inimicus cùm eſſet, Deo reconciliatus ſit, & adoptionis gratiâ dignatus. Cùm enim, ut Fides docet, priorum gratiarum uſu ſubſequentes promereâmur, ſuamque juſtificationem adulti precibus, laboribus, & operibus bonis comparent; ſi uſus ille gratiarum bonus à Deo non datur, ſed gratiæ per liberum arbitrium ſuperadjiciatur; primò, non veraciter Deo de toto noſtræ juſtificationis opere gratiæ redduntur, dimidiatæque dumtaxat debentur. Secundò, falſum eſt Deum nos inimicos, & indignos ſibi per adoptionis gratiam reconciliare; falſum, cùm benefacit, præter juſtum agere; contra, in remiſſione peccatorum concedenda*

digna res, & juſta ab ipſo fieret. Cùm etiam vita æterna per gratiam Dei nos potiri doceat Auctor Cathech. 18. *num.*20. & 31. *quæ tamen diverſis operum meritis datur; ipſa oportet merita, quæ ab aſſenſu noſtro proficiſcuntur, per gratiam dari... Eamdem vim habent illa ex Cathech.* 13. *num.*40. *verba, quibus ad Crucifixi virtutem revocat Cyrillus, quòd ſui auditores ad audiendum Dei verbum, ac petendum Baptiſma convenerint; nullis vinculis protracti, nullá vi compulſi, ſed à Chriſto de Cælo in eorum cordibus agente adducti, & in unum collecti. Quando Cathech.* 16. *num.*19. *ſubitam narrat, Sancti Spiritûs impulſu, nuptiarum paratarum fugam, aut repentinum hominis in Palatiis dignitate, & opibus conſpicui ſeceſſum, aut adoleſcentis ad ſpecioſæ formæ conſpectum oculorum compreſſionem, periculoſique viſûs declinationem, aut Chriſtianorum tot exemplis avaritiæ circumceptorum voluntariam paupertatem; nonnè Spiritum Sanctum repræſentat, non docentem, & excitantem dumtaxat, ſed ipſi operi applicantem, bonæ voluntatis auctorem, & tàm contrarios naturæ affectus largientem, & dantem? Idem dicit de oratione, quæ adeò tota Spiritûs Sancti effectus eſt, nobis quid, aut quomodò orare oporteat, prorſus inſcientibus, ut ipſe Spiritus intercedere dicatur. Catech.* 16. *num.*20..... *Deum non ipſam tantùm boni operis poſſibilitatem, ſed & ipſam voluntatem, & actionem præſtare ex Cyrilli ſententia, argumenta ſunt preces ejus, quibus auditoribus apprecatur, ut Deus* PRÆSTET ILLIS CREDERE IN CHRISTUM, eumque iterum venturum *expectare. Catech.* 13. *num.*8. *Cat.*14. *num.*30. *Relata ſunt hæc teſtimonia num.* 44. UT DEUS EOS SIBI PLACENTES CUSTODIAT, *eis inimicitiam contra Diabolum tribuat, dignos Regni Cæleſtis efficiat, invictos à tentationibus conſervet, Spiritum Sanctum emittat, ut Sancti Spiritûs fructus reddant, ut in novitate vitæ ambulent, hujus rei teſtimonia ex integro deſcripta ſunt num.*46. *Nihil horum ſinè voluntatis conſenſu fieri poteſt, ſed potiùs hæc omnia ſunt pii voluntatis effectus, ac determinationes effectu adimpletæ. Cùm hæc poſtulantur à Deo, agnoſcitur ille piarum voluntatis effectionum, ac inductionum auctor.*

18. Proſequitur vir iſte eruditus num.53. *Spiritûs Sancti vim, & poteſtatem in bonis ſuis, quæ ſicut vult unicuique peculiariter diſtribuit, & in operationibus ſuis Omnipotentem, & ex poteſtate ſumma agentem, bonamque in hominibus per ſe efficientem, paſſim exhibet; & deſcribit Cyrillus Catech.* 16. *num.*22.; MAGNUM QUIDDAM, ET OMNIPOTENS IN DONIS, ET ADMIRABILE SPIRITUS SANCTUS; *Cùm deindè ejus in hominibus effecta enumeret, ut & eádem Catech. num.*12. *eodem loco, eádemque ſerie, ac tenore recenſet, & opera virtutum, quæ nobis inſpirat, & dona miraculorum, quæ in nobis operatur; ut ad idem potentiæ, & efficacis operationis genus utraque revocemus; quamvis illa à nobis propter liberum conſenſum dependeant, hæc puræ ſint ejus operationes, ſecundùm ejus doctrinam.* Catech.5. num.9. & 11. *Poſt deſcriptas...* ſic concludit *cat.*17. *num.*34. EX QUIBUS OMNIBUS, ET IIS, QUÆ PRÆTERMISSA SUNT LONGE PLURIBUS COMMENDATUR IN-

INTELLIGENTIA PRÆDITIS, SUBSISTENS, SANCTIFICATRIX, ET EFFICACITER OPERATRIX VIRTUS SPIRITÛS SANCTI. Et pluribus hìc prætermiſſis, concludit Auctor iſte: *Hæc omnia, quam in iſtis jejunis excerptis, melius in ipſo Patris textu leguntur, & intelliguntur....* Et num.54. *Ut tamen Cyrillus ſua gratiæ, ita & humano arbitrio ſua jura ſervavit; agnovitque, quamvis potenti gratiâ præventum hominem, ſui tamen actûs dominum eſſe, gratiæ liberè aſſentiri, ac diſſentiri quandoque.*

19. Divus *Chryſoſtomus* Homil.13. in *Joannem* docet, *quòd gratia Dei ſemper in beneficiis priores ſibi partes vindicat*. Et hom.76. *Non vos me elegiſtis, inquit, ſed ego eligi vos: hoc eſt in amore præcurri.* Et explicans illa verba *Apoſtoli* ad *Philippenſes* 2. *Deus operatur in nobis velle &c. ſi* (inquit ex aliorum perſona ſibi objiciens) *voluntatem in nobis ipſe operatur, quomodò nos adhortaris? Etenim, ſi ut velimus ipſe facit, fruſtra nobis dicis, obedite; non enim obedimus: fruſtra dicis in timore, ac tremore: nam totum Dei eſt.* (Nota ſimile fieri argumentum contra præmotionem Dei, ideòque & contra gratiam prævenientem, ſed pro hoc loco reſpondeat *Chryſoſtomus*) *Non ad hoc dixi, Deum eſſe operantem in vobis* (ideòque influentem in cauſam, eamque moventem) *& ut velitis, & ut operemini*, (ut, ſcilicet, otioſi eſſe velitis) *ſed ut ſolicitudinem noſtram relevarem. Si volueritis; tunc operabitur voluntatem, & promptitudinem ipſe nobis dat, & operandi efficaciam. Quando enim* (per ejus gratiam) *voluerimus, voluntatem poſtea adauget: utpotè volo boni quidpiam operari, bonum iſtud ipſe operatur, & per ipſam etiam voluntatem &c.*, & poſtea: *Oſtendit hic & ſecuros nos eſſe facit, Deum omnia operari. Vult enim nos juxta voluntatem ſuam vivere. Si verò vult, agit ergo nos ad hoc, immò ipſe iſtud omninò operatur.* Vides quomodò S. Doctor non aliud à nobis ſentit, & docet (quod aliqui minùs rectè illum accipientes, putarunt) quin potiùs bonarum noſtrarum actionum Deum operatorem verè, propriè, & effectivè confitetur. Quodſi operator illarum eſt, cauſa eſt illarum, ipſæque effectus ſunt Divinæ actionis: undè actiones noſtræ actione Dei præceduntur, à qua habent, quòd actiones noſtræ ſint. Unde optimè dicit: *Agit nos ad hoc*; ſcilicet, ut agamus. Nec quemquam terrere debet, quod dixerit, Deum, ſi voluerimus, operaturum, quaſi voluntas noſtra præcedat. Nam & expreſsè dicit: *Si volueritis, tunc operabitur voluntatem*. Et quid eſt, operari voluntatem, niſi operari ipſum velle? Nempè duplicem agnoſcit gratiam: aliam dantem velle; aliam augentem, & addentem operationem. Indeque verum eſt *Deum omnia operari*. Quòd ſi non adeò exactè ſe explicat, ut poſteriora tempora requirerent: cauſam habes ſupra ex S. *Auguſtino* annotatam, n.122. Videatur etiam homil.12. in 1. Epiſt. ad *Corinth*.

20. D. *Bernardus* eamdem Divinæ motionis idæam exprimit lib. de grat. & liber. arbitr. dicens cap.14. num.51. *Si ergo à Deo voluntas eſt: & meritum. Nec dubium quin à Deo ſit & velle & perficere pro*

bona

bona voluntate. Deus igitur auctor eſt meriti qui & voluntatem applicat operi, & opus explicat voluntatis. Et ſuprà cap. 10. n. 32., illud ex Sapient. 8. advocans: *Attingit à fine uſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuaviter. Attingit*, inquit, *à fine ad finem; hoc eſt à ſummo Cœlo uſque ad inferiores partes terræ, à maximo Angelo uſque ad minimum vermiculum: Attingit verò fortiter; non quidem mobili diſcurſione, vel ſubjectæ Creaturæ tantùm officiali adminiſtratione; ſed ſubſtantiali quadam, & ubique præſenti fortitudine, quâ utique univerſa potentiſſimè movet, ordinat, adminiſtrat.* Legeſis integrum opus; ſingula enim exſcribere, non vacat. Silentio tamen præterire non poſſum, quod in Serm. 1. Converſion. D. *Pauli* ſcribit S. Doctor: *Mirificè ſiquidem in hac una converſione Miſericordiæ magnitudo, & efficacia gratiæ commendatur.* At in quo commendabilis eſſet efficacia gratiæ, ſi non inclinaret ipſa infallibiliter voluntatem, ſed potiùs voluntas determinaret ipſam, efficacem redderet & cum operatione conjunctam?

21. D. *Gregorius* lib. 1. moral. cap. 12. *Superna pietas prævié agit aliquid ſine nobis, ut ſubſequente libero arbitrio, quod jam appetimus, agat nobiſcum.* Et homil. 9. in *Ezechiel. Deus aſpirando nos prævenit, ut velimus, qui adjuvando ſubſequitur, ne inaniter velimus, ſed poſſimus implere, quod volumus.* Dicimuſnè aliquid aliud nos?

22. Addamus etiam duos, quos à nemine laudatos vidi, Sanctum Martyrem, & Epiſcopum *Petrum Paſchaſium*; ille enim, qui, quam ab ore S. *Thomæ* doctrinam accepiſſe traditur, primus in ſuum Mercenariorum Ordinem, ubi glorioſè ſemper cuſtoditur, invexit, tit. 16. contra ſectam *Mahometi*, num. 363. poſtquàm prævenientem efficaciter gratiam ex Eccleſiæ orationibus oſtendiſſet, ſic proſequitur. *Quapropter Regius orans Propheta, à Deoque beneficia petens, ajebat: Miſericordia ejus præveniet me, & miſericordia ejus ſubſequetur me. Tanquam ſi dixiſſet: præveniat velle, & ſubſequatur perficere; hoc eſt, Dei miſericordia mihi benè operandi, & perficiendi voluntatem tribuat. Et, ſi bonum operamur, recognoſcemus à Deo gratiam, & voluntatem benè operandi accipere; quia neque Adam* (in ſtatu innocentiæ) *ab alio illam accepit, quàm à Deo.* Ecce eamdem *Auguſtini*, & *Thomæ* doctrinam doctiſſimi hujus Sancti Martyris ore expreſsè traditam: quam *ſi benè operamur*, recognoſcere nos debere, dicit; id eſt, Deum (etiam in ſtatu innocentiæ) voluntatem ipſam operandi *dare*, noſque illam *accipere*. Non ergo voluntas gratiam determinat; ſed gratia voluntatem. Alter ſit Venerab. Servus Dei *Simon de Roxas* Ordinis Calceatorum Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum, cujus virtutes in gradu heroico ſuo ſolemni decreto approbavit Summus Pontifex feliciter regnans die 25. Martii 1735. Quantùm ille mirabili D. *Thomæ* doctrinæ fuerit affectus, conſtat ex his, quæ leguntur in Actis Canonizationis, & Beatificationis ſummar. num. 9. §. 83., cui titulus, *in Theologiæ quæſtionibus ſaniorem doctrinam ſemper ſequebatur*: „ Adeò fidelis erat Catholicus, ut nulla aliâ, præterquam S. *Thomæ* in

„ Theologicis uteretur doctrinâ: in quam tanto ferebatur affectu, ut, „ cùm vidiſſet opinionem P. *Vaſquez* defendi in Collegio Univerſitatis „ Complutenſis, ſtatuerit ſub pœnis, & cenſuris, nè ullam ſui Religioſi „ defenderent opinionem, aut doctrinam, niſi S. *Thomæ*, tamquàm ma- „ gis ſolidam, ac fundatam „: *Et era tanto fedel Cattolico, che le dottrine di che ſi ſerviva in Sacra Theologia erano di Santo Tomaſſo, e con tal' affetto, che per atti particolari da lui fatti nel Collegio dell' Univerſità d' Alcalà ſopra haver viſto difendere la opinione del Padre Vaſquez, ordinò ſotto pene, e cenſure, che i ſuoi Religioſi non ſoſtentaſſero opinione, nè dottrina, che non foſſe di San Tomaſſo, come la più maſſiccia, e fondata*. Quod ergo magis ſolidum, imperturbabile, perpetuum, jucundumque hujus veritatis fundamentum aſſignari valet, dum Sancti Patres Eccleſiæ Magiſtri unô, eôdemque conſenſu apertè, frequenter, perſeveranter gratiam adjuvantem facientem nos velle, & agere, ac proindè ex ſe ipſa efficacem tenuerunt, ſcripſerunt? Si ergo diverſis temporibus ſcribentes, ac docentes conveniunt, pari pietatis affectu, ac reverentiâ ab omnibus ſuſcipi, ac venerari debet; maximè, cùm doctrinâ iſtâ à primis ſæculis ad noſtra tempora tranſmiſsâ, dum exorti ſunt novi Hæretici, uſa ſemper fuerit Eccleſia ad eorum errores revincendos.

23. Quarè, dum SS. PP. de cauſa iſta judicantes audio, liceat cum *Auguſtino* lib. 2. contra *Julianum* n. 34. huic argumento finem imponere: *Ad hanc tamen cauſam tales erant, quando de illa ſententias protulerunt: nullas nobiſcum, vel vobiſcum amicitias attenderunt, vel inimicitias exercuerunt; neque nobis, neque vobis irati ſunt. Quod invenerunt in Eccleſia, tenuerunt: quod didicerunt, docuerunt; quod à Patribus acceperunt, hoc filiis tradiderunt. Nondum vobiſcum apud iſtos judices aliquid agebamus, & apud eos acta eſt cauſa noſtra. Nec nos, nec vos eis noti fueramus, & eorum pro nobis latas contra vos ſententias recitamus. Nondum vobiſcum certabamus, & eis pronuntiantibus, vicimus*, Quod etiam rectè monet Spiritus Sanctus *Proverb.* 24. verſ. 27. *Præpara foris opus tuum, & diligenter exerce agrum tuum, ut poſteà ædifices domum tuam*. Quæ verba ſapientibus diriguntur, ut conſtat ex verſ. 23. *Hæc quoque ſapientibus*, quæ, ut ait *Calmet*, bellè reddi ita poſſunt: *Hæc ſapientibus quoque ſcribuntur*. En nova præcepta pro illis, qui ſapientiam diligunt. Septuaginta: *Ad vos, ò ſapientes, hæc verba ſcribuntur*. Oportet quippè eſſe agricolam, antequàm in domo Dei fias architectus. Quem locum ſic myſticè interpretatur *Rabbi Salomon* apud *Lyranum*, dicens: *Præpara foris opus tuum, ſtudendo Sacris Scripturis, & diligenter exerce agrum tuum, videndo gloſſas Doctorum, ut poſteà ædifices domum tuam; hoc eſt, ut facias tibi Diſcipulos per ſanam doctrinam*.

DU-

DUBIUM II.

Utrùm gratia ab intrinſeco efficax probetur de mente D. *Auguſtini*?

1. JAm accedimus ad invictiſſimum gratiæ defenſorem *Auguſtinum*, qui pro tuenda efficaci gratia, ut ait D. *Proſper* in Chronic. ab anno 410. ad annum 430. adverſus inimicos gratiæ tàm fortiter dimicavit: & ad cujus doctrinæ normam totam hanc diſputationem adſtringere decrevit *Clemens VIII.* cùm de præſenti controverſia ageretur Romæ, tribus rationibus ductus: *Prima eſt, quòd ſi, teſte B. Proſpero, ferè initio libri contra Collatorem, viginti annorum ſpatio acies Eccleſiæ ita dimicavit pro gratia contra Pelagianos, ut tandem Auguſtino Duce vicerit, oportet etiam, ut in cauſa ſimili eumdem Ducem ſequamur. Secunda eſt, quòd idem Sanctus nihil videtur prætermiſiſſe eorum, quæ ad præſentes controverſias pertinent: quandoquidem ſi agitur de neceſſitate gratiæ, eam deſcribit dicens, eſſe neceſſe, ut nos præveniat, comitetur, & ſequatur: ſi de vi, aſſerit vires efficaciſſimas præbere voluntati; ſi de effectu, aſſerit, facere de non volente volentem; ſi de modo, aſſerit, Deum id facere omnipotentiſſima facilitate. Denique ſic diſſolvit objectiones, ut doceat, liberum arbitrium non tantùm benè cum illa gratia, quam defendit, cohærere, ſed etiam fieri liberius, quando ab ea fuerit liberatum. Tertia tandem ratio eſt, quòd cùm multi Pontifices Prædeceſſores noſtri doctrinæ S. Auguſtini de gratia tam acres fuerint defenſores, ut quaſi hæreditario jure eam in Eccleſia relinqui voluerint, æquum non eſt, ut patiar illam hac quaſi hæreditate privari.* Undè ab illo exordium ſumimus, ſicut & ab ipſo exorditur *Concilium Florentinum* ſeſs. 7. *Nunc ergo SS. Doctorum auctoritates in medium afferamus, ac in primis Auguſtini Illuſtriſſimi Latinorum Doctoris, quem tertia Synodus conſecravit, cujus doctrinam Romana ſequitur, & ſervat Eccleſia.*

2. Hanc perennem gratiæ efficacis doctrinam totis viribus propugnat M. Parens *Auguſtinus*, teſte P. *Molina* in concord. qu. 23. art. 4. & 5. diſp. 1. memb. ultim. §. *Credens*: qui ſcientiam mediam adverſus *Auguſtinum* eſſe non diffitetur, ſicut & contra S. *Thomam* quæſt. 14. art. 13. diſp. 26. dicens: *Sententiam Auguſtini ſequutus eſt S. Thomas*, quàm ipſe rejicit ibi diſp. 1. memb. 6. & memb. ultimo, dum ait; *Auguſtinum non advertiſſe quædam advertenda, & quaſi ſub caligine conſtitutum arbitratum eſſe id, quod re ipſa non erat: turbaſſe fideles, & hac occaſione eorum ſalutem fuiſſe periclitatam.* Hanc ſimiliter Divi *Auguſtini* ſententiam ſuis principiis penitùs contrariam quidam Lovanienſes, quorum nominibus parco, agnoverunt, dum aliquandò dixère, ut patet ex Cenſura Inquiſit. Valliſolet. die 8. Martii 1650. *Miſeram fore Eccleſiam, ſi Auguſtini placitis obſtricta maneret, eamque à tutela, & pædagogia Auguſtini eſſe vindicandam.* Etiam P. *Adam*

in lib. Gallicè ſcripto cap. 6. pag. 614. *Auguſtini ſcripta tenebris, & nubibus obvoluta eſſe, ejuſque doctrinam intricatam, cùm nulla ſit intricatior, quàm quæ ſecum ipſa pugnat.* Et cap. 8. pag. 681. *Auguſtinum in delectu opinionum, & rationum, quibus eas fulcit non ita felicem, quin intellectibus noſtris integram relinquat facultatem diſſentiendi, & oppoſitum ejus, quod ipſe tuetur, propugnandi, & quin ipſemet Auguſtinus dubitet de certitudine opinionum, quas docet.* Et cap. 6. pag. 615. cap. 7. pag. 626. cap. 8. pag. 639. *Noluiſſe Auguſtinum clarè ſenſus ſuos explicare; neque illos ita feliciter explicaſſe, quin locus ſuperſit dubitandi de ipſius mente. In conflictu contra Pelagianos Auguſtinum ſeſe in exceſſus periculoſos præcipitaſſe: cum exceſſu loquutum eſſe in materia de gratia, & prædeſtinatione, omninò certum, quandoquidem ejus verba mollienda ſunt; nè in errorem contrarium dilabamur, licitum mihi eſſe debere, ut quæram moderamen Catholicum.* Et pag. 42. *Conſilia Auguſtini, & aliorum Patrum ſic rationabiliter mollio, ut vitando errorem Pelagii non incidam in exceſſum Auguſtini.* Et pag. 640. *Dummodò non incidam in errorem Pelagianorum, quem Auguſtinus impugnat, licèt mihi non ſequi impetum verborum, quibus utitur ad illos expugnandos: undè fit, ut medium teneam inter Pelagium, & Calvinum: ſi enim verba Auguſtini molliendo in profundius, quàm par eſt, deſcenderem, fierem Pelagianus. Si in eorum elevatione manerem, Calviniſta eſſem, in medio ergo cùm Eccleſia ſiſto.* Cum Eccleſianè, quæ *Auguſtinum* ſe fortiter tenere per Romanæ Sedis oracula toties dixit? Cum Eccleſia, quæ ſacris Conciliis toties ea ipſa *Auguſtini* verba, quæ refellis, adoptavit? Heu! Si ſe noſſent magni iſti Doctores, qui ſibi poſt habendum volunt *Auguſtinum*! Oſtendant ſe, ut minimum, æquè ſanctos, æquè illuminatos, æquè à Deo miſſos, æquè neceſſarios Eccleſiæ, & animadvertant, hoc eſſe ſapientiæ veræ genus, cui comparata humana ſcientia ſtultitia eſt. Alia paſſim habent alii his ſimilia. Undè, cùm certum, nimiumque vulgatum juris principium ſit, quòd nulla datur major probatio, quàm proprii oris confeſſio, quæ inter omnes ſpecies probationis eſt prima, omnem aliam ſuperans; eſt evidens argumentum, quòd *Auguſtini* ſententia maximè diſtat ab Adverſariorum doctrina, qui ipſam non impugnare ſolùm, ſed penitùs expugnare contendunt.

3. Et quidem primò gratiam non ſolùm per ſe efficacem, ſed efficaciſſimam propugnat *Auguſtinus* lib. 2. adverſus duas Epiſt. *Pelag.* cap. 20. num. 38. his verbis: *Hoc verum eſſe non conjecturâ ſuſpicamur humanâ, ſed evidentiſſimâ divinarum Scripturarum auctoritate dignoſcimus. Legitur in Paralipomenon libris:* ET QUIDEM IN JUDA FACTA EST MANUS DEI, UT DARET ILLIS COR UNUM, UT FACERENT PRÆCEPTUM REGIS, ET PRINCIPUM IN VERBO DOMINI. *Item per Ezechielem Prophetam Dominus dicit:* DABO COR ALIUD, ET SPIRITUM NOVUM DABO EIS, ET EVELLAM COR EORUM LAPIDEUM DE CARNE EORUM, ET DABO EIS COR CARNEUM, UT IN PRÆCEPTIS MEIS AMBULENT, ET JUSTIFICATIONES MEAS OBSERVENT, ET FACIANT

BAS, *Ezech.* 36. *Quid eſt autem, quod Eſther illa Regina orat, & dicit Eſther* 12. DA SERMONEM CONCINNUM IN OS MEUM, ET VERBA MEA CLARIFICA IN CONSPECTU LEONIS, ET CONVERTE COR EJUS IN ODIUM IMPUGNANTIS NOS? *Ut quid ita in oratione dicit Deo, ſi non operatur Deus in cordibus hominum voluntatem? Sed fortè hoc mulier inſipienter oravit. Videamus ergo, utrùm inaniter præmiſſus fuerit orantis affectus, & conſecutus non fuerit exaudientis effectus. Ecce ingreditur ad Regem, Eſther* 15. *Nè multa dicamus: & quia non ordine ſuo ingrediebatur, magna neceſſitate compulſa, intuitus eſt eam, ſicut ſcriptum eſt,* VELUT TAURUS IN IMPETU INDIGNATIONIS SUÆ. *Et timuit Regina, & converſus eſt color ejus per diſſolutionem, & inclinavit ſe ſuper caput delicatæ ſuæ, quæ præcedebat eam. Et convertit Deus, & tranſtulit indignationem ejus in lenitatem. Jam ſequentia commemorare quid opus eſt, ubi Deum compleviſſe quòd illa rogaverat, divina Scriptura teſtatur; operando in corde Regis, quid aliud, quàm voluntatem, quá juſſit, & factum eſt, quod ab eo Regina popoſcerat? Quam Deus jam, ut fieret, exaudierat, qui cor Regis, antequàm mulieris ſermonem poſcentis audiſſet, occultiſſima, & efficaciſſima poteſtate convertit, & tranſtulit ab indignatione ad lenitatem, hoc eſt, à voluntate lædendi ad voluntatem favendi, ſecundùm illud Apoſtoli, Philipp.* 2. DEUS OPERATUR IN VOBIS ET VELLE. *Numquid homines Dei qui hæc ſcripſerunt, immò ipſe Spiritus Dei, quo Auctore per eos iſta ſcripta ſunt, oppugnavit liberum hominis arbitrium? Abſit: Sed omnipotentis in omnibus, & judicium juſtiſſimum, & auxilium miſericordioſiſſimum commendavit. Sufficit enim ſcire homini, quòd non eſt iniquitas apud Deum. Jam quomodò iſta diſpenſet, faciens alios ſecundùm meritum vaſa iræ, alios ſecundùm gratiam vaſa miſericordiæ; quis cognovit ſenſum Domini, aut quis Conſiliarius ejus fuit? Si ergo ad honorem gratiæ pertinemus, non ſimus ingrati, tribuendo nobis quod accepimus. Quid enim habemus, quod non accepimus?* En tot clariſſimis Scripturæ teſtimoniis probata à S. *Auguſtino* gratiæ efficacis energia. En voluntas hominis per adjutorium Dei per ſe efficax multò magis libera, & expedita.

4. Secundò mens D. *Auguſtini* deducitur ex lib. de grat. & libero arbitrio cap. 17. ubi ait: *Qui ergo vult facere Dei mandatum, & non poteſt, jam quidem habet voluntatem bonam, ſed adhuc parvam & invalidam: poterit autem cùm magnam habuerit & robuſtam. Quando enim Martyres magna illa mandata fecerunt, magná utique voluntate, hoc eſt, magná charitate fecerunt: de qua charitate ipſe Dominus ait, Joann.* 15. 13. *Majorem charitatem nemo habet, quam ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Ipſam charitatem Apoſtolus Petrus nondum habuit, quando timore Dominum ter negavit, Joan. cap.* 4. 18. *Timor, enim, non eſt in charitate, ſicut ait Joannes Evangeliſta in epiſtola ſua; ſed perfecta charitas foris pellit timorem, & tamen quamvis parva, & imperfecta non deerat, quando dicebat Domino, Joann.* 13. 37. *Animam meam pono pro te; putabat enim ſe poſſe, quod ſe velle ſentiebat.*

Et quis iſtam, etſi parvam dare cœperat charitatem, niſi ille, qui præparat voluntatem, & cooperando perficit, quod operando incipit? Quoniam ipſe, ut velimus, operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens. Propter quod ait Apoſtolus: Certus ſum, quoniam, qui operatur in vobis opus bonum, perficiet uſque in diem Chriſti Jeſu. Ut ergo velimus, ſine nobis operatur; cùm autem volumus, & ſic volumus, ut faciamus, nobiſcum cooperatur: tamen ſine illo, vel operante, ut velimus, vel cooperante, cùm volumus ad bona pietatis opera nihil valemus. De operante illo, ut velimus, dictum eſt, Deus eſt enim, qui operatur in vobis & velle: de cooperante illo, cùm jam volumus, & volendo facimus, ſcimus, inquit, *quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* En omnis gratiæ æconomia perfectè expreſſa à D. *Auguſtino*. Duplex diſtinguit poſſe. Alterum ſe tenens ex parte actûs primi, quod charitatem imperfectam, & invalidam vocat *Auguſtinus*, ſeu præparationem imperfectam, quæ talis eſt à Domino; quam charitatem parvam, bonum deſiderium, & poſſe ex parte actûs primi ſe tenens habuit D. *Petrus* à gratia ſufficiente, non tamen triumphante, cùm hærens in deſideriis *Chriſtum* Dominum ter negaverit. Alterum ſe tenet ex parte actûs ſecundi, quod conjungit potentiam cum actu, quatenùs gratia efficax, facit ut faciamus, & in nobis operatur perfectam converſionem ad Deum; quam operata eſt gratia efficax in Martyribus, in quibus poſſe fuit conjunctum cum actu, ut exprimunt hæc verba: *Magna charitate fecerunt*. Primum poſſe, quod eſt tale à gratia ſufficiente, eſſe aliquando abſque poſſe conjunctum cum opere, probat *Auguſtinus* in D. *Petro*, de quo dicit: *Putabat ſe poſſe, quod ſe velle ſentiebat*: Ex quo ſe velle ſentiebat? Niſi per gratiam ſufficientem; quia fuit in illo illa pia motio, quâ præparatur voluntas à Domino, & quâ fuit illuminatus & motus; & hęc eſt gratia pręveniens & ſufficiens, quæ eſt in nobis, ſine nobis: Non tamen habuit cum tali poſſe proximo, & expedito actum perfectum, & deliberatum, qui eſt à gratia efficaci, & de qua verificatur, quòd *Deus operatur in nobis & velle*. Loquitur ergo *Auguſtinus* de adjutorio voluntatis, & actionis, quod eſt adjutorium efficacis gratiæ; non verò de adjutorio poſſibilitatis, ſeu gratiæ ſufficientis componibilis cum carentia operationis; & ulteriùs ipſum loqui de concurſu phyſico adjutorio convenienti, probant illa verba *operatur*, & *cooperatur*, quæ eumdem influxûs modum apud S. *Auguſtinum* important; ſed luce meridianâ eſt clarius, quòd per ly *cooperatur* importatur influxus phyſicus, ac verè effectivus: tùm, quia aliàs gratia Dei nullum influxum phyſicè effectivum in conſenſum ſalutarem haberet: tùm, quia dicit *Auguſtinus*, *cooperando perficit*, qui influxus rei perfectivus, & propriiſſimus cauſæ phyſicè, ac verè efficientis tribuitur gratiæ cooperanti, quæ per ly *cooperatur* eſt ſignificata: ergo ly *operatur* importat influxum verè effectivum. Quo ſuppoſitò, ſequens argumentum conficitur: Gratia adjuvans voluntatem, ut diſtincta à gratia conſtituente poſſibilitatem voluntatis, in nobis, ſine nobis, phyſicè operatur, ut velimus; ſed hæc eſt gratia efficax phyſicè influens, & prævia,

ſeu

ſeu præveniens noſtrum velle: ergo gratia adjuvans voluntatem, ut diſtincta à gratia conſtituente poſſibilitatem voluntatis, eſt gratia efficax phyſicè influens, & prævia ad conſenſum ſalutarem. Minor hujus diſcurſus quoad omnes ſuas partes conſpicua videtur. Pro prima quidem; nam gratia, quæ re ipsâ aſſequitur, atque connectitur cum noſtra operatione bona, & ſalutari, eſt gratia efficax in omnium ſententia, & maximè apud contrarios, qui efficaciam gratiæ conſtituunt in denominatione ſumpta à conſenſu: ſed gratia, quâ Deus in nobis ſine nobis operatur, ut velimus, re ipsâ aſſequitur noſtrum velle, & cum noſtra bona operatione connectitur; quia implicatorium eſt, Deum in nobis operari, ut velimus, & nos non velle: ergo gratia, quâ Deus in nobis operatur, ut velimus, eſt gratia efficax. Pro ſecunda etiam parte conſtat minor: etenim ſicut nobiſcum phyſicè cooperari, eſt nobiſcum phyſicè influere, ita etiam in nobis ſine nobis operari, ut velimus, eſt in nobis ſine nobis phyſicè influere, ut velimus. Et prætereà: quia non dicitur phyſicè in me operari, aut operari mecum phyſicè, qui in opus meum tantùm moraliter influit; licet enim alliciat, aut ſuadeat, non tamen phyſicum influxum in me, aut mecum exercet: ergo gratia, quâ Deus in nobis ſine nobis phyſicè operatur, ut velimus, eſt gratia phyſicè influens.

5. Tertia verò pars clariſſima eſt, & conſtat primò ex D. *Thoma* 1. 2. qu. 111. art. 2. & 3., qui nomine gratiæ operantis, & cooperantis ſemper intellexit gratiam præviam, ſeu prævenientem: utraque enim eſt præveniens, utraque adjuvans relatè ad diverſos actus, ut expreſsè docet ibi D. *Thomas*, & eruditiſſimè explicat Mag. *Lemos* tom. 4. p. 1. tract. 8. ergo influxus gratiæ operantis, cùm non ſit ſimultaneus, nec noſtrâ cooperatione poſterior, debet eſſe prævius. Secundò: cùm dicitur, Deum in nobis ſine nobis operari ut velimus, perindè eſt omninò, ac ſi diceretur: Deus operatur: nos operationem Dei recipimus, & pro priori illo (ut Schola loquitur) pro quo Deus operatur, nos operari, aut cooperari Deo non intelligimur. Cujus ratio, & quidem manifeſta; nam cùm dicitur, operatur in nobis ſinè nobis, particula *ſinè* noſtrum tantùm excludit influxum activum, non paſſivam receptionem Divini influxûs, quam apertiſſimè ſignificavit: ergo gratia hæc præcedit cooperationem noſtram. Et mirùm ſanè, quòd hoc vocetur in dubium: quis enim dubitare poterit, ſi vocum ſignificationem non ignoret, operationem meam realiter præveniri ab influxu illius, qui, ut ego operer, facit conſilio, ſuaſione, aut impulſu? Certè id negari rationabiliter non valet: ergo ſicuti Deus per ſanctam cogitationem repræſentantem converſionis noſtræ convenientiam, per motum ſubitum voluntatis noſtræ nos prævenit, atque excitat, dum ait, *Convertimini ad me*, ut oremus pro converſione: ita per gratiam ſuam adjuvantem voluntatem noſtram, & actionem nos prævenit, ac facit, ut re ipsâ convertamur: ergo juxta mentem S. *Auguſtini* eſt, quod modò oſtendimus; nempè gratiam adjuvantem, quâ Deus facit, ut faciamus, præviam, ac prævenientem eſſe.

6. Tertium argumentum deſumitur ex D. *Auguſtino* Epiſt. 107. ad

Vi-

Vitalem, ubi ait: *Si enim, quod ſcriptum eſt, à Domino greſſus hominis diriguntur, & viam ejus volet: & præparatur voluntas à Domino, &, Deus eſt enim, qui operatur in nobis & velle, & multa hujuſmodi, quibus commendatur vera Dei gratia, hoc eſt, quæ non ſecundùm merita noſtra datur, ſed dat merita ipſa cùm datur, quia prævenit hominis voluntatem bonam, nec eam cujuſquam invenit in corde, ſed facit.* Et ibi *Vitalem* alloquens, ait: *Recognoſcis me, ut puto, in iis, quæ nos ſcire dixi, non omnia, quæ ad fidem Catholicam pertinent, commemorare voluiſſe, ſed ea tantùm, quæ ad iſtam, quæ inter nos agitur, de Dei gratia quæſtionem; utrùm præcedat hæc gratia, an ſubſequatur hominis voluntatem, hoc eſt, ut planiùs id eloquar, utrùm ideò nobis detur, quia volumus, an per ipſam Deus hoc efficiat, ut velimus?* Et iterùm ibi: *Hæc, & alia Teſtimonia Divina, quæ commemorare longum eſt, oſtendunt, Deum gratiâ ſuâ auferre infidelibus cor lapideum, & prævenire in hominibus bonarum merita voluntatum, ita ut voluntas per antecedentem gratiam præparetur, non ut gratia merito voluntatis antecedente donetur: hoc eſt, gratiarum actio indicat, quòd oratio; oratio pro infidelibus; gratiarum actio pro fidelibus. Qui enim eſt orandus, ut faciat, illi eſt actio gratiarum reddenda, cùm fecerit.* En ubi D. *Auguſtinus* procedens de gratia adjuvante voluntatem & actionem, aſſerit in primis verbis, quòd dirigit hominis greſſus, & tunc homo vult; quòd præparat voluntatem hominis; ac tandem, quòd noſtrum velle liberè operatur: quæ omnia ad gratiam prævenientem attinent. Præterea probat S. *Auguſtinus*, gratiam non dari ex meritis, ſed ipſam dare merita, cùm datur; quia, inquit, prævenit bonam hominis voluntatem, quæ cauſalis vera non eſſet, ſi prævenire bonam voluntatem non eſſet neceſſarium, ut gratia adjuvans illa merita bona daret: poſſet enim dare illa, etſi non præcederet; cùm tamen aliam rationem *Auguſtinus* nullibi aſſignet; aliàs oſtendatur *Auguſtini* locus, ubi hanc non requirat in gratia adjuvante præcedentiam, ut ipſa dicatur merita dare, qui ſanè nunquam oſtendetur.

7. Deindè in verbis ſecundò relatis totam quæſtionem cum *Vitale* ad hoc præciſè reducit: *Utrùm præcedat hæc gratia, an ſubſequatur hominis voluntatem?* Et optarem maximè, ut aſſignent teſtimonium aliquod Sancti Doctoris, in quo de gratia iſta effectivè adjuvante, ſive quæ faciens adjuvat, aſſerat, nec præcedere, nec ſubſequi, ſed purè comitari bonam hominis voluntatem. Quin potiùs, quod diligenter obſervandum, negatâ hujus gratiæ præcedentiâ, infert *Auguſtinus* fore, ut gratia ſubſequatur; ait enim: *Hoc eſt, ut planiùs id eloquar, utrùm ideò nobis detur, quia volumus, an per ipſam Deus hoc efficiat, ut velimus?* Quid hæc verba contineant, ſtatim apparet. Si enim gratia datur, quia volumus, vel quod idem eſt, quia ex noſtra determinatione datur; tunc gratia neceſſariò noſtram ſubſequitur voluntatem: ergo cùm gratia adjuvans hoc etiam efficiat, ut velimus; inde Deus per illam non poteſt non eſſe præcedens. Verum namque eſt, & quòd determinatum ab alio, ut influat, eſt in concurrendo poſteriùs determinante,

nante,

nante, & quòd medium, quô Deus efficit, ut faciamus, aut velimus, præcedat voluntatem & actionem. Diligenter obſerva, ſimultaneam rationem gratiæ, quâ Deus facit, ut faciamus, Sanctum Doctorem non putaſſe commemorandam; ſed præcedentem, aut ſubſequentem tantùm: quarum primam ſtatuit, ſecundam rejicit. Illa autem media illi meritò non eſt viſa poſſibilis, dum agitur de ordine donantis, & recipientis, moventis, & moti, agentis, & acti, id eſt, de formali ratione gratiæ operantis.

8. Verba, quæ tertio poſuimus loco, eamdem gratiæ adjuvantis antecedentiam & ſonant, & docent: ſed placet immorari circa illa: *Hoc eſt, gratiarum actio indicat, quòd oratio; oratio pro infidelibus, gratiarum actio pro fidelibus. Qui enim eſt orandus, ut faciat, illi eſt actio gratiarum reddenda, cùm fecerit.* Hic addenda oratio illa, quâ utitur Eccleſia Dominicâ 14. poſt Octavam Sanctiſſimæ Trinitatis, quâ ſic Deum orat: *Tua nos quæſumus Domine gratia ſemper & præveniat, & ſequatur, ac bonis operibus jugiter præſtet eſſe intentos.* Sicut & oratio Feriæ tertiæ poſt ſecundam Dominicam Quadrageſimæ: *Perfice quæſumus Domine benignus in nobis obſervantiæ ſanctæ ſubſidium, ut quæ, te Auctore, facienda cognovimus, te operante impleamus:* Ex quibus fit argumentum. Cùm oramus, aut Eccleſia Deum orat, ſive pro infidelibus, ſive pro peccatoribus, ut convertantur, ſive pro juſtis, ut perſeverent, gratiam prævenientem petit, quæ expreſſè petitur oratione relatâ; ſed gratia, quam petit, eſt adjuvans, & efficax, ut conſtat ex verbis *Auguſtini*: *Qui enim eſt orandus, ut faciat*: ecce petitur gratia non inefficax, non ſufficiens tantùm, ſed gratia faciens, quæ eſt efficax; vel *gratia præſtans, bonis operibus jugiter eſſe intentos*, quæ eſt gratia efficaciter adjuvans ad benè operandum: ergo hæc gratia præveniens, & efficaciter adjuvans eſt de mente D. *Auguſtini*, loquentis quidem ſecundùm ſpiritum orantis Eccleſiæ.

9. Quartum argumentum petitur ex Epiſt. 105. ubi verſans M. P. *Auguſtinus* illud *Apoſtoli* ad *Rom.* 8. *Quid oremus, neſcimus*, ita docet. *Quid enim oremus*, ait Doctor Gentium, *ſicut oportet, neſcimus, ſed ipſe Spiritus interpellat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Quid eſt autem interpellat, niſi interpellare nos facit? Indigentis enim certiſſimum indicium eſt interpellare gemitibus. Nullius autem rei eſſe indigentem fas eſt credere Spiritum Sanctum. Sed ita dictum eſt interpellat; quia interpellare nos facit, nobiſque interpellandi, & gemendi inſpirat affectum, ſicut illud in Evangelio*: NON ENIM VOS ESTIS, QUI LOQUIMINI, SED SPIRITUS PATRIS VESTRI, QUI LOQUITUR IN VOBIS: *Neque enim, & hoc ita fit de nobis tanquam nihil facientibus nobis. Adjutorium igitur Spiritûs Sancti ſic expreſſum eſt, ut ipſe facere diceretur, quod ut faciamus, facit. Nam, non eſſe intelligendum Spiritum noſtrum, de quo dictum eſt interpellat gemitibus inenarrabilibus, ſed Spiritum Sanctum, quo noſtra infirmitas adjuvatur, ſatis ipſe demonſtrat Apoſtolus; indè enim cœpit*: SPIRITUS, *inquit*, ADJUVAT INFIRMITATEM NOSTRAM; *deindè ita ſubjunxit*: *Quid enim oremus,*

ſicut oportet, neſcimus. Hucuſque S. *Auguſtinus*, & poſt pauca explicans illud ad *Galatas* 4. *Miſit Deus Spiritum filii ſui in corda veſtra clamantem, Abba, Pater*; dicit: *Non hic ait, in quo clamamus, ſed ipſum Spiritum Sanctum clamantem dicere maluit, quo efficitur, ut clamemus*. Deindè idem gratiæ adjutorium explicans, ſubjunxit: *Non quia tot ſunt Spiritus, ſed omnia hæc operatur unus, atque idem Spiritus, dividens propria unicuique, prout vult; quia Spiritus ubi vult, ſpirat: ſed quod fatendum eſt; aliter adjuvat nondum inhabitans, aliter inhabitans; nam nondum inhabitans adjuvat, ut ſint fideles; inhabitans adjuvat jam fideles*. Et cùm dixiſſet: *Cùm Deus coronat merita noſtra, nihil aliud coronat, quàm munera ſua*; adjecit: *Non itaque fruſtrà Deo cantatur*: ET MISERICORDIA EJUS PRÆVENIET ME.

10. Hoc *Auguſtini* teſtimonium magnum, & inexpugnabile ſententiæ noſtræ munimentum eſt. Loquitur enim, non de gratia, quæ ſolùm per cogitationem ſanctam prævenit, & per motum ſubitum ad orandum excitat voluntatem, ſed de gratia verè adjuvante ex ſe efficaci. Patet primò ex verbis *Apoſtoli*: *Spiritus adjuvat infirmitatem noſtram*, quæ *Auguſtinus* contra Pelagianos retorquet: deinde ex ipſis *Auguſtini* verbis, adjutorium Spiritûs Sancti ſic expreſſum eſt, quod non eſt illud, *Pelagio* non inviſum, ſolius poſſibilitatis, ſed quod ſubminiſtratione Spiritûs voluntatem adjuvat, & actionem. Adjutorium autem iſtud eſſe efficax, & phyſicè effectivum, ex iiſdem *Auguſtini* verbis planè convincitur, cùm dicat: *Ita dictum eſt interpellat, quia interpellare nos facit, nobiſque interpellandi, & gemendi inſpirat affectum: Sicut illud in Evangelio: Non enim vos eſtis, qui loquimini, ſed Spiritus Patris veſtri, qui loquitur in vobis*: & iterùm: *Spiritum Sanctum dicere maluit, quo efficitur, ut clamemus*. Enimverò, ſi verba iſta non continent, atque exprimunt gratiam adjuvantem efficacem, atque phyſicè influentem, neſcio, quibus hæc gratia verbis exprimi poſſit, aut ſignificari. Porrò gratia faciens interpellare, quæ ſignificata eſt per ly *interpellat*, gratia faciens loqui, ſignificata per verbum ipſum *loqui* (quæ verba apud omnes Philoſophos actiones important exercitas) hæc, inquam, gratia, efficax, & phyſicè influens eſt; per illam enim efficitur, ut clamemus. Quomodò ergo negari poteſt, quod ipſa ſit prævia, & præveniens effectivè hominis voluntatem? Cùm juxta *D. Auguſtinum* propter hanc gratiam non fruſtrà Deo cantetur, *Miſericordia ejus præveniet me*: ergo gratia eſt miſericordia efficaciter præveniens. Secundò: quia hæc gratia phyſicè efficit, nos Deum interpellare, nos clamare, nos loqui: ergo eſt præveniens; ſicut omne medium phyſicè, & infallibiliter inducens effectum, effectum ipſum præcedit. Tertiò: gratia re ipſâ inſpirans interpellandi, & gemendi affectum, iſtum efficienter præcedit, nec id probari debet, ſed ſupponi, ut per ſe notum: ergo & gratiæ adjutorium re ipſâ interpellare, & gemere nos faciens, interpellationem, & gemitum efficienter præcedit; utriuſque enim gratiæ, aut utriuſque gratiæ effectûs eadem in verbis *Auguſtini* eſt ratio. Immò potiori, ſi dici poteſt, jure debet efficienter præcedere gratia inter-

terpellare nos faciens; quia perfectius donum per ipſam nobis confertur à Patre luminum, à quo omne donum perfectum eſt. Undè tantùm præſtat in hac interpellatione Divina operatio, ut cùm nobis abſolutè attribui non poſſit; doceamur tamen, Divino magiſterio, rectiſſimè deferri abſolutè Deo: *Non enim*, inquit, *vos eſtis qui loquimini; ſed ſpiritus Patris veſtri, qui loquitur in vobis.* Et iterum: *Ipſe ſpiritus interpellat.* An dici potuit: *Non ſpiritus Patris veſtri, ſed vos loquimini? Non ille; ſed vos interpellatis? Auguſtini* mentem, & doctrinæ veritatem clariùs adhuc probationes, quàm aſſertiones ejus oſtendere, quis non videt? Quartò: nam ipſe *Auguſt.* Epiſt. 106. loquens de merito, ſive de bono opere voluntatis humanæ, docet, voluntatem noſtram ad illud ſe habere, ut comitem, non ut ducem, ut pediſſequam, non ut præcedentem, dicit enim S. Doctor: *Sed gratia ejus meretur augeri, ut aucta mereatur perfici, comitante, non ducente; pediſſequâ, non præviâ voluntate.* Undè ille, qui dixit: *Fortitudinem meam ad te cuſtodiam*, cauſamque reddit, dicens: *Quoniam Deus ſuſceptor meus eſt: tanquam requirens, quibus id meritis fuerit conſecutus, nihilque inveniens ante gratiam Dei, Deus meus, inquit, miſericordia ejus præveniet me.* Quæ verba, etſi alia non eſſent, vel ſola ad intentum de mente *Auguſtini* convincendum ſufficerent: ait enim, voluntatem eſſe pediſſequam reſpectu illius gratiæ, quam ipſe operans, & merens comitatur; & iterum gratiam illam, quam voluntas merens comitatur, ait, eſſe miſericordiam prævenientem: ſed gratia illa, quam voluntas comitatur, dum agit, & meretur, eſt gratia adjuvans etiam apud Auctores contrarios: ergo gratia adjuvans eſt taliter præveniens, ut voluntas comitetur, & ſequatur; ita ut ratio, quarè comitetur, & ſequatur, ſit gratiæ præventio; quod nihil eſt aliud, præterquam efficaciter prævenire.

11. Quintum argumentum præbet nobis *D. Auguſtinus* in Enchirid. cap. 32. ubi de gratia illa adjuvante voluntatem, & actionem, ita mirabiliter eloquitur: *Iterùm ne quiſquam, etſi non de operibus, de ipſo glorietur libero arbitrio voluntatis, tanquam ab ipſo incipiat meritum, cui tanquam debitum reddatur præmium bene operandi ipſa libertas, audiat eumdem gratiæ præconem dicentem:* DEUS EST ENIM, QUI OPERATUR IN NOBIS ET VELLE, ET OPERARI PRO BONA VOLUNTATE. *Et alio loco:* IGITUR NON VOLENTIS, NEQUE CURRENTIS, SED MISERENTIS EST DEI. *Cum proculdubiò, ſi homo ejus ætatis eſt, ut ratione jam utatur, non poſſit credere, ſperare, diligere, niſi velit, nec pervenire ad palmam ſupernæ vocationis Dei, niſi voluntate cucurrerit. Quomodò ergo non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei, niſi quia & ipſa voluntas, ſicut ſcriptum eſt, à Deo præparatur? Alioquin ſi propterea dictum eſt,* NON VOLENTIS, NEQUE CURRENTIS, SED MISERENTIS EST DEI, *quia ex utroque fit, id eſt, ex voluntate hominis, & miſericordia Dei, ut ſic dictum accipiamus, non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei; tanquam diceretur, non ſufficit ſola voluntas hominis, ſi non ſit etiam miſericordia Dei. Non ergo ſufficit ſola miſericordia Dei, ſi non ſit etiam voluntas hominis: ac per hoc ſi rectè*

dictum eſt, non volentis hominis, ſed miſerentis eſt Dei, quia id voluntas hominis ſola non implet, cur non & è contrario rectè dicitur, non miſerentis eſt Dei, ſed volentis eſt hominis, quia id miſericordia Dei ſola non implet? (Ecce idem argumenti genus, quo ſuprà eumdem S. P. ſequentes utebamur, ex illo: *Non enim vos eſtis, qui loquimini*). *Porrò ſi nullus Chriſtianus dicere audebit, non miſerentis eſt Dei, ſed volentis eſt hominis, ne Apoſtolo apertiſſimè contradicat; reſtat, ut propterea rectè dictum intelligatur, non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei, ut totum Deo detur, qui hominis voluntatem bonam & præparat adjuvandam, & adjuvat præparatam. Præcedit enim bona voluntas hominis multa Dei dona, ſed non omnia: quæ autem non præcedit, ipſa, in eis eſt & ipſa. Nam utrumque legitur in ſanctis eloquiis: & miſericordia ejus præveniet me, & miſericordia ejus ſubſequetur me. Nolentem prævenit, ut velit: volentem ſubſequitur, ne fruſtra velit.* Hæc ad verbum *S. Auguſtinus*.

12. At in illis quis non videat gratiæ adjuvantis, & effectivè operantis præcedentiam ad opera noſtra doceri pluries? Ut enim probet, meritum non incipere ab homine, ſed à Deo, illud adducit *Apoſtoli* ad *Philipp.* cap. 2. *Deus eſt enim, qui operatur in vobis & velle, & operari*, qui textus ſi de gratia adjuvando præveniente non intelligatur, minimè intentum convincit: nam ſi gratia ideo voluntatem adjuvat, & illius meritum, quia voluntas ſibi facit gratiam cooperari illam ad concurrendum determinans; inevitabiliter, ut nos credimus, ſequitur, quòd influxus gratiæ ſit poſterior, ac per conſequens meritum prius. Oro enim Adverſarios, ut dicant, an ipſum determinare gratiæ influxum, meritorium ſit? Negare non poſſunt. Præcedet ergo meritum influxum gratiæ. Hæc magna vis eſt *Auguſtiniani* argumenti ſemper ineluctabilis.

13. Secundò, dictum *Apoſtoli*, *Non eſt volentis, neque currentis, ſed Dei miſerentis*, ſentit *S. Auguſtinus*, verum eſſe non poſſe, niſi quia & ipſa voluntas, ſicut ſcriptum eſt, *à Deo præparatur*; ſed non quia præparatur dumtaxat per ſanctam cogitationem, & motum ſubitum voluntatis, quia præparatio iſta eſt inſufficiens, ut ſæpiſſimè vidimus ex Patre *Auguſtino* rejiciente gratiam *Pelagii*: ergo, quia præparatur ex Dei ulteriori gratia; ſive ut ibidem ait, quia adjuvatur voluntas præparata; atqui gratiâ, quâ Deus voluntatem ſic præparatam adjuvat, eſt gratia, quæ facit noſtrum bonum velle, & cùm volumus, jam nobiſcum cooperatur ad perficiendum opus, quod ipſa fecit nos amare, ſeu velle: ergo prædicat S. Doctor gratiam efficaciter adjuvantem prævenientem.

14. Tertiò, & eſt argumentum S. Doctoris, Si curſus æqualiter efficitur ex adjutorio gratiæ, & ex hominis voluntate, nulla eſt ratio, quarè non dicatur; non ſufficit miſericordia Dei, ut efficiatur curſus, ſi non adſit voluntas hominis; ſicut dicitur, non ſufficit voluntas hominis, ſi non adſit miſericordia Dei: at hoc, *Auguſtino* judice, nullus Chriſtianus poteſt dicere, ne *Apoſtolo* apertiſſimè contradicat: ergo curſus non

non fit æqualiter ex utroque. Cuinam ergo primas tribuemus? Certè ſi curſus eſt à voluntate determinativè, ab illa etiam eſt dominativè; & ſi eſt à gratia, ut à voluntate determinata, curſus eſt à gratia, ut voluntati ſubjecta: ſed nullus non videt, primas partes tribuendas eſſe principio dominanti, non principio ſubordinato: ergo, ut principaliùs tribuatur gratiæ bona operatio, debet gratia efficaciter adjuvans eſſe præveniens.

15. Quartò, potiori titulo tribuitur opus cauſæ illæ, quæ præſtat efficaciam reliquis operis principiis, quàm principio cuilibet de ſe inefficaci, & cum operis carentia conjungibili, atque à tali cauſa efficaciam accipiente: at ſi gratia adjuvans non præcedit, & de ſe eſt inefficax, & à libero hominis arbitrio efficaciam acceptura, voluntas creata tribuit efficaciam gratiæ de ſe indifferenti ad opus, & cum carentia operis conjungibili: ergo non ipſi gratiæ, ſed voluntati potiori titulo tribuendus erit conſenſus ſalutaris. Et tandem ait *S. Auguſtinus*, totum Deo dari debere, quia voluntatem Deus prævenit, ſeu præparat adjuvandam, & adjuvat præparatam: nam etſi bona hominis voluntas multa Dei dona præcedat, quia nimirum intentio efficax boni operis, quæ eſt voluntas bona, præcedit operis executionem, quæ executio eſt bonum opus; tamen adjutorium gratiæ, ſive gratia adjuvans efficaciter hanc bonam præcedit voluntatem, ut manifeſtè conſtat ex illis, *Nolentem prævenit, ut velit, volentem ſubſequitur, ne fruſtra velit*; ubi boni operis intentionem ponit gratiâ adjuvante præveniri, & illam, ait, gratia ſubſequitur Divina, quæ adjuvando prævenit, ac præſtat boni operis executionem: ergo juxta *Auguſtinum* gratia efficaciter adjuvans prævia eſt, atque efficaciter præveniens.

16. Hanc ergo S. Doctoris intelligentiam ipſa ejus verba produnt, quæ nonniſi per ſummam violentiam aliò diſtrahi poſſunt. Eamdem firmat argumentorum ejuſdem vigor; nam citrà, aut extrà ſenſum iſtum, potentiſſimus Eccleſiæ Miles robore vacua exhibuiſſet argumenta. Conſideret qui velit, quid, remotâ gratiâ ex ſe efficaci præveniente, valerent tot Doctoris verba. Interim nos adjiciamus illa, quibus ſuum diſcurſum, totumque illud Capitulum concludit, dicens: *Cur admonemur orare pro inimicis noſtris, utique nolentibus piè vivere, niſi ut Deus in illis operetur, ut velint? Iterùm, cur admonemur petere ut accipiamus, niſi, ut ab illo fiat, quod volumus, à quo factum eſt, ut velimus? Oramus ergo pro inimicis noſtris, ut miſericordia Dei præveniat eos, ſicut prævenit & nos: oramus autem pro nobis, ut miſericordia ejus ſubſequatur nos*. Ex quibus argumentor ità. Gratia, quam admonemur à Deo petere pro inimicis noſtris nolentibus piè vivere, eſt gratia efficaciter adjuvans eorum voluntates, ut velint piè vivere; eſt gratia adjuvans, quia nullus vult niſi adjutus; eſt gratia efficax, tum quia, cùm Deus nos exaudit, per illam facit, quod volumus; tum quia ſimilis eſt illi, quâ Deus nos prævenit, ut velimus, & ab operato in nobis velle, conſtat, illam efficacem fuiſſe; ſed hanc gratiam *Auguſtinus* docet, eſſe prævenientem, dicens: *Oramus pro inimicis, ut miſericordia Dei præ-*

ve-

veniat eos; ergo gratia efficaciter adjuvans voluntatem præveniens eſt juxta *Auguſtini* ſententiam.

17. Sextum argumentum depromitur ex cap.6. de Dono perſever., ubi dicit: *Nihil fit, niſi quod ipſe facit, aut fieri ipſe permittit*; cujus rationem reddens ait: *Potens ergo eſt & à malo in bonum flectere voluntates, & in lapſum pronas convertere, ac dirigere in ſibi placitum greſſum*. Eccè in quo ponit Dei omnipotentiam, quia flectit, & convertit, & voluntatem dirigit, & directorem voluntatis, ac determinatorem Deum agnoſcit movendo potenter voluntatem ad ſuum actum determinatum. Ubi maximè advertendum, quòd ubi *Auguſtinus* utitur verbo *flectere*, nos humanæ explicationis gratiâ (quod alibi expoſuimus) & conformiter ad ejus doctrinam, utimur voce *phyſica Prædeterminatio*: cùm Sacra Scriptura etiam humano more loquens, multoties dicat: *Deum compellere voluntates hominum*; dixit enim *Chriſtus* per Evangelium: *Compelle eos intrare*, & Eccleſia Deum orans ait: *Ad te noſtras etiam rebelles compelle voluntates*. Hic exclamat immortalis ille *D. Thomæ* Diſcipulus ſapientiſſimus *Lemos* tom. 3. tract. 4. cap. 4. num. 39. *O bone Deus! Eccleſiam, & Scripturam audimus rigidioribus vocibus in hac materia uti, & timemus in eadem cauſa nomen determinationis, ſive phyſicæ Prædeterminationis admittere*. Non ergo putent, aut cupiant Adverſarii à noſtra ſententia animos deterrere propter vocis rigorem. Non aliud ſignificamus, niſi quod *Auguſtinus* per verbum *flectere*; niſi quod *Chriſtus*, & Sponſa ejus Eccleſia per verbum *compellere*. Si minus placeat; concedant rem, & de voce non curabimus; non enim phyſicum rigorem neceſſarii motûs in illa intelligimus, qui motionem Divinam in voluntate differre à naturalium cauſarum motionibus dicimus; ſed infallibilitatem, non neceſſitatem importat. Neque petant exemplum ex creatis rebus; hoc enim movendi genus ſolius Dei eſt; ille enim neceſſariorum, & liberorum ſolus eſt Auctor.

18. Septimum, & quod mihi ponderis non exigui videtur argumentum, deſumitur ex eodem M. P. ſuper Evangelium *Joannis* tract. 12. ubi poſtquam dixit, actum Fidei, quo credimus in Deum, eſſe opus Dei juxta illud *Apoſtoli* ad *Rom*. 4. *Hoc eſt opus Dei, ut credatis in eum*: explicans illa verba, QUI CREDIT IN ME, OPERA QUÆ EGO FACIO, ET IPSE FACIT, ſic habet: *Audi ergo jam, & intellige, qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipſe facit. Sed prius ego facio, deindè & ipſe facit, quia facio, ut faciat*. En ubi gratia, per quam Deus propriè facit, ut faciamus actum, quô credimus in ipſum, eſt gratia, per quam Deus ipſe prius facit talem actum, & deindè nos eumdem facimus. Sed ſi Deus pro aliquo priori dat exiſtentiam talis actûs, debet immediatè influere in ipſum, & habere prioritatem in operando ipſum: ergo tale adjutorium eſt præveniens actum fidei. Non enim per concurſum ſimultaneum, aut per gratiam indifferentem facit Deus priùs in nobis actum fidei, & deinde nos illum facimus, cùm gratia hæc ſit præveniens, & ex ſe cum opere connexa, id eſt, faciens opus; quam negant

Ad-

Adverſarii; & quia Deum in nobis facere actum fidei priuſquam illum faciamus, nihil aliud ſit, quàm applicare, aut determinare voluntatem, ut illum cum ipſo faciat: quod non exequitur Deus mediò concurſu ſimultaneo, qui ſimul naturâ eſt cum concurſu voluntatis. Et maximè, cùm inutilis ſit omnis recurſus, vel ad infallibilitatem præſcientiæ Divinæ, vel ad efficaciam gratiæ provenientem ex determinatione voluntatis creatæ. Non enim infallibilitas præſcientiæ Dei eſt infallibilitas cauſalitatis in conſenſum ſalutarem: cùm apud ipſos ſcientia media non ſit cauſativa conſensûs; nec Deum conferre auxilium efficax præviſum, infallibiliter non ex ſe connexum cum diſſenſu ſufficiat, ut cum proprietate dicatur, Deum facere voluntatem conſentire: ergo, ut Deus propriè faciat, ut faciamus actum fidei, requiritur gratia adjuvans prævié efficaciter applicans, & determinans voluntatem, quæ prout à Deo deſcendens habeat efficaciam, ut exiſtat conſenſus, & non ex creaturæ determinatione, Dei voluntatem determinante, nè actus ille ſalutaris, & efficacia auxilii magis tribuatur voluntati, quàm Deo.

19. Tandem probatur ex variis aliis teſtimoniis D. *Auguſtini*. Et quidem de corrept. & grat. cap. 12. ubi ait: *Divinâ gratiâ voluntas indeclinabiliter, & inſuperabiliter agitur*. Et lib. 4. ad *Boniſac.* cap. 9. *Deus ex nolentibus volentes facit. Deus præbet efficaciſſimas vires voluntati*. Quomodò namque modus iſte loquendi ſalvari poteſt ſine gratia phyſicè, & efficaciter præveniente? Non enim tribuit Deus efficaciſſimas vires intra ordinem gratiæ, dum vires auxilii ſortiuntur efficaciam ex determinatione voluntatis, & dum infallibilis connexio auxilii cum actu eſt omninò extrinſeca, & accidentalis auxilio. Non divinâ gratiâ indeclinabiliter, & inſuperabiliter agitur voluntas, nec Deus ex nolentibus volentes facit, dum gratiæ non reſiſtere, non ex Dei gratia, ſed ex voluntatis determinatione provenit; ac ſi velle converti eſſet idem, ac ex propria determinatione converti. Et maximè in ſententia Adverſariorum, qui non aliud agnoſcunt adjutorium *quo*, quàm ipſum actum, ut dependentem à Deo: tunc enim non ſolùm impropriæ, ſed falſiſſimæ eſſent hujuſmodi locutiones: voluntas indeclinabiliter, & inſuperabiliter agitur a Deo, ut velit; cùm, eô ſenſu admiſſo, voluntas non agatur, ut velit; ſed agat volens dumtaxat; nec ipſum velle poſſit cauſalitatem effectivam exercere in ſe ipſum, quæ realem diſtinctionem, & prioritatem inter utrumque extremum expoſcit. Et ſimiliter Deus per adjutorium gratiæ operatur in nobis velle, quod propriè verificari non poteſt, ſi à Creatura accipit efficaciam, & determinationem, ut operetur in nobis velle. Nec tandem, quòd ſit vera gratia, quâ Deus efficit, ut voluntas velit, cùm velle voluntatis, eſto ſit effectus gratiæ, non tamen ſit propriè verum gratiæ adjutorium, de quo in præſenti loquimur. Ergo de primo ad ultimum loquitur *Auguſtinus* de adjutorio *quo* realiter diſtincto ab adjutorio *ſine quo non*, docens, quòd ſit præveniens, & efficaciter adjuvans voluntatem, ut velit.

20. Clariori ſtilo efficacem ab intrinſeco gratiam rectè componi cum libertate liberi arbitrii docet S. *Doctor* lib. 3. operis imperfecti contra

tra *Julianum* cap.166. *Florum* ita alloquentem: *Quia oratu tuo, Beatiſſime Pater Flore, apud Conſtantinopolim Manichæi Epiſtola inventa eſt, atque ad has directa partes; opera eſt aliqua ejus inſerere; ut intelligant omnes, unde hæc pro traduce argumenta deſcendant*; contra quem *Auguſtinus* ait: *Orante homine dicis, hoc factum: cur ergo non confiteris, ſine ulla forinſecus ſonante juſſione, Deum occulto inſtinctu ad quod voluerit efficaciſſimè implendum præparare, atque excitare hominum voluntates, qui liberum non defendis intelligendum, ſed præcipitandum extollis arbitrium?* Quibus verbis pari paſſu procedit S. *Doctor*, ut oſtendat, gratiâ Dei efficaciſſimè agi liberum arbitrium, ut agat; & moveri, ut ſe moveat, ad quod Deus voluerit. Sed de hoc ſatis: ut quid enim referam alia D. *Auguſtini* teſtimonia, cùm omnia opera ſint teſtimonium unum, clamans ad defenſionem gratiæ ab intrinſeco efficacis, quamvis ſecretiſſima, & à noſtris ſenſibus omninò remota ejus operatio ſoli Deo plenè cognita ſit, ut dicit *Auguſtinus* lib.2. contra litteras Petil. cap. 84. *Si tibi proponam quæſtionem, quomodò Deus Pater attrahat ad Filium homines, quos in libero dimiſit arbitrio, fortaſſis eam difficilè ſoluturus es: quomodò enim attrahit, ſi dimittit, ut quis, quod voluerit, eligat? Et tamen utrumque verum eſt; ſed intellectu hoc penetrare pauci valent*. Quarè concludendum cum S. *Hieronymo*, qui Dialogos adverſus *Pelagium* incipiens, ubi profunda, & cœleſtia *Auguſtini* de gratia ſcripta legiſſet, ſibi ſilentium impoſuit in Dial.3. dicens: *Quia ſi nova voluerimus dicere, à clariſſimo ingenio occupata ſunt meliora*.

DUBIUM III.

Utrum de mente D. *Thomæ* ſit gratia ſe ipsâ efficax?

§. I.

Productis ejuſdem S. Doctoris teſtimoniis, pars affirmativa oſtenditur.

1\. ANGELICUS Præceptor D. *Auguſtini* doctrinæ fideliſſimus cuſtos, & hæres, ut ſcribit *Urbanus V.* in Bulla ad *Toloſanam* Academiam directa: *Nos attendentes, quanta à Deo ſcientia dotatus, ordinem Fratrum Prædicatorum, & univerſalem Eccleſiam illuſtraverit, ac B. Auguſtini veſtigia inſequens Eccleſiam eamdem doctrinis & ſcientiis quàm plurimis illuſtraverit*: & intrà: *Volumus inſuper, & tenore præſentium vobis injungimus, ut dicti B. Thomæ doctrinam tanquam veridicam, & Catholicam ſectemini, eamque ſtudeatis totis viribus ampliare*: hæc quippè eſt, & ſemper erit irrefragabilis, & inviciſſima, *cui tantùm tributum eſt, ut*, teſte *Clemente* VIII., *Chriſtianæ eruditionis ſuæ divinum illud habeat Chriſti Domini teſtimo-*

monium: *Benè ſcripſiſti de me Thoma*. Totus eſt *Angelicus M.* in prædicanda, & defendenda intrinſeca prævenientis gratiæ efficacia. Hoc non ſolùm patens, & manifeſtum eſt in omnibus ejus operibus, ſed maximè in Summâ Sacræ Theologiæ, quam venerari magis, majorique obſervantiâ proſequi debemus, cùm ſit, ut præclarè ſcribit Eminentiſſimus Cardinalis *Perronius*, prout legitur in Perronianis, *hæc Sancti Thomæ Summa omnium illius operum Compendium, ac veluti teſtamentum ejus, & extrema voluntas. Hanc Academia Pariſienſis uti miraculum, & Scholaſticæ Theologiæ oraculum, ſemper habuit, publicè legit, atque etiam, ſi dicere fas eſt, adoravit*. Omiſſis ergo variis, quæ pro intelligentia Concluſionis ad examen denuò vocari minimè debent, hoc unum maximè notandum, quòd ſi à nobis probetur ſolidè, eſſe de mente D. *Thomæ* auxilium adjuvans liberum arbitrium, præveniens conſenſum liberum, phyſicè, ac verè effectivè influens in conſenſum liberum, victoriam in cauſa, liteque iſta ſub tanto judice reportabimus, ſperantes ſemper Judicis in terris Summi, Romani Pontificis definitivam ſententiam, magno ſolatio, prout decet eos, quorum cauſam apud ſupremum illud tribunal Angelicus *Thomas* ſuſtineat. In hoc, ut ſæpiùs inſinuatum, ſtat maximum illud utriuſque Scholæ diſſidium, an nempè gratia ſolùm adjuvet liberum arbitrium, cùm conſentit, vel, an adjuvet liberum arbitrium excitatum, ut conſentiat? Hoc ſecundum negat Schola Societatis: è diametro adverſatur Schola D. *Thomæ* propugnans verum auxilium præveniens conſenſum liberum, & liberum arbitrium excitatum efficaciter adjuvans, non præciſè cùm operatur, ſed ut operetur. Præveniens dixi conſenſum ſalutarem, non quidem prioritate temporis, cùm in eodem inſtanti temporis, in quo gratia adjuvat arbitrium, & arbitrium influit in conſenſum à gratia, auxilium exiſtat; ſed præveniens dicitur, quia præcedit prioritate naturæ, & cauſalitatis; quia nempè ita adjuvat, ut moveat liberum arbitrium ad conſenſum. Defenſores ſcientiæ mediæ, & auxiliorum indifferentium hanc prioritatem, ſeu phyſicam præcedentiam gratiæ denegant adjuvanti. Hos refert M. *Lemos* tom. 4. lib. 4. 1. p. tract. 7. cap. 17. num. 262. Cujus hæc ſunt verba: *In ſumma omnes hujus doctrinæ defenſores hoc jaciunt fundamentum, quia vident, quòd ſi adjuvantem gratiam etiam prævenientem conſtituant, ac excitantem, penitus illorum doctrina ruit, & efficacia auxilii prævenientis gratiæ, prout venit à Deo, manifeſtè firmatur. Adeo enim hoc eſt manifeſtum, ut aliquando, qui hanc defendebant doctrinam, ſpontè conſenſerint, quòd ſi adjuvans gratia, quâ ratione diſtinguitur ab excitante, convinceretur eſſe præveniens, etiam convinci, & nullo modo poſſe negari efficaciam prævenientis gratiæ, prout venit à Deo independenter à noſtra cooperatione arbitrii; & auxilium phyſicè prædeterminans*. Hæc ille.

2. Hòc ergo ſuppoſitò, probatur ex Divo *Thoma*, dari gratiam adjuvantem diſtinctam ab excitante, prævenientem conſenſum liberum, ut agat. Nam juxta *Angelicum M.* omnis gratia adjuvans voluntatem, ut agat, eſt gratia operans: ſed omnis gratia operans eſt præveniens: er-

go datur gratia adjuvans diſtincta ab excitante præveniens conſenſum liberum. Audiatur *Angelicus M.* 1.2. q.111. art.2. ubi doctrinam iſtam profundè explicat. Et primò in argumento *Sed contra* ex mente D. *Auguſtini*: *Sed contra eſt, quòd Auguſtinus dicit in lib. de grat. & liber. arbitr. cap.17. cooperando Deus in nobis perficit, quod operando incepit; quia ipſe, ut velimus, operatur incipiens, quod volentibus cooperatur perficiens: ſed operationes Dei, quibus movet nos ad bonum, ad gratiam pertinent: ergo convenienter gratia dividitur per operantem, & cooperantem*: ſic firmiſſimo, & arctiſſimo vinculo nexa, & ſociata eſt utriuſque S. *Doctoris* doctrina. Deindè in corpore: *Reſpondeo dicendum, quòd, ſicuti ſupra dictum eſt, gratia dupliciter poteſt intelligi: unó modó auxilium, quó nos movet ad bonum volendum, & agendum. Alio modo habituale donum nobis divinitùs inditum. Utróque autem modó gratia dicta convenienter dividitur per operantem, & cooperantem. Operatio enim alicujus effectus non attribuitur mobili, ſed moventi. In illo ergo effectu, in quo mens noſtra eſt mota, & non movens, ſolus autem Deus movens, operatio Deo attribuitur, & ſecundùm hoc dicitur gratia operans. In illo autem effectu, in quo mens noſtra, & movet, & movetur operatio non ſolùm attribuitur Deo, ſed etiam animæ, & ſecundùm hoc dicitur gratia cooperans*. Et infrà: *Undè poſt præmiſſa verba ſubdit Auguſtinus: Ut autem velimus operatur; cùm autem volumus, ut perficiamus, nobis cooperatur. Si igitur gratia accipiatur pro gratuita Dei motione, quá movet nos ad bonum meritorium, convenienter dividitur gratia per operantem, & cooperantem*. Hucuſque D. *Thomas*: in quibus utramque gratiam, operantem ſcilicèt, & cooperantem docet eſſe gratiam adjuvantem, per illam quippè nos adjuvat, ut velimus bonum, per iſtam verò nos adjuvat, ut bonum volitum exequamur. An autem eadem realitas gratiæ utrumque præſtet ſub diverſo munere; an ponendæ ſint diverſæ realitates, quæſtio erit. At mihi videtur certum in doctrina D. *Auguſt.* de grat. & lib. arbit. cap.16. & 17. necnon ex D. *Thom.* loco citato, quòd gratia ſtrictè cooperans ad facere id, quod volebamus per gratiam operantem, claudet etiam ipſum bonum velle, quod eſt per diſtinctum actum à facere; & conſequenter gratiam ipſam, prout hoc confirmat & roborat, ut ſit efficax ad facere; & rurſus quod addit aliquid, & conſequenter quod gratia cooperans, quæ eſt præveniendo adjuvans ad facere, claudit diſtinctas realitates.

3. Hoc idem iterum exprimit in ſolutione ad tertium dicens: *Cooperari dicitur aliquis alicui, non ſolùm ſicut ſecundarium agens principali agenti, ſed ſicut adjuvans ad præſuppoſitum finem. Homo autem per gratiam operantem adjuvatur à Deo, ut bonum velit. Et ideo præſuppoſito fine, conſequens eſt, ut gratia nobis cooperetur*. Quo textu duo manifeſtè tradit *Angelicus M.* & quòd gratia, tàm operans, quàm cooperans eſt gratia adjuvans, & quòd utraque eſt præveniens. Hoc autem ſecundum, etſi planum ſit in verbis relatis, explicuit clariùs S. *Doctor* art.3. in corp. ubi numeratis quinque gratiæ effectibus, ait: *Et ideò gratia ſecundùm quòd cauſat in nobis primum effectum, dicitur præ-*

præveniens reſpectu ſecundi effectûs, & prout cauſat in nobis ſecundum, vocatur ſubſequens reſpectu primi effectûs. Et ſicut unus effectus eſt poſterior uno effectu, & prior alio, ita gratia poteſt dici præveniens, & ſubſequens ſecundùm eumdem effectum reſpectu diverſorum. Et hoc eſt, quod Auguſtinus dicit in lib. de nat. & grat. cap. 32. prævenit, ut ſanemur, ſubſequitur, ut ſanati vegetemur; prævenit, ut vocemur, ſubſequitur, ut glorificemur. Quam doctrinam repetit in ſolutionibus ad 1. & 2. atque in illis docet, gratiam, quâ prævenimur, & juvamur ad operandum, dici ſubſequentem reſpectu illius, quâ prævenimur, & juvamur, ut velimus; ad utrumque enim, quia utrumque bonum eſt, præveniri egemus gratiâ, & adjuvari.

4. Ex quibus conficitur efficax argumentum probativum Concluſionis. Deus per gratiam adjuvantem prævenientem conſenſum ſalutarem liberum adjuvat arbitrium operando; ſed juxta D. *Thomam* non ſolùm operatur, cùm agimus, ſed operatur, ut agamus: ergo datur verum gratiæ adjutorium præveniens conſenſum ſalutarem, quô Deus non ſolùm operatur, cùm agimus, ſed etiam operatur, ut agamus: ſed hoc adjutorium eſt adjutorium diſtinctum ab excitante, & phyſicè movens liberum arbitrium, ut agat: ergo datur verum gratiæ adjutorium præveniens conſenſum ſalutarem, & phyſicè movens liberum arbitrium ad conſentiendum. Min. probatur quoad utramque partem. Quoad primam, quia loquimur de adjutorio adjuvante arbitrium jam excitatum: ergo debet eſſe adjutorium diſtinctum à gratia excitante. Quoad ſecundam probatur: quia per hoc adjutorium diſtinctum ab excitante Deus non prævenit movendo moraliter ad conſenſum, quod adjutorio excitanti ex parte convenit, ſed per motionem phyſicam: ſed Deus operans in nobis, ut velimus per auxilium phyſicè movens, phyſicè præmovet liberum arbitrium: ergo datur gratia liberum arbitrium præveniens, & adjuvans phyſicè movendo, ut operetur; quod Dei adjutorium eſt ab intrinſeco efficax. Etenim ſi auxilium phyſicè præoperans, & cooperans non eſſet ab intrinſeco efficax, & phyſicè movens, ſed dependeret ejus efficacia in operando, & cooperando à libero arbitrio, dicant, obſecro, ad quid inſtantiſſimè deſiderabat D. *Proſper*, ut conſtat ex ejus Epiſtola, quòd D. *Auguſtinus* hoc lucidè aperire dignaretur: *Quomodo per iſtam præoperantem, & cooperantem gratiam liberum non impediatur arbitrium?* Cui ſemper ſatisfecit *Auguſtinus*, non recurrendo ad dependentiam gratiæ à libero arbitrio, ſed dicendo, ut conſtat ex cap. 16. de grat. & liber. arbitr. *Certum eſt nos facere, cum facimus; ſed ille facit, ut faciamus præbendo vires efficaciſſimas voluntati.* Undè *Fulgentius* de Incar. D. N. *Jeſu Chriſti* ſic dicit: *Non dicat voluntas*, ſcilicet noſtra, *meum eſt velle credere, Dei autem gratiæ eſt adjuvare; ſed dicat, gratiæ Dei eſt adjuvare, ut ſit meum velle credere. Tunc enim verè, rectéque ejus eſt hoc velle, cùm eum gratia præveniens cœperit adjuvare.*

5. Secundum teſtimonium deſumitur ex 3. contra Gent. cap. 149. n. 5. ubi ſic loquitur Angelicus Magiſter: *Cognitio præcedit voluntatis mo-*

 tum:

tum: cognitio autem ſupernaturalis finis, eſt homini à Deo, cum per rationem naturalem in ipſum attingere homo non poſſit, eò quòd facultatem naturalem excedat: oportet ergo, quòd motus voluntatis noſtræ in ultimum finem auxilium divinum præveniat. Hinc eſt, quod dicitur ad Titum 3. NON EX OPERIBUS JUSTITIÆ QUÆ FECIMUS NOS, SED SECUNDÙM SUAM MISERICORDIAM SALVOS NOS FECIT. *Et ad Rom.* 9. *Non eſt volentis, ſcilicet velle: neque currentis, ſcilicet currere; ſed miſerentis Dei: quia ſcilicet oportet, quòd ad benè volendum, & operandum homo divino præveniatur auxilio: ſicut conſuetum eſt, quòd effectus aliquis non attribuitur proximo operanti, ſed primo moventi. Attribuitur enim victoria Duci, quæ labore Militum perpetratur. Non ergo per hujuſmodi verba excluditur liberum voluntatis arbitrium, ſicut quidam malè intellexerunt, quaſi homo non ſit dominus ſuorum actuum interiorum, ſed oſtenditur Deo eſſe ſubjectum. Et Threnor.* 5. *dicitur:* CONVERTE NOS DOMINE AD TE, ET CONVERTEMUR. *Per quod patet, quòd converſio noſtra ad Deum prævenitur auxilio Dei nos convertentis. Legitur tamen Zachar.* 1. *ex perſona Dei dictum:* CONVERTIMINI AD ME, ET CONVERTAR AD VOS: *non quaſi Dei operatio noſtram converſionem non præveniat, ut dictum eſt, ſed quia converſionem, quâ ad ipſum convertimur adjuvat ſubſequenter, eam roborando, ut ad effectum perveniat, & ſtabiliendo, ut finem debitum conſequatur. Per hoc autem excluditur error Pelagianorum, qui dicebant, hujuſmodi auxilium propter merita nobis dari, & quòd juſtificationis noſtræ initium ex nobis ſit, conſummatio autem à Deo.*

6. Ita D. *Thomas*: quæ ſi diligenter obſerves, videbis primò, quàm ad mentem S. *Thomæ* ſuam doctrinam tradiderit Concilium Tridentinum ſeſs. 6. de juſtific. cap. 5. dicens: *In ſacris litteris, cùm dicitur: Convertimini ad me, & ego convertar ad vos, libertatis noſtræ admonemur: cùm reſpondemus: Converte nos Domine ad te, & convertemur: Dei nos gratiâ præveniri confitemur.* In quo iterùm videbis rationem ex Concilio compactam, firmiſſimâ illatione eſſe conſtructam ex illo *Threnorum*; quod repetit D. *Thomas* 1. 2. q. 109. art. 6. ad 1. dicens: *Quòd converſio hominis ad Deum ſit quidem per liberum arbitrium, & ſecundùm hoc homini præcipitur, quòd ſe ad Deum convertat: ſed liberum arbitrium ad Deum converti non poteſt, niſi Deo ipſum ad ſe convertente, ſecundùm illud Jerem.* 31. *Converte me, & convertar: quia tu Dominus Deus meus. Et Threnor. ultim. Converte nos Domine ad te: & convertemur.* Videbis tandem, gratiam operantem, & cooperantem prævenientem liberum arbitrium ſtatuiſſe D. *Thomam* ut neceſſariam ad ſententiam *Pelagii* eliminandam.

7. Ex quibus ſequens conficitur argumentum: Juxta utrumque ex *Jeremia* textum, D. *Thoma* interprete, ut homo in re converſionem ponat, requiritur auxilium movens liberum arbitrium, ut convertatur: ſed hoc auxilium eſt præveniens, & infallibiliter inferens noſtram converſionem, ut efficaciter probatum dedimus ſuprà à num. 2. ergo ſi de illo auxilio loquitur D. *Thomas*, quod in illo *Threnorum* à Deo expo-

poſcimus, auxilium, quod in præſenti docet prævenire converſionem, eſt auxilium efficax infallibiliter inferens converſionem.

8. Secundò, quidquid ſit, an *Pelagius* negaverit pro omni ſtatu auxilium poſſibilitatis, certiſſimum eſt, negaſſe, ut ſuprà annotavimus, adjutorium actionis, quo Deus efficaciter faceret, ut nos velimus. Undè S. *Hieronymus* Epiſt. ad *Cteſiphontem* refert *Pelagium* dicentem: *Si nihil ago abſque Dei auxilio, & per ſingula opera ejus eſt omne quod geſſero: ergo non ego, qui laboro; ſed Dei in me coronabitur auxilium.* Ecce totus erat in negando adjutorio actionis: ergo è regione pugnans hic D. *Thomas* contra ipſum pro gratia, hoc adjutorium præveniens, & efficaciter movens voluntatem ſtatuit.

9. Efficaciter tandem hoc convincit ratio D. *Thomæ*. Adjutorium efficax præveniens actus fidei, & dilectionis, illos ex ſua intrinſeca virtute infallibiliter operatur, & cum ipſis infallibiliter operatur, & cum ipſis infallibiliter conjungitur: ſed adjutorium præveniens, & infallibiliter connexum cum effectu eſt per ſe ipſum efficax: ergo adjutorium, de quo loquitur D. *Thomas*, eſt ab intrinſeco efficax. Conſequentia irreprehenſibilis eſt; minor certa, & major probatur nitidis ejuſdem Doctoris verbis; ſiquidem ad hujus ſenſûs proprietatem, nullâ alienantium terminorum umbrâ, ſed plenâ eorumdem ſignificandi virtute, trahit in probationem *Apoſtoli* ſententiam: *Non eſt volentis, neque currentis*, velle & currere; *ſed miſerentis Dei*. Deindè locum ex *Jeremia*: *Converte nos Domine, & convertemur*, pari rigore accipit. Locum verò ex eodem: *Convertimini ad me*, ad prioris ſenſum interpretatur: cùm tamen, ſi efficacia prævenientis gratiæ non eſſet ex ejuſdem virtute infallibiliter operativa, ſed ex libero arbitrio illi id eveniret, oppoſitum dicere, & facere teneretur, ut Adverſarii faciunt; temperando ſcilicet ſententiam *Pauli*, & ad poſteriorem reducendo priorem *Jeremiæ*. Clara ergo eſt mens S. *Thomæ*. Hæc eſt illa doctrina, quam PP. Eccleſiæ tenuerunt; illamque *Thomas* SS. PP. ſtudioſiſſimus à majoribus acceptam tradidit. Quòd verò Deus expectet motionem noſtram, ut nos convertat, adeò alienum eſt à Patribus, ut ſuper hoc tale ferat judicium D. *Fulgentius* de Incar. & grat. cap. 29. *Quomodo Deus omnia, quæ vult, facit, ſi volens hominem ſalvum fieri, cujus ſalus non niſi à bona incipit voluntate, ipſum velle non in homine incboat, ſed ut ab homine naſcatur expectat?* Et paulò poſt: *Itane ordo rerum credi, putarivè permittitur, ut Deus, qui Creator eſt hominis, valeat hominem facere, non mutare, & qui nullius eget adjutorio, ut hominem faciat, operari tamen, quod vult, in hominis voluntate non poſſit, priuſquàm in homine ipſum velle repererit? Hanc amentiam à fidelibus ſuis arceat, & ab infidelibus auferat Deus*. Hæc ſanè eſt mens D. *Thomæ*, qui loco citato ex 1. 2. in ſolutione ad 4. ſic habet: *Ad 4. dicendum, quòd hominis eſt præparare animam, quia hoc facit per liberum arbitrium. Sed tamen hoc non facit ſine auxilio Dei moventis, & ad ſe attrahentis, ut dictum eſt* (nempè in corpore articuli:) *undè patet, quòd homo non poteſt ſe præparare ad lumen gratiæ*

tiæ ſuſcipiendum, niſi per auxilium gratuitum Dei interius moventis. Ecce, quam ex *Fulgentio* doctrinam audivimus, verbis *Thomæ* æquâ integritate ſonantem.

10. Tertium argumentum deſumitur ex cap.8. ad *Rom.* ubi explicans Angelicus Magiſter illa verba: *Quicumque Spiritu Dei aguntur, hi ſunt filii Dei*, ſic ait: *Aguntur; id eſt reguntur, ſicut à quodam Ductore, & Directore, quod quidem in nobis facit Spiritus, in quantùm illuminat nos interius. quod facere debemus.* Hoc certè eſt illuſtratio objectiva Contrariorum, de qua dicunt, quòd per illam Deus ſpecialiùs agit velle, & quòd creata voluntas agitur, ſeù movetur à Deo; ſed audiant D. *Thomam*: *Homo autem ſpiritualis non tantùm inſtruitur à Spiritu Sancto quid agere debeat, ſed etiam cor ejus à Spiritu Sancto movetur*: Ergo ſecundum D. *Thomam* Deus nedum per illuminationem interiorem, quæ ſe tenet ex parte objecti, operatur in Creatura, ſed cor ejus, ideſt voluntatem, tangit interiùs, movetque præviè ad operationem per phyſicam prædeterminationem; de qua motione proſequitur: *Ideo plus intelligendum eſt, quod dicitur, Spiritu Dei aguntur; illa enim agi dicuntur, quæ quodam ſuperiori inſtinctu moventur.* Quare contra ſe objicit ibi hoc argumentum, quod contra prædeterminationem opponunt Contrarii, cujus ſolutionem tradit dicens: *Non tamen per hoc excluditur, quin Viri ſpirituales per voluntatem, & verum arbitrium operentur, quia ipſum motum voluntatis, & liberi arbitrii Spiritus Sanctus in eis cauſat, juxta illud ad Philipp. 2. Deus eſt, qui operatur in nobis velle, & perficere*: quibus verbis prædeterminationem efficacem ponit ex parte voluntatis; de hac enim ſolùm dubium eſſe poteſt, an libertatem auferat; & Deum ſtatuit cauſam motûs ipſius voluntatis, & quòd Spiritu Sancto movetur, & operatur: ergo intelligitur Deus pro aliquo priori cauſans in voluntate phyſicam motionem, quæ ſit præveniens actum voluntatis, & non præcisè illuſtratio: quia, adhuc poſitâ illuſtratione Dei, ſi rationem illuſtrationis non traſcendit, voluntas adhuc manet indifferens, ſeu ſuſpenſa ad actum. Hunc Dei influxum phyſicum, non ſolùm in effectum, ſed cauſam, ipſamque Dei gratiam ſe extendentem, tam ad potentiam voluntatis, quàm ad actum docet D. *Thomas* 3. contra Gent. cap. 88. *Solus igitur Deus poteſt movere voluntatem per modum agentis abſque violentia: hinc eſt, quod dicitur Proverb. 21. Cor Regis in manu Domini, & quocumque voluerit, inclinabit illud. Et ad Philipp. 2. Deus eſt, qui operatur in vobis velle, & perficere pro bona voluntate.* Et ſuprà: *Impoſſibile eſt, quòd voluntas moveatur à principio extrinſeco, quaſi ab agente: ſed oportet, quòd omnis motus voluntatis ab interiori procedat: nulla autem ſubſtantia creata conjungitur animæ intellectuali quantùm ad ſua interiora, niſi ſolus Deus, qui ſolus eſt cauſa ipſius, & ſuſtinens eam in eſſe: à ſolo ergo Deo poteſt motus voluntarius cauſari.* Quæ ſanè doctrina mirabiliter conſentit illi, quâ cap. 89. ſequens exorditur: *Quidam verò non intelligentes, qualiter motum voluntatis Deus in nobis cauſare poſſit abſque præjudicio libertatis voluntatis, conati ſunt has au-*

auctoritates malè exponere, ut ſcilicet dicerent, quòd Deus cauſat in nobis velle & perficere, in quantùm dat nobis virtutem volendi, non autem ſic, quòd faciat nos velle hoc, vel illud; ſicut Origenes &c. quibus quidem auctoritatibus Sacræ Scripturæ reſiſtitur evidenter. Hoc ipſum quod Salomon dicit, quocumque voluerit inclinabit illud; oſtendit non ſolùm divinam cauſalitatem ad potentiam voluntatis extendi, ſed etiam ad actum ipſius. Dicitur enim Iſaiæ 26. Omnia opera noſtra operatus es in nobis Domine: undè non ſolùm virtutem volendi à Deo habemus, ſed etiam operationem. Et cap. 148. *Dei auxilium non excludit à nobis actum voluntatis, ſed ipſum præcipuè in nobis facit: undè & Apoſtolus dicit ad Philipp. 2. Deus eſt, qui operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate.* Et cap. 149. *Homo*, inquit, *non movet ſe ipſum ad hoc, quòd adipiſcatur Divinum auxilium, quod ſupra ipſum eſt, ſed potius ad hoc adipiſcendum à Deo movetur: motio autem moventis præcedit motum mobilis ratione, & cauſa: non ergo propter hoc datur nobis Divinum auxilium, quia nos ad illud per bona opera promovemur, ſed potius nos ideo per bona opera proficimus, quia Divino auxilio prævenimur.* En quomodò Deus movet, promovet, ſeu prævenit motum hominis operantis, qui nequit ſeipſum, ſine Deo præveniente, diſponere. Undè in 2. ſentent. diſt. 37. q. 2. de Deo dicit: *Utrumque agenti influit, & ut agat, & ut benè agat.* Clarius, aut expreſſius nihil dici potuit. Habes manifeſtam ſententiam: habes probationem ex Sacris Litteris S. *Thomæ* evidentem: habes, loca Scripturæ, ſi aliter exponantur, malè exponi, & Scripturæ reſiſti: habes denique quidquid nos dicimus, breviſſimè à Doctore traditum; nec nos meliùs nos ipſos explicare poſſumus, quàm ille ſe, & nos illum ſequentes explicat. Sed & licuit illi dicere: *Quidam verò non intelligentes, qualiter motum voluntatis Deus in nobis cauſare poſſit abſque præjudicio libertatis voluntatis &c.* Cujus verba ſunt magnâ conſideratione digniſſima.

11. Quartò probatur concluſio ex D. *Thoma* q. 3. de potent. art. 7. ubi loquens de multiplici modo, quo Deus operatur in natura, & voluntate, ſic habet. *Primò quidem, quia dedit rebus naturalibus virtutes, per quas agere poſſunt. Secundò in quantùm conſervat virtutem naturalem in eſſe. Tertio modo, in quantùm movet eam ad agendum, in quo non intelligitur collatio, aut conſervatio virtutis activæ, ſed applicatio virtutis ad actionem.* Quæ verba expreſsè continent concurſum prævium, ſeù phyſicam prædeterminationem. Hæc enim nihil aliud eſt, quàm id, quò Deus applicat virtutem ad actionem, non quò confert, aut conſervat virtutem activam; ſed ultra eam, & poſt ejus conſervationem: ergo ſi juxta D. *Thomam* Deus applicat virtutem cauſæ creatæ ad actionem, & per applicationem iſtam non confert, nec conſervat virtutem activam, juxta eumdem neceſſarius eſt Dei concurſus prævius. Hic autem obſerva, concurſum Dei non ſe tenere ex parte actûs primi, nec per modum potentiæ, nec per modum virtutis conſtituentis poteſtatem agendi; ſed eſſe applicationem pertinentem ad

actum ſecundum; cùm nec virtutem conferat activam, nec illam conſervet, ſed utramque applicet ad actionem. Quò autem ſenſu hæc applicatio, ut aſſeritur à graviſſimis Thomiſtis, actum primum perficiat, roboret, vires augeat, & medicinalis adjutorii rationem habeat, opportuno loco à nobis explanabitur.

12. Expreſſit inſuper intentum D. *Thomas* in corpor. artic. dicens: *Sic ergo, ſi conſideremus ſuppoſita agentia, quodlibet agens particulare eſt immediatum ad ſuum effectum. Si autem conſideremus virtutem, quâ fit actio, ſic virtus ſuperioris cauſæ erit immediatior effectui, quàm virtus inferioris; nam virtus inferior non conjungitur effectui, niſi per virtutem ſuperioris, ut dicitur in lib de cauſis, quòd virtus primæ cauſæ prius agit in cauſatum, & vehementius*. En quomodo juxta D. *Thomam* cauſa prima & ſuperior cauſam ſecundam, & inferiorem cum ſuo effectu conjungit: ſed cauſa conjungens alteram cauſam cum ſuo effectu, determinat ad agendum cauſam, quam cum effectu conjungit: ergo juxta D. *Thomam* prima cauſa ſecundam determinat, prima verò à ſecunda non determinatur: ergo concurſus Dei cum cauſa ſecunda eſt illius determinativus.

13. Hanc etiam doctrinam tradit D. *Thomas* eiſdem, vel ſimilibus verbis lib.3. contra Gent. cap.70. num.3. *Virtus inferioris agentis pendet à virtute ſuperioris agentis in quantùm ſuperius agens dat virtutem ipſam inferiori agenti, per quam agit, vel conſervat eam, aut etiam applicat ad agendum; ſicut Artifex applicat inſtrumentum ad proprium effectum, cui tamen formam non dat, per quam agit inſtrumentum, nec conſervat, ſed dat ei ſolum motum*. Quibus verbis clariſſimè docet, concurſum, quô Deus applicat virtutem agentis creati ad operandum ita ſe habere, ac ſe habet Artifex ad inſtrumentum, cui formam non dedit, nempè applicativè, id eſt, non conferendo virtutem, in quo conſiſtit adæquatè conceptus phyſicæ prædeterminationis.

14. Agnovit iterum D. *Thomas* id ipſum cap.67. per totum, & præcipuè num.4. ubi ſic loquitur de concurſ. Dei: *Quidquid applicat virtutem activam ad agendum, dicitur eſſe cauſa illius actionis; artifex enim applicans virtutem rei naturalis ad aliquam actionem dicitur eſſe cauſa illius actionis, ſicut cocus decoctionis, quæ eſt per ignem. Sed omnis applicatio virtutis ad operationem eſt principaliter, & primò à Deo; applicantur enim virtutes operativæ ad proprias operationes per aliquem motum, vel corporis, vel animæ: primum autem principium utriuſque motus eſt Deus; eſt enim primum movens omninò immobile, ut ſupra oſtenſum eſt. Et ſimiliter omnis motus voluntatis, quo applicantur aliquæ virtutes ad operandum, reducitur in Deum, ſicut in primum appetibile, & in primum volentem. Omnis igitur operatio debet attribui Deo, ſicut primo, & principali agenti*. Hæc ibi: quam rationem eô præciſè fine induxit S. Doctor, ut oſtenderet, quòd Deus eſt cauſa operandi omnibus operantibus. Id præ ſe fert titulus Capitulo ipſi præfixus; & ratio inducta hoc concluditur ſyllogiſmo. Quidquid ap-

applicat virtutem activam ad agendum eſt cauſa illius actionis; ſed Deus applicat omnes virtutes activas, ſivè naturales, ſivè liberas ad agendum, cùm Deus ſit primum movens omninò immobile: ergo omnis operatio debet attribui Deo, ſicut principali agenti.

15. Tandem in eodem lib.3. contra Gent. cap.56. num.4. concurſum prævium ut apertiſſimè aſtrueret, ſic ait: *Quid autem velit aliquis volens, non poteſt cognoſci per cognitionem ſubſtantiæ ipſius: nam voluntas non tendit in ſua volita omnino naturaliter: propter quod voluntas, & natura, duo principia activa ponuntur. Non poteſt igitur aliquis intellectus cognoſcere, quid volens velit, niſi fortè per aliquos effectus; ſicut, cùm videmus aliquem voluntariè operantem, ſcimus, quid voluerit: aut per cauſam, ſicut Deus voluntates noſtras, ſicut alios ſuos effectus, cognoſcit, per hoc quod eſt nobis cauſa volendi.* Plura ex hoc textu diligenter obſervanda veniunt: Primò, non poſſe cognoſci in voluntate nudè ſumpta aliquod illius exercitium determinatum, & hoc, quia indifferens eſt ad utrumlibet; quod oſtendit D. *Thomas* ex eo, quòd voluntas non tendit in ſua volita omnino naturaliter: ſicque excluſa manet ſententia plurium Adverſariorum aſſerentium, Deum cognoſcere, quid voluntas vellet in ſupercomprehenſione voluntatis. Secundò, quòd Deus voluntates noſtras cognoſcit per hoc, quòd eſt nobis cauſa volendi. Ubi additur, id convenire Deo reſpectivè ad actiones noſtras liberas, eò modò quò cognoſcit alios ſuos effectus, per hoc quòd eſt cauſa illorum. Ex quibus imprimis excluſa manet ſcientia, quam mediam appellant; cùm tota ejuſmodi cognitionis ratio ad eam ſcientiam, juxta S. Doctorem, pertineat, quæ cauſa rerum eſt; indèque virtus potentiæ ejus, & non futura voluntatis humanæ determinatio reddit infallibilem præſcientiam actionum noſtrarum liberarum. Quod ſi ita eſt, ut verè apud S. *Thomam* ità eſt, prævenientem, efficacemque ab intrinſeco motionem Dei eſſe apud S. Doctorem neceſſariam, nemo non videt. Siquidem infallibilitas tota futuri eventûs non reducitur in cauſam, niſi inquantùm illa efficax eſt, à nullo dependet, & cætera, quæ ad eventum requiruntur, à ſe dependere facit; ut per ſe eſt notum. Abigant phyſicam præmotionem, & videbunt, neque efficacem poſſe eſſe cauſam primam, neque alia à ſe dependentia facere; immò ab aliis, quoad ſcientiæ infallibilitatem, dependere. Undè ſapienter, & omninò ad hæc conſequenter S. Doctor addit: *Concurſum Dei ad effectus alios cognoſcendos eſſe Deo rationem illos cognoſcendi.*

16. Sed quia P. *Suarez*, quibuſnam neſcio præjudiciis abductus, aſſerit, quòd ea, quæ pro determinatione dixerat D. *Thomas* quæſt.1. de potent. art.7. tacitè retractavit 1. part. quæſt. 105. audiendus eſt hic D. *Thomas* artic. 5. in corpore ſic ad rem eamdem tradens doctrinam: *Similiter conſiderandum eſt, quòd ſi ſint multa agentia ordinàta, ſemper ſecundum agens agit in virtute primi agentis; nam primum agens movet ſecundum ad agendum. Et ſecundùm hoc omnia agunt in virtute ipſius Dei. Et ita ipſa eſt cauſa omnium actionum agentium. Tertiò conſiderandum eſt, quòd Deus movet non ſolùm res ad operandum, quaſi*

applicando formas, & virtutes rerum ad operationem, ſicut etiam Artifex applicat ſecurim ad ſcindendum, qui tamen interdum formam ſecuri non tribuit; ſed etiam &c. Non vacat, integrum expendere articulum: legat qui velit, & profundiùs conſideret qui altam S. *Thomæ* doctrinam noverit, aut noſſe cupiat; ibi enim primam, & potiſſimam rationem de cauſæ primæ virtute, & ſingulari motionum, quæ ab ipſa ſunt, jure, adeò compendioſè, & apertè tradit, ut minùs ſapientes capiant; ſapientiores autem ulteriora concipiant. His autem, & illis una, eademque doctrina ibi eſt, quam & nos defendimus ab illo edocti, & quam ille ſemper conſtantiſſimè docuit. Satis pauca illa exſcripſiſſe verba, quibus D. *Thomas* non ſolùm doctrinam repetit alibi traditam, verùm, & eiſdem verbis, & exemplo rem explicat. Non ergo audiendus *Caducifer* puncto 2. num. 17. defendens P. *Suarium* benè dixiſſe, quòd S. *Thomas* loco citato ex 1. part. art. 5. retractaverit tacitè id, quod quæſt. 3. de Potent. art. 7. tradiderat de virtute inſtrumentali, quâ Deus influit in cauſas ſecundas, hòc ductus fundamentò, quòd S. *Thomas* in corpore iſtius articuli 5. ex 1. part. dicat, Deum *quaſi* applicare cauſas ſecundas; & quia ibidem, necnon 3. contra Gentes cap. 70. illius virtutis inſtrumentalis mentionem facit. Frivolas ſanè rationes! quibus priuſquam reſpondeam, obſervo ſaltem juxta P. *Suarium* verum eſſe, quòd S. Doctor in quæſt. 3. de potentia docuerit id, quod Thomiſtæ docent: quod abundè nobis ſufficit. Quippè prætenſa illa revocatio tam levibus nititur fundamentis, ut mirùm ſit virum gravem eas adduxiſſe. Nam art. 5. citato, & 3. contra Gentes cap. 70. ſolùm intendebat S. Doctor docere, Deum verè influere, & cauſare effectum cum cauſis ſecundis; qualitèr autem id fieret, non ibi ex profeſſò tractabat. Notum quoque eſt ex Scriptura To *quaſi* non importare ſemper diminutionem, ſed ſæpè perfectam ſimilitudinem: *quaſi Vnigeniti à Patre*. Aliàs dicam ego, quòd, juxta P. *Molinam*, Deus verè non influat ſuâ gratiâ in converſionem Infidelis ad Fidem: etiam in add. 1. part. q. 14. art. 13. diſp. 43. §. *Accipe*, explicans modum, quô homo pervenit ad Fidem, dicit: *Cum hoc ergo motu*, QUASI, *ſe inſerit etiam Deus*, *influens in illum per auxilium particulare, illumque illô auxiliô* QUASI *acuit*. Quòd ergo D. *Thomas* illi voci *applicando* addiderit particulam *quaſi*, minimè locis ſuprà relatis appoſitam, quæ particula, ut limitativa aliquando uſurpatur, nihil officit; cùm in præſenti non accipiatur limitativè; ſed potiùs ampliativè, aut explicativè, ut ſtatim dicemus. Undè in ſolutione ad 3. eam prætermittit; ait enim: *Dicendum*, *quòd Deus non ſolùm dat formas rebus*, *ſed etiam conſervat eas in eſſe*, *& applicat eas ad agendum*, *& eſt finis omnium actionum*. En omiſit particulam *quaſi*, quia illam non adjecerat, ut limitationem. Dignum autem eſt, eâ aliquando uti; ne videamur aſſerere, id omninò valere applicandi verbum dictum de cauſa prima, ac de ſecundis, alias applicantibus; cùm è contrario applicativus Dei concurſus ſit ſingularis rationis, humanum captum ſuperexcedentis, ut expreſsè ibidem Sanctus Doctor animadvertit. Applicatio ergo, juxta ſignificandi vim conceptam ex cauſis ſecundis, dicit

dicit motionem, ſeu determinationem cum neceſſitate naturæ motæ; ſed prout transfertur vox ad primam cauſam, altiſſimum movendi, & determinandi modum ſine neceſſitate ſignificat; & ideò opportunum eſt adverbium *quaſi*. En igitur amotam ſubordinationem Dei ad nos, & ſtatutam ſubordinationem noſtri ad Deum; nam qui applicat virtutem ad agendum, virtuti à ſe applicatæ non ſubordinatur, ſed illam ſibi ſubordinat. En D. *Thomas* non eò præcisè ſalvat, Deum eſſe cauſam actionum cujuſcumque agentis, quia dedit formam, aut virtutem activam, nec quia formam, aut virtutem conſervat; ſed quia datam, & conſervatam movet, & applicat ad agendum. En qualiter intelligendus ſit D. *Thomas*, dum aſſerit, Deum movere voluntatem ad agendum. Ut enim patet ex verbis, & textibus D. *Thomæ* relatis, idem valet, *movet* efficaciter *ad agendum*, ac *applicat ad agendum*. Ex quibus tale conſurgit argumentum. Agens, quod applicat voluntatem ad operandum, aut volendum, exercet immediatum dominium ſupra voluntatem, & volitionem: ſed Deus voluntatem applicat ad operandum, aut volendum: ergo exercet immediatum dominium in voluntatem, & volitionem, ac in dominium voluntatis: ſed hoc immediatum dominium exercere nequit Deus, niſi medio concurſu prævio, antecedenti, & connexo cum actu voluntatis: ergo de mente D. *Thomæ* eſt, quòd detur hujuſmodi concurſus. Idem repetit D. *Thomas* 1.2. quæſt.109. art.1. in corp. & ad tertium art. 2. in fin. corp. item art. 9. Necnon ſexcenta alia in medium adduci teſtimonia poterant; ſed his omnibus omiſſis, quia mens D. *Thomæ* tantâ perſpicuitate, atque evidentiâ refulget, ut ſummum haberi debet argumentum, quod univerſa ejus doctrina huic ſententiæ, ſine qua ſtare non poteſt, teſtimonium reddit.

17. Et quidem hanc eſſe D. *Thomæ* ſententiam teſtatur, præter P. *Molina* cit. ſuprà, liber Societatis de ratione ſtudiorum edit.1586., ubi inter præſcriptas Theologiæ Profeſſoribus regulas, reg.5. ita habetur: *In Theologia doctrinam S. Thomæ, ut cavetur 4. part. conſtitut. cap.14. noſtri ſequantur, exceptis paucis*, quæ declarat in hunc modum: *Noſtri itaque non cogantur defendere, quæ ſequuntur...... Secundus cauſas eſſe propriè, & univocè inſtrumenta Dei, & cùm operantur, Deum in illas primum influere, aut eas movere*. Ubi communi Societatis ſuffragio hanc exiſtimant Doctoris Angelici ſententiam eſſe, quæ Societatis Theologorum arbitrio committebatur. Iis reſpondet *Caduciſer*: *Liber ille primus de ratione ſtudiorum*, editus anno 1586. ſub *Claudio Acquaviva, non fuit niſi exemplar miſſum Provinciis, ut ſingulæ probarent, tollerent, mutarent, & poſtea ſtatueretur, quod expediret, ut factum eſt anno* 1594. Evaſionem hanc ex P. *Juvencio* mutuatam ægrè ulli perſuadebit. Quis enim credat Generalem Societatis juſſiſſe componi, ac typis evulgari librum diſcutiendum, examinandum, corrigendum, mutandum, ac tum demùm iteratò imprimendum? Deindè tempus, quod fluxit inter unam, & aliam impreſſionem, octo ſcilicet annorum, contrarium abundè probat; niſi valdè moroſos faciat ſubditos in exequendis mandatis ſui Generalis. Sed nolo in hoc

puncto difficilis iſti Auctori eſſe; præſertim cùm argumentum indè petitum non infirmet talis reſponſio. Verum enim erit ſemper Patrem Generalem, ejuſque Aſſiſtentes, inſuper ſex illos diverſarum nationum Theologos, à quibus liber ille compoſitus fuit: ut indicat titulus ſequens: *Ratio, ac inſtitutio ſtudiorum per ſex PP. ad id juſſu R. P. Generalis deputatos*: eos, inquam, Societatis eruditiſſimos viros judicaſſe, ſuprà memoratam doctrinam eſſe D. *Thomæ*, quamquàm dubiè S. *Thomæ* mentem expreſſerint, dicendo: *Cauſas ſecundas eſſe propriè, & univocè inſtrumenta Dei*: quòd rigorosè loquendo falſum eſt; cùm non univocè, id eſt, eôdem modô, juxta S. *Thomam*, Deus moveat cauſas liberas, & neceſſarias, ſed unamquamque conformiter ad naturam ſuam; neceſſarias neceſſariò, liberas liberè; ſed de hoc infrà, ubi res ex profeſso tractabitur. Subſcribunt huic inconcuſſæ S. Doctoris doctrinæ, omnes ejus diſcipuli; proindè id unum, quod mihi præcipuè cordi eſt, reſtat, ut oſtendam, quæ fuerit Illmi noſtri *Arauxo* ſententia in ea, de qua agimus, controverſia.

§. II.

Illuſtriſſimi Arauxo *ſententia refertur, & vindicatur.*

18. ILluſtriſſimum *Arauxo* nobis eripere *Ortizius* per fas, nefaſque conatur: & verò non modicum decus amitteret Schola Thomiſtica, hoc uno amiſſo. Fuit enim Illuſtriſſimus iſte Theologus profundiſſimus, Primariæ Cathedræ Salmantinæ Moderator, ad Epiſcopales Infulas ob doctrinam, ac præclaram vitam aſſumptus, quas tandem ardentiori paupertatis, ac ſolitariæ vitæ ardore abdicavit. Ità ſanè eſt, Illuſtriſſimum Epiſcopum, non ſimpliciter, ſed cum addito uſurpandam eſſe vocem iſtam *Phyſica prædeterminatio* cenſuiſſe. At de ipſius doctrinæ capite nos inter, & Jeſuitas controverſo inſtituenda quæſtio eſt, an ſcilicet doctiſſimus vir ille admiſerit gratiam verè, ac propriè efficacem, ex voluntatis aſſenſu minimè pendulam, à ſufficiente re, atque entitate diverſam, voluntatis aſſenſum infallibiliter inferentem, qua cum liberi arbitrii diſſenſus componi non poſſit. Hanc talem gratiam admiſiſſe Illuſtriſſimum Epiſcopum apertiſsimè conſtat. Etenim in ſuis ad 1. 2. Commentariis ad qu. 109. art. 5. D. *Thomæ* quæſtionem movet, *In quo conſiſtat efficacia Divinæ gratiæ?* Multiſque poſitis fundamentis, quibus auxilii prævii naturam exponit, quòd ſcilicet naturæ prioritate præcedit operationem, & determinationem voluntatis, habetque illam infallibiliter ſibi conjunctam, ac prædeterminativum appellatur; hanc demum concluſionem ponit, multiſque ſtatuit argumentis: *Efficacia Divinæ gratiæ vocantis, & adjuvantis in eo conſiſtit, quòd in ſe, & prout venit à Deo, independenter à conſenſu humani liberi arbitrii, illum infallibiliter inferat: ita ut non ſtent ſimul hæc duo; videlicet Deum gratiâ efficaci movere Petri voluntatem ad actum contritionis,*

& quòd

& quòd talis actus non ponatur in eſſe: ac per hoc diſtinguitur à gratia auxiliante, quæ tantùm eſt ſufficiens. Hæc concluſio ſtatuitur adverſus ...... Hæc noſtra concluſio defenditur ab Adriano .... Banneſio, & Zumele in Summ. ad 1. part. quæſt. 14. 19. & 22. Commentariis. Ecce doctrinæ ſuæ duces amplectitur, ſequitur, exſcribit *Banneſium, Zumelem, Adrianum*. Probatur, inquit ille, tum denique ratione Theologicâ à priori oſtenſivâ, quæ ſic habet: *Prædeſtinatio eſt efficax tranſmiſſio prædeſtinatorum ad æternam vitam per certa, & determinata ſupernaturalis ordinis media; at efficax hæc tranſmiſſio non poteſt conſiſtere, niſi prædeſtinatorum adultorum voluntates efficaci gratiâ vocante, & adjuvante prædeterminentur, & applicentur, ut infallibiliter velint uti mediis à Deo præparatis, & diſpoſitis, per quæ æterna vita eſt infallibiliter à prædeſtinatis conſequenda: ergo circa illas ſupernaturalis ordinis operationes, quæ ſunt media, quibus electi adulti perventuri ſunt ad æternam ſalutem, humanum arbitrium efficaci gratiâ auxiliante prædeterminatur &c.*

19. Poſt ſtatutum, multiſque confirmatum argumentis hoc Thomiſticum principium, quæſtionem vocis, ac nominis inſtituit vir eruditus; num ea gratia prædeterminans efficaciter appellanda ſit Phyſica, vel Moralis? *Si autem inquiras*, inquit, *num iſta gratia vocans, & præveniens efficax, appellanda ſit Phyſica, vel Moralis; reſpondeo, quòd non eſt appellanda ſimpliciter, & ſine addito Phyſica; ſed potius Moralis, vel Phyſica cum hoc addito, nimirùm: ſi Phyſica idem ſit quòd realis, & in ſe, ac de ſe prout venit à Deo efficax: pro cujus declaratione adverto, quòd hæc vox Phyſica applicata motioni, & prædeterminationi Divinæ gratiæ vocantis, incognita fuit Theologis antiquioribus, & inventa ab his, qui ejuſmodi gratiæ efficaciam averſantur. Hócque titulô objecta novioribus Thomiſtis, ut ab ipſis volentibus nolentibus, ut legitima proles fœdata admitteretur; aut odioſa, & inviſa contra arbitrii libertatem, repudiaretur. Non ſecus atque infans foribus Eccleſiæ exponitur, ut ab ipſa volente nolente, in curam, & tutelam recipiatur. Quarè, aut conſultius, hujuſmodi gratiam moralem appellabis cum Cajetano* 1. *part. qu.* 19. *art.* 8. *Conrado in hac* 1. 2. *qu.* 10. *art.* 4. *cum Alvareſio lib.* 3. *de auxiliis diſput.* 3. *& lib.* 1. *diſputat.* 91. *concluſ.* 3. *& Albenda diſput.* 58. *ſect.* 1. *num.* 3. *Aut ſi malueris, Phyſicam cum hoc addito: ut utaris hâc diſtinctione, nimirùm admittendo illam eſſe Phyſicam materialiter, quatenùs includit Phyſicam, & realem intellectus illuſtrationem, & congruam cogitationem, vel voluntatis motionem, & inſpirationem; formaliter verò, id eſt, quoad munus movendi, & applicandi voluntatem, non Phyſicam, ſed Moralem eſſe; quatenùs illam præmovet, & applicat non ſuo pondere naturali, ad inſtar agentis phyſici, & naturalis, ſed moraliter per modum proponentis, illuſtrantis, perſuadentis, & inſpirantis.* Ex quibus patet Illuſtriſſimum Epiſcopum non refugiſſe vocem *Phyſicè*, ſi *phyſica* idem ſit quod realis, & in ſe, ac de ſe, prout venit à Deo efficax, ſuſcitatamque ab eo difficultatem modum loquendi, potiuſquàm rem ipſam reſpexiſſe. Hinc illa ad marginem

ginem præfixa in *Arauxo* nota: *Corrigitur modus loquendi quorumdam Recentiorum de gratia phyſicè prædeterminante.*

20. Demum mens Illuſtriſſimi Epiſcopi rurſus patet ex art. 5. & 6. Dubii, ubi in fine ait: *Sequitur ſecundò, ex hujus noſtræ quæſtionis reſolutione falſam omninò eſſe doctrinam noviorum quorumdam Theologorum, quibus adhæſit Ludovicus Molina lib. cit. quæſt.* 14. *diſput.* 38. *quæ affirmat, in libera humani arbitrii facultate poſitum eſſe, ut gratia Dei operans, & præveniens, fiat cooperans, & ſubſequens: & quòd auxilium Dei ſufficiens reddatur efficax, & quòd conditionata Dei voluntas fiat abſoluta, & determinata. Hujus doctrinæ falſitas ex eo conſtat, quòd oſtendimus humanum arbitrium in omni ſtudioſa operatione præveniri à Deo auxilio efficaci, ipſum hominis arbitrium prædeterminari prædeterminatione ſaltem morali; quæ licèt nulla ex parte humanæ voluntatis libertatem minuat, efficaciter tamen illam, modô quodam ſuaviſſimô, & ejus naturæ valdè accommodatô, ad omnem hujuſmodi actionem, præſertim ſupernaturalis ordinis prædeterminat. Itaque liber ipſe voluntatis conſenſus, quô Deo vocanti, & inſpiranti conſentit, non determinat ipſum Dei concurſum, & prævium auxilium: ſed è contra ipſa humana voluntas à Dei prævenienti auxilio ad talem conſenſum efficaciter prædeterminatur: atque adeo efficacia Divinorum auxiliorum nullatenus à libero voluntatis uſu pendet, niſi ad eum modum quo efficientia cauſæ dicitur pendere ab effectu, ut à terminante ipſam cauſæ efficientiam, quæ cum proprietate dependentia appellari non poteſt: Similiter quòd gratia Dei operans vim habeat, & rationem cooperatricis gratiæ, non ab humano arbitrio deſumit, ſed ab ipſa Dei voluntate, ex qua utriuſque gratiæ rationem ſortitur: & tamen quòd Dei voluntas abſoluta ſit, & efficax, comparatione ad actus humani arbitrii ſtudioſos, & ſupernaturalis ordinis, ex ſemetipſa habet, ſicut & habet omnem etiam ſui perfectionem. Poſſet fortè dubitari, an potuiſſet Deus ita naturæ ordinem, & gratiæ diſponere, ut efficacia Divinæ voluntatis, Divinæ gratiæ, Divinorumque auxiliorum ex libero humani arbitrii uſu, tamquàm ex quadam conditione penderet. Verùm quòd de facto ita contingat, falſum omninò, & improbabile eſſe ſentio: quia neque decet ipſam Divinæ providentiæ Majeſtatem, ac ſuavitatem; & quia Sacræ Litteræ nos docent oppoſitum; in his maximè operibus, quibus æternæ prædeſtinationis ordo in tempore conſummatur. Non enim principem locum tantum, ac præcipuum Divinæ gratiæ in ordine prædeſtinationis tribuunt; verùm & omnem dependentiam ab humano arbitrio, etiam ut à conditione quadam requiſita denegant &c.* Hæc Illuſtriſſimus *Arauxo*, cujus etiam Comment. in *Ariſt. t. Methaphyſ.* lege, præſertim lib. 8. q.9. art.4. in Append. Ex quibus manifeſtè patet non admiſiſſe gratiam indifferentem, habentem efficaciam ſuam dependenter à conſenſu creatæ voluntatis, ſed aliam longè diverſam independentem à conſenſu, eumque infallibiliter inferentem, diſtinctam ex natura ſua à gratia auxiliante, quæ tantùm eſt ſufficiens: immò oppugnaſſe expreſsè P. *Molinam* in eo, quòd dixerit in libera hominis facul-

facultate poſitum eſſe, ut auxilium Dei ſufficiens reddatur efficax. Quo titulo ergo prætendit *Caducifer Arauxum* ſtare pro Jeſuitis? An quòd admiſerit ſcientiam mediam? Et falſum hoc eſt: quicumque ſtatuit prædeterminationem efficacem ex ſe, ut ſtatuit Illuſtriſſimus noſter, eo ipſo rejicit ſcientiam illam. Hæc enim ſcientia ideò ab aliquibus ſtatuitur, ut Deus largiens ſolummodò in eorum ſyſtemate gratias ſufficientes, mediante illâ ſcientiâ poſſit prævié ad decretum ſuum ſcire, quæ gratiæ ſufficientes in his, aut illis circumſtantiis homini collatæ ſint per conſenſum voluntatis habituræ effectum, & quæ non. Manifeſtum autem eſt ſuperfluere ſcientiam talem, ſi ſemel admittimus Deum prædeterminare efficaciter (ſive phyſicè, ſive moraliter parùm refert ad præſens) voluntatem ad conſenſum, non verò conſenſum expectare: ergo cùm Illuſtriſſimus rejiciat ſcientiam mediam, eo ipſo adſtruit prædeterminationes Thomiſticas, juxta id, quod docet P. *Suarez* lib. de ſcient. futur. condition. cap. 4. ubi hæc notabilia verba habet: *Quòd ſemel non admiſſa ſcientia media, ut gratiæ efficacitas conſiſtat, & infallibilitas Divini Decreti, & Divinæ prædeſtinationis, debet neceſſariò admitti prædeterminatio phyſica. Nam infallibilis conſequutio effectûs ex vocatione efficaci intelligi non poteſt, niſi aut phyſicâ efficaciâ, & prædeterminatione cauſæ, aut merâ ſcientiâ: illa autem ſcientia non eſt alia, niſi conditionata.*

21. Nunc inſpiciamus duo loca, quæ refert, & objicit *Caducifer.* Primum argumentum deſumit ex tom. 2. in 1. 2. pag. 456. num. 37., ubi ſic loquitur Illuſtriſſimus *Arauxo.* Poſtquàm dixiſſet aliquos Theologos, lubricitantes, id eſt, inconſtantes fore in ſtatuendis ſuis aſſertis Theologicis, addit: *Inter hos lubricitantes Auctores computandi ſunt illi; qui quandoquè animosè affirmant, Deum ante omnem boni, aut mali humani arbitrii uſûs præviſionem, abſolutâ voluntate quibuſdam denegaſſe efficacia auxilia, quibuſdam verò liberali, & miſericordi voluntate præparaſſe ſufficientiſſima, & efficaciſſima adiutoria;* quibus relatis *Caduceator* adjungit: *Ubi, ut conſtat, apertiſſimè rejicit omne decretum, antè quòd non præcedat præſcientia uſûs liberi arbitrii.* Non argumentatur hic Divinus, ut ſibi videtur, Theologus. Committitur manifeſta fallacia, dum à particulari deducitur conſequentia univerſalis; nam ex negatione decreti, quô Deus ſtatuit aliquibus negare auxilia efficacia ad ſalutem, independenter à præviſione mali uſûs liberi arbitrii, infert nullum decretum in Deo dari, quod non præſupponat præviſionem (& quidem abſolutam): nam Illuſtriſſimus iſte nullam mentionem facit præviſionis conditionatæ, boni, vel mali uſûs liberi arbitrii: quod eſt facere eum aſſertorem talis ſententiæ, qualem nullus huculquè ſomniavit quidem. Sciat ergo *Ortizius* Illuſtriſſimo viro diſplicuiſſe decretum reprobativum ante præviſionem mali uſûs liberi arbitrii: hoc nos quoque rejicimus, requirentes ad reprobationem peccati originalis præviſionem ſaltem, ſive præviſionem mali uſûs liberi arbitrii primorum noſtrorum Parentum. Sed hæc præviſio non eſt ſine anteriori, noſtro modo concipiendi, decreto, quô Deus ſtatuit conferre auxi-

auxilium *ſine quo non*, & permittere eorum peccatum. Similiter prædeſtinatio ſpecialis, id eſt, efficax alicujus ordinatio ad gloriam per media fini actu conjungentia, de qua ibi, ſupponit generalem, adeòque decretum aliquod. Fruſtrà ergo ex his verbis conatur Illuſtriſſimum Epiſcopum invitum trahere in ſententiam Jeſuitarum de ſcientia media requiſita ante omne decretum.

22. Non minùs frigidum eſt illud, quod ſecundo loco proponit, ſic. Docet *Arauxo* num. 35. *Quòd efficacia Divinæ gratiæ vocantis, & adjuvantis in eo conſiſtit, quod in ſe, & prout venit à Deo independenter à conſenſu humani liberi arbitrii illum infallibiliter inſerat, ita ut non ſtent ſimul hæc duo, videlicet: Deum gratia efficaci movere Petri voluntatem*, v. g. *ad actum contritionis, & quod talis actus non ponatur in eſſe: ſed hæc*, ſubjungit *Ortizius, doctrinam Jeſuiticam non labefactant; ſiquidem ea*, ait, *quòd gratia auxilians collata homini antecedenter ad conſenſum actualem, & abſolutum illius, & independenter ab illo, in ſe, & prout venit à Deo infallibiliter infert conſenſum futurum propter complexum auxilii collati cum præviſione Divina jam habita de bono uſu conditionato talis auxilii, quam vocant, efficaciam in actu primo, atque hanc eſſe mentem hujus Auctoris liquidè conſtat*, tum alibi, tum pag. 469. col. 1. ibi: *Sed nihilominus tam efficax eſſe poteſt moralis hæc determinatio, ut infallibilem poſſit liberi futuri effectûs præſcientiam ſubminiſtrare: nam cùm Deus perſpicaciſſimè noverit, & vim hujuſmodi auxiliorum, & internam voluntatis Petri diſpoſitionem, & affectionem, ac proindè proportionem, & congruentiam, quæ inter Petri voluntatem, & ipſa moralia auxilia reperitur; evidens quoque eſt ipſi Deo effectus ille, quem de facto hæc auxilia in Petro, ejuſque libera voluntate ſunt habitura.* Poſt quæ & alia ibi relata verba addit *Ortizius*: *Hucuſque Illuſtriſſimus Arauxus, qui datus eſt paulò prolixiùs...... propter plura: Primò, ut notum fiat examen hic erraſſe.... Secundò, ut appareat, quam perſpicuè Jeſuitico ſyſtemati adhæreſcat Arauxus. Tertiò, quartò, quintò, ſextò, ut conſtet qualitatem phyſicè prædeterminantem fuiſſe illam prolem Banneſianam &c.*

23. Ego verò non video, quâ fronte una doctrina cum alia confundi poſſit. Primò, namque ſyſtema Jeſuiticum fundatur in ſcientia media; *Arauxo* P. *Molinam* ipſum in eo oppugnat, ut ſuprà vidimus. Secundò, gratia Jeſuitica deſumit efficaciam à libero arbitrio; *Arauxo* docet deſumi ex ipſa gratia infallibiliter inferente conſenſum. Tertiò, gratia Jeſuitica talis eſt, ut cum ea poſſit conjungi diſſenſus; nàm ad libertatem, juxta ipſos, requiritur, ut poſitis omnibus ad agendum requiſitis, poſſit voluntas agere, vel non agere etiam in ſenſu compoſito; juxta Illmum Epiſcopum non ſtant ſimul hæc duo, *Deum gratiâ efficaci movere Petri voluntatem, & quòd actus non ponatur*. Quartò, gratia Jeſuitica dicitur infallibiliter inferre conſenſum propter complexum auxilii collati cum prævifione Divina de conſenſu conditionato; Illmus nil de iſto complexo, nil de conſenſu conditionato. Quintò, Jeſuitæ dicunt gratiam ex ſe efficacem eſſe in actu primo, ex libero arbitrio in actu

actu ſecundo: Illmus non agnoſcit talem diſtinctionem. Poſt tot differentias vellet nobis perſuadere convenientiam unius ſyſtematis cum altero! Paucis his Illmi verbis attentata concordia doctrinæ ſubvertitur: *Quibus adhæſit Molina, qui affirmat in libera humani arbitrii facultate poſitum eſſe ... quod auxilium Dei ſufficiens reddatur efficax.* Hujus doctrinæ *falſitas ex eo conſtat* &c. Quòd ſi reverà *Ortizius* exiſtimet non aliam doctrinam tradere PP. Societatis ab ea, quam olim tradidit *doctiſſimus, graviſſimuſque in tota Dominicana Familia* (ſic ipſe loquitur num. 7.) *Arauxo*, non per receſſum hujus Illuſtriſſimi viri ad Jeſuitas, ſed per acceſſum horum aliqualem ad doctrinam Thomiſticam poſt deſerta quædam *Molinæ* placita, conetur efficere, ut fateantur candidè ſe nullius alterius, quàm *Arauxi* Segobienſis quondam Epiſcopi ſententiam tenere. Doceant prædeterminationes Morales quidem, ſed ex ſe, ſeu ex natura ſua efficaces, & infallibiliter effectum inferentes independenter à conſenſu voluntatis, *niſi ad eum modum quô efficientia cauſæ dicitur pendere ab effectu, ut à terminante ipſam cauſæ efficientiam,* ut *Arauxo* loquitur. Hæc facilè obtinebit *Ortizius*, ſi verum ſit, prout ſcripſit, non tam verum, *quàm perſpicuum eſſe*, quòd *Arauxo Jeſuitico ſyſtemati adhæreſcat*. Euſque dum perventum fuerit, ſpes maxima erit futurum, ut brevi Scholæ à ſæculo, & ampliùs ſeparatæ, coaleſcant, & pacis vinculo arctiùs, quàm in principio conſtringantur: atque ſic *Ortizius* ſe verum Caduceatorem, ſeu Mercurium oſtendet, probabitque.

24. Non omittendum, quòd erraverit *Ortizius* dicendo, Illmum Epiſcopum per novos Theologos, quos dicit vocem *phyſicæ* adjeciſſe prædeterminationi, intellexiſſe Dominicanos; erravit, inquam, ſolemniſſimè, ut planum faciunt hæc ejus verba ſuprà adducta: *Hæc vox Phyſica applicata motioni, vel prædeterminationi Divinæ gratiæ vocantis incognita fuerit Theologis antiquioribus, & inventa ab his,* (nota) *qui ejuſmodi gratiæ efficaciam averſantur*. Audiſtin'? Inventa ab his, qui ejuſmodi gratiæ efficaciam averſantur. An illi erant Dominicani? Sed *Bannes* obiit 1604., *Arauxo* aſſumptus ad Infulas Segobienſes 1648. ergo illi juniores Theologi, de quibus Segobienſis, erant *Banneſii* Diſcipuli, ſeu *Banneſiani*, ut ipſi loqui placet. Scilicet! Bona profectò conſequentia. Præterea dicit expreſſè *objectam novioribus Thomiſtis*, non ab ipſis inventam. Immò licèt *Molina* obiiſſet anno 1600., ipſum tamen, & qui eum præceſſerant aliquo tempore, quorum *Molina* doctrinam ſecutus dicitur, noviores Theologos vocat *Arauxo* art.5. dub.6. in fine: *Sequitur falſam eſſe doctrinam*, inquit, *noviorum quorumdam Theologorum, quibus adhæſit Ludovicus Molina*. Minimè etiam ſequitur abjiciendam vocem *phyſicæ*, licèt exiſtimaverit Illuſtriſſimus ille eam adinventam recenter fuiſſe ab iis, qui gratiæ efficaciam averſantur; aut quia ipſe eâ utendum non putaverit, quòd timeret latere fraudem aliquam. Nam & *Hieronymus* olim querebatur ſcribens *Damaſo Papæ* Epiſt.57. *Trium Hypoſtaſeon ab Arianorum Præſule, & Campenſibus, novellum à me homine Romano nomen exigitur. Quid quæſo, iſta Apo-*

Apoſtoli edidêre? Quid, novus Magiſter Gentium Paulus hæc docuit? Non ſufficit ſenſus, ipſum nomen efflagitant; quia neſcio quid veneni in ſyllabis latet... Decernite, ſi placet, obſecro, non timebo tres hypoſtaſes dicere, ſi jubetis &c. Hoc tamen non obſtante, & à Conciliis, Patribus, & à tota Eccleſia tres hypoſtaſes prædicantur. Igitur quòd Illmus Præſul putârit latere fraudem aliquam ſub illo nomine, non eſt, quòd Thomiſtæ deſpondeant animo, & quòd modò rem, & magis adhuc quoad vocem doceant gratiam efficacem, utendo verbis *gratiæ efficacis ex ſe, & prout venit à Deo*, ſeu *prædeterminationis phyſicæ*, cùm cognoſcant talem gratiam eſſe conformiorem Scripturis, SS. Patribus, & Conciliis, ut ſuprà diximus; & Eccleſia hanc vocem admittat.

DUBIUM IV.

An ex auctoritate Theologorum Scholaſticorum novum ſumi poſſit argumentum?

§. I.

Plurium Univerſitatum, ac Religionum referuntur placita.

1 SIGNUM certum, & quidem à poſteriori veritatis doctrinæ, immò firmum à Theologorum Scholaſticorum conſenſu, qui ad Divinarum rerum intelligentiam ſtudia, & actiones ſuas contulêre, ſumitur argumentum; & maximè ex iis, in quibus & Fidei ardor, & erga *S. Petri* Cathedram devotio luce clariùs demonſtrant, eos cœleſti in Eccleſia reſplendiſſe ſcientiâ. Interrogemus illos de ſemitis antiquis, juxta Divinum monitum, quænam ſit via bona, & ambulemus in ea: quod & monet *Lyrinenſis* in ſuo egregio Common. num. 2., qui poſtquàm docuit, univerſalis Concilii Decreta debere præponi, ſic inquit: *Quid, ſi tale aliquid emergat, ubi nihil hujuſmodi reperiatur? Tunc operam dabit, ut collatas inter ſe majorum conſulat, interrogetque ſententias, eorum dumtaxat, qui diverſis licèt temporibus, & locis, in unius tamen Eccleſiæ Catholicæ communione, & Fide permanentes Magiſtri probabiles extiterunt; & quidquid non unus, aut duo tantùm, ſed omnes pariter uno, eodemque conſenſu apertè, frequenter, perſeveranter tenuiſſe, ſcripſiſſe, docuiſſe cognoverit, id ſibi quoque intelligat abſque ulla dubitatione credendum.* Eam ergo tenendam mihi tutiſſimè ſtatuo, quam conſtantes frequentant Sacræ Doctrinæ Magiſtri, quorum ſapientiâ, ſubſidio, & diligentiâ floret, juvatur, & illuſtratur Eccleſia. Hi enim, ut veri SS. Patrum Diſcipuli, quam ab ipſis acceperunt, nobis commendant veritatem; parique virtute, ac ſapientiâ, argumentorum ſubtilitate, & rationum ſoliditate errantes confundunt,

dunt, eorumque doctrinâ, ut armaturâ fortium, Eccleſia munita, hæreſes uſque ad interitum proſtrat, debellat, & vincit; ideò ſenſus continuus Eccleſiæ circa gratiam meritò ab ipſis eſt repetendus.

2. Quid ergo commemorem omnes ferè totius Orbis celeberrimas Academias, ex quibus, tamquàm ex amœniſſimis fontibus, aquæ doctrinæ Angelici Magiſtri cryſtallino puriores univerſam Eccleſiæ faciem irrigantes, ad jucunditatem emanant? *Pariſienſis Thomam* ſuum agnoſcit; huicque Scholarum præclariſſimo Principi immortalia ſupremæ laudis encomia ſubſternit. Thomam *ſpeculum clariſſimum, & candelabrum inſigne, ac lucens, per quod omnes, qui vias vitæ, & ſcholas doctrinæ ſanæ ingrediuntur, lumen videant*, agnoſcit in Decreto anni 1315. *Salmanticenſis* Academia publico ſe obſtrinxit ſacramento, ſemper & in omnibus faciem hujus Angeli, veritatem in ſententiis clariſſimè loquentis, aſpicere. Quia nempè Deus, collectis in illo virtutis, & ſapientiæ radiis, poſuit theſauros ſcientiæ, & ſapientiæ. *Lovanienſis* etiam ſanxit, in materia de auxiliis tutiſſima *SS. Auguſtini*, & *Thomæ* dogmata edocere, immò ita *S. Thomam* colit, & veneratur, ut in nominis ejus prolatione alumnos ſuos caput diſcooperire voluerit. *Duacena* elegantem, & honorificam ſtatuam *S. Thomæ Aquinati*, ejuſdem Academiæ Patrono, erexit: ad perpetuum amoris monimentum, & ut notum omnibus eſſet, quem Doctorem in Theologico curriculo, cæteriſque ſcientiis ducem, ac patronum colere tenerentur. Quid inſuper commemorem *Toloſanam* Academiam, cui juſſu *Urbani V.* impoſitum eſt, ut ejus doctrinam tamquam veridicam, & Catholicam ſectaretur? Quid & cæteras alias Univerſitates, quæ pari zelo ſuam erga tantum Doctorem obſervantiam diverſis modis ſignificare voluerunt; & quæ ipſum in ſtudiorum omnium legem aſſumunt? Nimius eſſem, ſi cunctarum Statuta, ac Decreta ſigillatim recenſere vellem.

3 At præterire non poſſum Univerſitatem *Placentinam*, quæ, ut ſapientia eſſet illuſtrior, Patrono ſuo *Hieronymo Thomam* ut tutelarem perpetuâ lege ſolemniter adnumeravit, ut conſtat ex ſequenti Diplomate: *Cùm ad pias aures Sereniſſimi, & Clementiſſimi Ducis Antonii Farneſii perventum fuerit, vetuſtiſſimam hanc Theologorum Univerſitatem à felicis memoriæ Innocentio IV. Pontifice Maximo, Lugduni ſedente, octavo Idus Februarii anni* 1242. *Epiſcopo, Clero, cunctiſque Placentiæ Proceribus ſubmiſsè flagitantibus, per Bullam, quæ incipit: Quia profectum Terræ veſtræ in viſceribus amplectimur charitatis &c. erectam, ac eiſdem Privilegiis, indulgentiis, libertatibus, & immuninitatibus, quibus Pariſienſis, aliæque ſtudiorum generalium Univerſitates fruuntur, decoratam, ex SS. Patrum Catalogo ab exordio ſuæ Inſtitutionis S. Hieronymum pro peculiari Protectore ſelegiſſe, & die* 20. *Aprilis anni* 1718. *D. Thomam Aquinatem Comprotectorem adjunxiſſe; idem Sereniſſimus, ac Religioſiſſimus Dux, & beneficentiſſimus Patronus, ſuæ maximæ devotionis ſpiritu ductus in Sacrum Prædicatorum Ordinem, præcipuèque venerationis in mirabilem S. Thomæ doctrinam, poſt accuratam ponderationem, ut de præfata doctrina ſequen-*

da, & amplianda Decretum efformaretur, & in actis Collegii deſcriberetur ab omnibus tàm laureatis, & aggregatis, quàm laureandis, & aggregandis in poſterum inviolabiliter obſervandum approbavit. Siquidem tantum Eccleſiæ Doctorem, tamquam Sanctum advocatum magno cum apparatu, & cultu, annuo recurrente feſto, in Altaribus collegialiter adorare, ſimulque tamquam Sapientiſſimum Magiſtrum in Cathedris proſequi ſolet hæc Placentina Univerſitas, quemadmodum declarant duo nova Collegii ſigilla, novaque deaurata Clava, impreſſam utriuſque Doctoris imaginem exhibentia, expenſis Theologi Comitis Theologi Coſtæ affabrè elaborata, unà cum glorioſa Inſcriptione aureis characteribus in marmorea tabula ſculpta ſupra fores Dominicani Capituli, in quo Collegiati Doctores vigore licentiæ ab admodum RR. PP. Prædicatoribus S. Joannis in Canalibus conceſſæ, & ab eorumdem P. Rmo Magiſtro Generali Auguſtino Pipia, nunc Eminentiſſimo S. R. E. Cardinali, in perpetuam firmatæ, congregari ſolent. Quapropter omnibus, & ſingulis Theologis Collegiatis Placentiæ commorantibus, per Dominum Decanum Laurentium Bazani, Eccleſiæ Parochialis S. Martini Rectorem, die 6. Novembris 1727. in eodem loco convocatis, & audito oretenus Sereniſſimæ Celſitudinis prælaudato ſenſu à Decano expreſſo, & confirmato per Epiſtolam, quam de Sereniſſimi Ducis ordine Comes, & Eques Vincentius Piazza, præclarus Ducalis Aulæ Magiſter, P. Magiſtro Fr. Decio Bonaventuræ Griſino, Ordinis Minorum S. Franciſci Conventualium, ſcripſerat, alta, & intelligibili voce lectam à Carolo Patricio Luſcano, Notario Collegii publici, & Cancellario hujus Collegii prædicti, Patres Theologi unanimes, intenta cordis hilaritate, externoque plauſu annuerunt. Decanus igitur, aliique Theologi adhærentes plurimum celeberrimarum Religionum, & Academiarum veſtigiis, quæ Angelici Doctoris veridicam, & Catholicam doctrinam profiteri, docere, & toto virium conatu cuſtodire non deſinunt; Apoſtolicis Eccleſiæ traditionibus; cæleſtibus Orthodoxorum PP. Hièronymi, Auguſtini, Ambroſii, & Gregorii documentis, & canonicis Scripturis, quibus omninò conſonat; œcumenicorum Conciliorum Florentini, & Tridentini præſertim definitionibus, quæ ad extirpandas hæreſes, & noſtræ Fidei dogmata firmiùs corroboranda, Angelicas veritates adhibuerunt: & ulterius perpendentes iidem Theologi egregias laudes, excelſaque encomia, quibus extollitur, & celebratur Angelicæ doctrinæ ſecuritas à Summis Pontificibus Innocentio VI., Urbano V., Alexandro VII., Clemente VIII., Paulo V., Sixto V., & nuper Benedicto XIII. in Litteris in forma Brevis incipientibus: Demiſſas preces, *emanatis quoque die 6. Novembris anni 1724., & in Conſtitutione, in lucem edita hoc ipſo anno 7. Kalendas Junii, incipiente:* Pretioſus in conſpectu Domini, §. 41., *& quod mirabilius eſt ab ineffabili Incarnati Verbi oraculo illis verbis prolatis: Bene ſcripſiſti de me Thoma, libenter decreverunt, & decernunt, omnes, & ſingulos laureatos, & aggregatos, præſentes, & abſentes, laureandos, & ſimul aggregandos, vel dumtaxat aggregandos teneri, & auctorari ad profiten-*

tendam, tuendam, & promovendam inconcuſſam D. Thomæ doctrinam pro omnibus futuris temporibus: utque hoc Decretum in viridi obſervantia adeo neceſſaria ad Angelicæ Doctrinæ, & Catholicæ Religionis incrementum ſemper vigeat, & conſervetur, pariter in actis, & ſtatutis Collegii exarari debere ſanxerunt. Interim peractis Omnipotenti Deo gratiis de accepto beneficio, hos duos ita acclamatos ſapientia, & pietate Sanctæ Eccleſiæ Doctores, Hieronymum, & Thomam Aquinatem, coætaneum Pariſiis, & alibi familiariſſimum Seraphici Doctoris Bonaventuræ Collegam, non ſolùm particulares Advocatos, ſed etiam Magiſtros noſtros electos, venerabimur, Divinam clementiam exorantes, ut eorum intercedentibus meritis, quæ in veri ſenſus Sacrarum Scripturarum gloſſa, & expoſitione, necnon in perſpicua cujuslibet Theologiæ dilucidatione, & methodo, Divino ſpiritu afflati, reſpectivè docuerunt, intellectu conſpicere, & quæ ambo in via Chriſtianæ perfectionis egerunt, imitatione complere valeamus. Quod eis ſequenti Brevi gratulatus eſt Summus Pontifex:

Dilectis Filiis Decano, & Theologis Collegiatis Univerſitatis Theologicæ Placentinæ.

BENEDICTUS PP. XIII.

Dilecti Filii ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Conſilia veſtra ad ſanam doctrinam propagandam laudabiliter intenta luculenter nuper teſtimonio comprobaſtis, cùm Angelicum Doctorem S. Thomam Aquinatem inſignis iſtius Univerſitatis ſacrarum doctrinarum Ducem, & Magiſtrum adſciviſtis, concordibus ſuffragiis decernentes, planâ illâ, tutâque viâ exigendum eſſe Theologiæ curriculum, & ſaluberrimo dogmatum illius pabulo alenda eſſe ſtudioſorum ingenia. Piam igitur veſtræ virtutis alacritatem paternis laudibus commendantes, vota, quæ ſuſcepiſtis, rata fore confidimus, ut nimirum incitamento vobis eſſe ad virtutis imitationem ſentiatis, quem in Theologica palæſtra ad doctrinæ cognitionem, & uberiores ſacrorum ſtudiorum fructus, Patronum optaſtis. Ac vobis, dilecti filii, Apoſtolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Petrum ſub Annulo Piſcatoris die 28. *Februarii* 1728. *Pontificatus noſtri anno* 4.

4. Verùm nè fuſior ſit ſermo, gradum ſiſtamus hìc, & ad Sacros Ordines Regulares, indeficientia Eccleſiæ lumina, & ornamenta, pergamus. Hìc primo meminiſſe juvat antiquiſſimum PP. *Benedictinorum* Ordinem, quibus Eccleſia debet tot antiquorum ſcripta Patrum; cujus eruditiſſimi filii, qui tantâ eruditione coruſcant, hanc S. Doctoris doctrinam tali proſequuntur ſtudio, ut apertiſſimè libri ſui Theologici, quos publici juris faciunt, & fecerunt, perhibent. Juvat animo revocare

care præclaram *D. Auguſtini* prolem, quæ Parentis, & Inſtitutoris ſui ſectans doctrinam in ſuis Conſtitutionibus part. 5. cap. 2. diſtrictè injungit Lectoribus, ut doctrinam *S.Thomæ* ſemper legant, diſcant, & doceant: *Volumus, ut Magiſtri Regentes in lectionibus, & determinationibus diſputationum, in omnibus ſequi, & tueri doceant ſanam, & Catholicam doctrinam fundatiſſimi Doct. noſtri Ægidii Romani; ubi verò ejus ſcripta non reperiuntur, ex D. Thomæ doctrina ſuppleatur.* Videamus ergo, quid ſenſerit *Ægidius* S. R. E. Card. de Divina præmotione agens in 2 diſt. 5. q. 2. Ipſam conſtituit in anima noſtra agentem; & diſt. 14. q. 3. explicans, quid faciat Deus per hunc impetum, quem libero creato arbitrio imprimit, ita dicit: *Sed cùm anima humana quantùm ad ſuam eſſentiam creetur immediatè à Deo, oportet, quòd immediatè quantùm ad voluntatem, & liberum arbitrium ſit ſuppoſita ipſi Deo; Deus enim licèt non poſſit cogere voluntatem, quia tunc voluntas non eſſet voluntas, ſed implicaret contradictionem, poteſt tamen eam pro libito immutare, quia cor Regis in manu Domini, quòcumque voluerit, vertet illud.* Ecce prævium Dei concurſum immutantem voluntatem à Card. *Ægidio* traditum. Et iterum ibi: *Quantùm*, inquit, *ad liberum arbitrium: non ſumus ſubjecti, niſi ſoli Deo; licèt indirectè, ut perſuadendo, aliis ſimus ſubjecti.* Et in eodem 2. diſt. 25. q.1. in reſponſione ad argumentum, ait: *Propter quod, licèt Deus non poſſit cogere liberum arbitrium, poteſt tamen ipſum immutare.*

5. Clariſſimus Ordo *B. M. V. de Mercede* Redemptionis Captivorum, in quo jam olim domicilium collocavit *S.Thomæ* doctrina, nedum hanc ſummo proſequitur ſtudio, verùm ut amor ardens, à primis initiis profectus, firmaretur, & excitaretur magis, amorique in Religioſis ſuis reſponderet devotio, licentiam obtinuit à Sede Apoſtolica, recitandi ab omnibus officium proprium *S. Thomæ Aquinatis*, ut probat ſequens Summi Pontificis Decretum: *Sanctiſſimus Dominus Noſter* BENEDICTUS XIII., *ad humillimas preces P.Mag. Fr.Alexandri Illomei Procuratoris Generalis Ordinis B.M.V. de Mercede Redemptionis Captivorum, nomine etiam totius ſuæ Religionis Sanctitati Suæ porrectas, ſupra ſcriptum Officium S. Thomæ Aquinatis Eccleſiæ Doctoris, prout jacet, cum Pſalmis juxta ritum Breviarii Romani ſingulis annis die 7. Martii in Feſto ipſius Sancti ab omnibus Religioſis totius præfati Ordinis ſub ritu Dup. ſecundæ Claſſis, ſervatis tamen Rubricis Breviarii, ac Miſſalis Romani, recitari poſſe benignè conceſſit. Die 22. Decembris* 1728. *N. Cardinalis Coſcia*. Loco ✝ Sigilli. *N. M. Tedeſchi Archiepiſcopus Apamenus Sac. Rit. Congr. Secr.*

6. Ordo *S. Franciſci de Paula* omni, & omnium laude, & admiratione celeberrimus *D. Thomæ* placita religioſiſſimè profitetur: quarè iterùm, atque iterùm definivit, ſtatuit, & voluit in Capitulis Generalibus 1661. & 1709. celebratis, ut omnes per omnia *D Thomæ* doctrinam ſequantur, & ut proprium Doctorem habeant. Etiam Congregatio *Canonicorum Regularium* in Capitulo Generali celebrato in Abbatia *S.Genoveſæ* Pariſiorum anno 1650. menſe Septembri ſtatuit, ut in Scho-

lis

lis ſuis legeretur doctrina *S. Thomæ*; quia non modò laudabile, ſed illuſtre etiam & glorioſum huic ſacratiſſimo Ordini, tanti Doctoris doctrinam profiteri.

7. Præſtantiſſimus *PP. Clericorum Regularium Minorum* Ordo, non virtute modò, ſed & doctrinâ ſpectatiſſimus, nedùm vehementer doctrinam *D. Thomæ* amplectitur, ſummoque amore tenet, ſed eſt ad inſigne Scholæ noſtræ decus hujus doctrinæ acerrimus vindex: quarè in ſuis Conſtitutionibus ſequentia decrevit. Part. 1. cap. 32. n. 3. agitur: *Ad hæc, quæ doctrina in his tradendis ſcientiis prælegetur, ea ſit, quæ ſecuritate, ac ſoliditate præſtet: unde in Theologia D. Thomas ut dux eligendus, eique ſummo ſtudio inhærendum.* Et cap. ſeq. 33. num. 2. *Cæterùm Theologiæ Lector nemo conſtituatur, qui erga S. Thomæ doctrinam benè affectus non fuerit.* Rurſus in decretis Capitulorum Generalium Typis mandatis anno 1735. decret. 40. legitur: *Ut Angelici Præceptoris ſapientiâ, & doctrinâ, quam ex inſtituto amplectimur, noſtri Scholaſtici ſalubriter erudiantur, in ejuſdem obſequium ab omnibus noſtris Collegiis Feſtum illius deinceps ad inſtar Feſtorum Primæ Claſſis celebretur*; ut nempe alumnorum animi indies incitarentur acriùs, atque inflammarentur, ad ejus doctrinam in veritate & charitate fundatam, creſceretque eorum devotio. Et quod magis eximium, ac inſigne amoris ſui teſtimonium, omni prorſus admiratione dignum, Romæ in Collegio *SS. Vincentii*, & *Anaſtaſii* Lectores publico ſacramento obſtricti ſunt, ſemper & in omnibus doctrinam *D. Thomæ* ſequi, ſtatutâ lege à Fundatore Collegii Illmo, & Rmo Domino P. *Thoma Lollio*, Epiſcopo Ciren. ex eadem Religione aſſumpto: formulaque juramenti his certis, ac ſolemnibus verbis concipitur: *Ego N. N. Sacræ Theologiæ Lector teſtem invoco Deum, quòd Angelici Doctoris S. Thomæ Aquinatis doctrinam, Divino, humanoque teſtimonio commendatam, ſecundùm ea omnia, de quibus diſputare à S. R. Eccleſia permittitur, ingenuè & ſincerè defendam, aut juxta litteram ejuſdem Sancti Doctoris, aut juxta diſpoſitionem interpretum, vel Theologorum dumtaxat Sacri Prædicatorum Ordinis, ſeu ſacræ Carmelitarum Excalceatorum Familiæ; dummodò interpres, ſeu Doctor exponens non ſit reprobatus ab Eccleſia Romana, aut ab unanimi Theologorum conſenſu, aut ab ipſa Schola ejuſdem S. Præceptoris, à cujus caſtris numquàm me deviaturum promitto. Ita me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei Evangelia &c.* Suavis profectò eis hæc ſacrâ atteſtatione firmata promiſſio; cùm enim illi doctrinæ odore ſuaviſſimo capti, indiſſolubili amoris vinculo *Thomæ* adhæreant, doctrinæ Angelicæ ita eorum animus eſt affectus, ut nuſquàm ſuaviùs, quàm in hac doctrina conquieſcat. Sed omittamus tot aliarum Sacrarum Religionum teſtimonia, nè minùs idonea probatio videatur eſſe ab his, qui hanc doctrinam ſequuntur. Veniamus ad alios ſapientiſſimos Viros, quibus contra nos uti ſolent; *Scotum* dico, ejuſque Diſcipulos; *Bachonium*; Societatiſque *Jeſu* celeberrimos Scriptores; ut eos ipſos ad probationem veros teſtes citemus.

§. II.

§. II.

Ex eximiis Ordinis S. Franciſci Doctoribus egregiè promovetur aſſertio.

8. DOctor Subtilis *Scotus* negat in ſigno illo priori, quod concipimus antecedere decretum Divinæ voluntatis, ſcientiam, quâ Deus contingentia conditionata futura cognoſcat. Quam ſententiam P. *Molina* in concord. & 1. p. q. 14. art. 13. diſp. 15. §. *Etiam ſi Scotus*, damnat: *Illam eſſe*, ait, *pluſquam periculoſam in fide, eo quòd aſſerat, Deum æterno ſuo decreto ante præviſionem actus liberi voluntatis, determinare in quam partem voluntas ſit determinanda, quaſi à ſola libera determinatione Dei, & modo influendi cum cauſis ſecundis pendeat, quòd liberum arbitrium, & quæcumque alia cauſa ſecunda, hoc, vel illud operetur, vel non operetur*. Et diſp. 34. fatetur *Scoti* ſententiam eſſe, quòd concurſus Dei generalis ſit influxus in ipſaſmet cauſas, quo à Deo moveantur, & applicentur. P. *Suarez* diſp. 22. Metaphyſ. ſect. 4. cenſet, *Scotum* ſentire, quòd prima cauſa determinet ſecundam quoad exercitium, etiamſi libera ſit, quòdque Deus definiat concurſum ſuum ad unum determinatè exercitium libertatis. Idem P. *Azor*. lib. 1. inſtit. moral. 4.

9. Hæc ſanè eſt mens Subtilis Doctoris lib. 1. Sentent. diſt. 8. ubi ſic loquitur: *Nulla cauſa ſecunda cauſat, niſi prima cauſa concauſante cauſatum ejus, & hoc priùs naturaliter, quàm ipſa cauſa proxima cauſat*; ubi loquitur de prioritate cauſalitatis, quam convenire voluntati divinæ docet lib. 1. diſt. 39. §. *Juxta*, dicens: *Non ſolùm ipſa in volitione prior eſt naturaliter ſuo actu, ſed etiam in quantùm eſt volens*. Et diſt. 39. §. *Viſo*, de contingentia rerum, dicit, *quòd voluntas* (divina) *facit rem determinatè eſſe veram*. Et poſtea: *Patet*, ait, *quòd eſt determinatio intellectus divini ad illud exiſtens, ad quod determinatur voluntas divina, & certitudo infallibilitatis*. Et §. ad 1. *Neceſſe eſt ponere primam determinationem in voluntate divina reſpectu factibilium*. Et in eadem diſt. q. 5. *Inquires, cur ſi eſſentia divina naturaliter repræſentat contingentia, antecedenter ad actum divinæ voluntatis non repræſentat illa?* Et reſpondet: *Tunc autem non ſunt vera contingentia, quia nihil eſt tunc, per quod habeant veritatem determinatam: poſita autem determinatione voluntatis divinæ, jam ſunt vera, videlicet pro illo ſecundo inſtanti. Et hoc idem erit ratio divino intellectui* (*quod erat in primo*) *intelligendi iſta, quæ ſunt jam vera in ſecundo inſtanti, & fuiſſent cognita in primo inſtanti ſi fuiſſent in primo inſtanti*. Et diſt. 41. §. *Sed contra*: *Deus*, inquit, *non prævidet, iſtum benè uſurum libero arbitrio, niſi quia vult, vel præordinat iſtum benè uſurum eo, quia ſicut dictum eſt diſt. 39. certa præviſio futurorum contingentium eſt ex determinatione voluntatis divinæ: determinat ergo voluntas divina primùm ab æterno, quid factura ſit, ac deindè hoc ipſum facit in tempore*. Et in 4. diſt. 49. q. 6. inquit: *Cauſa autem prior* (ſcilicet divina) *non de-*

ter-

terminatur ad agendum per cauſam ſecundam, ſed econverſo. Contra naturam voluntatis eſt determinari à cauſa inferiori: quia hoc ipſo non eſſet ſuperior. Non autem eſt contra naturam ejus determinari à cauſa ſuperiori, ſicut eſt voluntas divina; ſed eſſet contra naturam ejus determinari ab habitu, ſive à natura inferiori. Ad formam, ſcilicet argumenti propoſiti: Contra naturam ejus eſt determinari in ſuo ordine, & nihil aliud primò repugnat ſibi: ſed ex conſequenti eſt contra naturam ejus determinari à cauſa inferiori, quia tunc ipſa non eſſet ſuperior: non eſt autem contra naturam ejus determinari à cauſa ſuperiori, quia cum hoc ſtat, quòd ſit cauſa in ſuo ordine. Contra: ſi cauſa ſuperior determinat, ergo voluntas in ſuo ordine cauſandi determinatur: ergo in ſuo ordine cauſandi non eſt contingens. Reſpondeo, propter cauſalitatem ejus in ſuo ordine, eſt aliqualis contingentia, ſed quòd effectus, qui provenit ab ipſa, & aliis, non omninò contingenter proveniat, hoc eſt, quia alia cauſa prior eſt determinata ad illum effectum. Ex quibus omnibus diſertiſſimè conſtat, valde congruum & conforme eſſe naturæ voluntatis, taliter exigere à ſe determinari ad amorem, ut etiam hæc determinatio ſit à Deo determinante; & conſequenter, quòd Deus non ſolùm eſt *adjutor* noſtrorum actuum liberorum; ſed etiam eſt *determinator*: immo per id formaliſſimè eſt *adjutor*, per quod eſt *determinator*. Et diſt.41. §. *Quòd licet: Si quæras*, inquit, *quarè voluntas divina magis determinatur ad unum contradictorium, quàm ad alterum? Reſpondeo, indiſciplinati eſſe quærere omnium cauſas, & demonſtrationem*. Et mox: *Et ideò hujus, quarè voluntas voluit hoc, nulla eſt cauſa, niſi quia eſt voluntas: Sicut hujus, quarè calor eſt calefactivus, nulla eſt cauſa, niſi quia calor eſt calor, quia nulla eſt prior cauſa*. Ex quibus manifeſtiſſimum eſt, & luce meridianâ clariùs, ſtatuiſſe *Scotum* prævium influxum Dei in voluntatem, quo ipſa prævenitur, & ad unum oppoſitorum ita determinatur efficaciter, ut non maneat in ipſa potentia propinqua, ſeu conſequens, & in ſenſu compoſito ad oppoſitum, ut præmiſerat ipſe dicto loco ex 4. diſt.49. per hæc verba: *Nunquam cauſa ſecunda præventa à cauſa ſuperiori agente ad unum oppoſitum, poteſt potentiâ propinquâ exire in aliud oppoſitum*. Videndus ſapientiſſimus *Lemos* lib.3.p.1. tract.2. cap.22. ubi de mente *Scoti* ſatis fuſè agit. Meritò ergò P. *Macedo*, qui olim, ut ipſe ait, Societatis inſtitutum, & doctrinam tenuerat, cùm in Sacro Minorum Ordine, poſt longa ſtudia, mentem ſuam aperuiſſet, dixit de Thomiſtis: *Quibuſcum, uno excepto, Scotiſtæ, qui veri Scoti diſcipuli eſſe volumus, concordamus*. Et hanc viam, ait, *ingenuo, ac libero more dicendi*, videri ſibi rectiùs ad portum veritatis perducturam. *Uno excepto* dixit; quia non vult (id quibuſdam etiam Thomiſtis probatur) præmotionem conſiſtere in qualitate; non quia libertatem lædat; hanc enim difficultatem parvi pendit; ſed quia putat, componi non poſſe cum auxilio ſufficienti. Legatur tom.2. collation.9. per totam.

10. *Alexander Alenſis* 1. p. q. 9. memb.2. q. 26. memb.7. art. 2. in conſtituenda Dei prævia motione in creatum arbitrium, conſentit, do-

cens: *Quòd cauſa prima plus influat, quàm ſecunda, quia ſecunda non influit ſine prima, immo habet à prima, quòd influat.* Cujus rationem reddit 1. p. q. 4. memb. 1. *quia cauſa non exit de potentia in actum ſine aliqua ſui mutatione.* Et p. 2. q. 100. memb. 3., ſic habet: *Si aliquid egreditur à noſtro libero arbitrio, hoc eſt ſecundùm quòd recipit influentiam à Deo.* Prædeterminationem ergo ſi velis dicere, non aliud dices, quàm influentiam, ut ille nominat, agentem in cauſam, ut iſta agat. Nec putavit ille influentiam iſtam, ſecundùm quam aliquid egreditur à libero arbitrio, inducere neceſſitatem, aut coactionem; quinimmo novit, alienam eſſe præmotionem liberi arbitrii ab eo genere, quo præmovent, & præmoventur cauſæ naturales. Id animadvertit ille 1. p. q. 26. memb. 4. ibi enim ſibi ſequens objicit argumentum: *Omnia, quæ ſunt providentiæ, Deus prædeterminat, quia ſuum providere eſt prædeterminare: ſed ea, quæ ſunt in nobis, id eſt actus liberos, Deus non prædeterminat: ergo ea, quæ ſunt in nobis, non ſunt providentiæ.* Ad quod reſpondet concedendo majorem & negando minorem, & ad illius probationem, quæ ex *Damaſceno* petitur, reſpondet: *Ad auctoritatem Damaſceni dicendum, quòd ipſemet ſolvit dicens: Non prædeterminat ea, quæ ſunt in nobis, quia non compellit ipſam virtutem, id eſt, non cogit liberum arbitrium ad faciendum hoc vel illud.* Exponit ergò auctoritatem *Damaſceni*, dum explicat, quam prædeterminationem neget S. iſte Pater; nempè quæ ſit cum impoſitione neceſſitatis, non tamen, quam ille admittit, non neceſſitantem, qualis eſt etiam in effectu divina providentia; quod non ſatis aliqui, opinantes aliter ſentire *Damaſcenum*, animadvertunt; atque *Aleuſem* ſimul à nobis abire, autumant; cùm planum ſit, quòd ſi Doctor iſte præmotionem arbitrii negaſſet, conceſsâ majori, abſolutè negaret minorem: nec enim opus erat *Damaſcenum* explicare; ſicut & illum expoſuit D. *Thomas* 1. p. q. 23. art. 1. & q. 5. de provident. art. 5. ad 1. & 3. contra gent. cap. 90. Et Magiſter ſententiarum in 1. diſt. 27. *Voluntas quippè Dei conſequens, ſemper efficax eſt, ut fiat omne quod vult, & nihil fiat, quod nolit, quæ de homine ſemper impletur, quocumque ſe vertat.* *Gregorius Ariminenſis* in 1. Sententiar. diſt. 17. q. 2. art. 2. ad 7. diſertè aſſerit, *quòd Deus determinat liberè agens naturale, quod agens naturale à primo agente liberè determinatur.* In quo loco poſuiſſe determinationem Dei, ſicut clarum eſt ex illius verbis, fatetur *Franciſcus Suarez* tom. 2. Metaphyſ. q. 5. Et in 2. diſt. 34. & 35. ait, *quòd Deus movet voluntatem noſtram, facitque ipſam agere.* Verba prioris loci ſunt. *Deus determinat liberè naturale agens, ut hæc pars prius quàm illa corrumpatur.* Item. *Hæc res prius producitur, ad cujus productionem agens naturale à primo agente liberè determinatur, ut illam prius producat, ad cujus productionem ipſum primum agens determinatè concurrit.*

11. Preſſis veſtigiis ſuum *Doctorem Subtilem*, quem nobiſcum loquentem ſuprà audivimus, alii eruditi, & præſtantiſſimi viri Ordinis Fratrum Minorum ex Primariis Concilii Tridentini Theologis ſequuti ſunt. *Andreas Vega* in quæſtionibus ad materiam de juſtificat. q. 11.

ver-

verſus finem prædeterminationem phyſicam admittit, reſpondens argumento ſibi propoſito ſubſequenti forma: *Dicet tamen aliquis: ſaltem quando Deo non movente, nec inſtigante nos prius ad pœnitentiam, ex poteſtate noſtri arbitrii converteremur ad Deum, & doleremus de peccatis noſtris, nos limitaremus, & determinaremus concurſum divinum ſpecialem ad eam converſionem, & dolorem, & præcederet naturâ efficientia voluntatis efficientiam divinam, & non ille faceret, ut nos faceremus, ſed nos contra, ut ille faceret, & nobiſcum concurreret. Et conſequenter, cùm nos hoc non faciamus, nec provocemus concurſum divinum aliquo alio actu, quàm ipſo dolore, ut ſupponimus, videtur, quòd prius naturâ nos dolebimus de peccatis noſtris, quàm Deus ſpecialiter concurrat: & ita non erit neceſſarium auxilium Dei ſpeciale ad illum dolorem.* Ad hanc replicam, quæ totam difficultatem attingit, quæ eſt in iſtis concurſibus Dei ſpecialibus, ſic reſpondet: *Quamvis in poteſtate noſtra ſit, facere, quòd Deus nobiſcum concurrat ad pœnitentiam (poſſumus enim pœnitere) hoc autem ſine ſuo concurſu fieri non poteſt; tamen non poſſumus facere, ut Deus ſic concurrat nobiſcum ad pœnitentiam, ut concurſus ipſius limitetur à noſtro, & poſterior ſit noſtro. Semper enim cauſa prima plus influit in effectum, & plus agit, quàm cauſa ſecunda, & facit eam concauſare, non è contrario. Et quemadmodum, quando Deus concurrit nobiſcum ſolùm generalitèr, licèt in poteſtate noſtra ſit ſcribere cùm volumus, & facere conſequenter, ut Deus nobiſcum concurrat ad ſcribendum; tamen nunquàm ſcribemus, quin Deus prius naturâ moveat manus noſtras ad ſcribendum, quàm nos ipſi. Ita & in concurſu ſpeciali intelligendum eſt, licèt in poteſtate noſtra ſit, dolere de peccatis noſtris, & conſequenter facere, ut Deus ad dolendum nobiſcum concurrat; tamen nunquam dolebimus, niſi præcedente gratia divina noſtra opera, & movente voluntatem ad eum dolorem. Et poſſemus dare hoc exemplum, ut intelligere iſta poſſit, quæ quidem difficilia ſunt, etiam rudis. Si Petrus in puerili ætate haberet in poteſtate ſua ſcribere propter præſentiam Angeli, vel Magiſtri, & Pædagogi ſui influentis in manus ejus, & facientis eas potentes ad ſcribendum, & moventis eas, quandocumque Petrus ſcribit, & non aliàs; equidèm licèt Petrus poſſet ſcribere, quandocumque ei colliberet, tamen nunquam ſcriberet, quin ſuus Angelus prius ipſo moveret manus ſuas, & faceret eas cauſare motum, & daret potentiam ad eum motum. Ita intelligendum eſt de concurſu divino, & voluntate noſtra: neque major eſt difficultas de concurſu generali, & ſpeciali; utrovis enim modo concurrat Deus, ſemper præcedit naturâ efficientia illius efficientiam noſtræ voluntatis.* Ecce defendit priorem prioritate cauſalitatis divinum concurſum, & ex quo prior eſt, ſemper determinare, & non determinari à voluntate creata, ut ſic cauſa prima plus influat in ſecundam, faciens cauſare iſtam. Quòd enim dicat in poteſtate noſtra eſſe concurſum Dei, hoc ſolùm ex conſequenti indirectè, & valdè impropriè intelligi debet, quatenùs actus eſt in poteſtate noſtra, nec exiſtere poteſt ſine determinatione Dei.

 12. Idem

12. Idem præſtantiſſimus Magiſter mentem ſuam luculentiùs aperit in Commentario *Tridentini* cap.4. dicens: *Neque ſolùm oportet credere, neceſſarium eſſe nobis divinæ gratiæ adjutorium, ut ad juſtificationem præparemur, ſed & illud conſtanter aſſerendum eſt, quod ex cap.5.* (Tridentini) *in ſecunda concluſione collegimus, & prius, & principaliùs Deum ipſas* (diſpoſitiones intellige) *efficere, quàm nos ipſos, & ei præcipuè eſſe adſcribendas. Et hanc doctrinam, ut certam amplectuntur omnes Scholaſtici Doctores, quos legerim, poſt Magiſtrum in 2. diſt. 24. cap. 4. Quam etiam disertè tradidêre antiqui Doctores*. Citat deindè *Auguſtinum, Chryſoſtomum, Gregorium, Iſidorum,* ac ſubdit: *Et confirmari poteſt hæc ſententia Patrum noſtrorum, quia præparationem ad juſtificationem principaliùs tribuit Scriptura Deo, quàm nobis. Sæpiùs enim vocat præparationes noſtras opera Dei, quàm opera noſtra; & frequentiùs docet, ad illas obtinendum, humiliter poſtulare auxilium Dei ſpeciale, & pro illis adeptis Deo gratias agere; & ſæpè gloriam operum noſtrorum nobis interdicit, docetque non nobis, ſed Deo potiùs omnia bona noſtra tribuere, ut patebit ex teſtimoniis capite proximo citandis. Item: quandocumque ad aliquem effectum concurrunt cauſa univerſalis, & particularis, priùs, & principaliùs eſt ille effectus à cauſa univerſali, quàm à particulari: plus enim influit in effectum cauſa univerſalis, quàm particularis, ut etiam Philoſophi fatentur: cauſa quippè univerſalis movet ad agendum cauſam particularem, & facit ſuo influxu, & applicatione, ut illa operetur: non habet autem hanc vim cauſa particularis in univerſalem. Et hác ratione, ex conſenſu omnium Philoſophorum, in operibus, quæ Deus facit nobiſcum concurſu ſuo generali; priorem, & potiorem partem ſibi ipſe vendicat. Quarè & idem multò magis aſſerendum eſt de operibus, quæ Deus facit nobiſcum concurſu ſuo ſpeciali: nam hæc propria Dei opera appellantur. Quod niſi ita eſſet, non eſſet omninò certum, omnes peccatores præveniri à Deo ad ſuam converſionem; neque fuiſſent citra omne dubium recepta* (in Tridentino) *quæ communiter de gratia præveniente inferiùs ab omnibus Catholicis conceſſa monſtrabimus.* Vix aliquid efficaciùs dici poteſt ad adſtruendam efficaciam intrinſecam gratiæ. Quanti autem habenda ſit hujus viri auctoritas, ſi quem lateat, legat magnum illum *Petrum Caniſium* in præfatione, quam editioni Colonienſi operum *Andreæ* ejuſdem præfixit.

13. *Alfonſus à Caſtro* lib.7.de Hæreſibus verbo,*Gratia*,arguens pro neceſſitate gratiæ, & oratione, quâ tenemur à Deo petere gratiam, & quâ *Paulus* ipſe petiit illam, ut tentationem ſuperaret, ait: *Quod ſi Paulus, dum hoc petebat, potuiſſet quamvis difficilè, præſtare, meritò reſpondiſſet illi Dominus illud quod B. Luciæ pro ſuæ Matris ſalute B. Agatham deprecanti, eamdem Agatham reſpondiſſe fertur: ut quid, inquit, à me petis, Virgo Lucia, quòd ipſa poteris Matri tuæ præſtare continuò? Verùm, quia Paulus non poterat tàm improbæ tentationi Satanæ etiam cum magna difficultate reſiſtere, ideò Dominus dicit illi: Sufficit tibi gratia mea.* Et infrà: *Colligimus ergo cujuslibet boni initium,*

tium, & ejuſdem perſeverantiam à divina gratia pendere, & non ex ſolo hominis arbitrio. Explicatiùs infrà: *Noſtrum liberum arbitrium citra Dei motionem, præventionem, & cooperationem non poteſt aggredi aliquod opus verè bonum: cùm tamen à Deo monitum, & præventum fuerit, poteſt Deo monenti obedire, Deo operanti cooperari.* Ecce duo, Dei videlicèt monitionem, & noſtram obedientiam, Dei operationem, & noſtram cooperationem. Ubi illud obſerva, quod jam me alibi notaſſe, memini; familiare eſſe Thologis antiquis tò, *non poteſt*, de impotentia conſequenti accipere; ut ſenſus ſit: *Fieri non poteſt*, aut verificari non poteſt: eodemque ſenſu eximius iſte Theologus dixit: *Non poteſt* aggredi. Sicut & in Evangelio legimus: *Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater traxerit eum.* Idem Auctor lib. 9. verbo, *Liberum arbitrium*: *Dicit enim Paulus, prædeſtinationem illam divinam, quâ aliquos præordinavit ad vitam æternam, non pendere ex noſtris meritis, ſed ex ſola miſericordia divina, quæ ſine noſtris meritis ad tàm grande bonum nos elegit. Et idem ſentit de reprobatione, ea videlicet, quæ non eſt actus poſitivus ſuæ voluntatis, ſed ſola privatio prædeſtinationis, quâ non vult ordinare aliquem ad vitam æternam. Hæc, inquam, reprobatio etiam fit ſine noſtris demeritis, ſed per ſolam Divinæ Majeſtatis voluntatem, quâ noluit hunc deſtinare ad gloriam.* Et infrà explicans, quomodò cum hoc ſtet libertas noſtræ voluntatis, dicit: *Nec obſtat, quòd talis prædeſtinatio ſit infallibilis, ut propter hoc noſtrum liberum arbitrium juxta illam operari cogatur, quoniam, qui prævidit finem Prædeſtinatorum, videlicet gloriam æternam, prævidit etiam media, per quæ talis finis eſt acquirendus, opera ſcilicet bona, quæ cùm Dei adjutorio illi ſunt operaturi.* Et lib. 12. verbo, *prædeſtinatio*, in ſecunda hæreſi: *Etſi admittamus, quod juxta Pauli doctrinam falſum eſt, prædeſtinationem divinam ex meritis hominum præviſis procedere, ita ut prædeſtinationis divinæ cauſa ſit præſcientia meritorum; hoc tamen de illis ſolis meritis intelligendum eſſet, quæ Deus præſcivit illum in articulo mortis habiturum.* En quomodò clarè, dilucidè, apertè noſtræ ſuffragatur ſententiæ, gratiam adjuvantem phyſicè, & non moraliter in noſtros actus influentem agnoſcens, quæ ex prædeſtinatione ante præviſa merita infallibiliter ſequitur.

14. *Cornelius Muſſus* Epiſcopus Bitontinus Ordinis Minorum, dùm ſederet in Concilio, fuit in eadem ſententia, cujus tantò diligentiùs inveſtiganda mens, quantò ille majoris doctrinæ, & auctoritatis fuit. Hic cap. 8. ad *Rom.* ad illa verba: *Quos præſcivit, & prædeſtinavit*, primùm nomine Judçorum adverſus *Apoſtolum* objicit ſequentia verba: *Inſanis Paule: gentem noſtram ſibi aſcivit omnipotens, quia prænovit nos Sanctos, & pios futuros eſſe: Ethnicos autem non aſcivit ſibi, quia illos idolatras, fornicatores, prophanos prænovit. Ne ergo, dicas, Paule, Deum pro ſuæ voluntatis beneplacito, ſecundùm propoſitum, ut libet, vocare. Ideò namque evocat ex multis aliquos, quoniam illorum piam ſervitutem ab æterno prævidit, Sanctum, fidelemque cultum: divina enim vocatio irrationalis eſſe non poteſt: eſſet verò irrationalis, niſi*

ne

meritorum præſcientia præcederet: illa itaque eſt ratio aliquos vocandi, non propoſitum Dei meraciſſimum. Non ita eſt, inquit Apoſtolus, non, inquam, ita: nam, quæ præſcivit, & prædeſtinavit, id eſt, quos prænovit benè operaturos, & ideò filii ſui Imagini conformes, ideò prænovit, quia etiam prædeſtinavit, ut tales eſſent, & propterea vocavit, juſtificavit, glorificavit. Non definivit, quia præſciverit: præſcivit certè, & primum definivit: & ita littera legi debet: his, qui ſecundum propoſitum vocati ſunt, nam quos præſcivit, & prædeſtinavit: & quia prædeſtinavit, tandem vocavit. Prædeſtinare ergo antecedit præſcire: prædeſtinatio autem eſt propoſitum miſerendi. Qui ergo vocantur, ex meritorum præſcientia nequaquam vocantur; ita quòd illa ſit ratio vocationis prima, ſed vocantur ex miſerendi propoſito, quia propoſitum illud prænotionem præcedit. Cùm ergo dicit: quos prædeſtinavit, vocavit, quos vocavit, juſtificavit &c. quod poſteriùs ponitur, poſteriùs eſt, & quod primò ponitur, priùs eſt: prædeſtinatio eſt prior vocatione, vocatio juſtificatione, juſtificatio glorificatione: hic totum eſt contra: quos enim præſcivit tales eſſe, ideò præſcivit, quia ut tales eſſent ſecundùm propoſitum definivit. Elegit nos ante mundi conſtitutionem ut ſancti eſſemus. Nota verbum, non quia ſancti futuri eramus. Eſt & locus ille: Non ex operibus juſtitiæ, quæ fecimus nos, ſed ſecundùm ſuam miſericordiam ſalvos nos fecit. Argue modò ſic: eo modo quo nos ſalvos fecit, eo modo prædeſtinavit, nos ſalvos fieri: ſalvos nos fecit non ex operibus factis, ſed miſericordiâ: prædeſtinavit nos itaque ſalvos fieri, non ex operibus prævisis, ſed ex miſericordia, & ita ſecundùm propoſitum. Et certè mens capere nequit, quòd Deus ideò prædeſtinavit me, quia prænovit me benè operaturum. Nam ecce, cur prænovit me benè operaturum? Quia ego, ſum benè operaturus, hoc ſanè habet primam cauſam. Quæro, & quidem hæc eſt, quia me benè operaturum determinavit. Igitur cùm illud, quod eſt priùs priore, ſit priùs & poſteriore, & quòd eſt cauſa cauſæ, ſit cauſa cauſati; neceſſarium eſt, ut prædeſtinatio divina ſcientiam divinam antecedat. Cautè autem intellige, ne me temeritatis arguas, quòd divina metiri videar, definireque, quid ibi priùs, quid poſteriùs; cùm nulla ſit anterioris, poſteriorisque ratio: Neceſſe eſt enim, me loqui, ſicut loquitur Paulus noſter, modo humano, quoniam homo ſum, & hominibus loquor. In divina illa luce caligamus nos: habitat namque lucem inacceſſibilem, quem nullus hominum vidit, nec videre poteſt.

15. Poſtmodùm Divinæ providentiæ infallibilitatem, prædeſtinationis omnimodam certitudinem, mirabilemque Divinæ gratiæ efficaciam erudititiſſimè exponens, hanc cum hominis libertate componit, dicens: *Secundò, ipſa* (Divina ſcilicet providentia) *neceſſitatem rebus nullo modo imponit: divinæ enim providentiæ, inquit Dionyſius, non eſt naturam corrumpere, ſed ſervare: hæc verò eſt quarumdam rerum natura, ut contingenter agant. Ex divina ergo providentia, & determinatione quantumvis certa, & infallibili, & efficaciſſima, non fiet ullo tempore, ut contra cauſarum naturam neceſſariò agant, quinimmo quo erit efficacior, fiet non ſolùm id, quod fiendum eſt, ſed eo modo, quo natum*

tum eſt fieri, videlicet contingenter, vel neceſſariò. Infallibiliter ergo eveniet contingenter, quòd divina providentia eventurum ordinavit infallibiliter contingenter; infallibiliterque neceſſariò eveniet, quòd divina providentia eventurum ordinavit infallibiliter neceſſariò. Aliud eſt enim, Achillem contingenter pugnare, aliud Achillem neceſſariò pugnare; aliud demum Achillem infallibiliter pugnare. Hoc enim ultimum communius eſt utroque, & ſtat cum neceſſitate, & contingentia (obſerva quòd de infallibilitate motionis ſæpiùs diximus; nimirùm, motio Dei infallibiles infert effectus cauſarum ſecundarum; alios autem liberos, alios neceſſarios. Propter quod diximus, nihil contra nos argumenta, quæ ſolent objici, valere; dummodò non probetur, infallibilitatem eſſe neceſſitatem, quòd certè nemo probabit): *Cauſæ quippè neceſſariò cauſantes, & contingenter cauſantes infallibiliter divinam providentiam ſequuntur: illæ tamen neceſſariò, hæ contingenter. Neceſſitas itaque, & contingentia ſunt modi agendi cauſarum inferiorum ſecundùm ſe ipſas: infallibilitas eſt modus earum, ut divinæ ſubſunt providentiæ, quæ nequaquam proprios tollit, immo compatitur.* Hoc modo concordiam gratiæ efficacis cum libertate componit. Non recurrit ad ſcientiam mediam antecedentem decretum divinæ voluntatis; non ad gratiam dependentem à libero arbitrio, ſed in ipſamet providentia, in voluntatis divinæ cauſalitate, atque efficacia modum hujus concordiæ invenit.

16. *Joannes Antonius Delphinus* Ordinis etiam Minorum inſignis Theologus, hanc eamdem gratiæ efficaciam propugnat lib. 4. de libero arbitrio §. *Opera Dei*: *Dei opera in tres quaſi Claſſes diſtribuemus. In prima igitur ea ſunt, quæ Deus ita operatur, ut nulla ex parte liberum arbitrium noſtrum, aut Deum ipſum præveniat, aut ad illa efficienda concurrat. Hujuſmodi ſunt prædeſtinatio, & reprobatio, vocatio, admonitio, pulſare ad oſtium, aliquando etiam inſpiratio, & illuminatio; nempè cùm illuminatio repentinus quidam motus eſt inſtar coruſcationis prætervolans &c. Deindè opera illa Dei ſunt in altera Claſſe, quæ ſic Deus in nobis efficit, ut nos tamen ſecum velit cooperari, adeoque ſibi conſenſum liberi arbitrii exhibere, qualia ſunt omnia, quæ motionem liberi arbitrii noſtri quampiam deſignant. Ea verò à potenti Deo, pariterque à nobis eodem temporis momento efficiuntur, ſed tamen Deus prævenit nos, quia priùs naturâ, quàm nos, illa operatur, ut trahere nos ad ſe, aperire cor noſtrum, diſponere, ac præparare nos ad juſtificationem, & mox ad vitam æternam &c. Denique in tertia Claſſe ſunt opera, quæ Deus facit; non tamen niſi in iis, qui diſpoſiti ſunt, aut ad bonum per liberum arbitrium adjutum gratia Dei præveniente, ſive inclinatione gratiæ gratum facientis, aut certè ad malum per liberum arbitrium diſſentiens, ac repugnans gratiæ Dei, & Spiritui Sancto. Talia ſunt opera, donare fidem, & ſpem, effundere charitatem ſuam in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, quem donat nobis, remittere peccata, augere fidem, ſpem, & charitatem, glorificare.*

17. *Franciſcus Horantius* doctrinâ, & religione præſtantiſſimus, qui

qui adverſus *Calvinum* ſcripſit, eamdem circa gratiam, & liberum arbitrium doctrinam habet lib. 1. cap. 53. *In primo*, inquit, *ſtatuamus oportet eos* (locos) *qui ſic Deum erga nos agere volunt, ut nos divinæ opi cooperari negare videantur, ut, Non eſt volentis; &, Quoties volui congregare,* (*ad Rom.* 9. *& Matthæi* 23.) *& id genus innumeri. In altero gradu is locorum ordo eſt, quibus licèt non ſic expreſsè operatio noſtra excludi videatur, ejus tamen operis ſolus Deus Auctor inducitur, ut, Ego auferam cor lapideum,* (*Ezechiel* 36.) Et poſt plures alios enumeratos ſubdit: *Sit jam tertius locorum ordo, ubi nomen ipſum beneficii collati explicat, nihil nos fuiſſe cooperatos ipſius productioni, ut eſt: Gratiam, & gloriam dabit Dominus &c.* (*Pſalm.* 83.) *celeberrima ſunt hujuſmodi teſtimonia, quibus nos operum noſtrorum gloria interdicimur, eò quòd non nos ipſi* (*ut blaſphemi Pelagiani garriebant*) *virtute noſtra, ſed Dei gratia juſtos facit.* Paulò poſt tria operum genera, quæ in juſtificatione noſtra extant, diſtinguit. *In primo*, inquit, *operum genere, nullam penitùs voluntas noſtra partem habet, nec conſenſum, nec cooperationem, ea ſunt prædeſtinatio, vocatio, admonitio, pulſatio, aſpiratio, atque illuminatio. Hæc porrò ſic juſtificationem noſtram præeunt, ut tempore etiam quandoque conſenſum noſtrum præcedant: ſi enim, ut rectè dicebat Auguſtinus, non eſt in voluntate noſtra poſitum, non ſæpè viſis tangi; cur hoc non idem in bonum ipſi voluntati eveniet? Secundi generis opera ſic in nobis Deus exercet, ut & nos noſtrum etiam aſſenſum illis præbeamus: ea ſunt omnia, quæ motum quempiam liberum animi noſtri deſignant. Hæc non prius tempore à Deo, quàm liberè à nobis, ſed ſimul à Deo, & à nobis fiunt, à Deo tamen priùs naturâ. Prioris generis beneficia aſpernari, & repudiare, cum priora ſint noſtris actibus, liberè poſſumus: poſterioris donis, etſi liberè utatur voluntas, cum ſimul ſint cum operatione noſtra, intelligi non poteſt, Deum operari, quin & nos operemur: multò minus noſtra operatio ſine divina vel intelligi poteſt; veluti nos trahere, convertere, noſtrum cor aperire, & alia penè innumerabilia. Videat mecum, & pauliſper conſideret Chriſtianus Lector, quàm ad harmoniam cœleſtem Scripturæ canant; Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater meus traxerit eum. At idem ipſe alibi: Venite ad me, &c. Si quis vult venire. David precatur, Domine labia mea aperies, qui alio in Pſalmo ait: Aperi os tuum &c. Clamamus nos, Domine Deus virtutum converte nos; contra clamat & ipſe: Convertimini ad me. Conſenſus hic mirificus, & divinæ miſericordiæ nos admonet, quâ Deus promptiſſimus eſt ad oſtium pulſans; & ſimul noſtræ inopiæ, inbecillitatis, & impoſſibilitatis admonet. Prioris quidèm, dum nos ad ſe converti vult: non quod à nobis ſit principium* (*abſit; eſt enim Pelagiana hæc blaſphemia*) *ſed ut qui dives eſt in miſericordia, paratiſſimum ſe oſtendat, ut per ipſum non ſtet, quominus aut trahamur, ut & corda noſtra adaperiantur. Poſterioris verò, cum omnia hæc nobis à Deo donari flagitamus. Reſtant tertii Ordinis opera, quæ licèt Dei ſolius muneris ſint, non tamen infunduntur, niſi ſimul homo rationis particeps, ope divina*

per

per liberi arbitrii motum ſit diſpoſitus. Hinc ſolvit omnes locos ex Scripturis allatos à *Calvino*. Mox cap. 54. alludens ad eamdem operum partitionem: *Si ſermo ſit*, inquit, *de eis primi Ordinis auxiliis, & gratiis, quas Deus in nobis ſine nobis liberè operantibus repentè operatur, proculdubio majora, ac plura ſubſidia pro ſua miſericordia confert electis, quàm reprobis: adeſt enim omnium corda pulſans, impariter tamen. Quinimmò ſæpenumero in Scripturis legimus, è duobus eaſdem audientibus exhortationes, atque admonitiones, alterum animo perculſum in viam rediiſſe, alterum vero minimè: quemadmodum videre eſt in Pharaone, & Nabuchodonoſore. Ad hoc pertinet, quod Chriſtus ait: Væ tibi, Corozain, væ tibi Betſaida, quia ſi in Tyro, & Sidone factæ fuiſſent virtutes. Et Scribis, & Phariſæis: Viri Ninivitæ ſurgent in judicio; undè collige, ſegnius aliquando profeciſſe eos, qui cumulatiora hujuſmodi munera receperunt, quàm qui exiliora, propter majorem duritiem obſtinati pectoris libertatem comprimentem. In ſecundi verò generis auxiliis, quantò Deus ferventius excitat, tantò voluntas ipſa meliùs agit, & magis movetur.*

18. Hæc omnia poſtea cum noſtra libertate componit lib. 3. cap. 11. *Omnia*, inquit, *vult Deus, quæ fiunt ſub Cœlo, & in Cœlo: omnium eſt divina voluntas cauſa. Agnoſce myſterium, intuere Sacramentum. Vult omnia mirè ſe accommodans his cauſis, quas ſibi in operationem copulavit. Omnium eſt cauſa, ſed ea ſic in lucem profert, quemadmodum natura ſua habent à ſuis cauſis proficiſci. Eſt enim res hæc ſic vera, ſic clara, omnique alii vero conſona. Producitur ignis à generante ſe igne; vult Deus ignem productum. Ubi ſi Deum ſpectes primum producentem, effectus liber eſt, qui tamen ſimpliciter eſt neceſſarius, & naturalis, neceſſitate quidem, & naturalitate à ſua proxima, & immediata, ac particulari cauſa contracta. Rurſum amor boni, aut odium mali, à recta voluntate creata naſcitur, non minus liberè, quàm ſi Deus nihil ibi prorſus ageret. Vult itaque amorem meum, quem mecum unà producit, ſed ita vult, ut velit etiam me producere, & ita producere, quemadmodum voluntas mea nata eſt ad producendum, nempè libera ad utramque (ut Philoſophi loquuntur) contradictionis partem. Sed id ipſum clarius explicabitur, ſi dicamus, voluntatem divinam omnium eſſe principium, & omnium cauſam, quæ præbet etiam rebus ipſis virtutem cauſandi (ita dixerim) & principiandi, atque cum eis operatur. Quo igitur pacto ea mens, quæ voluntati creatæ dedit, & eſſe, & operari, ſua actione, aut libertatem auferet, aut modum operandi invertet? Quarè ſicut divina voluntate non deſtruitur creata voluntas, ita divina libertas creatam libertatem ſtabilit, & confirmat, tantùm abeſt, ut imminuat, aut deſtruat. Apud omnes conſtare debet, divinam voluntatem (quæ nihil temeritatis habet, ſed magis omni conſilio eſt plena, atque ſapientia in divinis Literis nominata legitur) diſponere omnia ſuaviter. Si ergo effectus naturalis non habeatur etiam is, qui à Deo eſt, nonniſi quod à particulari cauſa neceſſariò producatur; quarè non etiam liber effectus erit is, qui à proxima radice libera profici-*

ſciſcitur, quantumvis una omnium cauſa ab omnibus habeatur? En quam certa, conſtans, ac indubitata fuit apud veteres Theologos Ordinis Minorum hæc de prævia efficaci motione ſententia. Videantur *Faber* in 1. diſt. 39. diſp. 54. cap. 4. & 5. *Hugo Cavellus* in 2. diſt. 37. num. 13. & tom. 3. edit. Scoticæ Lugdunenſis tract. de primo principio cap. 4. concluſ. 4. num. 8. Scholio 3. *Hieronymus Tamariz* in floribus Theologiæ 1.2. de Scient. *Meuliſſe* tom.2. Metaph. cap. 3. p.5. quæſt.3. *Ludovicus Caſpenſis* diſp. 6. de Scientia ſect. 6. *Ildephonſus Briſellus* tom. 1. in 1. p. controverſ. 11. diſt. 3. art. 1. *Felix* variis in locis primi principii, & tentativæ Complutenſis. *Theodorus Smiſiga* tract. 3. de Deo, diſp.2. q. 5. *Angelus à Monte Piloſo* tom. 2. primæ partis diſp.30. art. 8. *Macedo* in collationibus *S. Thom.* & *Scoti*, tom. 1. collat. 10 11. & 12. & tom.2. collat. 9. Diffic. 3. ſect. 8. pag. 548. *D. Thomam in hac ſententia tradenda, & tenenda, ſemper conſtantem, certumque fuiſſe, ut numquam ſui tenacior fuerit, ſibique cohærentior.* Sed *Macedum* non ſuſtinet *Ortizius*: *Ego*, inquit num. 11., *libentiſſimè deſero deſertorem, & quia deſertor eſt*, (Societatis enim fuit, poſtea Minorita) *& quia auctoritas ejus contra Jeſuitas nihil valet ultra argumenta, & probationes, quas ipſe producat.... Igitur libentiſſimè, inquam, nunc & alias deſero Macedum, niſi fortè in 2. p. de eo ſit ſermo.* Sed hìc non agitur de ſimplici teſtimonio *Macedi*, ſed de veritate, quam adductis S. *Thomæ* verbis manifeſtam fecit; cur ergo veritati oſtenſæ non adhæret? Cur *S. Thomam* exponit, ut exponi ſolet aſſertor Scientiæ mediæ, quam *S.Thomas* funditus evertit? Non ſuas ſententias in *S.Thoma* quærere, aut ei affigere, ſed ejus mentem ſolertiùs indagare, & inventam ſincerè ſequi debet, qui ejus vult haberi Diſcipulus. Quòd ſi quis nobis S. Doctoris mentem ultrò oſtenderit, non eum injuriis afficere, ſed grato animo excipere debemus, quò palàm fiat nos unicè veritati inveſtigandæ ſtudere; quàm clarè oſtendatur magis, quam à quo oſtendatur attendentes. Nec prætereundum, ferè omnes illos ſcripſiſſe ante exortam iſtam controverſiam; creſcit enim dicentium auctoritas, cùm procul abeſt omnis de ſtudio partium ſuſpicio: dum illi de hac re ab odio, vel ira, vel amicitia, vel miſericordia pro nobis, vel contra alios, vacuum pectus habuerunt, quando de hac re veram, tranquillamque ſententiam protulerunt.

19. Sed quid tot inſignes & eximios Ordinis S. *Franciſci* Heroas commemoro? Favet nobis S. *Bonaventura* Doctor ille veriſſimo nomine Seraphicus & Cherubicus, qui, teſte *Gerſonio*, ſecutus eſt doctrinam communem & ſolidam, quæ Pariſiis vigebat, maximè tempore ſuo. Inquirens enim, *An gratia comparetur ad animam in ratione motoris?* in 2. ſentent. poſt multa reſpondet: *Alius eſt modus intelligendi, ſecundum quem procedens à luce ſuperna &c. Unde ſicut lumen non ſolum operatur cum aëre, ſed etiam operatur in ipſum aërem ratione continuationis cum ſuo fonte; ſic & gratia non ſolum operatur cum libero arbitrio, ſed etiam in liberum arbitrium; & liberum arbitrium movet.* Rurſus in 2. SS. diſt.34. q.1. inquirit: *An omnis actio ſit à Deo.*

Ad

Ad 5. reſpondet. *Dicendum, quòd tota operatio eſt à Deo, & tota à libero arbitrio: non enim eſt intelligendum, quòd Deus cooperetur libero arbitrio, ſicut cum duo ferunt lapidem, unus cooperatur alteri,* (quo tamen exemplo utitur *Molina* in concordia edit. Antuerp. pag. 328. ad explicandam ſuam doctrinam, & defenditur à P. *Livino* de *Meyer* in ſuo *Liberio Gratiano* Diſſertat. 1. cap. 10. & 11.) *Sed quia Deus eſt intime agens in omni actione, & intimus eſt ipſi potentiæ operanti, ita quod potentia ipſa in nihil exit, quod non ſit ab ipſo.* Tertiò idem D. *Seraphicus* in 2. diſt. 25. diſt. 2. q. 5. circa medium diſtinguit inter *induci, mutari, & cogi*, dicitque: *Tunc enim voluntas induci dicitur, quando aliqua perſuaſio fit, quâ diſponitur ut ad aliquod appetibile inclinetur... Tunc autem voluntas mutatur, quando ipſa volente unum potenti virtute affectio immittitur ei ad contrarium, & de volente fit nolens, aut e contra, & hæc dicitur eſſe quædam compulſio, & tractio Divina... Voluntas igitur induci poteſt ab Agente creato; mutari verò ab alio non poteſt, niſi ab Agente increato. Cogi vero ab aliquo non poteſt.*

20. Conqueritur *Ortizius* pag. 4. ommitti hic verba quædam S. Doct. *Longe prætioſa, quæ vix quiſquam pro humana libertate pugnatior tam rotundè pronunciet, ſcilicet; Et pro tanto dicit Bernardus, quòd libertas voluntatis eſt ita plena ſuo modo in creatura ſicut in Creatore.* Sed ſi verba ille attentè conſideraſſet, puto, quòd ab illis allegandis abſtinuiſſet. Dicit S. *Bonaventura*: ex D. *Bernardo Voluntas eſt ita plena ſuo modo in creatura, ſicut in Creatore. Suo modo*, inquit, quæ non fruſtra appoſuit S. Doct. Hoc eſt, quod continuò clamant Thomiſtæ, voluntatem creatam eſſe liberrimam, poſſe operari quidquid vult, ſed *ſuo modo*, videlicet, cum ſubordinatione ad primam cauſam, primum agens, Deum. Eſt enim ſolummodò ſecundum liberum, ſecundum agens. Porrò ſecundum neceſſario ſupponit primum; unde ſicut ceſſante motu primi mobilis, ceſſaret in hiſce inferioribus omnis corporeus motus; ita ceſſante causâ omnium primâ, Deo, agendi vigorem nobis non imprimente, ceſſat omnis actio liberi arbitrii. Nec vim etiam priorum verborum S. *Bonaventuræ*, quibus diſtinguit inter induci, mutari, cogi, videtur percepiſſe *Ortizius*. Dicit enim: *Igitur quod ibi ait S. Doct. (& eſt veriſſimum) eſt hominem & Angelum poſſe quidem alterum hominem ad aliquid inducere, & perſuadere &c...; Verum per intrinſecas affectiones, & illuſtrationes ad fundum uſque ipſius voluntatis pervenire, ſuâ gratiâ auxiliante, & confortante ſic ad operandum, ut quæ prius ab aliquo bono erat averſa, jam ſit valde proclivis, ſolius Dei eſſe poteſt.* Hic jam obteſtor ego quotquot Latinum intelligunt, an ſit idem dicere: Deum potenti virtute affectionem voluntatis *immutare ad contrarium*, itaut de volente fiat nolens & è contra, ac dicere: Deum facere ſuâ gratiâ auxiliante, & confortante, ut voluntas, quæ priùs ab aliquo bono erat averſa, *jam ſit valde proclivis?* Primum dicit S. *Bonaventura*, ſecundum *Ortiz*, qui ut videretur propius ad modum loquendi S. *Bonaventuræ* accedere, hiſce verbis utitur,

tur, *Deum per intrinſecas affectiones, & illuſtrationes ad fundum uſque ipſius voluntatis pervenire*. Sed quia hoc nimis favorabile erat Thomiſtis mox gradum referens, aſſerit Deum facere, ut voluntas jam *ſit valde proclivis* ad id, quod ante nolebat, & hoc juxta ipſum eſt, Deum immutare voluntatem *ad contrarium*, *itaut de volente fiat nolens*. Apage. Nihilo plus valent verba S. *Bonaventuræ*, quæ ipſo pro ſe allegat ex 2. diſp.37. q.1. ad ultim. ſcilicet: *Ad illud quod dicitur, quòd Deus eſt principale movens in tali actione, dicendum, quòd verum eſt: attamen non ſequitur ex hoc, quòd excitet liberum arbitrium ad faciendam illam operationem*. Loquitur enim S. *Bonaventura* de actionibus malis, vel indifferentibus, pro quibus non requiritur excitatio gratiæ, ut patet ex verbis immediatè ſequentibus: *Excitatio enim dicit aliquem effectum gratiæ prævenientem ipſam voluntatem. Hæc autem requiritur in bonis meritoriis: in aliis verò operibus indifferentibus, & etiam malis, non eſt niſi ſola cooperatio Divinæ virtutis ... propter quod conceditur ibi eſſe cooperationem, non præventionem*, gratiæ ſcilicet, de quâ mox loquutus fuerat.

21. Notanda quoque, & ponderanda ſunt verba S. *Bonaventuræ* ex loco penultimo citato, quæ *Ortiz* ipſe nobis ſubminiſtrat pag. 4. num 6. *Deus immutat voluntatem creatam immittendo affectiones varias: in qua immiſſione non eſt coactio, pro eo quod ita voluntariè volo illud, quod Deus immittit, ſicut illud, quod ex me ipſo volo: et ſi aliquid volo, volens volo, non invitus; & ita in volendo ad nihil compellor*. Ecce loquitur S. Doct. de immiſſione affectionum tam potente, ut dubium eſſe poſſet, an non inducant coactionem. An tale dubium exſurgere poſſet, ſi Deus voluntatem ſolummodo *valdè proclivem* redderet ad aliquid volendum, ut prætendit *Ortiz*? An, quod ex ſeipſo? Diſtinguit interim S. *Bonaventura* inter id, quod homo vult *immittente Deo*, & id quod vult ex ſe ipſo, & utrumque dicit æque voluntarium eſſe. Loquitur ergo S. *Bonavent.* in quæſtione iſta, de quadam ſpecie motionis Divinæ prorſus ſingulari, iiſque propriâ, qui ſpiritu Dei aguntur. Talis motionis Divinæ ſpeciem agnovit, & expertus in ſe eſt S. *Ignatius Loyola*, eamque ſic explicat in lib. Exercit. pag.72., & 73. edit. Antuerp. 1635. *Primum tempus electionis ritè faciendæ erit, quando voluntatem Divina virtus ſic impellit, ut omnis dubitatio, immo etiam dubitandi facultas animæ ſublata ſit, quominus ſequatur impulſionem talem, ſicut legimus B. Paulo, & Matthæo, & aliis nonnullis, vocante Chriſto, accidiſſe*. Loquuntur ſanè dicti Sancti de ſpecie quadam motionis Divinæ prorſus ſingulari illis propria, qui ſpiritu Dei aguntur. Atque hoc putabam reſponſurum tandem *Ortizium*; cui hic poſſem reſtituere verba, quæ ipſe de *Hozio* num 6. citato dicebat: *Quæ pro ſe allegat, non funditus illa percallunt*. Enimverò quid mali timebat *Ortizius*, ſi agnoviſſet Deum, utendo potentiâ ſuâ extraordinariâ, poſſe, ac quandoque etiam movere phyſicè, ac præviè voluntatem ad aliquos actus ſupernaturales, ſalvâ libertate, ut mox laudati Sancti inſinuant? Nihil inde ſequebatur, niſi quòd præmotio Thomiſtica ſit abſolutè poſſibilis: quo ſup-

ſuppoſito & dato, parum lucri accedebat Dominicanis, aliiſque Thomiſtis. Negabuntne tantillum Omnipotenti Deo? Sanè nimis anguſtis cancellis Omnipotentiam Dei, quæ *Auguſtino* teſte, de grat. cap. 14. *Magis habet in poteſtate ſua voluntates hominum quam ipſi ſuas*, videretur circumſcribere, hoc qui negaret. In hoc puncto difficilis adeò non fuit P. *Hervart* Jeſuita, quin hoc publicè profeſſus ſit teſte Illmo *Caramuele* in Theol. fundam. fundam. 1. n. 54. *In Univerſitate Viennenſi*, inquit, *P. Hervart Societ. Jeſu magni ingenii Doct. defendens iterum, iterumque eſſe poſſibilem qualitatem, quæ ex eſſentia ſua phyſica, & reali infallibilitatem illæſâ libertate inducat*. Atque hoc eſt ad minus, quod erui poteſt ex præcitatis ultimis verbis S. *Bonaventuræ*, cujus tamen priores auctoritates abſolutè ſtatuunt prædeterminationem. Nobis ergo ſufficit tanti Doctoris doctrina; quâ Theologis nulla ſublimior, nulla divinior, nulla ſalubrior.

22. Longiùs ergo recedit à mente SS. Patrum, & ab opinione, quam de Deo habemus, P. *Aſſermet* Ordinis Minorum Sorbonæ Doctor in ſuo opere Gallicè inſcripto: *Defenſes de la Bulle Unigenitus* tom. 2. pag. 720. ubi ait: *Dico, Deum eſſe omnipotentem ſuper corda hominum in his, quæ vult abſolutè, non verò reſpectu ſalutis humanæ, in cujus commodum confert gratiam, cui quantùmcumque potens ſit, de fide eſt, voluntatem poſſe refragari*: quæ non ſine vehementi animi admiratione, immo ſtupore, legere potui. Vironè Chriſtiano, & Religioſo permiſſum, ut in negotio humanæ ſalutis Deum non credat Omnipotentem? Quò abiit, dum id ſcriberetur, Sacrarum Scripturarum auctoritas? Quò intemerata Romanæ Eccleſiæ doctrina? Quò Fidei Catholicæ lumen? Summus, ac verus Deus naturale hoc habet, ac proprium, & neceſſarium, ut ſit Deus omnium, ac princeps, ſupremumque gerat dominatum, & imperium in res omnes, & in hominum corda. *Non dico*, inquit *Auguſtinus* ſerm. 139. de tempore, *da mihi Chriſtianum, da mihi Judæum; ſed da mihi Paganum, Idolorum cultorem, Dæmonum ſervum, qui non dicat, Deum eſſe omnipotentem. Negare Chriſtum poteſt, negare omnipotentem Deum non poteſt*; & Deum reſpectu ſalutis humanæ, in cujus commodum confert gratiam, non eſſe omnipotentem, Catholicus hoc dicere, hoc ſentire, hoc ſcribere, hoc credere poteſt? Quid juvat omnipotentem appellare, cujus potentiam limitas? An omniſcium eum diceres, qui aliquid neſciret? Nos credimus, & confitemur, quod paſſim clamat, & prædicat Eccleſia cum Scriptura dicente *Geneſ.* 19. verſ. 14. *Numquid Deo eſt quidquam difficile*? Et num. 11. verſ. 23. *Numquid manus Domini invalida eſt*? *Job* 42. verſ. 2. *Scio Domine, quia omnia potes*. *Jeremiæ* 32. verſ. 17. *Non erit tibi difficile omne verbum*. *Matthæi* 19. *Apud homines hoc impoſſibile eſt: apud Deum autem omnia poſſibilia ſunt*, quibus comprehenditur omnipotentia Dei reſpectu ſalutis humanæ..

23. Et ſanè, ſi Deus non eſt omnipotens reſpectu ſalutis humanæ, in cujus commodum confert gratiam: ergo in Deo non datur plenitudo potentiæ; ubi enim plenitudo potentiæ eſt, nulla potentia deeſſe poteſt.

teſt. Rurſus: poſſe Dei infinitum non eſſet; cùm enim in re ſalutis facere per gratiam aliquid non poteſt; poſſe Dei certò genere circumſcriptum ſtatuitur. Et tandem, non potentior in re ſalutis eſſet homine Deus. Hoc totum efficaciſſimè rejicit *Innocentius* Papa, qui de homine jam ſub gratia poſſibilitatis conſtituto hæc præclariſſimè ſcribit *Epiſt.* inter *Auguſtinianas* 181. aliàs 91. *Carthaginenſis Concilii Patribus*: *Nam quid nos de his poſthac rectum mentibus exiſtimemus, qui ſibi ſe putant debere quòd boni ſunt, nec illum conſiderant, cujus quotidie gratiam conſequuntur? Sed jam iſti, qui tales ſunt, nullam Dei gratiam conſequuntur, qui ſine illo tantum ſe aſſequi poſſe confidunt, quantumvis illi, qui ab illo poſtulant, accipere promerentur. Quid enim tam iniquum poteſt eſſe, tam barbarum, tam totius Religionis ignarum, tam Chriſtianis mentibus inimicum, quàm huic te negare debere quidquid in quotidiana gratia conſequeris, cui te ipſe confiteris debere quod natus es? Ergo eris tibi in providendo præſtantior, quàm poteſt in te eſſe qui te, ut eſſes, effecit? Et cum te putes ei debere, quòd vivis, quomodò te non putas illi debere, quòd quotidianam ejus conſequendo gratiam taliter vivis? Et qui nos adjutoriô negas indigere divinô, quaſi ex noſtra in totum poſſibilitate perfectos, quomodò nos adjutorium ejus in nos, cum tales à nobis etiam eſſe poſſumus, provocamus? Qui enim adjutorium Dei negat, vellem interrogare, quid dicat, nos non mereri, an illum non poſſe præſtare? An nihil eſſe propter quod unuſquiſque hoc debeat poſtulare? Poſſe hoc Deum, opera ipſa teſtantur, & adjutoriô quotidianô nos egere negare non poſſumus. Hoc enim, ſeu benè vivimus, provocamus, ut melius, ſanctiuſque vivamus; ſeu pravè ſentientes à bonis avertimur, ut ad rectam redeamus viam, ejus auxilio plus egemus. Nam quid tam mortiferum, tam præceps videatur ad caſum, tam expoſitum ad omnia pericula, ſi hoc ſolùm nobis putantes poſſe ſufficere, quod liberum arbitrium, cum naſceremur, accepimus, ultra jam à Domino nihil quæremus, id eſt, Auctoris noſtri obliti ejus potentiam, ut nos oſtendamus liberos, abjuremus, quaſi jam amplius, quod poſſit dare, non habeat, qui te in tuo ortu liberum fecit? neſcientes, quòd niſi magnis precibus in nos Dei gratia implorata deſcendat: nequaquam terrenæ labis, & mundani corporis vincere conemur errores, cùm pares nos ad reſiſtendum, non liberum arbitrium, ſed Dei ſolùm facere poſſit auxilium.* Quæ longè pulcherrima, erudititiſſimaque *Innocentii* ratio falſitatem dicti efficaciter comprobat. Sicut & id, quod ſcripſit S. *Fulgentius* lib. de Incarn. *Non indignè dicimus, aliquid Deum nolle, quod poſſit: neſas eſt autem, ſi quis omnipotentem dicat aliquid facere non poſſe, quod velit: voluntati enim ejus quis reſiſtit?* Quæ ſufficiant, ne doctrina iſta longiùs nimis hominum diſſimulatione irrepat.

§. III. *Id*

§. III.

Id ipſum auctoritate plurium Doctorum Ordinis Sanctæ Mariæ de Monte Carmelo firmatur.

24. EX Ordine Beatæ Mariæ de *Monte Carmelo*, omiſſis pluribus Doctoribus inſignibus, qui in principalioribus Orbis Academiis, poſt reproductum Orbi ſyſtema *Bacchonicum* gratiæ congruæ, gratiam efficacem ab intrinſeco validiſſimè propugnarunt, in quibus eſt *Petrus Cornexo* Salmantinæ Univerſitatis non modicum jubar, qui à *Paulo* V. coram defendens Concluſiones, *Dignus Doctor Eccleſiæ* eſt appellatus; ex antiquioribus eſt *Guido Terrena* vulgò de *Perpignano*, qui ex Generali 12. ejuſdem Ordinis Epiſcopus *Majoricenſis* creatus anno 1321. & anno 1332. ad Eccleſiam *Elvenſem*, & *Perpignani* translatus, à Raynaldo tom. 15. *Defenſor Fidei* acerrimus eſt appellatus ad ann. 1332. num. 28., in libris editis Summa ſcilicet de Hæreſibus, *& quatuor unum*, ſeu *concordantia Evangeliſtarum* perpetuum ſuæ ſapientiæ monumentum reliquit univerſis: & in libris quodlibetorum, atque celebri opere ſuper Decretum *Gratiani* in Tranſpontina ex Bibliotheca Vaticana num. 1453. tranſumpto, nondùm editis paucioribus. Iſte Doctor, inquam, ſemper gratiæ ab intrinſeco efficacis conſtans invenitur aſſertor, ut videre eſt ad cap. 18. *Matth.* v. 7. & ſuper *Cantic. Bened.* cap. 2. v. *Ut ſine timore*; ſed expreſſiùs in tranſumpto laudato ſuper 23. q. 4. cap. *Vaſis iræ*, ubi poſtquam cap. præc. *Nabuchodonoſor*, à primis principiis exorſus, totum novum ſyſtema prædeſtinationis, & libertatis arbitrii cum gratia, à *Joanne Bacchone* Provinciale Angliæ, Doctore Pariſienſi, & Oxonienſi, primum dum legeret Pariſiis, ut conſtat ex 4. diſt. 1. q. 4. art. 3. & 4. in antiquiori editione circa annum 1330. inventum, & publicatum, ut patet ex ipſo in 1. Sent. diſt. 41. q. 1. art. 2. §. 2. & 3. refellit. Longum eſſet hìc omnia inſerere: at quod eſt magnoperè mirandum, quaſi in ſinu matris, adverſus ſyſtema hoc, vir iſte doctiſſimus inſurrexit.

25. Fol. 107. tranſumpti Tranſpontinæ à R. A. P. M. *Thereſio Cogroſſi* magno labore, & curâ confecti, ſuper finem cap. citat. *Vaſis iræ*, in principio ait: *Dicere, quòd humanum opus ſit cauſa Prædeſtinationis eſt hæreticum, & blaſphemum, cùm Deus ſit cauſa cauſans, & non cauſata..... Quoniam artificis opus non eſt cauſa artis, multò minus opus hominis eſt cauſa increatæ artis.* Et eodem loco longè poſt medium. *Ulterius male dicitur, quòd Dei prædeſtinatio non ſit cauſa effectiva, per quam Deus homini liberum arbitrium præparat, & gratiam confert, & perſeverantiam in bono.* Quod probat proſequens: *Unde ſicut ars eſt cauſa effectiva per ſe artificiati, ſic prædeſtinatio eſt cauſa effectiva meritorum prædeſtinati, cùm ſit pars ſapientiæ Dei, de qua Pſalm.* 103. *Omnia in ſapientia feciſti, & Prov.* 8. *Antequam quidquam faceret, ego eram cum ipſo omnia componens.*

26. Licèt

26. Licèt prædicta ſufficiant, non omittendæ videntur tres Concluſiones ad cap. *Nabuchodonoſor*. Prima fol.977. v. ſecundo: *Et eſt ſciendum, quod cùm Deus agat res per intellectum, & ſcientiam, ſcientia ejus eſt cauſa effectiva rerum, prout includit voluntatem Dei*. Secunda fol.983. ſuſcitat quæſtionem, à quo incipiat determinatio in Deo, & adducendo Philoſophum, & Comm. & ſeipſum in lib.3. quodlibet q 8.concludit fol. 985. lin. 6. *Unde dico, quod prima contingentia eſt tamquam in uno perfecto principio in actu intellectus practici, & voluntatis ſibi copulatæ*. Tertia denique fol. 995. v. *Prædeſtinatio* cum probatione ſua eſt ſic: *Nihil, quod eſt creabile, vel creatum, poteſt eſſe ratio, ſeu cauſa increati, cùm ... dependeat ab increato, & non è contra; ſed bonus uſus liberi arbitrii, quo quis per gratiam à Deo infuſam* (ecce quod non loquatur contra Pelagianos, vel Semi, ſed contra Doct. Reſolutum Auctorem ſcientiæ mediæ, & ejus ſyſtematis) *meretur, eſt in creatura creabile, vel creatum: ergo uſus liberi arbitrii, quo quis meretur, non eſt ratio, vel cauſa Divinæ Prædeſtinationis*. Hæc latiùs inſinuata ſunt, ut videat, quòd nec Confraternitas, nec amicitia, nec forſan Magiſterii reverentia efficere potuit, ut hæc tunc novitas Doctiſſimo iſti viro vel tantillum arrideret.

27. Secundus Auctor erit Italus, *Michael*, ſcilicet, *de Bononia* anno 1582. electus Generalis 18. ejuſdem Ordinis, Doctor Pariſienſis, à *Vvernero Carthuſiano totius Chriſtianitatis luminare* laudatus, *Theologus*, *Philoſophus*, & *Canoniſta ſummus* vocatus, in libris ſuper ſententententias, & ſuper Pſalmos ſub nomine incogniti ſatis cognitus, etſi ex pluribus ineditis ampliùs cognoſcibilis: qui ſuper Pſalm. 70. v. 4. ait: *Deus eſt firmamentum, dum in adverſis nobis dat patientiam: eſt refugium, dum ad ſe noſtram dirigit conſcientiam*, Et v. 6. inquit: *Notandum hìc, quòd aliqua prædicantur de Deo per eſſentiam, alia verò per cauſalitatem .... Illa prædicantur de Deo per cauſalitatem, quæ ſingulari efficientiâ in nobis cauſantur ab ipſo, ut cum dicimus, Deus eſt amor meus, ſpes mea, patientia mea*. Alius Auctor aſſertor gratiæ efficacis erit Venerab. *Thomas Vvaldenſis* Provincialis Angliæ Doctor Oxonienſis, & in Conciliis Conſtantienſi, & Piſano valde notus, *Hæreticorum Malleus* nominatus à *Trithemio*: qui laudatus à *Martino* V. & lib. 1. & 2. doctrinalis Fidei approbatus in 3. lib. de Sacramental. juſſu ejuſdem Pontificis in eodem Brevi 1. Aprilis 1427. completo, ait tit.1. cap.9. ante fin: *Credendum, nos nihil habere boni, quod non accepimus, ſed Dominum omnia agere in nobis, non opera tantum, ſed velle ipſum, quod eſt principium operis, perfectionis, & meriti* &c. Et poſt pauca: *Non ex ſe, ſed ſpiritu Dei aguntur, qui Dei filii ſunt*. Nimis res protraheretur, ſi omnia, quæ hic Doctor dicit, ſtatuens gratiam ab intrinſeco efficacem, adducerentur.

28. In favorem ſupradictæ gratiæ adeſt *Everardus Billik* Provincialis Germaniæ Inferioris, Doctor Colonienſis, & ter ibi Decanus electus, qui primus ſe oppoſuit calumniis *Melanthonis*, *Buceri*, & *Oldendorpii*, & Concilio Tridentino interfuit, familiaris Electoris Colonien-

nienſis, atque in die Circumciſionis ibidem orationem habuit anno 1552., & tandem Epiſcopus creatus *Cyrenen. Suffrag. Colonien.* hic igitur in *Judicio Univerſitatis, & Cleri Colonienſis*, impreſſo Pariſiis anno 1545. fol. 126. poſt medium ait: *Ego arbitror omnem bonum motum voluntatis humanæ ad Deum tendentem, etiam imperfectum, & informem; & ſpiritu vivificante nondum præditum haberi nihilominus à Deo: quod idem Apoſtolus haud obſcurè indicat* 2. ad *Cor.* 3. v. 4. ad *Cor.* item 1. 15. v. 10. & ad *Philipp.* 2. v. 13. quibus oſtendit *omne, licèt exiguum* (verba ſunt ejus) *opus bonum, & prorſus informe, præſertim peccatorum noſtrorum contritionem .... non nobis tribuendum, ſed gratiæ Dei, inſenſibili modo arbitrium noſtrum prævenienti, & ducenti* &c. quod latiùs proſequitur, atque confirmat. Ne Gallus deſideretur, adeſt *Thomas Beauxarnis* Doctor Pariſienſis inter *ſui temporis clariſſimus*, (ut loquitur *Miræus Catharinus* Medicus *Caroli* IX.) *Henrico* III. à Concionibus, & iſti à Legationibus, & à miniſterio, cum maxima hæreticorum invidia, quos verbo, & multis libris perpetuò debellavit, in opere, *Harmonia Sacra*, licentiâ *Gregorii* XIII., cui illud dicavit 1. Aprilis 1583. inter alia ſcribit cap. 3. Joan.: *Quidquid enim boni facimus, ſive vitando peccatum, ſeu pœnitendo de commiſſis, ſive bona operando, totum eſt à Deo, juxta illud Iſaiæ: Omnia opera noſtra operatus eſt nobis*. En per omnia ſæcula ab ortu ſcientiæ mediæ, ab omnibus præcipuarum Nationum Doctoribus hanc oppugnatam & gratiam ab intrinſeco efficacem prædicatam.

29. Sed prætermiſſis tot aliis, doctrinâ, & vitæ integritate celeberrimis Magiſtris, ad Decreta generalia, & communia Ordinis in favorem doctrinæ D. *Thomæ* accedamus. P. 1. cap. 17. num. 9. pro gradibus extra Provinciam Hiſpaniæ obtinendis ſequentia exiguntur: *Lectoratus, finitô curſu Theologiæ, habitis publicis Diſputationibus de univerſa Theologia, & quatuor lectionibus juxta quatuor partes Summæ D. Thomæ. Baccalaureatus, ubi poſt Lectoratum per duos annos legerint Philoſophiam, vel Theologiam, vel duas publicas Diſputationes ex prima parte, & ſecunda ſecundæ habuerint. Et Magiſterium, ubi poſt Baccalaureatum per duos alios annos, vel legerint Philoſophiam, ſeu Theologiam, vel habuerint duas publicas Diſputationes ex ſecunda ſecundæ & ex tertia parte. Patentes verò aliter vel alio modo collatæ nullæ ſint, & nullius valoris, & momenti cenſeantur*. Statutum etiam fuit in Capitulo Generali Cremonæ 1593. *Regentes doctrinam, & methodum D. Thomæ tam in Philoſophia, quam in Theologia profitebuntur*. Sic cap. 10. num. 19. Ulteriùs in Capitulo Generali Romano 1704. à *Clemente* XI. confirmato die 10. Novembris 1711. ſancitum fuit. *Quod ſpectat ad D. Thomam, illius doctrinam amplectantur*.

30. Aliud Decretum M. *Joannis Stephani de Chiſola* Prioris Ordinis in ſolemni viſitatione Provinciarum Hiſpaniæ anno 1595. qui non ſolùm auctoritate propriâ, ſed fulcitus auctoritate Apoſtolicâ à *Clemente* VIII. ipſi conceſsâ in cap. 10. de Collegiorum, & Studiorum reformatione num. 19. pag. 47. ordinavit, & mandavit: *Regentes doctri-*

nam D. Thomæ, & methodum tam in Philoſophia, quam in Theologia profitebuntur, utentur tamen illis expoſitoribus, quos voluerint. Studentes in Philoſophia D. Thomæ, Doctori Franciſco Annato, & Joanni à Canduno operam navabunt. Cæterum in Theologia D. Thomæ, ejuſque interpretibus tantum ſtudebunt. Non omittant tamen RR. Regentes opinionem noſtrorum Joannis Bachonii, & Michaelis de Bononia tam in Philoſophia, quam in Theologia, ubi opus fuerit offerre, propriis rationibus, & argumentis confirmare. Circa dogmata vero præceptoris Thomæ Valdenſis doctrinam anteponant. Sunt & alia Decreta ſpecialia pro Caſtella, & Bethica. Pro Provincia Caſtellæ eſt deciſio Capituli Generalis 1722. *Tam intra, quam extra ſequantur doctrinam D. Thomæ.* In Actis Capituli Provincialibus *Abulenſis* 1688. §.3. num.32. eſt Decretum ita ſeriò, & maturè digeſtum, & exaratum: *Quia contrarietas in doctrinis nimis pernicioſa ſtudiis, & ſtudentibus ſemper judicata eſt, ſicut libertas abſolutè opinandi, quibus permiſſis in ſtudiis generalibus quot Lectores, tot ſunt circa eamdem materiam ſententiæ, & quidem ita oppoſitæ, ut pauperes ſtudentes jejuni ſemper fere diſcedant, & concertationes publicas timidè, & ſine intelligentia, cum magno Ordinis noſtri dedecore defendant: & quòd pejus eſt, ita addictus eſt unuſquiſque ſuæ doctrinæ, ut diſcordia, quæ intra terminos intellectus contineri deberet, ad voluntatem, deperdita charitate, tranſeat: unde rixæ, & contentiones ſcandalis plenæ quotidiè cum magno Provinciæ dolore oriuntur, & alias, qui in Univerſitatibus publicis Salmanticenſi, ſcilicet, Complutenſi, & Valliſoletana, pro obtinendis Cathedris lauream Doctoralem ſuſcipiunt, neceſſitati ſunt (nè in vanum toto vitæ ſuæ tempore laborent) unam ex duabus Scholis Thomiſtarum, vel Societatis doctrinam defenſandam eligere: bonori Religionis, decori, & utilitati ſtudiorum, & ſtudentium Provincia hæc conſulens, & re prolixè diſcuſſá, & auditis RR. PP. Magiſtris in prædictis Univerſitatibus Laureatis, & olim, & tunc in ipſis actualiter ſuas Cathedras regentibus circa electionem unius doctrinæ præ alia, unanimi omnium aſſenſu, nemine contradicente, aut reclamante, ſed prius unó ore, ac corde decretum eſt: ut omnes Lectores, & Magiſtri ſive intra noſtra Collegia, ſive extra, in Univerſitatibus prædictis ſub pœna privationis Lecturæ, aut Cathedræ irremiſſibiliter ipſo facto incurrenda, nè aliam, quam Angelici Præceptoris, ac communis Magiſtri D. Thomæ doctrinam juxta explicationem noſtri Doctoris Cornexo, & noſtrorum Complutenſium & Salmanticenſium doceant, & defendant.* Et cùm poſtea in Capitulo Generali celebrato in Conventu D. *Pauli Ferrariæ* an. 1728. inſtante A.R.P. Provinciali Caſtellæ decretum fuiſſet, non obſtantibus quibuſcumque Statutis Capitulorum Provincialium, licitum fore Profeſſoribus illius Provinciæ ſententiam ſequi cujuslibet approbati Doctoris, præſertim verò, *Joannis* de *Baccbonio*, juxta Religionis mentem, in Actis Capitulorum Generalium toties repetitam; cùm pro revocatione hujus Decreti Sanctiſſimum Dominum *Benedictum* XIII. felic. record. ſupplicaverint graviores PP. ejuſdem Provinciæ, expoſitis variis

riis inconvenientibus, quæ ex mutatione doctrinæ ſequi poſſent, humillimis eorum precibus Sanctitas Sua annuit ſequenti Brevi, quo ſtatuit, ut Fratres Ordinis S. *Mariæ de Monte Carmelo* ſequantur doctrinam S. *Thomæ*; ut habetur in Bullario Dominicano tom.6. pag.701.

BENEDICTUS XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Exponi Nobis nuper fecerunt dilecti filii Franciſcus Montiel de Fuentenobilla, & Julianus Berocal, Fratres expreſsè profeſſi, ac Expriores Provinciales Provinciæ Caſtellæ Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo, in Sacra Theologia Magiſtri, necnon Officii Inquiſitionis adverſus hæreticam pravitatem in Regnis Hiſpaniarum Apoſtolica auctoritate inſtituti, qualificatores, quod in Congregatione Definitorii Capituli Generalis ejuſdem Ordinis noviſſimè, ſcilicet anno 1728. *in Civitate noſtra Ferrarien. celebrati, emanavit ad inſtantiam tunc exiſtentis Prioris Provincialis dictæ Provinciæ quoddam Decretum, quo declaratur, licitum fore Fratribus ipſius Provinciæ Caſtellæ ſententiam ſequi cujuslibet approbati Doctoris, præſertim verò quondam Joannis de Bachone, dum viveret, Fratris expreſsè pariter profeſſi Ordinis præfati, & alias, prout in dicto Decreto, cujus tenorem præſentibus pro expreſſo, & ad verbum inſerto haberi volumus, uberius dicitur contineri. Cum autem ſicut eadem expoſitio ſubjungebat, Decretum hujuſmodi non ſolùm adverſetur generalibus, ac communibus univerſi Ordinis prædicti Conſtitutionibus, in favorem doctrinæ Angelici Doctoris S. Thomæ Aquinatis, dudùm antea editis, tum in illius Capitulo Generali an.* 1593. *in Civitate Cremonen. habito, in quo cap.*10. *n.*19. *diſertè injungitur Regentibus Studiorum ipſius Ordinis, ut doctrinam, ac methodum ejuſdem D. Thomæ, tam in Philoſophia, quàm in Theologia profiteri debeant, tum in aliis Comitiis Generalibus dicti Ordinis in Alma Urbe noſtra anno* 1704. *peractis, ubi nova ſanctione, cui Apoſtolicæ confirmationis pondus acceſſit, iterum cautum fuit, quod alumni memorati Ordinis eamdem D. Thomæ doctrinam amplecterentur; verùm etiam everteret, atque convelleret, proprias, & peculiares Conſtitutiones, & ordinationes præfatæ Provinciæ Caſtellæ, quibus an.*1595. *tunc in humanis agens Joannes Stephanus de Chiſſola, Prior Generalis dicti Ordinis in actu viſitationis Provinciarum Hiſpaniarum ejuſdem Ordinis, non tam ſuâ ordinariâ, quàm auctoritate Apoſtolicâ, & à fel. record. Clemente PP. VIII. Prædeceſſore noſtro conceſſa, Regentibus Studiorum ipſius Provinciæ Caſtellæ doctrinam, & methodum ejuſdem ſectari expreſsè mandavit, ac inſuper plenè deſtrueret particulare dictæ Provinciæ Caſtellæ ſtatutum in Capitulo Provinciali anno* 1688. *in Civitate Abulen. coacto non minus maturè, quàm ſolemniter deſuper conditum, cùm nimirum Fratres Provinciæ Caſtellæ præfatæ inſimul*

congregati, ſecumque animo reputantes diſſidia, & contentiones, quæ ex diverſitate doctrinæ, ac varietate opinionum paſſim oriebantur, quo Religionis ſuæ honori, ſtudiorumque ipſius Provinciæ Caſtellæ utilitati conſultum foret, poſt rem diu, diligenterque diſcuſſam, & auditis, circa unius doctrinæ præ alia delectum, ejuſdem Provinciæ in Sacra Theologia Magiſtris, ad eum gradum in Univerſitatibus Studiorum generalium Salmanticen., Compluten., & Valliſoletan., promotis, Cathedraſque ibi regentibus, unanimi omnium aſſenſu, nemineque contradicente, aut reclamante, ſed uno ore, ac corde decreverunt, ut omnes Lectores, & Magiſtri, ſive intra Collegia dictæ Provinciæ, ſive extra in Univerſitatibus Studiorum Generalium hujuſmodi, ſub pœna privationis Lecturæ, aut Cathedræ, irremiſſibiliter ipſo facto incurrenda, non aliam, quam ipſius Angelici Præceptoris, & communis Magiſtri doctrinam docerent, & oſtenderent. Hiſque accedat, quod ampla illa, liberaque ſentiendi, & opinandi facultas, quæ per enarratum Definitorii nuperi Capituli Generalis Decretum alumnis dictæ Provinciæ Caſtellæ tribuitur, plurima eidem Provinciæ damna afferret, multipliceſque inter illius Fratres turbas, ac diſſenſiones excitaret, & vel maximè ſtudioſis, rectoque ſtudiorum ipſius Ordini noxia, & pernicioſa foret, quandoquidem exinde alumni præfati ad deſideria ſua coacervare ſibi Magiſtros, ac omni vento doctrinæ circumferri, liberè poſſent, ſicque in varias abeuntes ſententias invicem diſcreparent, atque non ſine mutuæ charitatis detrimento jugiter decertarent, facileque evenire poſſet, quod ipſi ſtudentes contrariam in Sacra Theologia illi, quàm in Philoſophia addiſcenda apprehenderant, opinionem edocerentur, quinimmo in una, eademque ſcientia; juxta diverſam Magiſtrorum pro tempore edocentium doctrinam, in varias quoque opiniones traherentur. Exponentes prædicti, hæc, & alia non minora mala ex hujuſmodi Decreto proventura conſiderantes, ut hujuſmodi Provinciæ Caſtellæ quieti, tranquillitati, ac decori, ipſiuſque Fratrum, & præcipuè ſtudentium concordiæ, & progreſſui, proſpectum ſit, ſublato hujuſmodi Decreto, unam certamque ejuſdem Angelici Doctoris, clariſſimi Eccleſiæ Dei luminis, conſtanti Summorum Pontificum, Prædeceſſorum noſtrorum teſtimonio, laudumque præconio tantoperè commendatam, doctrinam in univerſa Provincia præfata conſtanter retineri, doceri, & propugnari, plurimum deſiderant, Nobis propterea humiliter ſupplicari fecerunt, ut in præmiſſis opportunè providere, de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur eorundem exponentium votis hac in re, quantum cum Domino poſſumus, favorabiliter annuere volentes, illorumque ſingulares perſonas à quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis, à jure, vel ab homine, quávis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatæ exiſtunt, ad effectum præſentium tantum conſequendum, harum ſerie abſolventes, & abſolutos fore cenſentes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, ſupradictum Decretum Definitorii nuperi Capituli Generalis, liberam facultatem Fratribus præfatæ Provinciæ Caſtellæ cujuslibet

bet

bet approbati Doctoris ſententiam ſequendi, ſicut præmittitur, attribuens, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium revocamus, annullamus, & abolemus, viribuſque, & effectu penitus, & omninò vacuamus, & pro revocato, nullo, & abolito, viribuſque, & effectu penitus, & omninò vacuo, haberi volumus, omnibuſque, & ſingulis ipſius Provinciæ Caſtellæ Fratribus, Lectoribus, & Magiſtris, nunc, & pro tempore exiſtentibus, Conſtitutiones Generales Ordinis præfati, dictæque Provinciæ Caſtellæ ordinationes, & ſtatuta, quibus prælaudatam doctrinam D. Thomæ profiteri, amplecti, docere, & defendere jubentur, ut præfertur, deinceps perpetuis futuris temporibus inviolabiliter, ac inconcuſsè obſervare, eadem auctoritate, harum ſerie præcipimus, & mandamus. Sicque, & non aliter in præmiſſis per quoſcumque Judices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, & Sedis Apoſtolicæ Nuncios, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, ac interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam, quavis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus. In contrarium] facientibus non obſtantibus quibuſcumque. Datum Romæ apud S. Petrum ſub Annulo Piſcatoris die 14. *Februarii* 1730., *Pontificatus noſtri anno ſexto: Pro D. Card. Oliverio. C. Archiep. Emiſſenus.*

31. Hanc eandem *D. Thomæ* doctrinam ſequuntur PP. Reformati ejuſdem Ordinis, ut expreſsè ſtatutum eſt in Conſtitutionibus à Sancta Sede in forma ſpecifica approbatis, quibus univerſæ Galliæ, Belgii, & Germaniæ Provinciæ, Poloniæ una, alia Pedemontis, & Vicaria Pernambucenſis in America reguntur, ut habetur p. 1. cap. 21. num. 15. *Intra triennium tota D. Thomæ ſumma perlegatur.* Num. 17. *Quod ſpectat ad D. Thomam, quantum in ipſis erit illius doctrinam amplectantur cum interpretatione Doctorum Ordinis noſtri. Lectores verò Philoſophiæ ſtudeant Ariſtoteli adhærere, quantum Fides Catholica patietur.* Quid eloquar ſapientiſſimum Carmelitanum Excalceatorum Ordinem, in quo ſapientia ædificavit ſibi domum pulcherrimam ad habitandum, non de ſectis, ac quadratis lapidibus, ſed de vivis, & fulgentibus Margaritis; quæ dum cœleſtis contemplationis vacat dulcedini, quotidie creſcit in templum ſanctum Domini? Hìc regnat victrix, & efficax gratia, quam doctrinæ ſuæ munimine cuſtodit, protegit, & docet, curſu Salmanticenſi, aliiſque eximiis in operibus profundè, ac doctiſſimè elaboratis, ut vix quidquam perfectius in hoc docendi genere Schola Thomiſtica elaborare poſſit. Gaudeat ergo *Caducifer* par. 1. punct. 12. num. 124., quòd *Bachonium* habeat ſuæ ſententiæ ſummoperè ſuffragantem (quamquàm veriùs dixiſſet Auctorem.) Blandiantur ſibi, quòd ea in re pergant datis dextris Bacchoniſtæ, & Jeſuitæ; & quòd optimè in eodem ſyſtemate fœderentur, ut ſuo judicio fœliciter eſt aſſecutus R. P. Fr. *Didacus de Caſtilla* in ſuo opere Hiſpali nuper impreſſo, *Speculum doctrinæ Bacchonicæ*; de quo & nos valdè gratulamur ei, ut aliquam ex ejus doctrina conſolationem percipere poſſit ſua Schola,

la. At gratuletur & Nobis *Caducifer*, quòd è ſublimioribus Carmeli montibus in Scholam noſtram, non hujus, vel iſtius ſingularis Doctoris, ſed totius præclariſſimi Ordinis affectus feratur. Quò enim mons Carmeli ſublimior eſt auctoritate,& gravitate *Bacchone*,paucíſque ei adhærentibus; eò adhæſio totius montis doctrinæ *D. Thomæ* majoris æſtimationis, & pretii eſſe debet. Nos totius Ordinis ſtatutis contenti erimus. Numeret ille unum, aut alterum ſibi faventem (quippè, ut in proverbio eſt: *Pauper oves numerat*) pro ſua conſolatione, per nos licet. Interim obſervet, quòd *P. Aldrete* ab ipſo citatus inquiat, hunc Auctorem, *Bacchonium* ſcilicet, Scientiæ mediæ præluxiſſe, ut agnoſcat,quam falsò aliqui adinventionem Scientiæ mediæ ſibi arrogaverint.

§. IV.

Auctoritate Doctorum Societatis Jeſu eadem firmatur aſſertio.

32 TEſtes hujuſce rei appello graviſſimos Societatis Theologos; viros illos eximios, in quibus illuſtriora ſapientiæ, pietatis, religionis, fidei, & omnium virtutum decora emicant; neque aliquid à fide alienum, vel quod noſtri temporis hæreticorum redoleat officinam, reperitur; immò cœleſtium Eccleſiæ dogmatum fragrantiam ab hæreſum fœtido errore diſcernentes; qui, etſi omnes expreſsè *S.Thomæ* non meminerint; omnes tamen ejuſdem doctrinam, ut communem, veram, & firmiter tenendam in hac parte amplectuntur, & prædicant. Eminentiſs. Cardinalis *Bellarminus* ita certam & exploratam habet efficaciam intrinſecam gratiæ, ut agens de efficaci gratia ex liberi arbitrii cooperatione independente,atque de Prædeſtinatione ante præviſa merita, quæ à ſententia noſtra de efficaci gratia, indiviſa eſt, de oppoſito ſenſu ita loquatur lib 1. de grat. & liber. arbitr. cap. 12. *Hæc opinio aliena eſt omninò à ſententia B. Auguſtini, & quantùm ego exiſtimo à ſententia etiam Scripturarum Divinarum ... hæc opinio evertit omninò fundamenta prædeſtinationis Divinæ, quam S. Auguſtinus ex Divinis Literis ſolidiſſimè comprobavit.* Et lib. de grat. & liber. arbitr. cap. 9. *Prædeſtinationis Divinæ nulla ratio ex parte noſtri aſſignari poteſt.... Diximus autem, nullam rationem aſſignari poſſe, ut excludamus non ſolùm merita propriè dicta, ſed etiam bonum uſum liberi arbitrii, aut gratiæ, aut utriuſque ſimul, à Deo præviſum; etiamſi non dicatur eſſe meritum, niſi de congruo, & etiamſi non dicatur vera cauſa, ſed tantùm conditio, ſine qua non prædeſtinaretur is, qui prædeſtinatur.* Et cap. 11. *Neque ſolùm SS. Patres hoc affirmant, ſed antiquiores, & doctiores ex ipſis, quos cæteri poſtea ſecuti ſunt, & ad fidem Catholicam hanc ſententiam pertinere tradunt, & contrariam ad Pelagianos rejiciunt. Notabo aliqua loca, ut qui fortè contra ſentiunt, intelligant ex judicio Sanctiſſimorum Patrum, in quàm manifeſto errore verſentur.*

tur. Denique concludit: *Itaque Sedes Apoſtolica, non tantùm ſemel, ſed etiam ſecundò, & tertiò adverſus Pelagianorum reliquias, pro defenſoribus gratiæ, & prædeſtinationis ſententiam tulit; ut jam hæc ſententia non quorumvis Doctorum opinio, ſed fides Eccleſiæ Catholicæ dici debeat: id quod in ſequenti capite adhuc apertius, Deo juvante, monſtrabitur.*

33. Hoc idem ſtabilit alterum ejuſdem Societatis clariſſimum lumen *Franciſcus Cardinalis Toletus* ſuper *Luc.* cap.5. annot.54. loquens de *Molinæ* ſententia: *Huic doctrinæ*, inquit, *adverſari videtur, quod ipſemet Paulus de ſua vocatione ad Galat.* 1. *ſcripſit: Cum autem placuit ei, qui me ſegregavit ab utero matris meæ, & vocavit per gratiam ſuam, ut revelaret in me Filium ſuum, & evangelizarem illum in gentibus, continuò non acquievi carni, & ſanguini. Non dicit Apoſtolus, Quando novit, me obediturum, ſed quando illi placuit, qui per gratiam me vocavit. Non expectat Deus ſemper arbitrium noſtrum; quia ſua gratia ipſum excitat, ipſique dat velle, & perficere, quia etiam rebelles convertit, & compellit voluntates. Tunc ergo vocavit, quando illi placuit: &, ſi ante vocaſſet, utique reſpondiſſet, & obtemperaſſet. Non ergo ratio, aut tempus vocationis hujus, & ſimilium referri debet in hominis arbitrium, ſed in Dei placitum, cui ſic viſum eſt, ſicque diſpoſuit. Poteſt autem intelligi Chryſoſtomus ſic, tunc vocaſſe Diſcipulos, quando ſciebat illos obtemperaturos, nimirum per gratiam ſuam. Sciebat enim, quando ipſe operaturus erat in eis, ut obtemperarent vocanti, & tunc vocavit. Niſi ſic intelligas, doctrinam non probo. Nec ſolùm doctrinæ huic Chryſoſtomi in hac parte non conſentio, ſed contrariam omninò veram exiſtimo; nimirum tunc vocaſſe Diſcipulos multos, & præſertim Matthæum, quando plus erant impediti, magiſque detinebantur, ne venirent. Sic Petrum, & Andream vocavit, quando retia mittebant in mare, nec expectavit, ut jam eſſent miſſa, nec prævenit, antequam mitterentur, ſed dum mittebant: hoc enim majus adferebat impedimentum. Sic Paulum vocavit, quando in via erat, nec prævenit profectionem ejus, priuſquam acciperet litteras à Summo Sacerdote; ſed vocavit, dum opus fervebat, minuſque ad obſequendum paratus erat. Sic nunc Matthæum vocat, non antequam ſederet, ſed dum ad ipſum Telonium ſedebat, & ipſi operi incumbebat. In hoc enim virtus vocantis magis clareſcit, & magnitudo gratiæ revelatur, minuſque homo de ſua virtute, meritiſve poteſt præſumere. Totus eſt Auguſtinus in hac doctrina, quam in hac parte probo.*

34. P. *Alphonſus Salmeron* è primis S. *Ignatii* Sociis diſp.21. cap.8. Epiſt. ad *Rom.* prædeſtinationem omninò gratuitam defendit, omnemque præſcientiam boni uſûs gratiæ exploratricem rejicit, dicens: *Quidam ad vitandam Pelagianam invidiam aſſerunt, Deum velle ex ſe dare gratiam omnibus, undè & illam cunctis ex ſe offert; & quia vidit, qui eam recepturi, & ea benè uſuri eſſent, ideò iſtis ſtatuit conferre gratiam, & vitam æternam, cæteris autem non ita. Nec ex hoc ſequitur, quòd gratia detur ex meritis, quaſi Deus prævidens opera accepta-*

ve-

verit illa tanquam digna gratia, ſed accipiuntur, ut cauſa, ſine qua non. Exempli gratia, Rex arma, & coronam donat ex liberalitate ſua; ex prudentia tamen ea non vult dare, niſi illis quos novit armis eſſe benè uſuros.... Sed & hoc falſum eſt, & multis rationibus perimitur. Quia etiam juxta hunc loquendi modum, gratia non eſſet prædeſtinationis effectus, ſed potiùs cauſa. Non enim prædeſtinatur quis, niſi gratia benè uſurus, prævideatur: at hoc ſequitur gratiæ collationem. Nec enim videri poteſt bonus uſus gratiæ futurus, ſi in poteſtate ejus fuerit malè uti, niſi ponamus ante Dei conſpectum, quod verè acceperit gratiam, & quod perſeveranter ea benè uſus fuerit: quoniam futurum contingens, ſecundùm D. Thomam, à Deo non prævidetur ut futurum, ſed ut præſens. Si ergo prædeſtinatio requirit boni uſûs gratiæ præviſionem, & hæc divina prævisio boni uſûs gratiæ requirit collationem gratiæ, apertè infertur, quòd collatio gratiæ non eſſet effectus prædeſtinationis, quod eſt perplexum, & contra vim ipſius vocis, prædeſtinatio. Nam ſi in Dei præſcientia collatio gratiæ præcedit bonum uſum ejus, quomodò ergo, quod eſt poſteriùs, poteſt eſſe cauſa, aut ratio prioris?... Infertur ergo prædeſtinationis certitudinem non ab operum bonorum præſcientia, ſed à benigna Dei providentia proficiſci. Nec ideo, quia quis præſcitur ſalvandus, ſed contra, quia prædeſtinatur ſalvandus, ideo præſcit eum ſalvandum ſub ratione futuri, & non ſicut in contingentibus. Ideo in prædeſtinatione continetur certitudo ſalutis, & in ea, certitudo conferendæ gratiæ, & bonus uſus gratiæ, & meritorum, & perſeverantiæ in finem. Repugnat enim divinæ Sapientiæ certò aliquid in finem ordinare, & non ad certa, & promoventia in finem media.

35. *Benedictus Pererius* ex eadem Societate lib. 8. de commun. principiis cap. 8. de D. *Thomæ* ſentent. ita pronuntiat: *Hæc doctrina in hoc, quod ait D. Thomas, Deum actu concurrere ad quamlibet ſecundarum cauſarum operationem, non eſt opinabilis, aut probabilis tantùm, ſed eſt omninò vera, certa, & indubitata, de qua fas non erat Chriſtiano Philoſopho dubitare...... In eo autem, quod adjungit D. Thomas, cauſas ſecundas, & in his voluntatem noſtram à Deo moveri, applicari, & determinari ad volendum, licèt nonnulli diſſentiant Theologi, ego tamen manibus, pedibuſque in eam ſententiam perquàm libenter eo. Hoc enim eſt ingenium, hæc conditio, hic nexus, atque connexus moventium, & cauſarum per ſe, & eſſentialiter ſubordinatarum, ut poſterior non moveat, niſi mota à priori.*

36. P. *Joannes Mariana* de inordinato novitatis amore lib. 4. cap. 4. *Ab hoc præclaro fonte emanarunt illi turbines, & procellæ, quibus noſtra Societas tentavit exagitare Sapientiſſimos Dominicanæ familiæ Theologos, quos potiùs venerari debebat, ut purioris doctrinæ Antiſtites, quam ſequi heſterna Ludovici Molinæ Commenta. Cuius viri libellus ab examine Theologorum Sacræ Inquiſitionis, delatus fuit Romæ; ubi modo liberum arbitrium acerrimè contra gratiam pro palma luctatur.*
P. *Coſterus* lib. controverſ. cap. 5. de libero arbitrio dicit: *Peccatorem*

non

non poſſe à peccato reſurgere, neque piè erga Deum affici, aut pio affectu de Chriſto ut Redemptore ſuo loqui ſine divina motione, & gratia præeunte, ſicut poſt D. Auguſtinum adverſus Pelagium definierunt ex Scripturis Concilia Milevitanum, & Arauſicanum: quod ipſum ubi ex Scriptura probavit, ſubdit: *Tantam eſſe voluntatis, & cordis duritiem, ut niſi miſericors gratia Dei præveniat, & mentem illuſtret, affectumque moveat, nunquam ſeriò pœniteat, vel ad Deum revertatur; debet enim Deus prævenire nos in benedictionibus dulcedinis. Fonſeca* 1. Metaphyſ. cap. 2. quæſt. 3. ſect. 8. dicit: *In quibuſdam effectibus neceſſarium eſſe recurrere ad divinam determinationem, & præfinitionem*, quod repetit lib. 5. cap. 2. quæſt. 9. ſect. .. rat. 6. P. *Azorius* lib. 1. inſtit. moral. cap. 21. quæſt. 8. *Octavò quæritur, an Deus quando cum natura, vel voluntate operatur, ipſam moveat, & applicet ad agendum? S. Thomas apertè ſic ait: Deus non ſolùm dat formas rebus, ſed etiam conſervat eas, & applicat ad agendum &c. Cæterum mihi videtur veriſſima S. Thomæ ſententia: eam enim planè videtur Auguſtinus tradere lib. 3. de Trinit. cap. 3. 4. 5. & 6. &c.*

37. Legantur P. *Henriquez* de fin. hominis cap. 11. *Conimbricenſes* in 2. Phyſic. cap. 2. quæſt. 13. *Philippeus* in ſuo ad *Oſeam* Prophetam Commentario, *Dionyſius Petavius* tom. 1. Theologiæ dogmaticæ lib. 4. cap. 8. & lib. 9. cap. 7. *Ad illud quod per Chriſti merita tribuitur donum, non ſolùm dat poſſe ſi velint, ſed etiam velle quod poſſunt: & eſt tale, ut eo dato, nonniſi perſeverantes ſint, id eſt, ut certò, & quod in Scholis vulgò dicitur, infallibiliter perſeverent: tametſi liberè gratiæ illi, donoque conſentiant, non neceſſariò; ſed ita ut diſſentire poſſint, ſi velint, quod Tridentina ſciſcit Synodus, quamvis ut non diſſentire velint eodem illo perſeverantiæ dono perficitur*. Et cap. 16. *Quod ſi nihilominùs in Electorum poteſtate ſitum eſſe ſalutis negotium acerrimè defendunt, quoniam decreti illius divini uſus, atque exitus libertati noſtræ, & conſentioni illigatus eſt, quam non ſolùm certiſſimè novit acceſſuram Deus, ſed etiam omnipotentiſſimâ ſuâ voluntate, & gratiâ, cui ſcit humanam voluntatem non poſſe reſiſtere, ſeſe illam non ab invitis, ſed volentibus expreſſurum eſſe prævidit: cur non eadem & nos, ex Auguſtini mente, uſurpare de electione, ac prædeſtinatione ſalutis æternæ jure noſtro poterimus? Hanc enim perindè immobili, decreto Dei fixam, ac conſtitutam eſſe volumus, ut illius exitus in prædeſtinatorum libertate ponatur.* P. *Claudius Tiphanius* lib. de ordine, & de priori, & poſteriori pag. 204. Legatur & P. *Bernardinus Mazziotta* ejuſdem Ordinis tom. 1. ſelectar. quæſtion. quæſt. 2. per totam æquè ſubtiliter, ac fortiter, & verè Thomiſticè defendens irrefragabilem veritatem illius principii: *Omne quod movetur, ab alio movetur*: doctrinis de præmotione phyſica ſemper firmiter inhæret. Undè & n. 76. agens de motibus liberis docet ex Divo *Thoma* 1. 2. quæſt. 9. art. 4. & quæſt. 6. de malo art. 1. *In Angelis, & animabus ſpiritualibus metaphyſicè* (id eſt ultra naturam ſenſitivam) *& ſpiritualiter ſe moventibus, cùm immanenter operantur, intelligentes ſuo intellectu, & ſuâ voluntate volentes, dari principium movens*

diſtinctum à ſubjecto, quod movetur. Et ibidem poſteà ſequutus *Capreolum* in 2. diſt. 6. quæſt. 1. art. 3. ait: *Voluntatem movere, & velle aliquod particulare bonum, hoc nimirùm, aut illud, non ſimpliciter, quá voluntas eſt, ſecundùm quàm rationem movetur à ſuis actibus, ſed quá ſupponitur mota à Deo, & feciſſe primos actus aliquos, quos ait Auguſtinus fieri in nobis ſine nobis*. Sed cùm clariſſimos è S. J. viros commemoravimus, facere non poſſumus, quin & in ipſos propenſum alium, nullâ non laude dignum, in medium adducamus, communis, & ſemper ſanæ, & irrefragabilis doctrinæ teſtem: ille ipſe eſt Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ Parens, atque immortale Romanæ Eccleſiæ decus, & ornamentum *Cæſar Cardinalis Baronius*, qui ſubjiciendam modò Epiſtolam ad Illuſtriſſimum Archiepiſcopum Viennenſem ſcripſit: *Illuſtriſs. & Reverendiſs. Dñum. Ignoſcas, ſi tardiùs, quàm par eſt, ad litteras Rev. Dominationis veſtræ reſcribo, quas ut puras, & orthodoxas in omnibus exoſculatus ſum, à quibus abſit, ut vel in minimo apice, vel puncto diſſentiam. Tantummodo de libris Molinæ remanet controverſia. Legi eos, ſed non ſine ſtomacho, cùm in illis nihil potentiùs agere præ ſe ferat, quàm S. Auguſtino adverſari (licèt Sanctum nunquam nominet) eumque oſcitantiæ redarguere, ſeque illo in iis diſputationibus vigilantiorem, acutioremque jactare. Quis poteſt eum talia loquentem abſque nauſea tolerare? Licèt ut anguis effugiat, & è manibus facilè elabatur, ut etſi temerarium quis inveniat, haud facilè poſſit hæreſis convincere, & ſugillare. Non hujuſmodi Commentatoribus indiget Eccleſia Dei, quæ puritate, candore, nitore delectari tantummodò conſuevit, ipſa non habens maculam, neque rugam. Legi, inquam, eum, & ad quinquaginta, & ampliùs notavi propoſitiones, verba, phraſes, quas vel ſaltem affines eſſe erroribus Pelagianorum, ſive Semipelagianorum (licèt ipſe cautiùs intra Catholicæ fidei limites, vel proteſtando ſaltem, ſe contineat) nemo puto, qui abſque affectu illas perlegerit, negabit omninò. Quid Eccleſia Dei indiget hujus Molinæ libris, ut diſcat, quæ à tot Sanctis Patribus, Conciliis, atque Decretis, jam ante tot ſæcula didicit, atque docuit? Quod ad ipſum D. N. Clementem Papam attinet, hoc ipſi in propoſito eſt, hoc in voto, hoc denique in Decreto, ut nec latum unguem à veſtigiis Prædeceſſorum recedat, ſed iiſdem inſiſtat quàm firmiſſimè. Scit planè, tot Sanctos Pontifices, Innocentium, Sixtum, Cœleſtinum, Hormiſdam, ac denique Felicem, cujus ſunt Canones Arauſicani Concilii, hoc profeſſos ſuis ſcriptis eſſe, atque teſtatos, Romanam Eccleſiam in iis, quæ ſpectant ad gratiam, & liberum arbitrium ſequi ſemper conſueviſſe P. Auguſtinum. Teſtatur equidem id tot verbis Hormiſdas ſuis Litteris, adeò ut alio judicio opus non ſit, cùm jam præjudicatum ſit. Laborat nunc in diſcutiendo Molinæ volumine, de quo vel abjiciendo, vel purgando, vel retinendo, adhuc ſub Judice lis eſt. Meá ſiquidem ſententiá, eo non indiget Eccleſia Catholica, in quo vel ſaltem quædam auditui horridula eſſent corrigenda. Monui RR. Patres meos Societatis Jeſu, nè æſtimationem eorum in defenſionem librorum ejus periclitari ſinant, & in diſcrimen adduci.*

Colo

Colo ipſos omnes, Deus ſcit, ut Patres, ut de illis illud uſurpem: opprobria exprobrantium tibi ceciderunt ſuper me. At nolo prolixior eſſe. Vale, Pater amantiſſime, atque doctiſſime, lucerna pedibus meis, cum per obſcura contigerit ambulare. De Beatis Viris in Sanctorum numerum collocandis ad aliud tempus ſervavit hoc Deus. Romæ Idib. Martii anno Dñi 1603. Veſtræ Illmæ, ac Rmæ Dominationis Frater, & Servus *Cæſar Cardinalis Baronius.*

38. Quodnam ergo veri, non dico jam SS. *Auguſtini*, & *Thomæ*, ſed communis in Eccleſia ſensûs, certius argumentum offerri poteſt? His, quorum auctoritas non numero, ſed ſapientiæ pondere judicari debet, potiùs adhibenda eſt fides, quàm Recentioribus quæſtionem iſtam iterum in dubium revocantibus. Licuit his immorari; nam cùm de re graviſſima diſceptetur, ſummè intereſt Eccleſiæ Catholicæ, ut præ oculis habeamus, quid majores noſtri, cùm Doctores Sancti, tum magni nominis viri, ut verum, & inconcuſſum fuerint amplexi; quamnam tutam, ſanctam, & veram doctrinam crediderint. Hoc enim argumenti genus, ubi de rebus agitur, quas Divina revelatio firmat, inſuperabile eſt, fuit, & erit. Victoriam quærimus, non nobis, ſed veritati: undè ex Thomiſticis caſtris neminem produximus; ne aliquid humani pati videamur. Satis nobis, ſi qui nobis cedere nolint, cedant ſuis, quibus & nos cedimus libenter, & in hoc maximè lætamur.

§. V.

Hanc verè fuiſſe olim ſententiam Theologorum Societatis Jeſu argumentis non contemnendis ſuadetur.

39. DOctrinam hanc, quam apertiſſimè docent præfati Theologi, non eſſe juxta ipſorum mentem aſſerit *Caducifer*. Et primò quidem loquendo de Eminentiſſimo *Bellarmino*, ſequentia reſpondet pag. 191. in fine nu. 107., fuiſſe in ea opinione libro de gratia, & libero arbitrio lib. 2. cap. 9. quòd gratia phyſicè prædeterminans eadem omninò eſſet cum errore Hæreticorum, verba ſunt: *Hæc opinio videtur mihi eſſe omninò eadem cum errore Calvini, & Lutheranorum, aut parùm ab ea diſtare.* Hæc dum attentiùs conſidero, neſcio, an id aſſerentes plus noceant Thomiſtis, an huic Eminentiſſimo Viro? Certum eſt aliqua eſſe à Theologis Societatis Germaniæ immutata in operibus *Bellarmini*, ipſo quidem conſcio, ſed tamen non recedente à propria ſententia. Ita nobis teſtatum reliquerunt *Jacobus Fuligatus*, & *Sylveſter à Petra-Sancta* in vita *Bellarmini* lib. 2. cap. 5. his verbis: *Quando volumina*, inquiunt, *controverſiarum diſpoſita erant, ut in lucem edi poſſent, non modo æquanimiter (ſicut ipſemet deindè Benedicto Juſtiniano teſtatus eſt) ſed cum hilaritate etiam paſſus eſt à Patribus Societatis in Germania; quoad pauculas opiniones immutari, in ſpem fructus inter hæreticos uberioris.* Aliquas igitur in *Bellarmino* mutatas

eſſe ab illis Germanis opiniones negari nequit. Sed in qua materia? Si in materia de gratia, ſuſpicio violenta erit, intruſa eſſe illa, quæ tangunt præmotionem phyſicam: adeòque acris illa cenſura ſuprà relata, quæ bis, diverſis locis in editionibus Germaniæ expreſſa eſt, non erit de mente *Bellarmini*, necnon & ea, quæ in eiſdem libris favorabilia ſunt Scientiæ Mediæ, ſed Theologis Germaniæ adſcribi debebunt. Quod ſi mutatio contigit in alia materia; jure petere poſſunt Thomiſtæ, quænam tandem ſit illa materia, ut collatis editionibus Germaniæ cum Veneta anni 1599., ad quam omnes reduci debere, & corrigi ipſe Cardinalis in Præfatione ad dictam Venetam aſſerit, ut factâ, inquam, collatione ſciatur aliquando, quæ fuerit vera mens tanti viri.

40. Deindè, ſi omnia illa, quæ leguntur in *Bellarmino* in materia de gratia ſint de mente ipſius, ut prætendunt Jeſuitæ, quomodò ſalvari poterit ſinceritas, ingenuitas, bona fides illius Eminentiſſimi Viri? Alibi, favet Scientiæ Mediæ, & contrariatur gratiæ efficaci, & prædeterminationibus phyſicis. Rurſus in alio loco favet huic ultimo ſyſtemati, & oppugnat primum. Unum, alterumve locum in ſpeciem adducere juverit. Contra præmotiones illud eſt, quod adfert *Caducifer*, & nos ſuprà recenſuimus, quod alteri juxta poſitum magis rem clarificat: *Hæc ſententia videtur mihi omninò eadem cum errore Calvini, & Lutheranorum, aut parùm ab ea diſtare.* Contra verò Scientiam Mediam eſt illud à nobis ſuprà adductum. *Hæc opinio aliena eſt omninò à ſententia B. Auguſtini, & quantum ego exiſtimo, à ſententia etiam Scripturarum Divinarum .... Hæc opinio evertit omnino fundamenta prædeſtinationis Divinæ, quam S. Auguſtinus ex Divinis Litteris ſolidiſſimè comprobavit.* Num hìc claudicat Emus iſte? Minùs profectò conſulit honori, & honeſtati tanti viri, qui hanc opinionum inconſtantiam ei adſcribit. Nulla ſuſpicio poteſt eſſe, à Thomiſtis, ſcilicet eorum ſententiam fuiſſe operibus *Bellarmini* intruſam; maxima è contra, à Jeſuitis fuiſſe Germanis operibus ejus intruſam eorum ſententiam; tum ex dictis; tum quia adeò ſunt capti amore ſuæ Scientiæ Mediæ, ut dicat etiam *Caducifer*, *feliciùs, & glorioſiùs hoſtem obtruncare, Jeſuitas magis ovantes, arma ipſorum Catholica*; ſic pag. 2. num. 93. in fine. Et tandem, quia hæc ſufficienter probant aliquando *Bellarminum* fuiſſe in ſententia Thomiſtarum; nec umquam, quod ſciatur, ſententiam mutaſſe: quod probant, & ſuadent ex Appendice vitæ *Bellarmini* ab ipſomet Eminentiſſimo viro ſcripto exaratam, in qua ſic legitur: *Neapolim miſſus, ut recognoſceret ſcripta P. Salmeronis, manſit in ea Civitate menſes circiter quinque ..... quo tempore perlegit immenſa volumina prædicti Patris, & quotidie adſerebat ad Patrem errata, quæ invenerat, vel in citandis Auctoribus, vel in falſis Hiſtoriis, vel opinionibus novis, vel in Scripturis non rectè explicatis, vel in dogmatibus Philoſophicis, & Theologicis, à veritate abhorrentibus &c.* Cùm ergo uſque in hodiernum diem legatur prædeterminatio in libris *Salmeronis*; teſtetur quoque *Paulus Leonardus*, id eſt, P. *Sherlogus* Jeſuita par. 2. num. 77. primos Societatis Patres, quos inter numeratur P. *Salmeron*, Scien-

Scientiam Mediam reſpuiſſe, & prædefinitiones, prædeterminationem phyſicam, aliaque per legitimam conſequentiam hinc deducta tenuiſſe, ut ſuprà diximus; hinc Thomiſtæ inferunt *Bellarminum* tunc, quando corrigebat libros *Salmeronis*, præmotiones phyſicas non judicaſſe eſſe doctrinam *Calvini*, aut *Lutheranorum*, aliàs eam certè non reliquiſſet in libris *Salmeronis*. Favetque eidem opinioni, quod inter epiſt. *Bellarmini* una eſt, quâ P. *Leſſio* conquerenti de doctrina Lovanienſium circa gratiam efficacem, tamquam eſſet eadem cum doctrina *Calvini*, frigidè reſpondet, Adverſarios viciſſim objicere doctrinæ Societatis notam Pelagianiſmi, aut Semipelagianiſmi: quod minimè fuiſſet reſponſurus *Bellarminus*, caſu quo ipſe verè judicaſſet idem quod P. *Leſſius*, quæ ſanè concludunt & cenſuram doctrinæ Thomiſticæ, & illa, quæ favent Scientiæ Mediæ in operibus *Bellarmini* eſſe prorſus ab ejus mente aliena.

41. Sed prætereundus non eſt locus obſervatione digniſſimus circa opera *Bellarmini*. Is eſt num. 45. punct. 7. ſic incipiens: *Cujus*, Bellarmini, *opera eſſe vitiata necdum probatur; immò id commentum Pater Livinus Meyer omninò refutat*. Poſſemus hic non minori jure uti verbis ipſius Caduceatoris num. 26. punct. 4. *Errat hic pauculis vocibus intolerabiliter*. Peto enim, quid ſignificent verba illa, quæ leguntur in vita *Bellarmini*, & nos ſuprà retulimus: *Non modò æquanimiter, ſicut ipſemet deindè Benedicto Juſtiniano teſtatus eſt, ſed cum hilaritate etiam paſſus eſt, à Patribus Societatis in Germania, quoad pauculas opiniones immutari, in ſpem fructus inter Hæreticos uberioris*. Nonnè illa ſignificant haberi in operibus *Bellarmini*, quaſdam opiniones, quæ verè non ſunt ipſius? An liber, cui immixtæ ſunt opiniones, quas non tenuit Auctor libri, dici poteſt ſincerus, & purus? Dicetnè fortaſſis, non per hoc vitiari librum, ſi fiat cum conſenſu Auctoris? Dicat ergo etiam vinum eſſe ſincerum, ſi conſentiente Domino diluatur aquâ? Dicat aurum eſſe ſincerum, cui ſciente Domino admixtum eſt aurichalcum, & ſic de cæteris. Sed quis ſimilia dicat! Conſenſus Auctoris faceret quidem, ut non fieret injuria ipſi; ſed doctrina libri non propterea deſineret eſſe adulterata, & corrupta.

42. Satis apertam, ſatiſque conſpicuam dedimus ſententiam Emi Cardinalis *Baronii*, ſicut & minùs obnoxiam ſubterfugiis, quamquam non immunis evadit ab *Ortizii* tergiverſationibus. Nam pag. 243. n. 16. de Eminentiſſimi viri laudata Epiſtola ſic ait: *Præterquamquod pronum eſt reſtinguere purpuram purpurâ Cardinalium Perronii, atque Bellarmini. Inſuper P. Levinus Meyer in Hiſtoria de auxiliis tom. 1. lib. 2. cap. 18. eam pluribus argumentis, tum de ipſa, tum de Petro Matthæo eam referente petitis, probat non eſſe Germanum fœtum illius Purpurati*. Quale ſubſidium petere poſſit ille ex Cardinalibus *Perronio*, & *Bellarmino*, omninò non video. De *Bellarmino* jam diximus; & quod primum ſpectat; licèt admitteremus eum à ſuo Rege *Henrico IV*. in mandatis habuiſſe, ut parti Jeſuitarum faveret, aliter tamen ipſe, conſideratis meritis cauſæ Jeſuitarum, & Dominicanorum erat diſpoſitus.

tus. Fidem rei hujus faciunt prætioſæ annotationes D. *Guillielmi Gibieuſ*, Congregationis Oratorii, teſtis contemporanei. Hic commemorans quid inter laudatum Cardinalem, & P. *Baſtida* Jeſuitam, & cauſæ Molinianæ quondam propugnatorem, ſed poſteà impugnatorem, Pariſiis, dum in Hiſpaniam tenderet; contigerat, Gallicè notata reliquit, quæ Latinè ſic ſonant: *Cardinalis Perronius Baſtidam Jeſuitam ad colloquium admiſit, quo tempore Lutetia in Hiſpaniam iter habens Regia in Vrbe, aliquando ſubſtitit. Cùmque bonus Pater magno ei ſtudio rationes exponeret, quibus ſcientiam conditionalium Deo neceſſariam contendebat, ut homines illæſa libertate convertat; ſignificavit Cardinalis, longè ſe ab illo ſentire, ac inter alia repoſuit: Quarè enim non poteſt Deus dare gratiam per ſe, & abſolutè victricem? Aderat huic collationi præſens D. Duvallius, obſtupuit bonus Pater, animadvertens Cardinalem longè aliter ſentire, quàm putabat ipſe; eumque propterea rogavit ſupplex, ut rem talem ſilentio tegeret. Novit tunc quantum diſcriminis interſit virum inter, qui ex Oratoris Officio Principis ſui cauſam agit, & Theologum, qui Doctoris perſonam ſuſtinet. Romæ dum eſſet Perronius, Oratoris partes agebat, voluntati, Regis obſecutus, qui hanc illi Societatis cauſam advèrſus Prædicatores commendaverat: hìc verò pro Doctoris Officio, quid re ipsâ ſentiret liberè pronuntiabat. Totum id mihimet ipſe narravit Duvallius.* Ecce quale præſidium habere poteſt *Caducifer* ab illo Eminentiſſimo!

43. Quod verò P. *Meyer* argumenta ſpectat, adeò frivola ſunt, ut hìc referri non mereantur. Ecquis enim Fidem negabit viro honorato, dicenti ſe quidpiam propriis oculis vidiſſe? Sic autem eſt, quod *Petrus Matthæus* Hiſtoriographus in Hiſtoria ſeptem annorum pacis Gallico idiomate conſcripta anno 1604. lib. 7. narrat. 4. teſtetur: *Vidi*, inquit, *epiſtolam, quam propria manu ſcripſit Cardinalis Baronius ad D. Petrum de Villars.... Ex ea, porrò liquet, eum nullatenus Jeſuitarum opinioni favere. Immò dolet Molinam ſuſcitaſſe quæſtionem Eccleſiæ Catholicæ prorſus inutilem; ac demum ait, quod etſi Jeſuitas amet, ac colat, ipſiſque illatas injurias in ſe ſuſcipiat, eos nihilominùs admonuit, ne famam ſuam pro defenſione Molinæ in diſcrimen adduci ſinant.* Quamverò hæc conveniant huic epiſtolæ, ſuperfluum eſt indicare. Videatur quoque noſter *Gonet* in Apologia Thomiſtarum. Quid quod *Larvatus* quidam *Molinæ* Sectator in ſupplici monitione Illmo *Carolo Mauritio le Tellier* Archiepiſcopo, ac Duci *Rhemenſi*, ſuper decreto edito die 15. Julii 1697. occaſione duarum Theſium Theologicarum in Collegio Societatis habitarum diebus quinque, & 17. Decembris 1696. porrecto, aut ſubmiſſo, hanc epiſtolam ſolemniter admiſerit, dicens: *Cardinalis Baronii judicium gravioris momenti eſt, nihilque occurrit, quò laudatam à Celſitudine Veſtra epiſtolam ei poſſim abjudicare?* Poſt hanc ſolemnem Adverſarii recognitionem, non eſt quòd de veritate illius Epiſtolæ, quam ſe vidiſſe refert *Petrus Matthæus*, dubitemus. Etſi enim alibi in ſua Hiſtoria ceſpitaſſet, quòd ſanè humanum eſt, atque à nullo hominum alienum; tamen, in eo quod ſe vidiſſe teſtatus

tus eſt, eo tempore quo falſitatis argui poterat, fidem ei adhibere, cordatus nullus dubitabit. Immò ipſe *Levinus Meyer*, ſeu *Theodorus Eleutherius* in Hiſtoria de auxil. pag. 142. poſt dictam monitoris confeſſionem, ſubjungit: *Reſpondeo nec mihi occurrere, quo totam ei epiſtolam abjudicem; interpolatam tamen ab aliquo, & ex parte ſuppoſitam non levibus argumentis oſtendam.* Verùm adeò levia ſunt, quæ adjungit, ut ea retuliſſe refutaſſe ſit. Primò dicit, quòd *Petrus Matthæus* dicat videri *Baronium* non favere Jeſuitis; tum quod diceretur *Molinam* ſuſcitaſſe magnam partem Pelagianiſmi, hoc autem non dubitanter dixiſſet, ſi vidiſſet epiſtolam, qualis nunc circumfertur. At reſpondeo, *Baronium* profiteri ſe valdè Jeſuitis affectum; hoc non obſtante, quia ſtomachosè loquitur de doctrina *Molinæ*, viſus eſt *Petro Matthæo* amicus dubius. Ad ſecundum dico, *Matthæum* rumores tunc ſparſos voluiſſe confirmare referendo ſe vidiſſe talem epiſtolam, ac ſi dixiſſet: talia ſpargebantur, & non ſine fundamento; nam vidi epiſtolam Cardinalis *Baronii* &c. Sed quia dubitat de affectu *Baronii*, & fortè aliundè aliud audiebat, noluit iſta abſolutè affirmare, in quo prudentiſſimè ſe geſſit *Petrus Matthæus*. Dicit præthereà *Eleutherius*, *Petrum Matthæum* non fuiſſe Philoſophum, ac Theologum, ſed Hiſtoriographum. Fuiſſe non ita benè affectum Societati, quo tempore iſta ſcribebat, ſicut poſtea ſub Rege *Ludovico XIII.*, quando ſibi è Societate Confeſſarium elegit. Sed quis non videat indè magis confirmari veritatem epiſtolæ? Quippè in his non Philoſophi, aut Theologi, ſed boni Hiſtorici deſiderentur; illique ab omni ſingulari affectu vacui, qualis, fatente *Eleutherio*, vel *Meyerio*, erat *Petrus Matthæus*, dum illa ſcripſit. Hæc ſatis apertè videntur oſtendere militare nobis mentem iſtius Eminentiſſimi Viri, & epiſtolam genuinam eſſe.

44. Falſus etiam eſt, aut fallere voluit *Caducifer*, dum *Salmeroni* affingit ſenſum, quem ipſe poſitivè excluſit, & rejecit, ut evidentiſſimum fit ex verbis ſuprà relatis. Quòd ſi in illo aliqua leguntur, quæ obſcura ſunt, & torqueri aliquo modo poſſint ad Scientiam Mediam, ſciendum eſt, opera ipſius eſſe edita 17. annis poſt mortem opera P. *Bartholomæi Perez*, qui Socius fuit P. *Baſtidæ* in diſputationibus de auxiliis, ut de intruſione aliquorum contra mentem *Salmeronis* vehemens ſit ſuſpicio. Attento vel maximè, quod *Sberlogus* Societatis Jeſu ſub nomine *Pauli Leonardi* latitans de Scientia Media part. 2. num. 77. fateatur: Primos Societatis Patres, inter quos eſt *Salmeron*, Scientiam Mediam reſpuiſſe, & prædeterminationes phyſicas docuiſſe. Accedit, quòd P. *Henao* Jeſuita eventil. 14. pag. 154. num. 890. ingenuè fateatur mutationes aliquas factas in operibus poſthumis Auctorum Societatis: *Non ibo*, inquit, *inficias inveniri in aliquo opere poſthumo Scriptorum è Societate, correctam aliquam ſententiam, quam ipſe tenuiſſet in alio libro edito à ſe, dum viveret. Neque item negabo prætermitti aliqua, quæ antea fuiſſent expreſſa, aut judicata. At & id poteſt cadere in opera, quæ non ſint è Societate.* Si talem mutationem factam agnoſcant Adverſarii in operibus poſt mortem Auctorum editis, dum ex iis, quæ viventibus

iiſdem

iiſdem Auctoribus edita erant,fraus detegi poterat,quid exiſtimabimus factum, dum omnia alicujus Auctoris opera edita ſunt poſt mortem inceptis, vel finitis famoſis diſputationibus de auxiliis! Scilicet in hoc caſu, fraude non ita facilè valente detegi,liberiùs haud dubiè graſſatum eſt. Igitur de operibus *Salmeronis* quid dicemus? Objit *Salmeron*, teſte *Ribadeneyra* de Script. Soc. V. *Alphonſus Salmeron*, anno 1585. Idibus Februar. opera ejus omnia in 16. Tomos diſtributa typis mandata ſunt Mantuæ Carpetanorum 1602., & Coloniæ 1604.

45. Non minùs fallitur *Caducifer*, loquendo de P. *Pererio*; ſic enim pag. 33. num. 55. habet: *Sed errat primò; quia jam ſupra explicatum eſt, quàm amicè cohæreant hujuſmodi expreſſiones cum Jeſuitica indifferentia auxiliorum, extrinſecùs conſociata cum Scientia Media conſenſus. Secundò; quia Pererius ea pronuntiata jecit in Philoſophicis, quæ ſufficiebant tunc ſalvari per expreſſiones, quæ magis ſupponendo de Theologia, quàm ſcrutando, accommodarent actionem Dei cum libertate creaturæ: quaſi aſſerendo in genere Deum ſuâ actione, & applicatione modo quodam mirabili ſervare, & ſtatuere libertatem ipſius creaturæ.* Ecquis non videat, quod id non quæritur hìc, an ſimiles expreſſiones cohæreant cum Jeſuitica indifferentia auxiliorum extrinſecus conſociata cum Scientia Media conſenſus, ſed quid *Pererius* ſenſerit? Certè illum Scientiam Mediam repudiaſſe patet ex ejus Commentariis in *Daniel.* lib. 3. ad ea cap. 3. *Daniel.* verba: *Omnia judicia tua vera ſunt; In quatuor potiſſimum rebus judicia Dei vera ſunt, & humanâ ratione incomprehenſibilia.... Primò quidem in æterna electione, & reprobatione hominum, ſive privatim horum, aut illorum hominum, ut Jacob, & Eſau, ſive in commune aliquarum Gentium, ut populi Gentilis, & Judaici. Eoque mirabiliùs id accidit, quod illam diſtinctionem electionis, & reprobationis, non ex prævisis bonis, maliſve hominum factis, ſed ex ſola Dei voluntate primùm profecta eſſe, nec ullo loco, nec obſcuris verbis, Scriptura demonſtrat.* Item lib. 15. ad illa cap. 12. verba: *Stabis in ſorte tua.* Ubi *Pererius* ait: *Prædeſtinati, id eſt, ſolâ Dei gratiâ, non ob præviſa eorum merita electi ad vitam æternam.* Nec quidquam juvant Adverſarium verba *Pererii* relatâ pag. 135. ex Commentario in cap. 6. *Joann.* diſput. 8. Siquidem ibi ſolùm inſinuat probari poſſe, quòd Deus habeat certam, & infallibilem ſcientiam futurorum conditionatorum, puta hujus, *ſi remanſero hìc, venient homines iſti, & facient me Regem.* Quòd ſi propterea dicendus ſit *Pererius* admiſiſſe Scientiam Mediam, pari jure, ideſt nullo, etiam dicere poterit omnes Thomiſtas propugnare Scientiam Mediam, cùm omnes in Deo certam ſcientiam talium futurorum conditionatorum admittant. Et verè mirùm foret *Pererium* admiſiſſe Scientiam Mediam,& tamen nullibi in copioſis ſuis ſcriptis eam expreſſiſſe, præſertim cùm, ſi credimus *Caducifero* loco cit., ſcriberet illa Commentaria in *Joannem*, *eo tempore, ſcilicet anno* 1608., *in quo poſt diſputationes Romæ habitas, illam paſſim Theologi amplectebantur.*

46. Nec audiendus *Caducifer* in his, quæ ſuperaddit, quòd *Pererius*

rius ea pronunciata jecit in Philoſophicis &c. Hæc enim ſunt verba in aerem jactata, & huic *Pererii* loco parùm quadrantia. Manifeſtum eſt enim ex ipſis terminis, non eum loqui de actione in genere; hoc enim ſenſu nullus Theologus probabilis à S. *Thoma* diſſentit; ſed ſolùm in motione ſpeciali ſtatuenda, quâ Deus movet, applicat, determinat voluntatem ad volendum, nonnulli diſſentiebant Theologi; aſt *Pererius* in eam ſententiam S. *Thomæ* manibus, pedibuſque ire ſe aſſerit, & perquàm libenter. *Hoc enim eſt ingenium*, inquit, *hæc conditio, hic nexus, atque connexus moventium, & cauſarum per ſe, & eſſentialiter ſubordinatarum, ut poſterior non moveat, niſi mota à priori*: quæ etiam verba, ut ſic alia pars reſponſionis enervetur, non ſunt ſupponentis, ſed poſitivè aſſeverantis, & fundamentalibus rationibus rem, quam aſſerit, ſummariè probantis; ſcilicet ex connexione, nexu cauſarum eſſentialiter ſubordinatarum, quæ ſunt ipſamet fundamenta ſolidiſſima Thomiſtarum. Et quid dico ſummariè probantis; cùm ipſe latè id probet adductis auctoritatibus, & exemplis; ſic enim proſequitur *Pererius*, *In ordine moventium*, inquit *Ariſtoteles* lib.6. Phyſicor. text.41. *Quod priùs eſt, magis eſt cauſa movendi, quam ſequens, & movebit magis; & in libello de cauſis propoſit.* 1. *dicitur*: *Cauſam primam plus, vehementiùs, intimiùs, & inſeparabiliùs concurrere ad effectus cauſarum ſecundarum, quam ipſas cauſas ſecundas*. Quod deindè confirmat *Pererius* exemplis aliarum cauſarum, ac ſic concludit: *Quid multa? Cauſæ ſecundæ in comparatione Dei ſunt tamquam inſtrumenta artis comparatione artificis; à quo niſi moveantur; & ex arte regantur, nec movere quidquam, nec facere artificiosè aliquid poſſunt*. Hoc non eſt ſupponendo loqui, ſed aſſeverando rem probare, ac conficere.

47. Neque verò verba illa *Pererii*, quæ adferuntur in *Caducæo* ex Comment. ad *Roman*.9. diſput. 8. ullatenus huic doctrinæ adverſantur, ſed omninò conveniunt cum Thomiſtica doctrina. Enimverò nihil aliud vult *Pererius* illo loco, niſi quòd præter motionem illam, quam admiſit, ut neceſſariam ad ſalvandam eſſentialem ſubordinationem cauſarum ſecundarum à prima, quamque S. *Thomas* ſtatuit ad ſalvandum in Deo nedùm rationem primæ cauſæ, ſed etiam primi agentis; vult, inquam, ſicut cæteri Thomiſtæ, quòd Deus reſpectu hominis adhuc alio genere motionis moralis utatur, proponendo ipſi vel exteriùs per Prædicatores, vel interiùs per inſpirationes, & illuminationes intellectûs objecta, & motiva talia, quæ ſcit apta eſſe allicere hominem ad ſe liberè ſub motione Dei determinandum, ideſt, uno verbo, quòd præter motionem illam efficacem, admittendæ ſint aliæ, quibus homo ſuaviter diſponitur ad recipiendam motionem efficacem applicativam ad operationem. Sicut enim omnes Thomiſtæ admittentes has ſecundi generis motiones non debent cenſeri negare prædeterminationes phyſicas, ita nec *Pererius*, aut S. *Auguſtinus* admittens viſorum ſuaſiones, aut S. *Thomas*, dum quodl.1.art.7. aſſerit, quod homo indiget Divino auxilio, *quantùm ad exteriora moventia, prout ſcilicet ex Divina providentia procurantur homini occaſiones ſalutis, puta, prædicationes, exempla, & interdum*

ægritudines, & flagella; ſed etiam quantùm ad interiorem motum, prout Deus cor hominis interiùs movet ad bonum. Hoc ergo vult *Pererius* ſtabilire, ſcilicet, ſecundum illud genus motionis, homini proprium, non negare præmotionem priùs tot argumentis ſtabilitam. Sciebat enim ex S. *Thoma* 3. contra Gent. cap.90. *Quod, quantò aliqua ſunt nobiliora in univerſo, tantò oportet quod magis participent ordinem, in quo bonum univerſi conſiſtit*: adeòque liberum arbitrium noſtrum, etſi cauſis corporalibus nobilius, non eximi ab illa motione, per quam ſubſiſtit, & ſtabilitur eſſentialis ſubordinatio cauſarum ſecundarum à prima: ſciebat gratiam non deſtruere naturam, ſed perficere. Deſinat ergo *Ortizius Pererium* ad præſentium Jeſuitarum caſtra invitum trahere: Thomiſta doctrinâ eſt, & quoad prædeſtinationem gratuitam, & conſequenter quoad gratiam ex ſe ipſa efficacem.

48. Nuſquam opus abſolverem, ſi omnia adducta Jeſuitarum teſtimonia ad examen revocare velim. Unum ſolum loquar Emum Card. *Toletum* ſuprà laudatum, qui non verbis ambiguis, ſed diſertiſſimis mentem ſuam expoſuit; quibus tamen reponit *Caducifer*: „ Licèt ibi „ dicat *Toletus*: *Non dicit Paulus, quando novit me obediturum; ſed* „ *quando illi placuit, qui per gratiam me vocavit*; in quo oſtendit, „ non ſufficere, quòd Deus noſcat me obediturum, niſi ulteriùs velit „ pro placito ſuo gratiam conferre, quâ obediam; nihilominùs clarè „ ibi *Toletus* ait: *Poteſt autem intelligi Chryſoſtomus ſic: Tunc vocaſſe* „ *Diſcipulos, quando ſciebat illos obtemperaturos, nimirùm per gra-* „ *tiam ſuam. Sciebat enim, quando ipſe operaturus erat in eis, ut* „ *obtemperarent vocanti, & tunc vocavit. Quid clariùs?* „ Hæc *Caducifer*. Sanè nihil clariùs, quàm Card. *Toletum* non probare ſententiam *Molinæ*, ſed communem Thomiſtarum. Nam, juxta *Molinam*, ejuſque ſymmiſtas, Deus eatenùs operatur in nobis per gratiam ſuam, ut vocanti obtemperemus, quatenùs dat nobis gratiam in illis circumſtantiis, in quibus per Scientiam Mediam prævidit nos minùs impeditos ad obtemperandum vocationi: juxta Thomiſtas, nulla impedimenta præcavere, aut evitare debet; ſed quandocumque voluerit, etiam dum maximè ſumus indiſpoſiti ad obtemperandum, poteſt nos vocare infallibiliter, gratiâ id in nobis operante, obtemperaturos, quibuslibet impedimentis necquidquam obſtantibus. Atque hoc ultimum eſt, quod docet *Toletus*: *Non ſolùm*, inquit, *doctrinæ huic Chryſoſtomi*, quæ eadem eſt, ac Adverſariorum, ipſiſmet fatentibus, *in hac parte non conſentio, ſed contrariam omninò veram exiſtimo, nimirùm tunc vocaſſe Diſcipulos multos, & præſertim Matthæum, quando plus erant impediti, magiſque detinebantur, ne venirent*. Igitur juxta *Toletum* Deus, dum vult aliquem vocare efficaciter, non indiget directione Scientiæ Mediæ, juxta quam teneretur nos vocare, dum minùs ſumus impediti, minùſque detinemur, ne veniamus: ſed quandocumque placuerit ei efficaciter nos vocare, certiſſimè vocantem ſequemur, etiam dum minùs ad obſequendum parati ſumus. In hoc enim, proſequitur *Toletus*, *virtus vocantis magis clareſcit, & magnitudo gratiæ revelatur, minuſque homo de ſua*

vir-

virtute, meritiſque poteſt præſumere. Totus eſt Auguſtinus in hac doctrina, quam in hac parte probo.

49. Veneremur ergo in tot Doctorum concordia, quorum aſſertio nec amorem redolet, nec injuriam, hanc mirabilem gratiæ divinæ efficaciam, quam tot Sapientûm eruditio confirmat, nullis in oppoſitum temporibus illis reclamantibus Theologis. Hanc non dependentem ex libero arbitrio, ſed ejus efficaciam ex Deo deſcendere, mihi religio eſt: quinimmò crederem, non ſine diſcrimine, poſt tot manifeſtos Duces, veterem hanc doctrinam, quaſi novellam otiosâ diſputatione agitari, & denuò diſcuti poſſe. Hanc omnis ætas confirmabit, cùm ita digniſſimè de Deo ſentiat, nec aliquid ampliùs dicat, quàm illud *Apoſtoli*, omni verborum proprietate acceptum: *Deus eſt, qui operatur in nobis & velle, & perficere pro bona voluntate. Non eſt currentis, neque volentis, ſed Dei miſerentis*. Prudenter itaque, & fortiter conculcanda eſt ratione divinâ omnis humanæ ſapientiæ intelligentia; ne plus ſapere contendat, quàm oporteat, & ne contentione oculum mentis obnubilante, & gratiæ lumen repellente, occultetur veritas, & falſum pro vero defendatur. Quarè huic Dubio finem impono eiſdem verbis, quibus Summus Pontifex *Zoſimus* ſextam Epiſtolam ad Epiſcopos *Africæ*, *Galliæ*, & *Hiſpaniæ* incipit: *Cùm adverſus ſtatuta Patrum venitur, non tantùm illorum prudentiæ, atque ſententiæ, qui in ævum victura ſanxerunt, ſed ipſi quodammodò fidei Catholicæ diſciplinæ irrogatur injuria. Quid enim tam Sanctum, atque Venerabile eſt, quàm penitùs non exorbitare ab itinere majorum, quorum Canonica Inſtituta veluti quædam fundamenta ſunt ferendis fidei jacta ponderibus.*

DISPUTATIO X.

An Gratia ab intrinſeco efficax neceſſaria fuerit in ſtatu naturæ innocentis, & integræ?

DUBIUM I.

An Adamus in ſtatu innocentiæ opus habuit ad bonam voluntatem, atque ad benè agendum, & perſeverandum, gratiâ phyſicè prædeterminante, ſeu adjutorio *quo* ab intrinſeco efficaci, ſeu adjutorio voluntatis, & actionis.

1. Quamvis in ſuperioribus reſolutionibus omni probationum genere neceſſitas gratiæ ab intrinſeco efficacis in ſtatu naturæ corruptæ demonſtrata maneat; nobis hanc ſtudioſiùs requirentibus, non erit tempus, & operam inaniter inſumere, examinare, an hoc genus auxilii neceſſarium fuerit in ſtatu naturæ innocentis, & integræ? Quæ tantò gravior eſt inſtituta controverſia, quantò à Theologis *Auguſtini* aliàs ſtudioſiſſimis novum gratiæ verſatilis ſyſtema ad ſtatum naturæ innocentis extenditur. Thomiſtis hanc gravem imponunt notam, quòd in propugnanda gratia ab intrinſeco efficaci, ſanis perindè, ac lapſis hominibus neceſſaria, *Ariſtotelem* prætulerint *Auguſtino*. Hanc irrogatam contumeliam, quâ Thomiſtas injuſtè involvere attentant, ſilentio præterire, ipſa verecundia prohibet. Non ergo conatu irrito laborabo, ut quæ calumniosè magis, quàm nervosè allata ſunt argumenta, retundam; quamquam & me ſilente, omninò evaneſcant. Sed ne dubium hoc confusè, & obſcurè ad principalem aſſertionem deſcendat, quædam maximè ſunt obſervanda, ut quæſtionis iſtius ſtatus dilucidè aperiatur.

§. I.

§. I.

Præmittitur breviter doctrina triplicis ſtatûs, ſub quo conſiderari poteſt natura humana.

2. NAtura noſtra in triplici ſtatu, quantùm ad præſens attinet, conſiderari poteſt; in ſtatu naturæ innocentis & integræ, naturæ lapſæ, & naturæ lapſæ per *Chriſtum* reparatæ. Per ſtatum naturæ integræ intelligitur ſtatus, in quo homo fuit ab initio conditus. In ſuæ namque creationis exordio *Adamus* Paradiſi fruebatur delitiis. Agnoſcebat Deum quadam altiori cognitione, quàm nos cognoſcimus: *Et ſic ejus quodammodo cognitio media erat inter cognitionem præſentis ſtatûs, & cognitionem Patriæ, qua Deus per eſſentiam videtur*, ut docet D. *Thomas* 1. p. q. 94. art. 1. Naturalium ſcientiam præclaram habebat, ut ibidem probat D. *Thomas* dicens: *A conſideratione autem plenâ, & lucidâ intelligibilium effectuum impeditur homo in ſtatu præſenti per hoc, quòd diſtrabitur à ſenſibilibus, & circa ea occupatur. Sed ſicut dicitur Eccl. 7. Deus fecit hominem rectum. Hæc autem fuit rectitudo hominis divinitùs inſtituti, ut inferiora ſuperioribus ſubderentur, & ſuperiora ab inferioribus non impedirentur. Unde homo primus non impediebatur per res exteriores à clara, & firma contemplatione intelligibilium effectuum, quos ex irradiatione primæ veritatis percipiebat, ſivè naturali cognitione, ſivè gratuita. Undè dicit Auguſtinus lib.* 11. *ſuper Gen. ad lit. quòd fortaſſis Deus primis hominibus antea loquebatur, ſicut cùm Angelis loquitur, ipſa incommutabili veritate illuſtrans mentes eorum, etſi non tanta participatione Divinæ eſſentiæ, quantam capiunt Angeli.* Perfectus erat ordo & corporis ſub anima, & inferiorum facultatum ſub ſuperiori, ut art. 2. docet D. *Thomas*, dicens: *Anima hominis in ſtatu innocentiæ erat corpori perficiendo, & gubernando accommodata, ſicut & nunc. Undè dicitur primus homo factus fuiſſe in animam viventem, id eſt, corpori vitam dantem, ſcilicet animalem. Sed hujus vitæ integritatem habebat in quantùm corpus erat totaliter animæ ſubditum in nullo ipſam impediens, ut ſupra dictum eſt.* Et q. 95. art. 1. hoc probat ex illo *Eccleſ.* 7. *Deus fecit hominem rectum. Erat enim rectitudo ſecundùm hoc, quòd ratio ſubdebatur Deo, rationi verò inferiores vires, & animæ corpus. Abſit enim, ut credamus*, inquit D. *Auguſtinus* lib. 5. contra *Julianum* cap. 5. num. 22. *Aliquid fuiſſe undè ſenſum noſtrum, ſivè intrinſecus, ſivè extrinſecus, aut dolor pungeret, aut labor fatigaret, aut pudor confunderet, aut ardor ureret, aut algor ſtringeret, aut horror offenderet.* Et expreſſiùs lib. 2. de peccat. merit. & remiſ. cap. 22. *Hanc ergo* (obedientiam) *priuſquam violaſſent, placebant Deo, & placebat eis Deus; & quamvis corpus animale geſtarent, nihil inobediens in illo adverſus ſe moveri ſentiebant. Faciebat quippe hoc ordo juſtitiæ, ut quia eorum anima famulum corpus à Domino acceperat, ſicut ipſa eidem Domino ſuo, ita illi corpus obe-*

obediret, atque exhiberet vitæ illi congruum ſine ulla reſiſtentia famulatum. Hæc M. P. *Auguſtinus*, qui hanc primœvam hominis dignitatem, & felicitatem deſcribit mirè, & egregiè lib. 14. de Civitate Dei cap. 26. *Vivebat ſine ulla egeſtate, ita ſemper vivere habens in poteſtate. Cibus aderat, ne eſuriret; potus, ne ſitiret; lignum vitæ, ne illum ſenecta diſſolveret. Nihil corruptionis in corpore, vel ex corpore ullas moleſtias ullis ejus ſenſibus ingerebat. Nullus intrinſecus morbus, nullus ictus metuebatur extrinſecùs. Summa in carne ſanitas, in anima tota tranquillitas. Sicut in Paradiſo nullus æſtus, aut frigus, ita in ejus habitatore nulla ex cupiditate, vel timore accedebat bonæ voluntatis offenſio. Nihil omninò triſte, nihil inerat inaniter lætum &c.*

3. Fuit ulteriùs primus homo creatus in gratia, ut luculenter probat D. *Thomas* dictâ quæſt. 95. art. 1. dicens: *Undè manifeſtum eſt quod & illa prima ſubjectio, qua ratio Deo ſubdebatur, non erat ſolùm ſecundùm naturam, ſed ſecundùm ſupernaturale donum gratiæ: non enim poteſt eſſe, quòd effectus ſit potior, quàm cauſa. Unde Auguſtinus dicit 13. de Civit. Dei, quòd poſteaquam præcepti facta tranſgreſſio eſt, confeſtim gratia deſerente Divina, de corporum ſuorum nuditate confuſi ſunt. Senſerunt enim motum inobedientis carnis ſuæ, tanquam reciprocam pœnam inobedientiæ ſuæ. Ex quo datur intelligi, ſi deſerente gratia, ſoluta eſt obedientia carnis ad animam, quòd per gratiam in anima exiſtentem inferiora ei ſubdebantur*. Quarè exclamat S. *Auguſtinus* lib. de corrept. & grat. cap. 11. num. 29. *Quid ergo, Adam non habuit gratiam? Imò verò habuit magnam*. Et proſequitur num. 32. *Tunc ergo dederat homini Deus bonam voluntatem, in illa quippe eum fecerat, qui fecerat rectum*. Hoc ipſum ſenſit *Auguſtinus* lib. 2. contra *Julian.* cap. ultim. *Gratia Dei magna ibi erat, ubi terrenum, & animale corpus beſtialem libidinem non habebat*. Et lib. 12. de Civit. Dei docens, parem fuiſſe Angelorum, & hominis conditionem in donis creationis, de Angelis pronuntiat, Deum in illis condidiſſe naturam, & gratiam largitum fuiſſe. Hoc Patres, ab interpretibus ſuper illud Geneſ. cap. 1. *Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram*, paſſim producti, tenent. Et tandem hujus dogmatis doctrinam ſufficienter exprimit, & ſupponit Concilium *Tridentinum* ſeſſ. 6. Can. 10. ſic ſtatuens: *Si quis non confitetur, primum hominem Adam, cum mandatum Dei in Paradiſo fuiſſet tranſgreſſus, ſtatim ſanctitatem, & juſtitiam, in qua conſtitutus fuerat, amiſiſſe ... anathema ſit*. Et Can. 12. *Si quis Adæ prævaricationem ſibi ſoli, & non ejus propagini aſſerit nocuiſſe, & acceptam à Deo ſanctitatem, & juſtitiam, quam perdidit, ſibi ſoli, & non nobis etiam eum perdidiſſe .... anathema ſit.* Quæ accepta ſanctitas, & juſtitia non fuit naturæ *Adami* primitùs ante peccatum conditæ debita, ſed verè ſupernaturalis; quod negare auſit *Lutherus* comment. in 3. cap. Geneſ. *Statuimus*, inquit ille, *juſtitiam non fuiſſe quoddam donum, quod ab extra accederet, ſeparatum à natura hominis, ſed fuiſſe verè naturalem; ut natura Adæ eſſet diligere Deum, credere Deo, agnoſcere Deum. Hæc tàm naturalia fuere in*

Ada-

Adamo, quàm naturale eſt, quòd oculi lumen recipiant. Et infrà. *Porro*, ait, *hæc probant, originalem juſtitiam eſſe de natura hominis: ea autem per peccatum amiſſa non manſiſſe integra naturalia, ut Scholaſtici delirant*. Quam eamdem erroris viam arripuit *Calvinus* lib. 1. inſtitut. cap. 15. ad quos acceſſit *Michael Bajus*, cujus doctrinam deteſtati ſunt Summi Pontifices *Pius* V. *Gregorius* XIII., & *Urbanus* VIII. propoſitionibus expreſſam 26. *Integritas primæ creationis non fuit indebita naturæ humanæ exaltatio, ſed naturalis ejus conditio*. 78. *Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, ſed naturalis conditio*. Et 79. *Falſa eſt Doctorum ſententia, primum hominem potuiſſe à Deo creari, & inſtitui ſine juſtitia originali*. Quæ Summorum Pontificum definitiones occaſione hujus erroris conceptæ clariſſimè docent, hominem in primo creationis inſtanti, ſivè in ortu ſuo accepiſſe juſtitiam originalem, & ſanctitatem, quæ eſſet ſupernaturalis, & non naturæ debita.

4. Status naturæ lapſæ ille eſt, in quo de optimo voluptatis loco expulſus remanſit homo poſt peccatum primi Parentis, in quo omnes peccaverunt, & naſcuntur filii iræ, & indignationis, ut dicitur *Eccleſ.* 40. v. 1. *Grave jugum ſuper filios Adam à die exitus de ventre matris eorum uſque in diem ſepulturæ in matrem omnium*. In hoc ſtatu ſi inordinata videtur, delinquenti homini deordinatio ſuborta adſcribenda eſt, non conditori, aut ipſius conditæ naturæ defectui, atteſtante Scriptura Sap. 1. v. 13. *Quia Deus mortem non fecit*. Et cap. 2. v. 13. *Deus creavit hominem inexterminabilem, & ad imaginem ſimilitudinis ſuæ fecit illum*. Per peccatum ergo mors introivit in orbem terrarum. Ex illo inordinato affectu Divinæ ſimilitudinis languet appetitus ſummi boni. Brevis fuit conſenſus, ſed calamitas diuturna. Inobedientia naturam corrupit, quæ dum vanè præſumens Divinis noluit ſubdi legibus, nunc adſtricta eſt carnis paſſionibus. Hinc infirmitates, lacrymæ, gemitus, dolores, labores, rixæ, avaritiæ, luxuriæ, Idolorum ſervitus, & cœtera manifeſta opera carnis, quæ omnia diſtinctè enumerat *Apoſtolus* ad *Galat*. 5. Uno verbo: omnia malâ ex primi hominis prævaricatione emerſerunt. Quicquid deformitatis, quicquid flagitii, mœroris, & incommodi humanum patitur genus, ex inobedientiæ delicto proveniſſe conſpicuum eſt, pro quo utique corporis, & animæ vita intelligitur eſſe privatum. Sub hoc proculdubiò damnationis vinculo univerſi ex *Adæ* ſemine propagati concepti ſunt, adeò ut priùs efficiantur damnati, quàm nati, quemadmodum de ſe *Propheta* perhibet *Pſal* 10. dicens: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me Mater mea*. Negavit *Pelagius* apud S. *Auguſtinum* lib. de peccato origin. cap. 13. dicens, quòd, *ut ſine virtute, ita & ſine vitio procreamur*. Et ibidem: *Adæ peccatum ipſi ſoli obfuit, & non generi humano: & infantes, qui naſcuntur in eo ſtatu ſunt, in quo fuit Adam ante prævaricationem*. Sed error iſte proſcriptus fuit in Concilio *Arauſicano* 2. Can. 2. *Si quis ſoli Adæ prævaricationem ſuam, non & ejus propagini, aſſerit nocuiſſe, aut certè mortem tantùm corporis, quæ pœna peccati*

eſt,

eſt, non autem & peccatum, quod mors eſt animæ, per unum hominem in omne genus humanum tranſiiſſe teſtatur, injuſtitiam Deo dabit, contradicens Apoſtolo dicenti: Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertranſiit, in quo omnes peccaverunt. Quarè per peccatum primi Parentis amiſit homo & gratiam juſtificantem, per quam anima tenebatur Deo ſubjecta, & eam rectitudinem, ſecundùm quam partes inferiores erant ſubjectæ rationi, & corpus animæ: & cùm deſtitutio ordinis, quo potentiæ naturaliter ordinantur ad virtutem, dicatur vulneratio naturæ, quatuorque ſint potentiæ, quæ poſſint eſſe ſubjectum virtutis, ſcilicet Ratio, Voluntas, Vis concupiſcibilis, & Vis iraſcibilis, illæ fuerunt per peccatum deſtitutæ prædicto ordine ad virtutem: undè convenienter aſſignantur à Theologis quatuor vulnera naturæ ex peccato originali conſequentia, quæ ſunt *Infirmitas, Ignorantia, Malitia, & Concupiſcentia.*

5. Status naturæ per *Chriſtum* reparatæ ille eſt, in quo per merita *Chriſti* reſtituimur primævo illi juri, quod habebamus ad vitam æternam, & liberamur à noxa peccati tàm originalis, quàm actualis; qui ſtatus incipit in hac vita, in futura perficiendus. Nam *Jeſum Chriſtum* Dominum, & Salvatorem noſtrum Deus Pater miſit in mundum, ut eriperet nos de poteſtate tenebrarum, & transferret in Regnum gloriæ claritatis ſuæ, nos reconcilians, ac pro noſtris iniquitatibus ſatisfaciens. *Si enim*, ut inquit *Apoſtolus ad Rom.* 5. v.27. *unius delicto mors regnavit per unum, multò magis abundantiam gratiæ, & donationis, & juſtitiæ accipientes, in vita regnabunt per unum Jeſum Chriſtum.* Et 1. ad *Corinth.*5. v.11. *Quoniam quidem per hominem mors, & per hominem reſurrectio mortuorum. Et ſicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes vivificabuntur*: cùm ex obedientia, & ſanctitate mediatoris *Chriſti* collata ſit nobis gratia, juſtitia, & vita, licèt non omninò per peccatum *Adami* inflicta vulnera in regeneratione ſanentur; ſed omnes ferè pœnalitates ad Agonem, & virtutis per *Chriſtum* nobis datæ exercitium in nobis remaneant: *Nam virtus in infirmitate perficitur*, teſte *Apoſtolo* 2. ad *Corinth.* 12. v.9.

6. His opportunè ad clariorem intelligentiam conſtitutis, maximè obſervandum ſecundò, controverſiam hanc non moveri de quocumque auxilio, ſed ſolùm verſari circa auxilium gratiæ ab intrinſeco efficacis: & inter eos agitari dumtaxat, qui gratiam ſe ipsâ efficacem agnoſcunt; quibuſque ſupponentibus auxilia ſufficientia in omni ſtatu. Quæſtio eſt, an nempè *Adamus* in ſtatu innocentiæ indiguerit ad benè agendum gratiâ efficaci, ſeu auxilio *quo*, ſicut in ſtatu naturæ lapſæ, & per *Chriſtum* reparatæ, vel gratiâ dumtaxat ſufficiente, ſeù auxilio *ſine quò non?* Controverſiæ locum dediſſe videtur *Auguſtinus* lib. de corrept. & grat. cap.12. ſic docens: *Ipſa adjutoria diſtinguenda ſunt. Aliud eſt adjutorium, ſine quo aliquid non fit, & aliud eſt adjutorium, quo aliquid fit. Nam ſine alimentis non poſſumus vivere; nec tamen cum adfuerint alimenta, eis fit, ut vivat, qui mori voluerit. Ergo adjutorium*

rium alimentorum eſt ſine quo non fit, non quo fit, ut vivamus. At verò Beatitudo, quam non habet homo, cùm data fuerit, continuò fit beatus. Adjutorium eſt enim non ſolùm ſine quo non fit, verùm etiam, quo fit, propter quod datur. Quapropter hoc adjutorium & quo fit, eſt, & ſine quo non fit: quia etſi data fuerit homini beatitudo, continuò fit beatus; etſi data nunquam fuerit, nunquam erit. Alimenta verò non conſequenter faciunt, ut homo vivat: ſed tamen ſine illis non poteſt vivere. Quâ diſtinctione utriuſque adjutorii ſuppoſitâ, inſuper addit S. Doctor. *Primò itaque homini, qui in eo bono, quo factus fuerat, acceperat poſſe non peccare, & poſſe non mori, poſſe ipſum bonum non deſerere, datum eſt adjutorium perſeverantiæ, non quo fieret, ut perſeveraret; ſed ſine quo per liberum arbitrium perſeverare non poſſet. Nunc verò Sanctis in Regnum Dei per gratiam Dei prædeſtinatis, non tantum tale adjutorium perſeverantiæ datur; ſed tale ut eis perſeverantia ipſa donetur non ſolùm ut ſine iſto dono perſeverantes eſſe non poſſint; verùm etiam; ut per hoc donum nonniſi perſeverantes ſint. Non ſolùm enim dixit,* Sine me nihil poteſtis facere; *verùm etiam dixit;* Non vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos, & poſui vos, ut eatis, & fructum afferatis, & fructus veſter maneat. *Quibus verbis non ſolùm juſtitiam, verùm etiam in illa perſeverantiam ſe dediſſe monſtravit.* Hanc utriuſque adjutorii differentiam expreſſiùs propoſuerat *Auguſtinus* cap. 11. antecedenti: poſtquam enim dixit: *Adjutorium primo homini conceſſum eſſe tale, ut in eo maneret, ſi vellet, ut illud per liberum arbitrium deſerere poſſet, ut in ejus libero relinqueretur arbitrio, quod deſereret, cùm vellet, in quo permaneret, ſi vellet, non quo fieret, ut vellet,* ibidem factâ utriuſque adjutorii comparatione, aſſerit: *Hæc prima eſt gratia, quæ data eſt primo Adam, ſed hæc potentior eſt in ſecundo Adam. Prima eſt enim, quâ fit, ut habeat homo juſtitiam, ſi velit. Secunda ergo plus poteſt, quâ etiam fit, ut velit, & tantùm velit, tantoque ardore diligat, ut carnis voluptatem contraria concupiſcentem voluntate ſpiritus vincat.*

7. Hæc eſt M. P. *Auguſtini* doctrina, quæ locum præſenti controverſiæ reliquit, dum pugnantia loqui videtur. Hinc namque ſtatuit naturæ integræ, & innocenti ſolummodò fuiſſe datum adjutorium, *ſine quo non*, ſeu gratiam ſufficientem & poſſibilitatis, innuens, quòd habito hoc adjutorio, per liberum arbitrium perſeverare poſſet. Unde ibidem cap. 11. *Ut autem vellet, in ejus libero reliquit arbitrio.* Et conſonat D. *Thomas* 2. 2. q. 113. art. 4. ad 2. *Primo homini datum eſt, ut perſeverare poſſet per liberum arbitrium; quia nulla corruptio tunc erat in humana natura, quæ perſeverandi difficultatem præberet.* Cui tamen doctrinæ refragari viſus eſt S. P. alibi aſſerens, *indigere Adamum uberiori auxilio, quo perſeveret.* Hìc docet, *quòd Deus Angelis, & Adamo dederat adjutorium, cum quo poſſet perſeverare, ſi vellet, ut autem vellet in ejus reliquit arbitrio*; ſubſtat alibi apparens contradictio, dum ſcribit; *parùm erat velle, niſi eum, qui fecerat, adjuvaret.* Hìc inſuper concludit, quòd *Deus voluit primùm oſtendere,*

quid poſſet hominis, & Angeli liberum arbitrium, & iterùm contradicere videtur alibi, dicens: *quòd Sancti Angeli meliores eſſe non potuerunt, niſi operante adjutorio Creatoris fuerint ampliùs adjuti*. Quæ major verborum repugnantia, aut diſcrepantia? Cùm eæ ſententiæ primâ ſui ſpecie ita inter ſe maximè pugnent, ut ab iſta contradictione expedire ſe non videatur facilè *Auguſtinus*, Janſenius de ſe glorioſiùs prædicat, facillimè ſe nodum diſſolvere diſtinctione illâ duplicis adjutorii *quo*, & *ſine quo non*. *Eſt*, inquit ille de gratia primi hominis cap. 17. *vera clavis, qua aditus in ſcripta ejus* (S. Auguſtini) *aperiendus eſt; & ſine qua, qui ea molitur ingredi, velut cæcus palpabit in meridie, ac tot, tantiſque difficultatibus implicabitur, ut quaſi monſtris decurrentibus terreatur*. Glorietur ille, ac elato ſupercilio venditet, ſe facilè prædictâ diſtinctione reſpondere, & occurrere poſſe ſuprà poſitis contradictionum imaginibus. Quicunque tamen rem attentè conſideret, animadvertet, *Janſenium* adeò infeliciter clavi iſtâ uſum, ut arcana Sapientiæ Dei Beato Patri *Auguſtino* revelata abditiora reddiderit, & ſibi viam ad præcipitia aperuerit. Quippe poſt lapſum adjutorium *quo* tali intelligentiâ conſtituit, ut liberæ poteſtatis indifferentiam excludat: ante lapſum verò adjutorium *ſine quo non* ita intelligit, ut excluſâ gratiâ, quæ dicitur adjutorium actionis, rationem doni ex gratia Dei à meritis amoveat. Expedit aliqua ab ore ejus audire.

8. *Janſenius* ergò tom. 2. de grat. primi hominis, & Angelorum cap. 10. ut certiſſimum ſtatuit, Angelos, & *Adamum* indiguiſſe auxilio Divinæ gratiæ ad benè agendum, & perſeverandum. *Juxta doctrinam*, inquit ille, *ab Auguſtino traditam, & juxta fidem Catholicam ab eo explicatam, dicimus, neque Angelos, neque primum hominem ullo modo ſine gratiæ adjuvantis adjutorio in veritate ſtare, hoc eſt, in accepta juſtitia, perſeverare potuiſſe*. Cap. 11. ſequenti hanc eamdem auxilii neceſſitatem ad omnia bona opera extendit: *Nec verò*, inquit ille, *ad perſeverandum tantummodò in juſtitia, ſed ad ſingulas etiam voluntates bonas, ſeù opera bona, ſeù tentationum victorias, per quas fit, ut quis in juſtitia perſeveret, Angelis, & hominibus iſtam gratiam neceſſariam eſſe*. Et poſtquàm duobus ſequentibus capitibus 12. & 13. conſtituit, in quo conſiſtat gratia Angelorum, & primi hominis, oſtendens, eſſe diſtinctam à gratia habituali, & concurſu ſimultaneo, affirmat, eſſe actuale Dei auxilium: *Actuale igitur aliquid ſonat hujuſmodi juſtitiæ retinendæ adjutorium*, quod probare nititur citato cap. 13. variis S. *Auguſtini* teſtimoniis. Hucuſque quaſi genericâ quâdam ratione actuale adjutorium omnibus neceſſarium etiam in ſtatu innocentiæ prædicat. Cap. autem 14. expendit adjutoriorum differentias in diverſis ſtatibus, agens de maximo duplicis adjutorii diſcrimine: *Unum*, inquit ille, *eſt adjutorium quo, alterum ſine quo non. Hoc eſt, unum eſt, quo aliquid fit; alterum, ſine quo non fit. Auguſtinus de corrept. & grat. cap. 12. unum vocavit poſſibilitatis, hoc eſt potentiæ, alterum actionis, & voluntatis*: Uſque huc nihil reprehenſibile. Proſequitur utriuſque adjutorii naturam explicans ſequentibus verbis: *Non enim adju-*

adjutorium influendo faciebat, ut arbitrium vellet; ſed arbitrium volendo, ut adjutorium influeret: idque non minus influxum proſequendo, quàm inchoando. Semper enim ejuſdem rationis adjutorium eſt, & omninò ſubditum nutui ipſius libertatis humanæ. En quam tenuit *Janſenius* opinionem de adjutorio *ſine quo non.*

9. Cùm autem dicat, bona opera in illo felicitatis primœvæ ſtatu inchoanda fuiſſe, non à gratia Dei, ſed à libero arbitrio, conſequenter cap. 16., & conſtanter propugnat, quòd nec perſeverantia, nec Angelorum, & hominum merita in ſtatu naturæ innocentis erant dona Dei, ſed potiùs libero arbitrio attribuenda: *Manifeſtè patet*, inquit ille, *neque merita, neque perſeverantiam Adamum, aut Angelos à Deo ſpeciali dono accipere debuiſſe, neque re ipsâ Sanctos Angelos accepiſſe*: quamvis veriſſimum judicet, non eſſe à libero arbitrio ſine gratia: unde aſſerit; *Sed ipſa ipſorum libertate ſuſpendiſſe, ut ſi vellet, itidem non ſine adjutorio Dei haberet perſeverantiam meritorum. Hæc enim ipſiſſima eſt natura ipſius duplicis adjutorii, ut illo, ſcilicet, ſine quo non quod eis datum fuit, adjuvante, habere poſſent, ſi vellent; velle verò ipſorum relinqueretur arbitrio: altèro verò, ſcilicet quo, quod lapſis datur, adjuvante, habeant ſimul & velle, quod poſſunt, & poſſe, quod volunt.* Quarè concludit conſequenter ad hæc principia, *Adamum* propria merita potuiſſe cognoſcere, ut ſua, & non ex illo ſibi data, à quo habuit, ut ſit; Beatitudinemque pro illo ſtatu innocentiæ mercedem futuram, non gratiam. *Hinc etiam oritur*, inquit ille, *quòd in ſtatu innocentiæ ſicut propriè ipſorum hominum fuiſſet meritum, ita cæleſtem Beatitudinem quoque ipſorum futuram fuiſſe mercedem.* Quam mercedem hoc modo definit: *Merces enim id propriè eſt, quod operi, ſivè merito ex juſtitia debitum eſt... Qui opus aliquod ex ſe facit non donatum ſibi per gratiam alterius, illi merces datur, non ut gratuita, ſed tanquam debita, quia merces eſt, id quod debetur. Unde ut tale repugnat gratiæ.* Poſt peccatum *Adami* Beatitudo eſt præmium bonorum operum, & gratiæ; at non ita in ſtatu innocentiæ, inquit ille: *Quando de præmio meritorum primi hominis, & Angelorum, mentionem facit Auguſtinus, ſolummodò mercedem vocat, nunquam gratiam. Sed potiùs gratiam eſſe negat.* Quæ enim erat in illo ſtatu innocentiæ ad meritum neceſſaria Dei gratia, non erat ex ſpeciali Dei liberalitate donata, ut iterùm ipſe affirmat: *Sed quia non fuerunt eis, ſicut in nobis, gratuitâ Dei liberalitate donatâ, ex propria eorum libertate, quamvis non ſine Dei gratia, promanarunt.* Tandem cap. 20. probare nititur, gratiam propriam ſtatùs innocentiæ diſtingui à prædeterminatione phyſica. *Ex quibus omnibus*, ait ille, *principiis Auguſtini, nihil, quod ejus doctrinæ magis è Diametro repugnet, affingi poteſt, quàm quòd Adami adjutorium in phyſica illa prædeterminatione ſitum fuerit, ut ſanè non temerè dici poſſe videatur, quòd Auctores, qui prædeterminationem illam phyſicam ad ſtatum etiam integrum Adami, & Angelorum extendunt, toto oſtio ab Auguſtini principiis aberraverint.* Hanc eſſe vanum, & ridiculum Thomiſtarum delirium, & com-

mentum: *Tricas eſſe Ariſtotelicæ Philoſophiæ, aut ineptias, è claſſibus Dialecticis in Theologiam immiſſas, quibus cæleſtis medicinæ ſinceritas adulterata eſt.*

10. In eadem ſententia conſtanter perſeverat *Janſenius* de grat. *Chriſti* Salvatoris lib.8. cap.2. apertiùs diſcrimen gratiæ medicinalis *Jeſu Chriſti*, & prædeterminationis phyſicæ ſequentibus verbis exponens: *Quapropter, qui medicinalem Chriſti Salvatoris gratiam ſic defendere conantur, ut eam in prædeterminationem phyſicam transforment, omni ſtatui hominum lapſorum, & innocentium, ex vi cauſæ primæ, & indifferentiæ voluntatis neceſſariam, magis profectò Ariſtotelici, quàm Auguſtiniani ſunt. Nam talis prædeterminatio ſic aſſerta, non ſolùm nullo teſtimonio ejus probari poteſt, ſed potiùs doctrinam ejus innumeris locis traditam inexplicabili confuſione perturbat. Tollit neceſſitatem duplicis adjutorii quo, & ſine quo non; cum quorum altero Adamus velle, ſtareque potuit, & Angeli re ipſá voluerunt, ſteteruntque, lapſi homines velle, aut ſtare non poſſunt. Tollit, obſcuratque veram radicem neceſſitatis gratiæ medicinalis, nec ſinit intelligere veram naturam ejus, dum æqualiter ſtatuit illam prædeterminationem omnibus neceſſariam: denique cogitur inferre non exiguam vim Scripturis Sacris, quæ ſingularem Dei gratiam actus noſtros bonos operantem prædicant:* ita citato lib.2.cap.4.5., & 6. Eccè quâ claritate adjutorium *ſine quo* gratiam ſufficientem appellans; *cum quo*, ait, *Adamus velle, ſtareque potuit*, illam hominibus poſt lapſum negat: *lapſi homines velle, aut ſtare non poſſunt*; id eſt, non habent adjutorium verè ſufficiens, ut poſſint. Unde preſsè tota ejus doctrina clavis ſuæ vero ſenſu aperta eſt: *Adamus habuit verè indifferentiam poteſtatis, & nullo ultra indiguit; nos autem aut potentes facimus, aut non facientes, impotentes ſumus.* Et tandem mentem ſuam abſolvit, totumque ſuum ſyſtema perficit lib. 8. cap.2. & 3. aſſerens: *Totum ergo fundamentum gratiæ medicinalis Chriſti funditùs evertitur, & Scripturæ ſubnervantur, dum gratiæ neceſſitas, non ex vulnere voluntatis, ſed ex naturali ejus indifferentia, & omnium cauſarum naturali ſubordinatione, ſub altiore ſuſpenditur.* Hæc ad longum retulimus, quod non ingratum legentibus futurum credimus; & ne quid deeſſet pro reſolutione præſentis Dubii, quod poſſet non improbabiliter deſiderari.

11. *P. Molina* neceſſitatem gratiæ in ſtatu naturæ integræ, & innocentis clarè, & apertè explicat in Concor. diſp.14. q.14. præcipuè memb. 3. ubi loquens de adimpletione totius legis in ſtatu innocentiæ, ſic habet: *Porrò ejuſmodi impletio ex duobus ſimul pendet capitibus, nempè, ex eo quòd libero arbitrio ejus, quod ſtatuerit, vires adſint ſufficientes, & quòd pro ſua innata libertate ita cooperetur, ut opere impleat, quod ſtatuit: quia ergo in primis Parentibus in innocentiæ ſtatu per habitualia dona juſtitiæ originalis, & virtutum Theologalium, quæ acceperunt, erant vires ſufficientes abſque alio peculiari auxilio ad diù ſervanda mandata omnia per comparationem ad utrumque finem: ſanè quemadmodum perſeverantia in bono à ſolo eorum libero arbitrio, poſitis*

tamen

tamen illis donis fuit dependens, *ita*, *quòd Dei dilectionem redderet efficacem* (hoc eſt perſeverantem, ſeu efficacem efficaciâ effectivâ juxta ejus ſenſum) *per comparationem ad utrumque finem*, *ab eodem ſolo libero arbitrio ſimiliter dependebat*. Hæc ille, nullam gratiæ intrinſecæ efficacis neceſſitatem pro illo ſtatu agnoſcens. Contendunt & hoc acerrimè omnes Doctores Societatis conſequenter ad ſua principia, juxta quæ efficacitas gratiæ ex humanæ voluntatis aſſenſu, vel diſſenſu ſuſpenditur: quibus etiam conſentiunt aliqui, etsì pauci, Auguſtinianæ Scholæ profeſſores, qui ab avita Majorum ſuorum ſententia recedentes, gratiæ per ſe efficacis neceſſitatem ex hoc uno capite propugnant; ex naturæ videlicet vulneratæ, & originis vitio corruptæ conditione; non tamen ex activa indifferentia voluntatis, aut ex naturæ creatæ Deo ſubordinatione, ac ſubjectione. Ejuſdem ſententiæ, & opinionis eſt *Janſenius*, ut modò vidimus, ſolùm in ſtatu innocentiæ agnoſcens Dei adjutorium, quod omninò ſubditum ſit, & maneat nutui voluntatis, ita ut velle ipſius relinquatur arbitrio. Quem licèt non probemus; tamen in hac parte non reprehendimus. Felix ille nimium, ſi probabiles ſenſus Scholæ Societatis pro virili amplexus fuiſſet, & fideliter pro illa ſtetiſſet; tot Eccleſiæ fulmina devitaſſent ejus Diſcipuli, ſemper in illos recaſura, quia nuſquam ipſi verè, & ſincerè ad luctum, & lacrymas recidunt.

12. Diſplicet Thomiſtis hæc ſententia, ut videre eſt apud M. *Lemos* lib. 4. tract. ultim. cap. 1. & 2. & pro quo videri poſſunt Illuſtriſſimus *Godoy*, Mag. *Ferre*, Mag. *Gonet*, tract. de grat. diſp. 1. art. 8. Etenim cùm prædeterminationis phyſicæ neceſſitatem repetant ex naturali ſubordinatione cauſæ ſecundæ, & dependentia à prima; ſive, ut theologicè loquamur, ex eo quòd omne bonum in nobis donum eſt Dei, qui ex infinita bonitate, & potentiæ ſuæ virtute nos divitiarum ſuarum participes facit; neque eſt aliud principium, aliuſve modus perficiendi animas hominum, ut ſupernaturalibus operationibus perficiantur, niſi donante Deo: ad hæc, inquam, conſequenter propugnant Thomiſtæ, in ſtatu naturæ innocentis neceſſariam fuiſſe gratiam phyſicè prædeterminantem; totumque diſcrimen gratiæ utriuſque ſtatûs in eo conſiſtere opinantur, quòd in præſenti naturæ lapſæ ſtatu, duplici titulo neceſſaria ſit gratia præmovens, nempè titulo dependentiæ, & corruptionis; in ſtatu verò naturæ innocentis, titulo duntaxat dependentiæ neceſſaria fuerit. At cùm præcipua his noſtris temporibus lis ſit, de mente SS. *Auguſtini*, & *Thomæ*, & de conſonantia, & conventione principiorum, quibus noſtra Schola innititur, dicente *Janſenio*: *Nos hic aſſerimus tamquam ſine dubitatione veriſſimum*, *juxta doctrinam S. Auguſtini*, *& Eccleſiæ*, *omnia ejuſmodi opera*, *adeòque & ipſam fidem*, *& dilectionem*, *ab eo potuiſſe per libertatem arbitrii fieri*, *ſic ut ea non donaret gratia*. *Quod quamvis alicui paradoxum videatur*, *non poterit tamen non admittere*, *ſi Auguſtini*, *& Conciliorum doctrinam admittere velit*. Ideò ſententiam noſtram non ſolùm efficaciſſimis argumentis probare, verùm eam eſſe de mente utriuſque Sancti Doctoris, inclu-

ineluctabilibus, quin & evidentibus teſtimoniis convincere operæ prætium duximus.

§. II.

In quo oſtenditur gratiæ ſe ipsâ efficacis neceſſitas in ſtatu innocentiæ.

13. ASſertio iſta deducitur primò ex Concilio *Arauſicano II.* Can. 4. ubi hæc habentur ad rem præſentem verba deſumpta ex Epiſt. D. *Auguſtini* 106. nunc 186. *Natura humana, etiamſi in illa integritate, in qua eſt condita, permaneret, nullo modo ſe ipſam, Creatore ſuo non adjuvante, ſervaret. Undè cùm ſine gratia Dei non poſſit cuſtodire ſalutem, quam accepit; quomodò ſine gratia Dei poterit reparare, quod perdidit?* Quibus verbis affirmat Concilium, primum Parentem, quam à Deo acceperat ſalutem (per gratiam nempè habitualem, & alia ſupernaturalia integritatis dona) hanc minimè conſervare potuiſſe ſine gratia, & adjutorio Dei; ſed hoc adjutorium, de quo Concilium loquitur, eſt adjutorium diſtinctum tàm à gratia habituali, quàm ab aliis auxiliis dantibus poſſe perſeverare: ergo adjutorium Dei diſtinctum à ſufficiente definit Concilium fuiſſe *Adamo* neceſſarium, ut in accepta juſtitia perſeveraret. Item & efficaciſſimè contra *Janſenium*: efficaciam gratiæ in utroque ſtatu neceſſariam agnoſcit Concilium, cùm dicit, quòd natura humana in illo innocentiæ ſtatu non poterat ſe ipſam, Creatore ſuo non adjuvante, ſervare; ideòque de eodem gratiæ adjutorio, factâ comparatione, ait, eſſe magis neceſſarium in ſtatu naturæ corruptæ, ibi: *Quomodò ſine gratia &c.* Sed in ſtatu naturæ corruptæ adjutorium *quo* ab intrinſeco efficax de mente *Auguſtini* propugnat *Janſenius*: ergo & gratiam ſe ipsâ efficacem fateri debet, ut *Adamus* acceptam innocentiam cuſtodiret: par enim, & æqualis omninò fuit in utroque ſtatu gratiæ, quam juxta explicationem aliàs à nobis traditam intelligimus nomine phyſicæ præmotionis, neceſſitas. Ulteriùs: ſi pro ſtatu innocentiæ ſolùm eſſet neceſſaria gratia indifferens, & verſatilis, contra S. *Auguſtinum Semipelagiani* retorquere potuiſſent argumentum, dicendo: per te neceſſaria erit eadem gratia, ut poſſet homo reparare, quod perdidit, quæ in ſtatu innocentiæ neceſſaria erat, ut poſſet ſervare, quod acceperat; ſed pro hoc ſtatu gratia indifferens eſt adeò ſufficiens, ut aliud adjutorium non deſideretur: ergo & in ſtatu naturæ corruptæ hæc eadem ſimiliter ſufficiet, ut reparet homo, quod perdidit; quó, ipſo fatente, deſtrueretur totum Auguſtinianæ doctrinæ ſyſtema.

14. In eumdem Concilii *Arauſicani* ſenſum locuti ſunt SS. Patres: Audiantur fideliſſimus *Auguſtini* Diſcipulus D. *Proſper* lib. ſentent. 58. *Divina voluntas eſt prima, & ſuprema cauſa omnium corporalium; ſpiritualiumque motionum.* Et paris meriti alius, D. *Fulgentius* lib. 2. ad *Thraſymundum* Regem cap. 3. *Profectò cognoſcitur, cunctos Angelos*

uni-

uniformi ruinæ conſortio opprimi potuiſſe, niſi, quos vellet, à caſu pravitatis virtus illa defenderet, quæ ſola naturaliter mutari, depravarique non poteſt. Quæ eſt virtus iſta, niſi gratia efficax; cùm gratia ſufficiens, & adjutorium *ſine quo non*, non aliquibus tantùm Angelis datum ſit, ſed omnibus? Et expreſsiùs ibi: *Ipſa igitur virtus divina etiam homini reparando fuit neceſſaria, quia non alia ſtantem Angelum à ruina potuit cuſtodire, niſi ipſa, quæ lapſum hominem poſt ruinam potuit reparare. Una eſt in utroque operata, in hoc ut ſurgeret, in illo ne caderet; in illo nè vulneraretur, in iſto ut ſanaretur: ab hoc infirmitatem repulit, illum infirmari non ſinit: illius eſca, iſtius medicina.* Quibus verbis utrique ſtatui gratiam neceſſariam agnoſcit, quæ ſi efficaciter operatur in iſto, ut homo ſurgat; efficax fuit in illo, ne Angeli caderent. Eodem pacto loqui videtur D. *Gregorius* Homil. 14. in *Ezechiel. Unigenitus Patris, qui ſurſum eſt firmitas Angelorum, ipſe deorsùm factus redemptio hominum, illis fortitudo ne cadant, nobis adjutorium, ut ſurgamus*: ergo ſi, ut ſurgat, homo indiget adjutorio *quo* ab intrinſeco efficaci, & eodem opus habuit in ſtatu innocentiæ ad benè ſalutariter operandum; aliàs inutilis, & vana eſſet comparatio. Expreſſius adhuc loquitur D. *Bernardus* lib. de dilig. Deo, & ſerm. 5. in Feſto omnium Sanctorum: *Qui erexit hominem lapſum, dedit ſtanti Angelo, ne laberetur; ſic illum de captivitate eruens, ſic iſtum de captivitate defendens: & hác ratione æquè utrique communis redemptio, ſalvans illum, & ſervans iſtum.* Si ergo, juxta *Bernardum*, & alios SS. Patres, gratia in ſtatu innocentiæ operata eſt, ne Angeli caderent; ſi ipſis fuit firmitas, & fortitudo, ipſos de captivitate defendens; ſi in illa integritate, in qua fuerunt conditi, nullò modò ſe ipſos, Creatore ſuò non efficaciter adjuvante, ſervarent: ergo indigebant gratiæ adjutorio, quo re ipsâ perſeverarent: quod gratiæ adjutorium non ſolùm idem quoad ſubſtantiam, ſed quantùm ad vim, & efficaciam, ſeu agendi modum illius, æqualiter neceſſarium ad benè agendum, & operandum judicant, cùm ſit gratia, quæ ex ſpeciali Dei voluntate diſcernendi bonos à malis, fuerit à Deo in utroque ſtatu conceſſa.

15. Accedat jam S. *Auguſtinus*, qui mentem ſuam evidentibus teſtimoniis nobis reliquit expreſſam. Et primum ſit ex lib. 12. de Civit. Dei cap. 9. hic enim aſſerit: *Si dixerimus, nullam eſſe efficientem cauſam etiam voluntatis bonæ, cavendum eſt, ne voluntas bona bonorum Angelorum, non facta, ſed Deo coæterna eſſe credatur. Cùm enim ipſi facti ſint, quomodò illa non eſſe facta dicetur? Porrò, quia facta eſt, utrùm cùm ipſis facta eſt, an ſine illa fuerunt priùs? Sed ſi cùm ipſis, non dubium, quòd ab illo facta ſit, à quo & ipſi*: (obiter obſerva ſententiam S. *Thomæ* de impeccabilitate Angeli in primo Inſtanti conditionis ejus) *ſimulque ut facti ſunt, ei à quo facti ſunt, amore, cum quo facti ſunt, adhæſerunt: eòque ſunt iſti ab illorum ſocietate diſcreti, quòd hi in eadem voluntate bona manſerunt, illi ab ea deficiendo mutati ſunt, malâ ſcilicet voluntate, hoc ipſo quòd à bono defecerunt, à quo non defeciſſent, Si utique voluiſſent. Si autem boni Angeli fuerunt priùs ſine bona volun-*

luntate, eamque in ſe ipſis, Deo non operante, fecerunt, ergo meliores à ſe ipſis, quàm ab illo facti ſunt? Abſit, &c. Et de actuali voluntate ſermonem faciens, addit: *At ſi non potuerunt ſe ipſos facere meliores, quàm eos ille fecerat, quo nemo meliùs quidquam facit; profectò & bonam voluntatem, quâ meliores eſſent, niſi operante adjutorio Creatoris, habere non poſſent.* Diſcernenda hic eſt duplex Angelorum actio, alia coæva naturæ; id eſt, bonæ voluntatis, in qua conditi Angeli fuerunt. Hæc omnibus quidem communis, operante, & cauſante illam eodem naturæ Conditore. Alia perſeverantis voluntatis bonæ, à qua defecerunt Angeli rebelles. De utraque autem hoc eſt firmum *Auguſtini* principium: *Angeli non potuerunt ſe meliores facere, quàm Deus illos fecerat.* Ex quibus infero: ergo operante Dei adjutorio meliores facti ſunt: ſed adjutorium operans in littera D. *Auguſtini* eſt adjutorium ab intrinſeco efficax: ergo hoc adjutorium donavit Deus Angelis bonis in ſtatu innocentiæ. Minor ſe ipſam oſtendit; adjutorium enim *quo* Deus facit, etiam more loquendi Adverſariorum, ſe ipſo efficax eſt. Undè *Janſenius*, negans ejuſmodi adjutorium integræ naturæ, bonam voluntatem in eo ſtatu tribuit, non divinæ operationi, ſed ſoli libero arbitrio, ut ſuprà vidimus num. 7. His adde, quod ibi proſequitur *Auguſtinus*: *Aut minorem acceperunt divini amoris gratiam, quàm illi, qui in eadem perſtiterunt: aut ſi utrique boni æqualiter creati ſunt, iſtis malâ voluntate cadentibus, illi ampliùs adjuti ad eam Beatitudinis plenitudinem, undè ſe nunquàm caſuros certiſſimi fierent, pervenerunt. Sicut etiam in libro, quem ſequitur iſte, tractavimus*, nempè lib. 11. de Civ. Dei cap. 11. Ubi ſtatuerat, non æquales fuiſſe in donis Angelos antè caſum malorum: *Quandoquidem*, inquit, *ſi æquales in ea* (Beatitudine illi ſtatui congruenti) *fuiſſent; etiam iſti* (qui ceciderunt) *in ejus æternitate manſiſſent pariter Beati; qui pariter certi.* Idem, licèt obiter, tangit cap. 13. ejuſdem libri. Ergo majus adjutorium agnovit *Auguſtinus* in Angelis bonis: ſed hoc majus adjutorium non eſt auxilium ſufficiens, quod eſt omnibus commune: ergo debet eſſe efficax; maximè cùm tale fuerit, *Auguſtino* teſte, ut ſi illud habuiſſent Angeli, qui ceciderunt, non cecidiſſent; ſed pariter de beatitudine certi, pariter manſiſſent. Et ſanè majus adjutorium, quod acceperunt Angeli boni, non fuit adjutorium patriæ, & termini, ipſa ſcilicet beatitudinis plenitudo, quâ cognoſcunt modò, ſe nuſquam à beatitudine caſuros: hoc enim alienum prorſus eſt à mente D. *Auguſtini*; quin & planè incredibile, cùm expreſſis verbis loquatur de adjutorio viæ ad agendum, & perſeverandum conceſſo: primò, quia ſi adjutorium, quo Beati Angeli dicuntur adjuti, eſſet ipſa beatitudo, ridiculus, & ineptus eſſet ſenſus S. Doctoris, ſcilicet Angelis collatam eſſe beatitudinem, quâ ad beatitudinem pervenerunt: cùm & ſecuritas nuſquam excidendi a beatitudine, ultra revelationem habita, ſit ipſa beatitudo; certitudinem enim fidei ſequitur viſio, quam & conſequitur major certitudo; nimirùm evidentia nunquam excidendi, quam habent videntes Deum. Loquitur ergo *Auguſtinus* de gratuito privilegio bonis Angelis collato,

to, manente ad meritum fide. Tale ergo fuit privilegium bonorum, ut licèt omnes cadere poſſent; iſti tamen donum Dei in ſe agnoſcentes, & Deo credentes, ſe non caſuros certiſſimè ſcirent. Illi autem, qui ceciderunt, licèt non cadere poſſent; tamen cùm illo carerent adjutorio, ſe non caſuros ſcire non potuiſſent. Quæ doctrina tantò eſt mihi ſolidior, ut, niſi certitudo beatitudinis vialis, quam M. P. commemorat, ad agnitionem adjutorii ſpecialis, quod non defuturum Angeli credidiſſent, & *quo* ſe non caſuros noviſſent, reducatur, neſciam, quo alio ſenſu ingenuè poſſit explicari. Secundò, quia majus illud bonorum Angelorum adjutorium non fuit illis datum poſt malorum ruinam, ſed ut pervenirent ad terminum. Quarè ibi clariſſimè dicto cap. 9. affirmat, bonam Angelorum voluntatem eſſe opus Dei: *Et iſtam*, inquit ille, *quis fecerat niſi ille, qui eos cum bona voluntate, id eſt, amore caſto, quo illi adhærent, creavit, ſimul in eis & condens naturam, & largiens gratiam?* Et clariùs illis verbis: *Si non potuerunt ſe ipſos facere meliores, quàm eos ille fecerat, profectò & bonam voluntatem, quá meliores eſſent, niſi operante adjutorio Creatoris, habere non poſſent.* Et cap. 17. loquens de primo Parente: *Sic erat inſtitutus, ut ſi de adjutorio Dei fideret, bonus homo malum Angelum vinceret, & ipſum fidere de adjutorio Dei non quidem poſſet ſine adjutorio Dei.* Quæ verba, ſi attentè conſiderentur, ægrè permittunt, immò plenè removent datam interpretationem.

16. Secundum teſtimonium deſumitur ex eodem *Auguſtino* lib. 11. de Civit. Dei cap. 19. dicente: *Si cùm lux illa prima facta eſt, Angeli creati intelliguntur, & inter Sanctos Angelos, & immundos fuiſſe diſcretum, ubi dictum eſt: & diviſit Deus inter lucem, & tenebras, & vocavit Deus lucem diem, & tenebras vocavit noctem; ſolus quippè ille iſta diſcernere potuit, qui potuit etiam prius, quàm caderent, præſcire caſuros, & lumine privatos veritatis in tenebroſa ſuperbia remanſuros.* Et ſtatim poſt pauca: *Inter illam verò lucem, quæ ſancta ſocietas Angelorum eſt illuſtratione veritatis intelligibiliter fulgens, & ei contrarias tenebras, id eſt, malorum Angelorum averſorum à luce juſtitiæ teterrimas mentes, ipſe dividere potuit: cui etiam futurum non naturæ, ſed voluntatis malum occultum, aut incertum eſſe non potuit.* Ex quibus efficax concluditur argumentum, quòd ſi in ſtatu innocentiæ non fuit adjutorium efficax, diſcretio in Angelis fuerit ex ipſis, & non ex Deo, cùm diſcretio refundi non poſſit in gratiam verſatilem, ut probatum relinquimus Diſput. 7. Dub. 2. cùm tamen locus ex Scriptura Sacra habeat: *Diviſit lucem à tenebris;* quomodò enim diviſit, qui donis ſuis caſuros à non caſuris non ſegregavit? Numquid idem eſt *diviſit*, ac propriâ voluntate ſe diviſuros *prævidit?* Immò juxta litteram convenientiſſimè intelliguntur ſpectantia ad Angelos non minùs, quàm ad homines, hæc *Apoſtoli* verba, *Quis te diſcernit? Quid habes, quod non accepiſti?* Ut pertinere docent Sancti *Anſelmus*, & *Auguſtinus*. Ille lib. de caſu Diaboli cap. 1. quærenti Diſcipulo, *An illud Apoſtoli, Quid habes, quod non accepiſti, hominibus tantùm dicatur, an & Angelis?* Re-

Reſpondet: *Nulla creatura habet aliquid à ſe. Quod enim ſe ipſum à ſe non habet, quomodò habet à ſe aliquid?* Ex quo arguit cap. 2. Angelos perſeveraſſe, quia acceperunt perſeverantiam; & ideò accepiſſe, quia fuit ipſis à Deo conceſſa. Et de Concord. Præſc. Prædeſt. & Grat. cum libero arbitrio pag. 198. *Quia neque volentis eſt, quod vult; neque currentis eſt, quod currit; ſed miſerentis eſt Dei. Omnibus enim excepto Deo dicitur, quid habes, quod non accepiſti? quid gloriaris, quaſi non acceperis?* Sanctus etiam *Auguſtinus* lib. 11. de Gen. ad litt. cap. 8. num. 10. ait, omnem creaturam nonniſi in Domino poſſe, & debere gloriari: *Cùm cognoſcit non ſuum, ſed illius eſſe, non ſolùm ut ſit, verùm etiam ut nonniſi ab alio benè ſibi ſit, à quo habet ut ſit*. Et Enarr. in Pſal. 70. ſerm. 2. num. 5. *Ne putes*, inquit, *hominem ſolùm pertinere ad gratiam Dei. Quid erat Angelus antequam fieret? Quid eſt Angelus, ſi deſerat, qui creavit?* Quibus verbis luculenter explicat diſcretionem etiam in Angelis ex Deo eſſe: & hanc expreſſiùs affirmat tract. 85. in *Joann.* dicendo: *Ab ipſo, quidquid boni eſt, donatur: ergo quia & hoc bonum eſt, ab ipſo utique donatur; ut ſciatur à quo bonum omne donetur, ut omninò de omnibus bonis, qui gloriatur, in Domino glorietur.*

17. Hoc magis firmatur ex lib. 8. de Geneſ. ad litter. cap. 12. in quo probat *Auguſtinus*, nihil boni hominem poſſe agere benè ex ſe ipſo; & quòd tota ejus actio bona eſt converti ad eum, à quo factus eſt, & ab eo juſtus, pius, ſapiens, beatuſque ſemper fieri: nam Dei præſentiâ juſtificatur, & illuminatur, & beatificatur, operante, & cuſtodiente Deo, dum obedienti, ſubjectoque dominatur. Ille itaque operatur hominem bonum, atque cuſtodit, qui incommutabiliter bonus eſt. Quod commendat ex illo *Apoſtoli* ad *Epheſ.* 2. *Gratia enim*, inquit, *ſalvi facti eſtis per fidem, & hoc non ex vobis, ſed Dei donum eſt, non ex operibus, ne fortè quis extollatur. Ipſius enim ſumus figmentum creati in Chriſto Jeſu in operibus bonis, quæ præparavit Deus, ut in illis ambulemus*. Quod explicans *Auguſtinus*, ait: *Ipſius enim ſumus figmentum, non tantùm ad hoc ut homines ſimus, ſed ad hoc etiam ut boni ſimus*. Hoc ſecundò probat ex 2. ad *Philipp. Cum timore, & tremore veſtram ipſorum ſalutem operamini*: & ne ſibi putarent tribuendum, tanquam ipſi ſe facerent bonos, & juſtos, continuò ſubjecit, *Deus enim eſt, qui operatur in nobis*: quod immediatè S.P. de primo homine intelligendum eſse declarat. *Sumpſit ergo Dominus Deus, hominem, quem fecit, & poſuit eum in Paradiſo operari eum, hoc eſt, operari in eo, & cuſtodire eum*. Ergo ſi ex illis *Apoſtoli* teſtimoniis toties infert *Auguſtinus* efficacem gratiam in ſtatu naturæ corruptæ dantem velle, atque perficere, eamdem ſatis probat, dum in ſtatu innocentiæ, Deum eſſe in *Adamo* innocente operatum, ſtatuit.

18. At quia in hoc maximè fidunt Adverſarii, quòd S. *Auguſtinus* neceſſitatem adjutorii *quo*, ſeu gratiæ ab intrinſeco efficacis, ſolùm in præſenti ſtatu repetit ex noxia concupiſcentia, & ex corruptione, & infirmitate naturæ per peccatum vitiatæ, ut cognoſcatur, quantùm diſtat à mente S. *Doctoris* hæc interpretatio; quâ evadere credunt difficultatem

tem ſubjectam, audiendus lib. 3. de Trinit. cap. 4. *Deus*, inquit, *ſe quibuſdam ordinatiſſimis creaturæ motibus, primò ſpiritualibus, deindè corporalibus per cuncta diffundit, & utitur omnibus ad incommutabile arbitrium ſententiæ ſuæ, ſivè incorporeis, ſivè corporeis rebus, ſivè rationalibus, ſivè irrationalibus ſpiritibus, ſivè bonis per ejus gratiam, ſivè malis per propriam voluntatem. Sed quemadmodum corpora craſſiora, & inferiora per ſubtiliora, & potentiora quodam ordine reguntur; ita omnia corpora per ſpiritum vitæ, & ſpiritus vitæ irrationalis per ſpiritum vitæ rationalem, & ſpiritus vitæ rationalis deſertor, atque peccator per ſpiritum vitæ rationalem pium, & juſtum, & ille per ipſum Deum: ac ſic univerſa creatura per Creatorem ſuum, ex quo, & per quem, & in quo etiam condita, atque inſtituta eſt. Ac per hoc voluntas Dei eſt prima, & ſumma cauſa omnium corporalium ſpecierum, atque motionum.* En *Auguſtinus* Philoſophum agens, & quam nobis vitio vertit *Janſenius*, cauſam apertè tradens. Id ipſum mirum in modum expreſſit S. *Pater* in Pſal. 32. conc. 2. dicens: *Nec ipſi Cœli firmitatem ſibi propriam præſtiterunt: Verbo Domini Cœli firmati ſunt, & ſpiritu oris ejus omnis virtus eorum, non habuerunt aliquid ex ſe, & tanquam ſupplementum à Domino perceperunt: ſpiritu enim oris ejus non pars, ſed omnis virtus eorum.* Idemque intelligere videtur in Pſal. 70. loquens de Angelis bonis: *In altis Cœli ſunt, in altis Angelis ſunt. Sedes, Dominationes, Principatus, Poteſtates, tibi debent, quòd ſunt, tibi debent, quòd vivunt, tibi debent, quòd juſtè vivunt, tibi debent, quòd Beati vivunt*: in quibus hæc duo, *tibi debent, quòd ſunt, tibi debent, quòd juſtè vivunt*, ita conjungit *Auguſtinus*, ac ſi à ſe disjungi minimè poſſent. In quo ſemper eſt conſtans, ut legitur in Epiſt. 95. ad *Innocentium* Papam: *Attendamus ergo gratiam Dei, non ſolùm, quâ fecit nos, verùm etiam quâ refecit. Cui ergo debemus, quia ſumus, illi debemus, quia & juſtificati ſumus.* Cujus ſenſus, ni plurimùm fallor, eſt, idem eſſe principium naturæ liberæ, ac actionum, quibus ipſa perficitur; harumque ideo principium eſſe, quia principium eſt illius. Quæ univerſalis conceptio, quis non videat, omnem rerum ſtatum comprehendere? ſiquidem titulo innititur conditoris.

19. Hanc etiam efficacis gratiæ neceſſitatem arguit ex ſubordinatione Deo omnis creaturæ ſpiritualis, & corporalis, & ex efficacia voluntatis Dei omnipotentis, qui gratiâ ſuâ voluntatem movet, & applicat, & vi ſuâ efficit, ut operetur. Hoc clariſſimè exprimit S. *Auguſtinus* de grat. & liber. arbitr. cap. 20. dicens: *Quæ Scriptura Divina, ſi diligenter inſpiciatur, oſtendit, non ſolùm bonas hominum voluntates, quas ipſe facit ex malis, & à ſe factas bonas, in actus bonos, & in æternam dirigit vitam: verùm etiam illas, quæ conſervant ſæculi creaturam, ita eſſe in Dei poteſtate, ut eas quò voluerit, quando voluerit, faciat inclinare.* Et eâdem perſpicuitate loquitur lib. 83. qq. q. 21. *Omnium, quæ ſunt, auctor eſt Deus, quia in quantùm ſunt, bona ſunt.* Et de liber. arbitr. cap. 21. *Agit Omnipotens in cordibus hominum etiam motum voluntatis eorum, ut per eos agat quidquid agere voluerit,*

rit, qui omninò injuſtè aliquid velle non novit. Quod tandem efficaciùs deducitur ex argumento, quod ſibi proponit *Auguſtinus* lib. 11. de Geneſ. ad litt. cap. 10. ex quo ſanè aſſertio noſtra robur ſuum validiſſimum accipit; dicit enim: *Sed poſſet, inquit, etiam ipſorum voluntatem in bonum convertere, quoniam Omnipotens eſt. Poſſet planè. Cur ergo non fecit? Quia noluit. Cur noluerit; penes ipſum eſt. Debemus enim non plus ſapere, quàm oportet ſapere.* Non recurrit *Auguſtinus* ad hoc, quòd perſeverare, vel non perſeverare commiſſum, & relictum erat libero arbitrio, quo ſanè facillima eſſet argumenti reſponſio; ſed ad altiſſima Dei judicia recurrit: cur uni gratiam dantem velle tribuat, & non alteri tribuat? Altitudo eſt Divinæ Sapientiæ, & inſcrutabilis Divinorum Judiciorum abyſſus. Num inſcrutabilis iſta Sapientia ante primum lapſum locum non habuit? An ſine illa permiſſum fuit, quod evenit, aut vitari à Deo non potuit caſus Angelorum, aut hominum per gratiæ adjutoria? Quid alienius à mente *Auguſtini*?

20. Ex his omnibus luce meridianâ clarius efficitur, ſentire *Auguſtinum*, Angelos opus habuiſſe Divina actuali efficaci gratiâ, quæ ipſos ad bonum certiſſimè, & infallibiliter determinaret; & hujus auxilii neceſſitatem non unicè repetere ex infirmitate, & corruptione naturæ lapſæ, ſed ex creaturæ Deo ſubordinatione, ut ratiocinio facto efficaciter evincere conatur. Hìc in ſubſidium vocari poſſent plurima *Angelici Præceptoris* teſtimonia, dilucidè admodum, & ferè ineluctabiliter, hanc eſſe *Auguſtini* mentem atteſtantia; ſed pro clariori dicendorum luce hæc ad ſolutionem argumentorum producenda, & adamuſſim ponderanda relinquimus; quæ ſi hìc iterum pertractarentur, in magnam ſermonis prolixitatem pergeret præſens diſcurſus. Solùm ſuper hoc Magiſtri ſententiarum judicium exprimo. Hic lib. 2. diſt. 29. art. 1. inquirit, *Utrum homo ante peccatum eguerit gratia operante, & cooperante?* Cui dubio, innixus auctoritati *Auguſtini*, reſpondet ſequentibus verbis: *Ad quod breviter dicimus, quòd non cooperante tantùm, ſed etiam operante gratia indigebat; non quidem ſecundùm omnem operandi modum operantis gratiæ: operatur enim liberando, & præparando voluntatem hominis ad bonum. Egebat itaque homo eâ, non ut liberaret voluntatem ſuam, quæ peccati ſerva non fuerat; ſed ut præpararet ad volendum efficaciter bonum, quod per ſe non poterat; non enim poterat bonum mereri ſine gratia, ut Auguſtinus in Enchirid. evidenter tradit.* Quare ita concludit: *Ex his ſatis oſtenditur, quòd ante peccatum homo indigebat gratia operante, & cooperante: non enim habebat quo pedem movere poſſet ſine gratiæ operantis, & cooperantis auxilio, habuit tamen, quo poterat ſtare.* Quæ verba omnem dubitationem removent, & ipſis apertè refutatur intelligentia illorum, qui mentem *Auguſtini* detorquere ad ſenſum alienum avidiſſimè quærunt.

21. Tandem efficaciſſimè inſiſto, quia falſum penitus eſt, quòd omnis gratia ab intrinſeco efficax ſit medicinalis. Conſtat in *Chriſto* Domino, in quo fuit tota perfectio juſtitiæ originalis, qui tamen efficaciter, indeclinabiliter, & inſuperabiliter agebatur, ut legitur *Lucæ* 4. Quod & ſul-

& fulcitur mirâ, & opportunâ *Angelici Præceptoris* doctrinâ 3.p. q.18. art. 1. ad 1. dicentis: *Quidquid fuit in humana natura Chriſti Domini movebatur nutu voluntatis Divinæ: non tamen ſequitur, quòd in Chriſto non fuerit motus voluntatis proprius naturæ humanæ, quia & aliorum Sanctorum piæ voluntates moventur ſecundùm voluntatem Dei, qui operatur in eis velle, & perficere, ut dicitur ad Philipp. 2. Licèt enim voluntas non poſſit interiùs moveri ab aliqua creatura, interiùs tamen movetur à Deo, ut in prima parte dictum eſt. Et ſic etiam Chriſtus ſecundùm voluntatem humanam ſequebatur voluntatem Divinam, ſecundùm illud Pſal.39. Ut facerem voluntatem tuam, Deus meus, volui. Undè Auguſtinus dicit contra Maximum lib.3. cap.19. ubi dixit, filius Patri, non quod ego volo, ſed quod tu vis: Quid te adjuvat quod tua verba ſubjungis, & dicis, oſtendit verè ſuam voluntatem ſubjectam ſuo genitori, quaſi nos negemus hominis voluntatem voluntati Dei debere eſſe ſubjectam*. Si ergo fuit in *Chriſto* adjutorium adjuvans, movens, & efficaciter illius voluntatem voluntati Divinæ ſubjiciens, etſi in ipſo fuerit plenitudo gratiæ in ſummo, & quoad omnes ſuos effectus, ut eleganter probat D.*Thomas* 3. p. q.7. art.7. ad 1., cur & auxilium hoc non dabitur in ſtatu illo feliciſſimo naturæ innocentis, quamvis in ipſo fuerit dominans ratio appetitui inferiori concupiſcibili, & iraſcibili?

22. Secundò: quia vim efficacem conſtituit ille quidem divinæ gratiæ in cœleſti quadam delectatione, & in dilectione juſtitiæ inſpirata ſupernè à Deo; ſed victricem illam delectationem & dilectionem juſtitiæ, in qua vis gratiæ efficaciſſima à *Janſenio* conſtituitur, habuerunt Angeli & *Adamus*; cùm nec ipſe quidem neget, eſſe eam ipſiſſimam charitatem quà donati fuerant: immo non minor, forſan & multò major erat hæc delectatio juſtitiæ in Angelis, & in *Adamo* ante lapſum: ergo aut gratia efficax illis fuit indulta, aut aliud eſt gratia ab intrinſeco efficax, aliud charitas. Tandem rejicienda venit poſitio *Janſenii* eiſdem efficaciſſimis argumentis, quæ ſuprà non levi brachio attigimus, ſtatuentes gratiam ab intrinſeco efficacem; necnon impugnanda omnibus illis inconvenientibus, quibus Auctor *Hexaplorum* tom.3. pag.8. & ſequentibus, & maximè à pag.63. ad 79., & iterùm à pag.107. ad 145., quàm frequentiſſimè gratiam in ſtatu naturæ corruptæ verſatilem redarguit: quæ omnia momenta ibi ſtabilita ad occupandam, penituſque evertendam opinionem *Janſenii* ſufficiet adverſus ipſam retorſiſſe, cùm æqualiter impugnent gratiam verſatilem in ſtatu innocentiæ. Non ſanè hæc intrinſeca efficacia repugnat gratiæ in ſtatu naturæ innocentis, cùm nec minùs potens fuerit ipſe Deus in ſtatu naturæ innocentis, quàm in præſenti. Utrobique eſt eadem Dei voluntas, virtus, & potentia potens ad ſe convertere voluntates, & in eis operari. Æquè repugnat, quòd inſtrumentum Dei, qualis eſt gratia, in illo ſtatu ſuo effectu privari poſſit. An voluntas creata in ſtatu innocentiæ ſuperior eſſe, & gratiæ dominari poteſt? An gratia voluntatis arbitrio ſubjici, ut ab illo pendeat, & ſuum aſſequatur effectum? Abſit hoc. Gratia ab uno Deo Auctore, ac largitore dependet. A voluntate non determinatur; ejus determinatio-

nationem non facit voluntas, ſed ſequitur. Vana ergo eſt illa *Janſenii* poſitio, qui tortuoſam, ambiguamque arripuit viam, ut recederet à mente Divi *Auguſtini*, quæ tot evidentibus, & efficaciſſimis argumentis legitur comprobata.

§. III.

Solvitur difficultatis nodus, qui à contrarium ſentientibus argumenti loco accipitur.

23. OBjicies potiſſimum, & principalius ſententiæ oppoſitæ argumentum; illud nimirum, quod ut difficultatis rationem, & controverſiæ motivum ſuprà num. 5. & 6. propoſuimus; quodque, ſive illa eadem, ſivè ſimilia *Auguſtini* verba denuò referentes, opportunè inſtaurabimus, ut doctrina perſpicua magis fiat, & ſenſus S. *Doctoris* evidentior appareat. Igitur juxta Parentis *Auguſtini* verba, videtur gratia efficax primo homini in innocentis naturæ ſtatu minimè neceſſaria ad perſeverandum, cùm lib. de corrept. & grat. hominem innocentem ab homine lapſo diſtinxerit *Auguſtinus*, quòd ille auxilio *ſine quo non*, hoc eſt ſufficienti ſolùm inſtructus, integram perſeverandi facultatem in libero arbitrio relictam haberet, cùm contrà, homo originali vulnere ſauciatus efficaci ad perſeverandum auxilio egeat, quo Deus in illo operetur & velle: nec ſolùm perſeverandi potentiam, ſed ipſam perſeverantiam tribuat. Hoc probant ex cap. 11. & 12. Etenim Capitulum 11. ita incipit. *Quid ergo? Adam non habuit Dei gratiam? Immo verò habuit magnam, ſed diſparem. Ille in bonis erat, quæ bonitate ſui Conditoris acceperat, nec enim ea bona, & ille ſuis meritis comparaverat, in quibus nullum patiebatur malum. Sancti verò in hac vita, ad quos pertinet liberationis hæc gratia, in malis ſunt, ex quibus clamant ad Deum: Libera nos à malo... ille non opus habebat eo adjutorio, quod implorant iſti, cum dicunt: Video aliam legem in membris meis.* Ac deinde: *Ille nulla tali rixa à ſe ipſo adverſus ſe ipſum tentatus, atque turbatus, in illo Beatitudinis loco ſua ſecum pace fruebatur. Proinde etſi non interim lætiore nunc, verumtamen potentiore indigent iſti.* En ubi D. *Auguſtinus* primarium, & eſſentiale utriuſque ſtatûs diſcrimen proponit, quòd *Adam* in illo ſtatu non opus habebat eo adjutorio, quod implorant Sancti, cùm dicunt, *Video aliam legem in membris meis*; ſed hoc adjutorium, ut ſuprà diximus, eſt gratia ab intrinſeco efficax: ergo iſta non erat pro ſtatu illo requiſita.

24. Secundò ex cap. 12. ubi duplex illud genus adjutorii diſtinguit, *ſine quo* aliquid non fit, & *quo* aliquid fit. Etenim conſtitutâ illâ diſtinctione, ita ea auxilia diſtribuit: *Primo itaque homini*, inquit... *datum eſt adjutorium perſeverantiæ, non quo fieret, ut perſeveraret; ſed ſine quo per liberum arbitrium perſeverare non poſſet. Nunc verò Sanctis in Regnum Dei per gratiam Dei prædeſtinatis, non tantùm tale adjutorium perſeverantiæ datur, ſed tale ut eis perſeverantia ipſa donetur:*

non

non ſolùm ut ſine iſto dono perſeverantes eſſe non poſſint; verùm etiam ut per hoc donum nonniſi perſeverantes ſint. Cur verò ita neceſſe ſit? Rationem ferè ſtatim his verbis ſubjungit: *Major quippe libertas, gratiaque neceſſaria eſt adverſus tot, & tantas tentationes, quæ in Paradiſo non fuerunt, dono perſeverantiæ munita, atque firmata, ut cum omnibus amoribus, terroribus, erroribus ſuis vincatur hic mundus: hoc Sanctorum martyria docuerunt. Denique ille Adam terrente nullo; & inſuper contra Dei terrentis imperium, libero uſus arbitrio, non ſtetit in tanta felicitate, in tanta non peccandi facilitate: iſti autem, non dico, terrente mundo, ſed ſæviente, ne ſtarent, ſteterunt in fide.* Ac demum cùm fusè proſecutus fuiſſet hoc inter utrumque naturæ ſtatum diſcrimen, in quorum altero poſſibilitas, in altero voluntas ipſa perſeverandi datur; tandem ita habet S. *Doctor*: *Tantum quippe Spiritu Sancto accenditur voluntas eorum; ut ideò poſſint, quia ſic volunt; ideo ſic volunt, quia Deus operatur, ut velint. Nàm ſi in tanta infirmitate vitæ hujus... ipſis relinqueretur voluntas ſua, ut in adjutorio Dei, ſine quo perſeverare non poſſent, manerent, ſi vellent, nec Deus in eis operaretur, ut vellent; inter tot, & tantas tentationes, infirmitate ſua voluntas ipſa ſuccumberet; & ideo perſeverare non poſſent, quia deficientes infirmitate nec vellent; aut non ita vellent infirmitate voluntatis, ut poſſent. Subventum eſt igitur infirmitati voluntatis humanæ, ut Diviná gratiá indeclinabiliter, & inſuperabiliter ageretur: & ideo quamvis infirma, non tamen deficeret, neque adverſitate aliqua frangeretur.* En iterum ubi D. *Auguſtinus* ſolum illud adjutorium homini in ſtatu innocentiæ datum fatetur, *non quo fieret*, ut perſeveraret, ſed *ſine quo* per liberum arbitrium perſeverare non poſſet: ſed adjutorium *quo*, ut diſtinctum ab adjutorio *ſine quo*, eſt gratia ab intrinſeco efficax: ergo vel neganda eſt diſtinctio adjutorii *quo* ab adjutorio *ſine quo*, vel gratia ab intrinſeco efficax ab ſtatu innocentiæ penitùs eliminari debet.

25. Hæc eſt omnis Adverſariorum argumentatio, cui ut ſatisfaciat *Eſtius* in 1. diſt.41. §.14. auctoritatem D. *Auguſtini* explicare aggreſſus, principia D. *Thomæ* advocat, quibus dumtaxat hæc, quæ ſuperficietenus in *Auguſtino* invicem opponi videntur, conciliari poſſe arbitratur, dicens: *Et ſanè niſi hìc à S. Thoma inſinuatam intelligentiam verborum Auguſtini recipiamus, difficillimum erit, ac ne poſſibile quidem Auguſtinum ſibi ipſi conciliare: id eſt oſtendere, quemadmodum ea, quæ objecta ſunt, ſcilicet ex lib. de corrept. & grat. non contrarientur iis, quæ prius in diverſum ex eodem Auguſtino fuerunt allata, præſertim ex lib.12. de Civit. cap.* 9. Ac tandem eum conciliandi modum ex Divo *Thoma* adhibitum omninò uſurpandum eſſe, inquit; *Ea vel ipſa ratione, quia apud D. Thomam in hujuſmodi rebus exactiſſimum Doctorem, expreſſior reperitur: maximè propter rationes in eam partem graviſſimas, & ut nobis videtur inſolubiles, & clarè in Scriptura fundatas.* Hactenus *Eſtius*.

26. Audi ergo primò D. *Thomam* dilucidè utriuſque ſtatûs diverſitatem explicantem, antequàm ipſum ex ore *Auguſtini* loquentem propona-

ponamus. Sic namque habet 1.2. q.109. art.2. *Reſpondeo dicendum, quòd natura hominis poteſt dupliciter conſiderari. Uno modo in ſui integritate, ſicuti fuit in primo Parente ante peccatum. Alio modo ſecundùm quòd eſt corrupta in nobis poſt peccatum primi Parentis: ſecundùm autem utrumque ſtatum natura humana indiget auxilio Divino ad faciendum, vel volendum quodcumque bonum, ſicut primo movente, ut dictum eſt. Sed in ſtatu naturæ integræ, quantùm ad ſufficientiam operativæ virtutis, poterat homo per ſua naturalia velle, & operari bonum ſuæ naturæ proportionatum, quale eſt bonum virtutis acquiſitæ, non autem bonum ſuperexcedens; quale eſt bonum virtutis infuſæ. Sed in ſtatu naturæ corruptæ etiam deficit homo ab hoc, quod ſecundùm ſuam naturam poteſt, ut non poſſit totum hujuſmodi bonum implere per ſua naturalia. Quia tamen natura humana per peccatum non eſt totaliter corrupta, ut ſcilicet toto bono naturæ privetur, poteſt quidem etiam in ſtatu naturæ corruptæ per virtutem ſuæ naturæ aliquod bonum particulare agere, ſicut ædificare Domos, plantare Vineas, & alia hujuſmodi, non tamen totum bonum ſibi connaturale, ita quòd in nullo deficiat: ſicuti homo infirmus poteſt per ſe ipſum aliquem motum habere, non tamen perfectè poteſt moveri motu hominis ſani, niſi ſanetur auxilio medicinæ. Sic igitur virtute gratuitâ ſuperadditâ virtuti naturæ indiget homo in ſtatu naturæ integræ quantùm ad unum, id eſt ad operandum, & volendum bonum ſupernaturale: ſed in ſtatu naturæ corruptæ quantùm ad duo; ſcilicet ut ſanetur, & ulteriùs, ut bonum ſupernaturalis virtutis operetur, quod eſt meritorium. Ulteriùs autem in utroque ſtatu indiget homo auxilio Divino, ut ab ipſo moveatur ad benè agendum.* En ubi D. *Thomas* tàm hominibus ſanis, quàm lapſis adjutorium adjuvans, & præmovens neceſſarium agnoſcit, licèt lapſis non dumtaxat adjuvans, ſed ſanans, & adjuvans apertè declaret.

27. Ipſum ex ore *Auguſtini* loquentem modò audiamus ibi art.10. ad 3. *Dicendum quòd ſicut Auguſtinus dicit in lib. de natur. & grat., homo in primo ſtatu accepit donum, per quod perſeverare poſſet, non autem accepit, ut perſeveraret: nunc autem per gratiam Chriſti multi accipiunt, & donum gratiæ, quo perſeverare poſſunt, & ulteriùs eis datur, quòd perſeverent; & ſic donum Chriſti eſt majus, quàm delictum Adæ. Et tamen faciliùs homo per gratiæ donum perſeverare poterat in ſtatu innocentiæ, in quo nulla erat rebellio carnis ad ſpiritum, quàm nunc poſſimus, quando reparatio gratiæ Chriſti, etſi ſit inchoata quantùm ad mentem, nondum tamen eſt conſummata quantùm ad carnem, quod erit in patria, ubi homo non ſolùm perſeverare poterit, ſed etiam peccare non poterit.* Et 2. 2. q.137. art.4. cùm ſibi ſecundum propoſuiſſet argumentum: *Donum gratiæ Chriſti eſt majus, quàm nocumentum, quod Adam intulit, ut patet ad Rom. 5., ſed ante peccatum ſic conditus fuit homo, ut poſſet perſeverare per id, quod acceperat, ſicuti Auguſtinus dicit de corrept. & grat. ergò multò magis homo per gratiam Chriſti reparatus, poteſt perſeverare abſque auxilio novæ gratiæ*; ſic reſpondet: *Dicendum, quòd ſicuti Auguſtinus dicit in lib.*

de

de corrept., & grat. primo homini datum eſt, non ut perſeveraret, ſed ut perſeverare poſſet per liberum arbitrium, quia nulla corruptio tunc erat in humana natura, quæ perſeverandi difficultatem præberet. Sed nunc prædeſtinatis per gratiam Chriſti, non ſolùm datur, ut perſeverare poſſint, ſed ut perſeverent. Unde primus homo, nullo terrente, contra Dei terrentis imperium, libero uſus arbitrio, non ſtetit in tanta felicitate, cum tanto non peccandi facilitate: iſti autem, ſæviente mundo, ne ſtarent, ſteterunt in fide. Atque eodem iterùm ſenſu q. 27. de verit. art.5. ea D. *Auguſtini* verba, quæ omne alterum adjutorium præter ſufficiens excludere videri poſſent, explicat. Cùm enim probandum ſuſcepiſſet, præter gratiam gratum facientem alteram gratiam requiri, objicit ſibi, *Quòd homo in ſtatu naturæ integræ potuit ſtare per ſe, in eo, quod acceperat, ut dicitur diſt. 24. ſecundi libri: non ergo neceſſe eſt, alteram gratiam admitti.* Reſpondet, *Quòd quantumcumque homo habeat habitum gratiæ, ſemper tamen indiget Divinâ operatione, quæ in nobis operatur modis prædictis; operando ſcilicet, & cooperando, & hoc propter infirmitatem noſtræ naturæ, & multitudinem impedimentorum; quæ quidem non erant in ſtatu naturæ conditæ: unde magis tunc poterat homo ſtare per ſe ipſum, quàm nunc poſſint habentes gratiam, non quidem propter defectum gratiæ, ſed propter infirmitatem naturæ, quamvis etiam tunc indigerent Divinâ providentiâ eos dirigente, & adjuvante.* Hæc eſt germana *Auguſtini* explicatio, relictis ambiguitatibus, & cavillationibus, & cœteris acuminis irriti ludicris. Hanc abſolutiſſimam hujus quæſtionis reſolutionem præbet *Angelicus Magiſter*, qui univerſaliſſimum illud principium ſtatuit, quòd in utroque ſtatu neceſſaria eſt gratia ſe ipsâ efficax, quia nempè voluntas Dei eſt prima, & ſumma cauſa omnium motionum. Hoc totius contextus objecti Capitis clamat, ſicut quod dicit S. *Auguſtinus* cap. 9. antecedenti; *Confitendum eſt cum debita laude Creatoris, non ad ſolos Sanctos homines pertinere, verùm etiam de Sanctis Angelis poſſe dici, quòd charitas Dei diffuſa eſt in eis per Spiritum Sanctum, qui datus eſt eis, nec tantùm hominum, ſed primitus, præcipuèque Angelorum bonum eſſe, quod ſcriptum eſt. Mihi autem adhærere Deo bonum eſt.* Ubi loquitur de gratia actuali, quâ ipſi Sancti Angeli perſeveraverunt. Inquirebat enim eo Capite, *An Sancti Angeli, quem habent Creatorem naturæ, eumdem habeant bonæ voluntatis auctorem per Spiritum Sanctum in eis charitate diffuſâ?* Vocans voluntatem ipſum actum voluntatis: dixerat enim priùs, *Sine bona voluntate, hoc eſt, Dei amore nuſquam Sanctos Angelos fuiſſe credendum eſt.* Et in hoc cap. 11. *Dedit Deus homini primo bonam voluntatem, in ea quippe eum fecerat, qui fecerat rectum*: cùm ergo charitas, amor caſtus, ſeù bona voluntas nec largiatur, nec donetur per adjutorium præcisè *ſine quo*, quod in Angelis peccantibus fuit, aliàs non peccaſſent, dum mali facti ſunt; negari nequit, quòd in Angelis Sanctis juxta D. *Auguſtinum* fuit adjutorium *quo*; cum hoc tamen quantùm ad humanam naturam diſcrimine in utroque, quòd potentior eſt gratia exacta pro hoc ſtatu ex ge-

nere, quàm in ſtatu ſanitatis: nam ut in principio hujus Capitis aſſerit ipſe: *Proindè etſi non interim lætiore nunc, verumtamen potentiore gratiâ indigent iſti* (id eſt homines lapſi) *quia in lapſis caro concupiſcit adversùs Spiritum, & Spiritus adversùs carnem; Adamus verò nullâ tali rixâ in ſe ipſo adversùs ſe ipſum turbatus, ſuâ ſecum pace fruebatur*. Ex quo tamen inferri nequit, quòd gratia ſanitatis non ſit intrinſecè efficax, velut in lapſo: ſicut apud pleroſque Adverſarios non infertur ex hoc antecedenti, gratia ſanitatis eſt potentior, & fortior: ergo in ſtatu lapſûs non eſt intrinſecè efficax, ſicut in ſtatu naturæ integræ: quia in utroque ſtatu etſi gratia ſit intrinſecè efficax, æqualitas, vel inæqualitas non deſumitur ex efficacia, utcumque, ſed quia majoris activitatis, novas vires afferens, robur novum, fortitudinem novam adjiciens, ut ex *Auguſtino* vidimus.

28. Redeundo verò ad argumentum, quod modò proſequimur, M. *Contenſon* tom. 3. lib. 8. diſſert. 1. cap. 2. ſpec. 2. aſſerit, S. *Auguſtinum* eo in cap. comparaſſe gratiam per ſe ad utrumque ſtatum, ſanitatis, & infirmitatis, ex propriis eorum meritis neceſſariam, hocque in ſenſu verum dixiſſe S. *Auguſtinum*, quòd licèt homo lapſus ob concupiſcentiæ pugnam indigeat invictiſſimo adjutorio *quo*, ne infirmitate ſuâ voluntas ſuccumbat; homo autem ſanus tali adjutorio per ſe non indigebat, ſed ex vi illius ſtatûs gratiam dumtaxat ſufficientem exigebat, quâ ſtante, cum ſolo concurſu generali (qui utrùm eſſet prævius, vel ſimultaneus non diſputat ibi *Auguſtinus*, vel à ſe traditum ſupponit, vel ut Philoſophicum, & ad ſatisfaciendum propoſitæ difficultati inutile prætermittit) poterat perſeverare eâdem facilitate, quâ poterat ambulare; quia ſicut facultatem progreſſivam ſanam, & incolumem in creatione à Deo acceperat, ita & voluntatem Deo adhærentem robuſtam virtutibus omnibus, & viribus ad operandum in ordine ſupernaturali inſtructiſſimam ſortitus erat.

29. Hunc dicendi modum Janſeniſmi vitio vertit P. *Thyrſo* tom. 3. diſp. 5. ſect. 5. dicens: *Vincentius Contenſon cum Lovanienſibus ſentit, cujus ſententia impugnatur*. Incunctanterque aſſerit: *Abſque dubio hac in parte janſenizare, & à Janſenio non recedere*. Sed ſapientiſſimum iſtum Magiſtrum à tali impoſtura vindicare minimè noſtrum eſſe duximus, nè affectionis vitium quis apponat. Audiant Illuſtriſſimum Doctorem *Caſtell* diſp. 4. q. 4. ſect. 7. n. 1192. tanti Magiſtri mentem propugnantem, & ſe defenſorem, & vindicem oſtendentem ſequentibus verbis, quæ ad verbum tranſcribere placuit. *Cur ita cenſet?* (loquitur de P. *Thyrſo*) *Neſcio: quia æquè hic doctiſſimus Scriptor diſtat à Janſenio, quàm quod maximè. Nec licèt affirmaret Contenſon* (*à quo diſtat, ut jam expono*) *in ſtatu ſanitatis non exigi gratiam ex ſe efficacem, & exigi in ſtatu lapſûs, Janſeniſmi notam incurreret; nec Illuſtr. Doctor D. Michael Perez Scholaſticus, & Canonicus meæ Magiſtralis Eccleſiæ, qui ejuſdem Abbas, & Cancellarius Univerſitatis electus deſiderium ſui reliquit, juſtè tàm acri premeretur cenſurâ; licèt differentiam ſtatuum ita exponeret in ſuis manuſcriptis jam prælo paratis*

(*quæ*

(quæ non vidi) ut refert R. Thyrſo. Qui enim in ſtatu innocentiæ defenderet auxilia ſolùm intrinſecè indifferentia, ſicut Patres Societatis, quin concederet inconvenientia erroris Pelagii, & Baii in eo ſtatu, quæ colligi ex ea doctrina intendunt Thomiſtæ, & negant colligi P. Societatis, & quæ ineptè, & audaciter Janſenius conceſſit; nihil eo in ſtatu ab Eccleſia damnatum defenderet. Similiter ſi in ſtatu lapſus defenderet auxilia intrinſecè efficacia, ſicut Thomiſtæ, quin admitteret inconvenientia erroris Calviniani in eo ſtatu, quæ colligi ex ea doctrina intendunt PP. Societatis, negant colligi Thomiſtæ, & hæreticè Janſenius conceſſit, nihil ab Eccleſia damnatum ſuſtineret: ſed utriuſque ſententiæ argumentis premeretur, telo ſuperaddito ex comparatione unius ſtatus ad alterum, cùm in differentia ſtatuum talis auxiliorum diverſitas fundari minimè poſſit. Nec liber quidam a Supremo Hiſpaniarum fidei conſilio juſtiſſima cenſurâ proſcriptus, damnationem meruit, quia (licèt in utroque ſtatu prædeterminationem agnoſceret) in ſtatu integritatis negavit gratiam intrinſecè efficacem, quam admiſit in ſtatu lapſus ad ſanandam naturæ ægritudinem; ſed prohibitus fuit, quia in ſtatu integritatis ex negata gratiæ intrinſeca efficacia, in errores Bajanos cecidit, & in ſtatu lapſus, quia gratiam intrinſeeè efficacem per modum virtutis exactæ ad poſſe ſuſtinuit, in errores Janſenianos tandem incidit. Sed Doctus Dominicanus Contenſon à Janſenio ſummè recedit, cùm nec diverſitatem ſtatuum inferre in uno gratiam intrinſecè efficacem, & non in alio, ſentiat: ſolùm enim, ait, in ſtatu integritatis eſſe neceſſariam gratiam ex ſe efficacem ex divinæ ſcientiæ, & voluntatis cauſalitate, ex omnipotentiſſima poteſtate, & ſupremo Dei dominio in cauſas liberas, & ex ſcientiæ mediæ impoſſibilitate. In ſtatu verò lapſus eſſe exactam gratiam, ita efficacem novo etiam titulo, quo non exigebatur in ſtatu integro, ex infirmitate ſcilicet naturæ per peccatum originale contracta, qualiter victrix medicinali vi efficacia gratiæ conſtituitur. Undè ſumma ſolutionis prædicti Auctoris ſiſtit in hac conditionali: ſi per poſſibile, vel impoſſibile non eſſet auxilium illud quo, ſeu efficax neceſſarium ratione ſubordinationis, illud integritas primi hominis minimè deſideraret, & tamen eo egeret homo infirmus, tametſi ratione ſubordinationis cauſæ ſecundæ ad primam non exigeretur: quid hìc cum Janſenio commercii? Addit autem Thyrſo: Vincentii Contenſon ſententia difficilior eſt, quàm ſententia Prædeterminatorum; nam duplicem gratiam per ſe efficacem prærequirit in ſtatu lapſus ad actum ſalutarem. Sed ubi aſſeruit Contenſon in ſtatu lapſus duplicem gratiam ex ſe efficacem eſſe neceſſariam? In ipſo lego, in ſtatu lapſus eſſe gratiam ex ſe efficacem exactam, & titulo ſubordinationis ad Deum, & titulo corruptionis naturæ: eſſe tamen exactam gratiam duplici ex titulo; undè eſt duplicem exigi gratiam?

30. Sic de vera Mag. *Contenſon* intelligentia operosè, ac ſubtiliter loquitur noſter Primarius Complutenſis, cujus erudito judicio amolienda eſt à ſapientiſſimo iſto Magiſtro gravior illa calumnia, ne hæc legentes ſimpliciores iterum putida commenta nobis ad ſtomachum parent.

Zz 2 Aſ-

Aſſerit ergo, quòd in ſtatu lapsûs exacta eſt potentior gratia efficax novo etiam titulo, (quo non exigebatur in ſtatu integro) ex infirmitate naturæ per peccatum originale contracta. Non aliter, ut ſuprà diximus, quàm gratia habitualis, neceſſaria nunc eſt eadem, quæ ante lapſum; ſed ante generali quadam ratione, nempè ad elevandam naturam ad actus ſupernaturales; nunc prætereà ſpeciali ratione ad ſanandam eandem. Hæc ſententia communi eruditorum Thomiſtarum calculo firmari poteſt, qui unanimi conſenſu gratiam efficacem ſanantem rebellionem appetitûs agnoſcunt, quorum aliquos referam. Ita Sapientiſſimus Mag. *Bolivar* tract. de gratia Dei dub. 8. §. 3. num. 36. dicens: *Solùm enim ſequitur, hominem indigere in ſtatu illo auxilio gratiæ Dei confortantis debilitatem naturæ, quod in hoc ſtatu eſt auxilium gratiæ ſanantis, ut loquitur D. Thomas in fine corporis*. Mag. *Gonet* tract. de Trinit. diſp. 5. dub. 8. §. 6. *Reginald.* part. 2. cap. 30. & 31. *Maſſoulié* tom. 1. diſſert. 4. de grat. Adami quæſt. 2. art. 10. *Sylvius* tom. 2. q. 109. art. 2. Et his noviſſimis diebus Mag. Fr. *Jacobus Hyacinthus Serry*, vir in his materiis verſatiſſimus, in quæſt. de gratia primi hominis, & Angelorum dilucidis utriuſque Sancti Doctoris teſtimoniis totum id luculentiſſimè probans. Sed audire præſtat Mag. *Lemos*, qui objectam ſibi difficultatem iſtam ita explanavit in Congregatione habita coram *Paulo V.* Pont. Max. die 22. Novembris anno 1605. *Illud eſt*, inquit, *attentè conſiderandum, quòd D. Auguſtinus lib. de corrept. & gratia cap. 12. conſtituit differentiam inter hominem ſanum, & Angelum cum gratia juſtificante, & inter hominem lapſum etiam cum eadem gratia juſtificante, in hoc, quòd Angelus, vel homo in illo primo ſtatu, & ante peccatum habebat naturam integram in ſuis naturalibus, ita quòd non erat cum rebellione carnis. Undè per gratiam juſtificantem talis erat, quòd ad perſeverandum non indigebat aliquo alio auxilio gratiæ, dante efficaciores, vel majores vires voluntati. At verò cùm juſtificatur in natura corrupta, quia habet rebellionem carnis, quæ non tollitur per gratiam juſtificantem, indiget homo, ut perſeveret, auxilio dante majores, & efficaciores vires. Et iſta doctrina eſt differentia, quam Sanctus Auguſtinus in utroque ſtatu conſtituit, non verò negat, hominem etiam in illo primo ſtatu indiguiſſe diviná motione movente, & applicante ipſum ad operandum. Quia iſta generalis motio in omni ſtatu etiam perfectiſſimo neceſſaria fuit ex eſſentiali ſubordinatione, quam habet cauſa ſecunda, ut moveatur à prima. Quod apertè, tum alibi, tum expreſsè docet S. Thomas* 1. 2. *quæſt.* 109. *art.* 1. *ad* 9. *Ubi apertè docet, hominem in ſtatu naturæ corruptæ indigere auxilio divino duplici ratione. Primò ratione generali, quia nulla creatura operatur ſine motione divina; & ſecundò ratione ſpeciali, quia eſt natura corrupta.*

31. Hæc Thomiſtarum doctrina ſanè D. *Auguſtini* ſenſui, atque ſententiæ conſona eſt, dùm auxilium gratiæ in natura lapſa collatum vocat *medicinale, Medici gratiam, adjutorium medicinæ Salvatoris, gratiam medicinalem, adjutorium Medici potentiſſimi, gratiam, quâ ſanatur per Medicum*, quibus nominibus illud explicat de natura, & gra-

& gratia cap. 24. cap. 39. 48. 53. 64. & cap. 80. *De gratia Dei agitur, quæ nobis per mediatorem medicina opitulatur.* Et lib. de correptione, & gratia cap. 5. aſſerit: *Cùm voluerit ad dolorem ſalubrem pænitentiæ occultiſſimâ, & potentiſſimâ medicinæ ſuæ poteſtate perducere*: ut explicet, quomodò ex potentiſſima medicinæ divinæ poteſtate ſanitas animæ oritur, cujus vim, ut libuerit, Deus diſpenſat: quarè egregiè in Pſal. 57. verſ. 5. dixit: *Divina hæc medicamenta ſunt, non medicata*, quæ ſcilicet non omnem ad integram ſanitatem animæ conferendam vim habent. *Medicamenta erant in Prophetis, medicamenta erant in lege, præcepta ipſa omnia medicamenta erant, & hoc medicamentum nondum erat medicatum. Adventu Domini medicamentum eſt medicatum.* Quibus verbis præter ſufficientia auxilia, alia, & majora, & efficaciora medicamenta agnoſcit, quibus Deus *alios efficaciùs, alios minùs efficaciter moveat*, ut aliquando dixit S. *Thomas* quæſt. 1. de potent. artic. 2. Sic majorem gratiam medicinalem requirit in ſtatu lapsûs *Auguſtinus*, quàm in ſtatu naturæ integræ, ut benè agendi ſubminiſtrentur vires, ut novum robur addatur voluntati debilitatæ, fauciatæ, vulneratæ, & ut re ipsâ ſalutariter operetur: non quòd nos, aut *Auguſtinus*, quem ſequimur, vires ſine gratia efficaci in voluntate non agnoverimus, cujus oppoſitum toties diximus; ſed quòd ſine gratia efficaci, vires quantumvis ſufficientiſſimæ, non tamen ſunt efficaciſſimæ. Hoc non verbis quidem eiſdem, ſed ſenſu eodem, dixit D. *Ambroſius* in *Luc. Medicamenta multa habet Medicus noſter*, ut oſtenderet, quòd hujuſmodi gratia reſtituit quodammodò homini ſanitatem illam, quam per peccatum amiſit. Et Divus *Bernardus* lib. de gratia, & libero arbitrio, dum dicit: *Gratia excitat liberum arbitrium, cùm ſeminat cogitatum; ſanat, cùm immutat affectum; roborat, ut perducat ad actum*: quibus verbis explicat novum poteſtatis gradum, quem confert gratia efficax in ſtatu naturæ corruptæ, dùm novas vires adjicit, quibus potentia completiſſima, pleniſſima, perfectiſſima, actuique proxima, atque conjuncta redditur.

32. His poſitis, non eſt argumentatio, aut præcipuæ difficultatis ratio eò uſque difficilis, ut non facillimè dilui poſſit. Hoc enim eſt maximum diſcrimen inter auxilium efficax ſtatûs innocentiæ, & auxilium efficax in ſtatu naturæ corruptæ; quòd in ſtatu innocentiæ ſolùm applicabat voluntatem ad opus, non autem præbebat voluntati eas vires, quas ex perfecta ſubjectione appetitûs inferioris ad rationem, & rationis ad Deum, homo tunc habebat: auxilium verò efficax in natura corrupta non ſolùm applicat voluntatem, verùm etiam præſtat eidem vires per modum tranſeuntis, quas præſtabat juſtitia originalis per modum permanentis, ſubjiciendo appetitum rationi, quantùm ad illum actum, pro quo datur auxilium efficax, ad quam ſubjectionem, etiam poſt vires gratiæ ſufficientis, eſt magna difficultas in natura corrupta, quæ non erat in integra, ut ad intentum iſtum notavit S. *Thomas* ſup. citat. n. 25. Meritò ergo ad has vires reſpiciens *Auguſtinus*, quas homo habebat in ſtatu illo feliciſſimo, dixit, non indiguiſſe illo adjutorio, quod modò im-

implorant Sancti, nempè gratia ab intrinſeco efficaci ſanante, dante novas vires, & fortitudinem novam adjiciente. Hoc namque fuit à Sancto Parente comparativè dictum, ſtatuente utriuſque ſtatûs diſcrimen. Non tamen abſolutè negavit auxilium *quo*; nec produci uſquàm ullus poterit locus, in quo aſſerat, non indiguiſſe *Adamum* auxilio *quo*, ut perſeveraret; vel quòd omnibus Angelis ſufficeret gratia indifferens, quam efficacem libero arbitrio fecerint boni, & inefficacem ſuo diſſenſu reddiderint mali; ſed ſemper ad majus efficax auxilium recurrit ſtantibus Angelis datum, & non cadentibus, ut expreſsè reſolvit lib. 12. de Civit. Dei cap. 9. ſequentibus vèrbis: *Iſti, qui cum boni creati eſſent, tamen mali ſunt, malâ propriâ voluntate, aut minorem acceperunt amoris divini gratiam, quàm illi, qui in eadem perſtiterunt; aut, ſi utrique boni æqualiter creati ſunt, illis malâ voluntate cadentibus, iſti ampliùs adjuti, ad eam beatitudinem pervenerunt, undè ſe nunquam caſuros certiſſimi fierent*. Sicut & conſultiſſimè in ſtatu lapsûs potentiorem gratiam exigit, quàm in ſtatu ſanitatis in citato cap. 11. dicens: *Proindè etſi non interim lætiore nunc, verumtamen potentiore gratiâ indigent iſti*, id eſt, lapſi; aſſumens S. Doctor principium hoc, *quia in lapſis caro concupiſcit adverſus ſpiritum, & ſpiritus adverſus carnem; Adamus verò nullâ tali rixâ in ſe ipſo adverſus ſe ipſum turbatus, ſuâ ſecum pace fruebatur*. Ex quibus ſufficienter reſpondetur ad primum ex cap. 11.

33. Quantùm verò attinet ad ſecundum, quod deſumitur ex cap. 12. facilis eſt reſponſio, *Adamo* datum eſſe adjutorium perſeverantiæ, non quo fieret, ut perſeveraret; ſed ſine quo per liberum arbitrium perſeverare non poſſet. Quis hoc negat, aut in dubium vertit, cùm non perſeveraverit? At præſens controverſia non eſt, an habuerit auxilium *quo*, ſeu efficax, ſed an hoc adjutorio *quo*, ſeu efficaci egeret *Adamus*, ut re ipsâ perſeveraret, ſicut & illud à Deo acceperunt Angeli boni, qui re ipsâ perſeverârunt, de quo nihil D. *Auguſtinus* in objecto teſtimonio, ſicut *Auguſtinum* fideliſſimus ejus interpres D. *Thomas* explicat 1. 2. quæſt. 109. art. 10. ad 3. *Quòd ſicut Auguſtinus dicit de natur. & gratia, ſcilicet cap. 44. & apertiùs lib. de corrept. & grat. cap. 12. homo in primo ſtatu accepit donum, per quod perſeverare poſſet, non autem accepit, ut perſeveraret. Nunc autem per gratiam Chriſti multi accipiunt, & donum gratiæ, quo perſeverare poſſunt; & ulteriùs eis datur, quòd perſeverent*. Igitur factâ comparatione inter eos, qui nunc perſeverant vincendo repugnantiam carnis, & *Adamum* non perſeverantem, dicit, iſtum non accepiſſe adjutorium *quo*, illos verò accepiſſe.

34. At nè tantoperè argumento iſto triumphent Adverſarii, quod palmare, & invictum prædicant, paululum in illius conſideratione immoremur; maximè cùm illo ipſo utantur PP. Societatis, & præcipuè P. *Thyrſo* contra gratiam ab intrinſeco efficacem. Nam ſi adjutorium, quod implorant Sancti ad non peccandum, conſiſtit, juxta ipſum, & alios Societatis Auctores, in ipſa libera obſervatione præcepti, prout à Deo, vel in auxilio per ſcientiam mediam præviſo efficaci, ut volunt alii, manife-

nifeſtum eſt, opus habuiſſe *Adamum* illo ad perſeverandum in bono. Quis enim non videat repugnantiam, quòd *Adamus* perſeveraret in bono, quin Deus conferret ipſi actualem perſeverantiam, vel auxilium prævisum efficax ad perſeverandum? Urget ergo fortiori titulô contra ipſos argumentum factum, quomodocumque conſtituatur ab ipſis auxilium *quo*. Ulteriùs neſcio, quomodò probabiliter, juxta ſua principia, aſſerere poſſint, quòd auxilium *quo* neceſſarium ad perſeverandum ex parte actûs primi ſe teneat, cùm juxta ipſos conſiſtat in ipſo velle, & in ipſa perſeverantia prout à Deo, quæ actum ſecundum nominat. Similiter levitatis eſt plenum argumentum, quo utitur P. *Thyrſo* tom. 4. diſp. 5. ſect. 3. ſic contra Thomiſtas inſurgens: Uberior, potentior, & fortior gratia exigitur ad perſeverandum in ſtatu lapsûs, ac ſanitatis, ut expreſsè aſſeruit *Auguſtinus*; ſed ſi in eo ſtatu eſſet exacta gratia intrinſecè efficax, ſeu prædeterminans, nequit verificari, gratiam lapſi eſſe robuſtiorem, & uberiorem: non enim eſt poſſibilis gratia robuſtior prædeterminante cum perſeverantia eſſentialiter connexa in quocumque ſubjecto, etſi graviſſimè tentato, victoriam obtinente, & omnem rebellionem expugnante: ergo.

35. Futile eſt hoc argumentum; nam licèt gratia ab intrinſeco efficax logicè accepta ſub munere moventis, applicantis, & determinantis in indiviſibili conſiſtat; ipſa tamen ſecundùm ſuam ſpeciem ſuſcipit magis, & minùs; cùm eodem in ordine gratiarum per ſe efficacium una poſſit eſſe alterâ major, ſi ad nobiliores, difficilioreſque actus ordinetur. Sic potentior fuit gratia, quâ Deus efficaciſſimâ, & invictâ gratiæ ſuæ vi D. *Paulum* vocavit ad fidem, illâ gratiâ, quâ, etſi efficaci, alios vocat ad pœnitentiam, ut docet D. *Thomas* 1.2. q.112. art.2. ad 2. dicens: *Quòd cùm homo ad gratiam ſe præparare non poſſit, niſi Deo eum præveniente, & movente ad bonum, refert, utrùm ſubitò, vel paulatim aliquis ad perfectam præparationem perveniat. Dicitur enim Eccl. 11. Facilè eſt in oculis Dei ſubitò honeſtare pauperem. Contingit autem quandoque, quòd Deus movet hominem ad aliquod bonum, non tamen perfectum, & talis præparatio præcedit gratiam: ſed quandoque ſtatim perfectè movet ipſum ad bonum, & ſubitò gratiam homo accipit, ſecundùm illud Joann.6. Omnis qui audivit à Patre, & didicit, venit ad me. Et ita contigit Paulo, quia ſubitò cum eſſet in progreſſu peccati, perfectè motum eſt cor ejus à Deo, audiendo, & addiſcendo, & veniendo, & ideò ſubitò eſt gratiam conſecutus.* Quam doctrinam tradit iterum D. *Thomas* 2. 2. q.5. art.2. Ineſficax ergo eſt illa conſequentia P. *Thyrſi*: Gratia in ſtatu lapsûs eſt potentior, & fortior: ergo in integro, & ſano non eſt intrinſecè efficax, ſicut in lapſo. Ex eodem namque antecedenti poſſet ſimiliter, etſi ineptè, contra ipſum deduci: ergo in ſtatu lapsûs non eſt ſolùm extrinſecè efficax, ſicut in integro. Sicut ergo reſponderet ipſe, quòd gratia in utroque ſtatu eſt extrinſecè efficax, & quòd inæqualitas non deſumitur ab extrinſeca efficacia, ſed ex eo quòd eſt activior, fortior, ſeu vivacior, vel alterius, prout illi libeat, attributi, gratia, quæ redditur extrinſecè efficax in lapſo, eâ, quæ ſimiliter redditur

efficax

efficax in ſano; ita & nos ſimiliter dicimus, quòd ſi gratia efficax conſideretur unicè ſub illo conceptu determinationis voluntatis ad bonum, veriſſimum eſt, non ſuſcipere magis, & minùs; attamen conſideratâ ipſâ ſecundùm ſuam ſpeciem, vel ex eo quòd eſt activior, fortior, vel quà ſecum ſpiritualem quamdam ſuavitatem, victricemque delectationem affert, quæ repugnantem carnalem delectationem vincit, ac ſuperat, quò major, vel minor gratiæ vis, atque ejus effectûs ſpiritualis delectatio, eò major, aut minor carnalis delectatio ſuperatur, ac vincitur; undè hæc activior, fortiorque interdum eſt gratia, etſi ſemper ſit intrinſecè efficax. Etenim gratiam efficacem ſuſcipere magis, & minùs, ſaltem quatenùs actus, ad quem datur, modò eſt intenſior, modò remiſſior, ut conſonum principiis noſtræ Scholæ expreſsè docet M. *Lemos* tom. 4. part. 2. tract. 4. cap. 10., & tanquam certum ſupponit Illmus *Alvarez* de auxiliis diſp. 55. num. 16. Undè Mag. *Zumel* tom. 3. variar. diſput. in 1. part. & 1. 2. diſp. 2. dub. 1. annexo, concluſ. 1. optimè dicit: *Ex dictis colligere poſſumus, converſionem peccatoris eò eſſe majorem, quò gratia, & efficax vocatio major eſt. Vndè ſi Deus efficaciter vehementiùs nos vocat, eò efficit majorem converſionem. Hoc docet D. Ambroſius lib. 2. de vocatione Gentium cap. 2. Vbi expreſsè tenet, quòd pro quantitate gratiæ eſt operatio, ſcilicet diſpoſitio, vel meritum, vel dilectio, vel pœnitentia, vel contritio. De qua re nos egimus* 1. 2. *qu.* 112. *art.* 2. *diſput.* 1. Hujuſce rei ratio ſatis ſuperque apparet ex jam dictis, & evidentiùs, ac certiùs concludetur ex modò dicendis.

DUBIUM II.

Quænam eſt illa major, & potentior gratia, vires efficaciſſimas præbens, quam affirmat *Auguſtinus* neceſſariam in ſtatu naturæ corruptæ?

1. EXPEDITA primâ quæſtione, quòd homo in utroque ſtatu, tàm naturæ integræ, quàm corruptæ indigebat auxilio divino ab intrinſeco efficaci ipſum ad faciendum, vel volendum quodcumque bonum efficaciter movente, reſtat & alia explicanda quæſtio, ex qua multum lucis ad argumentum, de quo agimus, elucidandum oriri poſſe videtur. Quænam ſit illa major, & potentior gratia, quam deſiderat *Auguſtinus* ad curandam infirmitatem ortam ex averſione à Deo ultimo fine? An nempè ſufficiant auxilia inefficacia, & ſolùm ſufficientia ad vincendam difficultatem ortam ex carnis, & appetitûs reniſu, ac rebellione adverſus ſpiritum, & rationem; vel neceſſaria ſint auxilia ab intrinſeco efficacia? In quo ſanè explicando calamum vellem habere eruditum, non qui hùc, atque illùc feratur volubilitate opinandi, ſed qui mentem diſertiſſimè proponeret *Auguſtini*, à qua non licèt Thomiſtas, vel latum unguem diſcedere; cùm ex hujus S. Doctoris intellectu,

tellectu, & doctrinâ æſtimandum ſit, quod magis Sacris Litteris, Conciliis Oecumenicis, SS. PP. ſcriptis conſonum reperitur. Hoc quippè ſi explicatum maneat, nihil eſt profectò, quod ampliùs huic graviſsimæ quæſtioni explicandæ deſideretur.

2. Illuſtriſs. *Caſtell* diſp.3. q.4. ſect.7. num. 1224. affirmat, quòd hæc major activitas, & gratia potentior in lapſo non eſt auxilium *quo*, ſeu intrinſecè efficax, ſed auxilium *ſine quo non*, ſufficiens, & libertatem conſtituens, & conſequenter, quòd inæqualitas gratiarum non deſumitur ex gratia movente, & determinante, ſed ex ea, quæ confert virtutem ſufficientem, & libertatem: quòd activior, fortior, & vivacior gratia eſt, quæ in lapſo conjungitur cum gratia intrinſecè efficaci; quàm ea, quæ ſimiliter conjungitur in ſano. Adhærent omnes Thomiſtæ, qui prædeterminationem ex parte actûs ſecundi omninò ſe tenere contendunt, inter quos numerare poſſumus N. Eminentiſs. S. R. E. Cardinalem Fr. *Vincentium Ludovicum Gotti*, communibus Sapientûm votis verè ſapientem, & fecundioris ætatis noſtræ eruditionis miraculum maximum, qui tàm Catholicæ veritati ſemper intentus, contra errores decertans, quàm Theologicam Scholaſtico-Dogmaticam ſcribens, & Eccleſiæ dogmata lucida, & ſplendida facit, & Scholæ noſtræ lucem, & ſplendorem affert. Hic ergo vir ſemper ſibi ſimillimus, virtutiſque & Religionis illuſtri ſplendore emicans, eidem ſententiæ ſolo vel ſui nomine maximam ingerit æſtimationem q.6. de ſcient. futur. condition. dub.8. §.3. à num.25.; licèt Eminentiſſimus iſte gratiam efficacem pro ſtatu naturæ corruptæ ſanantem agnoſcat: ſanantem, inquam, quantùm ad carnem, ejus motus inordinatos comprimendo. Sunt & alii doctiſſimi Thomiſtæ, qui tenaciùs, & preſſiùs menti D. *Auguſtini* adhærentes propugnant, auxilio ab intrinſeco efficaci convenire vim illam efficaciſſimam, quæ non ſolùm voluntatem humanam efficaciter moveat, ſed quæ amiſſam malevalentis hominis ſanitatem etiam curet, novaſque vires, roburque novum ſuper præcedentes imbecilles, ac infirmas adjiciat. Ita *Eſtius* lib.2. diſt.25. dicens, quòd præter adjutorium utrique ſtatui commune, quo nimirum indigebat tanquàm operatione primi moventis, & primæ cauſæ ad faciendum, aut volendum quodcumque bonum, homo in ſtatu naturæ corruptæ indigeat etiam auxilio gratiæ ſanitatis, erigentis, reparantis, & confortantis ipſum contra tentationum impetus, & illecebras, quas patitur à carne, & contra omnes pravas inclinationes, quas contraxit ex corruptione naturæ per peccatum. Tali enim auxilio primus homo idcirco non indiguit, quia natura ejus ſana adhuc erat, & integra. *Non enim egent, qui ſani ſunt Medicò, ſed qui malè habent Luc.5.* Eandem ſententiam defendit *Reginaldus* p.2. cap.30. *Nulla alia excogitari poteſt differentia inter hujuſmodi auxilia, niſi ea dumtaxat, quòd illud prius auxilium Angelorum, & hominis ſani ſupponit vires; auxilium verò hominis lapſi illas confert: id eſt, quòd gratia Angelis, & homini in ſtatu innocentiæ neceſſaria ſupponit utriuſque voluntatem ex perfectiſſima ad Deum ſubjectione robuſtiſſimam; ita ut in homine partem infe-*

riorem ſub ſuperiori ſubjectam contineat; gratia verò efficax homini lapſo ad operandum neceſſaria non ſupponit vires, ſed illas confert, ſubjiciendo perfectè voluntatem ejus Deo, & partem inferiorem ipſi ſuperiori. Et p.1. cap.41. *Falſum eſt, inquit, quòd gratia per ſe ipſam efficax, licèt ſit præveniens, ſe teneat ex parte actus primi, & potentiæ, in ratione potentiæ præcisè ut ſic; quia non dat nudum poſſe, ſed dat poſſe cum actu, dat poſſibilitatem cum effectu, ut loquitur Auguſtinus, reducit potentiam ad actum. Undè nec propriè ſe tenet ex parte actus primi, id eſt, potentiæ, ut potentia eſt; nec ex parte actus ſecundi, præcisè, ut eſt actus ſecundus, & operatio, ſed eſt id, quo potentia reducitur de actu primo àd ſecundum. Atque ita illo eodem prorſus modo, quo adverſarii dicunt, ſine gratia cooperante hominem non poſſe; & nihilominus ſine illa potentiam in ratione potentiæ eſſe completam; quamvis non ſit completa eo modo, quo potentia completur per actum, præſertim immanentem; eodem, inquam, modo nos dicimus, ſine gratia per ſe ipſam efficaci hominem non poſſe; & nihilominus ſine illa habere potentiam completam in ratione potentiæ, quamvis non eo complemento, quod reducit potentiam de actu primo ad ſecundum.* Idem profitentur *Franciſcus Sylvius* 1. 2. q.109. art.4. M. *Zumel* 1. 2. diſp.4. ſect.1. aſſer.2. & diſp.15. lect.1. concluſ.4. M. *Jacobus Hyacinthus Serry* in q. de grat. primi hominis, & Angelorum. *Capreolus* in 2. ſentent. diſt. 28. q. 2. art.3. Cardinalis *Cajetanus* in cap.10. *Joann.* verſ.39. M. *Lemos* tom.4. p.2. cap.12.

3. Probabiliſſima ſanè eſt utraque opinio. Pro priori ſtat tot Sapientiſſimorum Doctorum auctoritas cum rationibus non contemnendis. Poſteriorem verò probare videntur rationes efficaciâ concludendi non impares. Utri verò parti ſit aſſentiendum, difficile eſt judicare; cùm difficillimum ſit de Doctorum Virorum ſententiis ferre ſententiam. Illud tamen hìc animadvertere æquum eſt, quàm conſentiant inter ſe utriuſque ſententiæ Auctores, quàm inter ſe diſſentiant. Conſentiunt omnes in conſtituenda gratia ab intrinſeco efficaci, cui par efficacia ab unis, & alteris tribuitur; cum hoc tamen diſcrimine, quòd plerique ex AA. primæ ſententiæ tenent, quòd ultra vires conſtituentes poteſtatem liberam, ante Prædeterminationem, dum urget tentatio, vel Præceptum eſt arduum ſuperans poteſtatem arbitrii, adhùc ut conſtituti per gratiam ſufficientem, requiritur gratia dans potentiam moralem: ut ſic Prædeterminatio detur potenti, nedum phyſicè, ſed proximè etiam moraliter. Undè illa gratia dans potentiam moralem, licèt juxta aliquos ſe teneat ex parte actûs primi, & det potentiam antecedentem, (quod & pluribus magis placet,) non tamen dat actum primum, & potentiam antecedentem conſtitutivam poteſtatis liberæ; ſed quantum ad effectum magis videtur ſe tenere ex parte actûs ſecundi; imputatur enim non facienti, etiamſi illam non habeat, ſicut dicitur de Prædeterminatione. E contrà verò Theologi ſecundæ ſententiæ, vires, quas primi dicunt dari à gratiâ, dante potentiam moralem, gratiæ ab intrinſeco efficaci adſerunt, & aſſignant. Verborum forsàn magis

hæc

hæc eſt, quàm rerum diſcrepantia. Placet tamen magis hic ſecundus modus dicendi, quem accuratè defendendum, & explicandum ſuſcipimus. Verùm ut rem totam penitiùs, & magis ſingillatim, ac particulatim explicemus, quædam ſunt diligenter obſervannda. Et quidem primò conſiderandum, quid re ipsâ fuerit juſtitia originalis in *Adamô*. Non intelligatur hoc nomine aliquis ſpecialis habitus à gratia, charitate, aliiſque virtutibus ſupernaturalis ordinis diſtinctus, cùm juſtitia originalis eſſentialiter includat perfectam ſubjectionem, quâ corpus ſubjiciebatur animæ, & potentiæ inferiores ſubjiciebantur rationi, & ratio ſubjiciebatur Deo, ut pluries docet D. *Thomas*. Videndus 1. p. q. 95. à 1. ſic loquens: *Erat enim rectitudo ſecundùm hoc, quòd ratio ſubdebatur Deo, rationi verò inferiores vires, & animæ corpus. Prima autem ſubjectio erat cauſa & ſecundæ, & tertiæ. Quandiù enim ratio manebat Deo ſubjecta, inferiora ei ſubdebantur.* Hæc perfecta ſubjectio rationis ad Deum ſine gratia exiſtere non poterat, ſicut nec appetitûs ad rationem ſine virtutibus. Ex quo art. 2. reſolvit S. Doctor, quòd *Adam* habuit omnes virtutes, ſequentibus verbis: *Et hoc ex dictis patet, eſſe verum. Dictum eſt enim ſupra, quòd talis erat rectitudo primi ſtatus, quòd ratio erat Deo ſubjecta, inferiores autem vires rationi. Virtutes autem nihil aliud ſunt, quàm perfectiones quædam, quibus ratio ordinatur in Deum, & inferiores vires diſponuntur ſecundùm regulam rationis, ut magis patebit, cum de virtutibus agemus.* Hæc D. *Thomas*: ex quibus clariſſimè eluceſcit, rectitudinem primi ſtatûs includere virtutes omnes. Juſtitia ergo originalis nominat perfectionem harum virtutum. Ex parte intellectûs includit lumen ſupernaturale fidei, ac donorum Spiritûs Sancti ad intellectum ſpectantium, quo vigilantem circa divina rationem roborabat. Ex parte verò voluntatis complectitur perfectionem quamdam Charitatis, quâ in Deum perfectè converſa voluntas, totaliter illi, ut fini ultimo, ſubjiciebatur, eique perfectiſſimè adhærebat. Et tandem ex parte appetitûs continet virtutes ipſi inhærentes talis, ac tantæ perfectionis, ut nullum, vel minimum motum ipſe appetitus eliceret, niſi juxta harum virtutum regulam. Ita Deus condidit hominem, ut & eum dotaret omnibus naturæ humanæ conſentaneis ornamentis, & ad gradum ſimul illum eveheret naturâ ſuperiorem, infusâ gratiâ. Erat in illo ſanitas animæ, vigor, & virium copia ad cujuſvis generis opera facienda. Erat & robur libertatis, per gratiam conſtitutæ, cui tamen potuit reſiſtere atque reniti, ut reapſe peccando reſtitit. At cùm homo per peccatum amiſerit juſtitiam originalem, gratiam, charitatem, & virtutes, quæ dona ſupernaturalia ſunt, liberum arbitrium dicitur attenuatum, atque inclinatum per peccatum, & homo in naturalibus vulneratus, ſicut & in gratuitis ſpoliatus, atque totus, & quoad corpus, & quoad animam in deterius commutatus, ut definit Concilium *Tridentinum* ſeſs. 5. can. 10. dicens ibi: *Totum Adam per prævaricationis offenſam ſecundùm corpus, & animam in deterius commutatum*. De qua rebellione inquit *Apoſtolus* ad *Rom.* 7. *Non enim quod volo bonum, hoc facio; ſed, quod nolo malum, hoc ago*. Et iterum. *Condele-*

ctor enim legi Dei ſecundùm interiorem hominem: video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ eſt in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Et ad *Galat.*5. *Caro concupiſcit adverſus ſpiritum, ſpiritus autem adverſus carnem; hæc enim ſibi adverſantur: ut non quæcunque vultis illa faciatis*. Quod in pœnam peccati factum eſt, ut ratio, quæ per ſuperbiam elata, contra Deum rebellavit, etiam adverſus ſe rebellantem ſentiat appetitum, & carnem, ut dixit *Auguſtinus* loquens de *Adam*, & *Æva* lib.13. de Civitate Dei: *Senſerunt enim motum inobedientis carnis ſuæ, tanquam reciprocam pœnam inobedientiæ ſuæ*. Et Serm.2. in Pſalm.70. *Ipſa eſt prima captivitas noſtra, quâ concupiſcit adverſus Spiritum caro. Venit autem hoc de pœnâ peccati, ut homo adverſus ſeipſum divideretur, qui uni ſubditus eſſe noluit*. En qualiter ſuâ inobedientiâ ſe, poſteroſque ſuos orbavit homo donis omnibus, virtutibus, gratiæ beneficiis, naturam ſupra naturam evehentibus, à Deo priùs conceſſis... offuſæ ſunt menti tenebræ; effreni ſui ipſius, cæterarumque Creaturarum amori immerſa voluntas, & ex hoc Primi Parentis delicto, ſingulis, & omnibus ab ipſo prognatis communicata contagio. Sic peccato primi hominis totum genus depravatum eſt: & expertus homo eſt malum, quod non debuit experiri, ſi credidiſſet illi, quem modò rogat ægrotus, & contempſerat ſanus. Credidit, quod promiſerat Diabolus, & invenit, quod minatus eſt Deus.

4. At cùm natura ex peccato languida, exhauſta viribus, laſſitudine debilitata per ſe ipſam, id eſt, per ea, quæ in natura accepit, ad juſtitiam ſe erigere non poſſet, opus fuit liberatore aliquo, per quem juſtitiam recuperaret, nempe æterno Filio Dei, qui carne aſſumptâ, per paſſionem, & mortem humano generi reditum ad juſtitiam promeruit, & à quo, & per quem omnis nobis data eſt gratia, pretio Sanguinis ejus comparata, ut teſtatur D. *Petrus Act.* 4. Præter Chriſtum *non eſt aliud nomen ſub Cœlo datum hominibus, in quo oporteat ſalvos fieri*. Et *Act.* 15. *Per gratiam Domini noſtri Jeſu Chriſti credimus ſalvari*. Quod & generaliter ab *Apoſtolo* dictum eſt 1. ad *Corinth.* 10. *Gratias*, inquit, *ago Deo meo ſemper pro vobis in gratia Dei, quæ data eſt vobis in Chriſto Jeſu*. Et ad *Epheſ.* 1. v.5. *Qui prædeſtinavit nos in adoptionem filiorum per Jeſum Chriſtum in ipſum*. Quibus docet *Apoſtolus*, *Chriſtum* Dominum fuiſſe cauſam tùm effectivam, tùm exemplarem noſtræ prædeſtinationis ex parte effectûs, & conſequenter gratiæ, quod egregiè probat D. *Thomas* 3. p. q.24. art.4. Nec arbitramur in hoc probando plùs immorandum, cùm omnes Theologos hac in re nobis aſſentientes habeamus.

5. Sed hìc iterum, & paulò ſpecialiùs rem perſcrutemur obſervando, quòd nomine gratiæ *Chriſti* intelligitur donum, ſeu beneficium ſupernaturale ordinatum ad ſalutem, quæ eſt per *Chriſtum*, & ad vitam æternam: cùm ea conferantur per *Chriſtum*, quæ per ſe, & propriè conducunt ad vitam æternam, ut loquitur Concilium *Arauſicanum*

num II. Can.7., ſivè illud beneficium, & donum in habitu, ſivè in actu conſiſtat: dummodò omnia per ſe dirigantur, ut hominem Deo concilient, & ad æternam, perfectamque amicitiam tandem perducant. Quarè omnia auxilia, ſivè ſufficientia, ſivè efficacia continentur appellatione gratiæ *Chriſti*. Indubitantiſſimum eſt primò, gratiam habitualem propriam *Chriſti* gratiam eſſe, & medicinalem, quæ uſitatiſſimè apud PP. & Theologos principatum gratiæ ſibi vindicat. Hæc namque eſt illa gratia, quæ ex ſervis liberos, filios, & amicos Dei nos facit eſſe in ordine ſupernaturali; quæ peccata delet; quæ *Chriſti* nos membra, Spiritûs Sancti templa, & organa efficit, & quæ eſt perfecta ſanitas mentis, ut dixit D. *Bonaventura* lib.2. ſent. in expoſitione textûs: *Gratia eſt ſanitas mentis, delectatio Cordis*. Et D. *Thomas* 1.2.q.109. art.8. *In ſtatu autem naturæ corruptæ indiget homo gratia habituali ſanante naturam, ad hoc quòd omninò à peccato abſtineat*, Quod & diffinivit *Tridentinum* ſeſs.6. capp. 2. 3. 4. 7. & 10. Et cùm per idem principium vitemus contrarium, per quod poſſumus in reliquum; per idem enim ignis calefacit, & fugat frigus; & grave deſcendit, & reſiſtit aſcenſui, & fortis pugnat pro libertate, & reſiſtit ſervituti; ita gratiâ, & charitate, quibus conſtituitur homo potens benè operari, poteſt tentationibus reſiſtere, & vitare peccatum.

6. At quamvis Deus infundendo gratiam gratum facientem animam ſanet, & elevet ad operandum opera meritoria vitæ æternæ, quæ excedunt facultatem naturæ; cùm per peccatum incurrat nedùm maculam, in quantùm privatur decore gratiæ ex deformitate peccati, ſed etiam corruptionem; quia bonum naturæ corrumpitur, inquantùm natura hominis deordinatur, voluntate ejus Deo non ſubjectâ, ut dixit D. *Thomas* loco citato art.7.; ideo hæc cùm remaneat corruptio, & infectio in viribus inferioribus, & in intellectu quædam obſcuritas ignorantiæ, adhuc indiget homo ad rectè agendum gratiâ actuali ſanante. Etenim infirmus oculus nec ſuperfluè, nec inutiliter ſanatur, quàmvis etiam ſanus ſine adjutorio lucis videre non poſſit; quarè licèt per gratiam habitualem ſanitas ſit in homine quoad mentem, & ſint aliæ virtutes infuſæ, & dona Spiritûs Sancti, quæ juvant, movent, & inclinant ad bonum, requiritur ulteriùs ipſe Deus ſanans, ut Medicus, mediis auxiliis actualibus, tàm ſufficientibus, quàm efficacibus, nè homo ſecundùm conſequentiam deordinatæ voluntatis operetur; ut rectè adnotavit *Cajetanus* 1.2.q.109. art,9. dicens: *Gratia non dat quidquid opus eſt ad hæc duo. Nam relinquit carnem infirmam, & intellectum obſcurum, quibus niſi ſpeciali Deo auxilio ſubveniatur inter tot occurrentia, infirmitas carnis, & obſcuritas intellectus abducet liberum arbitrium à gratia, tollendo uſum gratiæ, & trahendo ad infirma carnis*. Quod & profundè dixerat *Auguſtinus* ſerm.131. loquens de homine juſtificato: *Quid extollitur? adhùc curatur... numquid, quia deleta eſt iniquitas, finita eſt infirmitas? ſtabulum eſt... in ſtabulo libenter curemur: non adhuc languidi de ſanitate gloriemur, ne nihil aliud ſuperbiendo faciamus, niſi ut numquam curando ſanemur*.

7. Per-

7. Perſpicuum itaque eſt, quòd gratiæ medicinalis nomine non donata fuit ſolùm illa, quæ juſtificat, ſed & virtutes infuſæ gratiæ medicinalis decorantur nomine; cùm iis tollatur deordinatio, quam peccatum induxerat: nàm fide vivâ, & aliis ſupernaturalibus donis expelluntur tenebræ ignorantiæ ab intellectu, & aliis virtutibus roborantur aliæ potentiæ infirmæ, & peccato vulneratæ. Etiam gratiæ *Chriſti* medicinalis nomen ſibi vindicant gratiæ actuales, quibus indiget homo ad ſalutariter operandum. Et quidem primò gratia ſufficiens veriſſima *Chriſti* Gratia medicinalis dicitur, cùm mediis auxiliis ſufficientibus nedum excitetur, inclinetur, trahatur, & pertrahatur voluntas ad bonum, ſed etiam conſtituatur intrinſecè potens ad ſalutariter operandum, & reſiſtendum tot tentationum, perſecutionumque procellis, totque concupiſcentiæ carnalibus fluctibus, quibus homo impetitur. Fateor, arbitrium noſtrum magnum per peccatum primi hominis accepiſſe vulnus, valdèque fuiſſe dejectum. At quis neget, tanto vulneri magnam afferre medicinam auxilia hæc, quæ mentem illuſtrant, & voluntatem confirmant, & perturbationes ſedant? Quis credet, quòd nihil boni poſſimus eôdem muniti adjutoriò *ſine quo non*, quòd *Adæ* inerat in ſtatu innocentiæ, & quô tantum ille poterat; & quòd non ſit conducens ad ſalutem adjutorium illud, quô in ſtatu innocentiæ potuit ille perſeverare? Ita ſanè eſt, quòd non ſatis ſanus eſt ille, qui languet, nutat, & anceps pendet in bono; qui adhuc amore ſui, & mundi eſtuat, vel in illo ſuperando laborat. Sed quid ex hoc probari poteſt, niſi quòd mediis his auxiliis ſufficientibus non ſit perfectè reddita ſalus, ſed initiata tantùm, cùm illis non ad tantum virium cumulum elevetur voluntas, ut victoriam obtineat, ſed indigeat alio efficaciori adjutorio, quo Deus invictiſſimè faciat, ut velit, & agat, nempe gratiâ ab intrinſeco efficaci? Non ergo de gratia habituali ſanante in præſenti eſt ſermo, nec de gratia ſufficienter adjuvante ſermonem inſtituo; ſed de gratia efficaciter adjuvante; quam verè eſſe medicinalem probat primò ſequens diſcurſus.

8. Hæc namque eſt illa efficaciſſima, imperioſiſſima gratia *Chriſti*, quam *Auguſtinus*, & conformiter ipſi D. *Thomas*, maximè, & potiſſimum reſpectu ſufficientis, medicinalem *Chriſti* gratiam iterum, iterumque ſanxêre. *Auguſtinus* totus eſt in deſcribenda hac medicinali gratiâ in omnibus operibus ſuis, ubi prolixiùs de gratia *Chriſti* diſſerit, nempe de Gratia *Chriſti* capp. 41. 42. & 47. lib. de grat. & liber. arbitr. capp. 13. & 14. lib. de prædeſt. SS. capp. 2. & 5. Epiſt. 95. & 107. Et lib. de natur. & grat. cap. 3. num. 3. ſic loquitur: *Natura quippe hominis primitus inculpata, & ſine ullo vitio creata eſt: Natura verò iſta hominis, quâ unuſquiſque ex Adam naſcitur, jam Medico indiget, quia ſana non eſt*. Et cap. 53. *A quo malo ſe liberari orant, niſi maximè de corpore mortis hujus? Unde non liberat niſi gratia Dei per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum. Non utique de ſubſtantia corporis, quæ bona eſt, ſed de vitiis carnalibus, unde non liberatur homo ſine gratia Salvatoris, nec quando per mortem corporis diſcedit à corpore*. Et lib. de corrept. & grat.

grat. cap. 11. gratiam liberationis vocat gratiam *Chriſti*, dicens: *Sancti ad quos pertinet liberationis hæc gratia*. Et cap. 12. *Horum verè cum fuiſſet voluntas ſerva peccati, liberata eſt, per illum, qui dixit: Si vos filius liberaverit, verè liberi eritis*. Et lib. de geſtis *Pelagii* cap. 6. *Hæc eſt enim, quâ nos liberari poſſe ſperamus de corpore mortis hujus per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum*. Et cap. 8. *Non ergo natura.... Nec legis ſcientia, per quam fit concupiſcentiæ cognitio, non evictio, liberat à corpore mortis hujus, ſed gratia Domini per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum*.

9. Sed preſſiùs docet idipſum Epiſt. 157. ad *Hilarium* dicens: *Hæc enim voluntas libera tantò erit liberior, quantò ſanior: tantò autem ſanior, quantò Divinæ miſericordiæ, gratiæque ſubjectior. Ipſa enim fideliter orat, & dicit, itinera mea dirige ſecundùm verbum tuum, & ne dominetur mihi omnis iniquitas. Quomodo enim libera eſt, cui dominatur iniquitas? Ut ei autem non dominetur, vide ab illa quis invocetur. Non enim ait, itinera mea dirige ſecundùm liberum arbitrium, quia non dominabitur mihi omnis iniquitas: Sed, itinera mea, inquit, dirige ſecundùm verbum tuum, & , ne dominetur mihi omnis iniquitas. Precatur, non pollicetur: confitetur, non profitetur: optat pleniſſimam libertatem, non jactat propriam potentiam*. Idem tradit Epiſt. 194. ad *Sixtum* num. 28. *Nemo itaque liberat à vulneribus illius trucidatoris, niſi hujus gratia Salvatoris. Nemo liberat venumdatos ſub peccato à vinculis captivantis, niſi gratia Redimentis*. Firmant idipſum Patres *Concilii Carthaginenſis* Epiſt. 175. *Innocentio* Romano Pontifici num. 2. *Id enim agunt iſti damnabilibus diſputationibus ſuis, ut non defendendo, ſed potius in ſuperbiam ſacrilegam extollendo liberum arbitrium, nullum relinquant locum gratiæ Dei, quâ Chriſtiani ſumus, quâ & ipſum noſtræ voluntatis arbitrium verè ſit liberum, dum à carnalium concupiſcentiarum dominatione liberatur, dicente Domino Joan. 8. Si vos Filius liberaverit, tunc verè liberi eritis*. En præclariſſimus gratiæ effectus, quâ liberatur homo à concupiſcentia, ut voluntati non dominetur, ſed potiùs libertatem conſequatur.

10. Hanc gratiam pariter ſanantem, & medicinalem vocat D. *Thomas* 1. 2. q. 109. art. 2. dicens: *Sic igitur virtute gratuita ſuperaddita virtuti naturæ indiget homo in ſtatu naturæ integræ quantùm ad unum, id eſt, ad operandum, & volendum bonum ſupernaturale: ſed in ſtatu naturæ corruptæ quantùm ad duo, ſcilicèt, ut ſanetur, & ulterius, ut bonum ſupernaturalis virtutis operetur, quod eſt meritorium. Ulterius autem in utroque ſtatu indiget homo auxilio Divino, ut ab ipſo moveatur ad benè agendum*. Nec minùs præclarè art. 3. *Sed in ſtatu naturæ corruptæ homo ab hoc deficit ſecundùm appetitum voluntatis rationalis, quæ propter corruptionem naturæ ſequitur bonum privatum, niſi ſanetur per gratiam Dei. Et ideò dicendum eſt, quòd homo in ſtatu naturæ integræ non indigebat dono gratiæ ſuperadditæ naturalibus bonis ad diligendum Deum naturaliter ſuper omnia, licet indigeret auxilio Dei ad hoc eum moventis: ſed in ſtatu naturæ corruptæ indiget*

diget homo etiam ad hoc auxilio gratiæ naturam ſanantis. Rurſus art.4. *Sed in ſtatu naturæ corruptæ non poteſt homo implere omnia mandata divina ſine gratia ſanante.* Et infrà: *Non ſolùm ut monſtrante ipsâ quid faciendum ſit, ſciant; verùm etiam ut præſtante ipsâ, faciant cum dilectione quod ſciunt. Indigent inſuper in utroque ſtatu auxilio Dei moventis ad mandata implenda, ut dictum eſt.*

11. Subſcribit & eidem doctrinæ art.7. his verbis: *Similiter ordo naturæ reparari non poteſt, ut ſcilicet voluntas hominis Deo ſubjiciatur, niſi Deo voluntatem hominis ad ſe trahente, ſicut dictum eſt. Similiter & reatus pœnæ æternæ remitti non poteſt niſi à Deo, in quem eſt offenſa commiſſa, & qui eſt hominum Judex: & ideo requiritur auxilium gratiæ ad hoc, quòd homo à peccato reſurgat, & quantùm ad habituale donum, & quantùm ad interiorem Dei motionem.* Præclarè D.*Thomas* explicat, atque oſtendit doctrinam hanc art.9. dicens: *Reſpon. Dicendum, quod ſicut ſuprà dictum eſt, homo ad rectè vivendum dupliciter auxilio Dei indiget. Unô quidem modô quantùm ad aliquod habituale donum, per quod natura humana corrupta ſanetur, & etiam ſanata elevetur ad operanda opera meritoria vitæ æternæ, quæ excedunt proportionem naturæ. Alio modo indiget homo auxilio gratiæ, ut à Deo moveatur ad agendum. Quantùm igitur ad primum auxilii modum homo in gratia exiſtens, non indiget alio auxilio gratiæ quaſi aliquo alio habitu infuſo; indiget tamen auxilio gratiæ ſecundum alium modum, ut ſcilicet à Deo moveatur ad rectè agendum: & hoc propter duo. Primò quidem, ratione generali propter hoc; quòd ſicut ſuprà dictum eſt, nulla res creata poteſt in quemcumque actum prodire niſi virtute motionis divinæ. Secundò, ratione ſpeciali propter conditionem ſtatus humanæ naturæ, quæ quidem licet per gratiam ſanetur quantum ad mentem, remanet tamen in ea corruptio, & infectio quantum ad carnem, per quam ſervit legi peccati, ut dicitur ad Rom. 1. Remanet etiam quædam ignorantiæ obſcuritas in intellectu. Secundum quam, ut etiam dicitur Rom. 8. quid oremus, ſicut oportet, neſcimus.* Quam etiam doctrinam adnotavit art. 10. in ſolut. ad 3. *Ad tertium dicendum, quòd ſicut Auguſtinus dicit in lib. de natur. & grat. homo in primo ſtatu accepit bonum, per quod perſeverare poſſet, non autem accepit, ut perſeveraret: nunc autem per gratiam Chriſti multi accipiunt, & donum gratiæ, quo perſeverare poſſunt, & ulterius eis datur, quòd perſeverent: & ſic donum Chriſti eſt majus, quàm delictum Adæ. Et tamen faciliùs homo per gratiæ donum perſeverare poterat in ſtatu innocentiæ, in quo nulla erat rebellio carnis ad ſpiritum, quàm nunc poſſimus; quoniam reparatio gratiæ Chriſti etſi ſit inchoata quantùm ad mentem, nondum tamen eſt conſummata quantùm ad carnem, quod erit in Patria, ubi homo non ſolùm perſeverare poterit, ſed etiam peccare non poterit.*

12. En quàm copioſè, & perſpicuè ſuam mentem *Angelicus Doctor* explanat, ut nihil dubii reſidere poſſit, ſi præjudicia ſeponantur. Hìc expreſsè affirmat & auxilium, quò perſeverare poſſumus, & auxilium

lium ad actualem perſeverantiam ad gratiam *Chriſti* pertinere: & cùm omnis gratia per *Chriſtum* medicinalis ſit, ſuperandis pravis moleſtæ carnis affectibus neceſſaria eſt gratia medicinalis efficax. Etenim naturæ infirmitas ex peccato contracta dupliciter poteſt intelligi, & quia remanet homo habitualiter averſus à Deo tanquam ab ultimo fine, non habens vires ad eligenda media, fini illi conſequendo accommoda; & quia ex averſione conſecuta eſt in homine rebellio appetitûs ad rationem, & effrænis concupiſcentia, quæ cùm remaneat in juſtificatis, neceſſarium eſt, ut hujus mali per aliam, ac diſtinctam à ſanctificante, gratiam, remedium conſequamur. Præſtabat juſtitia originalis, ut per illam homo perfectè converteretur in Deum, tanquam ultimum finem: at gratia ſanctificans perfectam illam ſubjectionem non facit, ſed minùs perfectam, nec dat ſubjectionem partis inferioris ad rationem: quarè poſt juſtificationem indiget ſubſidio gratiæ actualis, ut qui per gratiam habitualem ſanatus eſt quoad mentem, per novum actuale auxilium tranſiens ordinetur ad ſalutem, quantùm ad partem inferiorem, ut hujus per gratiam curetur infirmitas, donec veniat futura Beatorum integritas. Quod profundè docet *Auguſtinus* de natur. & grat. cap. 3. *Omnia*, inquit, *bona, quæ habet in formatione, vita, ſenſibus, mente, à ſummo Deo habet creatore, & artifice ſuo. Vitium verò, quod iſta naturalia bona contenebrat, & infirmat* (nempe adhuc ſanatâ hominis naturâ quantùm ad mentem) *ut illuminatione, & curatione opus habeat, non ab inculpabili artifice contractum eſt, ſed ex originali peccato, quod commiſſum eſt libero arbitrio*.

13. Præclarè itaque mihi ſentire videor, ſi cum SS. *Auguſtino*, & *Thoma* adjutorium efficaciter movens, reparatricem *Chriſti* gratiam agnoſcam; quæ hominem fortem, & invictum reddit; quæ etſi non det poſſe proximum, ſive abſolutum, aut quoad potentiæ eſſentiam, illud tamen perficit, & in ultima expeditione ad actum conſtituit, atque facit illud robuſtum, & dat ipſum agere: ad cujus probationem firmiſſima non deſunt argumenta. Primò, quia adjutorio huic ea vis, & efficacia tribui debet, quæ propria ipſi ſoli, & peculiaris ſit; non ea, quæ illi communis eſt cum divina in omnes naturas creatas motione: ſed ſi ſolùm eſſet mera applicatio, æquè efficax eſſet ad actus naturales, atque ad ſupernaturales: ergo auxilio iſto ab intrinſeco efficaci, nedùm indeclinabiliter agitur voluntas, ſed propter præſentem miſeriam, & corruptionem debet eſſe tale, quod nedum efficaciter moveat; ſed etiam ſit remedium ægritudinis, & imbecillitatis naturæ per peccatum ſauciatæ, ut natura recta fiat. Quarè D. *Thomas* ultra gratiam gratificantem nos Deo, neceſſarium dicit auxilium, quô moveamur ad agendum. Primò propter generalem rationem; quia nulla creatura in quemcumque actum prodire poteſt, niſi virtute motionis divinæ. Et ſecundò propter peculiarem conditionem naturæ lapſæ, quæ licèt per gratiam quantùm ad mentem reducatur in ordinem, remanet tamen corrupta, & infecta ſecundùm carnem, & ideò indiget Medici potentiſſimi gratiâ: teſte D. *Auguſtino* de natura, & gratia cap. 67. num. 80. dicente: *De-*

gratia Dei agitur, quæ nobis per Mediatorem medicina opitulatur.

14. Secundò: Juſtis ſpeciali auxilio opus eſt ad opera ſalutaria; & cùm talis neceſſitas non oriatur ſolùm, ex quo cauſa ſecunda ſubordinetur primæ, ſed & ex ignorantia, & rebellante concupiſcentia carnis noſtræ; hinc fit, quòd requiritur auxilium, quô concupiſcentia ſiſtat, voluntas infallibiliter ad bonum determinetur, & tranſeunter quantùm ad iſtam nunc operationem eas vires fortiſſimas, & robuſtiſſimas in nobis perficiat, quibus recta ſi eſſet natura, ad operandum potiretur. Talis itaque operatio ſalutaris rectitudinem, quam à lapſa natura, atque inclinata, obtinere non poteſt, debet omninò obtinere à gratia: quæ non eſt purè applicans, ſed intrinſecè ſanans, ut luculenter probat D. *Auguſtinus* Oper. imperf. lib. 6. num. 8. docens, liberum arbitrium eſſe infirmum pro hoc ſtatu etiam in Sanctis, & Baptizatis, dicens: *Superius quæ dicta ſunt, ſatis indicant, & Catholicum dogma noſtrum, & dogma Hæreticum veſtrum, de primis hominibus, & poſteris eorum: illis rectis à Deo conditis, iſtis autem, quamvis eôdem conditore, tamen de natura peccato vitiata cum peccati vinculo exortis, atque à ſalute, in qua homo primitùs factus eſt, in contagionis languorem, & mortis neceſſitatem originis conditione dejectis. Propter quod eis opere opus eſt Salvatoris, qui primùm omnes ſalvos facit remiſſione omnium peccatorum, poſt etiam omnium ſanatione languorum. Jam Baptizatis enim, & eis qui jam Spiritum Sanctum acceperant, dicebat Apoſtolus, caro concupiſcit adverſus ſpiritum, ſpiritus autem adverſus carnem: hæc enim invicem adverſantur, ut non ea, quæ vultis, faciatis. Ubi tu, qui negas liberum arbitrium vires ſuas perdidiſſe peccando, id eſt malè ſe utendo, quid reſpondebis audiens, quòd carne concupiſcente adverſus ſpiritum, non ea, quæ volunt, faciant & Fideles; non ea, quæ volunt, faciant etiam hi, quibus ſunt in Baptiſmo dimiſſa peccata; non ea, quæ volunt, faciant, quos Apoſtolus ex auditu Fidei dicit, accepiſſe Spiritum Sanctum: poſtremò non ea, quæ volunt, faciant per liberam voluntatem, quos ait idem Doctor Gentium vocatos in libertatem.* Et infrà: *Nunc ergo noſtra juſtitia eſt, ut juſtificati per Fidem pacem habeamus ad Deum, contra verò carnis concupiſcentiam nos oppugnantem, per ipſius Dei auxilium dimicemus. Non eſt ergo hujus vitæ juſtitia, vitium non habere, ſed vitia, non eis conſentiendo, minuere, eiſque reſiſtendo, temperatè, & juſtè, & piè vivere.*

15. Tertiò: Potentiori, & robuſtiori gratiâ indiget homo pro hoc ſtatu naturæ corruptæ, illâ ſtatûs innocentiæ; cùm in utroque ſtatu applicet pleniſſimam ſufficientiam virium, quam non dat, ſed ſupponit. In utroque ſtatu requiritur auxilium efficaciter movens, & applicans. Quis enim neget, quòd decreta abſoluta Divinæ providentiæ, & media illa efficacia, quibus voluntatem regit, & in omnibus actibus ſuis ordinat, Deo eſſentialiter conveniant; & non caſualiter, & fortuitò ex vi alicujus ſtatûs particularis: cùm omni ſtatu ſit Deus ſummè omnipotens, & ſapiens, eventuſque omnes decernens, ac ſtatuens, cauſaque omnis boni, maximè usûs liberi arbitrii, pendentis ab ipſo, tam ut ſit, quàm

quàm ut bonus ſit? Ergo nè corruant Divinitatis attributa, ſcientiæ Dei certitudo, Providentia, Omnipotentia, primaque rerum omnium cauſalitas, in utroque naturæ innocentis, & lapſæ ſtatu, peræquè judicandum eſt, quòd Deus juxta efficax voluntatis ſuæ propoſitum omnia ſuaviter, & fortiter diſponit. Quarè Scriptura Sacra, quæ nos utriuſque ſtatûs diverſitatem apertiſſimè edocet, nec pro ſtatu naturæ innocentis Deum magis omnipotentem oſtendit, nec pro ſtatu naturæ corruptæ creaturam Deo minùs ſubordinatam pronuntiat. Si ergo potentiori & robuſtiori indiget auxilio, hoc non eſt purè efficaciter movens, ſed ſanans. Quænam enim repugnantia in eo, quòd ipſa ſit efficaciter movens, & ſanans? Gratiam habitualem non aliam & aliam, ſed eamdem prorſus homini lapſo, & ſtanti neceſſariam fuiſſe, quis neget? Sed ſtanti ob unam rationem, lapſo ob duplicem. Illi ut ad eſſe ſupernaturale elevaretur; iſti prætereà neceſſaria eſt, ſpeciali ratione, ut ſanetur. Ergo unum & idem auxilium, quod homini ſtanti neceſſarium erat, ut cauſa ſecunda moveretur à prima, & lapſo neceſſarium eſt, quia nondum omninò eſt perfectè ſanus.

16. Tandem hoc evidentiſſimum erit, ſi conſideretur, quòd gratia ab intrinſeco efficax non eſt iners, & otioſa qualitas, languida, & emortua. Ex illa eſt novum robur, quô ad finem homines convertuntur, aut effectivè diſponuntur; atque in iis, qui proficiunt, novus ardor ad Cœleſtia, dum Deus operatur in nobis affectum illum imperioſum, & regnantem in cordibus noſtris, charitatem dico, quæ principatur, & terrenæ cupiditati dominatur, quâ voluntas, quæ erat à Deo averſa, manet ad ipſum converſa: nec enim ab injuſtitia ad juſtitiam, à creatura ad Creatorem convertitur, & ſanctificatur quiſquam, niſi exuatur amore ſui, & induatur amore Dei, & ſit in ipſo rectitudo voluntatis, dilectio juſtitiæ, ordo amoris, atque participativè ipſa juſtitia, & ſanctitas: ergo veriſſima, & perfecta medicinalis gratia *Chriſti* eſt auxilium efficax in operando, cui cum effectu, & in re homo debet terminum ſanitatis, ſeu ſuam juſtitiam, & cujus ut propriam dotem, & effectum delectationem inculcat *Auguſtinus*.

17. Secundo efficaciſſimè promovetur eadem aſſertio: in cujus probationem palmare, & invictum eſt illud D. *Auguſtini* teſtimonium lib. de grat. & liber. arbitr. cap. 16. *Certum eſt, nos velle, cum volumus, ſed ille facit, ut velimus bonum, & ut faciamus, de quo ſcriptum eſt: Præparatur voluntas à Domino: certum eſt, nos facere, cum facimus, ſed ille facit, ut faciamus, præbendo vires efficaciſſimas voluntati.* Quæ eſt gratia illa, quâ Deus facit, ut velimus bonum, & ut faciamus, niſi, quam toties diximus, gratia ab intrinſeco efficax? Quæ juxta *Auguſtinum* vires præbet efficaciſſimas voluntati, hanc robuſtam reddens, ut affirmat cap. 17. *Qui vult facere Dei mandatum, & non poteſt, jam quidem habet voluntatem bonam, ſed adhuc parvam, & invalidam; poterit autem, cum magnam habuerit, & robuſtam.* Ubi fit comparatio voluntatis auxiliis ſufficientibus adjutæ, quam parvam, & invalidam pronuntiat, cum voluntate gratia efficaci præmota, quam magnam,

atque robuſtam dicit, quia ſecum affert pro hoc ſtatu robur, & magnitudinem voluntatis. Et cap. 3. de prædeſt. Sanctor. *Neque velle poſſumus, niſi vocemur, & cum poſt vocationem voluerimus, non ſufficit voluntas noſtra, & curſus noſter, niſi & vires currentibus præbeat, & perducat, quò vocat.* En iterum repetit, Deum ad curſum vires præbentem. Hoc millies ſignificat *Auguſtinus*, ut videre eſt lib. de natur. & grat. cap. 26. dicens. *Sanat ergo Deus, non ſolùm ut deleat, quod peccavimus, ſed ut præſtet, ne peccemus*: quod auxilium præſtans, ne peccemus, eſt auxilium efficax; cùm auxilium ſufficiens ſolùm præſtet, ut poſſimus non peccare. Quare dicit S. *Doctor* cap. 42. *Neque de ipſa poſſibilitate contendo, cum ſanata, & adjuta hominis voluntate, poſſibilitas ſimul cum effectu proveniat.* Et lib. de perfect. juſtitiæ cap. 10. gratiam, quâ Divina mandata ab hominibus juſtis faciliter, ac ſuaviter adimplentur, donum facultatis appellat, quô vires accipiunt homines, dicens: *Nec aliam ob cauſam Scriptura commemorat, non eſſe gravia Divina præcepta, niſi ut anima, quæ illa gravia ſentit, intelligat, ſe nondum accepiſſe vires, quibus talia ſint præcepta Domini, qualia commendantur, levia ſcilicet, atque ſuavia, & oret gemitu voluntatis, ut impetret donum facultatis.* In his omnibus, Lector, graviſſimam, & prorsùs neceſſariam doctrinam Concilii *Tridentini*, quam ſæpè inculcavimus, quamque *Auguſtinus* ipſe laudatus exhibet, præ oculis habeat: nimirum, Deum impoſſibilia non jubere, quamvis deſint vires, vel propter operis magnitudinem, vel propter corruptionem naturæ, quæ ad plura non valet, ad quæ integra natura valeret: *Nam jubendo monet, & facere, quod poſſumus, & petere, quod non poſſumus.* Hoc eſt, quod nuper citatus *Auguſtinus* dicit: *Et oret gemitu voluntatis, ut impetret donum facultatis.*

18. Sed iterum S. *Doctorem* hujus doctrinæ Auctorem advoco in Libris de corrept. & grat. Et primò ſit cap. 8., ubi dicit: *Voluntas humana non libertate conſequitur gratiam, ſed gratiâ potius libertatem, & ut perſeveret, delectabilem perpetuitatem, & inſuperabilem fortitudinem.* Quæ inſuperabilis iſta fortitudo, niſi robur novum, & vires novæ? Et cap. 11. *Tale quippe erat adjutorium, quod desereret, cum vellet, & in quo permaneret, ſi vellet, non quo fieret, ut vellet. Hæc prima eſt gratia, quæ data eſt primo Adam; ſed hæc potentior eſt in ſecundo Adam. Prima eſt enim, qua fit, ut homo habeat juſtitiam, ſi velit: ſecunda ergo plus poteſt, qua etiam fit, ut velit, & tantùm velit, tantoque ardore diligat, ut carnis voluntatem contraria concupiſcentem, voluntate ſpiritûs vincat.* Notentur hæc verba, quibus gratiæ efficaci, quæ dat ipſum velle, efficaciam & vim medicinæ exhibet. Et mox: *Nec illa quidem parva erat, quæ demonſtrata eſt etiam potentia liberi arbitrii, quoniam ſic adjuvabatur, ut ſine hoc adjutorio in bono non maneret, ſed hoc adjutorium, ſi vellet, desereret. Hæc autem tantò major eſt, ut parum ſit homini per illam reparare perditam libertatem: parum ſit denique, non poſſe ſine illa, vel apprehendere bonum, vel permanere in bono, ſi velit; niſi efficiatur, ut velit.* En ubi iterùm

majo-

majorem pronuntiat gratiam illam efficacem, quæ à Deo Sanctis confertur, quàm illa, quæ fuit *Adamo* collata. Quia nempe parum erat homini reparare perditam libertatem, niſi novas vires daret, ut ſe Deo, & partem inferiorem rationi ſubjiciens, carnis voluntatem contraria concupiſcentem voluntate ſpiritûs vincat. Et cap. 12. *Major quippe libertas eſt neceſſaria adverſus tot, & tantas tentationes, quæ in Paradiſo non fuerunt, dono perſeverantiæ munita, atque firmata, ut cum omnibus amoribus, terroribus, erroribus ſuis vincatur hic Mundus. Hoc Sanctorum martyria docuerunt.* Quæ eſt iſta major, aut perfectior libertas, niſi robur novum, major fortitudo, major gratia, majus auxilium, cum adjutorio illo, ſine quo non conſtituta eſſet major libertas? Ergo potentior hæc gratia neceſſaria eſt, ut voluntas noſtra majorem conſequatur libertatem. *Tantò enim voluntas libera*, inquit idem Divus *Auguſtinus* Epiſt.89. *eſt liberior, quantò ſanior; tantò autem ſanior, quantò Divinæ miſericordiæ, gratiæque ſubjectior.* Dicant enim, amabo, an nobis reſtituta ſit libertas Paradiſi? An mediâ gratiâ ſufficiente obtineatur iſta? Negabunt ſanè, & meritò: ergo perfecta ſanitas partis ſuperioris per gratiam ſufficientem non tribuitur, reſtatque partis inferioris infirmitas per auxilium diſtinctum gratiæ ſananda, quod auxilium & perficit, & complet libertatem. Quarè ut eamdem poſſibilitatem cum effectu conjunctam per gratiam nobis datam explicet in dicto capite, addit: *Subventum eſt igitur infirmitati voluntatis humanæ, ut Divina gratia indeclinabiliter, & inſuperabiliter ageretur, & ideò quamvis infirma, non tamen deficeret, neque adverſitate aliqua vinceretur.* Quibus docet, ſic voluntatem gratiâ firmari, ut indeclinabilis, & inſuperabilis ſit: quo nihil melius, aut ſolidius advocari poteſt ad veram gratiæ ſanitatis notionem explicandam.

19. Ita eſt, quòd homo, tantis malis, & ignorantiæ tenebris obvolutus, pluribus indiget auxiliis ſufficientibus, quibus mens de cœleſtibus erudita efficiatur ſapiens, quibus inflammetur affectus, nè tepeſcat charitas, & accendatur voluntas ad amplectenda bona ſupernaturalia. At non ex auxiliis ſufficientibus dicitur ab *Auguſtino* expeditior, fortior, ſolutiorque libertas in ſtatu lapsûs. Quomodò enim fortior, & perfectior reddi poteſt libertas mediis talibus auxiliis, quàm fuit in primœva naturæ humanæ integritate expedita, & perfecta arbitrii libertas? Cùm his auxiliis ſufficientibus non reſtituatur homo ei ſanitati, robori, libertati, cujus erat compos ante peccatum: cùm ſub illis adhuc remaneat ægritudo animæ, ordinis perturbatio, & averſio à juſtitia; cùm non curetur morbus, niſi reſtitutâ ſanitate; nec averſio à juſtitia expungitur, niſi inſerto amore juſtitiæ, & amor creaturæ non expugnatur, niſi afflatò amore Creatoris; & juxta S. *Auguſtinum* de perfectione Juſtitiæ num. 9. *Ipſa ſanitas eſt perfecta libertas.* Numquid medicinæ viribus fortior redditur poteſtas, & ſufficientia, ac eſt ſufficientia, & poteſtas illius, qui nullius medicinæ ope, quâ ſanaretur infirmitas, indigebat? Homo infirmus indigens adminiculis ad deambulandum, quibus homo ſanus non indiget, gaudetnè poteſtate, & ſufficientiâ ma-

majori? Quomodò ergo fortior, & perfectior mediis auxiliis ſufficientibus reſtitui poteſt libertas, quàm erat in ſtatu integritatis, in quo nihil gratia ſufficiens invenit, quòd ſanet, quòd reſtauret, quòd reficiat? Gratia ergo vires efficaciſſimas præbens, quibus ſubvenitur infirmitati voluntatis humanæ, ut quamvis infirma non deficiat, nec adverſitate aliquâ vincatur, eſt gratia ab intrinſeco efficax, quæ uberior, major, & potentior novum robur, & fortitudinem novam affert: quæ licèt non facultatem agendi per modum potentiæ, benè tamen per modum adjutorii vires complentis, & perficientis, dat efficaciam. Hæc enim, cùm det ſanitatem integram, & perfectam, debet eſſe roborans. Quid namque aliud eſt ſanare, quàm morbum expellere, & priſtinæ ſanitati reſtituere? In quo conſiſtit hæc medicinalis gratiæ efficacia? Niſi ut ſit perfecta mentis ad Deum, & partis inferioris ad ſuperiorem ſubjectio, & ſubordinatio per modum actûs, & ut vincatur infirmitas, & concupiſcentia, quæ vinci integrè, ac perfectè nequit, niſi præter medicamentum ſufficiens, altero validiori, & efficaciori eſſet medicatum arbitrium.

20. Non ergo de ipſa poſſibilitate agit tantùm *Auguſtinus*, ſed de auxilio *quo* ſanante, & adjuvante hominis voluntatem, quo poſſibilitas redditur cum effectu conjuncta. Non gratiam ſufficientem, quæ data eſt primo *Adam*, vel adjutorium illud, quod deſereret, cùm vellet, & in quo permaneret, ſi vellet, contraponit *Auguſtinus* potentiori gratiæ ſufficienti, quæ eſſet in ſecundo *Adam*, ſed alteri gratiæ, quæ plus poteſt. At qualis iſta? Illa ſanè, quâ fit, ut velit, & tantum velit, tantoque ardore diligat, ut carnis voluntatem, contraria concupiſcentem, voluntate ſpiritûs vincat: & quæ tantò major eſt, ut parùm ſit homini per illam reparare perditam libertatem, parùm ſit, non poſſe ſine illa vel apprehendere bonum, vel permanere in bono, ſi velit, niſi efficiatur, ut velit. Hoc eſt, quod S. *Auguſtinus* in præcitatis teſtimoniis ſapientiſſimè adnotavit, ex quo fit irreprehenſibile argumentum. Nam etſi mediis auxiliis ſufficientibus inſtruatur animus à Spiritu Sancto, quid agere debeat, & multiplicatione eorumdem auxiliorum ſufficientium potentior fiat, vel ſubjicere poſſit appetitum inferiorem, fortiorque ſit mediis talibus auxiliis propenſio voluntatis ad actum ſalutarem; vireſque tandem conferant auxilia ſufficientia, quæ tàm ex natura ſua, quàm ex determinatione Divina ad perfectam ſanitatem ordinentur: at auxilia iſta non perfectam ſanitatem reſtituunt, cùm actu appetitum non ſubjiciant, nec deordinatio actuum, quæ conſequitur corruptionem naturæ, per gratiam iſtam ad debitum ordinem reparetur. Aliam ergo agnoſcit *Auguſtinus*, quâ in actu ſecundo ſubjiciatur appetitus, quâ ipſum motum voluntatis Spiritus Sanctus cauſat in nobis viribus, quas facit voluntatis. Non enim vincit in nobis ſine nobis, ſed ipſam victoriam, quam nobis dat, noſtram facit, faciendo, ut vires gratiæ actu vincentis, ſint vires adjutæ voluntatis; unde voluntati dat, ut indeclinabiliter, & inſuperabiliter conſenſum efficiat. Etenim voluntas, quam major, & uberior gratia ſufficiens exornat, adhuc vim imperfectam

ctam agendi habet, nec imperfectis illis viribus aſſequitur ultimam perfectionem. Debent ergo compleri vires, ut complemento virtutis ultimam perfectionem, quâ caret, aſſequatur; quod complementum virtutis agentis ſecundi juxta phraſim D. *Thomæ* 3. contra Gent. cap. 66. eſt ex virtute agentis primi.

21. Nec dixeris, quòd licèt mediis auxiliis ſufficientibus ſanior in ſtatu naturæ lapſæ reddi non poſſit libertas, quàm erat in ſtatu integritatis; fortior tamen, & potentior reddi poteſt; cùm auxilium ſufficiens non ſolùm ad gratiam *Chriſti* medicinalem pertineat, ſed ſit virtus potentiæ: ergo quò abundantior eſt gratia ſufficiens, eò major eſt virtus, & poteſtas agendi, & conſequenter fortior, & perfectior libertas; ſicut enim virtus agendi latitudinem habet, ita & in auxiliis ſufficientibus ſtatuenda eſt amplitudo, ut uberior, & perfectior ſit, cùm nullus terminus poſſit omnipotentiæ Dei præfigi, quô voluntas noſtra in Deum inclinet, & rationem perficiat in ejus contemplatione.

22. At quis non videat, ita totum eſſe *Auguſtinum* in citatis teſtimoniis, ut uberiorem (quam reſpectu juſtitiæ originalis dicit) & perfectiorem gratiam eam appellet, quæ datur, ut præſtet, nè peccemus; quæque, ut ille ait, vires efficaciſſimas præbet, ut veniamus, quò vocat; quâ denique facit Deus, ut faciamus, & in præceptis ejus ambulemus? Ut autem, quem cum *Auguſtino* defendimus, ſenſus omninò appareat, & poſitæ objectionis æquivocatio detegatur, notandum eſt, abundantiorem gratiam ſufficientem, & minùs abundantem ſecundùm virtutem ſanationis à nobis non negari; quia quò latè in natura patet infirmitas orta ex originali peccato, patere etiam non dubitamus gratiam. Sed in via ad perfectam ſanitatem nunquam pervenimus; etenim reſervata eſt, quouſque veniamus ad Patriam. Undè latitudo gratiæ ſufficientis in præſenti ſtatu tota eſt citrà perfectionem ſalutis, licèt ſecundùm ipſam propiùs ad ſalutem accedamus, ut propiùs accedunt homines, qui magis proficiunt in via ſalutis. Si autem citra ſalutis perfectionem (alioquin obtineretur in via reſtitutio integritatis) quamcumque imaginemur gratiam ſufficientem, minor eſt gratia *Adami* quoad effectum ſubjiciendi carnem, & non tantum nobis præſtat, quantum illa conferebat. Atqui *Auguſtinus* gratiam illam conferentem vires efficaciſſimas voluntati comparat, non gratiæ minoris ſufficientiæ in ſtatu lapsûs, ſed gratiæ originalis juſtitiæ, ſecundùm quam ratio ſubjecta erat Deo, & inferiores vires rationi: non ergo rectè recurritur ad latitudinem gratiæ ſufficientis in ſtatu lapsûs, ut exponatur mens *Auguſtini*. Loquitur abs dubio de illa gratia, quæ nobis dat ſuperare infirmitatem naturæ, & quæ adeò potentior eſt, quàm originalis; ut cum illa in ſtatu ſanitatis tribueret homini perſeverantiam, ſi vellet, hæc in ſtatu infirmitatis det etiam velle. Dat ergo vires ſuperantes infirmitatem naturæ, & libertatem (ultra juſtitiam originalem) hìc, & nunc perficientes; ſubjicit enim ſecundùm actum, & mentem Deo, & inferiores vires menti. Quæro ab Adverſariis, qui hæc cum libertate componere neſciunt, an ad libertatem requiratur, quòd mens non ſit ſubjecta Deo, ut per ſubjectionem libertas amit-

amittatur? Immò David dicit: *Nonne Deo ſubjecta erit anima mea? Ab ipſo enim ſalutare meum*. Tunc ſalus, quando ſubjecta eſt auxilio ejus. Sed dicunt: requiritur ſaltem, quòd poſſit, Deo actu ſubjecta non eſſe, ad libertatem viæ. Utique ita eſt; ſed non requiritur, nec poteſt eſſe, ut ſubjecta non ſit ſecundùm vires, ſed ſecundùm defectum virium, ſecundùm quem deficiet à perfecta libertate, ſerviendo concupiſcentiis carnis: quod malum ut non eveniat, oportet ſemper orare.

23. At ex dictis plura ſe offerunt, ex quibus ſatis efficax ſumitur argumentum. Primò: nam ſi hæc gratia ab intrinſeco efficax præſtat vires, & robur novum: ergo ipſa erit virtus, & pluſquam applicatio, ſeu determinatio virtutis. Secundò: cùm infirmitas in defectu virtutis conſiſtat, nequit gratia ab intrinſeco efficax ſubvenire infirmitati voluntatis humanæ, ut non deficiat, niſi virtutem conferat; ſed gratia conferens virtutem eſt gratia ſufficiens ex parte actûs primi ſe tenens: ergo gratia efficax à ſufficiente non diſtinguitur, & ex parte actûs primi ſe tenet. Tertiò: ſi hoc adjutorium *quo* dat nobis vires, robur novum, fortitudinem novam: ergo carens prædeterminatione caret verâ ſufficientiâ ad impletionem præcepti: ergo & aliquod præceptum homini, ſecundùm præſentes, quas habet, vires, erit impoſſibile, quod catholicè affirmari nequit; & eſt prima *Janſenii* confixa propoſitio.

24. Hujus argumenti caliginem facillimè depelles, intelligendo, quòd duplex illa gratia, nempè adjutorium *ſine quo non*, & adjutorium *quo*, utraque eſt adjuvans. Gratia excitans voluntatem adjuvat, & vires præſtat ſpectantes ad libertatem, & quibus conſtituitur potentia poſſibilitatis, quâ poſſumus benè operari. Gratia, de qua in præſenti loquimur, quæ dicitur adjutorium *quo*, ſive adjutorium voluntatis, & actionis, voluntatem adjuvat, ut operetur, & velit; & quæ ideò vult, quia ſic adjuvatur à Deo. Hæc non dat vires, quæ ſint conſtitutivæ potentiæ, ut talis, & libertatis, ſed ſolùm efficaciam, quâ voluntas inſuperabiliter, & invincibiliter, contra repugnantes concupiſcentiæ motus, à Deo agitur, ut velit, quæ certè non vellet, niſi adjuvaretur à Deo. Eſt enim activa ex parte Dei agentis, & vires potentiæ uſque ad completam perfectionem hìc, & nunc promoventis applicatio, vel ut loquitur D. *Thomas* 1. part. quæſt. 105. art. 2. ad 1. virtualis contactus, quo voluntatem movet, impellit, applicat, & ad actum reducit; qui cùm ſit participatio quædam Divinæ virtutis, ut à Deo deſcendit, immutabilem, & indefectibilem vim habet, ut quò major eſt voluntatis obſtinatio, & reſiſtentia, majori, & validiori motione concutiatur ipſa voluntas, ut vincat carnis concupiſcentiam. De hoc adjutorio fatemur cum *Auguſtino*, eſſe adjutorium fortius præſtans vires novas, quibus ultimò perficit potentiam ad poſitionem actûs: cùm nomine virtutis, & facultatis poſſit intelligi efficacia ad pugnandum contra rebellionem appetitûs: quâ ratione dixit D. *Thomas*, cauſam ſecundam non agere, niſi in virtute cauſæ primæ: non quia per motionem Dei aliquam virtutem potentiæ conſtitutivam accipiat, ſed quia ex vi illius poteſtas à Deo collata redditur efficax ad operandum.

25. Ad

25. Ad cujus evidentiam iterùm licet advertere, quod ſuprà Diſp. 2. Dub. 2. §. 3. diximus ex D. *Thoma*, quòd minimâ gratiâ poteſt voluntas reſiſtere cuilibet tentationi, & vitare omne peccatum, & quòd habens minimam gratiam non habet omne robur virium: non ergo erit idem habere ſufficientiam poteſtatis ad omnem vincendam tentationem, & habere omne robur virium: ſicut non eſt idem in homine ægrotante poteſtas deambulandi, ac omnis virtus, & robur ad deambulationem; licèt enim in illo ſit poteſtas, ſat virium ſe ipſo non habet: ſic & homo pro hoc ſtatu, licèt facultate, & libertate conſtitutâ auxiliis ſufficientibus gaudeat, novas tamen vires ad uſum hujuſmodi gratiæ, libertatem conſtituentis, expoſcit: undè *Tridentinum* monet, *petere quod non poſſis*. Non ergo eſt idem habere ſufficientiam poteſtatis ad omnem vincendam tentationem, & habere omne robur virium. Et ſi non eſt idem: ergo neque eſt idem, gratiam efficacem tribuere vires, atque majores, & efficaciſſimas vires, ac tribuere ſufficientiam poteſtatis: cujus clariſſima, & veriſſima ratio eſt, quia poteſtas ſufficiens conſideratur ſpecificativè ad naturam actûs ſupernaturalis, minimè tamen ad accidentia arduitatis, vel ad actum, quà formaliter arduum, & heroicum; cùm ad iſtum ſecundùm hujuſmodi accidentia comparetur potentia ſecundùm vires.

26. Ad hanc doctrinam, quam toto illo §. 3. certiſſimis, atque inconcuſſis fundamentis probatam reliquimus, attentum Lectorem volo, cùm ipſius intelligentiâ non ſolùm evincatur, quòd potiſſimum ibi quæritur, ſed & omnis præcludatur argumentorum poſitorum difficultas. Et quidem ad primum facilis eſt reſponſio, quòd eſt proprium, & peculiare hujus efficaciſſimi adjutorii *quo* ſtatus naturæ lapſæ, non ſolùm quòd poteſtatem, & ſufficientiam applicet operi, ſed quòd novas adjiciat vires, ut ex M. Patre *Auguſtino* cumulatiſſimè probatum, & demonſtratum eſt. Hunc Sanctum Doctorem legant, perlegant, expendant, ſemper conſtantem, ac nunquam ſibi diſſimilem, & hanc doctrinam, comprobabunt. Non enim pro hoc ſtatu eſt nuda, & mera applicatio virtutis, ſed libertatem integerrimam, & liberrimam ſervans, perficit ſecundùm quòd potentiæ agendi Deus efficaciam confert, quâ influit, & ut agat, & ut benè agat, ut dicit D. *Thomas* in 2. diſt. 37. quæſt. 2. art. 2. ad 3. Virtus ergo eſt omnis gratia in anima, & potentiis ejus: undè quòd hæc gratia ſit virtus, non tollit, quominùs & gratia ſufficiens ſit virtus: altera nimirùm poteſtatem conſtituens, altera verò eamdem perficiens, ut agat, & ut benè agat.

27. Hinc non magis officit ſecundum: nam gratia ſufficiens, quæ dat potentiam poſſibilitatis includit illa omnia, quæ requiruntur ex parte poteſtatis ad agendum: at adjutorium hoc roborat ſolùm potentiam ad poſitionem actûs; illa namque poteſtas antecedens eſſet languida, niſi Divinâ motione foveretur, niſi hoc novum genus virium impertiret Deus, ut re ipsâ ageret, dum efficaciſſimum hoc adjutorium infundens, voluntatis infirmitatem curat, ſanat, & erigit; adjuvaturque virium illa attenuatio, roboriſque defectus, ut poteſtas illa antecedens ple-

pleniſſima reddatur, actuique proxima, atque conjuncta. Qualiter omnipotentiſſima Dei virtus hoc operetur in nobis, rationem ſi ſcire velis, fruſtrà laboras: arcanum eſt mortalibus hucuſque non reſeratum, quod ſcrutari minus nobis eſt datum, quàm venerari: qui enim curioſus fuerit explorator gratiæ Dei, tanquam cœcus in parietem impinget, ut dixit D. *Laurentius Juſtinianus* de caſto connubio cap. 11.

28. Ad ultimum dicitur, quòd duo hæc optimè cohærent, & quòd homo pro hoc ſtatu his noſtris viribus, ac fortiori virtute egeat, ut benè agat, & quòd ſit ipſi imputabile ad culpam, etſi eâ ſit deſtitutus gratiâ, benè non agere: ut diſertis verbis explicat Auctor libri vocat. Gentium cap. 20. *Gratia Dei in omnibus juſtificationibus principaliter præeminet, ſed etiam voluntas hominis ſubjungitur, atque conjungitur, quæ adeſt prædictis excitata præſidiis, ut divino in ſe cooperetur operi, de ſua habens mutabilitate, ſi deficit, de gratiæ opitulatione, ſi proficit, quæ opitulatio per innumeros, ſive occultos, ſive manifeſtos modos omnibus adhibetur, & quod à multis deſeritur, ipſorum eſt nequitiæ.* Nam ipſi operatio non eſt abſolutè impoſſibilis, ſed ſolùm ardua, & difficilis: cùm impoſſibile verè, & abſolutè non ſit, quod Dei auxilio haberi poteſt. Quarè meritò hominem iſtum corripiendum declarat D. *Thomas* quæſt. 24. de verit. art. 14. ubi inquirit: *An liberum arbitrium poſſit in bonum ſine gratia?* Et cùm ſibi hoc primum propoſuiſſet argumentum: *Præceptum non datur de impoſſibili; undè S. Hieronymus dicit: Maledictus qui dicit, Deum homini aliquid impoſſibile præcepiſſe*, hoc approbans in reſponſione argumenti, deindè ad ſecundum aſſerit: *Quòd rectè homo corripitur, qui præcepta non implet; quia ex ejus negligentia eſt, quòd gratiam non habet, per quam poteſt.* Nota illud *ex ejus negligentia*: quia nempè ſi ſua culpa fuit hujuſmodi carentiæ, & privationis cauſa, meritò, dum peccat, ſibi imputatur, ſi gratiam non habeat, etiam deficiente ſibi Divino auxilio ad poſitionem actûs neceſſario; ut iterùm eleganter probat ipſe 3. contra Gentes cap. 159. dicendo: *Cum hoc ſit in poteſtate liberi arbitrii, impedire Divinæ gratiæ receptionem, vel non impedire; non immeritò in culpam imputatur ei, qui impedimentum præſtat gratiæ receptioni, Deus enim quantum eſt in ſe, paratus eſt omnibus gratiam dare. Vult enim, omnes homines ſalvos fieri, & ad cognitionem veritatis venire, ut dicitur 1. ad Timoth. 2. ſed illi ſoli gratiâ privantur, qui in ſe ipſis gratiæ impedimentum præſtant: ſicut Sole Mundum illuminante in culpam imputatur ei, qui oculos claudit, ſi ex hoc aliquod malum ſequatur: licèt videre non poſſit, niſi lumine Solis præveniatur.* Quam Angelici Præceptoris mentem optimè aſſecutus eſt Mag. *Zumel* tom. 3. diſp. 5. in Appendice dicens: *Sed potiùs attendat ad id, ad quod movetur à Deo* (excitando) *Deus non deerit, neque deficiet per illam efficacem gratiam, de qua eſt controverſia. Quod optimè dicit Tridentinum ſeſs. 6. cap. 13. dicens, quòd in auxilio Dei omnes firmiſſimam ſpem collocare, & reponere debent. Deus enim, niſi ipſi illius gratiæ defuerint, ſicut cœpit opus bonum, ita perficiet, operans velle, & perficere. Undè dum Tridentinum dixit,*

Deus

Deus impoſſibilia non jubet, ſed jubendo monet, & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis, clariſſimè admonemur, ut verbis S. Auguſtini utar de natur. & grat. cap. 69. & in facilibus quid agamus, & in difficilibus quid petamus. Hæc præfatus Auctor. Petendæ ergo ſunt vires; alioquin inutilis eſſet oratio. Sed quas? Idem *Tridentinum: Adjuvat, ut poſſis.* Si adjuvat, ut poſſimus, ergo gratia hæc, quâ invictiſſimè roboratur voluntas, nè cadat, perficit actum primum tribuendo vires abſque diſpendio libertatis: nam ad libertatem, juxta *Tridentinum*, non pertinet omnia facere, ſed poſſe, aut petere quod non poſſis. Quòd ſi petamus, *Fidelis eſt Deus, qui non patietur, nos tentari ſupra id, quod poſſumus.*

29. Nec niſi valdè inſipiens quiſpiam nobis objiciet primam illam ex Janſenianis propoſitionem, quam integram memorari opus eſt, ut contrapoſitis erroris tenebris,ſententiæ Auguſtinianæ claritas magis fiat omnium oculis conſpicua. Eccè *Janſenium: Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus, & conantibus ſecundùm præſentes, quas habent vires, ſunt impoſſibilia: deeſt quoque illis gratia, qua poſſibilia fiant.* Verborum numerum errores excedunt. De *juſtis* hominibus loquitur, qui nimirum obicem non ponunt gratiæ Dei; cùm tamen hujuſmodi hominibus juxta noſtrum ſenſum non ſolùm poſſe, ſed ipſum agere, ſivè efficax adjutorium conferat miſericors Deus. *Volentibus*, ait, & *conantibus*; at verò illi nos *Tridentinum* objicimus; ſi enim conantur, petunt, *quod non poſſunt*, & tunc Deus *adjuvat, ut poſſint.* Dicit ille; *ſecundùm præſentes, quas habent vires, ſunt impoſſibilia:* undè negat gratiam poſſibilitatis toties à nobis cum *Auguſtino* propugnatam; neque novit diſtinguere inter adjutorium poſſibilitatis, & adjutorium actionis. Tandem horribilem doctrinam horribiliori ſententiâ claudit: *Deeſt quoque illis gratia, quâ poſſibilia fiant:* nempè, neque obicem non ponere, neque orare poſſunt; ſi enim hæc poſſunt, quid deficit, ut poſſibilia fiant illis, qui omnia poſſunt in Deo, qui confortat, & qui fideliſſimus non patitur, nos tentari ſupra id, quod poſſumus? Apage putida hujus erroris commenta, quæ nemo ſui compos nobis objicere audebit.

30. Sed inquiet aliquis, cur Angelis malis negavit Deus hanc gratiæ efficaciam? Cur ſimiliter Deus hunc donis ſpiritualibus ditat, & illum in ſua relinquit paupertate, non tribuens majores vires, robur novum, ut re ipsâ tandem agat? Hoc humanus non capit intellectus, inquit *Apoſtolus* ad *Rom.* 8. exclamans: *O altitudo divitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei! Quàm incomprehenſibilia ſunt judicia ejus, & inveſtigabiles viæ ejus.* Non quærat, qui errare non vult, ut cum *Apoſtolo* obſervat *S. Auguſtinus* ſerm. 24. *O homo tu quis es? Melior eſt enim fidelis ignorantia, quàm temeraria ſcientia.* Et in fine: *Quæris tu rationem, ego expaveſcam altitudinem: O altitudo! Tu ratiocinare, ego mirer; tu diſputa, ego credam. Altitudinem video, ad profundum non pervenio.* Et lib. 2. de peccat. merit. num. 31. *Cur autem illum adjuvet illum non adjuvet... penes ipſum eſt æquitatis tam ſecreta ra-*

tio, & excellentia poteſtatis. Et ibi: *Quibus autem donare voluerit, ejus miſericordiæ eſt; quibus autem noluerit, veritas*. Hæc veneranda ſunt, non inquirenda; cùm ad celſitudinem judiciorum Dei contemplatio pervolare nequeat, quorum notitiam ratio invenire nequit, ut dixit *Auguſtinus* ſerm. 14. de verb. *Apoſtoli*, ſolâ Sacræ Scripturæ auctoritate munitus, *Pelagium* aggrediens. *Reſponde*, inquit S. Doctor, *ſi potes, ſed rationem affer, hac enim te gloriari delectat. Ego iſtam quæſtionem profundam ſentio, & ad ejus fundum rimandum vires meas idoneas non agnoſco. Libet hìc exclamare quod Paulus, ò altitudo!... Vbi non invenio in profundo profundum, attendere debeo humanam infirmitatem, non damnare Divinam auctoritatem... Ego infirmitatem meam his verbis munio, & hac cautela circumſeptus, adverſus ſagittas ratiocinationum tuarum muratus aſſiſto. Sed tu bellator, hoc eſt, fortis ratiocinator, reſponde*. Quod ſanè durum videbitur his, qui minùs idonei ſunt cogitare inſcrutabilia Dei judicia, & inveſtigabiles vias ejus. Sed non aliter huic, & ſimilibus quæſtionibus reſpondet *Auguſtinus*. Quòd ſi iterum inquiras ab ipſo, cur in ſtatu naturæ innocentis Angelorum aliqui ad Deum incommutabile bonum converſi ſint, non item alii? Cur illi ſteterint in accepta juſtitia perſeverantes; non alteri? Altiorem pronuntiat cauſam, quàm ex meritis ipſorum. Ad ſupremam Dei aſcendit voluntatem, quâ ſecundùm judicium ſuum juſtum, ac ſoli ſibi cognitum ita ordinavit ab æterno, ut ſcribit lib. 11. de Geneſ. ad litteram cap. 10. *Potuiſſet Deus etiam malorum Angelorum voluntates in bonum convertere, quia omnipotens eſt. Poſſet planè. Cur ergo non fecit? Quia noluit: cur noluerit, penes ipſum eſt*. Si iterum inquiras, ex duobus parvulis originali peccato obſtrictis, cur iſte aſſumatur, ille relinquatur? Cur ex duobus jam grandibus impiis iſte ita vocetur, ut vocantem ſequatur, ille autem, aut non vocetur, aut non ita vocetur? Et ex duobus piis, cur huic donetur perſeverantia uſque in finem, illi autem non donetur? Semper ad hanc divinorum judiciorum profunditatem recurrit lib. de don. perſever. cap. 9. dicens: *Inſcrutabilia ſunt judicia Dei*. Non enim injuſtitiæ argui poteſt Deus, nec homo divinam damnare bonitatem quòd ſuam ſibi minimè prærogavit gratiam. *Quis ſtabit*, inquit Sapiens cap. 12. *contra judicium tuum... aut quis tibi imputabit, ſi perierint nationes, quas feciſti?* Juſto Dei judicio hoc agitur. Hoc ſecundùm altitudinem inſcrutabilis judicii Dei nobis occulti credendum, ut dixit *Gregorius* lib. 27. moral. cap. 27. *Si veraciter Sapientes eſſe, atque ipſam Dei ſapientiam contemplari appetimus, ſtultos nos humiliter cognoſcamus, relinquamus noxiam ſapientiam, diſcamus laudabilem falſitatem*: nam hæc eſt profunditas profundorum, & ſublimium ſublimitas omnium, cujus myſterii ſcientiam impoſſibile eſt humanum intellectum, quantâlibet deſudaverit laboris inſtantiâ, adipiſci, niſi ſubliniori lumine in hoc inextricabili Labyrintho dirigatur.

31. Tandem objicies contra præcipuum noſtrum aſſertum æquè, ac contra poſtremò traditam doctrinam teſtimonium *M. P. Auguſtini* de cor-

corrept. & grat. cap. 11. ubi de *Adamo* ait: *Ille non opus habebat eo adjutorio, quod implorant iſti* (ſcilicet Sancti) *cum dicunt*: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ: infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Ex quo exurgit argumentum. Si enim adjutorium, de quo *Auguſtinus* loquitur, eſt adjutorium *quo*; ergo illo non egebat *Adamus*, ut perſeveraret. Si verò eſt adjutorium *ſine quo non*: ergo hoc adjutorio vires ultimò complentur uſque adeò, ut ſolo hoc adjutorio pares *Adamo* in viribus ſuperantibus concupiſcentiam carnis eſſe poſſimus; & ſic gratia efficax nec ſanativa eſt, nec vires confert.

32. Mitto controverſiam ſuper hoc ab aliis exagitatam. Et ſuppono, quòd Deus potuit, ſi vellet, reſtituere nobis per ſufficientem gratiam, adhuc in via, integram ſanitatem, quam ad majus prædeſtinatorum bonum reſervavit in patria; nempè ut coronarentur victores paſſionum carnis. Illa ergo gratia ſufficiens talem habet latitudinem (quàcumque intra terminos ſufficientis diverſitate extenſivâ potiatur, de quo non diſputo) ut poſſet ſanare nos, non ſolùm quantùm ad mentem, ſed etiam quantùm ad carnem. Sed ordinatione divinâ ſtatutum eſt, ut vita noſtra ſit militia ſuper terram. Eâdem ordinatione diſpoſitum eſt conſequenter, ut ſubjectio carnis non ſit permanens, ſed poſt victoriam maneat ſemper lucta, manente ſemper infirmitate carnis. Victoria autem in hac lucta apud *Auguſtini*, & *Thomæ* Diſcipulos efficaci gratiâ habetur, & non ſine illa: apud *Auguſtinum viribus efficaciſſimis* habetur, & non ſine illis. Illa ergo gratia efficax conſiſtit apud *Auguſtinum* in his viribus efficaciſſimis. Quæro nunc, quid petunt Sancti? Petunt, ut ſubveniatur infirmitati uſqueadeò, ut vires animæ re ipsâ vincant concupiſcentiam carnis. Petunt ergo omne robur medicinalis gratiæ uſque ad victoriam. Non petunt diſtinctè, ſed complexè, non ſolùm adjutorium *ſine quo non*, prout congruit huic ſtatui; quia ſic pugnam peterent, non victoriam. Non petunt adjutorium *quo* ſolùm, quia eſſet petere victoriam ſine ſufficientia virium ad pugnam. Petunt ergo indiviſim utrumque; quia utrumque affert deſideratam medicinam, atque ex ordinatione providentiæ completam medicinam non dat gratia ſufficiens; & illam ſine victoria non dat gratia efficax. Nunc ad argumentum dico, quòd *Adamus* non indigebat adjutorio, quòd implorant Sancti; quia non indigebat adjutorio ſanante, atque contra rebellionem carnis pugnante, & vincente; nec poterat dicere: *Quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Sancti verò hæc dicentes petunt adjutoria, quibus poſſunt liberari actu, ſeu potentiâ etiam conſequenti. Nec obſtat dicere, quòd juxta hanc ſolutionem tota diſtinctio adjutorii apud *S. Auguſtinum* eſſet non in ipſis, ſed in cauſa, & effectu; quod non videtur congruere verbis *Auguſtini*. Nam quòd nos non habeamus adjutorium, quod *Adamus* habuit (nempè ſanitatis) per gratiam ſufficientem, certè ad munera pertinet adjutorii, quod Deus confert quoadusque vult. Quia verò ipſe decrevit, ut complementum illius adjutorii *ſine quo non* non habeamus in via, niſi dando

ſimul

ſimul victoriam; petendo illud, petimus adjutorium *quo*; & petendo hoc, petimus illud; quia utrumque certiſſimè facit ad ſalutem pugnantium, & vincentium concupiſcentiam. Itaque adjutoria *quo*, & *ſine quo non* in ſe diſtincta ſunt, nos verò indiſtinctè petimus. Ita homines piâ voluntate invocant Dominum, non ut ſuperbâ voluntate reſpuant adjutorium *quo*, ſed quia optant pleniſſimam poteſtatem tam antecedentem, quàm conſequentem ab eo, qui juſſit adjutorium poſcere, ut poſſint. *Adjuvabit autem*, inquit *Auguſtinus* ad *Hilarium* olim 157. nunc 190. *ſi non de noſtris viribus præſumentes, alta ſapiamus, ſed humilibus conſentientes, & de iis, quæ nondum poſſumus, Deum ſuppliciter inhiante voluntate poſcamus, adminiculantes orationem noſtram à miſericordiæ fructuoſis operibus; dando, ut detur nobis, dimittendo, ut dimittatur nobis*. Vel ut ſcripſit S. Doctor *Innocentio Papæ* Epiſt. olim 177. nunc 241. *Hinc enim oramus, ut peccatorum tentationem ſuperare poſſimus, ut Spiritus Dei, undè pignus accepimus, adjuvet infirmitatem noſtram. Qui autem orat, & dicit, ne nos inferas in tentationem, non utique id orat, ut homo ſit, quod eſt naturâ: neque id orat, ut habeat liberum arbitrium, quod jam accepit, cum crearetur ipſa natura; neque orat remiſſionem peccatorum; quia hoc ſuperius dicitur, dimitte nobis debita noſtra; neque orat, ut accipiat mandatum: ſed planè orat, ut faciat mandatum. Si enim in tentationem inductus fuerit, hoc eſt in tentatione defecerit, facit utique peccatum, quod eſt contra mandatum. Orat ergo, ut non peccet, hoc eſt, ne quid faciat mali, quod pro Corinthiis orat Apoſtolus Paulus, dicens: Oramus autem ad Dominum, ne quid faciatis mali. Undè ſatis apparet, quòd ad non peccandum, id eſt ad non malè faciendum, quamvis eſſe non dubitetur arbitrium voluntatis, tamen ejus poteſtas non ſufficiat, niſi adjuvetur infirmitas*. Hæc *Auguſtinus* loquens de poteſtate hominis non præcisè ſub lege, ſed ſub gratia conſtituti. Quarè diligenter conſiderans teſtimonium *Apoſtoli* ad *Rom*. 7. illam de homine ſub lege, quam olim dederat intelligentiam, retractavit, ut teſtatur ipſe lib. 1. retract. cap. 23. ſic ſcribens. *In iſto ergo libro, & hoc quod dictum eſt; Ego autem carnalis ſum, & deinde cætera uſque ad eum locum, ubi dicit, miſer ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jeſum Chriſtum Dominum Noſtrum: dixi hominem deſcribi adhuc ſub lege, nondum ſub gratia conſtitutum, benè facere volentem, ſed victum concupiſcentiâ carnis malè facientem. A cujus concupiſcentiæ dominatu non liberat, niſi gratia Dei per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum dono Spiritus Sancti, per quem diffuſa charitas in cordibus noſtris vincit carnis concupiſcentias, ne conſentiamus eis ad malè faciendum, ſed potiùs bona faciamus. Undè quidem jam evertitur hæreſis Pelagiana, quæ vult, non ex Deo nobis, ſed ex nobis eſſe charitatem, quâ benè, ac piè vivimus. Sed in illis libris, quos adverſus eos edidimus, etiam ſpiritalis hominis jamque ſub gratia conſtituti melius intelligi verba iſta monſtravimus, propter carnis corpus, quod ſpiritale nondum eſt, erit autem in reſurrectione mortuorum, & propter ipſam carnis concupiſcen-*

ſcentiam, cum quâ ita confligant Sancti, non ei conſentientes ad malum, ut tamen ejus motibus, quibus repugnantibus reſiſtunt, non careant in hac vita: non eos autem habebunt in illa, ubi abſorbebitur mors in victoria. Propter hanc itaque concupiſcentiam, motuſque ipſos, quibus ita reſiſtitur, ut tamen ſint in nobis, poteſt quiſque Sanctus jam ſub gratia poſitus dicere iſta omnia, quæ hic eſſe dixi verba hominis nondum ſub gratia poſiti, ſed ſub lege. Quod hic oſtendere longum eſt, & hoc ubi oſtenderim dictum eſt. Quæ *Auguſtini* verba ſunt diligenter obſervanda ad plenam, & accuratam præſentis diſputationis intelligentiam, & ad veram hujus auxilii notionem explicandam.

33. En ergo maximum utriuſque adjutorii *quo* naturæ integræ, & innocentis, & ſtatûs naturæ lapſæ diſcrimen. En quid addit adjutorium *quo*, ſeu efficax, quo indigemus in præſenti ſtatu, nimirum ſanans quoad carnem, ſupra adjutorium *quo*, quod ad benè operandum datum fuiſſet homini in ſtatu innocentiæ, applicativum, ſed non ſanans: cùm medicamentum dicatur efficax, non ſolùm ex eo quòd actu facit, ſed quòd ſingularem vim, & efficaciam habet ad agendum. En tandem qualis illa uberior, & potentior gratia efficaciſſimas vires addens voluntati, & iterum dico, motus inordinatos carnis comprimens. Nam dicant, amabo, an pro hoc ſtatu, abſque gratia efficaci ſint vires ad motus carnis comprimendos, vel non? Si dicatur ſecundum: ergo novas vires præbet gratia efficax, ut vincatur inordinata concupiſcentiæ rebellio. Si primum: ergo non potentiori, & robuſtiori gratia indiget homo pro hoc ſtatu naturæ corruptæ, illâ ſtatûs innocentiæ; cùm in utroque ſtatu applicet pleniſſimam ſufficientiam virium, quam non dat, ſed ſupponit. Ergo & gratia ab intrinſeco efficax non eſt gratia medicinalis Salvatoris, data per *Chriſtum*, cùm pro priori ad ipſam victæ eſſent difficultates fomitis mediâ gratiâ ſufficiente: quod ſanè falſiſſimum eſt; cùm ſit fide certum, quòd gratiâ ſufficienti ſanati ſimus quantùm ad mentem, non tamen quantùm ad carnem. Cùm & veriſſimum ſit, quòd manente infirmitate, manet lucta, nec in dubium vocari poſſit, quòd vincemus gratiâ Salvatoris: *Veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant*, dixit æterna veritas *Joan.* 11. At quomodò abundantius? Dum non datur auxilium, quô actu hic, & nunc impotentiæ medeatur, & quod hic, & nunc impotentiam propulſet: cùm auxilium efficax divinæ gratiæ non ſit, juxta Adverſarios, illud gratiæ principium, quod peculiarem vim, & efficaciam habeat ad agendum, nec ſit actu donans victoriam. Nobis, fateor, res videtur difficilis. Sed numquid quando efficaciſſimis, & non in ſpeciem tantùm, involveretur argumentis, hanc *Auguſtini* doctrinam excutere nos, ſivè elidere par eſſet? Deo prona, & facillima ſunt, quæ cogitationibus noſtris ſunt difficillima. Ex quo dixit *Auguſtinus* tract. 21. in *Joan. Intelligamus quod verum eſt. Si autem hoc non potuerimus, non eamus in illud quod falſum eſt; melius eſt enim neſcire, quam errare.* At cùm ſcire aliquid nos æſtimare non debeamus, niſi quod maximè nobis eſt manifeſtum, & *Ubi res naturaliter obſcura*, ut dixit *Au-*

gu-

guſtinus Epiſt. ad *Optatum* 190. *noſtrum modulum vincit, & aperta Divina Scriptura non ſubvenit, temerè hinc aliquid definire humana conjectura præſumit*, & lib. 13. Confeſſ. cap.21. *Continete vos à fallaci nomine ſcientiæ. Faſtus elationis, delectatio libidinis, & venenum curioſitatis motus ſunt animæ mortuæ.* Quidquid in reſolutione præſentis difficultatis, minùs abſolutum à nobis & concluſum fuerit, Sapientiorum judicio corrigendum remittimus, quorum oculis faciliùs, quàm noſtris veritatis, & veræ ſapientiæ lux oboritur. *Ego enim*, liceat cum *Auguſtino* Epiſt. 193. hic exclamare, *plus amo diſcere, quàm docere. Nam hoc admonemur, dicente Apoſtolo Jacobo: ſit autem omnis homo velox ad audiendum, tardus ad loquendum. Ut ergo diſcamus, invitare nos debet ſuavitas veritatis; ut autem doceamus, cogere neceſſitas charitatis: ubi potiùs optandum eſt, ut tranſeat iſta neceſſitas, quâ hominem docet aliquid homo, ut ſimus omnes docibiles Dei; quamvis hoc ſimus, cùm ea, quæ ad veram pietatem pertinent, diſcimus, etiam quando illa docere videtur homo. Quia neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus. Cùm itaque ſi Deus incrementum non daret, nihil eſſent Apoſtoli plantatores, & rigatores: quantò magis ego, vel tu, vel quilibet hujus temporis homines, quando nobis videmur eſſe Doctores?* Sed & ipſos Sapientes monere liceat, ut in mentem revocent, quod ad omnium doctrinam ſcripſit *Auguſtinus Valentino*, ejuſque Monachis de eodem argumento Epiſt. 215. num.5. *Sed cur non directum non timet proferri mendacium? Liberum arbitrium Dei gratiâ curatum non negamus, ſed per Chriſti quotidianam gratiam proficere credimus, & adjuvari confidimus. Quid homines dicunt, in mea eſt poteſtate, ut faciam bonum? Si tamen homines facerent bonum. O inanis gloriatio miſerorum? Quotidiè peccata arguunt, & ipſi ſibi aſſumunt nudum liberum jactantes arbitrium, non diſcutientes conſcientiam ſuam, quæ non poteſt curari niſi per gratiam; ut dicerent, miſerere mei, ſana animam meam, quia peccavi tibi. Quid facerent, qui de libero ſibi gloriantur arbitrio (quod non negatur cum Dei dumtaxat adjutorio) ſi jam abſorpta eſſet mors in victoriam, ſi jam mortale noſtrum indueret immortalitatem, & corruptibile noſtrum indueret incorruptionem? Eccè fœtent vulnera, & ſuperbè petitur medicina. Non dicunt ſicut juſtus, niſi Dominus adjuviſſet me, paulò minus habitaſſet in inferno anima mea. Non dicunt ſicut Sanctus, niſi Dominus cuſtodierit Civitatem, fruſtra vigilat, qui cuſtodit eam.*

Finis Tomi Tertii.

INDEX
RERUM NOTABILIUM.
Quæ in hoc tertio Volumine continentur.

A

Abraham conſtitutus Pater multarum gentium. Pagina 148. numero 141.
Credidit Deo, quoniam quæ promiſit, potens eſt, & facere p.150. n.147.
Actiones noſtræ referuntur in Deum tamquam in primam cauſam, non verò defectus illarum. p. 247. n. 34.
Actus ſupernaturalis non eſt per accidens donum Dei. p.145. n.139.
Adamo non peccante, Deus ex pacto inito cum ipſo tenebatur infundere gratiam poſteris ejus. p.207. n.33.
Adam creatus fuit in ſtatu naturæ integræ. p.341. n.2.
Agnoſcebat Deum altiori cognitione, quàm nos. Ibid.
Fuit creatus in gratia naturæ humanæ indebita. p.342. n.3.
In ipſo omnes peccaverunt, & naſcuntur filii iræ. p.343. n.4.
Omnia mala ex ejus peccato emerſerunt. Ibid.
Ei collatum fuit adjutorium ſine quo, *non verò* quo *perſeveraret*. p.345. n.6.
Per peccatum in deterius commutatus ſecundùm corpus, & animam. p.371. n.3.
Ante peccatum non indigebat adjutorio ſanante, quod nunc implorant Sancti. p.389. n.32.
Adjutoria quo, & ſine quo *eſto in ſe diſtincta, indiſtinctè tamen à Sanctis petuntur*. p.390. n. 32.
Statuitur diſcrimen inter adjutorium quo *naturæ integræ, & adjutorium* quo *naturæ lapſæ*. p.391. n.33.
Ægidius S.R.E. Card. admiſit præmotionem phyſicam. p.302. n.4.
Alexander Alenſis O. M. præviam Dei motionem in voluntatem agnovit. p.305. n.10.
Alphonſus à Caſtro Ord. Min. admittit gratiam ex ſe efficacem. p.308. n.13.
Alphonſus Salmeron Soc. Jeſu prædeſtinationem gratuitam defendit. p.327. n.34.
S. Ambroſius tradit gratiæ efficaciam. p. 261. n.14.
Andreas Vega Ord. Min. prædeterminationem phyſicam admittit. p.306. n.11.
Apoſtolus orabat pro Corinthiis, ut non peccarent. p.126. n. 110.
Petebat gratiam efficacem ad reprimendos concupiſcentiæ motus. Ibid. n.111.
Docet Chriſtum fuiſſe cauſam tum effectivam, tum exemplarem noſtræ prædeſtinationis. p.372. n.4.
P. Araujo Soc. Jeſu contendit Pelagium numquam admiſiſſe interiorem gratiam. p.178. n.23.
Nullam aſſerit fuiſſe controverſiam de gratia ex ſe efficaci Auguſtinum inter, & Pelagium. Ibid.

Nec Concilium Dioſpolitanum coegiſſe Pelagium ad fatendam gratiam ex ſe efficacem . p.182. n.27.
Accuſat Auctorem, ac ſi limites honeſtatis in ſuis ſcriptis exceſſiſſet . p.184. n.31.
Nonnulla à P. Araujo animadverſa diluuntur . p.193. n.13.
Inſurgit in Auctorem, & parum abeſt, ut hæreticum declaret. p.201. n.23.
Aſſerit propoſitionem quartam Janſenii quoad utramque partem damnatam, ut hæreticam. p.203. n.25.
Contendit donum perſeverantiæ conſiſtere in collatione auxiliorum, quæ Deus per ſcientiam mediam prævidit effectum habitura ex libera determinatione voluntatis . p.216. n.48.
Illm̃us Arauxo Ord. Præd. affirmat vocem prædeterminationis phyſicæ *inventam fuiſſe ab Auctoribus Soc. Jeſu* . p. 18. n.23.
Gratiam ſe ipſá efficacem admiſit . p.292. n.18.
Impugnavit expreſsè Molinam in eo, quod dixit auxilium ſufficiens reddi efficax ex libero arbitrio. p.294. n.20.
P. Aſſermet Ord. Minor. aſſerit Deum eſſe omnipotentem ſupra corda hominum in iis, quæ vult abſolutè; non verò reſpectu ſalutis humanæ . p 317. n.22.
Aſſiſtentia Spiritus Sancti Eccleſiæ promiſſa, eſt per gratiam ſe ipſá efficacem . p.154. n.1.
Auctores Soc. Jeſu immeritò offenduntur novitate hujus nominis prædeterminatio phyſica, p.8. n.10.
Auctores primi Soc. Jeſu in convertendis hæreticis armis Thomiſticis uſi ſunt, p.33. n.44.
S. Auguſtinus gratiam iiſdem nominibus inſignivit, quibus, & voluntatem divinam . p.46. n.9.
Agnovit motiones divinas efficaciſſimas, neceſſarias, nedum ad ſupernaturales liberos, ſed etiam ad actus naturales . p.51. n.19.
Oſtendit Deum operari in cordibus hominum inclinando voluntates eorum quòcumque voluerit. p.53. n.20.
Diſtinguit adjutorium ſine quo *actus fit, & adjutorium* quo *infallibiliter fit* . p.86. n.51.
Ex neceſſitate orationis infert gratiæ efficaciam . p.98. n.72.
Ex negatione decreti efficacis erga opera virtutis infert non futura dona Dei . n.147. n.140.
Contra Pelagianos gratiam ex ſe efficacem propugnat . p.167. n.4.
Contradiſtinguit gratiam adjuvantem poſſibilitatem à gratia dante ipſam operationem. p. 179. n.23.
Diſputans contra Semipelagianos omiſit quod erat minus principale, ut refelleret, quod erat principalius . p.196. n.17.
Rejicitur ab Auguſtino Scientia media . p.188. n.19.
De bonis operibus agens recurrit ad propoſitum divinum. Ibidem.
Aſſerere videtur Deum non deſerere juſtificatum ſubtrahendo gratiam ſanctificantem, niſi prius homo per peccatum deſerat ipſum . p.243. n.31.
Ex conſenſu Patrum doctrinam de peccato originali ab Apoſtolis deſcendere demonſtrat . p.253. n.1.
Viginti annorum ſpatio adversùs Inimicos gratiæ dimicavit. p.267. n.1.
Scripturis Sacris probat virtutem gratiæ efficacis , p.268. n.3.

Di-

Diſtinguit duplex poſſe, ex parte ſcilicet actus primi ſe tenens, alterum ex parte actûs ſecundi. p.270. n.4.

Primum poſſe aliquando eſſe abſque ſecundo probat in D. Petro. Ibidem.

Oſtendit gratiam ex meritis non dari, ſed ipſam dare merita. p.272. n.6.

Gratiam ab intrinſeco efficacem rectè componit cum libertate voluntatis. p. 279. n. 20.

Ex Auguſtino oſtenditur neceſſitas gratiæ efficacis in ſtatu innocentiæ. p.354. n. 17.

Auctoritates S. Parentis, quæ videntur tollere talem neceſſitatem explicantur. p.358. n.23.

Majorem gratiam requirit in ſtatu lapſus, quàm in ſtatu naturæ integræ. p.364. n.31.

Affirmat gratiam efficaciter adjuvantem eſſe gratiam medicinalem. p.374. n.8.

B

B*Aii propoſitiones damatæ à Pio V., Gregorio XIII., & Urbano VIII.* p.343. n. 3.

M. Bannes Ord. Præd. non fuit primus prædeterminationis phyſicæ aut re, aut nomine Auctor. p.17. n.22.

Bellarminus Soc. Jeſ. efficaciam intrinſecam gratiæ propugnat. p.326. n.32.

Oppoſitam ſententiam alienam eſſe aſſerit à mente Auguſtini, aliorumqne PP. & Scripturarum. Ibidem.

In operibus Bellarmini aliqua immutata fuêre à Theologis Societatis Germaniæ. p.331. n.39.

Ea, quæ favent Scientiæ mediæ in operibus Bellarmini ſunt ab ejus mente aliena. p.332. n.40.

Benedictus XIII. Ord. Præd. ſtatuit ut Fratres Ord. S. Mariæ de Monte Carmelo ſequantur doctrinam S. Thomæ. p.323. n. 30.

Benedictus Pererius Soc. Jeſu ſententiam de gratia ex ſe efficaci libenter amplectitur. p.328. n.35.

S. Bernardus docet gratiæ intrinſecam efficaciam. p.264. n.20.

Bollandiſtæ Soc. Jeſu præter Sanctum Methodium Martyrem, alium agnoſcunt auctorem Orationis Sanctæ Agathæ. p.10. n.13.

Bethſaiditæ non credentes juſtè increpantur comparativè ad Tyrios crediturus. p.87. n.53.

Bona opera noſtra ſunt Dei dona. p.131. n. 116.

Talia bona ſunt libera, & meritoria. p.132. n.118.

S. Bonaventura Ord. Min. apertè tradit gratiæ efficaciam, & operationem in liberum arbitrium. p.314. p.19.

C

C*Aduciferi explicatio motionis phyſicæ rejicitur.* p.4. n.5.

Caducifer falsò tribuit Thomiſtis prædeterminationem hominem trudere, & tempore procedere actionem Creaturæ. Ibidem.

Ejuſdem reſponſio circa verbum Prædeterminatio. p.9. n.11.

Aſſerit prædeterminationem Thomiſticam fuiſſe rejectam à S. Damaſceno. Ibidem. n.12.

Erravit negans S. Methodium Patriarcham Conſtantinopolitanum p.10. n.13.

Fatetur Scientiam mediam paulò poſt S. Auguſtin. ſepultam fuiſſe uſque ad tempora Molinæ. Ibid:

Satagit inducere Thomiſtas, ut abſtineant ab indagando quis fuerit inventor prædeterminationis, vel Scientiæ mediæ. p.14. n.19.
Gratis ſuæ Scholæ Magiſtris applicat monitum Vincentii Lyrinenſis. Ibidem.
Fatetur novam eſſe Scientiam mediam. p.15. n.20.
Ex ejuſdem confeſſione confirmatur Elenchus Auctorum à Reginaldo traditus. p.16. n.21.
Aſſerit Jeſuitas poſt Concilium Tridentinum cœpiſſe prædeterminationem depellere. ibidem.
Miris modis attollit Scientiam mediam. p.20. n.26.
Gloriatur Scientiam mediam novam eſſe, & veterem. Ibidem. n.27.
Aſſerit in Scientiam mediam nullo duce D.D. Societatis conſpiraſſe, p.21. n.28.
Non fuiſſe olim Scientiam, & fuiſſe contendit. Ibidem. n.29.
Eamdem fuiſſe ſcientiam Maſſilienſium, & non fuiſſe dicit. p.22. n. 31.
Vocat Molinam illum Theologum *per antonomaſiam*. p.24. n.34.
Fatetur P. Vaſquez tradidiſſe hoc nomen Media *fuiſſe incognitum Antiquis*. Ibidem.
Fruſtra implet folia ad oſtendendum Scientiam mediam fuiſſe traditam ab antiquis Patribus. p.25. n.35.
Notat ſubdolè Molinam expreſsè tenuiſſe ſententiam SS. Auguſtini, & Thomæ. p.26. n.36.
Iniurioſus eſt in Illuſtriſſimum Montalvan. Ibidem. n.37.
Syſtema ſuum laudibus extollit, Thomiſticum deprimit. p.35. n.47.
Breve Clementis XII. non ignoravit, ſed vim verborum non penetraſſe videtur. p.38. n.50.
Novum, & inauditum apud Catholicos dogma proponit. p.39. n.51.
Inſurgit contra doctrinam Auctoris. p.155. n.3.
Sed redarguitur ab Auctore eiſdem verbis, quibus S. Auguſtinus Julianum redarguit. p. 156. n.4.
Nec Caducæi decretum, nec circumſtantiæ extrinſecæ poſſunt eſſe cauſa infallibilitatis Pontificum. p.157. n.5.
In Caduciferum retorquentur verba, quæ in Graveſonium conjecit. p.158. n.5.
Ad angiportus eſt redactus dum infallibilitatem Pontificum in gratia ex ſe efficaci fundatam negat. ibidem n.7.
Immerito arguit Auctorem illiberalitatis in Sanctam Sedem. p.159. n.8.
Argumentum quod objicit Caduciſer in ipſum retorquetur. p.160. n.9.
Cætera quæ objicit referuntur, & confutantur. p.161. n.10.
Dominicum Soto Ord. Præd. facit Moliniſtam, Molina Calviniſtam. p.162. n.12.
Fallit Lectorem circa Catalogum Reginaldi. p.239. n.26.
Non minus fallitur dum Salmeroni affingit ſenſum, quam ipſe poſitivè rejecit. p.240. n.27.
Et magis fallitur dum aſſerit in Catherino non inveniri nomen prædeterminationis. ibidem.
Reſponſio ad auctoritatem Catechiſmi Romani refutatur. p.249. n.39.
Perperam defendit P. Suarium bene dixiſſe, quod S. Thomas in Summa retractaverit tacite, quod alibi tradiderat de influxu cauſæ pri-

primæ in cauſas ſecundas. p.290. n.16.

Gratis aſſerit librum S.I. de ratione Studiorum editum 1586. *non fuiſſe niſi exemplar miſſum Provinciis ut ſingulæ probarent, tollerent quod expediret*. p.291. n.17.

Nulla ratione ductus prætendit Arauxum admiſiſſe ſcientiam mediam, & ſtare pro Jeſuitis. p.295. n.20.

Falsò aſſerit Bellarminum in ea opinione fuiſſe, quod gratia phyſice prædeterminans eadem omnino ſit cum errore Hæreticorum. p.331. n.39.

Affingit ſenſum Salmeronio, quem ipſe poſitivè excluſit. p.335. n.44.

Fallitur dum loquitur de P. Pererio. p.336. n.45.

Nec audiendus in his quæ ſuperaddit de P. Pererio. p.337. n.46.

Fruſtrà contendit Toletum probaſſe ſententiam Molinæ. p.338. n.48.

Cæſar Card. Baronius Epiſtola ad Archiepiſcopum Viennenſem commendat doctrinam Thomiſticam. p.330. n.37.

Calvinus ſe à S. Thoma diſſentire profeſſus eſt. p.37. n.48.

Negavit bona opera hominis eſſe libera, & meritoria. p.132. n.118.

Caniſius S.J. armis Thomiſticis accinctus de Hæreticis triumphavit. p.33. n.45.

Capitula Generalia Fratrum Ord. S. Mariæ de Monte Carmelo ſtatuunt doctrinam D. Thomæ ſequendam eſſe. p.321. n.29.

Ill. Caſtell vindicat M. Contenſon ab impoſtura P. Thyrſo. p. 362. n.29.

Aſſerit quod gratia potentior in lapſo eſt auxilium ſine quo *ſufficiens, & libertatem conſtituens*. p.369. n.2.

Cathechiſmus Romanus approbatus à S. Pio V. p.247. n.35.

Legitimus interpres Concilii Tridentini. p.248. n.35.

Ejus doctrina recepta per univerſalem Eccleſiam. p.250. n.39.

Cauſa prima ſecundam determinat, prima vero à ſecunda non determinatur. p.288. n.12.

Cauſa efficiens eſt, à qua primo incipit motus. p.207. n.34.

Cauſa applicans virtutem activam ad agendum eſt cauſa illius actionis. p.61. n.6.

Chriſtus Dominus oravit Patrem inquantum homo, non inquantum Deus. p.116. n.95.

Chriſti donum majus eſt, quam delictum Adæ. p.360. n.27.

D. Chryſoſtomus duplicem agnoſcit gratiam, aliam dantem velle, aliam augentem, & addentem operationem. p.264. n.19.

Clemens XII. laudes à Prædeceſſoribus ſuis Thomiſticæ Scholæ delatas confirmat. p.38. n.49.

Conciliis iis quæ fidem, moreſque ſpectant adhibenda eſt fides. p.2. n.3.

Concilium Arauſicanum ſecundum celebratum anno 529. p.186. n. 1.

Ejus Canones auctoritate Pontificia editi fuére. ibidem.

Hoc Concilium jure optimo Concilium gratiæ *dicitur*. p.187. n.1.

Quot definitiones hujus Concilii, tot videntur gratiæ phyſicæ præmoventis argumenta. p.204. n.26.

Definit gratiam minimè ſubdi, ac determinari à voluntate. p. 210. n.37.

Affirmat adjutorium diſtinctum à ſufficiente fuiſſe Adamo neceſſarium ad perſeverandum. p. 350. n.13.

Concilium Carthaginenſe ex oratio-

ne, gratiæ neceſſitatem, & efficaciam deducit. p.95. n.67.
Concilium Milevitanum definit gratiam neceſſariam eſſe ad adimplenda mandata legis. p. 110. n.89.
Concilia Milevitanum, & Carthaginenſe damnant errores Pelagii, & Cœleſtii. p.165. n.1.
Concilium Nicænum definit Sacras Imagines retinendas, ac venerandas eſſe. p.252. n.1.
Concilium Tridentinum privilegium infallibilitatis Sanctæ Sedis tribuit gratiæ efficaci. p. 159. n.8.
Aſſerit hominem diſponi ad juſtitiam per gratiam excitantem, & adjuvantem. p.230. n.15.
Non expreſſit gratiam ex ſe efficacem, cum nullus fuerit, qui illam antea negaverit. p.238. n.25.
Illud à Concilio uſurpatum, Deus ſua gratia ſemel juſtificatos non deſerit, niſi prius ab eis deſeratur, *intelligitur à multis de gratia habituali*. p.242. n.29.
Idem textus à non paucis explicatur de gratia actuali. p.245. n.33.
Decrevit Concilium Scripturam interpretandam eſſe juxta unanimem conſenſum Patrum. p. 253. n.1.
Concilium Arauſicanum affirmat Deum in nobis, & nobiſcum operari. p.212. n.41.
Definit perſeverantiæ donum non cadere ſub merito. p.215. n.46.
Concilia Milevitanum, & Carthagineuſe agnoverunt gratiam efficacem, & hanc ad ſingulos actus dari. p.174. n.13.
Concilium Valentinum confirmat quæ ſtabilita ſunt à Concilio Arauſicano ſecundo. p.216. n.47.
Concordia, & diſcordia Pelagianorum, Semipelagianorum, & Lutheranorum, ac Calviniſtarum. p.222. n.3.
Concurſus quo Deus operatur in nobis, non eſt concurſus indifferens. p.212. n.41.
Concurſus Simultaneus non influit in cauſam ſecundam. p.208. n.36.
Concurſum Simultaneum admittebant Semipelagiani. p.209. n.36.
Conſentiens non diſtinguitur à non conſentiente per proprium conſenſum niſi completive, & formaliter. p.93. n.63.
Conſenſus eſt effectus gratiæ efficacis in genere cauſæ efficientis. ibidem.
Converſiones mirificæ Pauli, Latronis, Magdalenæ vim gratiæ potentiſſimam evincunt. p.260. n.13.
Cornelius Muſſus defendit gratiam ex ſe efficacem. p.309. n.14.
S. Cyrillus gratiæ efficaciam multis in locis expreſſit. p.262. n.17.

D

S. D*Amaſcenus utitur voce prædeterminationis*. p. 9. n.12.
Determinatio formalis non eſt niſi, quæ provenit ab ipſa voluntate. p.4. n.4.
Deus utitur malis, & etiam ipſo Diabolo ad probandam fidem, & pietatem bonorum juxta Auguſtinum. p.54. n.20.
Operatur in cordibus hominum inclinando voluntates eorum quocumque voluerit. ibidem.
Deo ſimpliciter tribuitur diſcretio conſentientis à non conſentiente. p.58. n.1.
Deus quod promittit per ſe facit. p.149. n.145.
Niſi Deus det quod præcipit non adim-

adimpletur præceptum. p. 241. n. 28.
Voluntates noſtras cognoſcit per hoc quod eſt nobis cauſa volendi. p. 289. n. 15.
Per id formaliſſime eſt adjutor, per quod eſt determinator. p. 305. n. 9.
Diverſa diſpoſitio ad recipienda talenta ex diverſa præveniente Dei gratia oritur. p. 85. n. 49.
Donatio activa Dei importat phyſicam boni operis cauſalitatem. p. 136. n. 125.
Actualis, & formalis donatio ſine efficaci voluntate donandi nec in Deo, nec in nobis intelligibilis. p. 137. n. 126.
Donatio boni operis eſt actus miſericordiæ. ibidem n. 127.
Ex ſuo conceptu quidditativo habet conſtituere hominem actu benè operantem. p. 138. n. 128.
Duacenſis Accademia Patronum, ac Ducem habuit S. Thomam, eique Statuam honorificam erexit. p. 299. n. 2.
Dupleſſi Doctor Sorbonicus tandem deprendit prædeterminationes novas non eſſe. p. 12. n. 14.

E

Ecclesia orat, ut Infideles credant. p. 124. n. 107.
Eccleſia eſt columna, & firmamentum veritatis. p. 153. n. 1.
In definiendis rebus Fidei, & morum regitur à Spiritu Sancto. Ibidem.
Eccleſiæ infallibilitas non oritur à voluntate creata, ſed ex aſſiſtentia Spiritus Sancti. p. 154. n. 2.
Ejus doctrina occaſione hæreſum illuſtratur. p. 164. n. 1.
Eccleſia ſemper præcedentium Patrum monumenta conſuluit. p. 252. n. 1.
Dum orat pro peccatoribus, ut convertantur, vel pro juſtis, ut perſeverent petit gratiam prævenientem, & efficaciter adjuvantem. p. 273. n. 8.
P. Everardus Billik Ord. Carmel. gratiæ efficaciam propugnat. p. 321. n. 28.

F

Fides donum Dei eſt, & non ex nobis. p. 215. n. 45.
Franciſcus Horantius Ord. Min. gratiæ efficaciam propugnat. p. 311. n. 17.
Franciſcus Card. Toletus Soc. Jeſu efficaciam intrinſecam gratiæ ex Scripturis oſtendit. p. 327. n. 33.
S. Fulgentius gratiæ adjuvanti prioritatem tribuit in concurrendo ad opera noſtra ſalutaria. p. 256. n. 7.
Aſſerit velle noſtrum potius Dei eſſe, quam noſtrum. p. 257. n. 8.

G

Gratia myſterium non intelligitur, ut credatur, ſed primum creditur, ut intelligatur. p. 1. n. 1.
Gratia virtus iuſtrumentalis eſt omnipotentiſſimæ voluntatis Divinæ. p. 45. n. 8.
Gratiæ efficacia non pendet ex libero arbitrio. p. 53. n. 20.
Idque apertiſſimè oſtenditur ex D. Auguſtino. p. 56. n. 24.
Oſtenditur etiam ex Scriptura, maximè ex Apoſtolo. p. 58. n. 1.
Gratia plures actus noſtros prævenit, & plures ſubſequitur. p. 82. n. 43.
Alia eſt ſufficiens, quæ conſtituit poteſtatem ad operandum, & alia efficax, quæ donat actũ. p. 86. n. 51.

Gra-

Gratia non requiritur ad poſſe non peccare præcisè, ut importat ſolam negationem peccati. p. 112. n. 90.
Si Gratia à libero arbitrio eſſet determinabilis evacuaretur Dei promiſſio facta Abrahæ. p. 148. n. 141.
Gratia, de qua diſputabat Auguſtinus cum Pelagianis, fuit gratia ab intrinſeco efficax. p. 167. n. 4.
Gratia Dei ad ſingulos actus neceſſaria. p. 174. n. 13.
Gratia ſe ipſa efficax eſt de mente Concilii Tridentini. p. 220. n. 1.
Ex gratia provenit, quod quis non deſit gratiæ. p. 241. n. 28.
Gratia ex ſe efficax in Cathechiſmo Romano diſtinctiſſimè exprimitur. p. 248. n. 35.
Efficacia ab intrinſeco gratiæ ex Patribus evincitur. p. 253. n. 2.
Gratia, quâ Deus in nobis ſine nobis phyſicè operatur, ut velimus, eſt gratia phyſicè influens. p. 271. n. 4.
Ut gratiæ principalius tribuatur bona operatio, debet gratia efficaciter adjuvans eſſe præveniens. p. 276. n. 14.
Gratia ab intrinſeco efficax rectè componitur cum libertate voluntatis. p. 280. n. 20.
Gratia dicitur præveniens, quia præcedit prioritate naturæ, & cauſalitatis conſenſum voluntatis. p. 281. n. 1.
Omnis gratia operans, eſt præveniens. ibidem n. 2.
Gratia ab intrinſeco efficax fuit neceſſaria in ſtatu innocentiæ. p. 350. n. 13.
Non omnis gratia ab intrinſeco efficax eſt gratia medicinalis. p. 356. n. 21.
Gratia ab intrinſeco efficax in ſtatu lapsûs duplici titulo neceſſaria. p. 363. n. 29.
Statuitur differentia inter gratiam efficacem ſtatûs innocentiæ, & gratiam efficacem lapsûs. p. 365. n. 32.
Gratia ab intrinſeco efficax ſecundùm ſuam ſpeciem ſuſcipit magis, & minùs. p. 367. n. 35.
Non ſolùm gratia habitualis, ſed etia actualis, eſt gratia medicinalis Chriſti. p. 374. n. 7.
Gratia efficaciter adjuvans eſt verè medicinalis. ibidem n. 8.
Robuſtiori gratia indiget homo lapſus, quam innocens. p. 378. n. 15.
Gratia præbens vires efficaciſſimas homini lapſo eſt gratia ab intrinſeco efficax. ibidem.
Minimâ gratiâ voluntas poteſt reſiſtere cuilibet tentationi, & vitare omne peccatum. p. 385. n. 25.
Gratia habitualis viæ indifferenter ſe habet uſui, aut non uſui voluntatis. p. 87. n. 52.
Gratiam ſufficientem habet quilibet graviter tentatus, ne ſuccumbat tentationi. p. 97. n. 70.
Gratiarum actio eſt argumentum gratiæ efficacis. p. 134. n. 122.
Gennadius fuit unus ex Semipelagianis. p. 69. n. 18.
Gloriari debet homo in ſolo Deo. p. 72. n. 23.
Triplex modus gloriandi ſe in homine diſtinguitur. ibidem.
Græci auditis argumentis D. Thomæ in Concilio Florentino ſuum errorem abjurârunt. p. 34. n. 46.
S. Gregorius efficaciam gratiæ exprimit. p. 265. n. 21.
Guido Terrena Ord. Carmel. vulgò de Perpignano defenſor Fidei acerrimus eſt appellatus. p. 319. n. 24.
Gratiæ ab intrinſeco efficacis defenſor. ibidem.

Ha-

H

HÆreſis Semipelagiana negabat gratiæ adjuvanti prioritatem. p.253. n.2.

P. Hervart Jeſuita publicè defendit phyſicam motionem in voluntatem creatam. p.317. n.21.

S. Hieronymus auctoritatem traditionis agnovit. p.253. n.1.

Aſſerit liberum arbitrium indigere efficaci auxilio, quod minimè pendeat ex ſolo ejus uſu. p.254. n.3.

I

JAnſenii doctrina Thomiſticæ adverſatur. p.37. n.48.

Janſenius contendit omnes omninò Semipelagianos admiſiſſe gratiam interiorem ad initium Fidei. p. 202. n.24.

Quarta Janſenii propoſitio damnata, ut hæretica ob ſecundam partem, non verò ob primam. p. 203. n. 25.

Janſenius ſtatuit Angelos, & Adam indiguiſſe auxilio gratiæ ad benè agendum. p. 346. n. 8.

Propugnat nec perſeverantiam, nec Angelorum, & hominum merita in ſtatu naturæ innocentis fuiſſe dona Dei. p.347. n.9.

Concludit Beatitudinem pro ſtatu innocentiæ futuram fuiſſe mercedem, non gratiam. ibidem.

Probare nititur gratiam propriam ſtatus innocentiæ diſtingui à prædeterminatione phyſica. ibidem.

Jeſuitæ non pauci defendunt intrinſecam efficaciam gratiæ. p. 328. n. 36.

S. Ignatius Loyola præcepit Patribus Societatis, ne à doctrina Divi Thomæ recederent. p.15. n.20.

Divinæ motionis efficaciam agnovit, & expertus eſt. p.316. n.21.

Scripſit ad Sodales ſuos in Concilio Tridentino exiſtentes, ne novam ullam opinionem in medio proferrent. p.32. n.43.

Joannes Antonius Delphinus Ord. Minor. gratiæ efficaciam propugnat. p. 311. n.16.

P. Joannes Mariana Societ. Jeſu commendat ſententiam Thomiſtarum de gratiæ efficacia, & prædeſtinatione. p.328. n.36.

Impoſſibile non eſt, quod Dei adjutorio haberi poteſt. p.386. n.28.

Infallibilitas Pontificum gratiæ ex ſe efficaci innititur. p.158. n.5.

Initium ſalutis ex determinatione ad bonum oritur. p.77. n.32.

Juſtitia originalis includebat omnes virtutes. p.371. n.3.

L

D. LAurentius Juſtinianus apertè tradit gratiam ſe ipſa efficacem. p. 258. n.10.

Liber de Eccleſiaſticis dogmatibus non eſt Auguſtini, ſed Gennadii Maſſilienſis. p.69. n.18.

Liberum arbitrium poſt Adæ peccatum extinctum, et amiſſum eſſe, error eſt Lutheranorum, & Calviniſtarum. p. 222. n. 5.

Liberum arbitrium alio non indigens non creatura, ſed Deus eſt. p.255. n.4.

Liberum arbitrium pro hoc ſtatu eſt infirmum etiam in Sanctis, & Baptizatis. p.378. n.14.

Lovanienſes quidam, doctrinam Auguſtini ſuis principiis contrariam agnoverunt. p.267. n.2.

Lovanienſis Accademia ſanxit in materia de auxiliis docere dogmata SS. Auguſtini, & Thomæ. p.299. n.2.

Imò ita S. Thomam venerata eſt, ut in nominis ipſius prolatione, Alumnos ſuos caput diſcooperire voluerit. ibidem.

Lutherus fatetur ſuam doctrinam adverſari Thomiſticæ. p.36.n.48.

Negavit opera bona hominis eſſe libera, & meritoria. p.132.n.118.

M

P. MArin Soc. Jeſu perperam aſſerit definitum à Tridentino contra Calvinum, gratiam non eſſe ab intrinſeco efficacem. p. 221. n. 1.

Merita hominis ſunt Dei munera. p.131. n.116.

S. Methodius Patriarcha Conſtantinopolitanus diverſorum operum Auctor. p.10. n.13.

Voce prædeterminationis uſus eſt oratione in S. Agatham. ibidem.

P.Meyer Soc.Jeſu auſus eſt dicere gratiam ſe ipſa efficacem novum eſſe Lutheri, & Calvini commentum. p.220. n.1.

Michaël de Bononia Carmelita, defendit gratiæ efficaciam. p.320. n.27.

P.Molina primum ſcientiæ mediæ inventorem, ſe jactat. p.24.n.34.

Scientiam mediam adverſari Sanctis Auguſtino, & Thomæ non diffitetur. p.267. n.2.

Nullam gratiæ efficacis neceſſitatem pro ſtatu naturæ innocentis agnoſcit. p.349. n.11.

N

NAtalis Alexander agnoſcit S. Methodium Patriarcham Conſtantinopolitanum diverſorum operum Auctorem. p. 10. n. 13.

Natura humana in triplici ſtatu conſiderari poteſt. p. 341. n. 2.

Neſtorius rejiciebat tamquam periculoſam, & blaſphemam hanc vocem Deipara. p.13. n. 16.

Nodus prædeſtinationis, meritò dubitatur an ſit Cardinalis Sfondrati purus fœtus. p.163. n.13.

O

OPeratio qualibet creaturæ tribuitur Deo ſicut principali agenti. p. 288. n. 14.

Ordines Regularium recenſentur, qui S. Thomæ doctrinam ſequuntur. p.301. n.4.

Oratio omnibus ſimpliciter neceſſaria, & in præcepto eſt. p. 95. n. 66.

Ex neceſſitate orationis deducitur neceſſitas, & efficacia divinæ gratiæ. p.96. n.67.

Oratio neceſſaria quoties homo opus habet auxilio divino. p. 97. n.69.

Quidquid meretur, vel impetrat, à Deo datur. p.98. n.71.

Auxilia ſufficientia ſunt etiam objectum orationis, & Eccleſia ſæpè ipſa petit. p.106. n.83.

Orationis neceſſitas negatur, negata prædeterminatione. p.114. n.93.

Oratio, qua orans petit, quod in poteſtate habet, ridicula eſt. p.115. n.94.

Per orationem homo Deo reverentiam exhibet, eique ſubjicitur. p.116. n.95.

Oratio eſt actus rationis, per quam aliquis Superiorem deprecatur. ibidem.

Eſt actus latriæ, quæ eſt ſervitus Dei. ibidem.

Orare non convenit Deo. ibidem.

Ut ſalvetur neceſſitas orandi adſtruenda eſt indigentia alicujus auxi-

auxilii, quod non ſit in poteſtate hominis. p.117. n.97.

Oratio non excludit ſtudium, nec ſtudium orationem. p.160. n.9.

P

PAriſienſis Accademiæ laudes erga D. Thomam, cujus doctrinam amplectitur, & veneratur. p.299. n.2.

SS.Patres nomen novum aliquando uſurpant, non ut rem novam ſignificent, ſed ut facilius myſteria noſtra exponant. p.7. n.9.

SS.PP.Athanaſius, Chryſoſtomus, Cyrillus, Auguſtinus utuntur his vocibus prædefinire, præordinare, prædeterminare. p.11. n.14.

SS. Patres prædicant orandum eſſe, & petendum adjutorium ad victoriam tentationis. p. 127. n. 111.

Patrum auctoritate multa in Eccleſia definita. p.252. n.1.

Patres communiter docuerunt gratiam ex ſe efficacem. p. 253. n.2.

Ex Patribus, præcipuè ex Auguſtino oſtenditur neceſſitas gratiæ efficacis in ſtatu innocentię. p.351. n. 14.

S. Paulus ſubitò gratiam eſt conſecutus. p.367. n.35.

Paulus Burgenſis ad fidem converſus ex lectione Summæ D.Thomæ. p.34. n.46.

Per peccatum mors intravit in Orbem terrarum. p.343. n.4.

Peccatum Adæ, & ſibi obfuit, & generi humano. ibidem.

Ex peccato originali quatuor vulnera naturæ ſecuta, quæ ſunt infirmitas, ignorantia, malitia, & concupiſcentia. p.344. n.4.

Pelagiana hæreſis ex erroribus Origenis ſuborta. p.27. n.38.

Pelagius negavit opera noſtra eſſe Dei dona. p.131. n.117.

Poteſtatem tamen ad bona opera facienda, dixit, eſſe donum Dei. ibidem.

Pelagii acta deſcribuntur. p. 165. n.1.

Ejuſdem errores circa gratiam recenſentur. p.166. n.2.

Pelagius abhorruit efficaciam intrinſecam gratiæ. p.168. n.5.

Aliquando admiſit interioris gratiæ neceſſitatem. p.178. n.23.

Coactus fuit ad fatendam gratiam ex ſe efficacem. p.183. n.30.

Negavit peccatum Adæ generi humano obfuiſſe. p.343. n.4.

Pelagiani aſſerebant hominem ſine gratia poſſe ſervari immunem à peccato. p.110. n.89.

Perronius S.R.E.Card. commendat Summam D. Thomæ. p.281. n.1.

Perſeverantia finalis magnum donum Dei eſt. p.146. n.140.

Nefas eſt dicere eam eſſe per ſe ex creatura, & per accidens ex Deo. ibidem.

Perſeverantiæ donum non cadit ſub merito. p.215. n.46.

S. Petrus Chryſologus efficaciam gratiæ explicat. p.261. n.15.

Petrus Cornexo Carmelita, dignus Eccleſiæ Doctor à Paulo V. eſt appellatus. p.319. n.24.

Defenſor gratiæ ab intrinſeco efficacis. ibidem.

Placentina Academia S. Thomam Patrono ſuo Hieronymo, ut tutelarem adjunxit. p.299. n.3.

Pontifices non pauci privilegium infallibilitatis Sanctæ Sedis tribuunt gratiæ efficaci. p.159. n.8.

Prædeterminatio phyſica eſt motio efficax effectivè prædeterminans voluntatem ad unum præ alio. p. 3. n. 4.

Non excludit, quod voluntas ſeipſam determinet. p.4. n.4.
Nec præcedit tempore, ſed ſolùm naturâ determinationem voluntatis. p. 5. n. 5.
Prædeterminationis nomen, nec novum quoad vocem, neque quoad rem. p.11. n.14.
Prædeterminationis phyſicæ nomen apud Calvinum non reperitur. p.12. n.15.
Prædeterminationis phyſicæ, quis fuerit inventor, quærere inutile non eſt. p.14. n. 18.
Prædeterminationis ſyſtema admodum utile eſt ad convincendos Hæreticos hujus temporis. p. 35. n.46.
Prædeterminatione phyſicâ admiſsâ, impoſſibilis redditur ſcientia media. p. 40. n. 54.
Prædeterminatione negatâ, negatur neceſſitas orationis. p.115. n.93.
Prædefinitiones complexæ in Deo pugnant cum doctrina SS. Auguſtini, & Thomæ. p.43. n.3.
Præmotionem phyſicam nullus ſibi arrogare poteſt, ſed ſolùm ipſius effectum. p.92. n.62.
Præſcientiæ Divinæ infallibilitas oritur ex infallibilitate cauſalitatis, quam habet Divina voluntas. p.45. n.6.
Præſcire eſt quid diverſum à promittere. p.149. n.146.
Promiſſio Dei non innititur concurſui à creatura determinabili. p.148. n.141.
Promiſit Deus fidem gentium Abrahæ, & fecit. ibidem.
S. Prudentius loquens de Publicano, exprimit efficaciam gratiæ. p.262. n.16.

R

P. RAmirez Societ. Jeſu, aſſerit actus ſupernaturales in hac providentia eſſe per accidens donum Dei. p.145. n.139.
Ratio parùm prodeſt, dum de myſteriis, quæ naturam ſuperant, agitur. p.2. n.2.
Rectitudo primi ſtatus includebat omnes virtutes. p.371. n.3.
Romana Eccleſia doctrinam S. Auguſtini ſecuta eſt, & ſequitur. p.267. n.1.

S

SAlmanticenſis Accademia jurat ſequi doctrinam Divi Thomæ. p.299. n.2.
Scientia media medium unicum non eſt conciliandi infallibilitatem Divinæ prædeſtinationis cum libertate arbitrii. p.24. n.33.
Non fuit tradita ab antiquis Patribus, ſed nova eſt à Patribus Societatis inventa. p.25. n.34.
Scientia conditionata, ſicut ponitur à Patribus Soc. Jeſu non rectè dicitur media inter neceſſariam, & liberam. p.31. n.41.
Scientia media impoſſibilis redditur cum gratia ab intrinſeco efficaci. p.41. n.54.
Non eſt cauſa infallibilitatis decretorum fidei. p.157. n.5.
Non fuit agnita à Patribus Tridentinis. p.221. n.2.
Scientiæ mediæ defenſores gratiæ adjuvanti phyſicam præcedentiam denegant. p.281. n.1.
Scotus ſtatuit prævium influxum Dei in voluntatem. p.304. n.9.
Scriptura Sacra perfectiſſimam de Divina gratia præbet cognitionem. p.1. n.1.

Scripturæ Sacræ interpretatio non ab homine, ſed à Deo inquirenda eſt. ibidem.
Scripturâ Sacrâ munitus Auguſtinus Pelagium impugnavit. p. 2. n. 2.
Ex Scripturis Sacris deducitur gratia efficax præveniens conſenſum ab excitante diſtincta. p. 42. n. 1.
Semipelagiani negarunt peccatum originale, reipsâ. p. 187. n. 2.
Aſſerebant boni cupiditatem in nobis eſſe ex nobis. ibidem n. 3.
Et hanc mereri aliqualiter ipſam gratiam. p. 188. n. 4.
An verò aliqui ex Semipelagianis admiſerint gratiæ neceſſitatem ad initium fidei controvertitur. p. 189. n. 7.
Certiſſimum eſt admiſiſſe gratiam verſatilem, & negaſſe gratiam ex ſe efficacem. p. 191. n. 9.
Admiſerunt adjutorium gratiæ interioris conſiſtentis in ſanctis cogitationibus, & illuminationibus, quas Deus diſtribuat directus per ſcientiam mediam. p. 192. n. 10.
Quæ ſcientia non eſt abſoluta, ſed conditionata. ibidem n. 11.
Ex principiis Semipelagianorum arguitur gratiam Dei ſecundùm merita noſtra dari. p. 194. n. 13.
Venerab. Simon de Roxas nulla alia præterquam S. Thomæ uſus eſt doctrina. p. 265. n. 22.
Statuit ſub cenſuris, ne ullam ſui Religioſi defenderent opinionem, niſi S. Thomæ. p. 266. n. 22.
Spiritus Sanctus aſſiſtens Eccleſiæ, dirigit mentem, & linguam Romani Pontificis in rebus fidei, & morum. p. 156. n. 4.
Quod quidem facit per gratiam ſe ipſa efficacem. p. 157. n. 5.
P. Suarez Soc. Jeſu aſſerit per Dei præmotionem voluntatem formaliter determinari. p. 3. n. 4.
Fatetur ſcientiam mediã traditam fuiſſe à Maſſilienſibus. p. 192. n. 11.
Malè aſſerit, quod D. Thomas tacitè retractavit in Summa, quod alibi dixerat pro determinatione. p. 289. n. 16.
Syſtema Thomiſticum validiùs eſt, quam Jeſuiticum ad revincendos Hæreticos. p. 35. n. 46.

T

Tentatus gravi tentatione, ſi orat non petit auxilium ſufficiens, quod jam habet, nec ejus conſervationem, ſed gratiam efficacem dantem victoriam. p. 104. n 81.
A Theologis Scholaſticis ſenſus continuus Eccleſiæ circa gratiam repetendus eſt. p. 299. n. 1.
S. Thereſia à Jeſu Banneſium, ejuſque doctrinam commendat. p. 17. n. 22.
S. Thomas voce prædeterminationis *uſus eſt*. p. 11. n. 14.
S. Thomæ doctrina data eſt à Deo in cibum, & medicinam. p. 34. n. 46.
S. Thomas docet magis ſtandum eſſe auctoritati Eccleſiæ, quam Auguſtini, aut alterius Doctoris. p. 251. n. 41.
Nomine gratiæ operantis, & cooperantis ſemper intelligit gratiam prævenientem. p. 271. n. 5.
Totus eſt in prædicanda intrinſeca efficacia gratiæ prævenientis. p. 280. n. 1.
Statuit gratiam prævenientem liberum arbitrium ad ſententiam Pelagii eliminandam. p. 284. n. 6.
Juxta ipſum Scripturæ evidenter re-

reſiſtit, qui dicit Deum cauſare in nobis velle, & perficere inquantùm dat nobis virtutem volendi. p.287. n.10.
Docet Deum applicare virtutem cauſæ creatæ ad actionem. ibid.
Tribuit Deo tamquam principali agenti omnem operationem creaturæ. p.288. n.14.
Aſſerit Deum cognoſcere voluntates noſtras per hoc quod eſt nobis cauſa volendi, p.289. n.15.
Tam in hominibus ſanis, quàm lapſis agnoſcit auxilium adjuvans, & præmovens, p.360. n.26.
Gratiam efficaciter adjuvantem, medicinalem vocat. p.375. n.10.
Thomas Waldenſis Ord. C. à Martino V. laudatus, eſt gratiæ efficacis defenſor. p.320. n.27.
P. Tyrſo cum P. Suarez Soc. Jeſu fatetur ſimplices prædefinitiones Dei eſſe de mente SS. Auguſtini, & Thomæ. p.43. n.3.
P. Tyrſo aſſerit Contenſonium janſenizare; à qua impoſtura vindicatur. p.362. n.29.
P. Tyrſo malè accuſat Lovanienſes. ibidem.
Item D. Michaëlem Perez: qui ſi accuſandi ſunt Janſeniſmi, idem de Jeſuitis foret. ibidem.

V

Virtus inferioris agentis pendet à virtute ſuperioris. p. 288. n. 13.
Volitio Divina non conſtituitur donatio ex præſcientia, ſed ex propriis de linea volitiva. p. 137. n. 127.
Voluntas inefficax donandi opus bonum compatitur cum carentia donationis actualis. p.137. n.126.
Voluntas creata eſt libera cum ſubordinatione ad primum liberum. p.315. n.20.
Vrbanus V. ſummoperè commendat D. Thomam, ejuſque doctrinam. p.280. n.1.
Impoſuit Accademiæ Toloſanæ, ut doctrinam D. Thomæ tamquam veridicam, & Catholicam ſectaretur. p.299. n.2.

Z

Zoſimus Papa profitetur ſe Dei inſtinctù edidiſſe decretum adverſus Cæleſtium. p.154. n.2.
Zumel affirmat vocem prædeterminationis phyſicæ *à Jeſuitis excogitatam fuiſſe.* p.18. n.23.

FINIS.

ERRATA *ſic* CORRIGE.

Pagina 16. *linea* 2.	oethodoxa	orthodoxa
18. 35.	teneamur	teneantur
41. 21.	ac perſequens	ac per conſequens
119. 17.	nos dicitur	nobis dicitur
150. 18.	ipſo	ipſe
367. 1.	manifeſtum	manifeſtum
Ibid. 28.	refert	non refert

MAG 2017(5L